

วารสารมนุษยศาสตร์ (JOHU.MBU)

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

The Journal of Humanities, Mahamakut Buddhist University

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2561 Vol.10 No.1 January – June 2018

ฉบับ รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ

ด้านมนุษยศาสตร์และบูรณาการภาษา ครั้งที่ 1: ตะวันตกพบตะวันออก
(The Proceedings of the 1st National Conference on
Humanities and Language Integration: East meets West)

วารสารมนุษยศาสตร์ (JOHU.MBU)

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
The Journal of Humanities, Mahamakut Buddhist University
ISSN 1686-8897

เจ้าของ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการและงานวิจัย
ด้านมนุษยศาสตร์อันเป็นประโยชน์ต่อองค์ความรู้และความก้าวหน้าด้านภูมิปัญญาแก่สังคม

ที่ปรึกษาภาคีศึกษาศึกษา

พระเทพบัณฑิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

พระเมธาวิเชียรสร, ผศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ พระมหาสมคิด มหาวิโร คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

กองบรรณาธิการ/เลขานุการ

พระกิตติสารสุธี	พระมหาวิโรจน์ ญาณวิโร, ดร.	อาจารย์ธานีย์ สีนาค
อาจารย์ณัฐชนธิรา ศรีภา	อาจารย์สุดาพร เขียวงามดี	อาจารย์อรรชนีดา หวานคง
นางสาวสุภัทรี รักนาวิ	นางสาวกิตติมา มางเขีย	

กรรมการกลั่นกรองและตรวจสอบผลงาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

พระธรรมกิตติเมธี, ดร.	พระเมธาวิเชียรสร, ผศ.ดร.	พระศรีวินยาภรณ์, ดร.
พระศากยวงศวิสุทธิ์, ดร.	พระมหาบุญศรี ญาณวุฑฺฒ, ผศ.ดร.	พระมหาทองเชิด กตปุณโย, ผศ.ดร.
พระมหาฉัตรชัย สุตตตชโย, ผศ.ดร.	รองศาสตราจารย์ ดร.จางง คั่นอิค	รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ ภาณุจารี
รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัช หอมทวนลม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน	รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักสัสดี

กรรมการกลั่นกรองและตรวจสอบผลงานภายนอก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา ราชบัณฑิต
อาจารย์ถนอม บุตรเรือง ผู้ทรงคุณวุฒิประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ กลิ่นน้อย คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.โสภณา ศรีจำปา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
อาจารย์ ดร.เสนห์ เดชะวงศ์ คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ ดร. บำรุง ชำนาญเรือ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิตย์ ไชยปัญญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตตภากา สารพัดนึก ไชยปัญญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
อาจารย์ ดร.อุดมกฤษฏี ศรีนนท์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พิมพวง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวี จันทร์ส่อง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สำนักงานกองบรรณาธิการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

เลขที่ 248 ถนนศาลายา-นครชัยศรี ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

โทรศัพท์ 0-2444-6000 ต่อ 1079 ถึง 1081 โทรสาร 0-2444-6069

จำนวนพิมพ์ 100 เล่ม

พิมพ์ที่ หจก. เซน ปริ้นติ้ง 7/414 หมู่ 5 ต.บางใหญ่ อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี 11140

โทรศัพท์ 0-2927-8194 E-mail: chenprinting@hotmail.com

การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านมนุษยศาสตร์และบูรณาการภาษา ครั้งที่ 1:
ตะวันออกพบตะวันตก
(The 1st National Conference on Humanities and Language Integration :
East meets West)

ณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม
วันพฤหัสบดีที่ 24 และ วันศุกร์ที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2561
จัดโดย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

หลักการและเหตุผล

การประชุมวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยและบทความวิชาการมีประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมหลายประการ เป็นการสร้างแรงกระตุ้นให้แก่คณาจารย์ภายในองค์กร และเสริมศักยภาพในการนำเสนอผลงานวิชาการมากขึ้น ทำให้ผลงานวิจัยมีคุณค่าทางวิชาการมากขึ้นจากการเผยแพร่และนำเสนอ และสร้างเครือข่ายวิชาการให้เจริญเติบโต ขยายวงกว้างออกไปมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงได้จัดโครงการประชุมวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิชาการ โดยใช้ชื่องานว่า การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านมนุษยศาสตร์และบูรณาการภาษา ครั้งที่ 1: ตะวันออกพบตะวันตก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้สาขาวิชาภาษาบาลี-สันสกฤตและภาษาอังกฤษของนักวิชาการ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย
2. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และภาคีเครือข่ายคณะมนุษยศาสตร์ทั่วประเทศ
3. เพื่อจัดพิมพ์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการในรูปแบบวารสารหรือหนังสือเล่ม Proceedings ต่อไป

หัวข้อการประชุม

1. การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านมนุษยศาสตร์และบูรณาการภาษา ครั้งที่ 1: ตะวันออกพบตะวันตก (The 1st National Conference on Humanities and Language Integration: East meets West)
2. เปิดรับบทความวิจัยและบทความวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ เน้นเฉพาะสาขาวิชาภาษาบาลีและสันสกฤต และสาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 30 บทความ ในสาขาวิชาและหัวข้อย่อยดังต่อไปนี้
  - 2.1 สาขาวิชาภาษาบาลีและสันสกฤต
    - วรรณคดีและศิลปะ - ภาษาและภาษาศาสตร์
    - ปรัชญาและศาสนา (พระพุทธศาสนา) - การบูรณาการศาสตร์ทางภาษา
    - ภาษาบาลีและสันสกฤตในภาษาและวัฒนธรรมไทย
  - 2.2 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
    - วรรณคดีและศิลปะ - ภาษาและภาษาศาสตร์
    - สังคม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว - การบูรณาการศาสตร์ทางภาษา

วารสารมนุษยศาสตร์ (JOHU.MBU)

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

The Journal of Humanities, Mahamakut Buddhist University

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2561 Vol.10 No.1 January – June 2018

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ตะวันออก-ตะวันตก: บทบาทและผลกระทบในมุมมองของนักภาษาศาสตร์ West-East: Roles and Impacts from a Linguist's Perspective โสภณา ศรีจำปา	9
พญากงและพญาพานแห่งนครปฐมกับกษัตริย์ออดิปุสแห่งธีบส์: ความเหมือนภายใต้บริบทที่แตกต่าง Phya Kong and Phya Phan of Nakhon Pathathom and Oedipus Rex of Thebes: Similarity amidst Distance and Time Gaps ถนอม บุตรเรือง	29
ทรรศนะเรื่องวิญญานในคัมภีร์พระพุทธศาสนาและคัมภีร์ฤคเวทของศาสนาพราหมณ์ Viewpoint on Viññāna in Buddhist Texts and Rgveda of Brahmanism ธนกร ชุสุขเสริม	39
ตามรอยสุรยเทพ: หลักฐานที่ปรากฏในฤคเวทสंहิตา Exploring Sūrya: Evidence from Rgveda Samhitā ระวี จันทร์ส่อง	44
รอยเท้าของพระวิษณุตามที่ปรากฏในคัมภีร์ฤคเวท Viṣṇu's Strides with Reference to the Rgveda सानิตย์ สีนาค	52
ธรรมะและข้อควรประพฤติของทวิขในอธยายะ ที่ 2 แห่งคัมภีร์มनुสมฤติ Dharma and Rules of <i>Dvija</i> in the 2 nd <i>Adhyaya</i> of the <i>Manusmṛiti</i> ธวัชชัย ดุลยสุจจริต	61

ทำไมพระโหราธิบดีจึงตั้งชื่อแบบเรียนว่า “จินตามณี” Why did Phra Horadhibodee entitle his textbook as Cintamani? <i>ปรมัตถ์ คำเอก</i>	74
อิทธิพลของบุพเพสันนิวาสที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท The Influence Pubbesannivasa in Theravada Buddhist Texts <i>มานิตย์ อรรถชาติ และคณะ</i>	82
ภาพสะท้อนทางสังคมในภัชยวัสต์แห่งคัมภีร์มูลสรวาสติวาทินยวัสต์ Social Reflection in Bhaiṣajyavastu of The Scripture of Mūlasarvāstivāda <i>ปัทมา สว่างศรี และคณะ</i>	91
กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดีย Thai Language Usage in Naming Indian Film <i>สิทธิกันต์ อุดม และคณะ</i>	100
บทอาเศียรวาท: ศึกษาบทบาทหน้าที่ทางสังคม กรณีศึกษาจากหนังสือ “89 พรรษาแห่งภูมิพลังแผ่นดิน” A-Sian-Ra Wat: Social Roles’ Study; a Case Study of the Book “89 Years of King Bhumibol” <i>สัจภูมิ ละออ</i>	114
การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา The Curriculum Evaluation of Bachelor of Arts Degree in English (Revised 2016), the Faculty of Humanities, Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus <i>ธีรศักดิ์ แสนวังทอง และคณะ</i>	124
ความสำคัญของการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในหลักสูตรภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย: การบูรณาการเชิงวิชาการภาษาโลกตะวันออก ในภาษาโลกตะวันตก The Importance of Applications of Buddhist Dharma Principles into English Curriculums in Mahamakut Buddhist University: An Academic Integration of Eastern Languages and Western Languages <i>พระมหาสมัคร มหาวิโร</i>	132
การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยไปสู่การสอนภาษาอังกฤษ ในฐานะภาษาโลก A Call for Paradigm Shift of English Language Teaching in Thailand to Teaching Global Englishes <i>พระอุดมธีรคุณ และคณะ</i>	138

<p>การเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยอาศัยสถานการณ์: อิทธิพลจากมุมมองทฤษฎี ภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่ในโลกตะวันตกสู่การบูรณาการในการสร้างทฤษฎีใหม่ การเรียนรู้ภาษาในโลกตะวันออก Proposition of Situational Based English Language Learning Theory (SBELLT): Influence from the Perspective of Systemic Functional Linguistics in the Western World to an Integration on Building a New Language Learning Theory in the Eastern World <i>อุดมกฤษฎี ศรีนนท์</i></p>	142
<p>การสร้างความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ The Development of Confidence in English Speaking Using Role Playing Method <i>คัมภีร์ภาพ คงสำรวย และคณะ</i></p>	153
<p>การพัฒนาทักษะทางด้านสื่อสารภาษาอังกฤษของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเขตจังหวัดขอนแก่น: กรณีศึกษานำร่องชุมชนบ้านโคกสง่า และวัดป่าข้างกระ The Development of English Communication Skills for Staff Working in Tourist Industry in Khon Kaen Province: A Pioneering-Case Study at Khok Sa Nga Village and Chang Kra Temple <i>ณภัคอร ศรีตระการ</i></p>	165
<p>การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร The Communicative Approach in Teaching English <i>อรรชนิดา หวานคง</i></p>	173
<p>การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษในศตวรรษ ที่ 21 Developing English Learning Skills in the 21st Century <i>ศักดิ์พงษ์ โสภางจร</i></p>	181
<p>การพัฒนาสมรรถนะภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ด้วยกิจกรรมเสริมนอกหลักสูตร Development of Mahamakut Buddhist University's Students' English Language Competency through Extra-Curricular Activities <i>พระกิตติสารสุธี</i></p>	192
<p>การวิเคราะห์หัวข้อข่าวต่างประเทศในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ตามหลักภาษาศาสตร์ A Linguistics Analysis of the Foreign news headlines in Bangkok Post <i>พระมหาวิโรจน์ ญาณวีโร</i></p>	199

<p>ครุฑีในบริบทของการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลกมีลักษณะอย่างไร What makes a good English teacher in the context of teaching English as a global language? จตุพล ภู่งอก</p>	206
<p>Concept of Bhakti-yoga in Indian Tradition: A Critique <i>Prof. Dr. N.C. Panda</i></p>	210
<p><i>Jñāna Yoga</i> (Yoga of Wisdom) in Hinduism: With Special Reference to the Bhagavad Gītā <i>Miss Prajñā Panda</i></p>	218
<p>English Clause Complex Analysis on Thai Lottery Rituals from the Perspective of SFL: Integration of Western Language Theory into Eastern World การวิเคราะห์ประโยคซับซ้อนภาษาอังกฤษเรื่องความเชื่อด้านลอตเตอรี่ไทย จากแนวคิดทฤษฎี ภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่ โดยบูรณาการแนวคิดตะวันตกเพื่อประยุกต์ใช้ในโลกรวันออก <i>Parinyaporn Preecha and Udomkrit Srinon</i></p>	223
<p>The Overview of Using English Magazines in Upper Secondary EFL Writing Classroom from the Perspective of Sydney School Genre-Based Approach การอธิบายภาพโดยรวมการใช้นิตยสารภาษาอังกฤษสอนการเขียนภาษาอังกฤษให้กับ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศโดย ใช้วิธีการสอนภาษาเชิงอรรถลักษณะแนวคิดนิตยสาร (แนวการวิเคราะห์หน้าที่ทางภาษาเชิงระบบ) <i>Pajonsak Mingsakoon and Udomkrit Srinon</i></p>	236
<p>The Construal of Attitudinal Resources in the Discourse of the Song Titled “Returning Happiness to the People” By Gen. Prayuth Chan-ocha: An Appraisal Analysis การวิเคราะห์ภาษาเชิงเจตคติของวาทกรรมเพลง คืนความสุขให้ประเทศไทย (เนื้อร้องโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) <i>Cheewala Badklang and Udomkrit Srinon</i></p>	251
<p>Bargaining positions in business e-negotiation อำนาจต่อรองในการเจรจาธุรกิจผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ <i>Montri Tangpijaikul</i></p>	258

ตะวันออก-ตะวันตก: บทบาทและผลกระทบในมุมมองของนักภาษาศาสตร์ West-East: Roles and Impacts from a Linguist's Perspective

โสภณา ศรีจำปา

Sophana Srichampa, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ประจำศูนย์การศึกษาศึกษา

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย, มหาวิทยาลัยมหิดล

บทคัดย่อ

บทความนี้ขอนำเสนอตะวันออกและตะวันตกตั้งแต่ยุคอาณานิคมมาจนถึงยุคปัจจุบัน ภาษามาพร้อมกับอำนาจ นับแต่ยุคอาณานิคมภาษาของเจ้าอาณานิคมโดยเฉพาะภาษาอังกฤษที่มาพร้อมกับอำนาจของสหราชอาณาจักรในฐานะเจ้าอาณานิคมและการเป็นผู้นำทางด้านอุตสาหกรรมราวสองศตวรรษ แม้ในศตวรรษต่อมาภาษาอังกฤษก็ยังคงมีความสำคัญเพราะอำนาจทางด้านเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีของสหรัฐอเมริกาที่มีบทบาทสำคัญในโลกมาจนถึงปัจจุบัน ตามด้วยภาษาจีนที่มาพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ และการเมืองของจีนที่มีต่อโลก

ตะวันตกและตะวันออกมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งเรียนรู้ข้ามภูมิภาคและเรียนรู้ภายในภูมิภาคผ่านหลักสูตรอาณานิคมศึกษา ภูมิภาคศึกษา อีกทั้งภาษาและวัฒนธรรมเป็นกุญแจสำคัญที่จะเป็นสะพานแห่งมิตรภาพในฐานะอำนาจละมุนเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศต่างๆ ดังนั้นประเทศมหาอำนาจในโลก ได้แก่ ฝรั่งเศส อังกฤษ อินเดีย เยอรมัน อเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลี จีน และรัสเซียจึงจัดตั้งองค์กรทางวัฒนธรรมขึ้นและส่งออก “แบรนด์” ไปเผยแพร่ทั่วโลกเพื่อเป็นทูตทางวัฒนธรรมที่ดีระหว่างกัน

โลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบต่อการดำเนินชีวิตที่มาพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งต้องสื่อสารผ่านภาษาอังกฤษเป็นหลัก ดังนั้นการที่หลายๆ ประเทศได้เตรียมสร้างทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการพัฒนาในยุคดิจิทัลโดยผ่านการกำหนดนโยบายทวิภาษา/พหุภาษาอย่างยาวนานจะสามารถก้าวเดินไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วได้ แต่สำหรับประเทศที่ไม่ได้วางแผนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบผ่านการวางแผนการจัดการศึกษาที่ดีมาก่อนนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยจึงกำลังได้รับผลกระทบอยู่ ซึ่งผู้นำประเทศต้องตระหนักและแก้ไขอย่างจริงจังและเป็นระบบเพื่อไม่ให้ประเทศที่ล้ำหลังในภูมิภาค

คำสำคัญ ตะวันตก ตะวันออก บทบาท ผลกระทบ ภาษา ภาษาศาสตร์

Abstract

This article presents aspects of West and East relations from the colonial period to the present day. Language comes with power. Since colonial times, colonial languages, most notably English, accompanied the British as the main colonial power and industrial leader for about two centuries. Even in the following centuries, English was still important because of the power of the US economy as well as the influence of technology in the world today. Similarly, the popularity of Chinese has followed the economic progress and politics of China in the world.

West and East have learned each other across the region and beyond region through Areal studies and Regional studies. Moreover, language and culture are important keys to forging friendships as soft power is linked to good relationships with other countries. The world's great powers, including France, Britain, India, Germany, America, Japan, Korea, China and Russia have set up cultural organizations and export their “brands” all over the world as good cultural diplomacy.

Globalization has both positive and negative impacts on the way we live with technological advances that must be communicated through English. As a result, many countries who have developed human resources to support their development in the digital age by means of long-standing bi-lingual / multicultural policies through education, will be able to advance and adapt to all rapid changes. But countries such as Thailand that do not cultivate human resource potential systematically through good educational planning, will be adversely affected. Leaders of such countries need to be aware of this and prepare in a determined and measured way so as not to lag behind in the region.

Keywords: West, East, Role, Impact, Language, Linguistics

ทั้งตะวันออกและตะวันตกมีลักษณะร่วมบางอย่าง อาทิ ต่างก็เป็นบ่อเกิดของอารยธรรมเก่าแก่ของโลกที่มีลำดับของยุคสมัยที่แตกต่างกันและร่วมสมัยกันบ้าง อีกทั้งยังเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์มากมายมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน นอกจากนี้ เมื่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัยทำให้สามารถเดินทางเชื่อมระหว่างตะวันตกและตะวันออกซึ่งนำไปสู่การแลกเปลี่ยนสินค้า ความรู้ เทคโนโลยี ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม และแนวคิดบางอย่างระหว่างกันได้แล้ว ยังนำไปสู่ความต้องการของตะวันตกที่จะครอบครองประเทศตะวันออกด้วยการล่าอาณานิคมเพื่อการเข้าถึงและครอบครองทรัพยากรธรรมชาติ อันหลากหลายและอุดมสมบูรณ์จากประเทศต่างๆ จนเกิดลัทธิการล่าอาณานิคมในยุคอาณานิคม ยุคหลังอาณานิคม และยุคโลกาภิวัตน์ที่มีส่วนช่วยให้ตะวันออกมีโอกาสพัฒนา เจริญก้าวหน้าขึ้นมาทัดเทียมตะวันตกและมีความสำคัญในเวทีโลกบ้าง ซึ่งบริบทแวดล้อมเหล่านี้ทำให้ภาษามีบทบาทและส่งผลกระทบต่อภาษาซึ่งจะได้เสนอในบทความนี้ต่อไป

I. ยุคอาณานิคม

1.1 การล่าอาณานิคมในศตวรรษที่ 19

ในศตวรรษที่ 19 สหราชอาณาจักรเป็นผู้นำการปฏิวัติอุตสาหกรรม แล้วจึงแพร่ไปสู่ยุโรปตะวันตก อเมริกา และญี่ปุ่นในเวลาต่อมา ส่งผลให้ประเทศในทวีปยุโรปผลิตสินค้าได้มากขึ้น จึงต้องการแหล่งระบายสินค้า และแหล่งวัตถุดิบ นอกจากนี้ ประเทศในยุโรปใช้แนวคิดการอ้างความชอบธรรมในการเข้าครอบครองดินแดนในโพ้นทะเล โดยเฉพาะในทวีปแอฟริกา ที่อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี เบลเยียม อิตาลีและสเปนต่างแย่งชิงกันเข้าครอบครองอาณานิคม นอกจากนี้ ทวีปเอเชียยังเป็นอีกทวีปหนึ่งที่มีมหาอำนาจยุโรปให้ความสนใจ นับตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 เป็นต้นไป อังกฤษพยายามขยายเขตอาณานิคมของตนในทวีปเอเชีย ใน ค.ศ. 1799 หลังจากอังกฤษขับไล่ฝรั่งเศสออกจากอียิปต์ ในเวลาใกล้เคียงกันนี้ อังกฤษเข้าครอบครองสิงคโปร์ มะลาคา และยิดพม่าและฮ่องกงได้ใน ค.ศ. 1822 และ 1842 ตามลำดับ ส่วนในอินเดีย อังกฤษกำจัดอิทธิพลของชาวฝรั่งเศส และสามารถครอบครองพื้นที่ส่วนใหญ่ของอินเดียสำเร็จ จนประกาศให้อินเดียเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิอังกฤษใน ค.ศ. 1858 ในขณะที่อังกฤษครอบครองพื้นที่จำนวนมากของเอเชีย เนเธอร์แลนด์ได้ขยายอิทธิพลเข้าครอบครองพื้นที่ในส่วนใหญ่ที่เป็นประเทศอินโดนีเซียในปัจจุบันนี้ และจัดตั้งขึ้นเป็นหมู่เกาะตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ (Dutch East Indies)

ใน ค.ศ. 1887 ฝรั่งเศสได้ก่อตั้งอินโดจีนของฝรั่งเศส (French Indochina) ขึ้นเป็นอาณานิคมของตนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วยเวียดนามเหนือ (Tonkin) เวียดนามกลาง (Annam) เวียดนามใต้ (Cochinchina) และกัมพูชา และต่อมาใน ค.ศ. 1893 ก็ได้ลาวมาเพิ่ม รัสเซียยังเป็นอีกประเทศหนึ่งในยุโรปที่สนใจแสวงหาอาณานิคม และได้เข้าครอบครองดินแดนจำนวนมากในเทือกเขาคอเคซัสหลังชนะสงครามกับเปอร์เซียระหว่าง ค.ศ. 1804-1813 และระหว่าง พ.ศ. 1826-1828 นอกจากนี้ประเทศที่กล่าวมาแล้ว สหรัฐอเมริกาก็เป็นมหาอำนาจใหม่ที่สนใจครอบครองอาณานิคมในโพ้นทะเล และได้เกิดการขัดแย้งกับสเปน มหาอำนาจเก่า เพื่อแย่งชิงอาณานิคมในอเมริกาใต้และเอเชีย ความขัดแย้งลุกลามเป็นสงครามระหว่างสหรัฐอเมริกากับสเปน (Spanish-American War) ใน ค.ศ. 1898

ซึ่งจบลงด้วยชัยชนะของสหรัฐอเมริกา ทำให้สเปนต้องเสียเปอร์โตริโกในทะเลแคริบเบียน เกาะกวมในมหาสมุทรแปซิฟิกซีกตะวันตก และฟิลิปปินส์ให้กับสหรัฐอเมริกา สงครามครั้งนี้ยังทำให้คิวบาได้รับเอกราชจากสเปน แต่กลับตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จบสิ้นลง ประเทศมหาอำนาจตะวันตก ทั้งประเทศที่ชนะและพ่ายแพ้สงคราม ต่างอ่อนแอลง ประเทศอาณานิคมต่างๆ จึงเรียกร้องเอกราชซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกันหลายพื้นที่ทั่วโลก ในบางพื้นที่เป็นการเรียกร้องเอกราชแบบสงบ แต่ในบางพื้นที่ เป็นเหตุการณ์รุนแรง เจ้าอาณานิคมได้ใช้กำลังทางทหารเข้าปราบปราม ผู้เรียกร้องเอกราชจนกลายเป็นสงครามปลดแอกหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในหลายพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ประเทศอาณานิคมต่างๆ เริ่มได้รับเอกราชตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 จบลง (คัททียากร ศศิธรรมาศ, ม.ป.ป.)

จากเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาพตัวแทนของ “ความเป็นตะวันตก” คือประเทศที่มีพัฒนาการในด้านเทคโนโลยี อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม กองเรือและกองทัพ อาวุธ ความต้องการทรัพยากร เงินทองจากทรัพยากรธรรมชาติ วัตถุดิบ แร่ธาตุ จากพื้นที่ใหม่ๆ ทั่วโลกเพื่อขยายอำนาจทางการค้า และการครอบครองเพื่อให้เข้าถึงสิ่งที่ต้องการให้ได้มากที่สุด ในขณะที่ภาพตัวแทน “ความเป็นตะวันออก” คือคนตัวเล็กตัวน้อยที่จริงจัง ไร้พลังสู้รู้ไม่เท่าทัน ยังไม่พัฒนาในด้านเทคโนโลยีต่างๆ รวมถึงการเมืองปกครอง จึงต้องเป็นฝ่ายถูกรุกรานจาก “ตะวันตก”

1.2 สถานการณ์ทางภาษาจากยุคอาณานิคม

จากการที่ประเทศเจ้าอาณานิคมตะวันตกเข้าครอบครองประเทศต่างๆ ในหลายทวีปทั่วโลก ภาษาของเจ้าอาณานิคมจึงแพร่กระจายออกไปพร้อมกับอำนาจของผู้ปกครอง จึงขอกกล่าวถึงบทบาทและผลกระทบทางด้านภาษาที่สำคัญๆ ที่ส่งผลต่อภูมิภาคตะวันออก ดังนี้

1.2.1 ภาษาอังกฤษ

เป็นที่ทราบกันดีว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้กันทั่วโลก นับตั้งแต่ยุคอาณานิคมเป็นต้นมาจะเห็นการแพร่กระจายของภาษาอังกฤษในระยะต่างๆ ดังนี้

ช่วงเวลา	เหตุการณ์
ศตวรรษที่ 17-18	ภาษาอังกฤษแพร่กระจายไปเนื่องจากการล่าอาณานิคมของอังกฤษ
ศตวรรษที่ 18-19	ภาษาอังกฤษแพร่กระจายออกเพราะความเป็นผู้นำของอังกฤษและการปฏิวัติอุตสาหกรรม
ปลายศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20	ภาษาอังกฤษใช้กันอย่างกว้างขวางเพราะความเป็นผู้นำทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองของสหรัฐอเมริกา
ครึ่งหลังของศตวรรษที่ 20	ภาษาอังกฤษแผ่ขยายออกไปเป็นผลมาจากการครอบงำทางด้านเทคโนโลยีของสหรัฐอเมริกา

(อ้างจากเรื่อง ‘History of the English Language’, 2013)

จากตารางข้างต้นทำให้ทราบว่าภาษาอังกฤษแพร่กระจายออกไปเพราะการล่าอาณานิคมของอังกฤษซึ่งใช้เวลานับร้อยปีและถือเป็นก้าวแรกของการเผยแพร่อังกฤษออกไปทั่วโลก ในฐานะภาษาของผู้มีอำนาจที่เข้าปกครองประเทศที่เป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ ประเทศทางตะวันออกอาทิ เอเชียใต้ พม่า (ปัจจุบันคือเมียนมา) มาเลเซีย และสิงคโปร์ รวมถึงประเทศที่เป็นอาณานิคมของประเทศตะวันตกอื่นๆ อาทิ เวียดนาม ลาว กัมพูชา ตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของฝรั่งเศส อินโดนีเซียตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของเนเธอร์แลนด์ และฟิลิปปินส์ตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของสเปนและสหรัฐอเมริกา

ในศตวรรษถัดมาอังกฤษก็เป็นผู้นำด้านการปฏิวัติอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องจักรที่ทำให้การผลิตทำได้เป็นจำนวนมากขึ้น ประเทศใดต้องการบริโภค และรับเทคโนโลยีใหม่ๆ นี้ต้องซื้อและเรียนรู้ผ่านภาษาอังกฤษจึงทำให้ภาษาอังกฤษมีอำนาจสูงมากในระดับนานาชาติ การพัฒนาเทคโนโลยีเกิดร่วมไปกับการแพร่กระจายภาษาอังกฤษ อาทิ ภาษาอังกฤษใช้ในระบบโทรเลขที่ถูกพัฒนาขึ้น และภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษานานาชาติของผู้รับส่งโทรเลข ('History of the English Language', 2013)

ความยิ่งใหญ่ทางเศรษฐกิจและความเป็นผู้นำทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา

แม้ว่าอังกฤษเคยยิ่งใหญ่และมีอำนาจทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมของโลกในศตวรรษที่ 18 แต่พอปลายศตวรรษที่ 19 ต่อดันศตวรรษที่ 20 สหรัฐอเมริกาก็กลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจของโลกแทน ในช่วงเวลาดังกล่าว ถ้าประเทศต่างๆ ในโลกที่จะพบปะกันในองค์กรระดับนานาชาติและต้องการที่จะสื่อสารกัน ซึ่งหากต้องสื่อสารกันด้วยพหุภาษาจะเป็นการสิ้นเปลืองมาก ดังนั้นพวกเขาจึงตัดสินใจใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 องค์กรระหว่างประเทศถูกจัดตั้งขึ้นและต่อมาถูกแทนที่ด้วยองค์การสหประชาชาติ ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่นิวยอร์ก ดังนั้นจุดเน้นของโลกจึงเปลี่ยนไปอยู่ที่สหรัฐอเมริกา อิทธิพลของสหรัฐอเมริการวมทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเมืองผนวกกับจำนวนประชากรที่มีขนาดใหญ่ ที่มีผู้พูดภาษาอังกฤษถึง 70% ของจำนวนประชากรทั้งหมดจึงทำให้ภาษาอังกฤษยังคงมีความสำคัญมากขึ้นต่อไป ('History of the English Language', 2013)

ความเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีของสหรัฐอเมริกา

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และปี 1980 และ 1990 เป็นต้นมาเกิดการปฏิวัติด้านคอมพิวเตอร์อันเนื่องมาจากเทคโนโลยีและความรู้ของอเมริกัน และแพร่กระจายไปทั่วโลก แม้ว่าในความเป็นจริงจะสามารถออกแบบให้ใช้ภาษาของประเทศผู้ใช้คอมพิวเตอร์ได้ แต่ค่าใช้จ่ายก็จะสูงมาก ด้วยเหตุนี้ ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาที่ต้องใช้สำหรับคอมพิวเตอร์ ('History of the English Language', 2013)

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ อาทิ ความเติบโตของการประชาสัมพันธ์และการโฆษณาเพื่อให้ผู้บริโภคทั่วโลกเข้าถึงสินค้าของสหรัฐฯ; สหรัฐฯเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีการผลิตภาพยนตร์เคลื่อนไหวภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 แทนที่อังกฤษและฝรั่งเศส ดังนั้นจึงใช้เสียงภาษาอังกฤษในภาพยนตร์ แม้ว่าจะมีการผลิตภาพยนตร์ในประเทศอื่นๆ แต่ก็ยังใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก อาจจะเป็นเพราะฮอลลีวูดเป็นพื้นที่ที่พูดภาษาอังกฤษเป็นหลัก; ดนตรีสากล-มีการพัฒนาเทคโนโลยีความบันเทิงเป็นอุตสาหกรรมบันทึกเสียง บริษัทบันทึกเสียงใหญ่ๆ ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก นักร้องดังก็ร้องเพลงภาษาอังกฤษที่เป็นที่รู้จัก ได้รับความชื่นชอบและความนิยมไปทั่วโลกซึ่งเป็นการแพร่กระจายภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดีและเร็วที่สุด; การเดินทางระหว่างประเทศและความปลอดภัยได้รับการคิดค้นและพัฒนาขึ้นมาพร้อมทั้งถ่ายทอดความรู้และการใช้งานเป็นภาษาอังกฤษ ดังนั้น ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษานานาชาติ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้สื่อสารเพื่อการเดินทางนานาชาติ; ในด้านการศึกษา โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อเพื่อเผยแพร่ความรู้ไปทั่วโลก นี่ก็เป็นเหตุผลหลักที่หลายๆ ประเทศพยายามปรับเปลี่ยนให้ใช้ภาษาอังกฤษในการสอนวิชาดังกล่าวในโรงเรียน ซึ่งเป็นภาษาที่นักเรียนทั่วโลกต้องรู้และใช้เพื่อการศึกษา ('History of the English Language', 2013)

สำหรับบทบาทของภาษาตะวันตกภายใต้ประเทศอาณานิคมตะวันตกอื่นๆ มีดังนี้

1.2.3 ภาษาฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสปรากฏในเวียดนามในศตวรรษที่ 18 เมื่อนักสำรวจและพ่อค้าชาวฝรั่งเศสแล่นเรือไปยังชายฝั่ง

อินโดจีน และฝรั่งเศสเข้าแทนที่โปรตุเกสซึ่งเป็นมหาอำนาจตะวันตกชาติแรกที่เข้าไปยังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปี ค.ศ. 1790 เป็นต้นมา ฝรั่งเศสช่วยรวมเวียดนามในสมัยราชวงศ์เหงียน และต่อมาก็ยึดครองเวียดนามใต้ จึงได้ใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาของผู้ปกครองในอินโดจีนฝรั่งเศสซึ่งรวมกัมพูชา และลาวด้วย ชาวเวียดนามจำนวนมากเริ่มเรียนภาษาฝรั่งเศสซึ่งแทนที่ภาษาเวียดนามและภาษาจีนในราชสำนัก ในท้ายที่สุดอักษรเวียดนามที่เขียนด้วยอักษรจีนถูกแทนที่ด้วยอักษรโรมัน ซึ่งมีขงจื๊อ อเล็กซานเดอร์ เดอ โรดส์ใช้อักษรโรมันแทนอักษรจีนที่ออกเสียงแบบเวียดนามเรียกอักษรโรมันนี้ว่า อักษรก๊วก หงือ แปลว่า “อักษรประจำชาติ” มีขงจื๊อและรัฐบาลเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสได้สร้างโรงเรียนเพื่อเผยแพร่ภาษาฝรั่งเศสให้กับชาวเวียดนามที่มีการศึกษา ภาษาฝรั่งเศสในเวียดนามถึงจุดสูงสุดในช่วงปี ค.ศ. 1900 และ ค.ศ. 1940 เป็นต้นมา แต่ถึงอย่างไรก็ตามชาวเวียดนามจำนวนมากยังพูดภาษาฝรั่งเศสได้ไม่ดี อีกทั้งพวกนักปฏิวัติปฏิเสที่จะเรียนภาษาของเจ้าอาณานิคม ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นยึดครองเวียดนามในช่วงสั้นๆ และได้สถาปนาภาษาเวียดนามเป็นภาษาราชการภาษาเดียวและเป็นภาษาที่ใช้ในการศึกษา (‘France diplomatie’, 2008; Michele, n.d.)

1.2.4 ภาษาดัชต์

ชาวดัชต์ยึดครองอินโดนีเซียในตอนแรกๆ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากพืชที่ปลูกเพื่อการค้า ชาวดัชต์พัฒนาอินโดนีเซียน้อยมาก ยกเว้นในช่วงท้ายๆ ที่พวกเขาให้การอบรมบริการภาครัฐ ระบบกฎหมายและระบบการศึกษามหาวิทยาลัยแห่งแรกเพิ่งเปิดขึ้นในปี ค.ศ. 1920 ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1940 เป็นต้นมาชาวอินโดนีเซียที่อ่านหนังสือได้เพียง 4% นอกจากนี้ ยังไม่มีการพูดภาษาดัชต์ในอินโดนีเซีย (Hays, 2008)

1.2.5 ภาษาสเปน

ภาษาสเปนเป็นภาษาที่ใช้ในราชการ การศึกษา และการค้าตลอดช่วงสามศตวรรษที่สเปนปกครองฟิลิปปินส์ และใช้เป็นภาษากลางจนถึงกลางศตวรรษที่ 20

ภาษาสเปนยังคงเป็นภาษาราชการของรัฐบาลจนกระทั่งประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในปี ค.ศ. 1973 ที่ระบุให้ภาษาอังกฤษและภาษาฟิลิปปินโนเป็นภาษาราชการ

นอกจากนี้ยังมีคำยืมภาษาสเปนใน 170 ภาษาของฟิลิปปินส์ และตัวเขียนของภาษาสเปนมีอิทธิพลต่อระบบการสะกดเพื่อใช้เขียนภาษาต่างๆ เหล่านี้ (Gómez Rivera, 2001)

II. ยุคหลังอาณานิคม

ในยุคหลังอาณานิคม ประเทศที่เคยตกอยู่ภายใต้เครือจักรภพ (Commonwealth) ต่างพยายามปลดแอกจากเงาเดิมของเจ้าอาณานิคมโดยเฉพาะจากภาษาอังกฤษ ดังนั้นผู้นำในหลายประเทศทางตะวันออกจึงได้กำหนดนโยบายภาษาขึ้น อาทิ เอเชียใต้ พม่า มาเลเซีย และสิงคโปร์ โดยจะขอก้าวในรายประเทศ ดังนี้

เอเชียใต้ ในที่นี้ขอก้าวถึงอินเดียเพียงประเทศเดียว

2.1 อินเดีย

อินเดียเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางด้านภาษา ประกอบด้วยตระกูลภาษาหลักต่างๆ ดังนี้

- 1) ตระกูลภาษาย่อยอินโด-อารยัน มีผู้พูดราว 77%
- 2) ตระกูลภาษาดราวิเดียนมีผู้พูดประมาณ 20%
- 3) ตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก
- 4) ตระกูลภาษาย่อยทิเบต-พม่า ประมาณ 3%
- 5) ตระกูลภาษาไท-กะได และอื่นๆ

อินเดียมีภาษาประมาณ 780 ภาษา จัดว่าเป็นประเทศที่มีภาษามากเป็นอันดับสองของโลก รองจากปาปัว

นิวกินีที่มีภาษา 839 ภาษา (Moseley, 2008)

ภายหลังได้รับเอกราช อินเดียมุ่งมั่นที่จะกำจัดความทรงจำทั้งหมดของการปกครองแบบอาณานิคมอังกฤษ ด้วยการกำจัดภาษาอังกฤษ ดังนั้นอินเดียควรมีภาษาของตนเอง แต่ด้วยประวัติศาสตร์อาณานิคมที่ฝังรากลึกในอินเดียทำให้รัฐบาลอินเดียไม่สามารถกำจัดภาษาอังกฤษออกไปได้

ในปี ค.ศ.1950 รัฐธรรมนูญอินเดียระบุให้ใช้ภาษาฮินดีที่เขียนด้วยอักษรเทวนาครีเป็นภาษาราชการของประเทศ และยังคงใช้ภาษาอังกฤษในราชการในฐานะ “ภาษาราชการที่เป็นตัวช่วย” (Subsidiary official language) ต่อไปได้อีกอย่างน้อย 15 ปี (จนถึงปีค.ศ. 1965) และจะเปลี่ยนผ่านไปใช้ภาษาฮินดีในฐานะภาษาราชการเพียงภาษาเดียว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้รัฐต่างๆ ที่ไม่ได้พูดภาษาฮินดีเกิดความไม่พอใจต้องการใช้ภาษาอังกฤษต่อไป มีการประท้วงอย่างรุนแรงในรัฐทมิฬ นาฑูทางใต้ของอินเดีย ด้วยเหตุนี้ทำให้รัฐสภาต้องตราพระราชบัญญัติภาษาราชการค.ศ. 1963 เพื่อให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษในทางราชการได้ต่อไปคู่กับภาษาฮินดี แม้ว่าจะหมดเขตที่กำหนดไว้ 15 ปีก็ตาม (Thirumalai, 2002) แต่พระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ได้สร้างความพอใจให้กับกลุ่มผู้ประท้วงเพราะไม่แน่ใจว่าผู้นำในชุดต่อไปจะดำเนินการต่อหรือไม่

อย่างไรก็ตาม ในปลายปีค.ศ. 1964 ซึ่งใกล้จะครบ 15 ปีของการใช้ภาษาอังกฤษ แต่ก็มีการประท้วงอย่างหนักจากประชาชนในรัฐต่างๆ อาทิ รัฐมหาราษฏระ รัฐทมิฬ นาฑู รัฐปัญจาบ รัฐเบงกอลตะวันตก รัฐฌาร์ขัณฑ์ และรัฐอานธรประเทศ ซึ่งนำไปสู่ความรุนแรงจึงทำให้ข้อเสนอที่จะยุติการใช้ภาษาอังกฤษระงับไป และมีการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้เพิ่มเติมในปีค.ศ. 1967 โดยให้ใช้ภาษาฮินดีคู่กับภาษาอังกฤษในฐานะภาษาราชการ ซึ่งดูเหมือนจะเป็นนโยบายทวิภาษาของอินเดียหลายๆ จนกว่าจะแก้ปัญหาดังกล่าวโดยสภานิติบัญญัติของรัฐที่ไม่ได้ใช้ภาษาฮินดีเป็นภาษาราชการ (Ramaswamy, 1997; Thirumalai, 2002)

ด้วยเหตุนี้ อินเดียจึงไม่มีภาษาประจำชาติ แต่มีภาษาฮินดีและภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการที่ใช้ในรัฐสภา ในศาล ในการติดต่อสื่อสารระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐบาลของรัฐต่างๆ นอกจากนี้ แต่ละรัฐยังสามารถกำหนดภาษาราชการประจำรัฐของตนโดยผ่านกฎหมายได้ ดังนั้น อินเดียจึงมีภาษาราชการ 22 ภาษา โดยมีผู้ใช้ภาษาฮินดีมากที่สุดประมาณ 25% ของจำนวนประชากรทั้งหมด แต่ถ้าวรวมภาษาถิ่นต่างๆ (dialects) ของภาษาฮินดีจะมีผู้พูดราว 41% ของประชากร ส่วนที่เหลือคือผู้พูดภาษาอื่นๆ (Census of India, 2011)

ภาษาราชการของอินเดียประกอบด้วย 22 ภาษารวมภาษาอังกฤษเป็น 23 ภาษาดังนี้

ลำดับ	รัฐ	ภาษาราชการประจำรัฐ + (ภาษาราชการอื่นๆ)
1	อานธรประเทศ (Andhra Pradesh)	เตลูงู (Telugu)
2	อรุณาจัลประเทศ (Arunachal Pradesh)	อังกฤษ
3	อัสสัม (Assam)	อังกฤษ อัสสัม + เบงกาลี
4	พิหาร (Bihar)	ฮินดี + อูรดู (Urdu)
5	ฉัตตีสครห์ (Chhattisgarh)	ฮินดี
6	กัว (Goa)	โกนกาณี (Konkani) + มราฐี (Marathi)
7	คุชราต (Gujarat)	คุชราตี (Gujarati) + ฮินดี
8	หaryana (Haryana)	ฮินดี + อังกฤษ + ปัญจาบิ
9	หิมาจัลประเทศ (Himachal Pradesh)	ฮินดี + อังกฤษ

10	จัมมูและแคชเมียร์ (Jammu and Kashmir)	อูรดู
11	ฌาร์ขัณฑ์ (Jharkhand)	ฮินดี + อูรดู
12	कर्णाฏกะ (Karnataka)	กัณนาดา (Kannada)
13	เกรละ (Kerala)	มาลาयाลัม (Malayalam) + อังกฤษ
14	มัธยประเทศ (Madhya Pradesh)	ฮินดี
15	มหาราษฏระ (Maharashtra)	มราฐี + อังกฤษ
16	มณีปุร์ (Manipur)	เมเต + อังกฤษ
17	เมฆาลัย (Meghalaya)	อังกฤษ + คาสี + กาโร
18	มิโซรัม (Mizoram)	มิโซ อังกฤษ ฮินดี
19	นาคาแลนด์ (Nagaland)	อังกฤษ
20	โอดิชา (Odisha)	โอเดีย (Odia)
21	ปัญจาบ (Punjab)	ปัญจาบี (Punjabi)
22	ราชสถาน (Rajasthan)	ฮินดี + อังกฤษ
23	สิกขิม (Sikkim)	เนปาลี (Nepali)
24	ทมิฬนาฑู (Tamil Nadu)	ทมิฬ + อังกฤษ
26	ตรีปุระ (Tripura)	เบงกาลี อังกฤษ กก-โบ-รอก (Kokborok)
27	อุตระประเทศ (Uttar Pradesh)	ฮินดี + ฮูรดู
28	อุตตรขัณฑ์ (Uttarakhand)	ฮินดี+ สันสกฤต
29	เบงกอล ตะวันตก (West Bengal)	เบงกาลี อังกฤษ + เนปาลี + อูรดู + ฮินดี + โอเดีย และอื่นๆ

อ้างจาก Commissioner for Linguistic Minorities, 2014

จากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่าภาษาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและการปกครองของอินเดีย และสะท้อนให้เห็นว่าอินเดียเป็นประเทศพหุภาษา ด้วยนโยบายของรัฐบาลที่เปิดกว้าง และต้องการรักษาอัตลักษณ์ความหลากหลายทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศให้คงอยู่ ดังนั้น แต่ละรัฐสามารถเลือกภาษาราชการและบัญญัติไว้ในกฎหมายประจำรัฐของตนเองได้ จึงทำให้ชาวอินเดียสามารถพูดได้มากกว่าหนึ่งภาษาขึ้นไป นอกจากนี้ รัฐทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลายรัฐที่เป็นชาติพันธุ์มองโกลอยด์เป็นส่วนใหญ่ และมีภาษาแม่ที่ต่างตระกูลกับภาษาฮินดี อีกทั้งประชาชนส่วนหนึ่งนับถือศาสนาคริสต์ จึงยึดเอาภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการเป็นหลัก และอีกหลายรัฐใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการอื่นๆ ที่เพิ่มขึ้นจากภาษาราชการประจำรัฐด้วย

นโยบายภาษาของอินเดียสะท้อนให้เห็นว่าภาษาอังกฤษนอกจากจะลบไม่ออกไปจากวิถีชีวิตแล้ว ยังต้องให้ความสำคัญในฐานะภาษาราชการคู่กับภาษาฮินดี เพราะภาษาอังกฤษจะทำหน้าที่เป็นภาษากลางเชื่อมร้อยให้การสื่อสารกับกลุ่มที่ไม่ได้พูดภาษาฮินดีสัมฤทธิ์ผลได้

2.2 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอาณาบริเวณที่มีความหลากหลายทางด้านภาษาและวัฒนธรรม หรือเรียกว่าเป็น

พหุวัฒนธรรมเช่นเดียวกับหลายๆ ภูมิภาคในโลก ประกอบด้วยผู้พูดภาษาตระกูลต่างๆ ห้าตระกูล ได้แก่

- 1) ตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก
- 2) ตระกูลภาษาจีน-ทิเบต
- 3) ตระกูลภาษาไท-กะได
- 4) ตระกูลภาษาออสโตรนีเซียน
- 5) ตระกูลภาษาม้ง-เย้า

Ethnologue Languages of the World (ม.ป.ป.) ระบุว่า มีภาษาประมาณ 1,480 ภาษา ประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมได้แก่ พม่า (เมียนมา) ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ภายหลังได้รับเอกราช รัฐบาลของประเทศเหล่านี้ได้กำหนดนโยบายภาษาเป็นสองประเภทคือ

- 1) นโยบายภาษาเดียว (Monolingual policy)
- 2) นโยบายทวิภาษา (Bilingual policy)/นโยบายหลายภาษา (Multilingual policy)

2.2.1 นโยบายภาษาเดียว

มีหกประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ใช้ภาษาของชนกลุ่มใหญ่เป็นภาษาประจำชาติ ได้แก่

1) ประเทศสหภาพพม่า (ปัจจุบันคือ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา Republic of the Union of Myanmar) ใช้ภาษาพม่าเป็นภาษาประจำชาติ

2) ราชอาณาจักรไทย¹ (The Kingdom of Thailand) ใช้ภาษาไทย (ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวที่ไม่เคยตกอยู่ภายใต้อาณานิคม และไม่เคยมีนโยบายภาษาที่เป็นทางการ แต่มีระบุไว้ในรัฐธรรมนูญบางฉบับว่าภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ)

3) ราชอาณาจักรลาว (The Kingdom of Laos ปัจจุบันคือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (The Lao People's Democratic Republic) ใช้ภาษาลาวเป็นภาษาประจำชาติ

4) ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia) ใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาประจำชาติ

5) ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (The Socialist Republic of Vietnam) ใช้ภาษาเวียดนามเป็นภาษาประจำชาติ

6) ประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republik Indonesia) ใช้ภาษาบาฮาซาอินโดนีเซียเป็นภาษาประจำชาติ
ทุกประเทศจัดให้มีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศทั้งภาษาตะวันตก และภาษาตะวันออก ในอดีต ภาษาตะวันตก อาทิ อังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน อิตาลี เยอรมัน ยังเป็นที่นิยม แต่ในปัจจุบันภาษาที่มีความสำคัญสูงสุดคือภาษาอังกฤษ ในอดีตภาษาตะวันออกซึ่งเป็นที่นิยมเรียนได้แก่ภาษาญี่ปุ่น แต่เมื่อเศรษฐกิจญี่ปุ่นเริ่มถดถอยภาษาญี่ปุ่นจึงลดความนิยมลงแต่ก็ยังคงมีความต้องการอยู่ โดยมีภาษาจีนเข้ามาแทนที่ และเริ่มมีการศึกษาภาษาเกาหลีเพิ่มขึ้น ภาษาจีนเริ่มมีบทบาทสำคัญตามการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคอาเซียนที่เพิ่มขึ้น ส่วนภาษาเกาหลีมาตามกระแสละครทีวีเกาหลี “แดจังกึม” และเรื่องอื่นๆ ที่สร้างและนำเข้ามาเผยแพร่ในทีวีไทย อีกมากมายหลายเรื่อง รวมทั้งกระแสเค ป๊อปที่มาจากเพลงของวัยรุ่นเกาหลี จึงทำให้สินค้า แฟชั่น และเครื่องสำอางจากเกาหลีเป็นที่นิยมมากขึ้น นำไปสู่การเดินทางไปท่องเที่ยวประเทศเกาหลีได้ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ยังมีคนไทยจำนวนหนึ่งที่ไม่เสี่ยงโชคหางานทำในประเทศเกาหลีได้เพราะเห็นว่าเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจดีกว่าหลายประเทศในอาเซียน

2.2.2 นโยบายทวิภาษา/พหุภาษา

ประเทศที่ประกาศใช้นโยบายภาษาแบบทวิภาษา/พหุภาษา ได้แก่

1 แม้ประเทศไทยไม่เคยเป็นเมืองขึ้นเช่นประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค แต่ในฐานะประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน จึงขอกกล่าวไว้ในที่นี้เพื่อให้เห็นภาพรวมของการกำหนดนโยบายภาษาในภูมิภาค

2.2.2.1 ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย (Federation of Malaysia)

ภายหลังเอกราชรัฐบาลกำหนดนโยบายภาษาโดยให้ใช้ภาษาบาฮาซา มาเลเซีย (ภาษามาเลย์) เป็นภาษาประจำชาติ เพื่อส่งเสริมและดำรงภาษา และวัฒนธรรมในสังคมพหุภาษา พหุวัฒนธรรม สำหรับภาษาอังกฤษกำหนดให้เป็นภาษาที่สอง ภาษาจีนและภาษามิฬใช้สอนร่วมในระดับประถมสำหรับโรงเรียนรัฐบาล เมื่อถึงระดับมัธยมให้เรียนเป็นภาษามาเลย์ (Tharmalingam, 2012)

ต่อมา ในปี 1990 เป็นต้นมา อดีตนายกรัฐมนตรี ดร.มหาเธร์ โมฮัมหมัดตระหนักว่าชาวมาเลย์จะไม่สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้หากยังไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในปี ค.ศ. 2003 รัฐบาลเปลี่ยนจากการใช้ภาษามาเลย์เป็นสื่อในการสอนมาเป็นภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ในปี 2011 รัฐบาลตัดสินใจใช้นโยบายทวิภาษาคือใช้ภาษามาเลย์และภาษาอังกฤษ

เพื่อให้เข้าถึงประโยชน์ของกระบวนการทันสมัย (modernization process) และปรับตัวได้ทันกระแสโลกาภิวัตน์ (Yamat, 2014: 198) มหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่ใช้ภาษามาเลย์สอน ยกเว้นวิชาทางด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่สอนด้วยภาษาอังกฤษ ส่วนมหาวิทยาลัยเอกชนสอนด้วยภาษาอังกฤษ เมื่อเวลาผ่านไประบบการศึกษาของมาเลเซียส่งผลในด้านบวกทั้งในระดับชาติและนานาชาติ (Mohd Azahari Bin Azal and others, 2014)

นอกจากนี้ ในรัฐซาบฮ์และซาราวักมีการใช้ภาษาแม่ของกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มในการสอนในระดับประถมศึกษาด้วย (Smith (2003) & Kayad (ม.ป.ป.))

2.2.2.2 ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Republic of Singapore)

สิงคโปร์มีภาษาราชการสี่ภาษาได้แก่ อังกฤษ แมนดาริน มาเลย์ และทมิฬ ตั้งแต่ปีค.ศ. 1959 นายลี กวนยู นายกรัฐมนตรีคนแรกได้ประกาศใช้นโยบายทวิภาษาคือให้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่หนึ่งเพื่อสร้างพลเมืองสิงคโปร์ให้เป็นพลเมืองโลก และภาษาแม่อีกสามภาษาให้เป็นภาษาที่สอง ตลอดระยะเวลาที่ห้าสิบปีที่รัฐบาลสิงคโปร์ได้ดำเนินนโยบายนี้พร้อมกับส่งเสริมการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองให้ตรงกับความต้องการตลาดแรงงานทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ ส่งผลให้สิงคโปร์ประสบความสำเร็จในด้านการจัดการศึกษาจนเป็นอันดับหนึ่งในอาเซียนและติดอันดับต้นๆ ของโลก

2.2.2.3 ประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of the Philippines)

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1974 เป็นต้นมา ฟิลิปปินส์มีนโยบายทวิภาษาคือใช้ภาษาอังกฤษสอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ส่วนวิชาทางสายสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ให้สอนด้วยภาษาฟิลิปปินโน นอกจากนี้ยังให้ใช้ภาษาแม่ของเด็กในการสอนบางพื้นที่ในเกรด 1 และเกรด 2 นอกจากนี้ ภาษาฟิลิปปินโนใช้สำหรับการติดต่อแบบเป็นทางการ ต่อมาในปี 2009 รัฐบาลประกาศให้ใช้ภาษาแม่สำหรับสอนกลุ่มชาติพันธุ์ในระดับอนุบาลด้วยนั้น จึงถือว่าฟิลิปปินส์มีนโยบายทวิและพหุภาษา (Ocampo, 2017: 11)

2.2.2.4 ประเทศบรูไนดารุสซาลาม (Negara Brunei Darussalam)

ภายหลังเอกราชในปี ค.ศ. 1984 ประเทศบรูไนใช้ภาษามาเลย์มาตรฐานเป็นภาษาราชการ และ ภาษาอังกฤษ ในปีค.ศ. 2009 กระทรวงศึกษาธิการใช้นโยบายใหม่ด้วยการสอนวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ในชั้นปีที่ 1 ด้วยภาษาอังกฤษ และเน้นกระบวนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Jones, 2015: 8)

จะเห็นได้ว่าภายหลังที่ประเทศต่างๆ ได้รับเอกราชพยายามสร้างควมมีตัวตน และต้องการสร้างความเป็นเอกภาพในความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีในทุกประเทศ ด้วยการเลือกภาษาของชนกลุ่มใหญ่ของประเทศขึ้นมาเป็นภาษาประจำชาติหรือภาษาราชการ และยังคงภาษาอื่นๆ ไว้ อย่างไรก็ตาม ในหลายประเทศที่ผู้นำมีวิสัยทัศน์และเห็นความสำคัญของการพัฒนาคนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการพัฒนาประเทศได้กำหนดนโยบายภาษาเป็นทวิ

ภาษาและพหุภาษาโดยต้องมีภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในนโยบายดังกล่าว เพื่อเป้าหมายการสร้างพลเมืองของตนให้เป็นพลเมืองโลกดังเช่นที่สิงคโปร์ได้ดำเนินการมา ดังนั้นจึงไม่มีประเทศใดในอาเซียนปฏิเสธภาษาอังกฤษว่าเป็นภาษาสากลและมีความสำคัญที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ ที่ตะวันตกเป็นผู้คิดค้นตลอดเวลา นับจากอังกฤษที่เป็นผู้นำในศตวรรษที่ 17-19 เปลี่ยนผ่านไปสู่อเมริกาซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนำโดยประเทศสหรัฐอเมริกาในปลายศตวรรษที่ 19-20 ซึ่งส่งออกในรูปแบบต่างๆ ผ่านระบบทุนนิยมไปทั่วโลก

แต่สำหรับประเทศไทย การที่ไม่เคยมีนโยบายภาษาประจำชาติ และกำหนดให้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ส่วนภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่นๆ ให้เรียนเป็นภาษาที่สอง หรือสามซึ่งไม่ได้มีกำหนดไว้อย่างเป็นทางการ ดังนั้น นโยบายการศึกษาไทยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจึงลุ่มๆ ดอนๆ ขึ้นอยู่กับรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาในแต่ละยุคสมัย จึงทำให้ขาดทิศทางในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จนก่อให้เกิดผลกระทบในด้านลบต่อศักยภาพการศึกษาของประเทศไทยดังที่ปรากฏมาเป็นเวลาหลายปีจนถึงปัจจุบัน ทำให้ศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับนานาชาติลดลง ด้วยช่องว่างดังกล่าว ภาษาอังกฤษจึงเป็น “สินค้าทางภาษา” ที่ต้องซื้อหาด้วยราคาที่แพงกว่าภาษาแม่ และภาษาท้องถิ่นต่างๆ ในประเทศไทย คนที่มีกำลังซื้อเท่านั้นจึงจะสามารถเข้าถึงภาษาอังกฤษผ่านหลักสูตรอบรมต่างๆ หลักสูตรนานาชาติ หลักสูตรภาษาอังกฤษในสถาบันการศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชน ซึ่งผู้ที่มีโอกาสดังกล่าวมีจำนวนน้อยกว่าคนส่วนใหญ่ของประเทศ แม้ว่าในขณะนี้จะมีร่างนโยบายภาษาแห่งชาติของประเทศไทยแล้ว แต่ก็ยังไม่มีการดำเนินการใดๆ

III. ตะวันตกและตะวันออกเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ในแต่ละยุคสมัย ความจำเป็นที่แต่ละภูมิภาคของโลกต้องการเรียนรู้ซึ่งกันและกันมีอยู่เสมอ ขึ้นอยู่กับเหตุและปัจจัยที่จะส่งผลต่อความจำเป็นและความต้องการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ประเทศตนต้องการ การที่ทั้งสองภูมิภาคเรียนรู้กันและกัน สามารถสรุปเป็นภาพกว้างๆ สองประเด็น ดังนี้

- 1.1 ศึกษาทั้งตะวันออกและตะวันตกในฐานะอาณาบริเวณศึกษา/ภูมิภาคศึกษา
- 1.2 ศึกษาภาษาและวัฒนธรรมระหว่างตะวันออกและตะวันตกผ่านการทูตวัฒนธรรม

3.1 ศึกษาทั้งตะวันออกและตะวันตกในฐานะอาณาบริเวณศึกษา/ภูมิภาคศึกษา

ประเทศในตะวันออกและตะวันตกต่างก็มีความสนใจศึกษาซึ่งกันและกันผ่านหลักสูตรการศึกษาและวิจัย ดังนี้

3.1.1 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

ตั้งแต่ประเทศเจ้าอาณานิคมตะวันตกล่าอาณานิคมในตะวันออกได้มีการบันทึกเรื่องราวต่างๆ และพิมพ์เผยแพร่ผ่านการสร้างโรงพิมพ์และนวัตกรรมการจัดทำหนังสือที่ตะวันตกคิดขึ้น เนื้อหาเกี่ยวกับรัฐอาณานิคมในอนุชาตินิยมเพื่อตอบสนองการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองของชนชั้นนำตะวันตกเป็นสำคัญ โดยทำให้เนื้อหาอ่านง่าย แต่แฝงไปด้วยอคติดูถูกดูแคลนวิถีชีวิตคนพื้นเมือง เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองยุติลง สหรัฐอเมริกาก้าวขึ้นมาเป็นอำนาจแทนที่เจ้าอาณานิคมยุโรป พร้อมกับนโยบายสะกดกั้นสหภาพโซเวียตและต่อต้านการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ บทบาทของสหรัฐอเมริกาและการเมืองของโลกที่เปลี่ยนไปทำให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นดินแดนที่มีความสำคัญในทางภูมิรัฐศาสตร์ และเป็นสมรภูมิแห่งการขับเคี่ยวแย่งชิงอิทธิพลระหว่างสหรัฐอเมริกาซึ่งมีฐานอำนาจอยู่ในไทย เวียดนามใต้ และฟิลิปปินส์ กับสหภาพโซเวียตซึ่งมีฐานอำนาจอยู่ในลาว เวียดนามเหนือ และบางส่วนของกัมพูชา ซึ่งส่งผลให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลายเป็นอาณาบริเวณที่สำคัญต่อผลประโยชน์และการดำเนินนโยบายต่างประเทศของมหาอำนาจทางการเมืองโลก จึงทำให้เกิดความพยายามที่จะศึกษาและประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับดินแดนดังกล่าวในลักษณะสหสาขาวิชา อย่างเป็นระบบเรียกว่า “อาณาบริเวณศึกษา” หรือ “วิเทศคดีศึกษา” (Area Studies) ในช่วงทศวรรษ 1950 และ 1960 ถือเป็นยุคทองของ “เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา” ซึ่งเจ้าอาณานิคม

บางประเทศในยุโรปก็ได้เคยมีการศึกษาในลักษณะเดียวกันมาก่อนสหรัฐอเมริกา อาทิ โขแอสในอังกฤษ สำนักบูรพคดีและแอฟริกันศึกษาในฝรั่งเศส ศูนย์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาที่มหาวิทยาลัยเกียวโต และมหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลียทำหลักสูตรในทำนองเดียวกัน รวมถึงหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ดุษฎีภาค ปรีชารัชช, 2554:5-6) ในหลักสูตรดังกล่าวจะมีการจัดการเรียนการสอนภาษาของประเทศที่ศึกษาด้วยเช่นกัน แต่เมื่อสงครามเย็นยุติลง สหรัฐอเมริกาหันไปสนใจในภูมิภาคอื่น อีกทั้งระบบการเมืองของโลกเปลี่ยนไปสู่โลกาภิวัตน์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคง ภัยคุกคามทั้งจากธรรมชาติ โรคระบาด และการก่อการร้ายที่ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องข้ามชาติ ซึ่งส่งผลต่อการวางกรอบโครงทางความคิด รวมถึงการสร้างระเบียบวิธีวิจัยเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาให้บูรณาการทั้งพื้นที่และประเด็นที่กว้างออกมากขึ้นซึ่งเลื่อนไปจากแนวคิดและวิธีการศึกษาวิจัยแบบเดิม (ดุษฎีภาค ปรีชารัชช, 2554: 6-7)

3.1.2 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาและจีนศึกษา

จากแหล่งข้อมูล hotcoursesabroad (<https://www.hotcoursesabroad.com/study/training-degrees/us-usa/china-studies-courses/loc/211/cgory/fm.732-4/sin/ct/programs.html>) ระบุว่า มีสถาบันการศึกษาในสหรัฐอเมริกา 30 แห่งที่เปิดหลักสูตรจีนศึกษา (China Studies) และจากข้อมูล Postgrad.com ระบุว่า มีหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาสาขา Chinese Studies ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วยุโรป 66 หลักสูตร นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาที่รวมจีน ญี่ปุ่น เกาหลีไว้ด้วยกันและมีเปิดสอนในมหาวิทยาลัยต่างๆ ทางตะวันตกทั้งในยุโรปและอเมริการาว 17 ประเทศ และในเอเชีย 9 ประเทศ

3.1.3 เอเชียใต้ศึกษาและอินเดียศึกษา

หลักสูตรอินเดียศึกษามีทั้งที่เป็นหลักสูตรแยก และหลักสูตรรวมในเอเชียใต้ศึกษา ซึ่งมีเปิดสอนทั้งในสหรัฐอเมริกา ยุโรป และประเทศในเอเชียเช่นกัน แต่จำนวนยังไม่มากเมื่อเทียบกับภูมิภาคหรืออาณาบริเวณศึกษาอื่นๆ ส่วนประเทศต่างๆ ทางตะวันออกก็มีความสนใจศึกษาอาณาบริเวณในภูมิภาคตะวันตก อาทิ

- Asia-Europe Studies (ASEAN Studies) ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยมาลาया ประเทศมาเลเซีย
- ศูนย์ยุโรปศึกษา ระดับปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- British-American Studies ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาในรายประเทศของยุโรปในมหาวิทยาลัยไทย อาทิ ฝรั่งเศสศึกษา รัสเซียศึกษา เป็นต้น ประเทศทางตะวันออกก็ยังสนใจศึกษาเรื่องราวของกันและกันเพื่อการ “รู้เขา-รู้เรา” อีกด้วย

3.2 ศึกษาภาษาและวัฒนธรรมระหว่างตะวันออกและตะวันตกผ่านการทูตวัฒนธรรม

ประเทศมหาอำนาจหลายประเทศได้ปรับเปลี่ยนวิธีดำเนินงานทางการทูตด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้ภาษาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือทางการทูตวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) เดิมเริ่มจากประเทศทางตะวันตก และต่อมาประเทศทางตะวันออกก็ดำเนินนโยบายการทูตวัฒนธรรมคล้ายๆ กัน โดยผ่านองค์กรต่างๆ ซึ่งจะขอนำเสนอตามปีที่ก่อตั้ง ดังนี้

3.2.1 สมาคมฝรั่งเศส (Alliance française)

เป็นองค์กรนานาชาติที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมฝรั่งเศสในประเทศอาณานิคม และต่างประเทศ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม ค.ศ. 1883 ภายใต้ชื่อ Alliance française ในปีค.ศ. 2014 สมาคมฝรั่งเศสทั่วโลกมีจำนวน 137 ประเทศซึ่งกระจายตัวทั้งในประเทศตะวันตกและตะวันออก นับว่าเป็นสมาคมทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก

สมาคมฝรั่งเศส กรุงเทพฯมีหน้าที่หลักในการเผยแพร่ภาษาฝรั่งเศส เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างฝรั่งเศสและไทย และส่งเสริมวัฒนธรรมของประเทศที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส มีหลักสูตรต่างๆ ที่อบรมให้กับผู้สนใจ

อาทิ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาไทย รวมถึงศิลปะ เช่น แฟชั่น เต้นรำ ดนตรี เป็นต้น อีกทั้งยังมีร้านอาหารฝรั่งเศสและอาหารไทย รวมถึงร้านหนังสือภาษาฝรั่งเศสไว้บริการด้วย (‘สมาคมฝรั่งเศสกรุงเทพ’, 2018)

3.2.2 บริติช เคานซิล (British Council)

บริติช เคานซิลตั้งขึ้นในปีค.ศ. 1934 และเปิดที่ทำการในต่างประเทศแห่งแรกในปีค.ศ. 1938 องค์กรนี้ตั้งขึ้นเพราะในยุค 1930 เป็นต้นมาสถานการณ์ของโลกเกิดความไม่มั่นคง อิทธิพลของอังกฤษเริ่มอ่อนแอลงเพราะเกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอยซึ่งทำให้ความเป็นอยู่ การได้งานทำ และการค้ามีสภาพแย่ลง และในช่วงนั้นอุดมการณ์ทางการเมืองแบบสุดขั้วเริ่มมีอิทธิพล โดยเฉพาะลัทธิคอมมิวนิสต์ในรัสเซีย ลัทธิฟาสซิสต์ในเยอรมัน อิตาลี และสเปน ดังนั้นรัฐบาลอังกฤษจึงตั้งบริติช เคานซิลขึ้นเพื่อ “สร้างสรรค์ในต่างประเทศบนพื้นฐานของความรู้และความเข้าใจปรัชญาและการดำเนินชีวิตของประชาชนชาวสหราชอาณาจักรอย่างฉันทมิตร ซึ่งจะนำไปสู่การเห็นคุณค่าในนโยบายการต่างประเทศของสหราชอาณาจักรไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาใดที่นโยบายอาจมีขึ้นและจากความเชื่อมั่นทางการเมืองที่อาจปรากฏขึ้น” (British Council, 2018)

วิสัยทัศน์ของบริติช เคานซิลตั้งแต่ปีค.ศ.1940 “งานของเราได้เริ่มแล้ว และเรายังคงมีส่วนร่วมในเชิงบวกกับประเทศที่เราทำงานด้วย การดำเนินการดังกล่าวทำให้เราพัฒนาจุดยืน ความมั่งคั่ง และความมั่นคงระหว่างประเทศของสหราชอาณาจักร” (อ้างแล้ว เรื่องเดียวกัน)

ในปี ค.ศ. 1940 ได้รับพระราชานุญาตจากพระราชวงศ์อังกฤษให้ดำเนินการ “ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ สหราชอาณาจักรให้กว้างขวางและภาษาอังกฤษในต่างประเทศ และพัฒนาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่าง สหราชอาณาจักรกับประเทศอื่นๆ” (อ้างแล้ว เรื่องเดียวกัน)

เมื่อศึกษาจากเว็บไซต์ประวัติองค์กรของบริติช เคานซิลในประเทศไทย พบเนื้อหา ดังนี้

บริติช เคานซิล คือองค์กรนานาชาติเพื่อส่งเสริมการศึกษา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งสหราชอาณาจักร เราสร้างสรรค์ความรู้และความเข้าใจระหว่างผู้คนในสหราชอาณาจักรและผู้คนทั่วโลก เราสร้างประโยชน์แก่ประเทศที่เราทำงานด้วยผ่านทรัพยากรทางวัฒนธรรมของสหราชอาณาจักร เพื่อเปลี่ยนแปลงชีวิตผู้คนให้ดีขึ้นโดยการสร้างโอกาส สร้างเครือข่าย และสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน...

(<https://www.britishcouncil.or.th/about/history>)

การดำเนินการทางการทูตวัฒนธรรมของสหราชอาณาจักรเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของความเป็น “อังกฤษ” ผ่านภาษาและวัฒนธรรมเพื่อให้ประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกิดความรู้ ความเข้าใจ และนำไปสู่ความร่วมมือกับสหราชอาณาจักรมากขึ้น นั่นคือเป้าหมายแรกเริ่มในการก่อตั้งองค์กรนี้ขึ้นมา จะเห็นได้ว่าอังกฤษใช้การทูตวัฒนธรรมเพื่อนำไปสู่การเมืองระหว่างประเทศ และจากข้อความส่วนหนึ่งบนเว็บไซต์ของบริติช เคานซิลในประเทศไทย “...เราสร้างประโยชน์แก่ประเทศที่เราทำงานด้วยผ่านทรัพยากรทางวัฒนธรรมของสหราชอาณาจักร เพื่อเปลี่ยนแปลงชีวิตผู้คนให้ดีขึ้น...” ถ้าอ่านอย่างผิวเผินก็รู้สึกดี หากพิจารณาให้ถี่ถ้วนข้อความดังกล่าวมีนัยยะที่แฝงในพันธกิจขององค์กรนี้ว่าเป็นผู้ให้ที่มีสถานะเหนือกว่าและจะมาเปลี่ยนแปลงชีวิตของผู้คนในประเทศที่เกี่ยวข้อง (ที่ดูยิ่งด้อยกว่า) ให้ดีขึ้น ซึ่งไม่ต่างจากวิธิตศในยุคล่าอาณานิคมที่ตะวันตกมักดูหมิ่นคนตะวันออกหรือภูมิภาคอื่นที่ไม่ใช่ผิวขาวว่าเป็นพวกป่าเถื่อนที่พวกเขาต้องมาช่วยปลดปล่อยให้หลุดพ้น

3.2.3 สภาวัฒนธรรมสัมพันธ์แห่งอินเดีย (Indian Council for Cultural Relations (ICCR))

สภาวัฒนธรรมสัมพันธ์แห่งอินเดียตั้งขึ้นในปีค.ศ. 1950 โดยเมาลานา อาบูล กาลัม อาซาด (Maulana Abul Kalam Azad) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการคนแรกภายหลังได้รับเอกราช สภาฯ นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการมี

ส่วนร่วมในการกำหนด การดำเนินนโยบายโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมภายนอกประเทศ อินเดีย เพื่อส่งเสริมและกระชับความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและความเข้าใจอันดีระหว่างอินเดียกับประเทศอื่นๆ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับประเทศและประชาชนของประเทศที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ (Indian Council for Cultural Relations, ม.ป.ป.)

สภาฯ ดำเนินการมา 68 ปี มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมอินเดียในประเทศตะวันตก 17 แห่ง และประเทศตะวันออกรวมทั้งประเทศไทย 18 แห่ง สำหรับกิจกรรมที่ดำเนินการ อาทิ การจัดประชุมวิชาการนานาชาติและการสัมมนา การให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาประเทศต่างๆ ไปศึกษาต่อในประเทศอินเดียซึ่งอินเดียได้มีคุณูปการในการช่วยสร้างทรัพยากรมนุษย์ไทยในด้านการศึกษาและอบรมหลักสูตรต่างๆ มากกว่าพันคนในช่วงเวลากว่า 50 ปีที่ได้ความอนุเคราะห์ประเทศไทยมา นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมของรัฐต่างๆ ในประเทศอินเดีย ภาษาฮินดีและภาษาสันสกฤต และแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมอินเดียกับวัฒนธรรมของประเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจระหว่างกัน (Indian Council for Cultural Relations, ม.ป.ป.)

3.2.4 สถาบันเกอเธ่ (Goethe Institute)

สถาบันเกอเธ่ เป็นสถาบันด้านวัฒนธรรมของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1951 ที่มีสาขาอยู่ทั่วโลก 98 ประเทศ แบ่งเป็นประเทศทางตะวันตกรวมทั้งในเยอรมนี 75 ประเทศ และประเทศทางตะวันออก 23 ประเทศ (<https://www.goethe.de/en/wwt.html>) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนด้านภาษาเยอรมันในต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือในด้านวัฒนธรรมระดับนานาชาติ นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศเยอรมนีทั้งด้านวัฒนธรรม สังคม และการเมืองอีกด้วย โครงการด้านวัฒนธรรมและการศึกษาจะช่วยกระตุ้นการสานเสวนาและการมีส่วนร่วมด้านวัฒนธรรม ทั้งยังเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับโครงสร้างภาคประชาสังคม และสนับสนุนความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั่วโลก เกอเธ่เป็นองค์กรอิสระไม่ขึ้นต่อพรรคการเมือง (Goethe Institut, Thailand, 2018)

สถาบันเกอเธ่ ประเทศไทยก่อตั้งขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1960 ถือเป็นสถาบันเกอเธ่แห่งแรกที่ก่อตั้งขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีเป้าหมายหลักคือการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยกับประเทศเยอรมนี และสหภาพยุโรปโดยการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและเทศกาลหลากหลายรูปแบบ รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในด้านภาพยนตร์ การเต้น ดนตรี การละคร นิทรรศการ วรรณกรรม และการแปล เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมเยอรมันในประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสนับสนุนด้านองค์ความรู้ให้กับนักเรียนในประเทศไทยผ่านการจัดเทศกาลภาพยนตร์วิทยาศาสตร์อีกด้วย และเปิดสอนหลักสูตรภาษาเยอรมันและจัดสอบวัดระดับในทุกระดับชั้น โดยให้บริการทุกวันตลอดทั้งสัปดาห์ สถาบันเกอเธ่ ได้ร่วมงานกับหน่วยงานของภาครัฐ มหาวิทยาลัย และโรงเรียนอย่างใกล้ชิด มีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาครูสอนภาษาเยอรมัน รวมไปถึงกิจกรรมด้านภาษาและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง (Goethe Institut, Thailand, 2018)

3.2.5 สถานสอนภาษาสมาคมนักเรียนเก่าสหรัฐอเมริกา (AUA Language Center)

สมาคมนักเรียนเก่าสหรัฐอเมริกา (The American University Alumni Association) ในพระบรมราชูปถัมภ์ ด้วยการสนับสนุนของรัฐบาลอเมริกัน ร่วมจัดตั้งสถานสอนภาษาสมาคมนักเรียนเก่าสหรัฐอเมริกา (เอยูเอ) ณ วังสราญรมย์ ในปี ค.ศ. 1952 เพื่อ "ส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างประชาชนชาวไทยกับชาวอเมริกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยสอนภาษา ขนบธรรมเนียมและประเพณีของประเทศทั้งสอง" ซึ่งรัฐบาลสหรัฐฯ ส่งผู้บริหารและครูสอนภาษาอังกฤษจากสหรัฐอเมริกามาดำเนินการโครงการนี้ เมื่อมีนักศึกษาเพิ่มขึ้น ได้ย้ายมาที่เช่าที่ดินของสำนักงานพระคลังข้างที่ที่ถนนราชดำริ โดยรัฐบาลสหรัฐฯ ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณจำนวน 5.75 ล้านบาท สร้างอาคาร

เรียน และสโมสรของสมาคมฯ ณ ถนนราชดำริ ซึ่งสมเด็จพระบรมราชชนนีเสด็จเปิดอาคารเมื่อวันที่ 7 กันยายน 2505 ตลอดเวลากว่า 65 ปีที่ได้ดำเนินการมา เอเชียใต้ผลิตนักเรียนที่ก้าวข้ามกำแพงภาษาอังกฤษได้สำเร็จจำนวน 1,725,571 คน โดยได้รับการประสิทธิประสาทความรู้จากครูเจ้าของภาษาที่ร่วมสร้างทักษะภาษาอังกฤษด้วยความเข้าใจจำนวน 1,879 คน และมีตำราที่ช่วยสร้างความแข็งแกร่งด้านภาษามากกว่าหกทศวรรษจำนวน 10,353,426 รายการ ปัจจุบันเรียกว่า “โรงเรียนสถานสอนภาษาสมาคมนักเรียนเกาสหรัฐอเมริกา” มีสาขาในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศของประเทศไทย (‘AUA Language Center’, 2018)

3.2.6 มูลนิธิญี่ปุ่น (Japan Foundation)

มูลนิธิญี่ปุ่นตั้งขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 1972 เป็นองค์นิติบุคคลตามกฎหมายที่อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงการต่างประเทศ เป็นสถาบันของประเทศญี่ปุ่นเพียงสถาบันเดียวที่มีเป้าหมายเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ศิลปะ และภาษาญี่ปุ่น รวมถึงการส่งเสริมญี่ปุ่นศึกษาในต่างประเทศและการแลกเปลี่ยนนักวิชาการกับประเทศต่างๆ ทั่วโลก ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างมิตรภาพและความผูกพันระหว่างญี่ปุ่นกับโลก ในปีค.ศ. 2003 มีการปรับโครงสร้างองค์กรให้เป็นสถาบันที่บริหารโดยอิสระ ด้วยเงินทุนเริ่มต้นที่ได้รับจากรัฐบาลญี่ปุ่น 78 พันล้านเยน การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของมูลนิธิญี่ปุ่นได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณรายปีจากรัฐบาล ผลตอบแทนจากการลงทุน และการบริจาคจากภาคเอกชน มูลนิธิญี่ปุ่นดำเนินการมานับเป็นปีที่ 48 (2018) และมีมูลนิธิอยู่ในประเทศต่างๆ ทั้งประเทศทางตะวันตกจำนวน 12 ประเทศและประเทศทางตะวันออก จำนวน 11 ประเทศ (‘Japan Foundation’, ม.ป.ป.)

3.2.7 มูลนิธิเกาหลี (Korean Foundation)

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีใต้ได้จัดตั้งมูลนิธิเกาหลีเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร ตั้งขึ้นในปีค.ศ. 1991 เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างเกาหลีและเสริมสร้างมิตรภาพกับนานาชาติให้เข้มแข็ง มูลนิธิได้ส่งเสริมหลายโครงการเพื่อแลกเปลี่ยนระหว่างสาธารณรัฐเกาหลีใต้กับประเทศต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันและร่วมมือกัน

กิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปคือ จัดตั้งสำนักเลขาธิการความร่วมมือเกาหลี-เอเชียกลางในปีค.ศ. 2017 เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน ในโครงการต่างๆ รวมถึงการท่องเที่ยว ศิลปะวัฒนธรรม การสร้างภาวะผู้นำให้กับเยาวชน และการจัดการน้ำ

ในปี ค.ศ. 2017 จัดตั้ง “บ้านวัฒนธรรมอาเซียน” (the ASEAN Culture House (ACH)) ที่เมืองปูซาน เพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับส่งเสริมความเข้าใจทางด้านวัฒนธรรมและสังคมของประเทศอาเซียนให้กับชาวเกาหลี และเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างเกาหลีกับประเทศอาเซียน ซึ่งถือเป็นผลลัพธ์หนึ่งที่เกิดจากการประชุมสุดยอดผู้นำสมัยพิเศษอาเซียน-เกาหลีใต้ ณ เมืองปูซานในปีค.ศ. 2014 เพื่อฉลองครบรอบ 25 ปีความสัมพันธ์อาเซียน-เกาหลีใต้

นอกจากนี้มูลนิธิเกาหลียังส่งเสริมการเรียนการสอน และการวิจัยด้านเกาหลีศึกษาด้วยการให้ความร่วมมือช่วยเหลือทางวิชาการและจัดสรรทุนให้กับอาจารย์ นักศึกษา ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งประเทศทางตะวันตกและตะวันออก อีกทั้งยังส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมเกาหลีไปทั่วโลก (‘Korea Foundation’, ม.ป.ป.)

3.2.8 สถาบันขงจื้อ (Confucius Institute)

สถาบันขงจื้อตั้งขึ้นในปีค.ศ. 2004 เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานสภาภาษาจีนนานาชาติ หรือที่เรียกว่า Hanban (the Office of Chinese Language Council International) ทำงานสนองนโยบายของรัฐบาล เพื่อส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมจีน และสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาจีนทั่วโลก รวมถึงการทดสอบความเชี่ยวชาญภาษาจีน ตลอดจนส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างจีนกับประเทศต่างๆ ทั่วโลก จนถึงปลายปี ค.ศ. 2012 มีสถาบันขงจื้อทั่วโลก 108 ประเทศ แบ่งเป็นประเทศตะวันตก 80 ประเทศและประเทศตะวันออก

ออก 28 ประเทศ ('Confucius Institutes Around the World – 2018', 2018; 'Confucius Institute', ม.ป.ป.)

3.2.9 Russkiy Mir Foundation (Russian World Foundation)

ประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูตินเสนอ Russian World Foundation โดยให้ผ่านพระราชกฤษฎีกาในปี ค.ศ. 2007 เป็นองค์กรของรัฐบาลเพื่อส่งเสริมภาษารัสเซียไปทั่วโลก โดยจัดตั้ง “โครงการโลกรัสเซียให้เป็นโครงการระดับโลก” ด้วยการร่วมมือกับคริสตจักรออร์ทอดอกซ์รัสเซียในการส่งเสริมคุณค่าวัฒนธรรมตะวันตกแบบจารีต รูปแบบการดำเนินการคล้ายองค์กรส่งเสริมวัฒนธรรมอื่นๆ อาทิ บริติช เคานซิล สถาบันเกอเธ่

ผู้ก่อตั้งได้แก่รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศและรัฐมนตรีศึกษาและวิทยาศาสตร์แห่งสหพันธรัฐรัสเซีย โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล จากการบริจาคทรัพย์สินโดยสมัครใจ และแหล่งอื่นๆ ที่ถูกกฎหมาย ('Russkiy Mir Foundation', ม.ป.ป.)

ประเทศตะวันตกเป็นผู้ริเริ่มการขับเคลื่อนงานทางด้านภาษาและวัฒนธรรมในฐานะทูตทางวัฒนธรรมเพื่อสร้าง “แบรนด์” ของตนในประเทศต่างๆ ทั่วโลก

IV. ตะวันตกกับตะวันออกในยุคโลกาภิวัตน์

การอพยพเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างตะวันตกและตะวันออกเกิดขึ้นมานานแล้วและยังคงดำเนินต่อไป โดยมีสาเหตุที่ไม่ปกติให้ต้องย้ายถิ่น อาทิ สงครามภายในประเทศและระหว่างประเทศ ความแห้งแล้งและความอดอยาก ยากแค้น สภาพการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่รุนแรง การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ในยุคโลกาภิวัตน์มีการเคลื่อนย้ายผู้คนในรูปแบบต่างๆ อาทิ การท่องเที่ยว การทำงานข้ามแดนและระหว่างประเทศ การศึกษา การแต่งงานข้ามชาติ รวมถึงการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ

โลกาภิวัตน์ (globalization) หมายถึงกระบวนการที่ประชากรของโลกถูกล้อมรวมกลายเป็นสังคมเดี่ยว กระบวนการนี้เกิดจากแรงของอิทธิพลร่วมทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยีและสังคม-วัฒนธรรมและการเมือง (Croucher 2004)

โลกาภิวัตน์สามารถสืบย้อนไปได้ถึง พ.ศ. 2487 (1944) แต่นักเศรษฐศาสตร์ได้นำมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 (1981) แต่แนวคิดนี้ยังไม่แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับกระทั่งหลัง พ.ศ. 2538 (1995) (Stipo, 2007)

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางภาษาและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งในยุคสมัยต่างๆ ที่ผ่านมามีได้ก่อให้เกิดกระแสโลกาภิวัตน์ขึ้นในภาษาและวัฒนธรรมตะวันออกตามกรอบแนวคิดของอัปปาตูโร(1990) ที่ว่า “ความสลับซับซ้อนของโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการแตกหักขาดตอน (fundamental disjunctures) ในระหว่างเรื่องของเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง ในลักษณะของการไหลเวียน (global cultural flows) ใน 5 มิติ (scape) ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและมีผลกระทบต่อโลกอันได้แก่

1) การไหลเวียนในมิติของมนุษย์หรือชาติพันธุ์ในรูปของนักท่องเที่ยว ผู้อพยพพลัดถิ่น คนพลัดถิ่นและแรงงานข้ามชาติ

2) การไหลเวียนในมิติของเทคโนโลยีที่ตัดข้ามเส้นแบ่งต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเส้นแบ่งรัฐชาติ

3) การไหลเวียนในมิติของเงินผ่านตลาดทุน ตลาดหุ้น ตลาดสินค้าในระดับ โลก

4) การไหลเวียนในมิติของสื่อซึ่งกลายเป็นรากฐานสำคัญของการจินตนาการเกี่ยวกับตัวตนของคนในโลกปัจจุบัน

5) การไหลเวียนในมิติของอุดมการณ์ เช่น อุดมการณ์ประชาธิปไตย

กระแสโลกาภิวัตน์ทั้ง 5 มิตินี้ได้ไหลเวียนข้ามพรมแดนรัฐ-ชาติในระดับต่างๆ อย่างทั่วถึง เป็นการไหลเคลื่อนย้ายต่างระดับความเร็ว ต่างแกน ต่างจุดเริ่มต้น และปลายทาง โลกาภิวัตน์จึงไม่ใช่โลกของความเป็นหนึ่งเดียวและกลมกลืน แต่พนักด้วยภาวะไม่เท่าเทียม สับสนวุ่นวายและสลับซับซ้อน” (ฐิรุฒิ เสนาคำ 2549: 12) ที่

ทำให้เกิดเหตุการณ์ความร่วมมือ ความขัดแย้ง การสู้รบระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ระหว่างประเทศต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว ในประวัติศาสตร์ ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือทำให้เกิดกระแสชาตินิยม โดยเฉพาะประเทศที่มีพรมแดนติดกัน ขณะเดียวกันได้นำไปสู่การไหลเวียนของผู้คนที่เข้ามาพร้อมกับมิติอื่นๆ ที่อุปาคูไรได้ให้คำนิยามไว้ (โสภณา ศรีจำปา, 2013: 6)

จากนิยามและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก แม้ชีวิตจะสะดวกรวดเร็วขึ้น แต่นั่นคือกับดักที่ล่องลอยให้ผู้คนหลงงมงายตกสู่วังวนของการบริโภคไม่รู้จบ ซึ่งการเป็นอาณานิคมจากนิยามความหมายในอดีตที่ต้องใช้อำนาจงอแงกำลังเข้าครอบครอง บังคับ เอาประโยชน์ให้กับประเทศแม่ของตนให้มากที่สุดเปลี่ยนแปลงไปในยุคทุนนิยมแบบเสรีในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งใช้เศรษฐกิจเป็นตัวนำที่มาพร้อมกับความก้าวหน้าล้ำสมัยทางเทคโนโลยีซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพียงปลายนิ้วสัมผัสผ่านโทรศัพท์มือถือ และเริ่มกลายเป็นทุกอย่างของชีวิตสมัยใหม่ที่ดำเนินการผ่านโทรศัพท์มือถือเพียงเครื่องเดียว โดยเฉพาะประเทศที่ไม่ใช่ผู้คิดค้นและผลิตเทคโนโลยีจะรู้สึกตื่นเต้น ชื่นชม และหลงใหลใคร่เป็นเจ้าของหรือสวาทของค่ายโทรศัพท์มือถือยี่ห้อต่างๆ ของโลก

และด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ประเทศทางตะวันตกเป็นผู้ถืออำนาจในการกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ มาใช้วัดมาตรฐาน วัดคุณภาพการดำเนินงานในด้านต่างๆ ซึ่งหลายๆ ประเทศที่กำลังพัฒนายังไม่คุ้นเคย หรือยังไม่ได้ปฏิบัติตามกฎกติกาให้ถูกต้อง เพราะทุกกฎเกณฑ์ที่นำเข้ามาเป็นสิ่งที่จะต้องเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจก่อน แล้วจึงนำไปปฏิบัติ มีการวัดและประเมินผลเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น และพัฒนาต่อไป ตัวอย่างประเทศไทยภาคเอกชนส่วนหนึ่งที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และตรวจสอบได้จะพยายามปฏิบัติให้ได้ตามเกณฑ์เพราะนั่นคือการเพิ่ม “คุณค่าและมูลค่า” ขององค์กร แต่องค์กรภาครัฐรวมทั้งเอกชนบางส่วน สถานศึกษา และสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่ถูกบังคับและประเมินผลด้วยกฎ กติกา ข้อกำหนดต่างๆ ขององค์กรต่างๆ ในโลก ก็ยังไม่สามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพได้ รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของประเทศด้วย แม้จะมีการกำหนดให้ใช้เกณฑ์ประเมินคุณภาพ ประกันคุณภาพต่างๆ ไม่น้อยกว่าหนึ่งทศวรรษแล้วก็ตาม ประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายต้องกลายเป็นเหยื่อที่ถูกประเทศมหาอำนาจทางตะวันตกกดขี่ ครอบงำ กำกับ ตรวจสอบ และประเมินผลในด้านต่างๆ ซึ่งก็ไม่ต่างจากการเป็นอาณานิคมในด้านเศรษฐกิจเท่าใดนัก

แม้ว่าหลายประเทศในเอเชียรวมทั้งบางประเทศในประชาคมอาเซียนเป็นฝ่ายตั้งรับมาอย่างยาวนาน แต่ในระยะเวลา 3-4 ปีที่ผ่านมา ผู้นำหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยพยายามปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ก็ยังไม่สามารถจะก้าวตามได้ทัน เพราะส่วนใหญ่ประเทศตะวันออกยังเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งยังมีงานประดิษฐ์ คิดค้น และสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อการค้าวิถีชีวิตของผู้คนทั่วโลกน้อย ส่วนใหญ่ยังวิ่งไล่ตามความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ผลิตออกมาอย่างรวดเร็วจากตะวันตก ดังนั้น ใครครอบครองเทคโนโลยีและข้อมูล ผู้นั้นคือผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจที่เป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่อง

อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีประเทศตะวันออกหลายประเทศที่เป็นมหาอำนาจและเป็นผู้นำด้านเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีได้ อาทิ ญี่ปุ่น จีน เกาหลี อินเดีย อีกทั้งประเทศในอาเซียนหลายประเทศที่ได้มีการเตรียมการสร้างคนผ่านนโยบายทวิภาษา/ พหุภาษาในระบบการศึกษา รวมถึงจัดการศึกษาให้ผู้เรียนสามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ และมีความคิดสร้างสรรค์จะไม่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของการไหลบ่าทั้งห้ามิติมากนัก แต่ประเทศที่ไม่ได้มีการเตรียมการสร้างคนเพื่อเป็นพลเมืองของโลก โดยเฉพาะประเทศไทย เมื่อเวลาผ่านไปผลพวงของการที่ผู้นำไม่มีวิสัยทัศน์ ไม่มีความเข้าใจในการจัดการระบบการศึกษา ไม่มีการจัดการด้านนโยบายภาษาที่ดีและเหมาะสมส่งผลในด้านลบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยที่ไม่สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้ ผู้คนเปลี่ยนแปลงซ้ำสังคมนึกความไม่เท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดความยากจนและคนจำนวนไม่น้อยไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ สังคมมีปัญหา

มากมายและมีความรุนแรงมากขึ้น ในขณะที่ประเทศต้องวิ่งตามกฎเกณฑ์ กติกาการวัดประเมินผลของนานาชาติในด้านต่างๆ รวมถึงด้านการศึกษา ซึ่งยังไม่เห็นว่าเกณฑ์การวัดประเมินผลที่รับมาจากตะวันตกนั้นได้ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของไทยในทุกระดับให้สูงขึ้นกว่าเดิมได้อย่างไร ผลการทดสอบต่างๆ ของนักเรียนไทยบ่งบอกผลกระทบในด้านลบที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน トラบไคที่การจัดการศึกษายังเป็นแบบเดิมๆ ใช้วิธีคิด และวิธีการแบบเดิมๆ トラบนั้นการศึกษาไทยก็ยังคงเป็นเช่นนี้ต่อไป

ผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านภาษา คือ ภาษาอังกฤษยังคงเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารบนโลกออนไลน์ ในยุคโลกาภิวัตน์ ภาษาทางตะวันตกและภาษาตะวันออกต่างก็มีบทบาทและความสำคัญทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าใครจะได้ประโยชน์จากกลุ่มเป้าหมายที่มีการไหลเวียนในห้วงมิติของ อับปาคุไรอย่างไรก็จะเตรียมพลเมืองของตนให้ “รู้เขา” ด้วยการเรียนภาษาที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การที่ประเทศจีนมีการพัฒนาประเทศแบบก้าวกระโดด มีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ และมีอำนาจทางการเมืองและความมั่นคง รวมถึงการขยายอิทธิพลออกไปทั่วโลกส่งผลให้ภาษาจีนกลายเป็นภาษาที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจรองจากภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตามการเป็นคนที่รู้หลายภาษาจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่มีการไหลเวียนของผู้คนในสังคมพหุวัฒนธรรม

โลกาภิวัตน์มีส่วนสร้างผลกระทบในด้านลบให้กับภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีความหลากหลายในทุกประเทศก่อให้เกิดการสูญเสียภาษาแม่เพราะไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ภาษาแม่ของกลุ่มตนเองเนื่องจากสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันเน้นการใช้ภาษาประจำชาติหรือภาษาราชการเป็นหลัก เพราะนั่นคือภาษาที่จะเอื้อประโยชน์ให้การดำเนินชีวิตเข้าถึงโอกาส และสามารถแข่งขันในสังคมกระแสหลักได้ เมื่อคนรุ่นใหม่ไม่สนใจที่จะพูดภาษาแม่ก็มีแนวโน้มว่าภาษานั้นๆจะตายไปในที่สุด UNESCO ได้สำรวจว่าภายใต้ปลายศตวรรษนี้จะมีภาษากว่าครึ่งของจำนวน 6,000 ภาษาในโลกที่จะหายไป (‘UNESCO’s Endangered Languages Programme’, ม.ป.ป.) ซึ่งจะเป็นการทำลายความหลากหลายของมนุษยชาติลงอย่างน่าเศร้าใจ

V. อภิปรายผลและสรุปผล

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เราต้องยอมรับว่าทั้งตะวันออกและตะวันตกต่างเป็นผู้มีคุณูปการต่อมวลมนุษยชาติในการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ให้กับโลก จีนและอินเดียเป็นประเทศที่มีอารยธรรมเก่าแก่ของตะวันออกและของโลก และเป็นผู้ประดิษฐ์คิดค้นให้กับโลกเช่นกัน จีนสามารถผลิต เช่น กระดาษ ดินปืน การพิมพ์ เข็มทิศ เครื่องวัดแผ่นดินไหว ชา ผ้าไหม เครื่องลายคราม เต้าหลอมเหล็ก พลุ เป็นต้น (Shrinag, 2017) อินเดียมีมหาวิทยาลัยตักศิลาที่ยิ่งใหญ่มีนักศึกษาจากทั่วโลกมาศึกษานับหมื่นคน อินเดียคิดค้นเช่น เลขศูนย์ (0) หมากจุก กระดุมเสื่อ แชมพู การรักษาโรคเรื้อน เกมบันไดงู (Snakes and Ladders) อายุรเวท คำนวณเวลาที่โลกโคจรรอบดวงอาทิตย์ ศาสนาฮินดู พุทธ และเชน (Verma, 2015) เป็นต้น ซึ่งสิ่งประดิษฐ์/สิ่งทีคิดค้นหลายอย่างเหล่านี้ตะวันตกเอาไปคิดต่อยอดจนทำให้เราไม่ทราบที่มาว่าประเทศทั้งสองที่อยู่ทางตะวันออกเป็นเจ้าของความคิด

สำหรับตะวันตกเป็นที่ประจักษ์ว่าเป็นผู้กล้าคิด กล้าทำ จึงส่งผลกระทบทั้งทางด้านบวกที่มีคุณูปการต่อความเจริญก้าวหน้าในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ยังประโยชน์ให้แก่มวลมนุษยชาติซึ่งมีส่วนทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีอายุยืนยาวขึ้น ส่วนผลกระทบในด้านลบที่มีต่อโลกก็จะเป็นข้อตรงข้ามของด้านบวก คือความเจริญทางด้านวัตถุมารวมกับการทำลายล้าง การแก่งแย่งอำนาจในการครอบครองทรัพยากรธรรมชาติให้ได้มากที่สุด การแก่งแย่งอำนาจทางการทหารและการผลิตอาวุธร้ายแรง การทำลายและทำร้ายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเทศมหาอำนาจและกลุ่มประเทศที่มีอำนาจในการผลิตและกำลังซื้อจึงสามารถแบ่งแยก กีดกัน ครอบงำ และลงโทษประเทศที่เล็กกว่า อ่อนแอกว่า และด้อยกว่า ซึ่งเป็นการใช้อำนาจแข็ง (hard power) ตามแนวคิดของโจเซฟ ไน (2004) ดูเหมือน

ว่าเมื่อวัตถุนิยมครอบงำมนุษย์มากขึ้นกลับทำให้จิตใจของมนุษย์ตกต่ำลงด้วย

ผลการใช้อำนาจแข็งด้วยการเข้าครอบครองดินแดนต่างๆ นำไปสู่การล่าอาณานิคมซึ่งส่งผลต่อการครอบงำทางด้านภาษาของเจ้าอาณานิคมในประเทศที่ตกเป็นอาณานิคมต่างๆ ภายหลังก่ออาณานิคม ประเทศทางตะวันออกที่เพิ่งได้รับเอกราชต้องกำหนดนโยบายภาษาทุกประเทศ ยกเว้นประเทศไทย ส่วนใหญ่ยังต้องยอมรับภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาราชการ และเป็นภาษากลางในการสื่อสารระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เพื่อสร้างเอกภาพให้เกิดขึ้นหลังได้รับเอกราช ประเทศอินเดียกำหนดให้ใช้ภาษาฮินดีและภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ และมีภาษาราชการประจำรัฐแต่ละรัฐทั้งหมด 23 ภาษา รวมภาษาอังกฤษด้วย ส่วนมาเลเซีย และสิงคโปร์กำหนดให้ใช้นโยบายทวิภาษา กล่าวคือสิงคโปร์ใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน ส่วนมาเลเซียและบรูไนใช้ภาษาอังกฤษและภาษามลายู และยังเปิดโอกาสให้กลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มใช้ภาษาแม่ของตนเองในการศึกษาในระดับต้นได้ ฟิลิปปินส์ใช้นโยบายพหุภาษาคือภาษาอังกฤษ ภาษาฟิลิปปินและส่งเสริมให้กลุ่มชาติพันธุ์ใช้ภาษาแม่ของตนในระบบการศึกษาด้วย ประเทศที่เหลืออีกหกประเทศในอาเซียนใช้นโยบายภาษาเดียว โดยกำหนดให้ภาษาของคนกลุ่มใหญ่เป็นภาษาประจำชาติ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาข้างต้นพบว่าฝรั่งเศสเป็นประเทศแรกในโลกที่ใช้วัฒนธรรมในทางการทูตเพื่อใช้ภาษาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ที่ติดกับประเทศต่างๆ ในโลกซึ่งสอดคล้องกับอำนาจละมุน (Soft power) ตามแนวคิดของโจเซฟ ไน อำนาจละมุนสามารถผลิตขึ้นได้จากหลายปัจจัย แต่ที่สำคัญๆ คือ ค่านิยม วัฒนธรรม นโยบาย และองค์กรเชิงสถาบันในการค่อยๆ ซักจูงให้ฝ่ายตรงข้ามเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ต่อมาประเทศมหาอำนาจทั้งทางตะวันตกและตะวันออกได้ใช้แนวทางในการจัดตั้งองค์กรที่ใช้ภาษาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือทางการทูตในการเป็นทั้งผู้ให้ ผู้เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศเจ้าของภาษาและวัฒนธรรม เป็นการสร้าง “แบรนด์” ของประเทศตนในต่างประเทศได้อย่างแนบเนียน หากมีคนสนใจเป็นจำนวนมากจะส่งผลดีต่อประเทศเจ้าของแบรนด์ที่จะมีคนท้องถิ่นช่วยประชาสัมพันธ์สิ่งดีๆ ให้สังคมได้ทราบในวงกว้างมากขึ้น และยังเชื่อมโยงต่อยอดให้คนเหล่านั้นสนใจในสินค้า และผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ผลิตจากประเทศนั้นๆ รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศนั้นๆ ที่ดึงดูดให้ผู้รู้จัก สนใจ และชื่นชอบภาษาและวัฒนธรรมของประเทศนั้นติดตามไปได้อีก เรียกว่ายิงปืนนัดเดียวได้นกหลายตัว แสดงให้เห็นว่าอำนาจละมุนนับวันจะยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น ในโลกที่ปฏิเสธการแก้ปัญหาด้วยความรุนแรง

ในยุคโลกาภิวัตน์ ภาษาอังกฤษยังคงมีความสำคัญเพราะมาจากประเทศต้นทางของความคิดทางเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่างๆ นั่นคือสหรัฐอเมริกา แต่ประเทศผู้ผลิตสินค้าให้กับโลกที่ใหญ่ที่สุดคือจีนที่กำลังผงาดก้าวขึ้นมาเป็นคู่แข่งที่น่ากลัวของสหรัฐอเมริกา ดังนั้นภาษาจีนจึงมีความสำคัญและมีผู้สนใจเรียนรู้มากขึ้นทั่วโลก นี่เป็นหนึ่งในนโยบายของรัฐบาลจีนที่ต้องการใช้ภาษาและวัฒนธรรมจีนผ่านความช่วยเหลือในนามสถาบันขงจื่อซึ่งเป็นอำนาจละมุนให้กระจายตัวไปทั่วโลก

อย่างไรก็ตาม การสร้างศูนย์/องค์กรทางภาษาและวัฒนธรรมเพื่อใช้เป็นทูตทางวัฒนธรรมมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานค่อนข้างมาก สำหรับประเทศในประชาคมอาเซียนควรร่วมมือกันจัดตั้งศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมอาเซียนเพื่อกระจายตัวไปเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนในประเทศต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อประชาคมอาเซียนก็จะเป็นการช่วยลดภาระให้กับประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนลงได้ ดังเช่นที่ได้เริ่มดำเนินการที่เกาหลีใต้ตั้งที่กล่าวไปข้างต้น

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองทั้งในตะวันตกและตะวันออกย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบต่อภาษาของผู้คนทั้งสองภูมิภาคเสมอ ประเทศที่ได้มีการเตรียมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยผ่านระบบการจัดการศึกษาด้านนโยบายภาษาให้เป็นทวิภาษาและพหุภาษาจะทำให้ประชาชนสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้ แต่ประเทศที่ไม่ได้มีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ เช่นประเทศไทยกำลังประสบผลกระทบเป็นอย่างดี

มากซึ่งสมควรต้องได้รับการแก้ไขและวางแผนอย่างจริงจังเพื่อไม่ให้ประเทศที่ล้าหลังในภูมิภาค

เอกสารอ้างอิง

- ‘AUA Language Centre’. (2018). [ออนไลน์: <https://www.auathailand.org/?lang=en>] สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2561.
- Bresnan, John. (2009). Central Themes for a Unit on Southeast Asia. [ออนไลน์: http://afe.easia.columbia.edu/main_pop/kpct/ct_seast.htm] สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2561.
- British Council. (2018). ‘Our history’. [ออนไลน์: <https://www.britishcouncil.org/organisation/history>] สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2561.
- Census of India. (2011). Scheduled Languages in descending order of speaker's strength – 2001. [ออนไลน์: https://web.archive.org/web/20130222050744/http://www.censusindia.gov.in/Census_Data_2001/Census_Data_online/Language/Statement4.aspx] สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2561.
- Commissioner for Linguistic Minorities. (2014). 50th Report of the Commissioner for Linguistic Minorities in India. [ออนไลน์: <https://web.archive.org/web/20160708012438/http://nclm.nic.in/shared/linkimages/NCLM50thReport.pdf>] สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2561.
- ‘Confucius Institutes Around the World – 2018’. (2018). [ออนไลน์: <https://www.digmandarin.com/confucius-institutes-around-the-world.html>] สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2561.
- ‘Confucius Institute’. (ม.ป.ป.). [ออนไลน์: https://en.wikipedia.org/wiki/Confucius_Institute] สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2561.
- Croucher, Sheila L. (2004). *Globalization and Belonging: The Politics of Identity in a Changing World*. Oxford: Rowman & Littlefield.
- Elisseeff, Vadime (2001). *The Silk Roads: Highways of Culture and Commerce*. UNESCO Publishing/Berghahn Books.
- France Diplomatie. (2008). ‘A tour of Asia’s French-speaking countries’. [ออนไลน์: <https://web.archive.org/web/20090502233106/http://www.diplomatie.gouv.fr/en/france>] สืบค้นวันที่ 6 พฤษภาคม 2561.
- Goethe Institut, Thailand. (2018). หน้าที่และเป้าหมาย’. [ออนไลน์: <https://www.goethe.de/ins/th/th/ueb/auf.html>] สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2561.
- Gómez Rivera, Guillermo. (2001). ‘The evolution of the native Tagalog alphabet’. Philippines: Emanila Community.
- Hays, Jeffrey. (2008). ‘Indonesia under Dutch rule in the early 20th century’. [ออนไลน์: http://factsanddetails.com/indonesia/History_and_Religion/sub6_1b/entry-3952.html] สืบค้นวันที่ 6 พฤษภาคม 2561.
- ‘History of the English Language’. (2013). [ออนไลน์: <http://historialenguajlesla.blogspot.com/2013/01/the-spread-of-english-across-globe.html>] สืบค้นวันที่ 5 พฤษภาคม 2561.
- Indian Council for Cultural Relations. (2018). ‘Welcome to the Indian Council for Cultural Relations’. [ออนไลน์: <http://iccr.gov.in/>] สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2561.
- ‘Japan Foundation’. (n.d.). [ออนไลน์: <http://www.jfbkk.or.th/about-us/introduction/?lang=en>] สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2561.
- ‘Japan Foundation’. (n.d.). [ออนไลน์: https://en.wikipedia.org/wiki/Japan_Foundation] สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2561.
- Isabelle Léglise, Bettina Migge. *Language and colonialism. Applied linguistics in the context of creole communities..* Marlis Hellinger & Anne Pauwels. *Language and Communication: Diversity and*

Change.

- Handbook of Applied Linguistics, Mouton de Gruyter, pp.297-338, 2007. <halshs00292388>
- Jensen, De Lamar (1991), Renaissance Europe: Age of Recovery and Reconciliation. 2nd ed. D.C Health.
- ‘Korea Foundation’. (ม.ป.ป.). [ออนไลน์: https://en.wikipedia.org/wiki/Korea_Foundation] สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2561.
- Michele, Jan. (n.d.). ‘History of Vietnam and its French connection’. [ออนไลน์: <http://www.learnfrench-help.com/history-of-vietnam.html>] สืบค้นวันที่ 6 พฤษภาคม 2561.
- Mohd Azahari Bin Azal, Wan Sharifah Munirah Binti Wan Hussain. (2014). Malaysia & Singapore: The Language Dilemma (A Synthesis of Malaysia and Singapore Language Policy. MARA Innovation Journal, Volume 3, Issue 02 (Dec 2014), 1-7.
- Moseley, Christopher. (2008). Encyclopedia of the World's Endangered Languages. London and New York: Routledge.
- Nye, Joseph S. (2004). Soft Power: The Means To Success In World Politics. New York: PublicAffairs.
- Ramaswamy, Sumathy (1997). Passions of the tongue: language devotion in Tamil India, 1891–1970. Chicago: University of Chicago Press.
- ‘Russkiy Mir Foundation’. (ม.ป.ป.). [ออนไลน์: https://en.wikipedia.org/wiki/Russkiy_Mir_Foundation] สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2561.
- Shrinag. (2017). ‘10 Chinese contributions to world civilization which most people are not aware Of’. [ออนไลน์: <https://metrosaga.com/10-chinese-contributions-to-world-civilization/>] สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2561.
- Stipo, Francesco. (2007). World Federalist Manifesto Guide to Political Globalization. America Telecommunications Network.
- Thirumalai, M.S. (2002). ‘Language in India’. [ออนไลน์: <http://www.languageinindia.com/april2002/officiallanguagesact.html>] สืบค้นวันที่ 6 พฤษภาคม 2561.
- Tharmalingam, Selvarajah. (2012). Language Policy Changes in Malaysia: Progressive or Regressive?. [ออนไลน์: http://irep.iium.edu.my/26806/1/Language_policy_changes.pdf] สืบค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2561.
- ‘UNESCO’s Endangered Languages Programme’. (ม.ป.ป.). [ออนไลน์: <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/pdf/FlyerEndangeredLanguages-WebVersion.pdf>] สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2561.
- Verma, Shraddha. (2015). ‘20 Important Gifts India Gave the World’. [ออนไลน์: <https://www.scoopwhoop.com/inothernews/indias-gifts-to-the-world/#.oekw5ukfd>] สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2561.
- คัททียากร ศศิธรามาศ. (ม.ป.ป.). ‘ลัทธิล่าอาณานิคม’. [ออนไลน์: <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title>] สืบค้นวันที่ 4 พฤษภาคม 2561.
- ดุลยภาค ปรีชารัชช. (2554). ‘เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา: วิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง’. วารสารศิลปศาสตร์ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2554), 1-14.
- ‘สมาคมฝรั่งเศสกรุงเทพ’. (2018). [ออนไลน์: <http://afthailande.org/th/lalliance-francaise-de-bangkok-2/>] สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2561.
- โสภณา ศรีจำปา. (2013). ‘ภาษาและวัฒนธรรมอาเซียนในยุคโลกาภิวัตน์: ความท้าทายของประเทศไทย’. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 16 (มกราคม-ธันวาคม), 393-406.

พญากงและพญาพานแห่งนครปฐมกับกษัตริย์อิดิปุสแห่งธีบีส:
ความเหมือนภายใต้บริบทที่แตกต่าง
Phya Kong and Phya Phan of Nakhon Pathathom and Oedipus Rex of
Thebes: Similarity amidst Distance and Time Gaps

ถนอม บุตรเรือง
Thanom Butra-Ruang
นักวิชาการอิสระ

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้แสดงให้เห็นความคิด วิธีคิดและอารมณ์ที่คิดของมนุษย์ที่แม้ในเชิงภูมิศาสตร์จะอยู่ห่างไกลกันคนละซีกโลกและในมิติทางกาลเวลาจะห่างกันนับพันปีแต่ก็ตรงกันได้ แม้จะไม่เหมือนกัน 100 เปอร์เซ็นต์แต่ก็ไม่แตกต่างกัน 100 เปอร์เซ็นต์เช่นกัน นอกจากนั้น มุมมองของมนุษย์ที่มีต่อชีวิตก็ไม่แตกต่างกันดังจะเห็นได้จากปริศนาและคำเฉลย 3 ข้อของสฟิงซ์ที่ตรงกับปริศนาธรรมที่ใช้ถามกันอยู่ในสังคมชาวพุทธไทยแม้ในสมัยปัจจุบัน ดังนั้น บทความนี้แม้จะเป็นบทความเชิงวรรณกรรมมิใช่บทความธรรมะ แต่ก็แสดงให้เห็นว่าโดยเนื้อแท้แล้วมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใด เผ่าพันธุ์ใด ผิวสีใด ภาษาใดและมีความเชื่อใด ความต่างนั้นเป็นเพียงเปลือกนอก แต่ในระดับสภาวะธรรมนั้นมีได้แตกต่างกันแต่อย่างใดเลย

คำสำคัญ: พญากง, พญาพาน, อิดิปุส, ธีบีส, สฟิงซ์,

Abstract

This article brings into light the similarity of thoughts, attitude and the matter of thinking of human beings, who live apart from one another in both the geographical and time dimensions. It is a fact that the similarity is not identically 100percent, but the difference is not 100percent as well. Another aspect worthy of mention here is the human attitude towards life which is coincidentally alike, as can be seen in the “Three Riddles of Sphinx”, which are the same as those generally available in the Buddhist society across Thailand. In fact, this article is a comparative study in the field of literature, not a Dhamma-oriented article. But, both legends brought for study lead the readers to a universal concept that humans are externally or physically different, but in terms of their nature or supra-mundane truth there is nothing different at all.

Keywords: Phya Kong, Phya Phan, Oedipus Rex, Thebes, Sphinx

บทนำ

จะเป็นเรื่องบังเอิญ หรือเป็นธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งไม่ว่าจะอยู่ ณ ซีกใดของโลก ก็ล้วนมีความคิด หรือจินตนาการ หรือพฤติกรรมคล้ายคลึงกัน หรืออาจเป็นเพราะเผ่าพันธุ์มนุษย์ถือกำเนิดมาจากแหล่งเดียวกัน ตามความเชื่อของนักมานุษยวิทยาบางสำนัก ที่มีความเห็นว่า สัตว์ที่ได้ชื่อว่า มนุษย์นั้น ได้วิวัฒนาการมาโดยลำดับตั้งแต่เป็นสัตว์เซลล์เดียว กระทั่งเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างทุกวันนี้ ซึ่งกินเวลานับล้านๆ ปี และเผ่าพันธุ์มนุษย์กลุ่มแรกได้อาศัยอยู่รวมกันในดินแดนแถบทะเลสาบแคสเปียนส์ (Caspian Sea) ซึ่งตั้งอยู่บริเวณด้านเหนือของประเทศอิหร่านในปัจจุบัน เมื่อชุมชนใหญ่ขึ้นมีประชากรมากขึ้น พื้นที่ทำมาหากินแคบลง การทำมาหากินฝืดเคือง และความสมบูรณ์ของพื้นดินลดลง จึงทำให้เกิดการอพยพเพื่อแสวงหาดินแดนแห่งใหม่ บางกลุ่มได้อพยพมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันออก

เข้าสู่ดินแดนลุ่มแม่น้ำสินธุ (ดินแดนที่เป็นประเทศอัฟกานิสถาน ปากีสถาน อินเดีย เนปาลและบังคลาเทศ ที่ทันสมัยโบราณเรียกว่า “ชมพูทวีป”) บางส่วนได้อพยพมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันตก เข้าสู่ดินแดนที่เป็นทวีปยุโรปในปัจจุบัน

จากการที่มนุษย์ได้อาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่เดียวกัน จึงทำให้มีประสบการณ์ชีวิต หรือประสบเหตุการณ์แบบเดียวกัน และประสบการณ์หรือเหตุการณ์นั้นได้กลายเป็นความทรงจำที่ฝังรากลึกลงในกมลสันดาน จนกลายเป็นจิตใต้สำนึก (Subconscious Mind) และเมื่อจิตใต้สำนึกนั้นได้กลายเป็นจิตเหนือสำนึก (Conscious Mind) มนุษย์จึงได้แสดงพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน หรือแบบเดียวกันออกมา ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมทางความคิดที่เป็นมโนกรรม พฤติกรรมทางวาจาที่เป็นวจีกรรม และพฤติกรรมทางกายที่เป็นกายกรรมก็ตาม แนวความคิดในลักษณะนี้ จะเห็นได้จากเรื่องราวทางวรรณกรรมหลายเรื่องที่ได้บันทึกเอาไว้ ทั้งของชาวตะวันออก และตะวันตก ซึ่งปรากฏว่ามีความคล้ายคลึงกันในตัวโครงเรื่อง (Plot) แม้เนื้อหาจะมีรายละเอียดแตกต่างกันบ้าง เพราะความแตกต่างของสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งความแตกต่างด้านความเชื่อที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และสถานการณ์ที่แตกต่างกันด้วย

ความเหมือนและความแตกต่างที่ว่านั้น จะเห็นได้จากมหากาพย์ (Epics) 2 เรื่องของยุโรปที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า European Classics คือ อีเลียด (Iliad) และโอดิสซีย์ (Odyssey) ซึ่งรจนาโดยโฮเมอร์ (Homer) และมหากาพย์ของเอเชียในแถบลุ่มแม่น้ำสินธุ 2 เรื่อง คือรามายณะ (Ramayana) หรือรามเกียรติ์ และมหาภารตะ (Mahabharata) หรือมหาภารตยุทธ์ โดยเฉพาะมหากาพย์อีเลียด กับมหากาพย์รามายณะ จะมีโครงเรื่องคล้ายกัน คือเป็นเรื่องเกี่ยวกับการลักพาสตรีที่มีสามีหนีไปยังบ้านเมืองของชายที่เป็นผู้ลักพาตัว ฝ่ายสามีพร้อมด้วยพันธมิตรได้ช่วยกันออกติดตามเพื่อนำสภาพสตรีนั้นกลับมา และจบลงด้วยชัยชนะเป็นของฝ่ายสามีและพวก และทำลายบ้านเมืองของชายที่ลักพาสภาพสตรีนั้นด้วยการเผาทำลายจนราบเรียบย่อยยับ

ในมหากาพย์อีเลียดเรื่องมีอยู่ว่า ปารีส (Paris) เจ้าชายแห่งทรอย (Troy) ได้ลักพาตัวพระนาง เฮเลน (Helen) มเหสีของกษัตริย์เมเนลอส (Menelaus) แห่งลาโคเนีย (Laconia) แคว้นหนึ่งในอาณาจักรกรีซโบราณ พระนางเฮเลน ได้ชื่อว่าเป็นสภาพสตรีที่สวยงามที่สุดที่จะหาสตรีใดในโลกมนุษย์จะเสมอเหมือน ดังนั้น ในภาษาอังกฤษถ้าจะชมสตรีนางใดว่า สวยงามยิ่ง ก็กระซิบบอกเธอว่า You are a Helen. รับรองว่าเธอจะยิ้มไม่หุบ และอาจจะแถมจูบหนึ่งพอดสำหรับผู้กล่าวคำชม (ปัจจุบันไม่แน่ใจว่า คำขมนี้นี้จะได้ผลหรือไม่ เพราะคนรุ่นใหม่มักจะมีลัทธิวัฒนธรรมของตนแทบจะหมดสิ้น)

เมื่อพระนางเฮเลนถูกเจ้าชายหนุ่มแห่งทรอยลักพาตัวไป กษัตริย์เมเนลอสซึ่งเป็นพระสวามีก็ได้ขอความร่วมมือกับกษัตริย์เชื้อสายกรีกด้วยกันออกติดตามไปยังกรุงทรอย เพื่อชิงพระนางเฮเลนกลับคืน ตำนานสงครามกรุงทรอย (War of Troy หรือ Trojan War) ก็ได้อุบัติขึ้น

กล่าวกันว่ากำแพงเมืองทรอยนั้นแข็งแรงยิ่งนัก ยากที่อริราชศัตรูใดๆ จะทำลายทะลุทะลวงเข้าไปได้ ดังนั้น แม้เหล่ากษัตริย์จากกรีกจะกรีธาทัพเข้าหมายบุกทำลายสักปานใด ก็หาสามารถทำลายลงได้ไม่ เมื่อเป็นดังนั้น ฝ่ายกองทัพกรีกจึงออกกลอุบายด้วยการสร้างยกทัพกลับ แต่ก่อนที่จะกลับก็ขอถวายราชบรรณาการแก่เพรียม (Priam) กษัตริย์แห่งทรอยก่อน จึงได้สร้างม้าไม้ขนาดใหญ่ขึ้น ที่เรียกกันว่า “ม้าแห่งทรอย” (Trojan Horse) ภายในท้องของม้านั้นได้ให้นักประฝีมือดีเข้าไปซ่อนตัวอยู่ และได้เคลื่อนม้าไม้ขึ้นไปยังประตูกรุงทรอย ฝ่ายทรอยต่างยินดีที่สงครามได้ยุติลงและได้รับบรรณาการจากคู่ต่อสู้ด้วยจึงเปิดประตูเมืองและนำม้าไม้เข้าไปในเมือง หลังจากนั้นก็ได้เฉลิมฉลองกันเป็นการเอิกเกริกโดยหารู้ไม่ว่าหายนะอันใหญ่หลวงกำลังจะเกิดขึ้น พอตกลงกลองคืนหลังจากเฉลิมฉลองกันจนเหนื่อยอ่อนต่างก็นอนหลับพักผ่อนอย่างไร้ความหวาดระแวง

ท่ามกลางความสงบสงัดแห่งราตรี นักรบแห่งกรีกที่ลี้ลับแต่ฝีมือฉกาจฉกรรจ์ได้ออกมาจากท้องม้ายักษ์นั้น

แยกย้ายกันออกเข่นฆ่าชาวทรอยกันอย่างไร้ปราณี ยกเว้นแต่เด็กและสตรีที่ไม่มีส่วนร่วมในสงครามเท่านั้น หลังจากฆ่าทำลายล้างชาวทรอยแล้วเหล่าขุนศึกเหล่านั้นก็ได้จุดไฟเผากรุงทรอยจนราบเรียบ กรุงทรอยจึงล่มสลายตั้งแต่นั้น ซึ่งการล่มสลายแห่งกรุงทรอยนี้ได้มีการนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ที่มีชื่อว่า “Fall of Troy” เมื่อเอาชนะทรอยได้แล้ว ฝ่ายกษัตริย์นักรบกรีกก็พากันเดินทางกลับ พร้อมกับนำพระนางเฮเลนกลับสู่อ้อมอกสามีกษัตริย์เมเนลอสแห่งสปาร์ตา (Sparta) หรือลาโคเนีย มหาเทพยออีเลียดก็จบลงแต่เพียงเท่านั้น

ส่วนมหากาพย์โอดิสซีย์ (Odyssey) ก็ดำเนินเรื่องต่อเนื่องจากอีเลียด (Iliad) กล่าวถึงการเดินทางกลับจากทรอยของกษัตริย์ที่ไปช่วยรบในสงครามพระองค์หนึ่ง คือโอดิสซียุส (Odysseus) หรือยูลิสซีส (Ulysses) กษัตริย์แห่งอิธาคา (Ithaca) โอดิสซียุส นับว่าเป็นวีรบุรุษแห่งสงครามทรอย และในขณะที่เดินทางกลับพระองค์ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ เช่นยักษ์ตาเดียวไซคลอปส์ (Cyclops) พวกมนุษย์ตัวใหญ่เสมือนยักษ์ที่เรียกว่า “ไททัน” (Titan) และเทพเจ้าแห่งทะเลโพไซดอน (Poseidon) เป็นต้น (ชื่อเหล่านี้จะคุ้นเคยกับคนไทยเราก่อนข้างมาก เพราะมีปรากฏในภาพยนตร์บ้าง การ์ตูนบ้าง หนังสือบ้าง)

พระองค์ต้องรอนแรมในการเดินทางอยู่ถึง 10 ปี จึงได้กลับถึงพระนครอิธาคา และได้พบหน้าพระมเหสีเพเนโลป (Penelope) ซึ่งในระหว่างที่พระสวามีเสด็จไปร่วมรบกินเวลา 10 ปี และเดินทางกลับใช้เวลาอีก 10 ปี รวมทั้งหมด 20 ปี ในช่วงเวลานั้น มีเจ้าชายจากแว่นต่าง ๆ มารุมจีบเกี่ยวพาราสีพระนางอยู่จำนวนมาก อาศัยพระนางทรงฉลาดหลักแหลม จึงเอาตัวรอดมาได้ กระทั่งพระสวามีกลับมาถึง และจัดการกับเจ้าชายเหล่านั้นกระเจิดกระเจิงหนีไปหมด เรื่องโอดิสซีย์ก็จบลงแต่เพียงเท่านั้น

จากเรื่องราวของมหากาพย์อีเลียด (Iliad) ที่กล่าวข้างต้นจะเห็นว่า โครงเรื่อง (Plot) จะตรงกันกับมหากาพย์มหารามายณะ หรือรามเกียรติ์ เพราะในมหากาพย์รามายณะ ก็ได้กล่าวถึงทศกัณฐ์กษัตริย์แห่งกรุงลงกา ได้ลักพาพระนางสีดา ซึ่งเป็นพระมเหสีของพระรามกษัตริย์แห่งโยธยา จากนั้นพระราม ซึ่งมีพระกนิษฐภคยานามว่า ลักษมณ์ ก็ได้ออกติดตามเพื่อนำนางสีดากลับคืนมา พระองค์ทรงได้รับความร่วมมือจากกษัตริย์วานร คือสุคริพและพาลี โดยมีทหารเอก คือหนุมาน และได้ติดตามไปจนถึงกรุงลงกา ปรากฏว่ากษัตริย์แห่งกรุงลงกา ที่สมมติว่าเป็นพวกยักษ์จนพ่ายแพ้ราบคาบ และเผากรุงลงกาจนราบเรียบ พร้อมนำพระนางสีดาเสด็จกลับกรุงโยธยาในที่สุด ซึ่งจะเห็นว่าเป็นความน่าแปลก และน่าพิศวงว่า เหตุใดมหากาพย์ทั้งสอง ซึ่งเกิดขึ้นคนละซีกโลกจึงมีเค้าโครงตรงกันเช่นนั้น?

ความเหมือนหรือคล้ายกันระหว่างมหากาพย์อีเลียดกับมหากาพย์มหารามายณะนั้น ยังจำกัดอยู่เฉพาะเค้าโครงของเรื่องเท่านั้น แต่ตำนานสองเรื่องต่อไปนี้ คือเรื่องพญางงกับพญาพานแห่งนครปฐม และเรื่องกษัตริย์ออดิปุส (Oedipus Rex) แห่งเอเธนส์ ซึ่งเกิดขึ้นคนละซีกโลกเช่นเดียวกัน กลับจะยังมีความเหมือนและคล้ายกันมากยิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่เค้าโครงเรื่องเท่านั้น แม้แต่เนื้อหาและรายละเอียดบางอย่างกับสอดคล้องกันจนน่าทึ่งเลยทีเดียว

ตำนานพญางงและพญาพาน

ในสมัยทวารวดี มีกษัตริย์พระองค์หนึ่งทรงพระนามว่า “พญางง” พระองค์ทรงเป็นเจ้าเมืองนครชัยศรี (บางแห่งว่า ศรีวิชัย) ทรงมีพระมเหสีรูปโฉมงดงามทรงพระนามว่า “พระนางปทุมวดี” เมื่อพระมเหสีทรงพระครรภ์ โหรหลวงได้ทำนายว่า จะทรงประสูติพระราชโอรสซึ่งเป็นผู้มีบุญญาธิการ และจะได้เป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ในภายหน้า แต่พระโอรสนั้นจะทรงประสบวิบากกรรมตามสนองให้พระองค์ต้องกระทำอนันตริยกรรมปิตุฆาต เป็นผู้ฆ่าพระราชบิดาของตน

เมื่อครบกำหนดพระมเหสีก็ประสูติพระกุมาร ขณะที่ยังเยาว์ได้เอาพานไปรองรับ บังเอิญพระนลาต (หน้าผาก) ของพระกุมารกระทบขอบพานเป็นแผล พญางงทรงรับสั่งให้นำพระกุมารไปทิ้งตามยถากรรม บางแห่งกล่าวว่าให้นำไปทิ้งลงในแม่น้ำ แต่บางแห่งกล่าวว่าให้นำไปทิ้งในป่า โดยก่อนทิ้งให้เจาะข้อเท้าร้อยด้วยเส้นลวดเพื่อ

ป้องกันไม่ให้ขยับไปไหนได้ อย่างไรก็ตาม ด้วยบุญญาธิการของพระกุมาร ยายหอมซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้จุดที่ทั้งพระกุมาร ได้ไปพบเข้าโดยบังเอิญจึงนำพระกุมารน้อยไปเลี้ยงไว้ และตั้งชื่อว่า “พาน” ครั้นพานโตขึ้นยายหอมก็นำไปฝากให้เล่าเรียนที่วัดใกล้บ้าน ซึ่งต่อมาคือ “วัดโคกยายหอม”

พานเป็นเด็กฉลาด สมภารวัดผู้เป็นอาจารย์จึงรักใคร่เอ็นดู มีวิชาอะไรก็สอนและถ่ายทอดให้จนหมด อาจารย์ได้นำพานไปฝากให้เข้ารับราชการกับพระยาราชบุรี ที่เมืองราชบุรี พานเป็นคนมีสติปัญญาดี เรียบร้อยและขยัน จึงเป็นที่โปรดปรานของพระยาราชบุรีมาก จนถึงกับทรงรับเป็นพระราชบุตรบุญธรรม

สมัยนั้น เมืองราชบุรีขึ้นกับเมืองนครชัยศรี พระยาราชบุรีต้องส่งเครื่องราชบรรณาการทุกปี พญาพานในฐานะพระราชบุตรบุญธรรม ทรงเป็นผู้มีฝีมือในการรบ จึงชักชวนให้พระยาราชบุรีแข็งเมือง ไม่ยอมส่งเครื่องราชบรรณาการถวายพระยาangk กษัตริย์แห่งนครชัยศรีเหมือนแต่ก่อน พระยาangkทรงเห็นว่า พระยาราชบุรีกระด้างกระเดื่องจึงทรงยกกองทัพไปปราบ พระยาราชบุรีทรงแต่งตั้งพญาพานเป็นแม่ทัพออกไป รบกับพญาangk และทั้งสองพระองค์ได้ทรงทำยุทธหัตถีกัน ในที่สุดพญาangkก็ถูกฟันด้วยอ้าวขาดคอข้างสวรรคตในสมรภูมินั่นเอง ดังนั้นเมืองนครชัยศรีจึงตกอยู่ในอำนาจการปกครองของพญาพาน

เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ยึดถือสืบต่อกันมาว่า ผู้ชนะย่อมยึดครองราชย์สมบัติรวมทั้งราชินี หรือมเหสีตลอดจนข้าราชการทหารของกษัตริย์ที่เป็นผู้แพ้ ดังนั้น เมื่อพญาพานเข้ายึดเมืองนครชัยศรีได้แล้ว ย่อมได้ครอบครองทั้งราชสมบัติตลอดจนพระมเหสีของพญาangkด้วย

กล่าวกันว่าในขณะที่กษัตริย์พระองค์ใหม่จะเข้าไปหาพระมเหสีนั้น เทวดาได้แปลงกายเป็นแมวม่มลูกอ่อนให้ลูกกินนมขวางประตูไว้ แล้วร้องทักเสียก่อนว่าพระมเหสีเป็นพระมารดาของพระองค์ พญาพานทรงสดับอย่างนั้น จึงได้ทรงอธิษฐานว่า ถ้าพระมเหสีเป็นแม่ของตนจริงก็ขอให้มิน้ำนมไหลซึมออกมา ก็ทรงทอดพระเนตรเห็นน้ำนมไหลออกมาจากถันของพระมเหสีจริง จึงได้ทรงทราบว่ ทั้งสองพระองค์ทรงเป็นแม่ลูกกัน แต่ในที่บางแห่งกล่าวว่า ในขณะที่พญาพานเข้าหาพระมเหสีนั้น พระมเหสีทอดพระเนตรเห็นรอยแผลเป็นที่พระนลาตของพญาพาน ก็ทรงจำได้ว่าพญาพาน คือพระโอรสของพระองค์ที่ถูกนำไปทิ้งตั้งแต่ทรงประสูติไม่นานนั่นเอง จึงทรงเล่าเรื่องทั้งหมดให้พญาพานฟัง พญาพานเมื่อได้ทรงสดับเรื่องราวทั้งหมดแล้ว ก็ทรงทราบความจริงว่า ที่แท้พระมเหสีก็คือพระราชมารดาของพระองค์นั่นเอง

เมื่อทรงทราบว่า พระองค์ต้องทำปิตุฆาตฆ่าพระราชบิดา และเกือบจะเป็นสามีของแม่ตนเองเช่นนั้น ก็ทรงกริ้วและกล่าวหาว่าเรื่องทั้งหมดที่เกิดขึ้น เป็นเพราะยายหอมปิดบังความจริงไม่บอกให้รู้ ด้วยโทสจริต เข้าครอบงำและกรรมนั้นบังตา ทำให้ขาดการยั้งคิด จึงสั่งให้นายหอมไปฆ่าเสีย ต่อมาด้วยความสำนึกผิด ที่ได้ทรงทำปิตุฆาตฆ่าพระราชบิดาและยายหอมผู้มีพระคุณ จึงได้ทรงสร้างพระเจดีย์ขนาดใหญ่ สูงชันนเขาหินครอบ “พระปฐมเจดีย์” องค์เก่า (ที่สร้างในสมัยที่คณะพระอรหันต์สายที่ 8 ที่พระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสุวรรณภูมิทวีปแถบนี้ ในราวพุทธศตวรรษที่ 3) เพื่อเป็นการไถ่บาปที่ทรงฆ่าพระราชบิดาให้บรรเทาลงบ้าง และทรงสร้างพระประโทณเจดีย์ เพื่อล้างบาปที่ฆ่ายายหอมผู้ขุบเลี้ยงตนจนกระทั่งรอดชีวิตมาได้

กษัตริย์อีดิปัสแห่งธีบีส (Oedipus Rex of Thebes)

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในประเทศกรีซ เมื่อประมาณ 1200-1300 ปีก่อนคริสตศักราช ต่อมา นักเขียนบทละครกรีกนามว่า โสโฟคลีส (Sophocles) ได้นำมาเขียนเป็นบทละครเมื่อประมาณ 508 ปีก่อนคริสตศักราช เรื่องมีดังต่อไปนี้

กษัตริย์ทรงพระนามว่า “ลาออส” (Laius) และพระราชินีทรงพระนามว่า “โจคาสตา” (Jocasta) ทรงปกครองเมืองธีบีส (Thebes) ซึ่งเป็นอาณาจักรหนึ่งของกรีซ เมื่อพระนางโจคาสตาทรงพระครรภ์ โหราจารย์จากสำนักของอะพอลโลทำนายว่า พระโอรสที่จะประสูติออกมาจะทำปิตุฆาต และจะเป็นสามีของแม่ตนเองกระทั่งมีบุตรและ

ธิดาด้วยกัน คำทำนายนี้ได้สร้างความหวาดหวั่นในพระราชหฤทัยของกษัตริย์ลาอูสอย่างยิ่ง กระทั่งพระราชินีทรงมีพระประสงค์ให้พระองค้จึงทรงรับสั่งให้พระราชินีนำพระกุมารน้อยไปทิ้งในป่า และก่อนนำไปทิ้งให้เจาะข้อเท้าร้อยด้วยหวาย เพื่อให้มันแน่ใจว่าจะไปไหนไม่ได้และต้องตายแน่นอน แต่พระราชินีทรงส่งสารพระกุมารน้อยมามีอาจะนำไปทิ้งด้วยพระองค์เองได้ จึงรับสั่งให้นางข้าหลวงคนหนึ่งนำไปทิ้งแทน

เมื่อนางข้าหลวงนำพระกุมารน้อยไปทิ้งในป่า ก็บังเอิญคนเลี้ยงแกะซึ่งอยู่แถวนั้นไปพบเข้า จึงนำพระกุมารน้อยไปเลี้ยง และเรียกชื่อว่า “อิดิปุส” ซึ่งแปลว่า “เจ้าเท้าบวม” (Swollen Feet) และต่อมา กษัตริย์แห่งเมืองโครินธ์ (Corinth) ทรงพระนามว่าโพลิบุส (Polybus) และพระราชินีทรงพระนามว่ามีโรปี (Merope) ทั้งสองพระองค์ไม่มีพระโอรสและพระธิดา ได้ทรงมาพบอิดิปุสเข้า ทรงมีพระเมตตาและทรงเอ็นดูพระกุมารน้อยจึงทรงขอไปเลี้ยงเป็นพระราชบุตรบุญธรรม

เจ้าชายอิดิปุสทรงได้รับการเลี้ยงดู และเจริญเติบโตขึ้นในวังของกษัตริย์โพลิบุส และมีความเข้าพระทัยเสมอมาว่า กษัตริย์โพลิบุส และพระราชินีมีโรปีทรงเป็นพระราชบิดาและพระราชมารดาของพระองค์โดยแท้ และเมื่อเติบโตใหญ่ขึ้น พระองค์ก็ทรงได้รับรู้คำทำนายเกี่ยวกับพระองค์ว่า จะทรงทำปิตุฆาต และเป็นสามีของแม่ตนเอง เพราะเหตุนี้ เมื่อพระองค์เจริญพระชนม์ชีพจนทรงเป็นหนุ่มใหญ่แล้ว จึงทรงหลบหนีออกจากวัง ด้วยหวังจะไม่ให้คำทำนายนั้นเป็นจริง

ในขณะที่พระองค์ทรงท่องเที่ยวรอนแรมไปยังเมืองต่างๆ อยู่หนึ่งวัน พระองค์ได้ทรงขับรถม้ามาถึงเขตกรุงธีบีส และเมื่อมาถึงที่แห่งหนึ่งรถม้าของพระองค์ก็เกิดอุบัติเหตุเฉี่ยวชนกับรถม้าอีกคันหนึ่ง จึงเกิดทะเลาะกันขึ้น ฝ่ายคู่อริได้กระโดดขึ้นมานบนรถของพระองค์และจะผลักให้ตกจากรถม้า พระองค์จึงใช้อาวุธแทงคู่อรินั้นถึงแก่ความตาย แล้วพระองค์ก็ขับรถหนีไปโดยไม่ทราบว่าเป็นใคร

หลังเกิดเหตุขึ้นไม่นาน ที่กรุงธีบีสก็เกิดเหตุการณ์ใหญ่ขึ้นมา กล่าวคือได้มีตัวสฟิงซ์ (Sphinx) ขึ้นมาจากทะเลตั้งปริศนาถามชาวเมืองว่า “สัตว์อะไรเอ๋ย เวลาเช้ามี 4 ขา เวลากลางวันมี 2 ขา แต่เวลาค่ำมี 3 ขา” พร้อมทั้งตั้งเงื่อนไขว่า หากไม่สามารถเฉลยปริศนาได้ภายใน 7 วัน จะจับชาวเมืองกินเป็นอาหารวันละคน จนกว่าจะมีคนเฉลยปริศนานั้นได้

เรื่องนี้ได้ก่อให้เกิดความปั่นป่วนระส่ำระสายแก่ชาวเมืองธีบีสเป็นอันมาก เพราะกษัตริย์ผู้ปกครองสูงสุดก็ไม่ทราบว่าจะหาไปไหน จึงไม่มีผู้ใดที่จะรับผิดชอบในการตอบปริศนานั้น ในที่สุดกลุ่มขุนนางจึงได้ประชุมกัน และออกประกาศว่า หากผู้ใดสามารถไขปริศนาของสฟิงซ์ได้ จะสถาปนาให้เป็นกษัตริย์ครองธีบีสสืบแทนกษัตริย์ลาอูสที่ทรงหายตัวไป เมื่อทราบเรื่องดังกล่าว อิดิปุส ซึ่งเป็นชายหนุ่มที่กล้าหาญและชาญฉลาดจึงขออาสาเฉลยปริศนาของสฟิงซ์ภายในกำหนดนัดหมาย ผลปรากฏว่าอิดิปุสสามารถตอบปริศนาของสฟิงซ์ได้ถูกต้อง โดยตอบว่า “สัตว์ที่มี 4 ขาในตอนเช้า 2 ขาในตอนกลางวัน และ 3 ขาในตอนเย็นนั้น ก็หาใช่อะไรที่โง่โง่ ที่แท้ก็คือมนุษย์เรานี่เอง ที่ในวัยเด็กอ่อนก็ต้องคลาน 4 ขาเพราะไม่แข็งแรงพอที่จะลุกขึ้นเดินได้ เมื่อเติบโตขึ้นในวัยกลางคนก็เดิน 2 ขา และในวัยชรา ก็เดิน 3 ขา คือต้องใช้ไม้เท้าค้ำยันให้สามารถเดินได้” จึงเป็นอันว่าอิดิปุส ได้ช่วยชีวิตชาวธีบีสให้รอดพ้นจากการถูกจับกินเป็นอาหารของสฟิงซ์ จึงได้รับสถาปนาเป็นกษัตริย์แห่งธีบีส แทนกษัตริย์พระองค์เดิม

และก็เป็นธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาว่า กษัตริย์พระองค์ใหม่ จะต้องได้รับราชสมบัติของกษัตริย์องค์เดิม รวมทั้งพระราชินี และข้าราชการบริพารทั้งปวงด้วย ดังนั้น กษัตริย์อิดิปุส จึงมีพระราชินีนามว่าโจคาสตา พระองค์ได้ครองราชย์ร่วมกับพระราชินีโจคาสตา จนมีพระราชโอรสและพระราชธิดาด้วยกันรวม 4 พระองค์ เป็นพระราชโอรส 2 พระองค์ และพระราชธิดา 2 พระองค์

ต่อมาได้เกิดอาเพศขึ้นในกรุงธีบีสโดยได้เกิดโรคระบาดขึ้นทั่วกรุง เมื่อนำเรื่องนี้ไปยังสำนักของอะพอลโล เพื่อให้ทำนายว่า ที่เกิดอาเพศนี้ขึ้นมีสาเหตุมาจากอะไร ปรากฏว่าคำทำนายได้ระบุว่า ได้เกิดเรื่องบัดสีขึ้นในเมืองนี้

คือมีคนที่มาบิดาตนเองและทำแม่เป็นเมีย จะต้องหาคนๆ นี้ให้พบและเนรเทศออกจากเมืองเสีย อาเพศนี้จึงจะยุติ
ตั้งนั้น เมื่อสืบสาวราวเรื่องกันไปมา ความจริงจึงเปิดเผยออกมาว่า แท้จริงคนๆ นั้น ก็คือกษัตริย์อีดีปัสนี่เอง
ชายอาวูโสที่ขับรถม้าเฉี่ยวชนกับพระองค์และเกิดการทะเลาะวิวาทกัน กระทั่งพระองค์ฆ่าชายคนนั้นตาย ชายอาวูโส
คนนั้น แท้ที่ก็คือ กษัตริย์ลาอิวูส พระราชบิดาของพระองค์ และพระราชินีของพระองค์ขณะนี้ ก็คือพระราชมารดา
ของพระองค์นั่นเอง

เมื่อความจริงปรากฏเป็นดังนี้ พระราชินีโศกเศร้าทรงเกิดความละอายพระทัย จึงทรงทำอัตวินิบาตกรรมด้วย
การแขวนพระคอเสด็จสวรรคต ส่วนกษัตริย์อีดีปัสก็ทรงทำโทษพระองค์เอง ด้วยการควักพระเนตรของพระองค์เอง
ทำให้พระเนตรบอด และพระองค์ก็ทรงรับสั่งคำพูดอันเป็นอมตะกระทั่งปัจจุบันนี้ว่า “มีตาเสียเปล่า แต่หาไม่ว่าวไม่ว่าง”
(What good were eyes to me? Nothing I could see could bring me joy.) และพระองค์ก็สละราชบัลลังก์
เนรเทศพระองค์ออกจากธีบีส กลับไปยังโครินธ์อันเป็นที่พระองค์เคยพำนักพักพิง
เรื่องกษัตริย์อีดีปัส (Oedipus Rex) ก็อวสานแต่เพียงเท่านี้

บทวิเคราะห์

เมื่อได้อ่านตำนานทั้งสองเรื่องนี้แล้ว ก็น่าที่จะวิเคราะห์ว่า ทั้งสองเรื่องนั้นมีความเหมือนและความต่างกัน
ประเด็นใดบ้าง และความเหมือนกันของทั้งสองเรื่อง น่าจะมาจากสาเหตุใดบ้าง

1. โครงเรื่อง (Plot) ของเรื่องพญางงและพญาพาน กับเรื่องกษัตริย์เอ็ดิปุสจะตรงกันแทบจะทั้งเรื่อง คือจะ
เริ่มเรื่องด้วยการทำนายชะตาชีวิตของลูกในครรภ์และดำเนินเรื่องด้วยการนำเด็กไปทิ้งหลังคลอด การที่เด็กได้เป็น
บุตรบุญธรรมของกษัตริย์ การทำปิตุฆาต การได้แม่เป็นเมีย และการที่เรื่องจบลงด้วยความตาย และความสำนึกใน
ด้านศีลธรรมที่เกิดจากมโนธรรมของตัวละครสำคัญของเรื่อง

2. เนื้อหา (Contents) โดยส่วนใหญ่ก็ตรงกัน ส่วนความต่างนั้นก็เป็นเรื่องของรายละเอียด เช่นชื่อตัวละคร
สถานที่และองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งเป็นไปตามสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ในเรื่องกษัตริย์เอ็ดิปุส ได้กล่าวถึงสฟิงซ์ถาม
ปริศนา 3 ข้อ แต่ในเรื่องพญางงและพญาพานไม่ได้กล่าวถึงปริศนาดังกล่าว ทั้งสองเรื่องได้กล่าวถึงการที่ลูกชายได้
เป็นสามีของแม่ตนเอง แต่ในเรื่องพญางงและพญาพานไม่ได้กล่าวถึงขั้นอยู่กินด้วยกันจนมีลูกชายหญิงเหมือนใน
เรื่องกษัตริย์เอ็ดิปุส ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกรอบศีลธรรมของสังคมที่ควบคุมอยู่ จึงทำให้เรื่องราวไม่เลยเถิดไปถึงขั้นมี
ลูกด้วยกัน นับว่าเป็นความประเสริฐอย่างหนึ่งในหลายๆ อย่างของสังคมไทย

ในตอนจบของทั้งสองเรื่องต่างจบด้วยการตายเหมือนกัน แต่เรื่องพญางงและพญาพานจบลงด้วยการที่พญา
พานสั่งประหารยายหอมผู้มีพระคุณ แต่สำนึกผิดในภายหลังจึงสร้างเจดีย์อุทิศส่วนกุศลให้ และในขณะที่เดียวกันก็ได้
สร้างเจดีย์อุทิศส่วนกุศลถวายพระราชบิดาด้วย ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจเป็นคตินิยมของคนในสมัยนั้นก็ว่าได้ ที่
มีความเชื่อว่า การสร้างเจดีย์จะก่อให้เกิดกุศลอันไพศาลแก่ผู้สร้าง และการอุทิศส่วนกุศลอันไพศาลนั้นแก่ญาติผู้
ล่วงลับ ญาติก็จะได้รับกุศลอันยิ่งใหญ่ด้วย ส่วนในเรื่องกษัตริย์เอ็ดิปุสจบลงด้วยการทำโทษตนเองจนถึงแก่ความ
ตายด้วยการแขวนคอของพระนางโศกเศร้า ส่วนกษัตริย์เอ็ดิปุสก็ควักพระเนตรตนเองและสละราชบัลลังก์ ซึ่งถือว่าเป็น
เป็นการสำนึกผิดและแสดงออกซึ่งมโนธรรมอันยิ่งใหญ่ที่น่ายกย่องอย่างยิ่ง ทั้งสองเรื่องต่างแสดงออกของความเข้ม
ขันในทางศีลธรรมอันเป็นหลักยึดเหนี่ยวของสังคม และชาวโลกต่างก็จะได้ประจักษ์ว่า ศีลธรรมเป็นเครื่องค้ำจุนโลก
ไม่ว่าในยุคใดสมัยใด และในซีกโลกใด

3. ความคล้ายกันของโครงเรื่องและเนื้อหาของทั้งสองเรื่องเกิดขึ้นเพราะความบังเอิญ หรือเป็นการเลียนแบบ
กันและกัน หรือเป็นเพราะธรรมชาติมนุษย์ที่แม้จะอยู่ต่างซีกโลกกัน แต่สัญชาตญาณ ตลอดจนแนวความคิดและวิธี
คิดก็ไม่ต่างกัน

ถ้าพิจารณาในเรื่องของช่วงเวลาที่ยังสองเรื่องเกิดขึ้น นับว่าค่อนข้างห่างกันมาก กล่าวคือเรื่องกษัตริย์เอ็ดิปุสเกิดขึ้นก่อนคริสต์ศักราชประมาณ 1200-1300 ปีซึ่งก่อนสมัยพุทธกาล แต่โสโพลีส (Sophocles) นำเรื่องนี้มาเขียนเป็นบทละครเมื่อประมาณ 508 ปีก่อนคริสต์ศักราช คือหลังพุทธศักราช 35 ปี (พุทธศักราชเกิดก่อนคริสต์ศักราช 543 ปี) ส่วนเรื่องพญางงและพญาพานถ้าสันนิษฐานจากท้องเรื่องจะเกิดขึ้นหลังพุทธปรินิพพานไม่น้อยกว่า 218 ปี เพราะมีการพูดถึงยายหอมได้นำพญาพานไปฝากเรียนหนังสือกับหลวงพ่เจ้าอาวาสวัดตอนยายหอม และหลวงพ่ได้นำพญาพานไปฝากให้รับราชการกับพระเจ้ากรุงราชบุรีและในตอนจบของเรื่องได้พูดถึงการสร้างพระเจดีย์อุทิศพระกุศลและกุศลถวายพญางง และให้ยายหอม ซึ่งเป็นคติทางพระพุทธศาสนา แสดงว่าในสมัยที่เกิดเรื่องพญางง-พญาพานขึ้นนั้นพระพุทธศาสนาได้ประดิษฐาน ณ ดินแดนแถบนี้แล้ว

ถ้าหากเราเชื่อตามนี้ แสดงว่าเรื่องพญางง-พญาพานเกิดภายหลังเรื่องกษัตริย์เอ็ดิปุส เพราะตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาบันทึกไว้ว่า พระพุทธศาสนาได้แผ่เข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิซึ่งชาวไทยเรารู้ว่ามีศูนย์กลางอยู่บริเวณนครปฐมและราชบุรี ในสมัยการทำสังคายนา ครั้งที่ 3 ซึ่งเกิดขึ้นหลังพุทธปรินิพพาน 234 ปี (พระเจ้าอโศกมหาราชได้เสด็จขึ้นครองราชย์ 218 ปีหลังพุทธปรินิพพาน และหลังจากนั้น 16 ปีทรงรับเป็นองค์อุปถัมภ์การทำสังคายนาครั้งที่ 3) ซึ่งในการทำสังคายนาครั้งนั้นมีพระโมคคัลลีบุตรติสสเถระเป็นประธาน และมีพระเจ้าอโศกมหาราชทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ และในการทำสังคายนาครั้งนี้ได้จัดส่งพระธรรมทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนต่างๆ และหนึ่งในนั้นพระเถระสองรูป คือพระโสณเถระ และพระอุตตรเถระได้เดินทางมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ

ดังนั้น ถ้าวิเคราะห์ตามเงื่อนไขเวลาทำให้เชื่อได้ว่าเรื่องกษัตริย์เอ็ดิปุสเกิดขึ้นก่อนเรื่องพญางง-พญาพานเกือบสองพันปี เพราะตำนานพญางงและพญาพานได้เกิดขึ้นในยุคทวาราวดี ซึ่งดำรงอยู่ในราวสมัยพุทธศตวรรษที่ 12-16 และคาบเกี่ยวกับยุคศรีวิชัย ซึ่งเกิดขึ้นและดำรงอยู่ในราวสมัยพุทธศตวรรษที่ 13-18

เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะมีปัญหาที่ต้องคิดต่อไปว่า ได้มีการเลียนแบบกันในการเล่าเรื่องทั้งสองเรื่องหรือไม่ ถ้าพิจารณาในเรื่องของระยะทางก็เห็นว่าไม่อาจจะเป็นไปได้ เพราะอยู่กันคนละซีกโลก แต่ก็มีเหตุที่น่าพิจารณาก็คือในสมัยนั้นได้มีการเดินทางติดต่อกันระหว่างซีกโลกตะวันออกและซีกโลกตะวันตกหรือไม่ คำตอบก็คือ “น่าจะมิ” เพราะในสมัยนั้นได้มีการเดินทางค้าขายทางเรือระหว่างสุวรรณภูมิกับประเทศอินเดียอยู่แล้ว (มีปรากฏในอรรถกถาหลายเรื่องที่พูดถึงการค้าขายทางเรือ เช่น เรื่องมหาชนก และในอรรถกถาชาลสาฎิกเปตวิตถุก็ได้กล่าวว่ามีเรือสินค้าจากเมืองสาวัตถิ 700 ลำได้เดินทางมาค้าขายในดินแดนสุวรรณภูมิ ในสมัยพุทธกาล) สมัยนั้น พ่อค้าชาวชมพูทวีป หรืออินเดียโบราณได้เดินทางค้าขายทางเรือไปไกลมากไปจนถึงยุโรปและแถบละตินอเมริกาที่เรียกว่า “เวสต์อินดีส” (West Indies) ในบางประเทศแถบนี้เช่นประเทศกายานา (Guyana) มีคนเชื้อชาติอินเดียอาศัยอยู่จำนวนมาก

ถ้าพ่อค้าชาวอินเดียที่เดินทางมาค้าขายกับดินแดนสุวรรณภูมินำเรื่องของตนเองได้รับฟังมาจากยุโรปมาแล้วต่อแม้กระนั้นก็ตาม ก็ยังไม่สามารถจะสรุปได้ว่า เรื่องทั้งสองมีการลอกเลียนแบบกัน เพราะดูสภาพแวดล้อมแล้วค่อนข้างต่างกันมาก และอีกอย่างหนึ่ง ถ้าเรื่องทั้งสองเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ก็ย่อมไม่สามารถจะลอกเลียนแบบกันได้อยู่แล้ว ดังนั้น จึงขอสรุปไว้ ณ ที่นี้ว่าเรื่องทั้งสองเกิดขึ้นตรงกันโดยบังเอิญ และความบังเอิญนั้นย่อมไม่สามารถจะหาเหตุผลใดมาอธิบายได้ เพราะเป็นความบังเอิญ

4. ปริศนาของสฟิงซ์ (Sphinx's riddle) เกี่ยวกับเรื่องปริศนานี้ ก็ถือได้ว่าเป็นความบังเอิญที่ปริศนาของสฟิงซ์มาตรงกับปริศนาธรรมของไทยเรา คือปริศนาที่ถามว่า “อะไรเอ๋ยตอนเช้ามี 4 ขา สายมามี 2 ขา และตกเย็นมามี 3 ขา” ซึ่งคำตอบก็ตรงกันที่ว่า ได้แก่คนเรานี่เอง เมื่อเป็นเด็กน้อยก็คลาน 4 ขา พอโตขึ้นมาก็เดินด้วยขาทั้งสองของตนเองได้ แต่พอแก่ตัวลงเดินเหินไม่สะดวกก็ต้องใช้ตัวช่วย คือไม้เท้า เลยกกลายเป็นเดินสามขา ซึ่งนับเป็นเรื่อง

นำแปลกที่ปริศนาพร้อมทั้งคำตอบนี้ตรงกันโดยบังเอิญ จึงสรุปได้เพียงว่า ความคิดของมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ ณ ชีวโลก ไคก็ย่อมไม่แตกต่างกัน ถ้าพูดตามหลักพระพุทธศาสนาก็พูดได้ว่า ล้วนเกิดแก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น ดังนั้นทัศนคติที่มีต่อชีวิตจึงไม่แตกต่างกัน

สำหรับเรื่องปริศนาของสฟิงซ์นี้ กล่าวกันว่ามียู 2 ข้อด้วยกัน ข้อแรกและเป็นข้อที่ขบขันมาสอบถามก็คือข้อที่ปรากฏในเรื่องกษัตริย์อิดิปุส แต่มีอีกข้อหนึ่งซึ่งไม่ค่อยนำมาถามมากนัก หรืออาจจะเป็นเพราะไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์มากนัก จึงไม่ค่อยจะถูกนำมาถาม ปริศนานั้นก็คือ “มีพี่น้องสองสาวด้วยกัน แต่เป็นที่แปลกประหลาดว่าคนที่ให้กำเนิดแก่คนน้อง และคนน้องก็ให้กำเนิดแก่คนที่ อยากรู้ว่าพี่น้องสองสาวนี่คืออะไรเอ่ย?” คำตอบก็คือ “กลางวัน และกลางคืน” (คงเป็นเพราะคำถามคำตอบไม่น่าสนใจนี่เอง สฟิงซ์เลยไม่ค่อยนำมาถาม เตียวอาจถูกคนตอบแย้งได้)

5. ทฤษฎีทางจิตวิทยา ได้กล่าวถึง ปมอิดิปุส (Oedipus complex) เป็นความคิดและความรู้สึกหมกมุ่นในระดับจิตใต้สำนึกที่บุคคลเริ่มใส่ใจเชิงสังวาสในบิดาหรือมารดาตน และเริ่มขัดใจในบิดาหรือมารดาเพศเดียวกับตน อากาโรเช่นนี้จะพัฒนาขึ้นในเด็กชายวัยระหว่างสามถึงห้าปี โดยเด็กจะแสดงอาการหึงหวง และมีปฏิกิริยาในเชิงต้องการครอบครองแม่ไว้เป็นของตัวเองคนเดียว เกิดความรู้สึกชิงชัง อิจฉา และไม่พอใจพ่อของตัวเอง และต้องการที่จะแทนที่ในตำแหน่งของพ่อ

ต่อมาเด็กจะพยายามเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆ ของพ่อ ไม่ว่าจะเป็นคำพูด การกระทำ หรือรูปแบบการใช้ชีวิตต่างๆ เพื่อคาดหวังที่จะเป็นตัวแทนของพ่อ และได้อยู่กับแม่ตลอดไป ระยะเวลานี้เป็นระยะที่สำคัญมาก ต่อพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก และเป็นขั้นตอนหัวเลี้ยวหัวต่อที่เหมาะสมที่จะปลูกฝังเรื่องต่างๆ ให้เด็ก

นักจิตวิเคราะห์เชื่อว่า โดยปกติเมื่อเด็กชายเติบโตขึ้นและมีพัฒนาการทางจิตไปอย่างถูกต้อง ปมนี้จะคลายไปเองเมื่อเด็กเริ่มยอมรับหรือผูกพันตนเองกับบุคลิกของผู้เป็นพ่อโดยยอมรับเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกของตนในระดับจิตสำนึก (แทนที่จะเป็นแรงขับดันในระดับจิตใต้สำนึก) และพยายามทำตัวเลียนแบบพ่อแทนที่จะชิงชังพ่อ ทำให้ปมดังกล่าวไม่เป็นปัญหาต่อไป

ชื่อของทฤษฎีนี้ นายแพทย์ ซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) จิตแพทย์ และนักจิตวิทยาชาวออสเตรีย ได้นำมาจากตำนานกรีกเรื่อง “กษัตริย์อิดิปุส” นี้เอง

บทสรุป

เมื่อได้ศึกษาด้านเรื่องพญางงและพญาพาน และเรื่องกษัตริย์อิดิปุสแห่งนี้ปีแล้ว มีคติที่โดดเด่นและน่ายึดถือเป็นแบบอย่างที่สุด ก็คือ

1. ความรับผิดชอบที่มีต่อประชาชนของผู้ปกครองประเทศ ประเด็นนี้ในเรื่องพญางงและ พญาพานอาจไม่ได้ระบุไว้ชัดเจนนัก แต่ในฐานะที่ทั้งสองพระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ และนับถือพระพุทธศาสนา ก็ย่อมประพฤติและปฏิบัติพระองค์ตามหลักทศพิธราชธรรมอยู่แล้ว ส่วนในเรื่องกษัตริย์อิดิปุสนั้น ได้แสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงรับผิดชอบต่อประชาชนของพระองค์ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่ได้เกิดอาเพศขึ้นในแผ่นดิน และมีคำทำนายว่า ที่เกิดเหตุอาเพศขึ้นนั้นเป็นเพราะมีบุคคลที่ทำผิดต่อศีลธรรมและชนบ ประเพณี นั่นคือฆ่าพ่อตนเองและทำแม่เป็นเมีย ซึ่งพระองค์ได้ทรงสั่งให้มีการสอบสวนอย่างจริงจัง กระทั่งเรื่องได้เปิดเผยออกมาว่า บุคคลผู้นั้น คือตัวพระองค์เอง และพระองค์ก็ทรงรับผิดชอบ ทรงทำลายพระเนตรของพระองค์เอง และยอมสละราชบัลลังก์เนรเทศพระองค์ออกจากประเทศ ทั้งที่พระองค์จะไม่ปฏิบัติตามก็ได้ แต่เพราะทรงรับผิดชอบต่อความผาสุกของแผ่นดิน เพื่ออาเพศที่เกิดขึ้นนั้นจะได้สงบระงับไป ประชาชนจะได้ดำรงชีวิตโดยปรกติสุข พระองค์ก็ทรงยอมรับผิด นับได้ว่าพระองค์ทรงมีราชธรรมข้อ “อาชวะ” ความซื่อตรงต่อตนเอง ต่อประชาชน และต่อความถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีหลักราชธรรมข้อ “ปริจจาคะ” ทรงยอมเสียสละความสุขของพระองค์ เพื่อความสุขของประชาชน

2. ความมีมโนธรรม คือความสำนึกในความผิดชอบชั่วดีของทั้งพญาพานและกษัตริย์อิตีปัส กล่าวคือทรงยอมรับผิดในการกระทำของตนเอง และยินดีรับผลแห่งการกระทำนั้น ดังเช่นพญาพานทรงสร้างพระเจดีย์สององค์ คือ พระประโทณเจดีย์ และพระปฐมเจดีย์ เพื่อไถ่บาปที่ทรงทำปิตุฆาต และสังหารผู้มีพระคุณที่ขุบเลี้ยงตนมา ในกรณีของกษัตริย์อิตีปัส ก็ทรงยอมรับผิดด้วยการทำลายพระเนตรของพระองค์ เพื่อแสดงว่า ทรงมีพระเนตรเสียเปล่า แต่หาไม่ และทรงสละราชบัลลังก์ ดังที่กล่าวแล้วในข้อ 1 อาจกล่าวได้ว่า กษัตริย์ทั้งสองพระองค์ ทั้งที่อยู่ห่างไกลกันคนละซีกโลก แต่ทรงมีหลักธรรมะที่เหมือนกันคือ “อวิโรธนะ” ไม่ทรงประพฤติผิดศีลธรรม กฎหมายและขนบประเพณีของสังคม ดังประโยคภาษาอังกฤษที่ว่า “The king can do no wrong.” (กษัตริย์ไม่ทรงทำผิด) ซึ่งนักกฎหมายต่างทราบดีด้วยกันทุกคน

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในสมัยโบราณนั้น ไม่ว่าจะในยุโรป หรือเอเชีย การเขียนหรือเล่าเรื่องใดๆ ที่มีผลกระทบในเชิงลบต่อสังคม ผู้เขียนหรือเล่าจะระมัดระวังอย่างยิ่ง คือจะไม่ทำร้ายสังคมด้วยการปล่อยให้ตัวละครทำสิ่งที่ถือว่าผิด ไม่ว่าจะผิดศีลธรรม หรือขนบประเพณีโดยไม่มี ความรับผิดชอบ และฉากใดที่จะส่งผลกระทบต่อสังคม ผู้เขียนหรือเล่าจะเซ็นเซอร์ฉากนั้นๆ เอง โดยไม่ต้องมีใครบอกให้ตัด หรือเซ็นเซอร์ กรณีตัวอย่างจะเห็นได้จากบทละครของวิลเลียมส์ เชกสเปียร์ (William Shakespeare) นักเขียนบทละครที่ยิ่งใหญ่ของอังกฤษและของโลกตั้งแต่สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 16 กระทั่งปัจจุบัน ยังหาผู้เสมอเหมือนมิได้ เราจะเห็นว่า ในบทละครของท่าน หากมีฉากใดที่เป็นการประหาร หรือเช่นฆ่ากัน ท่านจะไม่นำเสนอฉากนั้นหน้าเวทีต่อผู้ชม จะนำเสนอแต่ผลของการประหารหรือเช่นฆ่ากันว่า ใครถูกฆ่า หรือถูกประหารเท่านั้น ซึ่งผิดกับยุคปัจจุบัน ซึ่งมักจะเน้นความสะใจมากกว่าที่จะระมัดระวังผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมโดยรวม แม้แต่คำพูดที่สมัยก่อนจะระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะพูดต่อหน้าสาธารณชน แต่ในปัจจุบันกลับพูดอย่างไม่เคอะเขิน เพียงเพื่อความมัน หรือความตลกโปกฮาเท่านั้น

3. อีกประเด็นหนึ่งซึ่งถือว่า เป็นประเด็นที่แถมโดยผู้เขียนก็คือ ระบบการปกครอง ในตำนานทั้งสองเรื่อง พอจะอนุมานได้ว่า การปกครองเป็นระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) คือพระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจโดยเบ็ดเสร็จเด็ดขาด แต่จะเห็นว่าทั้งสองพระองค์ทรงอุทิศพระองค์เพื่อความผาสุกของประชาราษฎร์ แม้กระทั่งยอมสละพระราชสมบัติเมื่อเห็นว่า การกระทำนั้นจะนำความสงบสุขมาสู่ประชาชน ดังนั้น จะพอสรุปอย่างหยาบๆ ได้ใหม่ว่า ไม่ว่าจะระบบการปกครองจะเป็นระบบใด หากผู้มาเป็นผู้ที่มีมโนธรรมบริหารประเทศ เพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ตนและพวกพ้อง ย่อมพอที่จะคาดหวังได้ว่า ประเทศชาติจะพัฒนาสถาพร และประชาชนจะร่มเย็นเป็นสุขอย่างแน่นอน สมดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรคฤบาลเดชาภิกรม พระบรมราชชนกที่พระราชทานแก่นักเรียนแพทย์ที่เรียนสำเร็จแล้วจะออกไปปฏิบัติหน้าที่ว่า “ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตนเป็นกิจที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง ลาก ทรัพย์ และเกียรติยศจะตกแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งอาชีพไว้ให้บริสุทธิ์”

บรรณานุกรม

วิกิพีเดีย. ดินแดนสุวรรณภูมิ. th.wikipedia.org/wiki.

วิกิพีเดีย. พระปฐมเจดีย์. th.wikipedia.org/wiki.

วิกิพีเดีย. พระประโทณเจดีย์. th.wikipedia.org/wiki.

วิกิพีเดีย. อาณาจักรทวาราวดี. th.wikipedia.org/wiki.

วิกิพีเดีย. อาณาจักรศรีวิชัย. th.wikipedia.org/wiki.

สุชีพ ปุญญานุภาพ (2526). พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.

หลวงพ่อบุณยพล พลปัญญา, (2557). เปตวัตถุ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักส์ จำกัด.

Wikipedia-the free encyclopedia. Antegone. en.wikipedia.org/wiki.

Wikipedia-the free encyclopedia. Iliad. en.wikipedia.org/wiki.

Wikipedia-the free encyclopedia. Mahabharata. en.wikipedia.org/wiki.

Wikipedia-the free encyclopedia. Maharamayana. en.wikipedia.org/wiki.

Wikipedia-the free encyclopedia. Odyssey. en.wikipedia.org/wiki.

Wikipedia-the free encyclopedia. Oedipus at Colonus. en.wikipedia.org/wiki.

Wikipedia-the free encyclopedia. Oedipus Rex. en.wikipedia.org/wiki.

Wikipedia-the free encyclopedia. Sphinx. en.wikipedia.org/wiki.

Wikipedia-the free encyclopedia. Sphinx's Riddle. en.wikipedia.org/wiki.

ทรรศนะเรื่องวิญญาณในคัมภีร์พระพุทธศาสนาและคัมภีร์ฤคเวทของศาสนาพราหมณ์ Viewpoint on Viññāna in Buddhist Texts and R̥gveda of Brahmanism

ธนกร ชูสุขเสริม

Thanakorn Choosukhserm

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจทรรศนะเกี่ยวกับวิญญาณในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาและคัมภีร์ฤคเวทในศาสนาพราหมณ์ เพราะความเชื่อเรื่องวิญญาณได้ปรากฏว่ามีอยู่ทั้งสองศาสนา จากการสำรวจนี้พบว่า วิญญาณในพระพุทธศาสนามีสถานะที่เกิดดับชั่วขณะอยู่ตลอดเวลา ไม่มีสภาพเป็นอมตะ และมี 2 ความหมายคือ ความรู้ หรือการรู้แจ้งอารมณ์ผ่าน ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ และสถานะบางอย่างที่เชื่อกันว่ามีอยู่ในร่างกายมนุษย์ตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ เมื่อร่างกายแตกดับไป วิญญาณจะออกจากร่าง และล่องลอยไปอย่างอิสระเพื่อหาที่เกิดใหม่ วิญญาณนี้มีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น จิต มโน มนินทรีย์ เป็นต้น ส่วนวิญญาณในคัมภีร์ฤคเวทของศาสนาพราหมณ์ มีชื่อเรียกต่างกันเช่น เรียกว่า ปรมาณู บ้าง อาตมัน บ้าง มนัส บ้าง วิญญาณตามทรรศนะนี้ มีอยู่ในร่างกายของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย วิญญาณนี้มีสถานะเป็นอมตะ ไม่เกิด ไม่ตาย ไม่เปลี่ยนแปลง และทำหน้าที่ไปเกิดใหม่ตามอิทธิพลกรรมของมนุษย์แต่ละคน

คำสำคัญ: ทรรศนะ, วิญญาณ, พระพุทธศาสนา, ฤคเวท

Abstract

The objectives of this article was to survey the basic viewpoint about Viññāna in Buddhist texts and R̥gveda of Brahmanism because belief of Viññāna has appeared in two religions. From this survey, it was found that Viññāna in Buddhism has always the rising and falling state temporarily, not immortal and has two meanings: consciousness or enlightening the objects through the eye, ear, nose, tongue, body and mind and some state believed that it is in one's body as living, when body was dead, Viññāna would go out of the body and float freely to find the a place to reborn. This Viññāna has lots of names such as Citta, Mano, Manas or Manindriya etc. But Viññāna in R̥gveda in Brahmanism has different names called Prāṇa, Ātman, Manas etc. Viññāna on this viewpoint is in human beings' bodies and all livings. It has the immortal state, not born, deathless, not changeable and functions to reborn on the influence of each one's Kamma.

Keywords: Viewpoint, Viññāna, Buddhism and R̥gveda

บทนำ

คำว่า “วิญญาณ” นี้เป็นคำที่มีความหมายหลายอย่างในตัวของมันเอง คือ คำที่เป็นสื่อถึงความรู้สึกซึ่งทำให้มนุษย์เกิดความกลัวในสิ่งที่มองไม่เห็น คำที่สื่อถึงความรู้แจ้งอารมณ์ที่ผ่านเข้ามากระทบทวารทั้ง 6 เช่น ตาเห็นรูป เกิดความรู้ว่าเป็นรูปนั้น รูปนี้ เรียกว่า จักขุวิญญาณ เป็นต้น คำว่า วิญญาณนี้ เป็นคำที่หยั่งรากลึกในความเชื่อของคนไทยและคนทั่วไปมาช้านาน คนไทยส่วนใหญ่มักเข้าใจคำนี้เพียงด้านเดียว โดยเข้าใจว่าคำนี้มีความเกี่ยวข้องกับคนตาย หรือภูต ผี ปีศาจ เท่านั้น และยังเป็นอย่างนี้ต่อไปตามวิถีความเชื่อของคนในสังคม วัฒนธรรม ประเพณีและพิธีกรรม บางคนมีความเข้าใจว่า วิญญาณ คือผีชนิดหนึ่งที่ยังไม่ไปเกิดเพราะมีความอาลัยต่อสิ่งต่างๆ ที่เป็นของตนหรือบางครั้ง อาจเป็นเพราะกรรมบางอย่าง ซึ่งทำให้เขาต้องอยู่ในสภาพของวิญญาณนั้นเป็นเวลานาน วิญญาณในสภาพนี้จะปรากฏกายออกมาให้คนเห็นเป็นคนปกติบ้าง เป็นไม่สมประกอบ มีขาขาด หัวขาดบ้าง เป็นสัตว์อย่างใด

อย่างหนึ่งบ้าง เมื่อคนมองไม่เห็นวิญญาณและไม่รู้ความจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้ ก็เลยเป็นเหตุปัจจัยอันหนึ่งที่ทำให้มนุษย์เราเกิดความกลัวขึ้นมา บางคนรู้สึกกลัวมาก จะรู้สึกใจหวิว หัวใจเต้นรัว จิตตก ใจสั่น ขนตามร่างกายเกิดอาการชูชันขึ้นมาทันที ยิ่งถ้าเรื่องนี้ถูกนำพูดในบรรยากาศที่เงียบสงบ และเป็นตอนกลางคืนด้วยแล้ว ก็ยิ่งทำให้คนรู้สึกกลัวผี กลัววิญญาณมากยิ่งขึ้นจนนอนไม่หลับก็มี

วิญญาณตามทฤษฎีของพราหมณ์ คือ อาตมัน สภาพของจิตใจ (Vaman Shivram Apte, 1890: 235) หรืออตตาทิยังแท้ไม่เปลี่ยนแปลง เป็นอมตะ เป็นส่วนย่อยอย่างหนึ่งของพรหม พราหมณ์มีความเชื่อว่า อาตมันหรือวิญญาณนี้อาศัยอยู่ในร่างกายของมนุษย์ตามอายุขัยของแต่ละคน เมื่อร่างกายแก่และตายลง วิญญาณนี้ก็จะออกจากร่างนั้น และล่องลอยแสวงหาร่างใหม่ต่อไป มีลักษณะเหมือนกับคนทิ้งเสื้อผ้าชุดเก่าและใส่เสื้อผ้าชุดใหม่แทน เรียกว่า “การเกิดใหม่” นั่นเอง

การเกิดใหม่ของวิญญาณตามทฤษฎีนี้อาจจะเป็นร่างของคน เทพเจ้า สัตว์ ภูตผี เป็นต้น วิญญาณที่ไปเกิดในร่างใหม่นี้ขึ้นอยู่กับการตัดสินของพระเจ้า พระองค์จะทรงพิพากษาไปตามผลของกรรมที่แต่ละคนได้ทำไว้ในสมัยอดีต วิญญาณที่เวียนว่ายตายเกิดตามทฤษฎีของพระเวทนี้นิยมใช้คำว่า Soul or Spirit ซึ่งหมายถึง วิญญาณเป็นอมตะ ไม่แตกสลาย

ทฤษฎีเรื่องวิญญาณนี้เป็นความเชื่อที่เกิดมาพร้อมกับคนทุกยุค ทุกสมัย ทุกสังคมรวม ทั้งสังคมไทยและสังคมของพราหมณ์ตามอิทธิพลของศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรมที่มีอยู่ในสังคมนั้น ความเชื่อในเรื่องวิญญาณมักจะเดินคู่ขนานกับสังคมมนุษย์เสมอ ที่ใดเป็นสังคม ที่นั่นจะมีความเชื่อในกลุ่มของตนเองเสมอ เป็นสิ่งที่แยกกันไม่ขาด ผู้เขียนมีความสนใจเรื่องนี้ ก็เพราะว่า วิญญาณ มีปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ ดังนั้นจึงต้องการศึกษาความเป็นมา ต้นกำเนิด ความหมายของคำนี้ ในที่นี้จะทำการศึกษาในมุมมองของศาสนาพุทธและคัมภีร์ฤคเวทในศาสนาพราหมณ์ เพราะวาคัมภีร์นี้เป็นต้นกำเนิดของแนวความคิดอย่างนี้และเป็นต้นกำเนิดปรัชญาแขนงอื่นๆ ทั้งในประเทศอินเดียและประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาในกาลต่อมา

ความหมายของวิญญาณในพระพุทธศาสนา

วิญญาณ หมายถึง ธรรมชาติที่มีความรู้แจ้งเป็นลักษณะ (พระพุทธโฆสเถระ, 2548: 756) ความรู้แจ้งลักษณะนี้ จัดเป็นการรู้แจ้งสุขบ้าง รู้แจ้งทุกข์บ้าง รู้แจ้งอทุกขมสุขบ้าง เพราะฉะนั้น การรู้แจ้งในลักษณะนี้จึงเรียกว่า วิญญาณ ดังที่พระสารีบุตรเถระ กล่าวกับพระมหาโกณฑัญญะว่า “อาวโส, เพราะเหตุที่ธรรมชาติรู้แจ้ง ย่อมรู้สิ่งต่างๆ เพราะเหตุ นั้น จึงเรียกว่า วิญญาณ” (ม.ม. (ไทย) 12/449/489)

วิญญาณที่หมายถึงความรู้แจ้งนี้ ตามทฤษฎีของพระพุทธศาสนามีชื่อเรียกหมายอย่าง เช่น จิต มโน มนัส มโนมัย เป็นต้น โดยเนื้อความถือว่าเป็นอันเดียวกัน แต่ทำหน้าที่ต่างกัน วิญญาณนี้บางครั้งก็หมายถึงความรู้สึกก็มี (พระอุตรคณาธิการ 2538: 419)

วิญญาณ หมายถึง ความรู้แจ้งอารมณ์, จิต, ความรู้ที่เกิดขึ้นเมื่ออายตนะภายในและอายตนะภายนอกกระทบกัน (พระธรรมปิฎก 2543: 231) วิญญาณลักษณะนี้ แบ่งออกเป็น 6 ประเภทเรียกว่า วิญญาณ 6 (ที.ปา. 11/306/255, อภ.วิ. 35/120/105) ตามทวารที่เกิด คือ

1. จักขุวิญญาณ (eye-consciousness) หมายถึง ความรู้อารมณ์ทางตา ในเวลาเมื่อรูปมากระทบตา เป็นการรู้รูปด้วยตา หรือเห็นรูปด้วยตา
2. โสตวิญญาณ (ear-consciousness) หมายถึง ความรู้อารมณ์ทางหู หรือการได้ยินเสียงด้วยหู
3. ฆานวิญญาณ (nose-consciousness) หมายถึง ความรู้อารมณ์ทางจมูกเมื่อกลิ่นมากระทบจมูก หรือจมูกได้กลิ่น

4. ชิวหาวิญญาน (tongue-consciousness) หมายถึง ความรู้อารมณ์ทางลิ้น ในตอนที่ลิ้นกระทบกับรสของอาหารประเภทต่างๆ หรือลิ้นรับรสของอาหาร

5. กายวิญญาน (body-consciousness) หมายถึง ความรู้อารมณ์ทางกายเมื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากระทบกาย เช่น ร้อน เย็น หนาว เป็นต้น

6. มโนวิญญาน (mind-consciousness) หมายถึง ความรู้อารมณ์ทางใจ รู้อารมณ์ด้วยใจ รู้ความนึกคิด รู้เรื่องในใจ เช่น คิดเรื่องการเรียน คิดไปเที่ยว เป็นต้น

วิญญานในพระพุทธศาสนาตามพระคัมภีร์นี้ จัดเป็นความรู้ชนิดหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นมาเพราะการกระทบกันของสิ่ง 2 อย่าง ซึ่งในภาษาวิชาการเรียกว่า อายตนะภายใน กระทบกับ อายตนะภายนอก เช่น ตากระทบกับรูป เกิดความรู้ขึ้น เรียกว่า จักขุวิญญาน แต่ความรู้ระดับนี้เป็นความรู้ธรรมดาทั่วไป ยังไม่ลึก ไม่กว้าง แต่มีขั้นตอนของการเกิดความรู้ ท่านเปรียบวิญญานที่ทำหน้าที่นี้เหมือนกับชาวบ้านธรรมดาที่เห็นเหรียญแล้วรู้ทั้งรูปร่าง ลวดลาย ชนิดของมัน และรู้ว่าเหรียญนี้ใช้เป็นสื่อในการทำการซื้อขายได้ แต่ไม่รู้ชัดลึกลงไปว่า เหรียญนี้แท้หรือปลอม มีโลหะผสมอยู่กี่ส่วน เป็นต้น (พระธรรมปิฎก 255: 24)

วิญญาน หมายถึง สิ่งที่เชื่อกันว่ามีอยู่ภายในกายคนเมื่อมีชีวิตอยู่ เมื่อร่างกายตายไปวิญญานก็จะออกจากร่างกาย ล่องลอยไปหาที่เกิดใหม่ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542: 1074) วิญญานตามความหมายนี้ จะสอดคล้องกับความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ แต่คนส่วนใหญ่ มักจะมองเรื่องวิญญานว่าเป็นสิ่งหรือหรือสภาวะที่เที่ยงแท้ เป็นนิรันดร แต่ในความเป็นจริงวิญญานนี้ มีการเกิดดับอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่เรามีชีวิตอยู่ จิตหรือวิญญานของเรา เกิดดับอยู่ตลอดเวลา เกิดดับอยู่ทุกขณะ จิตหรือวิญญานเกิดดับ 1 ขณะ เรียกว่า จิต 1 ดวง ซึ่งแต่ละดวงมี 3 ขณะย่อย คือ เกิดขึ้น (อุปปาหะ) ตั้งอยู่ (ฐิติ) และดับไป (ภังคะ) จิตหรือวิญญานแต่ละดวงนี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะดำรงอยู่ชั่วเวลาสั้นมากแล้วก็ดับไป ก่อนที่จิตหรือวิญญานจะดับไป (ภังคะ) มันได้ส่งผลกระทบที่เก็บสะสมไว้ไปเป็นปัจจัยให้จิตดวงใหม่เกิดขึ้น (อุปปาหะ)

ดังนั้น จิตหรือวิญญานดวงใหม่เกิดขึ้นเพราะอาศัยพลังกรรมของจิตดวงก่อนที่เพิ่งดับไป และจิตหรือวิญญานดวงที่เกิดตามมานี้ ก็ตั้งอยู่ชั่วขณะหนึ่งแล้วก็ดับไป ก่อนที่จิตดวงนี้จะดับมันก็จะส่งปัจจัยต่อเนื่องให้แก่จิตดวงใหม่เกิดขึ้นอีก (พระเทพโสภณ 2539: 42)

เพราะฉะนั้น วิญญานในพระพุทธศาสนามีความหมายตามหลักฐานที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา มีชื่อเรียกหลายอย่างคือ จะเรียกว่าจิตก็ได้ จะเรียกว่าวิญญานก็ได้ จะเรียกว่า มนะ มนัสหรือใจก็ได้ แต่ละอย่างทำหน้าที่แตกต่างกัน วิญญานนี้ทำหน้าที่ 2 อย่างคือ ขณะที่มีชีวิตอยู่ จิตหรือวิญญานนี้จะทำหน้าที่รู้แจ้งอารมณ์อยู่ตลอดเวลา และทำหน้าที่ไปเกิดใหม่ตามอิทธิพลแห่งกรรมของแต่ละคนที่ได้สะสมไว้ ดังนั้น วิญญาน จึงหมายถึง ความรู้สึก ความรู้ อารมณ์ ความรู้แจ้งอารมณ์ที่มากระทบระหว่างอายตนะภายในกับอายตนะภายนอก และหมายถึง สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีประจำภายในร่างกาย ซึ่งเราไม่สามารถจับต้องได้ มองเห็นไม่ได้ สิ่งนี้ไม่ได้ตายไปเหมือนร่างกาย มีการเกิด-ดับอยู่ตลอดเวลา เมื่อกายหยาบแตกสลายไปตามธรรมชาติอายุขัยหรือตามกาลเวลา วิญญานของคนนั้น จะล่องลอยไปหาที่เกิดใหม่ แต่วิญญานในพระพุทธศาสนา ไม่ได้เป็นสภาวะที่เที่ยงแท้ มีสภาพเปลี่ยนแปลง และเกิดดับอยู่ตลอดเวลาเมื่อวิญญานดวงเก่าดับลง ต่อมาวิญญานดวงใหม่ก็เกิดขึ้น มีลักษณะเป็น อุปปาหะ-ฐิติ-ภังคะ หมายถึง เกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปตลอดเวลานั่นเอง

พระคัมภีร์เรื่องวิญญานในคัมภีร์ฤคเวท

วิญญานในศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ ต่างก็มีปรากฏในคัมภีร์เช่นเดียวกัน และเป็นความเชื่อที่มีอยู่ในคนแทบทุกกลุ่ม คัมภีร์พระเวทถือว่าเป็นคัมภีร์สำคัญคัมภีร์หนึ่งในไตรเพท ความเชื่อเรื่องวิญญานที่มีอยู่ในคัมภีร์ จะ

สะท้อนออกมาในเรื่องของคำกล่าวอ่อนวอน คำบูชาบวงสรวงเทพเจ้า หรือคำสนทนากันระหว่างฤๅษีกับฤๅษี หรือฤๅษีกับคน คำว่า วิญญาณ ตามทรรศนะของพราหมณ์ใช้คำที่เป็นภาษาสันสกฤตโดยตรง คือคำว่า อาตมัน บ้าง มนัส บ้าง อสุ บ้าง (Surendranath Dasgupta 1922: 26) บางครั้งก็ใช้ วิญญาณ แต่คำว่า อาตมัน กลายเป็นคำที่ได้รับความนิยมในแนวความคิดของชาวอินเดียในยุคต่อมา แต่ละคำที่กล่าวมานี้ทำหน้าที่ต่างกัน มีความหมาย ดังนี้

อาตมัน หรือ อาตมัน หมายถึง ลมหายใจ วิญญาณ อาตมัน แก่นสาร ธรรมชาติ คุณลักษณะเฉพาะ มนัสหรือใจ ร่างกาย ปัญญา ความรู้แจ้ง หรือ วิญญาณสากล (Arthur Anthony Macdonell 1929: 38)

วิญญาณ หมายถึง ส่วนหนึ่งที่เป็นวิญญาณของคนที่ยังมีชีวิตอยู่หลังจากที่คนๆ นั้นได้ตายไปแล้ว หรือวิญญาณของคนตายที่ยังไม่ไปสู่สวรรค์ ตัวอย่างเช่น เขาเชื่อว่า วิญญาณที่เป็นอมตะของเขาได้อยู่ในช่วงอันตราย หรือลมที่กำลังพัดหิวตวิวิงคุดูเหมือนการเดินทางของดวงวิญญาณ (Sally Wehmeir 2000: 1283-1284)

วิญญาณ หมายถึง ความรู้แจ้ง ความรู้สึกตัว จิตหรือใจ พลังทางใจ (ปริชา พิณทอง 2532: 712) ในคัมภีร์ฤคเวทนี้ มีการระบุถึงวิญญาณ แต่ใช้ศัพท์แตกต่างจากพระพุทธศาสนา ทรรศนะเรื่องวิญญาณของศาสนาพราหมณ์มีแหล่งกำเนิดมาจากคัมภีร์พระเวท ในคัมภีร์ระบุว่า อาตมันหรือวิญญาณ (soul) สามารถแยกออกจากร่างกายได้ในสภาพที่คนเราสลบไป และเป็นสภาวะที่ยังคงมีอยู่ไม่เสื่อมสลายไปหลังจากคนเราตายไปแล้ว (Surendranath Dasgupta 1922: 25)

ในมนตร์ของฤคเวท Rg-veda (X.58) ได้อธิบายเรื่องมนัส (soul) ของคนผู้สลบไปซึ่งไปอาศัยอยู่ตามต้นไม้อันพีชน้อยใหญ่ ในท้องฟ้า หรือพระอาทิตย์ ได้ถูกเชิญให้กลับมาหาตัวเขาอีก ในมนตร์จำนวนมากเชื่อการมีอยู่ของโลกหน้าและวิญญาณ ซึ่งวิญญาณในฤคเวทจะนิยมเรียกกันหลายอย่าง ขึ้นอยู่กับว่าในการประกอบพิธีแต่ละครั้งจะเป็นในลักษณะใด อาจจะเป็นแบบอ่อนวอนของความช่วยเหลือ ขอความอุดมสมบูรณ์ ขอความร่ำรวย ขอความคุ้มครอง หรือขอให้ลงโทษศัตรูก็มี ยิ่งไปกว่านั้น ในคัมภีร์พระเวทมีความเชื่อว่า ภายในตัวมนุษย์ มีสิ่งหนึ่งซึ่งไม่รู้จัก ไม่มีที่สิ้นสุด สิ่งนี้ไม่มีมรณะและชาติะ มีสภาพเที่ยงแท้ แต่ผ่านมรณะและชาติะมาหลายชาติ ตีบ้าง เลวบ้าง เมื่อคนเราตายแล้ว ก็จะไปเทวโลกบ้าง ยมโลกหรือปิตุโลกบ้างตามอิทธิพลของกรรมของแต่ละคน (สมัคร บรูรวาศ 2554: 148-149) ในที่นี้ขอยกมนตร์มาพอเป็นสังเขปดังต่อไปนี้

“ผู้ขับเพลงเพื่อขอความช่วยเหลือ ย่อมวิงวอนพระอินทร์และพระวายุ ผู้รวดเร็วเหมือนใจ ผู้มีนัยน์ตาเป็นพันดวง ผู้เป็นเจ้าของมนัสทั้งหลาย” (Rg-veda 1.1.23.3)

“ความปรารถนาอย่างแรงกล้าต่อท่านผู้มองเห็นอย่างยาวไกล วิญญาณของข้าพเจ้า ย่อมเคลื่อนมาหาท่านเปรียบเหมือนฝูงโค ย่อมเคลื่อนไปหาทุ่งหญ้าทั้งหลายของพวกมัน ฉะนั้น” (Rg-veda 1.1.25.16)

“ข้าแต่เทพเจ้าของปวงข้า ผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ไม่จำกัด ผู้มีแสงเจิดจ้ามีควันเป็นสัญลักษณ์ ขอท่านพึงผลักดันซึ่งความแข็งแรงและวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์แก่ปวงข้าเถิด” (Rg-veda 1.1.27.11)

“ข้าแต่อินทระ, ขอท่านจงให้ทรัพย์สมบัติอันดีที่สุดแก่ปวงข้า, จงให้ซึ่งวิญญาณแห่งความสามารถและโชคลากแก่ปวงข้า, จงเพิ่มพูนซึ่งความร่ำรวย ความปลอดภัยทางร่างกาย มนต์เสน่ห์แห่งคำพูดที่ไพเราะ และวันแห่งอากาศอันนำยินดีทั้งหลายเถิด” (Rg-veda 1.1.21.6)

“ดังนั้น ขอให้วิญญาณของท่านและของข้าพเจ้าจงถักถอไปด้วยกัน เหมือนกับสามผู้เป็นที่รักถักถอสัมพันธ์กับคู่รัก ฉะนั้น” (Rg-veda 1.1.10.3)

“วิญญาณแห่งสรรพสิ่งมีทั้งสิ่งที่เคลื่อนไหวได้และเคลื่อนไหวไม่ได้ พระอาทิตย์ได้ต่อเติมอากาศ โลกและสวรรค์เข้าไว้ด้วยกัน” (Rg-veda 1.1.115.1)

“จงอย่าให้วิญญาณอันเป็นที่รักของเจ้าเผาตัวเจ้าเสีย เหมือนกับตอนที่เจ้ามา อย่าให้หวานเกาะกุมอยู่ในร่างกายของเจ้าเลย” (Rg-veda 1.1.162.20)

จากเนื้อความของมนตระทั้งหลายที่ยกมาพอเป็นตัวอย่างนี้ ก็สะท้อนให้เห็นว่าในคัมภีร์ฤคเวทมีความเชื่อเรื่อง วิญญาณ ซึ่งมีทั้งวิญญาณสูงสุดคือพระเจ้าและวิญญาณย่อยของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย วิญญาณสูงสุดเป็นผู้มีอำนาจทุก อย่าง มีอยู่ในสรรพสิ่งทั้งหลาย และเป็นผู้ควบคุมวิญญาณย่อยทุกดวงด้วย แต่วิญญาณที่ปรากฏตามคัมภีร์นี้จะถูกเรียก ชื่อแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับรูปแบบและเหตุการณ์ของการประกอบพิธีกรรม บางครั้งก็เรียกว่าอาตมันบ้าง วิชญาณะ บ้าง มนัสบ้าง อสุบ้าง สารัตถะของวิญญาณที่มีอยู่พระเวทมีสภาพเป็นสิ่งที่เที่ยงแท้ นิรันดร ไม่ตายไปเหมือนกับร่างกาย ภายนอก วิญญาณย่อยของแต่ละคนหรือของสรรพสิ่งทั้งหลาย ล้วนอาศัยอยู่ในอำนาจของวิญญาณสากลทั้งหมด

สรุป

ทรรศนะเรื่องวิญญาณในพระพุทธศาสนามีปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกและคัมภีร์อรรถกถา ถือว่าเป็นเรื่องที่มีอยู่จริง แต่มีความหมายกว้างๆ เป็น 2 นัย คือ หมายถึง การรู้แจ้งอารมณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันขณะที่คนเรามีชีวิตอยู่ ตาเห็นรูป เกิดความรู้แจ้งทางตาว่าเป็นรูปร่าง รูปนี้ เรียกว่า จักขุวิญญาณ หูฟังเสียงเกิดความรู้ว่าเป็นเสียงนั้น เสียงนี้ เรียกว่า โสทวิญาณ เป็นต้น และเป็นสภาพนามธรรมอย่างหนึ่งที่นำคนเราไปเกิดในภพใหม่ วิญญาณที่นำมนุษย์ ไปเกิดใหม่นี้กลายเป็นศูนย์รวมของกรรมทุกชนิดที่แต่ละคนได้ทำไว้ในอดีต แต่วิญญาณทั้ง 2 นัยนี้ไม่ได้มีสภาพที่เป็น สิ่งนิรันดร มีการเกิดดับ และเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะตลอดเวลา แต่คนส่วนใหญ่มักจะเข้าใจผิดว่า วิญญาณชนิดนี้มี ลักษณะเที่ยงแท้ เป็นอมตะ ส่วนทรรศนะเรื่องวิญญาณในคัมภีร์ฤคเวท ก็เป็นเรื่องที่มีอยู่จริงเช่นกัน ในคัมภีร์นี้เรียก วิญญาณว่าปราณะบ้าง อาตมันบ้าง วิชญาณบ้าง มนัสบ้าง อสุบ้าง ขึ้นอยู่กับหน้าที่ของแต่ละอย่างว่าเกี่ยวข้องกับอะไร และสาระสำคัญของวิญญาณในคัมภีร์นี้มีสภาพเป็นอมตะ ไม่เสื่อมสลายไปเหมือนกับร่างกาย ส่วนในด้านความหมาย ก็มีลักษณะใกล้เคียงกับพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

ม.ม. (ไทย) 12/449/489

ที.ปา. 11/306/255, อภิ.วิ. 35/120/105

Rg-veda 1.1.23.3, 1.1.25.16, 1.1.27.11, 1.1.21.6, 1.1.10.3, 1.1.115.1, 1.1.162.20

ธรรมปิฎก, พระ. (2552). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อุตรคณาธิการ, พระ. (2538). พจนานุกรมบาลี-ไทย สำหรับนักศึกษา ฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท ประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด.

พุทธโฆสเถร, พระ. (2548). คัมภีร์วิสุทธิมรรค. พิมพ์ครั้งที่ 8. ใต้หวัน: The Corporate Body of Buddha Educational foundation.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด.

เทพโสภณ (พระ). (2539). กรรมและการเกิดใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมมิก จำกัด.

ปรีชา พิณทอง, ดร. (2532). สารานุกรมภาษาบาลี-ไทย-อังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 1. อุบลราชธานี: ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.

สมัคร บุรราวาศ. (2554). ปรัชญาพราหมณ์ในสมัยพุทธกาล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศยาม.

Arthur Anthony Macdonell. (1929). A Practical Sanskrit Dictionary. London: Oxford University Press.

Sally Wehmeir. (2000). Oxford Advanced Learner's Dictionary. Sixth Edition. New York: Oxford University Press.

The Dharmic Scriptures Team. (2002). The Vedas. Issue 1, Draft 2.

Vaman Shivram Apte, (1890). The Students' Sanskrit English Dictionary. Ner Delhi: Shri Jainendra Press.

ตามรอยสุรยเทพ: หลักฐานที่ปรากฏในฤคเวทส์หิตา Exploring *Sūrya*: Evidence from *R̥gveda Samhitā*

ระวี จันทร์ส่อง

Rawee Jansong, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาบาลี-สันสกฤต-ฮินดี

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

raweejan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาเรื่องราวของสุรยเทพที่ปรากฏในคัมภีร์ฤคเวทส์หิตา 3 ด้านได้แก่ 1) แนวคิดเรื่องกำเนิด รูป ลักษณะ ที่อยู่ และพาหนะ 2) บทบาท 3) อำนาจและความสามารถของสุรยเทพ พบว่าสุรยเทพเป็นโอรสของสวรรค์และพระอาทิตย์ รูปลักษณะมีเศาศีทองหรือสีแดงเพลิง และยังมีรัศมีเปล่งประกายสว่างไสว มีที่อยู่หลายแห่ง มีพาหนะเป็นม้าเทียมด้วยวราชรถ บางแห่งกล่าวว่าเป็นม้า 7 ตัวสีขาว ด้านบทบาทนั้นพระองค์ทรงมีอำนาจและความสามารถมาก เป็นผู้สร้างสรรพสิ่ง สิ่งมีชีวิตทั้งปวงถูกสุรยเทพสร้างขึ้นและกำหนดหน้าที่ให้ ทรงเป็นวิญญาณของสรรพสิ่ง นอกจากนี้ยังเป็นต้นกำเนิดแห่งแสงสว่างและเป็นผู้ประทานแสงสว่างให้แก่โลกและจักรวาลด้วย บทบาทที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือเป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า และเป็นผู้ปกป้องพิธีกรรม ด้านอำนาจและความสามารถ นอกจากประทานแสงสว่างแก่โลกและจักรวาลแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเป็นเทพที่สามารถบันดาลทุกอย่างที่มนุษย์ต้องการได้

คำสำคัญ: สุรยเทพ, เทพแห่งพระอาทิตย์, ฤคเวทส์หิตา

Abstract

The article studies three aspects of *Sūrya* as appeared in *R̥gveda Samhitā* which are 1) the origin, appearance, location of residence and vehicle, 2) the role and 3) the power and abilities of *Sūrya*. It is found that *Sūrya* is the son of Heaven and Aditi. He has a golden head and red hair with bright *aura*. He resides in various locations and has a chariot which, some sources say, is harnessed by seven white horses. His power and capabilities are immense. His roles include the creator of the universe and its order, the soul of all beings, the origin of light for the earth and the universe, and the medium between human and angels. Another important role of *Sūrya* is the protector of the rites. It can be stated that he is a god who is capable of realising all human's wishes.

Key words: *Sūrya*, God of the Sun, *R̥gveda Samhitā*

บทนำ

วัฒนธรรมการนับถือพระอาทิตย์ปรากฏในหลายอารยธรรมทั่วโลก แต่ละแห่งมีชื่อเรียกพระอาทิตย์ในฐานะเทพเจ้าแตกต่างกันไป หากแต่มีบทบาทร่วมสำคัญคือการเป็นผู้ให้ชีวิตแก่สรรพสิ่งและประทานความอุดมสมบูรณ์ ชาวอินเดียโบราณนับถือแสงสว่างโดยเชื่อว่าความสว่างให้ความอบอุ่น ความมีชีวิต และความมั่นคงปลอดภัย จึงได้ยกย่องเชิดชูเป็นเทพแห่งสว่างในเวลาต่อมา ในบรรดาเทพแห่งแสงสว่าง “สุรยเทพ” ถือว่าเป็นเทพที่เรารู้จักและคุ้นเคยเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากตำราโหราศาสตร์และวรรณคดีต่างๆ ของไทย ทั้งนี้ ก็เพราะไทยได้รับอิทธิพลมาจากอินเดียทั้งทางตรงและทางอ้อม

สิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าสนใจความเป็นมาของสุรยเทพเริ่มจากการอ่านหนังสือเรื่อง “เทวกำเนิด” ของพระยาสังฆาภิบาล ซึ่งประวัตความเป็นมาของเทพองค์ต่างๆ เทพที่ข้าพเจ้าสนใจมากที่สุดก็คือเทพแห่งอาทิตย์

ต่อมาได้อ่านวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์เทพแห่งแสงสว่างในวรรณคดีสมัยพระเวท” ของบุญชอบ ยี่สาร จึงได้เห็นความแตกต่างบางอย่าง โดยเฉพาะข้อมูลเรื่องจำนวนของกลุ่มเทพแห่งอาทิตย์กล่าวคือพระยาสุธจาภิรมย์ ได้กล่าวไว้ว่า สุรยเทพหรือสุรยอาทิตย์ จัดเป็น 1 ใน 8 ของกลุ่มเทพแห่งอาทิตย์ อันได้แก่ วรรณอาทิตย์ มิตรอาทิตย์ อรยมนาทิตย์ ภคอาทิตย์ อัมศาทิตย์ อินทราทิตย์ ชาติราทิตย์ ส่วนสุรยอาทิตย์พระชนนีไม่รับและไม่พาไปเฝ้าพระผู้เป็นเจ้า จึงไม่ได้อยู่ในเทวโลกต้องเที่ยวขั้บรถอยู่ระหว่างเทวโลกกับมนุษย์โลกจนบัดนี้ ซึ่งแตกต่างจากบุญชอบ ยี่สาร ที่กล่าวว่า สุรยเทพไม่ได้จัดอยู่ในเทพกลุ่มอาทิตย์ เป็นเพียงเทพแห่งแสงสว่างองค์หนึ่งเท่านั้น โดยให้เหตุผลว่าเทพแห่งแสงสว่างหมายถึงเทพที่มีแสงสว่างและให้แสงสว่างเพื่อจัดความมืดทั้งกลางวันและกลางคืน อันได้แก่ พระอาทิตย์ พระจันทร์ และดวงดาว ซึ่งมีเส้นทางโคจรอยู่ระหว่างสวรรค์ บรรยากาศ และโลก จำนวนเทพแห่งแสงสว่างในวรรณคดีสมัยพระเวทมีจำนวนทั้งสิ้น 18 องค์ แบ่งออกเป็นเทพกลุ่มพระอาทิตย์ 10 องค์ ได้แก่ พระวรุณ พระมิตร พระอรยมัน พระภค พระทักษะ พระอังสะ พระมารดาณชะ พระชาติฤ พระอินทร์ และพระวิวิสวัต ส่วนเทพที่ไม่ได้จัดอยู่ในกลุ่มแต่เป็นเทพที่ให้แสงสว่างเช่นเดียวกับเทพกลุ่มพระอาทิตย์อีก 8 องค์ ได้แก่ พระสุริยะ พระวิษณุ พระอัศวิน อุษาเทวี พระสวิตฤ พระปุชัน พระตวัชฎฤ และพระอัคนิ

ข้อแตกต่างเรื่องจำนวนเทพกลุ่มพระอาทิตย์ดังกล่าวอาจเกิดจากบทสวดต่างๆ ในพระเวท ถูกรจนาโดยกวีหรือฤชี่หลายท่าน ลักษณะของบทสวดเป็นบทๆ ไม่ต่อเนื่องกัน ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้รจนา อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือระยะเวลาในการรจนาที่แตกต่างกัน กล่าวคือวรรณคดีสมัยพระเวทประกอบด้วย 4 คัมภีร์คือ ฤคเวท ยชุรเวท สามเวท และอาถรรพเวท ฤคเวทถือเป็นคัมภีร์ที่เก่าแก่และมีหลักฐานมากที่สุด ในบรรดาพระเวททั้ง 4 ยชุรเวทและสามเวทบรรจบทสวดจากฤคเวทและสูตรสำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ส่วนอาถรรพเวทถือกันว่ามีมีความสำคัญและศักดิ์สิทธิ์น้อยกว่าพระเวทที่กล่าวมา พระเวททั้ง 4 ประกอบด้วยวรรณกรรมที่แตกต่างกัน 3 ชนิดคือ 1) สंहิตา 2) พรหมณะ 3) อาร์ณยกะและอุปนิษัท ฤคเวทถือว่าเป็นพื้นฐานของเวทอื่นๆ ประกอบไปด้วยคำร้อยกรองตามลักษณะของฉันทต่างๆ บทสวดสรรเสริญเทพเจ้ารวมถึงเรื่องราวอื่นๆ เกี่ยวกับเวทมนตร์คาถาและเรื่องทางโลกด้วย

จากข้อมูลความแตกต่างของจำนวนเทพกลุ่มพระอาทิตย์ ความแตกต่างของวรรณคดีสมัยต่างๆ รวมถึงความแตกต่างของวรรณกรรมแต่ละชนิดของพระเวท ทำให้ข้าพเจ้าสนใจศึกษาความเป็นมาของสุรยเทพว่าแท้จริงแล้วเป็นอย่างไร โดยเลือกศึกษาในคัมภีร์ฤคเวทสंहิตา ซึ่งถือว่าเป็นคัมภีร์ที่เก่าแก่และมีหลักฐานมากที่สุดในบรรดาพระเวททั้ง 4 เพื่อรวบรวมข้อมูลของสุรยเทพ และเพื่อเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบกับสุรยเทพที่ปรากฏในวรรณคดีอื่นๆ ต่อไป

หนังสือที่ใช้ประกอบในการศึกษาเรื่องนี้คือ *Rgveda Samhitā with the Commentary of Sāyanācārya* ซึ่งจัดพิมพ์โดย *Vaidika samsodhana Maṇḍala* เมือง Poona จัดพิมพ์ในปี ค.ศ. 1972 โดยศึกษาเฉพาะส่วนที่กล่าวถึงสุรยเทพเท่านั้น และศึกษาใน 3 ประเด็นคือ 1) แนวคิดเรื่องกำเนิด รูปลักษณะ ที่อยู่ และพาหนะ 2) บทบาท 3) อำนาจและความสามารถของสุรยเทพ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารโดยอาศัยข้อมูลจากคัมภีร์ฤคเวทสंहิตาฉบับภาษาสันสกฤต ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ รวมถึงเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง จากนั้นคัดเลือกเฉพาะหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับสุรยเทพ แปลเอกสารข้อมูลต่างๆ เป็นภาษาไทย นำมาวิเคราะห์และจัดเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ต้องการศึกษา จากนั้นจึงเรียบเรียงและนำเสนอต่อไป

ความหมายของคำว่าสุริยะ

มีผู้รู้หลายท่านได้อธิบายความหมายของคำว่าสุริยะ ส่วนใหญ่ความหมายค่อนข้างใกล้เคียงกัน อาจมีแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย ตามทฤษฎีของยาสะกะ ผู้รจนาคัมภีร์นริฤคธะอธิบายว่ามีที่มาจากรากศัพท์ภาษาสันสกฤตว่า *sr* แปลว่า เคลื่อน ฉะนั้นคำว่า *sūrya* จึงสื่อถึงบทบาท ลักษณะของดวงอาทิตย์ผู้เคลื่อนที่และเดินทางเพื่อมอบแสงสว่าง พลังงานความร้อน และประทานชีวิตแก่สรรพสิ่งบนโลก

Monier Williams อธิบายว่า sūrya เป็นคำนาม पुलลิงค์ ประกอบรูปศัพท์มาจากธาตุ svar แปลว่าส่องแสง sūrya แปลว่า ผู้ส่องแสงสว่าง ดังนั้น ศัพท์ว่า svar และ sūr ที่แปลว่า ผู้ส่องแสงสว่าง จึงเป็นฉายานามของพระสุริยะ ด้วย Macdonell อธิบายเพิ่มเติมว่า svar ตรงกับคำว่า hvare ในคำกริยเวสตะของอิหร่าน ซึ่งหมายถึงพระอาทิตย์ เช่นกัน และตรงกับคำว่า helios ในภาษากรีกด้วย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายว่า สุราย- (สุริยะ) น. พระอาทิตย์, ตะวัน, มักใช้เป็น ส่วนหน้าของสมาส หมายความว่า คำว่า สุราย เป็นคำนาม มักใช้เป็นคำสมาสโดยประกอบอยู่หน้าคำที่สมาสด้วย เช่น สุรายกานต์ สุรายคราส เป็นต้น เมื่อนำมาประกอบกับคำว่า เทพ จะได้ความหมายใหม่คือ สุรายเทพ แปลว่า เทพแห่ง ดวงอาทิตย์ เป็นต้น

สุรายเทพในฤคเวทสंहิตา

ก่อนเข้าสู่การเสนอผลการศึกษา ควรทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับคัมภีร์ฤคเวทสंहิตาและการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสุรายเทพก่อน คัมภีร์ฤคเวทสंहิตามีส่วนประกอบสำคัญ 3 ส่วนคือมณฑล สุกตะ และ มंत्रะ มณฑลมีทั้งหมด 10 มณฑล แต่ละมณฑลประกอบด้วยบทสวดหรือสุกตะต่างๆ ในแต่ละมณฑลมีจำนวนสุกตะไม่เท่ากัน แต่ละสุกตะ ประกอบด้วยคาถาหรือมंत्रะจำนวนน้อยแตกต่างกันไป มีบทสวดในคัมภีร์ฤคเวทสंहิตาทั้งหมด 1,028 มंत्रะ การอ้างอิงในบทความนี้จะใช้ตัวเลขระบุลำดับที่ของหมวดนั้นๆ เช่น 1.1.1 หมายถึง มंत्रะที่ 1 สุกตะที่ 1 มंत्रะที่ 1 เป็นต้น

การคัดเลือกจำนวนบทสวดสรรเสริญสุรายเทพสำรวจจากหนังสือเหล่านี้คือ Rgveda Samhitā with the Commentary of Sāyanācārya และ The Hymns of the Rgveda พบว่าบทสวดที่กล่าวถึงสุรายเทพมีทั้งหมด 60 มंत्रะ แบ่งออกเป็นบทสวดอันวอนสุรายเทพอย่างเดียว 29 มंत्रะ คือในมณฑลที่ 1 สุกตะที่ 50 และ 115 มณฑลที่ 10 สุกตะที่ 37, 158 และ 170 ที่เหลือเป็นบทสวดที่สวดคู่กับเทพเจ้าหรือเทวีองค์อื่น

ประมวลสรุปจำนวนสุกตะและมंत्रะสวดสุรายเทพในคัมภีร์ฤคเวทสंहิตา มีรายละเอียดดังตาราง

มณฑลที่	จำนวนสุกตะ	จำนวนมंत्रะ
1	3	21
2	ไม่มี	ไม่มี
3	ไม่มี	ไม่มี
4	1	1
5	1	1
6	ไม่มี	ไม่มี
7	4	11
8	ไม่มี	ไม่มี
9	ไม่มี	ไม่มี
10	6	26
รวม	15	60

เมื่อคัดเลือกจำนวนมंत्रะที่เกี่ยวข้องกับสุรายเทพแล้วจึงนำมาแปลเป็นภาษาไทย จากนั้นนำมาวิเคราะห์ และจัดเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ต้องการศึกษา ข้อมูลที่พบมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเรื่องกำเนิด รูปลักษณะ ที่อยู่ และพาหนะ

1.1 ด้านกำเนิด

มีบทสวดที่กล่าวถึงการกำเนิดของสุรยเทพค่อนข้างหลากหลาย สามารถสรุปได้ว่า สุรยเทพเป็นโอรสของ สวรรค์และพระอหิตี ตัวอย่างบทสวด เช่น

“ขอนอบน้อมต่อผู้เป็นดวงตาของพระมิตรและวรุณะ ผู้ยิ่งใหญ่ สว่างไสว ผู้มองเห็นการณ์ไกล ผู้เป็นบุตรของสวรรค์ ขอมอบพิธีกรรมที่ทำให้พระองค์พอใจและสวดมนตร์แก่พระองค์” (10.37.1)

“โคตัวนี้ได้มาถึงและได้นั่งลงข้างหน้าแม่ของมัน ผู้เป็นโลกทางทิศตะวันออก กำลังจะล่วงไปหาพ่อผู้เป็นสวรรค์” (10.189.1)

“ทวยเทพผู้ควรค่าแก่การบูชาบวงสรวง ทรงแต่งตั้งให้พระอหิตีเป็นพระสุริยะ โอรสของพระ อหิตีในสรวงสวรรค์ ในกาลใด เทพทั้งคู้ผู้ใคร่ตลอดเวลา ทรงปรากฏขึ้นในกาลนั้น และ สรรพสัตว์ต่างก็มองดูทั้งสองพระองค์” (10.88.11)

จากบทสวดดังกล่าวทำให้ทราบว่าแนวคิดเรื่องฟ้าและดินหรือสวรรค์และโลกให้กำเนิดเทพเจ้าทั้งหลายได้รับความนิยมนมากในสมัยพระเวท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชาวอารยันถือว่าฟ้าคือที่อยู่ของทวยเทพและปิตุทั้งหลายผู้มีความเรื่องรองหรือแสงสว่างอันเป็นลักษณะของเทพบนสวรรค์นั่นเอง

มีข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับพระอหิตี จึงขอนามาอธิบายประกอบในส่วนนี้คือความเห็นของ Macdonell ที่กล่าวว่า อหิตีเป็นบุคลาธิษฐานของความกว้างขวางหาขอบเขตมิได้ เป็นเรื่องของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอย่างธรรมดา เมื่อดวงอาทิตย์เกิดอยู่ในห้วงอากาศอันกว้างใหญ่ไพศาล กวีอินเดียโบราณก็สมมุติให้ห้วงอากาศเป็นแม่คือพระอหิตี และพระอาทิตย์ก็เป็นลูก

1.2 รูปลักษณะ

บทสวดที่กล่าวถึงรูปลักษณะของสุรยเทพ ส่วนใหญ่แสดงให้เห็นถึงลักษณะที่เด่นที่สุดคือความเป็นเทพแห่งแสงสว่าง ดังนั้น รูปลักษณะที่ปรากฏจึงเกี่ยวข้องกับแสงสว่าง ไม่ว่าจะเป็นรัศมีที่เปล่งออกมา หรือแม้กระทั่งเกศาที่มีทั้งสีแดงเพลิงและสีทอง ตัวอย่างบทสวด เช่น

“ข้าแต่สุรยเทพผู้สว่างไสว ม้าทั้ง 7 ตัวของพระองค์ บรรทุกพระองค์ผู้มีเกศาถูกเป็นเปลวเพลิงอยู่บนราชรถ” (1.50.8)

“ด้วยความรุ่งโรจน์ของพระองค์ โลกของสิ่งมีชีวิตทั้งหมดดำเนินไป และด้วยรัศมีของพระองค์ ทำให้กลับไปพักผ่อนอีกครั้ง ข้าแต่สุรยเทพผู้มีเกศาสีทอง ขอพระองค์จงปรากฏขึ้นทุกๆ วัน เพื่อปลดปล่อยพวกเราจากบาป และให้ชีวิตอันเป็นมงคลแก่พวกเรา” (10.37.9)

“รัศมีที่สว่างไสวของสุรยเทพ ส่องแสงให้ผู้คนเห็นเป็นลำดับ เหมือนเปลวไฟที่ลุกโผลงอยู่” (1.50.3)

“ข้าแต่สุรยเทพ พระองค์เป็นผู้ข้ามพ้นความมืด เป็นผู้ทำให้ผู้คนเห็นทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นผู้ให้กำเนิดแสงสว่างของจงเปล่งแสงสว่างให้ทั่วจักรวาลเกิด” (1.50.4)

หากพิจารณาตามความเป็นจริงแล้วทั้งสีแดงเพลิงและสีทองต่างก็เป็นสีของเปลวไฟขณะที่ลุกโผลงและเป็นสีของดวงอาทิตย์ในเวลากลางวัน ฤาษีที่แต่งบทสวดสรรเสริญจึงนำลักษณะของดวงอาทิตย์และไฟดังกล่าวมาเป็นบทสวดสรรเสริญและได้กลายมาเป็นรูปลักษณะของสุรยเทพในที่สุด คัมภีร์ฤคเวทส์หิตา ไม่ได้กล่าวถึงรูปลักษณะของสุรยเทพแบบชัดเจน อาจเป็นเพราะสมัยก่อนมุ่งกล่าวสรรเสริญลักษณะที่ปรากฏตามธรรมชาติมากกว่า สุรยเทพจึงไม่ได้มีรูปสมบัติเหมือนมนุษย์เช่นในสมัยต่อมา ข้อความที่พรรณนาถึงรูปสมบัติของสุรยเทพนั้นจึงแสดงออกในภาพของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติในลักษณะของมนุษย์

1.3 ที่อยู่

ที่อยู่ของสุรยเทพที่ปรากฏในบทสวดนั้นกล่าวว่ามีหลายแห่ง หรืออาจเรียกได้ว่าอยู่ในทุกหนทุกแห่งก็ได้

ตัวอย่างบทสวด เช่น

“ขอสุรยเทพจงคุ้มครองพวกเราจากศัตรูที่อยู่ในสวรรค์ ของพระวาทะจงคุ้มครองพวกเราจากศัตรูที่อยู่ท้องฟ้า ขอพระอัครนิจคัมครองพวกเราจากศัตรูที่อยู่บนโลก” (10.158.1)

“พระองค์ทรงส่องสว่างด้วยแสงรัศมี และเสด็จถึงอาณาจักรอันสว่างไสวแห่งสวรรค์ พระองค์นำสิ่งมีชีวิตทั้งมวลมารวมกัน ทรงเป็นผู้สร้างสรรพสิ่ง และทรงเป็นที่รักของทวยเทพทุกพระองค์” (10.170.4)

“พระองค์อาศัยอยู่ทุกหนทุกแห่ง อาศัยอยู่ในท้องฟ้า อาศัยอยู่บนแท่นบูชา อาศัยอยู่ในบ้าน อาศัยอยู่ในตัวมนุษย์ อาศัยอยู่ในมณฑลแห่งพระสุริยะ (อาทิตย์ทรงกลด) พระองค์ปรากฏอยู่ในสิ่งเหล่านี้คือ ในความจริง ในอากาศ ในน้ำ ในรัศมีแห่งแสงสว่าง” (4.40.5)

“บรรดาทวยเทพทั้งหลายเช่นเดียวกับนักบวชทั้งหลาย ผู้ทำให้สรรพสิ่งที่มีอยู่ปรากฏขึ้น ทรงนำพระสุริยะผู้ซ่อนตัวอยู่ในทะเลให้เป็นที่ปรากฏในที่นี้” (10.72.7)

จากบทสวดดังกล่าวทำให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับสถานที่อยู่ของสุรยเทพตามความเชื่อของชาวอินเดียโบราณ ซึ่งสถานที่อยู่ที่ถูกกล่าวไว้ในแสงสว่างหรือในสวรรค์นั้นถือว่าเป็นเรื่องปกติ เพราะสุรยเทพเป็นเทพแห่งแสงสว่าง เมื่อมนุษย์มองขึ้นไปยังท้องฟ้าในเวลากลางวันก็จะเห็นพระอาทิตย์ เมื่อรจนบทสวดสรรเสริญ ผู้รจนาก็กล่าวว่ามีสุรยเทพอยู่ในแสงสว่างหรือบนสวรรค์ตามลักษณะทางธรรมชาติที่ตนมองเห็น แต่มีบทสวดที่นำสิ่งเกิดคือบทที่กล่าวว่าสุรยเทพอยู่ในทะเล ซึ่งให้เห็นว่าผู้รจนาคงสังเกตเห็นพระอาทิตย์ขึ้นจากทะเลในเวลาเช้า และค่อยๆ ลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าอย่างช้าๆ จึงเก็บเอาภาพที่ตนเห็นเป็นประจำมาแต่งเป็นบทสวดพรรณนาเชิงประวัติของสุรยเทพดังกล่าว

1.4 พาหนะ

พาหนะของสุรยเทพมีกล่าวไว้ในหลายบทสวด บ้างก็ว่าเป็นม้า บ้างก็ว่าเป็นม้า 7 ตัวเทียมด้วยราชรถ บ้างก็ว่าเป็นม้าเร็ว บางแห่งก็ระบุชัดเจนไปอีกว่าเป็นม้าสีขาว ตัวอย่างบทสวด เช่น

“ข้าแต่สุรยเทพผู้สว่างไสว ม้าทั้ง 7 ตัวของพระองค์ บรรทุกพระองค์ผู้มีเกศาลูกเป็นเปลวเพลิงอยู่บนราชรถ” (1.50.8)

“สุรยเทพได้เทียมม้าที่บริสุทธิ์ทั้งเจ็ด ม้าเหล่านั้นเป็นผู้รักษาราชรถให้วิ่งไปอย่างปลอดภัยไปสู่สถานที่บูชายัญ” (1.50.9)

“ฤกษ์ดีคือม้าทั้งหลายนำสุรยเทพไปทุกหนทุกแห่ง นำสิ่งที่ดีมาให้ทุกคน มีสิริระงดงาม ทำให้ทุกคนได้รับพรตามที่ปรารถนา ได้ขึ้นไปบนสวรรค์ด้วยการนมัสการของเรา ได้เคลื่อนที่รอบโลกและสวรรค์” (1.115.3)

“นายธที่ยิ่งใหญ่ของสุรยเทพ ผู้ไม่อยู่นิ่งเหมือนคลื่น ทำอะไรรวดเร็ว ผู้ขับเคลื่อนกล้อแห่งจักรวาลที่ถูกเทียมด้วยม้าสีขาว ลากราชรถของพระองค์ไปอยู่” (7.63.2)

“ข้าแต่เทพเจ้า วงกลมอันสวยงาม (ของพระอาทิตย์) ได้ขึ้นบริเวณใกล้ๆ เส้นขอบฟ้าอย่างรวดเร็ว ม้าสีขาวทั้งหลายได้นำมันไปสำหรับให้ทุกคนได้เห็น” (7.66.14)

“ม้าเร็วทั้งเจ็ดได้นำสุรยเทพผู้เป็นเจ้าของแห่งสรรพสิ่งทั้งที่เคลื่อนที่ไม่ได้และเคลื่อนที่ได้ไป ข้ามผ่านโลกทั้งปวงด้วยราชรถของพระองค์ เพื่อนำพวกเราให้พบแต่ความมั่งมีและความสุข” (7.66.15)

“ข้าแต่สุรยเทพ ไม่มีเทพเจ้าองค์ไหนดึงพระองค์ลงมาได้ เมื่อพระองค์เคลื่อนที่ไปข้างหน้าพร้อมด้วยม้าเร็วทั้งหลาย แสงสว่างอันเก่าแก่ดวงหนึ่งติดตามพระองค์ไปทางทิศตะวันออก ขณะที่พระองค์เสด็จขึ้นไปพร้อมกับดวงดาวอีกดวงหนึ่ง” (10.37.3)

จากบทสวดดังกล่าว มีประเด็นที่น่าสนใจคือพาหนะของสุรยเทพ ซึ่งส่วนใหญ่กล่าวตรงกันว่าเป็นม้า 7 ตัว ถ้ามองในแง่ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ม้าทั้ง 7 ก็คือวันทั้ง 7 ในสัปดาห์ บางบทสวดที่กล่าวว่าเป็นม้าสีขาว น่าจะหมายถึงแสงอาทิตย์ที่เปล่งออกมาในเวลากลางวันขณะที่ดวงอาทิตย์เคลื่อนที่ไปในท้องฟ้านั่นเอง

2. บทบาท

สุรยเทพถือว่าเป็นเทพที่มีความสำคัญโดยเป็นเทพผู้นำหรือเป็นหัวหน้าในกลุ่มเทพที่อยู่ในสวรรค์ เพื่อให้มองเห็นภาพของสุรยเทพได้ชัดเจนขึ้นจึงขอกล่าวถึงบทบาทโดยแยกเป็นหัวข้อต่างๆ คือ บทบาทในฐานะผู้สร้างสรรพสิ่ง บทบาทในฐานะเทพแห่งแสงสว่าง บทบาทในฐานะเป็นสื่อกลางมนุษย์กับเทพเจ้า และบทบาทในฐานะผู้ปกป้องพิธีกรรม

2.1 บทบาทในฐานะผู้สร้างสรรพสิ่ง

มีบทสวดที่กล่าวถึงการสร้างสรรพสิ่งของสุรยเทพว่า พระองค์ได้นำสิ่งมีชีวิตทั้งหมดมารวมกันแล้วก็สร้างสรรพสิ่งขึ้น จากนั้นก็กำหนดหน้าที่ให้สิ่งเหล่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสุรยเทพต่อโลกและจักรวาล ตัวอย่างบทสวด เช่น

“พระองค์ทรงส่องสว่างด้วยแสงรัศมี และเสด็จถึงอาณาจักรอันสว่างไสวแห่งสวรรค์ พระองค์นำสิ่งมีชีวิตทั้งหมดมารวมกัน ทรงเป็นผู้สร้างสรรพสิ่ง และทรงเป็นที่รักของทวยเทพทุกพระองค์” (10.170.4)

“สุรยเทพผู้สว่างไสวและยอดเยี่ยมเสด็จขึ้นสู่สวรรค์ มองเห็นแต่ไกล ได้ข้ามผ่านสวรรค์และกระจายแสงสว่างแท้จริงแล้ว สิ่งมีชีวิตทั้งหมดถูกทำให้มีชีวิตโดยสุรยเทพ ด้วยความตั้งใจและได้กำหนดหน้าที่ให้พวกเขา” (7.63.4)

2.2 บทบาทในฐานะเทพแห่งแสงสว่าง

เทพแห่งแสงสว่างมีหน้าที่หลักคือการให้แสงสว่าง มีหลายบทสวดที่กล่าวถึงสุรยเทพว่าเป็นต้นกำเนิดแห่งแสงสว่างและได้มอบแสงสว่างนั้นแก่โลกและจักรวาล ตัวอย่างบทสวด เช่น

“ข้าแต่สุรยเทพ พระองค์เป็นผู้ข้ามพ้นความมืด เป็นผู้ทำให้ผู้คนเห็นทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นผู้ให้กำเนิดแสงสว่างของจิ้งเหลนแสงสว่างให้ทั่วจักรวาลเกิด” (1.50.4)

“สุรยเทพให้แสงสว่างแก่เทวดาและมนุษย์ และทำให้มองเห็นท้องฟ้าและจักรวาล” (1.50.5)

“โอ สุรยเทพ พระองค์เป็นผู้ดูแลสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย เป็นผู้ไปสู่วะโลก เป็นผู้สร้างกลางวันและกลางคืน” (1.50.7)

“สุรยเทพผู้เป็นดวงตาแห่งพระมิตรระ พระวรุณะ พระอัคนิ ได้ขึ้นไปสู่สถานที่สูงสุด พระองค์ผู้เป็นวิญญาณของสรรพสิ่งทั้งที่เคลื่อนที่ได้และเคลื่อนที่ไม่ได้ เป็นผู้ให้แสงสว่างแก่โลกทั้งสามอย่างสมบูรณ์” (1.115.1)

“สุรยเทพได้แผ่รัศมีอันงดงามจำนวนมากแก่มนุษย์ชาติตลอดทั้งวัน พระองค์ทรงกระทำสวรรค์ให้สว่างไสวด้วยเช่นกัน เหล่าพระผู้สร้างกระทำให้พระองค์ทรงกระทำกรรมดีต่างๆ ด้วยพลังและสติปัญญา” (7.63.1)

“ขอเทพแห่งแสงสว่างจงตีมน้ำโสม ประทานชีวิตที่สมบูรณ์แก่เจ้าแห่งการบวงสรวง พระองค์ผู้ถูกกระตุ้นโดยลม ขอจงปกป้องลูกหลานและเลี้ยงดูพวกเขาด้วยอาหาร และส่องสว่างสถานที่ ทั้งปวง” (10.170.1)

“พระองค์ทรงส่องสว่างด้วยแสงรัศมี และเสด็จถึงอาณาจักรอันสว่างไสวแห่งสวรรค์ พระองค์นำสิ่งมีชีวิตทั้งหมดมารวมกัน ทรงเป็นผู้สร้างสรรพสิ่ง และทรงเป็นที่รักของทวยเทพทุกพระองค์” (10.170.4)

“วาจານี้ย่อมมีขึ้นเพื่อสุรยเทพ พระองค์ทรงส่องสว่างสู่ที่พำนัก 30 แห่ง ตลอดวันตั้งแต่รุ่งอรุณ” (10.189.3)

บทสวดดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของแสงสว่าง ที่ให้ความอบอุ่นรวมทั้งความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยแก่มนุษย์ แสงสว่างจึงได้รับการยกย่องเป็นพิเศษ ในฐานะที่สุรยเทพเป็นเทพแห่งแสงสว่างและเป็นเทพที่มีลักษณะเด่นชัดที่สุดจึงได้รับการยกย่องอย่างมาก

2.3 บทบาทในฐานะเป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า

มีบทสวดที่กล่าวว่าสุรยเทพทำหน้าที่เป็นสื่อกลางนำคำอ้อนวอนของมนุษย์ไปบอกแก่เทพทั้งหลายด้วยตัวอย่างบทสวด เช่น

“ข้าแต่สุรยเทพ ในวันนี้ เมื่อพระองค์เสด็จขึ้นไป ของจงประกาศความจริงแก่พระมิตรระ พระวรุณะ ว่าพวกเราเป็นผู้ปราศจากบาป ข้าแต่พระอหิตี ขอพวกเราจงเป็นที่โปรดปรานของเหล่าเทพ ข้าแต่พระอรยมัน ขอพวกเราจงเป็นที่รักของพระองค์” (7.60.1)

“ข้าแต่สุรยเทพ พระองค์เสด็จนำหน้าพวกเราพร้อมด้วยขบวนม้าต่างที่ยอดเยี่ยม ขอพระองค์ จงประกาศต่อพระมิตร พระวรุณะ พระอรยมัน และพระอัคนิ ว่าพวกเราเป็นผู้ปราศจากบาป” (7.62.2)

บทบาทนี้เองทำให้เกิดความสงสัยว่าเป็นบทบาทเดียวกับพระอัคนิหรือไม่ หากมองว่าสุรยเทพเป็นเทพที่ยิ่งใหญ่และมีอยู่ในทุกหนทุกแห่ง และยังกำหนดหน้าที่ให้กับสรรพสัตว์ด้วย ก็ไม่น่าแปลกใจถ้าหากสุรยเทพจะทำหน้าที่ดังกล่าว นอกจากนี้ บางสวดบทก็กล่าวว่แท้จริงแล้วเทพเจ้ามีเพียงองค์เดียวเพียงแต่เรียกชื่อต่างกันเท่านั้น หากมองในแง่นี้ก็ถือว่าเป็นบทบาทเดียวกัน

2.4 บทบาทในฐานะผู้ปกป้องพิธีกรรม

บทบาทที่สำคัญของสุรยเทพอีกอย่างหนึ่งคือการเป็นผู้ปกป้องพิธีกรรมให้เป็นไปด้วยความราบรื่นไม่มีอุปสรรค อ่อนวอนให้สุรยเทพมาช่วยปกป้องพิธีกรรม และเมื่อพิธีกรรมเสร็จก็จะเสด็จขึ้นไปสู่สวรรค์เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์และเทพเจ้าต่อไป ตัวอย่างบทสวด เช่น

“เมื่ออ่อนวอนพระองค์ผู้ปกป้องพิธีกรรมของผู้บูชาทุกคน พระองค์ได้ขึ้นไปหลักจากการทำพิธีกรรม ในวันนี้ เมื่อสุรยเทพได้ฟังคำสวดมนตร์ของพวกเรา ขอเทพเจ้าจงทำให้เราสมความปรารถนาด้วยเถิด” (10.37.5)

3. อำนาจและความสามารถ

มีบทสวดที่กล่าวถึงอำนาจและความสามารถของสุรยเทพเป็นจำนวนมาก ชาวอินเดียโบราณเชื่อว่าสุรยเทพสามารถบันดาลในสิ่งที่ตนปรารถนาได้ทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสุขภาพ สุขภาพ ความสุข ความร่ำรวย ความสำเร็จ ตลอดจนชัยชนะ ความมีอายุยืนยาว และอื่นๆ อีก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอำนาจและความสามารถของพระองค์ ตัวอย่างบทสวด เช่น

“ขอจงอวยพรพวกเราด้วยแสงสว่าง ขอจงอวยพรพวกเราด้วยแสงแดด ขอจงอวยพรพวกเราด้วยความอบอุ่น ขอจงอวยพรพวกเราด้วยความหนาวเย็น ข้าแต่สุรยเทพ ขอจงประทานความร่ำรวยแก่พวกเรา ขอจงอวยพรพวกเรา ทั้งที่อยู่ในบ้านและในการเดินทาง” (10.37.10)

“เมื่ออ่อนวอนพระองค์ผู้ปกป้องพิธีกรรมของผู้บูชาทุกคน พระองค์ได้ขึ้นไปหลักจากการทำพิธีกรรม ในวันนี้ เมื่อสุรยเทพได้ฟังคำสวดมนตร์ของพวกเรา ขอเทพเจ้าจงทำให้เราสมความปรารถนาด้วยเถิด” (10.37.5)

“วันนี้ แสงสว่างที่เปี่ยมด้วยเมตตาได้ลอยขึ้นไปสู่สวรรค์ชั้นสูงสุด ข้าแต่สุรยเทพผู้มีเพื่อนมาก ขอพระองค์จงทำลายโรคทางใจ และโรคทางกายของพวกข้าพเจ้าด้วยเถิด” (10.50.11)

“สุรยเทพผู้ขึ้นไปสู่ท้องฟ้าด้วยพลังอำนาจของพระองค์ ขอจงทำลายผู้ที่เป็นศัตรูของข้าพเจ้า และข้าพเจ้าจะไม่เป็นศัตรูต่อเขา” (1.50.13)

“ข้าแต่เทพเจ้าทั้งหลาย ในวันที่ขณะที่สุรยเทพกำลังขึ้นไป ขอให้พวกท่านปกป้องพวกเราจากบาป ขอให้เทพทั้งหลายมีพระมิตร พระวรุณะ พระอัคนิ พระอหิติ พระสินธุ โลก และสวรรค์ จงรับเอาบทสวดมนตร์ของพวกเรา” (1.115.6)

“ข้าแต่สุรยเทพ ด้วยแสงสว่างที่ทำให้ความมืดหายไปนั้น และด้วยแสงรัศมีของพระองค์ที่ผลักดันการเคลื่อนไหวของสรรพสิ่ง จงรักษาพวกเราให้ห่างจากความอ่อนแอทั้งปวง การบูชาอันไร้ค่า ความเจ็บป่วย และฝันร้ายด้วยเถิด” (10.37.4)

“ข้าแต่สุรยเทพผู้มองเห็นสรรพสิ่ง ผู้ให้ความรุ่งโรจน์อันยิ่งใหญ่ แสงสว่าง ความสุขแก่สายตา ขอให้พวกเรา มีอายุยืนยาว แต่ละวันได้เห็นพระองค์ขึ้นอยู่เหนือมหาสมุทรอันกว้างใหญ่และทรงพลัง” (10.37.8)

จะเห็นได้ว่าสิ่งที่มนุษย์ต้องการส่วนใหญ่เป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตซึ่งหาได้จากธรรมชาติ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เป็นต้น มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้หากปราศจากการเกื้อกูลจากธรรมชาติ จึงสวดอ่อนวอนให้ตนได้รับสิ่งเหล่านี้เพียงพอสวย และเมื่อได้รับแล้วก็เพิ่มความต้องการในสิ่งอื่นเพื่อความสุขส่วนตน เช่น ทรัพย์สมบัติ ลาภ ยศ ความมีอายุยืนยาว เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นความต้องการของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

สรุป

สุรยเทพในฤคเวทส์หิตาเป็นเทพที่มีความสำคัญมากองค์หนึ่ง ดังจะเห็นได้จากจำนวนบทสวดที่กล่าวถึงสุรยเทพองค์เดียวถึง 5 สุกตะ แบ่งออกเป็น 29 มंत्रะ และยังมีที่กล่าวถึงร่วมกับเทพและเทวีกองค์อื่นๆ รวมทั้งสิ้น 60 มंत्रะ ชาวอินเดียโบราณนับถือสุรยเทพว่าเป็นเทพที่มีอำนาจและความสามารถมาก ได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าของกลุ่มเทพที่อยู่บนสวรรค์ โดยมีพระอินทร์เป็นหัวหน้าของกลุ่มเทพที่อยู่ในบรรยากาศ และมีพระอัคนีเป็นหัวหน้าของหมู่เทพที่อยู่บนโลก สุรยเทพจัดอยู่ในกลุ่มเทพแห่งแสงสว่างซึ่งมีลักษณะเด่นคือเป็นผู้ที่มีแสงสว่างและให้แสงสว่างเพื่อขจัดความมืดทั้งกลางวันและกลางคืน และยังเป็นเทพแห่งแสงสว่างที่ลักษณะชัดเจนที่สุดด้วย

กำเนิดของสุรยเทพในฤคเวทส์หิตากล่าวว่าเป็นโอรสของสวสวรรค์และพระอหิตี ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ได้รับการนิยมนำมาในสมัยพระเวท รูปลักษณะมีเกศาสีทองหรือสีแดงเพลิง และยังมีรัศมีเปล่งประกายสว่างไสว ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นของสุรยเทพเท่านั้น ยังไม่ได้เป็นรูปลักษณะเช่นมนุษย์เหมือนในสมัยต่อมา ที่อยู่ของสุรยเทพกล่าวว่ามีอยู่หลายแห่ง ทั้งบนสวรรค์ ในแสงสว่าง หรือแม้กระทั่งในทะเล ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับที่อยู่ของสุรยเทพนี้น่าจะเกิดจากภาษาที่เป็นผู้จินตนาการถึงความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ จึงได้นำมาแต่งเป็นบทสวดสรรเสริญ ด้านพาหนะของสุรยเทพนั้นหลายบทสวดกล่าวตรงกันว่าเป็นม้าเทียมด้วย ราชรถ บางบทสวดก็กล่าวว่าเป็นม้า 7 ตัว บางบทก็ระบุลงไปว่าเป็นม้าสีขาวและเคลื่อนที่อย่างรวดเร็ว เป็นต้น ซึ่งความหมายของม้า 7 ตัว น่าจะแทนความหมายของวันทั้ง 7 ใน 1 สัปดาห์นั่นเอง

บทบาทของสุรยเทพนั้น ถือว่าเป็นเทพที่มีบทบาทอย่างมาก บางบทสวดกล่าวว่าพระองค์มีทิพธานาภาพและพลาณุภาพ เป็นผู้สร้างสรรพสิ่ง เป็นวิญญานของสรรพสิ่งทั้งที่เคลื่อนที่ได้และเคลื่อนที่ไม่ได้ สิ่งมีชีวิตทั้งหมดถูกพระองค์สร้างขึ้นและกำหนดงานให้ไม่สามารถรอดพ้นจากสายพระเนตรของพระองค์ได้ นอกจากนี้ยังเป็นต้นกำเนิดแห่งแสงสว่างและเป็นผู้ประทานแสงสว่างแก่โลกและจักรวาลด้วย อีกบทบาทที่สำคัญคือทรงเป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า โดยนำคำอ้อนวอนของมนุษย์ไปบอกแก่เทพเจ้าต่างๆ เช่น พระมิตระ พระวรุณะ พระอรยมัน และพระอัคนี เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นสื่อกลางแล้วยังทำหน้าที่เป็นผู้ปกป้องพิธีกรรมด้วย

ด้านอำนาจและความสามารถถือว่าเป็นเทพที่มีอำนาจมาก นอกจากประทานแสงสว่างแก่โลกและจักรวาลแล้ว ชาวอินเดียโบราณยังเชื่อว่าพระองค์สามารถบันดาลทุกสิ่งที่มีมนุษย์ต้องการได้ หากพิจารณาบทสวดต่างๆ จะเห็นได้ว่าสิ่งที่มีมนุษย์ต้องการส่วนใหญ่จะเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตซึ่งหาได้จากธรรมชาติ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เป็นต้น มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้หากปราศจากการเกื้อกูลจากธรรมชาติ จึงสวดอ้อนวอนให้ตนได้รับสิ่งเหล่านี้เพียงพอ และเมื่อได้รับแล้วก็เพิ่มความต้องการในสิ่งอื่นเพื่อความสุขส่วนตน เช่น ทรัพย์สมบัติ ลาภ ยศ ความมีอายุยืนยาว เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นความต้องการของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- Rgveda Samhitā with the Commentary of Sāyanācārya. (1972). 5 vols. Poona: Vaidika Sansodhna Mandala.
- บุญชอบ ยี่สาร. (2531). “การศึกษาวิเคราะห์เทพแห่งแสงสว่างในวรรณคดีสมัยพระเวท.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาบาลีและสันสกฤต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2530). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- สังจาภิรมย์, พระยา. (2550). เทวกำเนิด. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- Griffith, Ralph. T.H. (1973). The Hymns of Rgveda. Delhi: Motilal Banarsidass.
- H.H.Wilson. (1977). RG-VEDA SAMHITĀ. Delhi: Nag Publishers.
- Macdonell, A.A. (1974). Vedic Mythology. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Monier Williams, Sir Monier. (1892). A Sanskrit-English Dictionary. London: Oxford University Press.
- N.S.Sontakke, B.A. and C.G. Kashikar, M.A. (1951). RGVEDA SAMHITĀ. Poona: Banrat Press.
- Shanti Lal Nagar. (1995). Surya and Sun cult. New Delhi: Aryan Books International.

รอยเท้าของพระวิษณุตามที่ปรากฏในคัมภีร์ฤคเวท Viṣṇu's Strides with Reference to the R̥gveda

सानิตย์ สีนาค
Sanit Sinak

ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

พระวิษณุในคัมภีร์ฤคเวทเป็นเทพเจ้าองค์หนึ่งที่ไม่ปรากฏว่ามีบทบาทสำคัญ เทพปกรณัม (Myth) ของพระองค์นั้นก็ยังมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น มंत्रะที่สวดสรรเสริญหรืออ้อนวอนต่อพระวิษณุโดยตรงยิ่งปรากฏว่ามีจำนวนเพียงน้อยนิด เมื่อเปรียบเทียบกับเทพเจ้าองค์อื่นๆ แต่ในวรรณคดีสันสกฤตยุคหลังกลับยกย่องให้พระวิษณุเป็นเทพเจ้าที่มีบทบาทสำคัญโดยนับเป็นหนึ่งในองค์ตรีมูรติ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะสืบค้นรอยรองเทพปกรณัมของพระวิษณุที่อยู่ในคัมภีร์ฤคเวท โดยใช้สำนวนไทย อย่างสามชুম เป็นโจทย์ศึกษา แล้วค้นคว้าและแสดงหลักฐานเพื่อให้เห็นที่มาของสำนวนไทยนี้ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้ คือ สำนวนไทย อย่างสามชুম ปัจจุบันหมายถึงแม่ไม้มวยไทยท่าหนึ่ง ในทำนองเดียวกัน มีมंत्रะในคัมภีร์ฤคเวทที่กล่าวถึงการก้าวสามก้าวของพระวิษณุจนกลายเป็นสมญานามของพระวิษณุซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า คือที่มาของสำนวนไทยอย่างสามชুম

คำสำคัญ: พระวิษณุ, คัมภีร์ฤคเวท, อย่างสามชুম

Abstract

In Vedic Sanskrit, the R̥gveda, Viṣṇu did not have the important role. He appeared as a minor deity in the less position. His myths also took place very few in the Vedic texts. By comparison to other gods in the R̥gveda, there are few stanzas (*mantra*) which directly praised or prayed for Viṣṇu. In later period of Sanskrit literature, Viṣṇu was described as one god who stood in the highest rank, *Trīmūrti* god. The main objectives of this article is to survey and collect evident documents which are the important myth of Viṣṇu with special reference to the R̥gveda by using Thai idiom “the three-position foot-work” (*yang sam khum*) as the problem of study. The results of the paper found that at present, Thai idiom “the three-position foot-work” is used as one technique of the primary techniques (*mae mai muay thai*) of Thai boxing. In the R̥gveda, there are some of mantra-s that are praised or prayed for Visnu as the god who take the three strides covering the whole universe. Three strides of Viṣṇu in the Vedic texts may become source of Thai idiom

Keywords: Viṣṇu, R̥gveda, Three Strides

บทนำ

วิษณุปุราณะ เป็นคัมภีร์ที่มีค่าสูงสุดในจำนวนปุราณะทั้งหมด จึงได้รับสมญาว่าปุราณะรัตนะ เป็นหนังสือที่มีอิทธิพลต่อมโนทัศน์ทางศาสนาของคนอินเดียเป็นอันมาก เป็นปุราณะที่เก่าแก่ฉบับหนึ่งจัดเป็นวรรณกรรมที่สำคัญมากของผู้นับถือพระวิษณุเป็นพระเป็นเจ้าสูงสุด หรือไวษณพนิกาย คาดว่าจะแต่งขึ้นในยุคเดียวกับพระพุทธศาสนาตอนต้นก่อนคริสต์ศักราช (สภาพร พลายเล็ก, 2557, หน้า 3-4) ได้อธิบายลักษณะอันสำคัญของพระวิษณุว่า “เพราะเหตุว่าโลกทั้งปวงนี้ถูกครอบคลุมอย่างทั่วถึงด้วยอำนาจแห่งมหาत्मะพระองค์นั้น พระองค์จึงถูกเรียกว่า “วิษณุ” ซึ่งมาจากธาตุ วิศ ในความหมายว่าผ่านเข้าไปหรือแผ่ปกคลุม เทวดาทั้งปวง มนุษย์ทั้งหลาย ฤๅษีทั้งเจ็ด บุตรแห่งมนุษย์ทั้งหลาย พระอินทร์ ผู้เป็นใหญ่แห่งเทพทั้งสามสิบสามทั้งหลาย ทั้งหมดนี้นั้นปรากฏออกมาด้วยอำนาจแห่งพระวิษณุทั้งสิ้น” (Viṣṇu Purāṇa III.1.45-46)

พระวิษณุหรือที่สังคมไทยคุ้นเคยในอีกพระนามหนึ่งว่า พระนารายณ์ มีอิทธิพลที่สำคัญในภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ฯลฯ ของคนไทยในหลากหลายแง่มุม นอกเหนือไปจากพระวิษณุเองแล้ว ประเทศไทยก็ได้ใช้ พาทนะของพระองค์ กล่าวคือ ครุฑ เป็นตราประจำแผ่นดิน เพราะ “เป็นคติความเชื่อเรื่องลัทธิเทวราชาของฮินดู ที่ไทย ได้รับอิทธิพลผ่านอาณาจักรขอม ซึ่งเชื่อว่ากษัตริย์เป็นสมมติเทพ และเป็นปางอวตารของพระนารายณ์หรือพระวิษณุ ซึ่งมีพญาครุฑเป็นพาหนะ ดังนั้น จึงมีการใช้ครุฑเป็นพระราชลัญจกรประจำแผ่นดิน และต่อมาก็ได้ใช้เป็นเครื่องหมาย ของราชการไทยด้วย” (Royal Thai Embassy, 2012, <http://newdelhi.thaiembassy.org/th/2012/08>)

นอกจากนี้แล้ว มีถ้อยคำและสำนวนที่คุ้นเคยหลายประการอันเกี่ยวเนื่องด้วยพระวิษณุหรือพระนารายณ์ ตัวอย่างเช่น “พระนารายณ์มาโปรด” “นารายณ์ลืบบาง” “นารายณ์อวตาร” และอื่นๆ อีก ส่วนสำนวนที่ว่า “อย่างสามชุก” ที่ได้กลายมาเป็นหนึ่งในบรรดา “แม่ไม้มวยไทย” ตามคำอธิบายลักษณะ ท่วงท่าและการฝึกฝนแม่ไม้มวยอย่างสามชุกของอาจารย์เชตร ศรียาภัย ครูมวยไชยาที่มีชื่อในอดีตว่า “การอย่างสามชุกให้ยืนทับตรงหัวเส้นที่ขีดไว้ รูปสลับฟันปลาแล้วกำหนด ถ้านัดขวาให้เอา หมัดซ้ายเป็นหมัดหน้า ถ้านัดซ้ายก็เอาหมัดขวาเป็นหมัดหน้า ให้หมัดหน้า อยู่ระดับตา ให้หมัดหลังกุมระดับคาง คอกแนบลำตัว ให้น้ำหนักตัวลงที่ปลายเท้าทั้งคู่ เรียกว่า ยืนป้อง เมื่อออกไปข้างหน้าจึงย่อตัว ให้หมอนเบนสันเท้าเข้าหาตัว พร้อมกับยกเข้าสูงระดับเลยเอว แล้วจึงก้าวไปข้างหน้าเป็นมุมฟันปลาหรือ ฟันเลื่อย แล้วจึงเหยียบ ขาหลังก้าวตามทบสัน ก่อนจะก้าวขาทุกครั้งต้องกระดกปลายนิ้วโป่งให้ชี้ขึ้น แล้วย่อตัวก่อน จะก้าว ส่วนบนของร่างกายจะพันสอดสลับด้าน ให้หมัดและคอกอยู่ ตรงหน้าแข้งเสมอ ชักตัวก็จะพลิกจากซ้ายเป็น ขวาอยู่หน้า มีหมัด ท่อนแขน คอก เข่า และแข้งเรียงต่อกันเป็นเส้นตรงดุจตั้งโล่กำบังกายไว้ จากการถูกโจมตี เมื่อเดินถึงจุดที่ ๓ ให้เดินกลับมาหาจุดที่ ๑ ในลักษณะ สีลาเหมือนเดิม ทำสลับกันอย่างนี้จนคล่องเหมือนพลิกเส้นเดิน กลับมา เอาคมเข่ารับศัตรู ทั้งในเชิงรุกและรับก็จะไม่เจ็บตัว จงฝึกอย่างสามชุกให้คล่องเสียก่อนจึงจะฝึกแม่ไม้มวยไทย” (http://muaythaionlines.blogspot.com/2012/04/blog-post_8280.html) แม่ไม้มวยไทยอย่างสามชุกนี้ ก็มีต้นกำเนิดและที่มาอันเกี่ยวเนื่องด้วยพระนารายณ์หรือพระวิษณุตามถ้อยคำสำนวนที่ว่า “นารายณ์ยุรยาตร” เมื่อทรงแปลงกายเป็นพราหมณ์หนุ่มรูปงามเดินนวยนาดยุรยาตรเข้าไปในเขตแดนของยักษ์ตนหนึ่ง ทำยาสักคนไทยก็ได้คำ สำนวนใหม่อีกว่า “อย่างสามชุกคลุมแดนยักษ์”

กล่าวเฉพาะ “อย่างสามชุก” นี้ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานอธิบายความหมายไว้โดยนัยว่าเป็นคำ สำนวนของวงการมวยไทย แม่ไม้มวยไทยว่า “น. ทำเดินเข้าหาคู่ต่อสู้หรือถอยจากคู่ต่อสู้ของนักมวยนักกระปีกระบอง เป็นต้น โดยเดินก้าวอย่างเป็นสลับฟันปลา มีตำแหน่งวางเท้าเป็น 3 เส้น” (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2554, <http://www.royin.go.th/dictionary/index.php>) นั้นผู้เขียนสันนิษฐานในเบื้องต้นว่า เป็นคำสำนวนที่เกี่ยวข้อง ด้วยพระวิษณุเหมือนอีกหลายๆ คำสำนวนไทย

ตามคำอธิบายในพจนานุกรมข้างต้น ผู้เขียนขอสันนิษฐานว่าเป็นการคลี่คลายทางภาษา เพราะเมื่อภาษาหนึ่ง เดินทางมาอยู่ในอีกบริบททางสังคมและวัฒนธรรมหนึ่งจึงเกิดการแปรและเปลี่ยนความหมายได้ แต่ก็เป็นที่น่าสงสัย ว่า เพราะเหตุใดจึงเรียกการเดินในลักษณะเช่นนี้ว่าเป็นลักษณะของการอย่างสามชุก และคงจะไม่เป็นการยึดถือว่า นี่เป็นแนวคิดที่ได้มาจากอินเดีย เหมือนดังเช่น ภาษา ประเพณี วรรณคดี วัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งพอค้นหาดันต่อแหล่ง กำเนิดไม่ได้ก็มักจะกล่าวกันแบบเหมารวมว่า สิ่งนี้ คำนี้มาจากอินเดียโบราณ กล่าวสำหรับ “อย่างสามชุก” คงจะหา ได้เป็นดังนั้น ไม่ เพราะเหตุว่า ที่จริงแล้ว ในวรรณคดีสันสกฤตกล่าวถึงการอย่างสามชุก (ซึ่งอาจไม่มีลักษณะการวาง เท้าเป็นสามเส้น) ไว้แล้วตั้งแต่วรรณคดีสมัยพระเวท ว่าเป็นคุณสมบัติสำคัญประการหนึ่งของพระวิษณุ เป็นคุณสมบัติ ที่สำคัญถึงขั้นว่าเป็นอีกสมญาหนึ่งของเทพเจ้าองค์นั้นเลยทีเดียว

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นร่องรอยในฐานะที่เป็นวรรณคดีของคุณสมบัติของพระวิษณุเฉพาะส่วนที่กล่าวถึงการก้าวอย่างสามก้าวของพระองค์ที่ปรากฏคัมภีร์ฤคเวทเป็นสำคัญ ซึ่งอาจเป็นหรือไม่เป็นที่มาของสำนวนไทย “อย่างสามขุม”

จินตนาการของชาวอินเดียอารยะ

ในวรรณคดีพระเวท จินตนาการของชาวอินเดียอารยะว่าด้วยรูปร่างของเทพเจ้านั้น มีลักษณะเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ที่เป็นดังนี้ก็เนื่องด้วยมีความใกล้ชิดและผูกพันกับธรรมชาติ ชาวอินเดียอารยะจึงสมมติปรากฏการณ์ธรรมชาติซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตให้เป็นเทพเจ้าของตนเองและคิดบทสวดสรรเสริญ การประกอบอัญมณี เพื่อให้เทพเจ้าโปรดปรานและประทานความดีงาม ความเจริญรุ่งเรือง ความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณธัญญาหาร ความมีชัยชนะเหนือศัตรูแก่พวกตน นอกจากนี้ยังพากันสมมติสิ่งของหรือสถานที่ต่างๆ ในโลกให้เป็นเทพเจ้าด้วย เช่น แม่น้ำ ภูเขา พืช เครื่องมือที่ใช้ในพิธีบวงสรวงสังเว

บทสวดในคัมภีร์ฤคเวทมักกล่าวถึงเทพเจ้าว่ามีสามสิบสามองค์แบ่งเป็น 3 คณะ แต่ละคณะประกอบด้วยเทพเจ้า 11 องค์ ได้แก่ คณะที่ 1) เทพเจ้าบนสวรรค์ คณะที่ 2) เทพเจ้าบนชั้นบรรยากาศ คณะที่ 3) เทพเจ้าบนพื้นดิน ในยุคนี้ พระอินทร์ได้รับการนับถือจากชาวอินเดียอารยะว่าเป็นเทพเจ้าสูงสุด ดังจะเห็นได้ว่าบทสวดสรรเสริญพระอินทร์มีจำนวนมากกว่า 250 บท พระอัคนี มีบทสวดประมาณ 200 บท และโซมเทพมีบทสวดกว่า 100 บท ส่วนเทพปรุขญซึ่งเป็นเทพแห่งฝนและพระยมเทพเจ้าแห่งคนตายทั้งสององค์มีบทสวดสรรเสริญเพียงองค์ละ 3 บทเท่านั้น เทพเจ้าบางองค์ไม่ปรากฏบทสวดเฉพาะเลย เพียงแต่ได้รับการสรรเสริญรวมในบทสวดถึงเทพเจ้าหลายองค์พร้อมกัน

บทสวดในคัมภีร์ฤคเวทได้แสดงถึงความเชื่อเกี่ยวกับพระเจ้าของชาวอินเดียอารยะว่า ในต้นสมัยฤคเวทชาวอินเดียอารยะนับถือเทพเจ้าแบบพหุเทวนิยม เป็นพระเจ้าที่มีตัวตนปรากฏ แต่ต่อมาในบทสวดสมัยหลังหลายบท ซึ่งกล่าวถึงกำเนิดของจักรวาล ทำให้มีผู้ลงความเห็นว่าเป็นช่วงปลายของสมัยฤคเวท ความเชื่อของชาวอินเดียอารยะเริ่มเปลี่ยนแปลงไปสู่การนับถือเทพเจ้าแบบเอกเทวนิยม

เมื่อศาสนาพราหมณ์แยกออกเป็นสองนิกายอย่างชัดเจน คือ ไศวนิกาย นับถือพระศิวะเป็นเทพเจ้าสูงสุด ไชวณิกาย นับถือพระวิษณุเป็นเทพเจ้าสูงสุด ความเป็นเทพเจ้าสูงสุด (อิศวร) จึงได้ตกไปอยู่กับพระศิวะและพระวิษณุ และเมื่อพระศิวะหรือพระวิษณุซึ่งมีฐานะเป็นพระอิศวรจะต้องมาทำหน้าที่ สร้างโลก รักษาโลก และทำลายโลก ก็ต้องปรากฏรูปเป็นสามองค์ คือ พระพรหม (พรหม) เพื่อสร้างโลก พระวิษณุ (วิษณุ) เพื่อรักษาโลก และพระศิวะ (ศิว) เพื่อทำลายโลก (จิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา, 2546, หน้า 3-9) ซึ่งก็วิวัฒนาการเป็นเทพตรีมูรติ

พระวิษณุได้รับการยกย่องว่าเป็นเทพเจ้าสูงสุด ชาวอินเดียอารยะนับถือเป็นเทพเจ้าพระองค์หนึ่งในคณะเทพตรีมูรติ มีหน้าที่รักษาโลกให้สงบร่มเย็น แม้ว่าในวรรณคดีสมัยพระเวท พระวิษณุเป็นเพียงเทพองค์หนึ่งในกลุ่มอาทิตย์เทพเท่านั้น ไม่มีความสำคัญเทียบเท่ากับพระอินทร์ (อินทร) โซมะ (โซม) และ พระวรุณ (วรุณ) จนกระทั่งในสมัยหลังพระเวทเรื่อยมาจนถึงสมัยวรรณคดีอิติहास พระวิษณุจึงได้รับการยกย่องให้เป็นเทพเจ้าสูงสุดเหนือกว่าเทพเจ้าทุกพระองค์ โดยเฉพาะเทพเจ้าองค์อื่นๆ ที่เคยมีฐานะยิ่งใหญ่ในวรรณคดีสมัยพระเวท และนอกจากนี้พระวิษณุยังมีฐานะเป็นหนึ่งในเทพเจ้าสูงสุด เทพตรีมูรติอย่างแท้จริงในวรรณคดีสมัยบูรณะ (Alfred Hillebrandt, 1981, pp. 197-199) จนถึงยุคปัจจุบัน

พระวิษณุในวรรณคดีสมัยพระเวท

คัมภีร์ฤคเวท ซึ่งถือว่าเป็นวรรณคดีที่เก่าแก่ที่สุด สำคัญที่สุด เป็นพื้นฐานของพระเวทอื่นๆ และเป็นแหล่งกำเนิดของวรรณกรรมอินเดีย ซึ่งตามความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมที่เชื่อกันอย่างเคร่งครัดในหมู่มชนที่นับถือศาสนาฮินดู

ว่าวรรณคดีพระเวทนั้นเป็น “อเปราูเชยยะ” (สิ่งที่มีไขข้อเขียน หรือการแต่งขึ้นมาของมนุษย์) เป็นสิ่งที่เทพเจ้าเปิดเผยให้รู้ และเรียกว่า “ศรุติ” (สิ่งที่ได้รับฟังมา หรือ สิ่งที่ถูกเปิดเผยให้รู้) ด้วยเหตุนี้ บทสวด (สูกต) ที่กล่าวถึงพระวิษณุในคัมภีร์ฤคเวท จึงเป็นร่องรอยหรือหลักฐานสำคัญที่จะสืบค้นย้อนรอยอันจะนำไปสู่ต้นตอหรือแหล่งกำเนิดของเทพปกรณัม (myth) เกี่ยวกับพระวิษณุในวรรณคดีสันสกฤตสมัยหลัง

บทสวดที่กล่าวถึงพระวิษณุโดยตรงมีจำนวน 40 สูกตเท่านั้น เพราะในวรรณคดีพระเวทนั้น พระองค์มีฐานะเป็นเพียงเทพเจ้าชั้นรองในกลุ่มเทพเจ้าบนท้องฟ้า แต่ส่วนใหญ่แล้วพระวิษณุจะปรากฏในวรรณคดีพระเวทคู่กับพระอินทร์ (RV.V.87.2) มีหลายสูกตชื่อว่า อินทราวิษณุ เช่น ฤคเวทมนทลที่ 6 สูกตที่ 69 แต่ในบทความนี้สำรวจและนับจากมณฑลและสูกตที่กล่าวถึงพระวิษณุโดยตรงเท่านั้น ดังนี้

1. มณฑลที่ หนึ่ง มณฑลที่ สาม และมณฑลที่ สี่ กล่าวถึงพระวิษณุเพียง 7 ครั้งในบทสวด 7 สูกต
2. มณฑลที่ ห้า กล่าวถึง 8 ครั้งในบทสวด 5 สูกต
3. มณฑลที่ หก กล่าวถึง 7 ครั้ง ในบทสวด 7 สูกต
4. มณฑลที่ เจ็ด กล่าวถึง 16 ครั้ง ในบทสวด 8 สูกต
5. มณฑลที่ แปด กล่าวถึง 16 ครั้ง ในบทสวด 13 สูกต

ก้าวย่างของพระวิษณุในคัมภีร์ฤคเวท

เพื่อให้เห็นภาพอย่างกว้างๆ และเป็นตัวอย่างอ้างอิง ผู้เขียนจึงได้คัดเลือกบทสวดหรือสูกตที่กล่าวถึงพระวิษณุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทสวดที่แสดงถึงการก้าวย่างสามก้าวย่างของพระองค์ที่ปรากฏในคัมภีร์ฤคเวท พร้อมทั้งข้อความภาษาสันสกฤต คำอ่าน และคำแปล

หลักฐานและการแปล

1. คัมภีร์ฤคเวท มณฑลที่ 1 สูกต ที่ 22 มंत्रที่ 16-21

अतो देवा अ॒वन्तु॒ नो॒ यतो॒ विष्णुर्वि॒चक्रमे॑ ।

पृथि॒व्याः स॒प्त धामा॑भिः ॥

อโต เทวา อวนต์ โน ยโต วิษณุรวิจรเม

ปฤถิวยา สะปต ฐามภิสะ

เมื่อใดที่พระวิษณุก้าวไปด้วยแวนแคว้นทั้ง ๗ แห่งแผ่นดิน เมื่อนั้นขอเทพเจ้าทั้งหลายกรุณาแก่พวกเรา

इदं विष्णुर्वि चक्रमे त्रेधा निदधे पदम् ।

समूहमस्य पांसुरे ॥

อิท วิษณุรวิ จกรเม เทรธา นิทเท ปทม

สมุพทมสย ปาสูเร

พระวิษณุย่อมหก้าวย่างนี้ ก้าวทั้ง ๓ ย่อมตั้งลง และโลกทั้งหมดย่อมรวมลงในฝุ่นแห่งบาทของพระองค์

त्रीणि पदा वि चक्रमे विष्णुर्गोपा अदाभ्यः ।

अतो धर्माणि धारयन् ॥

ตรีณิ ปทา วิ จกรเม วิษณุโรปะอา อทาภยสะ

อโต ฐรมาณิ ฐารยณ

พระวิษณุ ผู้คุ้มครอง ผู้ซึ่งไม่หกลอง ก้าวพระบาทสามก้าวนี้แล้ว เมื่อนั้น ธรรมทั้งหลายก็เป็นอันทรงอยู่

विष्णोः कर्माणि पश्यत् यतो ब्रतानि पस्पशे ।
इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥

วิष्णोเณะ กรรมาณิ ปศยต ยโต บรตานิ ปสพเส
อินทรสย ยูชยะ สขา

จงมองดูซึ่งการกระทำของพระวิษณุ ตั้งนั้นขอพรตของพระองค์จงควรเห็น ผู้เป็นเพื่อนผู้ใกล้ชิดกับพระอินทร์

तद् विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः ।
दिवीव चक्षुराततम् ॥

ตท วิष्णेะ ปรมั ปถ สทา ปศยนติ สูรยะ
ทีวีว จกษุราตตม

ผู้ฉลาดทั้งหลายย่อมมองเห็นสถานที่อันสูงสุดซึ่งแผ่ออกไปนั้นของพระวิษณุพระองค์นั้นตลอดเวลา เหมือนกับดวงจักษุแห่งสวรรค์

तद् विप्रासो विपन्यवो जागृवांसः समिन्धते ।
विष्णोर्यत्परमं पदम् ॥

ตท วิปราโส วิปนยโว ซาคฤวาंसะ สมิณฑเต
วิष्णेเณรยตปรมั ปทม

ผู้ฉลาดทั้งหลายซึ่งเฝ้ามองและบากบั่นในการสรรเสริญ ได้สรรเสริญซึ่งสถานที่อันสูงสุดของพระวิษณุ

2. คัมภีร์ฤคเวท มณฑลที่ 1 สุกตะที่ 154 มั่นตระที่ 1-3

विष्णोर्नु कं वीर्याणि प्र वोचं यः पार्थिवानि विममे रजांसि ।
यो अस्कभायदुत्तरं सधस्थं विचक्रमाणस्त्रेधोरुगायः ॥

วิष्णेเณรณู กั วีรยาณิ ปร วอจัน ยะ ปารธิวานิ วิมเม รซาंसิ
โย อสกภายตุดตรร สธสถัง วิจกรรมาณสเตรโธรูกายะ

ข้าพเจ้าจักประกาศความกล้าหาญของพระวิษณุ ผู้ซึ่งได้วัดรอบพื้นแผ่นดินนี้ ผู้ซึ่งได้ตั้งมั่นสถานที่รวมกันอันสูง ผู้ซึ่งมีก้าวไกล ไปไกลโดยส่วนสาม

प्र तद्विष्णुः स्तवते वीर्येण मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः ।
यस्योरुषु त्रिषु विक्रमेष्वधि क्षियन्ति भुवनानि विश्वा ॥

ปร ตทวิष्ณูชะ สตวเต วีรยะเณ มฤโก น บีมะ กุจโร กิริชฐาชะ
ยสโยรุษุ ตริษุ วิกรรเมษวธิกษियนติ ภุวนานิ วิชวา

พระวิษณุได้รับการสรรเสริญเพราะความกล้าหาญของพระองค์ เหมือนกับ ผู้มีกวางเป็นเหยื่อ ผู้เที่ยวไปในแผ่นดิน ผู้อยู่บนภูเขา สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ย่อมถูกครอบคลุมนอยู่ในการย่างก้าวที่กว้างไกลทั้งสามของพระองค์

प्र विष्णवे शूषमेतु मन्म गिरिक्षित उरुगायाय वृष्णे ।
य इदं दीर्घ प्रयतं सधस्थमेका विममे त्रिभिरित्पदेभिः ॥

ปร วิष्ณเว ชูษเมตฺ มนนม กิริกษิต อรุกายาย วฤษเณ
ย อิถั ทีรฆมึ ปรยตัง สธสถเมโก วิมเม ตริภิริตฺปเตภิชะ

ขอคำสวดของเราจงยกขึ้นเพื่อพระวิษณุ ผู้เป็นวามีก้าวกว้างไกล ผู้อยู่บนภูเขา ผู้ซึ่งได้วัดสถานที่อันเป็นที่อยู่ โดยทั่วไปซึ่งยาวและกว้างไกลด้วยการก้าวเพียงสามก้าวเท่านั้น

तदस्य प्रियमभि पाथो अश्यां नरो यत्र देव्यवो मदन्ति ।
उरुकमस्य स हि बन्धुरित्था विष्णोः पदे परमे मध्व उत्सः ॥

ตพสย ปริยมภี ปาโถ อศยา นโร ยตร เทวโว มทนติ

อุรุกรมสย ส หิ พนธูริตธา วิษโณะ ปเท ปรมะ มธว อุตสะ

ขอให้ข้าพเจ้าได้เข้าถึงที่อยู่อันเป็นที่รักยิ่งของพระองค์นั้น สถานที่ซึ่งนรชนผู้รักดีต่อพระเป็นเจ้าทั้งหลายยินดี อยู่ ขอให้ข้าพเจ้าได้เป็นเพื่อนผู้ใกล้ชิดของเทพเจ้าผู้ก้าวไปได้ไกลนั้น ได้เข้าถึงซึ่งสถานที่อันเป็นแหล่งกำเนิดแห่งน้ำผึ้ง ในที่ซึ่งเป็นก้าวอันบรม (ยอดเยี่ยม) ของพระวิษณุเทพเจ้า

3. คัมภีร์ฤคเวท มณฑลที่ 7 สุกตะที่ 100 มंत्रะที่ 4

वि चक्रमे पृथिवीमेष एतां क्षेत्राय विष्णुर्मनुषे दशस्यन् ।
ध्रुवासो अस्य कीर्या जनांस उरुक्षिति सुजनिमा चकार ॥

วิ จกรเม ปฤถิวีมะษ เอตา กษेत्रาย วิษณุรมนุษะ ทศสยน

ธรุวาโส อสย กิริโย ชนาส อุรุกษิตี สุจนิมา จการ

พระวิษณุพระองค์นี้ได้ก้าวข้ามผืนโลกเพื่อให้เป็นแดนเกษตรเพื่อหมู่แห่งเทพผู้สรรเสริญพระองค์ ผู้มั่นคง ผู้ซึ่งก่อให้เกิดความดี ได้กระทำที่อยู่ซึ่งอยู่ในอากาศเพื่อผู้บูชาพระองค์

4. คัมภีร์ฤคเวท มณฑลที่ 8 สุกตะที่ 12 มंत्रะที่ 27

यदा ते विष्णुरोजसा त्रीणि पदा विचक्रमे ।
आदित्तै ह्यस्ता हरी ववक्षतुः ॥

ยทา เต วิษณุโรจสา ตรีणि ปทา วิจกรเม

อาทิตเต หรยตา หรี ววกษตุะ

เมื่อพระวิษณุได้ก้าวอย่างด้วยการก้าวทั้ง 3 ด้วยอานุภาพของพระองค์นั้น ม้าที่ดงามทั้งสองของท่านได้นำพาพวกท่านไปแล้ว

5. คัมภีร์ฤคเวท มณฑลที่ 8 สุกตะที่ 29 มंत्रะที่ 7

त्रीण्येक उरुगायो वि चक्रमे यत्र देवासो मदन्ति ॥

ตรีณเยก อุรุกาโย วิ จกรเม ยตร เทวาโส มทนติ

การก้าวได้ไกลอีกครั้งหนึ่ง ได้ก้าวไปแล้ว 3 ก้าว สถานที่ซึ่งเทพเจ้าทั้งหลายยินดีอยู่

จากตัวอย่างของมंत्रะในคัมภีร์ฤคเวทข้างต้น ลักษณะอันโดดเด่นประการหนึ่งของพระวิษณุข้างต้นนั้น เพื่อเป็นการยืนยันว่า พระวิษณุได้กระทำกิจกรรมบางอย่างที่ประกอบด้วยการก้าว 3 ก้าว พระองค์จึงได้มีพระนามอีกว่า *อุรุคาย* “ผู้ไปได้ไกล” และ *อุรุกรม* “ผู้ก้าวไปไกล” (RV I. 155. 5) ในหลายๆ มंत्रะมักจะกล่าวถึงพระองค์ด้วยคำสมญาเช่นนั้น

พระวิษณุก้าวลงเหยียบสถานที่ใดบ้าง

คัมภีร์วรรณคดีสันสกฤตสมัยปุราณะมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับการก้าวข้ามจักรวาลด้วยการก้าวเพียง 3 ก้าวของพระวิษณุซึ่งกลายเป็นต้นเรื่องของอวตารของพระวิษณุเป็นคนแคระ กล่าวคือ มือสุรชือพลิ ซึ่งผู้แย้งจึงความเป็นใหญ่อยู่กับพระอินทร์ ได้ทำท่ายพระวิษณุโดยการมอบพื้นแผ่นดินให้พระองค์ซึ่งในขณะนั้นอยู่ในปางอวตารเป็นคนแคระท้ายที่สุด เมื่อพระวิษณุได้แสดงรูปที่เป็นจริงและได้ยกขาอย่างก้าวเพียง 3 ก้าว ก็สามารถครอบคลุมโลก อากาศ และสวรรค์ได้ทั้งสิ้น ดังข้อความที่ปรากฏในภาคตปุราณะว่า

पञ्चदशं वामनकं कृत्वागादध्वरं बलेः ।

पदत्रयं याचमानः प्रत्यादित्सुखिपिष्टपम् ॥ १९ ॥ (Bh.Pu. I.3.19)

ปณจทศ วามนกั กฤตฺวากาตฺหฺวรํ พละ

ปทตฺรยํ ยาจมานะ ปฺรตฺยาทิตฺสุสฺทริปิษฺฏปม

ครั้งที่ ๑๕ (พระองค์อวตาร) เป็นคนแคระ เมื่อทรงของซึ่งแผ่นดินเพียงสามก้าว แต่พระองค์ต้องการที่จะได้สวรรค์คืน และได้เข้าถึงซึ่งพิธีบูชาญ์ของอสุรชือพลิด้วย

ถึงแม้ว่า คัมภีร์ฤคเวทไม่ได้มีลักษณะเป็นเทพปรณัมเหมือนสมัยปุราณะ แต่ก็พอจะมองเห็นร่องรอยบางประการซึ่งอาจเป็นเค้าเรื่องให้บรรดาพราหมณ์ (priest) ทั้งหลายได้ท่องเทียวไปพร้อมกับเรื่องเล่าสรรเสริญเทพเจ้าพร้อมกันนี้ก็ประสมประสานเรื่องในตำนานวีรบุรุษท่องถิ่นเข้าด้วยกันจนกลายเป็นเรื่องมหัศจรรย์ของเทพเจ้าไปในที่สุด (Winternitz, 1990, p. 452) เช่นที่ปรากฏในฤคเวท มณฑลที่ 8 สุกตะที่ 29 มंत्रที่ 7 ความว่าการก้าวได้ไกลอีกครั้งหนึ่ง ได้ก้าวไปแล้ว 3 ก้าว สูที่ซึ่งเทพเจ้าทั้งหลายยินดีอยู่ (อาณาจักรแห่งพระเป็นเจ้า) (RV. VIII. 29. 7)

พวกเราถูกบอกว่า ก้าวอย่าง ๒ ก้าวของพระองค์นั้นเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ ส่วนก้าวที่ ๓ นั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะหยั่งรู้ได้

มณฑลที่ 1 สุกตะที่ 155 มंत्रที่ 4-5

तत्तदिदस्य पौंस्यं गृणीमसीनस्य त्रातुरंवृकस्य मीच्छुषः ।

यः पार्थिवानि त्रिभिरिद्विगामभिरुरु क्रมियोरुगायाय जीवसे ॥

द्वे इदस्य क्रमणे स्वर्ध्वोऽभिव्याय मर्त्या भुरण्यति ।

तृतीयमस्य नकिरा दधर्षति वयश्चन पतयन्तः पतत्रिणः ॥

ตตตทิตสย เปาสย คฤณิมสินสย ตฺราทฺรฺวฤกสย มีพฺหุषะ

ยะ ปารฺถวานิ ตฺริภิริทฺวิคามภिरูรุ กรฺมิมฺชโรรฺกฺายาย ชีวเส

เทว อิทสย กรฺมณฺสฺว รฺทฺโศภิชฺชาย มรฺตโย ภฺรณฺยติ

ตฤติยมสย นกิรา ทธฺรฺษติ วยสฺชจน ปตยนฺตะ ปตตฺริณะ

พวกข้าพเจ้าจอมสวดสรรเสริญอำนาจอันมากมายของพระองค์ ผู้มีเกรียงไกร ผู้รักษา ไม่มีอันตราย มีใจบุญ และมีความกรุณา พระองค์ผู้ซึ่งทรงมีก้าวได้ไปไกล ด้วยก้าวทั้งสามก็ครอบคลุมโลกทั้งปวงเพื่อปลดปล่อยและเพื่อชีวิต

มนุษย์ผู้ต้องตาย เมื่อเห็นก้าวอย่างสองก้าวของพระองค์ ผู้อยู่เหนือแสงสว่างนั้น จึงรู้สึกมหัศจรรย์ใจอย่างยิ่ง แต่ครั้นเมื่อพระองค์ก้าวที่สามนั้น ไม่มีผู้ใดเข้าไปได้ถึง อีกทั้งไม่มีแม้แต่ขนของนกที่บินอยู่ในอากาศจะเข้าถึงได้ด้วยแรงแห่งปีก

ชาวอินเดียอารยะจึงเชื่อว่าก้าวสุดท้ายที่ทรงเหยียบบนสวรรค์นั้น เป็นก้าวที่ไม่สามารถมองเห็นได้ อยู่เหนือการไปถึงของสัตว์ปีกทั้งหลาย ซึ่งทำให้เชื่อได้ว่า สวรรค์ในจินตนาการของชาวอินเดียอารยะนั้นอยู่เหนือท้องฟ้าขึ้นไป

อีก เพราะท้องฟ้าเป็นคือส่วนที่เป็นอวกาศหรือบรรยากาศ (อนตริกซ์) ซึ่งในคัมภีร์พระเวททั้งหลายอธิบายว่าส่วนที่เป็นอันตริกซ์นี้คือชั้นบรรยากาศที่อยู่ท่ามกลางระหว่างสวรรค์และโลกมนุษย์ (Monier-Williams, Sanskrit-English Dictionary (2008 revision))

จึงเป็นการสอดคล้องกับข้อความในฤคเวท มณฑลที่ 7 สุกตะที่ 99 มंत्रะที่หนึ่งว่า “พวกข้าพเจ้ารู้จักโลกเพียง 2 เท่านั้น, ข้าแต่พระวิษณุเทพเจ้า, (แต่ว่า) พระองค์ทรงรู้จักโลกที่ยิ่งกว่า (ปรมะ)” ก้าวที่สูงสุดของพระองค์เป็นเหมือนกับดวงตาที่จ้องมองอยู่ในสวรรค์ซึ่งส่องแสงลงมาอย่างสว่างไสว เป็นสถานที่อันน่ารื่นรมย์ของพระองค์ เป็นสถานที่ซึ่งมนุษย์และเทพเจ้าผู้มีศรัทธาแก่กล้ารื่นรมย์

นักวรรณคดีสันสกฤตยุคหลังอธิบายการก้าวอย่างของพระวิษณุทั้งสามก้าวว่าเป็นการแสดงตัวของพระอาทิตย์ นั่นคือ ก้าวที่หนึ่งคือเวลาพระอาทิตย์ขึ้น ก้าวที่สองคือเวลาพระอาทิตย์เที่ยง ก้าวที่สามคือเวลาพระอาทิตย์ตก ซึ่งเป็นการอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติด้วยลักษณะบุคคลาธิษฐาน พระวิษณุก้าวไปแต่ละก้าวพร้อมด้วยเหล่าม้าอาชาไนย 90 ตัวของพระองค์ (= 90 วัน) พร้อมกับพระนามทั้ง 4 ของพระองค์ (= 4 ฤดูกาล) ซึ่งรวมแล้วน่าจะเท่ากับจำนวนวันในหนึ่งปี คือ 360 วัน (Macdonell, 1917, pp.30-31) อีกทั้ง มंत्रะในฤคเวทเองที่กล่าวถึงการก้าวที่แท้จริงของพระวิษณุ นับโดยก้าวที่หนึ่งทรงเหยียบบนโลกมนุษย์ ก้าวที่สองทรงเหยียบที่ชั้นบรรยากาศ และก้าวที่สามทรงเหยียบลงที่สวรรค์ นั่นจึงเป็นการก้าวสามก้าวแล้วครอบคลุมจักรวาลได้ทั้งหมด (Macdonell, 1897, p.38) เหมือนดังที่กล่าวไว้ในคัมภีร์วิษณุปุราณะที่ว่า “เพราะเหตุว่าโลกทั้งปวงนี้ถูกรอบคลุมอย่างทั่วถึงด้วยอำนาจแห่งมหามนะ พระองค์นั้น พระองค์จึงถูกเรียกว่า “วิษณุ” ซึ่งมาจากธาตุ วิตุ ในความหมายว่าผ่านเข้าไปหรือแผ่ปกคลุม เทวดาทั้งปวง มนุษย์ทั้งหลาย ฤๅษีทั้งเจ็ด บุตรแห่งมนุษย์ทั้งหลาย พระอินทร์ ผู้เป็นใหญ่แห่งเทพทั้งสามสิบสามทั้งหลาย ทั้งหมดนี้ นั่นปรากฏออกมาด้วยอำนาจแห่งพระวิษณุทั้งสิ้น” (Viṣṇu Purāṇa III.1.45-46)

สรุป

การสืบค้นร่องรอยแห่งรอยเท้าของพระวิษณุซึ่งผู้เขียนเชื่อว่าเป็นที่มาของสำนวนไทยและกลายเป็นแม่ไม้มวยไทยชื่ออย่างสามชুমในบทความนี้พบว่า ในวรรณคดีสันสกฤตสมัยพระเวท แม้พระวิษณุจะมีสถานะเป็นเพียงเทพชั้นรองในกลุ่มเทพบนสวรรค์ มีบทบาทเพียงเล็กน้อยในเรื่องราวเทพปกรณัมของคัมภีร์ฤคเวทเมื่อเทียบกับเทพเจ้าองค์อื่นๆ ทั้งพระอินทร์ โสมะ วรุณะ

มंत्रะในบทสวดที่กล่าวสรรเสริญ อ้อนวอนพระองค์ก็มีจำนวนเล็กน้อย แต่ถ้าเป็นการกล่าวถึงพร้อมกับพระอินทร์ด้วยแล้วพระองค์มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นสหาย/เพื่อนสนิทของพระอินทร์ร่วมกันสร้างตำนานปรัมปราเป็นเรื่องเล่าของพราหมณ์อินเดียอารยะโบราณได้มากมาย แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป พระอินทร์ที่เคยยิ่งใหญ่กลับตกอับ ในขณะที่พระวิษณุได้รับการยอมรับนับถือเป็นอย่างสูงสุดนับเป็นหนึ่งในองค์เทพเจ้าตรีมูรติ

อย่างไรก็ตาม พระวิษณุในคัมภีร์พระเวทได้สมญานามอีกประการหนึ่งว่าเป็นผู้ก้าวไปได้ไกล ซึ่งชาวอินเดียอารยะได้ยกปรากฏการณ์ธรรมชาติซึ่งก็คือเส้นทางเดินของดวงอาทิตย์ เป็นบุคคลาธิษฐานสู่ความเป็นเทพเจ้าของพวกเขาแล้วอธิบายปรากฏการณ์นั้นๆ ว่าเป็นการกระทำของเทพเจ้าพระองค์นั้นๆ ด้วยเหตุนี้ ก้าวอย่างสามก้าวของพระวิษณุจึงเป็นบุคคลาธิษฐานประการหนึ่งของพระอาทิตย์ไปในที่สุด

จากตำนานเทพเจ้าปรัมปราหรือที่เรียกว่าเทพปกรณัมในคัมภีร์ฤคเวทของชาวอินเดียอารยะในยุคต้นได้ส่งผลต่อมาถึงวรรณคดีสันสกฤตยุคหลังและเคลื่อนย้ายมาสู่ภาษาไทย วรรณคดีไทย ภาษาไทย ซึ่งคนไทยสามารถรับเอาไว้ได้อย่างไม่รู้สึกแปลกแยกแต่ประการใด การก้าวอย่างสามครั้งของพระวิษณุได้มาอยู่ในสำนวนไทยและท่าทางการต่อสู้ของคนไทยและมวยไทยไปเสียได้

บรรณานุกรม

- จิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา. (2546). “ตรีมูรติ: วิวัฒนาการด้านความคิด” ใน พระตรีมูรติ. กรุงเทพฯ: เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์.
- จำลอง สารพัดนึก. (2530). ประวัติวรรณคดีสันสกฤต. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภาพร พลายน้อย. (2557) การศึกษาเปรียบเทียบเรื่องจักรวาลวิทยาในคัมภีร์วิษณุปุราณะและไตรภูมิพระร่วง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาสันสกฤต ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2557
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา [online: <http://www.royin.go.th/dictionary/index.php>] เข้าถึงเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2561
- Bhandarkar, R.G. (2001). Vaiṣṇavism, Śaivism and Minor Religious System. New Delhi: Munshiram Manoharlal Publishers Pvt.Ltd.
- Gonda, J. (1993). Aspects of Early Viṣṇuism. Delhi : Motilal Banarsidass Publishers Private Limited
- Gonda, J. (1996). Viṣṇuism and Śaivism: A Comparison. New Delhi: Munshiram Manoharlal Publishers Pvt.Ltd.
- Hillebrandt, Alfred. (1981). Vedic Mythology. Vol. II. Delhi : Motilal Banarsidass Publishers Private Limited
- Macdonell. A.A. (1897). Vedic Mythology. Strassburg: Verlag Von Karl J. Trubner
- _____. (1917). Vedic Reader for Student. Oxford: The Clarendo Press.
- Winternitz., (1990). A History of Indian Literature Vol. I. Delhi : Motilal Banarsidass Publishers Private Limited, reprinted
- Jaiswal, Suvira. (1981). The Origin and Development of Vaiṣṇavism. New Delhi: Munshiram Manoharlal Publishers Pvt.Ltd.
- Kashyap, R. L. and Sadagopan, S. (1998). Rig Veda Mantra Samhita. [online: <http://www.sanskritweb.net/rigveda/index.html>] เข้าถึงเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2561
- Royal Thai Embassy, [online: <http://newdelhi.thaiembassy.org/th/2012/08>] เข้าถึงเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2561
- mae mai muaythai [online: http://muaythaionlines.blogspot.com/2012/04/blog-post_8280.html] เข้าถึงเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2561
- Monier-Williams, Monier. Sanskrit-English Dictionary (2008 revision) [online: <http://www.sanskrit-lexicon.uni-koeln.de/monier/>] เข้าถึงเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2561

ธรรมะและข้อควรประพฤติของทวิษในอถยายะ ที่ 2 แห่งคัมภีร์มนุสมฤติ Dharma and Rules of *Dvija* in the 2nd *Adhyaya* of the *Manusmṛti*

ธวัชชัย ดุลยสุจริต

Thawatchai Dulyasucharit

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
thaipoet@gmail.com

บทคัดย่อ

มนุสมฤติ หรือมานวธรรมศาสตร์ เป็นคัมภีร์สำคัญของอินเดียโบราณ ว่าด้วยหลักธรรมและข้อควรปฏิบัติของพราหมณ์และพลเมืองโดยทั่วไป คาดว่าแต่งขึ้นเมื่อ 200 ปีก่อนคริสตกาล ถึงคริสต์ศตวรรษที่ 2 มีเนื้อหาเป็นการสนทนาระหว่างมนุและฤๅษีฤๅคฤ

มนุสมฤติมีความสำคัญในหลากหลายด้าน โดยเฉพาะการจัดระเบียบสังคม มรดก การพิพาท ซึ่งนอกจากใช้ในอดีตแล้ว ยังมีอิทธิพลต่อการวางกฎระเบียบสังคมในประเทศอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น มอญ และไทย ดังปรากฏในคัมภีร์ที่มีชื่อคล้ายกัน

ลักษณะคำประพันธ์ในมนุสมฤติ เป็นร้อยกรอง โดยใช้ฉันทลักษณ์ที่เรียกว่า อนุชฎ (หรือโคลก) คณะหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 8 คำ(พยางค์) ทั้งหมด 2,694 โศลก แบ่งออกเป็น 12 บท (หรืออถยายะ)

เนื้อหาหลักของมนุธรรมศาสตร์อาจแบ่งได้เป็น 9 หมวด ดังนี้ 1) กำเนิดจักรวาล 2) แหล่งที่มาของธรรมะ 3) หน้าที่ของวรรณะทั้งสี่ 4) ขั้นตอนของชีวิต 4 ช่วง 5) การตัดสินคดีความและกฎหมาย 18 หมวด 6) การล้างบาป 7) การตัดสินปัญหา 8) ผลกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด 9) การเข้าถึงพรหมัน เฉพาะคัมภีร์มนุสมฤติ ในอถยายะที่ 2 มีเนื้อหาว่าด้วย ธรรมะ และการประพฤติปฏิบัติของผู้รักษาทรมจรรย์ บรรจุอยู่ในบทร้อยกรอง 249 บท อาจแบ่งหมวดหมู่ตามเนื้อหาเพื่อความสะดวกในการค้นหาเป็น 31 หมวด

บทความนี้ ผู้แปลได้แปลเนื้อหาคัมภีร์มนุสมฤติ ในอถยายะที่ 2 จากภาษาสันสกฤตเป็นภาษาไทย เป็นการแปลโดยเน้นรูปโครงสร้างตามภาษาเดิม เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบลักษณะการใช้ภาษาในตัวคัมภีร์เดิม คาดหวังว่าผู้อ่านฉบับแปลภาษาไทยจะได้ประโยชน์ในการศึกษาทั้งด้านหลักธรรม ธรรมเนียมของพราหมณ์ และด้านภาษาสันสกฤตด้วย.

คำสำคัญ มनुสมฤติ, มานวธรรมศาสตร์, ภาษาสันสกฤต, การแปล

Abstract

Manusmṛti or *Mānavadharmasāstra* is an important Sanskrit scripture of ancient India, comprises of dharmas and rules for *brāhmaṇas* and general citizen, It is probably composed around 200 before CE or the 2nd Century. The text relates conversations of Manu and Ṛṣi Bhr̥gu.

Manusmṛti has several important aspects, especially social orders, heritage and quarrels. It's not only used in the ancient times, but also used in later times in some countries in South East Asia, such as Mon, and Thai, as appeared in their legal texts of the similar titles.

The composition of the text is verses. The metre used is called *Anustubh (Śloka)*, consisting of 4 *padas* or quarter-verses of eight syllables, totalling 2,694 verses and separated into 12 chapters (*adhyāya*).

The main contents of *Manusmṛti* can be divided into 8 parts: Creation of the world, Source of dharma, duties of the four castes, four steps of life, laws and judgment, means of removing sins, quarrells and judgement, cycles of life, attending Brahman. The 2nd chapter's content is dharma and rules for *Barhmacarin*, comprising of 249 verses. This can be divided into 31 parts.

In this article, the translator translated the 2nd chapter of Manusmriti from Sanskrit into Thai, keeping the scripture's styles of language for the readers who want to study the style of the texts. The translator does hope that the readers of the Thai translation could have academic benefits in aspects of dharma, Hindu rites, and Sanskrit, as well.

Keywords: Manusmriti, Manavadharmshastra, Sanskrit, Translation

บทนำ

วรรณกรรมภาษาสันสกฤตมีความหลากหลายทั้งรูปแบบและเนื้อหา การจัดประเภทจึงทำได้หลากหลายเช่นกัน เฉพาะวรรณกรรมในศาสนาฮินดู ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ วรรณกรรมพระเวท เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ศรุติ (ศรุติ) และวรรณกรรมอื่นๆ ในศาสนาฮินดู เรียก สมฤติ (สมฤติ) คัมภีร์ศรุติเป็นการรจนาโดยฤषีผู้ได้อินจากพระเจ้าโดยตรง (ศรุติ หมายถึง การฟัง) ส่วนคัมภีร์สมฤติ เป็นการบอกเล่าสืบกันมาก (สมฤติ หมายถึง การจำได้) (MacDonell, 1900: 36-37)

ในส่วนของวรรณกรรมสมฤตินั้นยังอาจแบ่งได้เป็นสองประเภท ได้แก่ วรรณกรรมพิธีกรรม ได้แก่ สุตฺรหรือบทรวมคำสวด หรือคำแนะนำในการประกอบพิธีกรรม เช่น คฤหยสุตฺร เป็นสุตฺรสำหรับการประกอบพิธีกรรมในบ้านเรือน อีกประเภทหนึ่งคือ คัมภีร์ว่าด้วยหลักศีลธรรม การปกครอง หรือระเบียบของสังคม เช่น ธรรมสุตฺร ซึ่งมีคัมภีร์ต่างๆ มากมาย (MacDonell, 1900: 37) และหนึ่งในนั้นก็คือ มนุสมฤติ หรือ มานวธรรมศาสตร์ (อาจเรียกสั้นๆ ว่า มนุธรรมศาสตร์) กล่าวสืบทอดกันมาว่าเป็นคัมภีร์ประเภทสมฤติที่มนุเป็นผู้ประพันธ์ แต่ทว่าผู้ประพันธ์จริงๆ เป็นใครนั้นไม่ปรากฏให้ทราบได้ โดยมีเนื้อหาเป็นการสนทนาระหว่างมนุ (มนุษย์คนแรก) และฤษีภฤค

หากจำแนกประเภทตามเนื้อหาของวรรณกรรม มนุสมฤติก็จัดอยู่ในประเภทธรรมสุตฺร หรือธรรมศาสตร์ คือตำราสำหรับการปกครอง เรียกอีกอย่างว่า อรรถศาสตร์ ซึ่งมีด้วยกันหลายเรื่อง ที่มีชื่อเสียงได้แก่อรรถศาสตร์ของจาณักยะ, ธรรมสุตฺรของเคาตมะ, ของเพาชายณะ, ของอาปัสตัมภะ และของหริณยะเกศิน เป็นต้น (ธวัชชัย ดุยสุจิริต, 2559: 87)

ลักษณะคำประพันธ์ในมนุสมฤติ เป็นร้อยกรอง เพื่อสะดวกในการท่องจำ โดยใช้ฉันทลักษณ์ที่เรียกว่า อนุษฏุก (หรือโคลก) คณะหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 8 คำ(พยางค์) ทั้งหมด 2,694 โศลก แบ่งออกเป็น 12 บท (หรืออัยยายะ) สำหรับระยะเวลาในการประพันธ์นั้นนักวิชาการคะเนไว้ในช่วง ประมาณ 200 ปีก่อนคริสตกาล ถึงคริสต์ศตวรรษที่ 2 (ราวพุทธศตวรรษที่ 3 จนถึงพุทธศตวรรษที่ 7) (Banerji, 1989: 241) ตัวอย่างลักษณะคำประพันธ์ของมนุสมฤติ

วิทวทฺธิกะ เสวิตะ สทฺภรินตยมทเวชราคิภะฯ

หฤทเยนากยมนุชญาโต โย ธรรมสฺตํ นิโพธตฺ ฯ อัยยายะที่ 2 โศลกที่ 1

(คำแปล) ธรรมใดที่รับรองแล้วด้วยหัวใจ โดยผู้พ้นแล้วจากความโหดร้ายอยู่เสมอ อันเป็นจริง และได้รับการนับถือจากผู้รู้ (พระเวท) ทั้งหมด จงเรียนรูธรรมนั้น

คัมภีร์มนุสมฤติแม้จะเป็นหลักธรรม หรือหลักปกครองที่ใช้ในอินเดียโบราณ แต่ก็มีอิทธิพลต่ออนุชนรุ่นหลัง แม้แต่ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังปรากฏคัมภีร์มนุธรรมศาสตร์ฉบับภาษามอญ และยังมีเค้าศัพท์คำว่า พระธรรมศาสตร์ในกฎหมายของไทยด้วย (ปภัสสร เขียวปัญญา, 2539: 1-2) อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการแปลคัมภีร์มนุธรรมศาสตร์นี้จากภาษาสันสกฤตเป็นภาษาไทยอย่างครบถ้วน ผู้แปลเองเคยเผยแพร่บทแปลภาษาไทยของมนุธรรมศาสตร์ อัยยายะที่ 1 เมื่อ พ.ศ.2559 แล้ว (ธวัชชัย ดุยสุจิริต, 2559, 87-98) ในโอกาสนี้ผู้แปลจึงได้นำบทแปลอัยยายะที่ 2 มาเผยแพร่เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจทั้งแก่คัมภีร์ศาสนา การปกครอง พิธีกรรม และภาษา ต่อไป

โครงสร้างเนื้อหา

เนื้อหาหลักของมนุธรรมศาสตร์อาจแบ่งได้เป็น 9 หมวด ดังนี้ 1) กำเนิดจักรวาล 2) แหล่งที่มาของธรรมะ 3) หน้าที่ของวรรณะทั้งสี่ 4) ขั้นตอนของชีวิต 4 ช่วง 5) การตัดสินคดีความและกฎหมาย 18 หมวด 6) การล้างบาป

7) การตัดสินปัญหา 8) ผลกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด 9) การเข้าถึงพรหมัน (คัมภีร์มनुสมฤติที่ปรากฏในปัจจุบัน แบ่งเนื้อหาออกเป็น 12 อธิยาย แต่ละอธิยายมีความยาวใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตามเชื่อว่าเดิมนั้น คัมภีร์นี้ไม่ได้แบ่งเนื้อหาเป็นอธิยายดังที่ปรากฏนี้ (Patrick Olivelle, 2005: 7-8.) คัมภีร์มनुสมฤติ ในอธิยายที่ 2 มีเนื้อหาว่าด้วย ธรรมะ และการประพฤติปฏิบัติของของผู้รักษาพรหมจรรย์ บรรจอยู่ในบทร้อยกรอง 249 บท อาจแบ่งหมวดหมู่ตามเนื้อหาเพื่อความสะดวกในการค้นหาเป็น 31 หมวด (Jha, 1999: vii-viii)

การแปลมनुสมฤติ

ผู้แปลได้แปลเนื้อหาในอธิยายที่ 2 ทั้งหมด 149 โศลก เป็นภาษาไทย เน้นการแปลโดยพยัญชนะ เพื่อให้ผู้อ่านทำความเข้าใจเนื้อหาการเรียบเรียงคัมภีร์มनुสมฤติได้ง่ายขึ้น โดยอาศัยเนื้อหาภาษาสันสกฤต อักษรเทวนาครี และจัดแบ่งหมวดหมู่ตามคางคานาถ ณา ดังกล่าวมาข้างต้น

บทแปลมनुสมฤติเป็นภาษาไทย มีดังนี้

1. ความหมายแห่งธรรมะ

ธรรมใดที่รับรองแล้วด้วยหัวใจ โดยผู้พ้นแล้วจากความโหดร้ายอยู่เสมอ อันเป็นจริง และได้รับการนับถือจากผู้รู้(พระเวท)ทั้งหลาย จงเรียนรู้ธรรมนั้น (1)

2. การละความเห็นแก่ตัว

ความยินดีในความปรารถนาที่นั่นไม่เหมาะสม แต่ความปราศจากปรารถนาก็ไม่มีที่นี้ (ในโลกนี้) เพราะความปรารถนาที่จะท่องเที่ยวพระเวทและการปฏิบัติกรรมโยค กล่าวไว้แล้วในพระเวท (2) แท้จริงแล้ว ความปรารถนาเป็นรากฐานแห่งความคิด พิธีสังเวทเป็นเหตุแห่งความคิด วัตรปฏิบัติ และข้อห้ามกับข้อควรปฏิบัติทั้งหลาย ก็ล้วนถูกจำได้ว่า มีกำเนิดจากความคิด (3)

ไม่มีกรรมกระทำใดๆ ในที่นี้ที่เห็นว่าปราศจากความปรารถนา ไม่ว่าในเวลาใด เพราะสิ่งใดๆ ที่กระทำแล้ว คือการกระทำแห่งความปรารถนา (4) ความเป็นไปอันเหมาะสมในลักษณะเช่นนั้น ย่อมไปสู่ภาวะแห่งโลกเทวดา ฉะนั้นในที่นี้(ในโลกนี้) เขาจะบรรลุถึงความปรารถนาทั้งปวงที่เขาพึงปรารถนา (ฉันทัน) (5)

3. แหล่งความรู้แห่งธรรมะ

พระเวททั้งหมด คือรากแห่งธรรมะ, สมฤติ และธรรมเนียมของผู้รู้พระเวท และแนวทางปฏิบัติเป็นของคนที่ รวมทั้งความยินดีในตนเอง (6) ธรรมะใด สำหรับผู้ใดก็ตาม ที่มิได้ประกาศไว้ ธรรมะทั้งปวงนั้นมิกล่าวไว้แล้วในพระเวท เพราะธรรมะนั้นเองประกอบด้วยความรู้ทั้งหมด (7) แต่ผู้รู้ เมื่อได้เห็นธรรมทั้งหมดโดยสมบูรณ์นี้ด้วยจักขุแห่งปัญญา ตามข้อพิสูจน์แห่งศรุต ก็พึงยินดีในธรรมะของตนเอง (8) เพราะมนุษย์ที่ปฏิบัติธรรมะดังกล่าวไว้ในศรุตและสมฤติ เขาจะมีชื่อเสียงในโลกนี้ และเมื่อตายแล้ว จะบรรลุถึงความสุขอันสูงสุด (9)

แต่พึงรู้ว่าพระเวทคือศรุต พึงรู้ว่าธรรมศาสตร์คือสมฤติ ในความมุ่งหมายทั้งปวง ทั้งสองสิ่งนี้ไม่ควรจะนำมาถกเถียง เพราะธรรมะจากทั้งสองสิ่งนี้ปรากฏแล้วจริงๆ (10)

ทวิขผู้ใด เมื่อได้อาศัยศาสตร์แห่งเหตุ จักปฏิเสธมูลเหตุทั้งสองนี้ เขาจะต้องถูกกำจัดโดยคนดี เพราะทวิขผู้นั้นเป็นผู้ไม่ศรัทธาพระเวท และเป็นผู้ตำหนิพระเวท (11) พระเวท สมฤติ และแนวทางปฏิบัติของตน รวมทั้งสิ่งอันเป็นที่รักของตนเอง ลักษณะแห่งแนวทางทั้งสี่แห่งธรรมะ ถูกกล่าวแล้วอย่างชัดเจน (12) ความรู้แห่งธรรมะถูกมอบไว้ในผู้ไม่ยึดมั่นในความปรารถนาทรัพย์ ในบรรดาผู้แสวงหาความรู้ แนวทางอันสูงสุดก็คือศรุต (13)

4. ความขัดแย้งในศรุต

แต่ที่ใดมีความขัดแย้งกันในศรุต ต้องถือว่าทั้งสองเป็นธรรมะ เพราะผู้ฉลาดทั้งหลายกล่าวแล้วอย่างชัดเจนว่าเป็นธรรมะ (14) เมื่อตะวันขึ้น เมื่อตะวันตกดิน หรือเมื่อไม่มีตะวันหรือดาว พิธีสังเวทถูกปฏิบัติโดยตลอด สิ่งนี้ไถ่

แล้วในพระเวท (15)

5. การปฏิบัติธรรม

บุคคลนั่นเอง มีใช้ผู้อื่นใด ฟังรู้ว่า กฎแห่งพิธีตั้งแต่พิธีพรมน้ำ กระทั่งพิธีศพผู้ของใดก็ตาม พิธีของผู้นั้นมีกล่าวไว้แล้วให้กระทำด้วยมนตระ (16)

6. แผ่นดินที่พึงอาศัย

แผ่นดินใดที่เทวดาเนรมิตขึ้น ที่อยู่ระหว่างแม่น้ำทิพย์สองสาย ได้แก่แม่น้ำสรัสวดีและแม่น้ำฤทขวดี แผ่นดินนั้นเรียกว่า พรหมาวรรต (17) ในแผ่นดินนั้น การปฏิบัติอันสืบทอดมาแต่ปฐมปราชของวาระทั้งหลาย และของวาระผสม การปฏิบัตินั้นเรียกว่า สทจาร [ความประพฤติดี] (18) ถัดจากพรหมาวรรต คือ พรหมรัชเทศ ประกอบด้วยกุฎเยศร มัตสยา ปัญจาลา และศูเรนกา (19)

มนุษย์ทั้งปวงในแผ่นดินนั้นพึงศึกษาจริตของแต่ละคน จากผู้เกิดก่อน (พราหมณ์) ที่เกิดในแผ่นดินนั้น (20) แผ่นดินใดที่อยู่ตรงกลาง ระหว่างหิมวัตและวินธยะ ทางตะวันออกของวินศนะ และตะวันตกของประกายะ แผ่นดินนั้น เรียกว่า มัธยเทศ นั้นแล (21)

ส่วนระหว่างภูเขาทั้งสอง ซึ่งไกลไปทางตะวันออกจรตมหาสมุทร และทางตะวันตกจรตมหาสมุทรนั้นแล ผู้มีปัญญาทั้งหลายเรียกว่า อารยวรรต (22) แผ่นดินใดมีกวางคำท่องไปโดยธรรมชาติ ฟังรู้ว่าแผ่นดินนั้นเป็นที่ควรแก่การบูชา และถัดจากนั้นออกไป เป็นแผ่นดินของมเลจจะ [คนป่าเถื่อน] (23) ทวีชาติ [ผู้เกิดสองครั้ง] พึงอาศัยในแผ่นดินทั้งหลายเหล่านั้นด้วยความขยัน แต่ศูทร พึงอยู่ในที่อื่นๆ หรือที่มีผู้คนเบาบาง (24)

7. บทสรุป

กำเนิดแห่งธรรมนั้นถูกประกาศแก่ท่านทั้งหลายโดยกระซิบแล้ว ท่านจงเรียนรู้อธรรมแห่งวาระทั้งหลาย และกำเนิดแห่งจักรวาลทั้งปวงนั้น (25)

8. ภารกิจและการประกอบพิธีกรรม

การพรมน้ำเป็นต้นของผู้เกิดสองครั้ง เป็นสิ่งพึงกระทำ พร้อมด้วยพิธีกรรมทั้งหลาย อันเป็นมงคล ดังกล่าวไว้แล้วในพระเวท โดยจะชำระบาป และชำระสรีระ ในที่นี้และเมื่อตายแล้ว (26)

ด้วยการเผาเครื่องสังเวทในช่วงมีครรภ์ และโดยพิธีชาตกรรม [พิธีหลังเกิด] พิธีเจาชะ [การโกนจุก] และพิธีเมอาญชินีพนธ์ [พิธีพันหญ้ามงคล] บาปในพีชและครรภ์ของผู้เกิดสองครั้งจะถูกกำจัด (27) ด้วยการสวด ด้วยวัตรปฏิบัติ ด้วยการเผาเครื่องสังเวท ด้วยไตรเพท ด้วยการบูชา ด้วยการมีบุตร ด้วยพิธีมหัยชัย ด้วยพิธีชัย ร้างนี้ถูกทำให้เป็นพรหม (28)

9. พิธีชาตกรรม

ก่อนการตัดสายสะดือ จะต้องปฏิบัติพิธีชาตกรรม โดยการป้อนทองคำ น้ำผึ้งและเนยใส พร้อมด้วยมนตระ (29)

10. พิธีนามธะยะ

พึงประกอบพิธีตั้งชื่อในวันที่สิบ หรือวันที่สิบสอง ในชั่วเวลา หรือในดึกอันเป็นมงคล หรือในฤกษ์มีคุณ (30) [ชื่อ]ของพราหมณ์ต้องเป็นมงคล ของกษัตริย์ต้องมีพลัง ของไวศณะต้องมีทรัพย์สมบัติ และของศูทร นำเกลียด (31) [ชื่อ]ของพราหมณ์ต้องมีสิ่งที่มีความสงบ ของราชา(กษัตริย์) ต้องมีความคุ้มครอง ของไวศยะ ต้องมีความรุ่งเรือง ของศูทรต้องว่าด้วยการรับใช้ (32) [ชื่อ]ของสตรี ต้องนำฟัง ไม่หยาบคาย มีความชัดเจน มีเสน่ห์ มีมงคล ท้ายคำเป็นสระเสียงยาว และมีคำแสดงความนอบน้อม (33)

11. พิธีนิษกรรมณะและอันนปราศนะ

ในเดือนสี่ พึงประกอบพิธีนิษกรรมณะจากเรือนของเด็ก [การก้าวย่างครั้งแรกจากเรือน] ในเดือนหก พึงประกอบพิธีอันนปราศนะ [การป้อนข้าวครั้งแรก] หรือพิธีใดๆ อันเป็นมงคลของครอบครัว (34)

12. พิธีจุฬากรรม

ในปีที่หนึ่ง หรือปีที่สาม พึ่งประกอบพิธีจุฬากรรม [โกนจุก] ตามกฎในหมู่ทิวชาติทั้งปวง จากหลักศรุตติ (35)

13. พิธีอุปนายณะ

ในปีที่แปดหลังจากครรรค์ พึ่งประกอบพิธีอุปนายณะของพราหมณ์ ปีที่สิบเอ็ดของราชา [กษัตริย์] และปีที่สิบสองของไวศณะ (36) พราหมณ์ผู้ปรารถนาความรุ่งเรืองแห่งพรหม พึ่งประกอบพิธีในปีที่ห้า กษัตริย์ผู้ปรารถนา กำลัง พึ่งประกอบพิธีในปีที่หก และไวศณะผู้ปรารถนาความรุ่งเรืองทางโลก พึ่งประกอบพิธีในปีที่แปด (37) พิธีสาวิตรีของพราหมณ์ยังไม่ผ่านเลยกระทั่งปีที่สิบหก ของกษัตริย์ปีที่สิบสอง และของไวศณะปีที่สิบสี่ (38) หลังจากนั้น ทั้งสามวรรณะ ที่ไม่ได้ทำพิธีตามเวลาอันเหมาะสม จะเป็นผู้ตักจากสาวิตรี กลายเป็นวราตยะ [คนนอกวรรณะจำพวกหนึ่ง] ซึ่งถูกดูหมิ่นจากเหล่าอารยะ (39) พราหมณ์ไม่มีพึงมีความสัมพันธ์ ไม่ว่าโดยผ่านพระเวท หรือการแต่งงานกับพวกเขาเหล่านั้น ผู้ไม่ชำระตามพิธี แม้ในความยากลำบาก ในเวลาไหนๆ (40) พึ่งให้พรหมจารีสวมผ้าหนึ่ง จากกางตัว กวางดาว และแกะ และผ้าปาน ผ้าลินิน และขนแกะ ตามลำดับ [ของวรรณะ] (41)

สายคาดเอวอันนุ่มของวิประ [พราหมณ์] สำหรับพิธี ฟันสามเส้นจากหญ้ามูชชี สายธนูของกษัตริย์ทำจากหญ้ามูรวา แต่ของไวศณะทำจากหญ้าศณะ (42) แต่เมื่อไม่มีหญ้ามูชชี (สายคาดเอว) พึ่งทำด้วยหญ้ากุศะ อัศมันตกะ และพัลลวะ โดยฟันสามรอบ เป็นหนึ่งปม สามปม หรือห้าปม ก็ได้ (43) สายอุปวีตของวิประจะต้องทำมาจากฝ้ายสามเส้น ฟันจากล่างขึ้นบน ของราชา(กษัตริย์) ทำด้วยหญ้าศณะ และของไวศณะทำด้วยขนแกะ (44)

มีกล่าวไว้ตามกฎว่า พราหมณ์ควรใช้ไม้เท้า (ทำด้วย) ไม้พิลวะและไม้ปาลาของกษัตริย์ ทำด้วยไม้วาฏฐะ และไม้ขาทิสระ ของไวศณะ ทำด้วยไม้ปิลวะและไม้อุทุมพร (44) ไม้เท้าของพราหมณ์ ต้องวัดได้ระยะจรดผม ของราชา (กษัตริย์) จรดหน้าผาก และของไวศณะ จรดจมูก (45) และ(ไม้เท้า)ทั้งหมดนั้น ควรตรง ไม่มีตำหนิ (สวยงาม) นำมองไม่ทำให้เกิดความน่ากลัวแก่คนทั้งหลาย มีเปลือก และไม่มียอยไฟไหม้ (46)

เมื่อได้ไม้เท้าตามที่ต้องการ และเมื่อได้บูชาภาสกร(ดวงอาทิตย์) ทำประทักษิณรอบกองไฟแล้ว พึ่งขออาหารตามความเหมาะสม (48) สำหรับอุปনীต(ผู้เพิ่งบวช) พึ่งขออาหาร พราหมณ์ให้สวดคำว่า “ภวัต” ขึ้นต้น กษัตริย์ให้สวดคำว่า “ภวัต” อยู่ตรงกลาง และไวศณะให้สวดคำว่า “ภวัต” อยู่สุดท้าย (49)

พึงขออาหารทั้งปวงจาก เริ่มจากแม่ หรือพี่สาว หรือพี่สาวของแม่ตนเอง หรือหญิงใดที่จะไม่ปฏิเสธ (50) และเมื่อได้อาหารแล้ว เมื่อได้มอบแก่ครูด้วยความเต็มใจ และเมื่อดื่มน้ำ และบริสุทธ์แล้ว พึ่งบริโภคอาหารนั้น โดยหันหน้าไปทางตะวันออก (51) หากกินอาหารโดยหันหน้าไปทางตะวันออก เขจะมีอายุยืนยาว หากกินอาหารโดยหันหน้าไปทางตะวันตก เขจะมีชื่อเสียง หากกินอาหารโดยหันหน้าไปทางตะวันตก เขจะมีโชคลาภ และหากกินอาหารโดยหันหน้าไปทางเหนือ เขาจะพบความจริง (52)

ผู้เกิดสองครั้ง เมื่อชำระด้วยน้ำแล้ว พึ่งกินอาหารด้วยความสำรวมเสมอ เมื่อกินอาหารแล้ว พึ่งล้างด้วยน้ำให้สะอาด และสัมผัสสาคอดด้วยน้ำ (53) (เขา) พึ่งบูชาอาหารเสมอ พึ่งกินโดยไม่ตำหนิ และเมื่อได้เห็น พึ่งยินดีและพึงรู้คุณ ทั้งพึ่งน้อมรับด้วยปิตีเสมอ (54) เพราะอาหารที่กินอยู่เสมอด้วยความเคารพ จะให้พละวังชา แต่การกินอาหารโดยไม่เคารพ จะไม่ถึงให้สิ่งทั้งสองนี้ (55) ไม่พึ่งให้สิ่งที่ถ่มออกมาของใคร ไม่พึ่งกินในระหว่าง(มือ) และไม่ควรงินกินขนาด ไม่ไปที่ใดๆ โดยมีเศษอาหารติดอยู่ (56) การกินอาหารมากเกินไปย่อมก่อให้เกิดโรค ทำลายสุขภาพ ไม่พาไปสู่สวรรค์ ไม่เป็นมงคล และถูกดูหมิ่นจากชาวโลก เพราะเหตุนี้ พึ่งหลีกเลี่ยงอาหารนั้น (57)

วิประ (พราหมณ์) พึ่งดื่มน้ำจากมือเสมอ โดยอุทิศแก่พรหม หรือโดยอุทิศแก่เทพเจ้าทั้งสามสิบ แต่ไม่ใช้เลยเมื่ออุทิศแก่บรรพบุรุษ (58) ส่วนของมือตรงโคนนิ้วมือ เรียกกันว่า ที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งพรหม ที่โคนนิ้วก้อย เรียกว่ากาย (ที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งพระประชาปติ) ที่ปลายนิ้ว เรียกว่าที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งเทวดา ข้างล่างของทั้งสอง เรียกว่า ที่ศักดิ์สิทธิ์ของบรรพบุรุษ (59) ก่อนอื่น พึ่งดื่มน้ำสามครั้ง ต่อมาพึ่งเช็ดหน้าสองครั้ง และพึ่งสัมผัสสาคอดด้วยน้ำ รวมทั้งอาตมัน (อก

และท้อง) และศีระชะ (60) ในกาลทั้งปวง ผู้รู้ธรรมะ ผู้ปรารถนาจะชำระตนให้บริสุทธิ์ ด้วยน้ำที่ไม่ร้อน ไม่มีฟอง ที่รับ มาด้วยความเหมาะสม ในที่เปลี่ยว ฟุ้งดื่มโดยหันหน้าไปทางตะวันออกและทางเหนือ (61)

วิประ (พราหมณ์) ฟุ้งชำระด้วยน้ำ ขึ้นไปถึงอก กษัตริย์ชำระขึ้นไปถึงคอ ไวศยะด้วยน้ำที่เพิ่งดื่ม และศูทรด้วย น้ำที่เพิ่งสัมผัส (62) ทวิช (พราหมณ์) ถูกเรียกว่า อุปวิติน เมื่อยกมือขวา เรียกว่า ปราจันวิติน เมื่อยกมือซ้าย และ เรียกว่า นิวิติน เมื่อห้อยคอ (63)

สายคาดเอว หนึ่งกาง ไม้เท้า สายอุปวีต กมันทล [หม้อน้ำ] เมื่อเสียหายแล้ว ควรทิ้งน้ำ แล้วหาใหม่ ดัง กล่าวไว้ในมันตระ (64)

14. พิธีเกศานตะ

พิธีเกศานตะของพราหมณ์จัดขึ้นในปีที่สิบหก ของกษัตริย์ในปีที่ยี่สิบสอง ของไวศยะในอีกสองปีต่อมา (65)

15. พิธีของสตรี

พิธีทั้งปวงนี้ของสตรีทั้งหลาย ฟุ้งประกอบเพื่อสังสการแห่งร่างกาย ในเวลาที่เหมาะสม ด้วยพิธีอันเหมาะสม โดยไม่ต้องสวดมันตระ (66) มีกล่าวไว้ในพระเวท ว่าพิธีแต่งงาน เป็นสังสการของสตรี การปรนนิบัติสามี ที่อาศัยของ ครู และการดูแลบ้าน และการดูแลไฟ (67) ทราบกันว่า พิธีอุปนยกะของผู้เกิดสองครั้ง (พราหมณ์) คือ การกำหนดการ เกิดจริง (บุคคล) ฟุ้งเรียนรู้กรรมโยคะอันเป็นมงคล (68)

16. ภาวะปกติของทวิช

เมื่อทำพิธีอุปนยกะแล้ว ก่อนอื่นครูฟุ้งสอนศิษย์ในเรื่องความบริสุทธิ์ ความประพฤติ การดูแลไฟ และพิธียาม สนธยา (สนธโยปาสนะ) นั้นแล (69)

17. กฎของการศึกษา

และในเรื่องการศึกษา ผู้ควรแก่การสอน (ฟุ้ง) ดื่มน้ำ เหยยหน้าขึ้นตามคัมภีร์ กระทำพรหมายุชลี สวมผ้าอันเบา (สะอาด) และมีอินทรีย์ควบคุมได้ (70) กล่าวไว้ว่า เมื่อเริ่มต้นพระเวท และจบพระเวท เขาฟุ้งรวบเท้าทั้งสองของครู และ เขาฟุ้งเรียน โดยประนมมือทั้งสอง ที่เรียกว่า พรหมายุชลี (71) (เขา) ฟุ้งกอดเท้าของครู ด้วยมือที่ประนม สัมผัส เท้าซ้าย (ของครู) ด้วยมือซ้าย และเท้าขวา ด้วยมือขวา (72) ครูผู้ไม่ล้าอยู่เสมอ ฟุ้งกล่าวกับ (ศิษย์) ที่กำลังจะศึกษา ว่า “อริชว โภ-นี่แน จงเรียน” และฟุ้งออกไป เมื่อ (ครู) กล่าว ว่า “วิราโม’สตุ-การหยุดจงมีอยู่” (73) ฟุ้งเปล่งเสียงปรณ วะ (โอม) ที่ตอนต้น และตอนท้าย แห่งพรหมัน เสมอ และควรเปล่งเสียงโอม ในตอนต้น และตอนท้าย ที่หายไป (74) ผู้ถูกชำระด้วยปวีต ผู้ที่นุ่งบน (หญ้า) ที่มีปลายหันไปทางตะวันออก ผู้ชำระแล้วด้วยปราณายามสามครั้ง ต่อมา ควร กล่าวโอม (75)

พระประชาปตีทรงคันเสียงอะ เสียงอุ และเสียงมะ จากพระเวททั้งสาม และเสียงภูส เสียงภูวัส เสียง สวัส เช่นกัน (76) จากพระเวททั้งสามนั้นแล พระประชาปตีในประเมษฐิน (สวรรค์ชั้นสูงสุด) ได้คันคำว่า ตัท จากฤคเวทแห่งบทสวด สาวิตรีนั้นอย่างละบาท (77) ในสนธยาทั้งสอง การท่องอักษรนี้ และบทสวดนี้ อันเริ่มด้วยวยาหฤติแล้ว วิประ (พราหมณ์) ผู้รู้พระเวท จะได้รวมเข้ากับบุญแห่งพระเวท (78) และการท่องสามส่วนนี้พันครั้ง ช่างนอก ทวิช (ผู้เกิดสองครั้ง) จะถูก ปลดปล่อยจากบาปมหันต์ได้ในหนึ่งเดือน เหมือนงูลอกคราบนั้นแล (79) ผู้เกิดมาเป็นพราหมณ์ กษัตริย์ และไวศยะ ที่ แผลกแยกจากบทสวดนั้น และจากการกระทำของตนเองในเวลาที่เหมาะสม ย่อมพบการครหาในหมู่คนดี (80)

มหาวยาหฤติที่ไม่เสื่อมสามประการ อันนำหน้าด้วยคำว่า โอม และบทสวดสาวิตรีที่มีสามบาท เหล่านี้ รู้จักกัน ว่าเป็นปากแห่งพรหมัน (81) ผู้ใดที่ไม่เฉื่อยชา เมื่อท่องบทสวดนั้นวันแล้ววันเล่า เป็นเวลาสามปี ต่อมาเขาผู้นั้นจะเข้า ไกล่พรหมัน กลายเป็นอากาศ และมีภาพเป็นอากาศ (82) อักษรเดียว คือพรหมอันสูงสุด การกำหนดลมปราณ คือ ตบะอันสูงสุด แต่ไม่มีอะไรสูงส่งกว่าบทสวดสาวิตรีทั้งหลาย ความจริงยิ่งใหญ่มากกว่าความเย็บ (83)

การประกอบพิธีชุธิถีและยชติแห่งพระเวททั้งมวลผ่านไปแล้ว อักษรโอมนั้นถือว่ายากที่จะเสื่อม เช่นเดียวกัน พรหมัน และประชาชนนั้นแล (84) การท่องมนตร์วิเศษว่าการประกอบยัญญ์ตามกฎสิบเท่า การท่องเจียบๆ วิเศษกว่าร้อยเท่า และการท่องในใจวิเศษกว่าพันเท่า (85) พิธีปากยัญญ์สี่ชนิดใดๆ อันประกอบด้วยยัญญ์ตามกฎ ทั้งหมดนั้นไม่อาจเทียบได้กับหนึ่งในสิบหกเลี้ยวของการท่องมนตร์ (86) และด้วยการสวดเบาๆ นั้นแล พรหมณ์พึงประสบความสำเร็จ ไม่มีความสงสัยใดๆ ในสิ่งนี้ เขาพึงกระทำ หรือไม่พึงกระทำสิ่งอื่นใด พรหมณ์นั้น ถูกเรียกว่า ไมตระ (87)

18. การควบคุมวิชัยและอินทรีย์

ผู้ฉลาด พึงกำหนดความพยายามในการควบคุมตนเอง ในวิชัยที่ถูกพาไป แห่งอินทรีย์ทั้งหลายที่ท่องไป เหมือนผู้ควบคุมม้าทั้งหลาย (88) ผู้ฉลาดในกาลก่อนได้กล่าวแล้ว ถึงอินทรีย์ทั้งสิบเอ็ดอันใด ข้าจะได้พรรณนาถึงอินทรีย์อันหลากหลายเหล่านั้นอย่างเหมาะสมตามลำดับ (89) จำได้ว่า หู ผิวหนัง ตา ลิ้น และจมูกนั้นแล เป็นห้า ทวารหนักและทวารเบา เท้าและมือ รวมทั้งจำพุด นั้นแล เป็นสิบ (90)

มีกล่าวไว้ว่า พุทธิอินทรีย์มีห้าอย่าง ได้แก่ หู เป็นต้น ตามลำดับ และกรรมอินทรีย์ มีห้าอย่าง ได้แก่ ทวารหนัก เป็นต้น (91) เป็นที่ทราบว่าเป็นที่สิบเอ็ด ด้วยคุณสมบัติของตนเอง เพราะมีลักษณะของทั้งสองอย่าง และในที่ใดถูกนับ สองกลุ่มกลุ่มละห้าอันก็ถูกนับด้วย (92) ด้วยการยึดติดกับอินทรีย์ทั้งหลาย บุคคลย่อมไปสู่โทษอย่างไม่ต้องสงสัย แต่เมื่อทำลายสิ่งเหล่านี้แล้ว หลังจากนั้น เขาจะบรรลุความสำเร็จ (93) ความอยากย่อมไม่ระงับด้วยการยินดีในความอยาก เหมือนผู้มีทางสีดำ (ไฟ) ย่อมเพิ่ม(ความอยาก)เครื่องสังเวทยมากขึ้น (มีเนยใส เป็นต้น) นั้นแล (94)

ผู้ใดพึงบรรลุถึงสิ่งทั้งปวงนั้น และผู้ใดพึงสละสิ่งทั้งปวงนั้น การสละความอยากทั้งปวงยอดเยี่ยมกว่าการไปถึงสิ่งทั้งมวลนั้น (95) สิ่งเหล่านั้น (อินทรีย์) ที่ติดอยู่กับวิชัยทั้งหลาย ย่อมไม่ถูกทำลายด้วยการไม่ปฏิบัติ เท่ากับการทำลายด้วยความรู้ที่มีอยู่เสมอ (96) พระเวท การสละ พิธียัญญ์ การควบคุม และตะบะ ไม่เคยบรรลุถึงความสำเร็จแก่ผู้กระทำความชั่วร้ายยิ่ง (97) เมื่อได้ยิน สัมผัส เห็น กิน และดมแล้ว บุคคลใดไม่ยินดี หรือเบื่อหน่าย บุคคลนั้น ถูกเรียกว่า เป็นผู้ควบคุมอินทรีย์ได้ (98) ในบรรดาอินทรีย์ทั้งหลายนั้น หากอินทรีย์หนึ่งจากไป ความรู้ของเขาก็ออกไปพร้อมกับสิ่งนั้น เหมือนน้ำไหลออกจากรูรั่วของถุงหนึ่ง (99)

เมื่อกระทำตามความปรารถนา และเมื่อเอาชนะอินทรีย์ทั้งปวงและใจ นั้นแล บุคคลพึงประสบผลแห่งความปรารถนาทั้งปวง โดยการควบคุมด้วยดี ไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย (100)

19. การบูชายามสนธยา

ตอนเช้า ในยามสนธยา พึงยืนท่องบทสวดสวาตีรี จนกว่าจะได้เห็นดวงอาทิตย์ แต่ในตอนเย็น (ในยามสนธยา) พึงนั่ง จนกว่าจะเห็นดวงดาวชัดเจน (101) ในตอนเช้า ยามสนธยา ผู้นั่งท่อง (บทสวดสวาตีรี) ย่อมกำจัดบาปตอนกลางคืน แต่ตอนเย็น ผู้นั่งท่อง ย่อมทำลายบาปที่ทำตอนกลางวัน (102) แต่ผู้ใดไม่ยืน ในยามเช้าตรู่ และผู้ใดไม่นั่ง ในยามเย็น เขาจะถูกขจัดออกจากหน้าที่ทั้งปวงของทวิช (103) พึงปฏิบัติตามกฎที่ปฏิบัติเสมอ พึงท่องบทสวดสวาตีรี ด้วยกายที่สะอาด และจิตแน่วแน่ แม้เมื่อไปสุป่าในที่ไกลนี้ (104)

20. การไม่ต้องปฏิบัติในวันหยุด

อุปกรณ์แห่งพระเวท และการท่องบ่นด้วยตนเอง ไม่จำเป็นในยามที่ไม่ได้เรียน เช่นเดียวกับการท่องมนตร์ในพิธีโหดฤนั้นแล (105) ไม่มีช่วงพักเรียนในการท่องประจำวัน เพราะเวลานั้นคือ พรหมสัตต [การสังเวชวันรินด์ร์แก่พรหม] ซึ่งเครื่องสังเวชถูกสังเวช และเป็นบุญ เมื่อถึงวันหยุดเรียน ให้ถวายไฟ (106) ผู้ใดศึกษาการท่องพระเวทควบคุมตนเอง และทำตนให้บริสุทธิ์ เป็นเวลาหนึ่งปี นำนม นมขัน ฐี และน้ำผึ้งย้อมไหลให้แก่เขาอยู่เสมอ (107)

21. การประกอบพิธีอย่างต่อเนื่อง

ทวิช ผู้เข้าพิธีอุปนยณะแล้ว พึงเติมเชื้อไฟ ขอบอาหาร นอนบนพื้น มอบเครื่องบูชาครู กระทั่งพิธีสมวารตะนะ [พิธีกลับบ้าน] (108)

22. นักเรียนที่มีคุณสมบัติพิเศษ

ลูกของอาจารย์ ผู้เชื่อฟัง ผู้มีความรู้ ผู้ทรงธรรม ผู้บริสุทธิ์ ผู้ไว้วางใจได้ ผู้มีความสามารถ ผู้เอื้อเฟื้อ ผู้สุภาพ และ (ลูก)ของตนเอง ทั้งสิบนี้ ฟังถูกสอน ตามหลักธรรม (109) ไม่ฟังพูดกับใคร เว้นแต่จะถูกถามและผู้ถามด้วยความไม่เหมาะสม แม้จะรู้ คนฉลาดก็ฟังปฏิบัติในหมู่ชน รวากับเป็นคนโง่ (110) ผู้ใดสอนโดยขาดธรรมะ และผู้ใดถามโดยขาดธรรมะ เขาทั้งสอง คนใดๆ ย่อมจากไป (ก่อนเวลาอันควร) หรือตกไปสู่ความชิงชัง (111)

ที่ใดไม่มีธรรมะและอรรถะ หรือแม้การรับใช้ เช่นเดียวกับความรู้ ที่ไม่ถูกหว่านไป เหมือนเมล็ดพันธุ์ดี (ไม่ถูกหว่านไป) ในที่แล้ง (112) ความปรารถนาจะต้องตายพร้อมด้วยความรู้และผู้รู้พระเวทนั้นแล เพราะแม้ในความแน่นคั้นอย่างยิ่ง ก็ไม่ฟังหว่านในที่แล้งเหล่านั้น (113) เข้าไปหาพราหมณ์ และกล่าวว่า “ข้าเป็นทรัพย์ของท่าน จงคุ้มครองข้า อย่าให้เพื่อความปลอดภัย นั้นแล ข้าฟังมีอำนาจสูงสุด” (114) “และผู้ใดมีพรหมจรรย์อันควบคุมได้ มีความรู้ เป็นผู้บริสุทธิ์ เขาทั้งหลายจึงพูดถึงข้า แก้วประเสริฐ ผู้คุ้มครอง ด้วยความระมัดระวัง” (115) แต่ผู้ใดรับเอา(เรียน)พระเวทโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ทอง ผู้นั้นถือว่าเป็นผู้ลักพระเวท (พรหมสเดย) และย่อมตกสู่นรก (116)

23. การแสดงความเคารพ

ฟังเคารพ ก่อนอื่น แก่ผู้ที่เราได้ความรู้ทางโลก ทางพระเวท หรือแม้ทางพรหมัน (117) วิประ ผู้ควบคุมตนเองได้ดี แม้รู้เพียงบทสวดสาวิตรีเท่านั้น ยังดีกว่าผู้รู้ไตรเพท แต่ไม่สามารถควบคุมตนเอง กินอาหารทุกอย่าง และขายทุกสิ่ง (118) ไม่ฟังนั่งพร้อมกับผู้อาวุโสบนที่นอนที่เตรียมไว้ และ(หากนั่ง) ผู้นั่งบนที่นอนฟังลุกขึ้น และทำความเคารพผู้นั้น (119) เมื่อผู้อาวุโสเข้ามา ลมหายใจของเด็กขึ้นข้างบน และกลับคืนสภาพปกติอีกครั้งด้วยการลุกขึ้นและทำความเคารพ (120) ผู้มีนิสัยทำความเคารพและบูชาผู้อาวุโสอยู่เสมอ ย่อมรุ่งเรืองด้วยสิ่งได้ ได้แก่ อายุ ธรรมะ ชื่อเสียง และผละกำลัง (121) เมื่อทำความเคารพผู้อาวุโส และทักทายแล้ว วิประฟังประกาศชื่อตัวเองว่า “กระผมชื่อ...นั้นๆ..” (122) กับผู้ใดที่ เมื่อออกชื่อแล้ว ไม่เข้าใจการเคารพ ปราศรัยฟังกล่าวกะเขาทั้งหลายว่า “ข้า” เช่นเดียวกับสตรีที่ทั้งปวงนั้นแล (123) ฟังออกเสียงว่า “โกล” ต่อท้ายชื่อของเขา ในการทำความเคารพ เพราะฤๅษีทั้งหลายจำได้ว่า คำว่า โกล แทนรูปแห่งชื่อทั้งปวง (124)

ในการทำเคารพ วิประฟังตอบว่า “อายุขมาน ภว เสามยติ” [ท่านผู้ประเสริฐ ของจงมีอายุยืนยาว] และฟังออกเสียงชื่อของเขาที่ตอนท้ายเป็นเสียง “อ” ที่ปรากฏท้ายพยัญชนะ ด้วยการออกเสียงยาวพิเศษ (125) วิประผู้ใดไม่รู้จักการการตอบรับการทำความเคารพ ไม่ฟังได้รับความเคารพโดยผู้ฉลาด ผู้นั้นก็เป็นเหมือนศูทรนั้นแล (126) เมื่อพบพราหมณ์ ฟังถามถึงความสุขสวัสดิ์ พบเหล่ากษัตริย์ฟังถามถึงความไม่วุ่นวาย เมื่อพบไวศยะ ฟังถามถึงความรุ่งเรือง และเมื่อพบศูทร ฟังถามถึงความไม่มีโรคนั้นแล (127) ผู้เข้าพิธีแล้ว ไม่ควรถูกเอ่ยด้วยชื่อ แม้ผู้ยังหนุ่ม แต่ผู้รู้ธรรม ฟังเอ่ยถึงผู้นั้นโดยขึ้นต้นด้วยคำว่า “โกล ภวต” [ดูก่อน ท่านผู้เจริญ] (128)

หญิงใดเป็นภรรยาของคนอื่น และไม่ได้เป็นญาติโดยกำเนิด ฟังกล่าวกับหญิงนั้นว่า “ภวติ” [คุณผู้หญิง] “สุกเค” [ท่านผู้มีโชค] หรือ “ภคินี” [น้องสาว] นั้นแล (129) ฟังลุกขึ้นและกล่าว ว่า ข้าคือ... กะลุง น้ำ อา พ่อตา พ่อผัว พ่อเลี้ยง ฤตวิช [นักบวชสี่ลำดับ] ครู ทั้งหลาย แม้อายุน้อยกว่า (130) น้ำสาว อาสาว ป้า แม่เลี้ยง ควรได้รับการบูชาเหมือนภรรยาของครู เพราะบุคคลเหล่านี้เสมอภรรยาของครู (131) ภรรยาของพี่ชาย ที่มีวรรณะเดียวกัน ฟังได้รับความเคารพที่เท่า ๆ กัน แต่สตรีอื่นผู้เป็นญาติฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่ ฟังได้รับความเคารพที่เท่าเมื่อกลับจากเดินทางไกล (132) พี่สาวของบิดา พี่สาวของมารดา และน้องสาวกับน้องสาว[ของตัวเอง] ฟังปฏิบัติเหมือนต่อมารดา แต่มารดาสูงส่งกว่าบุคคลเหล่านั้น (133)

24. ลำดับอาวุโส

ฟังนับชาวเมืองว่าเป็นเพื่อน เมื่ออายุห่างช่วงสิบปี นับศิลาปินเมื่อห่างไม่เกินห้าปี โคตริยะ [ผู้เรียนพระเวท] เมื่อห่างไม่เกินสามปี แต่ในหมู่ญาติ เมื่ออายุห่างกันเล็กน้อย (134) ฟังรู้ว่าพราหมณ์อายุสิบปี แต่พระเจ้าแผ่นดิน

อายุร้อยปี เป็นพ่อลูกกัน แต่ในบรรดาทั้งสองนี้ พรหมณ์เป็นพ่อของเขา (135) ทรัพย์ ญาติ อายุ การประกอบพิธี และความรู้ รวมกันเป็นห้าสิ่งที่ควรนับถือยิ่งกว่าสิ่งใด และแต่ละสิ่งก็นับถือยิ่งกว่าสิ่งข้างหน้า ตามลำดับ (136) ในบรรดาดาวรรณะทั้งสาม ผู้มีคุณสมบัติทั้งห้ามากที่สุดในบรรดาห้าสิ่งนี้ เป็นผู้ควรแก่การนับถือ แม้ศูทรผู้ไปถึงขั้นที่สิบก็(ควรได้รับการนับถือ)เช่นกัน (137)

พึงสร้างถนนเพื่อผู้อยู่ในรถ เพื่อผู้อยู่ในชั้นที่สิบของชีวิต [ผู้มีอายุมาก] เพื่อผู้ทนทุกข์จากโรค เพื่อผู้มีภาระเพื่อสตรี เพื่อสนาตกะ [ผู้พึงจบการศึกษา] เพื่อพระราชา และเพื่อเจ้าบ่าว (138) แต่ในบรรดาคนทั้งหลายเหล่านี้ เมื่อมารวมกัน สนาตกะและผู้ปกครองแผ่นดินพึงได้รับความเคารพ และในระหว่างพระราชากับสนาตกะ สนาตกะนั้นเองพึงได้รับความเคารพจากผู้ปกครองคน (139)

25. ความหมายของอาจารย์

ทวิชนใด เมื่อได้สอนพระเวทแก่ศิษย์แล้ว พึงสอนพร้อมด้วยคัมภีร์ว่าด้วยพิธี และพร้อมด้วยคำสอนอันเป็นความลับ เป็นที่ทราบกันว่า เขาผู้นั้นคือ “อาจารย์” [อาจารย์] (140) แต่ผู้ใดที่สอนเกี่ยวกับการใช้ชีวิต สอนส่วนเดียวของพระเวท หรือแม้เวทงคะทั้งหลาย ผู้นั้นถูกเรียกว่า อุปาธยายะ [อุปาธยาย] (141) วิประผู้ใดประกอบพิธีทั้งหลาย อันมีพิธีนิเชกเป็นต้น ตามระเบียบอันเหมาะสม และเกื้อกูลด้วยอาหาร เขาผู้นั้นถูกเรียกว่า ครู (142) ผู้ใด เป็นผู้ได้รับเลือก กระทำพิธีบูชา การจุดไฟบูชา การบูชาด้วยการปรุงอาหาร และพิธีอัคนิษโณมเป็นต้น ผู้นั้นถูกเรียก ณ ที่นี้ว่า ฤตวิช [ฤตวิช] (143) ผู้ใดเติมหูทั้งสองด้วยพระเวทอย่างเหมาะสม พึงถือเขาเป็นเสมือนบิดามารดา และอย่าทำร้ายเขาไม่ว่าในกาลใดๆ (144)

ในการแสดงความเคารพ อาจารย์เหนือกว่าอุปาธยายะสิบเท่า บิดาเหนือกว่าอาจารย์ร้อยเท่า แต่มารดาเหนือกว่าบิดาร้อยเท่า (145) ในบรรดาผู้ให้กำเนิด และผู้ทรงพระเวท ผู้ทรงพระเวทเป็นบิดาที่น่านับถือกว่า เพราะการกำเนิดแห่งพระเวทจะให้สิ่งที่เป็นไปตลอดกาลทั้งที่นี้ และในโลกหน้าของวิประ (146)

เมื่อบิดาและมารดาให้กำเนิดสิ่งที่ดำรงอยู่ ซึ่งกันและกัน และเมื่อเขาเกิดจากในครรภ์ จึงเรียกว่าภุติของพ่อและแม่ (147) การเกิด อันอาจารย์ ผู้รู้พิธี ผู้ไปสู่เบื้องปลายแห่งพระเวท ได้ให้กำเนิดแก่เขาเอง โดยใช้สวาทิรนั้น เป็นความจริง ไม่ชรา และไม่ตาย (148) ผู้ใดอุปการะตนด้วยความรู้ ไม่ว่าจะมากหรือน้อย ในที่นี้พึงเรียกเขาว่า ครู ด้วยการอุปการะแห่งความรู้ของเขานั่นเอง (149)

วิประ ผู้กระทำการเกิดแห่งพระเวท และเป็นผู้สอนธรรมะ(หน้าที่)แห่งตน แม้จะเขาจะเป็นเด็ก แต่ตามหลักแล้ว เขาย่อมเป็นบิดาของคนชรา (150) กวี ผู้เป็นลูกของอังคิรส เมื่อได้สอนบิดาทั้งหลาย (บุคคลผู้เสมอบิดา) ก็เรียกพวกเขาว่า “ลูกน้อยทั้งหลาย” เพราะเขาให้ความรู้แก่คนเหล่านั้น (151) พวกเขาทั้งหลาย ผู้มีความโกรธมาถึงแล้ว ได้ตามเทวดาทั้งหลายในเรื่องนี้ และเทวดาเมื่อได้ชุมนุมกัน ก็กล่าวกับพวกเขาว่า เด็กน้อยได้กล่าวกับท่านทั้งหลายถูกต้องแล้ว (152) ผู้ไม่รู้ย่อมเป็นเด็กอย่างแน่นอน บิดาย่อมเป็นผู้สอนมนตรี เพราะผู้คนเรียกผู้ไม่รู้ว่าเป็นเด็ก แต่ผู้คนเรียกผู้สอนมนตรีว่าบิดา นั้นแล (153)

มิใช่ด้วยเวลาปีแล้วปีเล่า มิใช่ด้วยความมีผมหงอก มิใช่ด้วยความรุ่งเรือง มิใช่ด้วยกับญาติทั้งหลาย ฤชี่ทั้งหลายได้ทำแล้วซึ่งธรรมะ ว่า “ผู้ใดชานาญในพระเวท ผู้นั้นเป็นผู้ยิ่งใหญ่ในหมู่เราทั้งหลาย” (154) ในหมู่วิประ ผู้เหนือกว่า คือผู้มีความรู้ แต่ในหมู่ชตริย ผู้เหนือกว่าคือผู้เก่งกล้า ในหมู่ไวศยะ ผู้เหนือกว่าคือผู้มีทรัพย์และธัญญาหาร ในหมู่ศูทร ผู้เหนือกว่า คือผู้มีอายุ (155) บุคคลย่อมไม่เป็นผู้นับถือเพราะศิระหมีผมหงอก ผู้ใดเป็นผู้เรียน แม้อายุน้อย เทวดาทั้งหลายรู้ว่าผู้นั้นนับถือ (156) วิประใดผู้ไม่มีความรู้ในช่างที่ทำด้วยไม้ฉันใด กวางที่ทำด้วยหนังฉันใด ทั้งสามสิ่งนี้มีเพียงชื่อเท่านั้นฉันนั้น (157) ชั้นที่ไร้ประโยชน์ในหมู่สตรีฉันใด พ่อโคไม่ให้ออกในหมู่โคตัวผู้ฉันใด ทานไม่ให้ผลในหมู่คนใจฉันใด วิประย่อมไม่มีประโยชน์ในหมู่ผู้ไม่รู้ฤคเวท ฉันนั้น (158)

26. การทำร้าย

ฟังสอนแก่สิ่งมีชีวิตทั้งหลายโดยผู้ปรารถนาธรรมะ คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน มีประโยชน์ ฟังประกอบพิธีกรรมทั้งหลายด้วยการไม่ทำร้ายสัตว์ทั้งปวง (159) คำพูดและใจของผู้ใดอันบริสุทธิ์และได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม เขาย่อมบรรลุผลทั้งปวงที่ได้รับจากเวทมนต์ [คำสอนที่สุดแห่งพระเวท] (160) ไม่ฟังทำให้คนอื่นเจ็บปวด แม้การทำให้คนอื่นเจ็บปวดด้วยการกระทำหรือความผิด ไม่ฟังยอมให้คำพูดทำให้คนอื่นกลัว เพราะสิ่งเหล่านั้นจะทำให้พวกเขาไม่ได้ขึ้นสวรรค์ (161)

27. การปฏิบัติที่ไม่ดี

พรหมณ์ฟังปลีกตัวจากการนอนนุ่มเสมอที่เป็นเหมือนพิช และฟังเสาะหาความดูหมิ่นอยู่ตลอดเวลา ที่เป็นเหมือนน้ำอมฤต (162) ผู้ถูกตำหนิหลักอย่างมีความสุข ตื่นอย่างมีความสุข และดำรงอยู่โลกอย่างมีความสุข ผู้ตำหนิเองนั้นแหละที่พินาศ (163)

28. การศึกษาพระเวท

ทวิชผู้อาศัยกับครู ผู้ได้รับพิธีบูชาด้วยกรรมโยคะอันสงบ เขาจะสะสมตะบะเพื่อการศึกษาพระเวท (164) เหล่าทวิชฟังบรรลุตังพระเวททั้งปวง พร้อมด้วยยศยศ ที่กระทำในเวลาเดียวกันกับพิธีพิเศษตามหลักอันกล่าวแล้ว (165) ผู้เป็นเลิศแห่งทวิช ผู้บำเพ็ญตะบะอยู่เสมอ ฟังท่องพระเวทอยู่เสมอ เพราะการท่องพระเวทซ้ำๆ ถูกกล่าวแล้วในโลกนี้ว่าเป็นตะบะสูงสุดของพรหมณ์ (166) จริงๆ แล้ว ทวิชผู้ใด แม้สวมมาลัยดอกไม้ แต่ท่องพระเวทในสมาธิอย่างเต็มกำลังทุกวัน เขาผู้นั้นย่อมเผาตะบะได้จนถึงสุดปลายนิ้ว (167) ทวิชผู้ใด มิได้เรียนมนตร์แห่งพระเวท แต่กระทำการงานอื่นอย่างหนัก ผู้นั้นแลย่อมมีชีวิตไปสู่ความเป็นศูทรอย่างรวดเร็ว พร้อมกับตระกูล (168)

29. ความหมายของทวิช

ตามหลักปฏิบัติแห่งศฤติ การเกิดครั้งแรกของทวิช เกิดจากแม่ ครั้งที่สอง จากการผูกหญ้าเมอาญชี ครั้งที่สาม จากการเข้าพิธีชัญญศึกษา (169) ในการเกิดเหล่านั้น การเกิดแบบพรหม มีเครื่องหมายที่การพันหญ้าเมอาญชี สาวิตรี ถูกเรียกว่ามารดาของเขา และอาจารย์ถูกเรียกว่าเป็นบิดาของเขา (170) เพราะการสอนพระเวท อาจารย์จึงถูกเรียกว่าบิดา ในที่นั้น ไม่มีพิธีใดเหมาะสำหรับเขา นอกจากการพันหญ้าเมอาญชี (171) ฟังไม่สวดพระเวท นอกจากบทสวดสวธานินยนะ ในพิธี(ศพ) เพราะตราบใดเขามีได้เกิดในพระเวท ตราบนั้นเขาย่อมเสมอศูทร (172) ผู้ผ่านพิธีอุปนยนะแล้ว จะต้องเรียนพรต และถือพระเวทตามหลักที่กล่าวไว้ด้วยการประกอบพิธีนั้นแล (173) หนึ่งใด สายสูตรใด สายคาตเอดใด ไม่ทำใด และเสื่อผ้าใด อันเหมาะสมของผู้ใด สิ่งนั้นเป็นของเขานั้นเอง ในพิธีทั้งหลาย (174)

30. หลักปฏิบัติของนักเรียน

นักเรียนผู้อาศัยอยู่กับครู จะต้องปฏิบัติตามกฎนี้ เมื่อเอาชนะหมู่อินทรีย์ เพื่อการเพิ่มตะบะของตน (175) ทุกๆ วัน เมื่ออาบน้ำสะอาดแล้ว ฟังกระทำพิธีตรปณะ [การชำระ] แก่เทวดา ฤาษี และบรรพบุรุษ และแต่เทวดาทั้งหลาย รวมทั้งเทวดายรรจนะ [การบูชารูปเทวดา] การเติมพินในไฟบูชานั้นแล (176)

ฟังห่างจากน้ำผึ้ง เนื้อทั้งหลาย เครื่องหอม ดอกไม้ รสทั้งหลาย สตรีทั้งหลาย น้ำส้มทั้งหลายเหล่านี้ และการฆ่าสิ่งมีชีวิตทั้งปวงนั้นแล (177) (รวมทั้ง) การทาผิว การเขียนตา การถือนมและรองเท้า, ความรัก ความโกรธ ความโลภ และการเดินรำ ขับร้อง และเล่นดนตรี (178) (รวมทั้ง) การพนันขันต่อ การทะเลาะกับผู้คน การตำหนิ การโกหกนั้นแล รวมทั้งการสัมผัสและมองสตรี และการทำร้ายคนอื่น (179)

ฟังนอนคนเดียวในที่ทั้งปวง ไม่ฟังปล่อน้ำกาม ไม่ว่าในที่ไหนๆ เพราะผู้ปล่อน้ำกามโดยตั้งใจ เขาย่อมทำลายพรตของตนเอง (180) เมื่อพรหมจารีปล่อน้ำกามออกมาในตอนฝัน แต่ไม่มีความใคร่ เมื่ออาบน้ำ และเมื่อร้องเพลงสวด ฟังกระซิบหรือยกรอง ที่ขึ้นต้นว่า “ปุณรمام” สามครั้ง (181)

ฟังไปตักนำมา หาดอกไม้ หญ้ากุงะ ดินเหนียว และมูลโค เพื่อใช้ประโยชน์ และฟังทำการขออาหารวันแล้ว วันเล่า (182) พรหมจารีฟังไปหาอาหารจากบ้านของผู้ใจบุญทุกวัน ผู้ทำสิ่งอันเป็นมงคล บูชาพระเวท และทำการบูชา เป็นเวลานาน (183) ไม่ฟังขอในตระกูลของครู ไม่ฟังขอในหมู่ญาติพี่น้อง แต่เมื่อไม่มี ฟังหลักเลี้ยงบ้านเรือนทั้งหลาย ก่อนหน้านั้น (184) เมื่อทั้งปวงที่กล่าวแล้วไม่มี ฟังเที่ยวไปในทั้งหมู่บ้าน โดยยังคงบริสุทธิ์ และมีคำพูดที่ควบคุมแล้ว แต่ฟังหลักเลี้ยงผู้ที่ต่าหนี (185)

เมื่อไปหาพินมาจากที่ไกล ฟังวางพินไว้ในอากาศ และฟังบูชาไฟด้วยพินเหล่านี้ ตอนเช้าและตอนเย็น อย่าง กระตือรือร้น (186) ผู้ไม่ได้เจ็บป่วย เมื่อไม่ได้กระทำการจาริกขออาหาร และขอพินเพื่อไฟเป็นเวลาเจ็ดวัน ฟังประพฤติอวักรณิน (187) นักพรตฟังยังชีพด้วยอาหารที่ขอมาเสมอ ไม่ฟังกินจากผู้อื่นคนเดียว และการใช้ชีวิตของนักพรต ด้วยอาหารที่ขอ ถูกจำได้ว่าเสมอกับการอดอาหาร (188)

ในการทำพิธี ในการบูชาเทวดา ในการบูชาบรรพบุรุษ ในการทำกิจกรรม ในการบูชา เมื่อได้รับเชิญฟังบริโภค ตามสบาย เหมือนฤๅษี พรตของเขาจึงไม่ถูกทำลาย (189) การงานที่กล่าวมาแล้วโดยผู้ฉลาดเป็นของพรหมณ์เท่านั้น ไม่แบ่งแก่กษัตริย์และไวศยะ (190)

เมื่อครูสั่งหรือแม้ไม่สั่ง ฟังกระทำเพื่อการเล่าเรียนเสมอ และกระทำเพื่อช่วยงานทั้งหลายของครู (191) เมื่อควบคุมร่างกาย วาจา และพุทธิ อินทรีย์ ใจแล้ว ฟังยืน กระทำอัญชลี โดยมองใบหน้าของอาจารย์ (192) เขาฟังยกมือ ขึ้นเสมอ มีความประพฤติอันดี และระมัดระวังตัว จากนั้นเมื่อถูกสั่งว่า “อาสยตาม” (ฟังนั่ง) ก็ควรนั่งหันหน้าเข้าหาครู (193) เมื่ออยู่กับครู ในกาลทุกเมื่อ ฟังสวมเสื้อผ้าและรับประทานแต่น้อย ฟังลุกขึ้นก่อน และเข้านอนที่หลังครู (194) ไม่ฟังตอบหรือพูดคุย (กับครู) ผู้ที่นอนอยู่ นั่งอยู่ กินอยู่ ยืนอยู่ และเมื่อหันหน้าไปทางอื่น (195) ฟังกระทำ กล่าวคือ ยืน ถ้าครูนั่ง, แต่เข้าไปหาเมื่อครูยืน ออกไปพบถ้าครูเข้ามา และวิ่งตาม ถ้าครูวิ่ง (196) หันหน้าไปหาครู เมื่อครูหันหน้าไปทางอื่น เข้าไปใกล้ เมื่อครูอยู่ไกล น้อมไหว้เมื่อครูนอน และอยู่ใกล้เมื่อครูยืนอยู่ (197) เมื่ออยู่ใกล้ครู ที่นั่งและที่นอนของเขาควรอยู่ต่ำกว่าเสมอ แต่เมื่ออยู่ภายในสายตาของครู ไม่ควรนั่งตามสบาย (198) แม้กลับหลัง ก็ยังไม่ฟังเอ่ยเพียงชื่อของครู และไม่ฟังล้อเลียนท่าทาง การพูด และกิริยาอาการของครู (199)

ที่ใดมีการนิทานหรือแม้ว่าร้ายครู ควรอดหู หรือย้ายไปที่อื่นเสีย (200) จากการครหาครู (เขา) จะกลายเป็นลา ผู้กล่าวร้ายครู จะกล่าวเป็นสุนัข ผู้กินแรงครู จะกลายเป็นหนอน และผู้ริษยาครูจะกลายเป็นแมลง (201) ผู้อยู่ไกลไม่ฟังทำความเคารพ(ครู) ผู้โกรธไม่ฟังทำความเคารพ(ครู) ผู้อยู่ใกล้สตรีไม่ทำความเคารพ(ครู) และผู้อยู่บนยานพาหนะหรือที่นั่ง เมื่อลงมาแล้วฟังอภิวาท(ครู) (202) เมื่อนั่งอยู่กับครู ไม่ควรนั่งเหนือทางลม หรือใต้ทางลม และไม่ควรสิ่งใดเกินจากที่ได้ยินจากครู (203)

ฟังนั่งกับครูบนเบาะ บนชานบ้าน หรือบนยานพาหนะที่ลากด้วยโค ม้า หรืออูฐ และบนเสื่อ บนม้านั่ง บนแผ่นศิลา และในเรือ (204) เมื่อครูของครูอยู่ใกล้ ฟังประพฤติราวกับเป็นครู(ของเรา) และไม่ฟังอภิวาทครูทั้งหลายทั้งปวง โดยมีได้รับอนุญาตจากครู (205) เช่นเดียวกัน ควรประพฤติเช่นนี้เสมอต่อครูผู้ให้ความรู้ ต่อผู้มีสายเลือดเดียวกับตน ผู้ที่ตั้งกลับจากอธรรม และผู้ที่ให้คำแนะนำอันควรบูชา (206)

ฟังประพฤติในหมู่ผู้อาวุโส เหมือนประพฤติต่อครูเสมอ และในหมู่บุตรของครู ผู้ได้รับฐานะของครู และต่อหมู่ญาติของครูเองนั่นแล (207) ลูกของครู ผู้ให้การสอน (แทนบิดา) ไม่ว่าอายุน้อย หรืออายุเท่ากัน หรือเป็นศิษย์ ในอัยยพิธี ควรได้รับเกียรติเยี่ยงอาจารย์ (208) ไม่ฟังลูบไล้แขนขา อาบน้ำ และกินของเหลือของลูกของครู และไม่ฟังล้างเท้าทั้งสอง (209)

ภรรยาของครู ผู้มีวรรณะเดียวกัน ฟังได้รับการบูชาเหมือนครู แต่ผู้ที่ต่างวรรณะ ฟังได้รับการบูชา ด้วยการลุกขึ้นและอภิวาท (เป็นต้น) (210) การขโลม การอาบน้ำ และการลูบไล้แขนขา และการแต่งเส้นผมไม่ถูกกระทำเพื่อภรรยาของครู (211) แม้ภรรยาของครู ที่อายุน้อย ไม่เป็นผู้ได้รับการอภิวาทที่เท้าทั้งสอง โดยผู้มีอายุสี่สิบปีบริบูรณ์ ผู้

รู้คุณโทษ (212) การทำให้ผู้ชายหวั่นไหวเป็นธรรมชาติของสตรีทั้งหลายในโลก ดังนั้น ด้วยเหตุนี้ ผู้ฉลาดจึงไม่ประมาท ในบรรดาหญิงสาว (213) เพราะหญิงสาวสามารถนำให้หลงทางได้ ไม่เพียงคนโง่ แต่แม้คนฉลาดก็ตาม และยังทำให้ เขาเป็นทาสแห่งความโกรธและความปรารถนา (214)

ไม่พียงนั้นในทิวเวอกับแม่ กับน้องสาว หรือกับลูกสาว(ของครู) ผู้มีกำลังแห่งอินทรีย์ทั้งปวง ยังมีอำนาจเหนือแม่ผู้ ฉลาด (215) แต่ผู้เยาว์พึงกระทำการไหว้ตามธรรมเนียมบนพื้นต่อภรรยาที่อายุน้อยของครู และกล่าวว่า อสาวหม [เข้า อยู่ที่นี่] ตามความต้องการ (216) เมื่อกลับจากเดินทาง พึงจับเท้า และกระทำอภิวาทภรรยาของครูทุกวัน พึงรำลึกถึง ธรรมะแห่งความถูกต้อง (217) ชนชุดด้วยพลั่ว ย่อมพบน้ำฉ่ำในดิน ผู้ปรารถนาจะเรียน ย่อมพบความรู้ในครูดั้นนั้น (219)

ความประพฤติ

เขาอาจโงนศีระชะ หรือถักเปีย หรือเพียงถักบนกระหม่อม (โกนส่วนอื่น) ดวงอาทิตย์จักไม่ขึ้นหรือตก ขณะเขา อยู่ในหมู่บ้าน (219) ถ้าดวงอาทิตย์ตกหรือขึ้นบนเขา ผู้นอนอยู่ ไม่ว่าจะตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจ เขาพึงอดอาหารทั้งวัน และ สวด(บทสวดวิตรี) (220) เพราะผู้ใดที่นอนอยู่ขณะดวงอาทิตย์ขึ้น และผู้ใดที่นอนอยู่ขณะดวงอาทิตย์ตก และผู้ใดไม่ได้ ทำพิธีปรายศจิจิต [การล้างบาป] ผู้นั้นจะกลายเป็นผู้ปนเปื้อนบาปมหันต์ (221) เมื่อจิบน้ำแล้ว ด้วยความสงบ และมี ใจเป็นสมาธิ จักคงอยู่เสมอในสนธยาทั้งสอง ในที่อันบริสุทธิ์ พึงสวดมนตร์ตามตามกฎ (222) ถ้าหญิง หรือผู้อ่อนกว่า ทำสิ่งใดๆ ที่ดี พึงปฏิบัติสิ่งนั้น พึงกระทำสิ่งทั้งปวงนั้น เมื่อใจของเขาริ่รมยในสิ่งนั้น (223)

ธรรมะและอรรถะถูกเรียกว่า สิ่งดี บ้างก็ว่ากามและอรรถะ บ้างก็ว่าธรรมะเท่านั้น หรือบ้างก็ว่าอรรถะเท่านั้น แต่ในที่นี้ สิ่งที่ดี ประกอบด้วยสามส่วนนั้น (224)

อาจารย์ บิดา มารดา พี่ชาย และผู้เกิดก่อน ไม่ควรถูกปฏิบัติแม้ด้วยความเคืองแค้น โดยเฉพาะจากพราหมณ์ ที่ขุ่นเคืองใจ (225) อาจารย์เป็นมูรติของพรหมัน บิดาเป็นมูรติของประชาชาติ มารดาเป็นมูรติของแผ่นดิน และพี่ชาย ของตัวเองเป็นมูรติของตัวเอง (226) มารดาบิดาของคนทั้งหลายคนใดได้รับความเจ็บปวดในขณะที่เกิด ไม่อาจชำระ บาปของผู้นั้นแม้เวลาร้อยปี (227) พึงกระทำสิ่งที่รักของทั้งสองเสมอ และของอาจารย์ในกาลทุกเมื่อ เมื่อทั้งสามยินดี เขาย่อมได้รับบะทั้งปวง (228) การเชื่อฟังทั้งสาม กล่าวกันว่า เป็นตะบะสูงสุด ไม่พึงประพฤติธรรมะอื่นใดโดยไม่ได้ รับอนุญาตจากพวกเขา (229) สิ่งเหล่านั้นถูกกล่าวแล้วว่าเป็นโลกทั้งสาม สิ่งเหล่านั้นเป็นอาศรมทั้งสาม สิ่งเหล่านั้น เป็นพระเวททั้งสาม สิ่งเหล่านั้นเป็นไฟทั้งสาม (230)

บิดาถือว่าเป็นไฟคาร์หปัตตะ [เจ้าเรือน] มารดาเป็นไฟทักซิณ [ใต้] ครูเป็นไฟอาหวนียะ [ไฟประกอบพิธี] และ ทั้งสามแห่งไฟนี้ สำคัญยิ่ง (231) เจ้าเรือน ผู้ไม่ประมาทในสิ่งทั้งสาม พึงชนะโลกสาม สุกสว่างด้วยตัวเอง และสำราญ ในสวรรค์เหมือนเทวดา (232)

เขาย่อมบรรลุถึงโลกนี้ด้วยการภักดีมารดา บรรลุถึงโลกท่ามกลาง(ท้องฟ้า)ด้วยการภักดีบิดา แต่บรรลุถึงพรหม โลก(สวรรค์) นั้นแล ด้วยการเชื่อฟังครู (233) ผู้ใดเคารพสิ่งทั้งสามนั้น หน้าที่ทั้งปวงของผู้นั้นย่อมได้รับการเคารพ แต่ การกระทำทั้งปวงของผู้ใดไม่ได้รับการเคารพ การกระทำของผู้นั้นย่อมไม่ได้ผล (234)

ตราบใดทั้งสามคนนี้มีชีวิต ตราบนั้นไม่พึงประพฤติสิ่งอื่น พึงกระทำการเชื่อฟังเสมอในเขาเหล่านั้น และยินดีแล้ว ในสิ่งที่น่ายินดีและมีค่า (235) เขาพึงกระทำสิ่งใดเพื่อชีวิตอื่นโดยไม่ทำร้ายพวกเขาทั้งหลาย พึงบอกสิ่งนั้นแก่พวกเขา ทั้งหลายด้วยใจ วาจา และการกระทำ (236) เพราะในบรรดาพวกเขาทั้งสามนี้ สิ่งที่ควรทำของบุคคลถูกทำให้สำเร็จ หน้าที่นั้นปรากฏต่อหน้า สูงส่ง หน้าที่อื่นๆ ถูกกล่าวว่าเป็นหน้าที่รอง (237)

31. การเรียนรู้จากผู้ต่ำต้อย

ผู้ศรัทธาพึงได้รับความรู้อันล้ำเลิศ แม้จากคนชั้นต่ำ พึงได้รับธรรมะอันสูงส่งแม้จากคนอื่น ๆ พึงได้รับหญิง งามแม้จากคนตระกูลต่ำ [จันทาล] (238) แม้จากพิช ก็อาจได้รับอมฤต แม้จากเด็ก ก็อาจได้สุภาชิต แม้จากศัตรู ก็

อาจได้รับบทความเรื่องพรตอันดี แม้จากสิ่งไม่บริสุทธิ์ ก็อาจได้ทองคำ (239) ดังนั้น ภรรยา แก้วมณี ความรู้ ธรรมะ ความบริสุทธิ์ สุภาสิต และศิลปะอันหลากหลาย เป็นสิ่งที่ได้รับจากทุกที่ (240) ในเวลาที่ไม่สะดวก การเรียนจากผู้ที่มีใช้พราหมณ์พึงปฏิบัติ トラบไคยังคงเชื่อฟังการเรียนจากครู (241) ศิษย์ผู้ปรารถนาจะไปสู่สวรรค์ ไม่พึงอาศัยที่อยู่ เป็นเวลานานกับครูที่ไม่ใช่พราหมณ์ หรือกับครูที่เป็นพราหมณ์แต่ไม่ชำนาญพระเวท (242) แต่ถ้าปรารถนาจะอาศัย โดยถาวรในบ้านของครู พึงปรนนิบัติครู กระทั่งหลุดพ้นจากร่าง (243) วิประผู้ได้รับใช้ครูเป็นอย่างดีกระทั่งการสลาย ของร่าง ผู้นั้นย่อมไปสู่ที่อยู่ชัวันรันดร์แห่งพรหมโดยพลัน (244)

ในเบื้องต้น ผู้รู้ธรรมะไม่พึงให้สิ่งใดๆ แก่ครู แต่ผู้ที่จะเข้าพิธีอาบน้ำ เมื่อได้รับอนุญาตจากครูแล้ว พึงจัดหา (ของขวัญ) เพื่อครูตามความสามารถ (245) เป็นผู้นำไร่นา เงินทอง แมโค ม้า ร่มและรองเท้า ที่นั่ง ข้าว เสื้อผ้า ผัก หรือความยินดี แก่ครู (246) แต่เมื่อครูถึงแก่กรรม พึงประพติพรตต่อบุตรของครู ให้มีคุณสมบัติอันดี ต่อภรรยา ของครู หรือสปีนชะ เหมือนที่ปฏิบัติต่อครู (247) เมื่อพวกเขาทั้งหลายนี้ไม่มีอยู่ เขาผู้ครอบครองที่พักผ่อนเพื่อนั่ง และยืน พึงปรนนิบัติร่างของตน และดำเนินการดูแลไฟต่อไป (248) พราหมณ์ผู้ใดประพติเช่นนั้น เป็นผู้ไม่ห่างจาก พรหมจรรย์ ผู้นั้นย่อมไปสู่สถานที่ยิ่งสูงสุด และไม่เกิดอีกแล้วในโลกนี้ (249)

สรุป

มनुสมฤติในอัยยายะที่ 2 มีเนื้อหาว่าด้วยธรรมชาติ ที่มาของธรรมะ พิธีกรรมและข้อปฏิบัติที่พึงปฏิบัติ ผู้อ่านบท แปลภาษาไทยน่าจะได้ประโยชน์ในการทำความเข้าใจหลักปฏิบัติของฮินดูสมัยโบราณ แม้ว่าจะมีการแปลเป็นภาษาอังกฤษหลายฉบับ แต่การแปลเป็นภาษาไทยช่วยให้ผู้อ่านคนไทยเข้าใจง่ายขึ้น ผู้เขียนแปลคาดว่าจะได้แปลเนื้อหา ในอัยยายะอื่นๆ ตามโอกาสที่อำนวยต่อไป.

บรรณานุกรม

- ธวัชชัย ดุลยสุจริต. (2559) “จักรวรรดิวิทยาในคัมภีร์มनुธรรมศาสตร์” ใน วิชาษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 ลำดับที่ 69, วันที่ 16 มีนาคม – 15 พฤษภาคม.
- ปภัสสร เจริญปัญญา. (2539) การศึกษาเปรียบเทียบคัมภีร์พระมनुธรรมศาสตร์ฉบับภาษาสันสกฤตกับฉบับภาษามอญ วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาสันสกฤต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Banerji, Sures Chandra. (2989). A Companion to Sanskrit Literature. Motilal Banasidass: Delhi.
- Jha, Ganganath. (1999). Manusmrti with the Manubhasya of medhatithi Vol 1- 10. Delhi: Motilal Banarsidass Publisher.
- Macdonell, Arthur Anthony. (1990). A history of Sanskrit Literature. New York: D. Appleton.
- Olivelle, Patrick. (2005). Manu's Code of Law. London: Oxford University Press.

ทำไมพระโหราธิบดีจึงตั้งชื่อแบบเรียนว่า “จินตามณี” Why did Phra Horadhibodee entitle his textbook as Cintamani?

ปรมัตต์ คำเอก

Paramat Kham Ek, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก

คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

จากการหาที่มาของคำว่า จินตามณี จากศัพท์เดิมซึ่งเป็นภาษาสันสกฤตจากมนตร์ของเทพเจ้าและพระเทวี ก็มีความหมาย เนื้อหาไปในทิศทางเดียวกันคือ แก้ววิเศษที่ผู้ใดครอบครองคิดสิ่งใดก็จะได้สิ่งที่ปรารถนา และจินตามณีที่เป็นมนตร์ก็เช่นเดียวกัน ผู้ที่ใช้มนตร์ด้วยการท่องเสกเป่า ก็จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาเช่นกัน วรรณกรรมมหากาพย์ทมิฬเรื่อง ชีวกะ จินตามณี จะเห็นว่าแม้ในวรรณกรรมทมิฬมหากาพย์ ชีวกะ จินตามณี ก็มีเรื่องราวที่เป็นไปในทางหลุดพ้นจากโลกโลภก็อาจเป็นเพราะว่ามีคำว่า จินตามณี ก็เป็นไปได้

จินตามณี ของรามจันทระ ศุกละ พรรณนาถึงอารมณ์ ความพยายาม ความเชื่อ ความรักดี ความกรุณา ความละเอียดและความสำนึกผิด ความโลภและความปิติ ความโกรธ ความอิจฉาริษยา ความกลัว จินตามณี มีความหมายในลักษณะต่างๆ ในอินเดีย ไม่ว่าจะเป็นด้านวรรณกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับแก้ววิเศษและมนตร์ศักดิ์สิทธิ์ ล้วนแล้วแต่มุ่งให้ผู้ที่ปรารถนา ประสบความสำเร็จดังใจหมาย และเป็นไปในทางนำพามนุษย์ให้ข้ามพ้นจากโลกไปสู่ความหลุดพ้น

มณีวิเศษ หรือ มนตร์ เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้ครอบครอง ได้อ่าน ได้ท่อง ก็จะประสบความสำเร็จ ซึ่งเนื้อหาของแบบเรียนก็เป็นศัพท์อักษรเหมือนกับมนตร์ และยังแทรกวิธีการแต่งกาพย์ โคลง ฉันท์อีกด้วย ผู้ที่แต่งหนังสือแบบเรียนจินตามณีนี้ สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นพรหมณ์ที่มาจากนครศรีธรรมราชหรือประเทศอินเดียที่มีภูมิลำเนาอยู่ติดทะเล เพราะรู้ศัพท์ภาษาสันสกฤตเป็นอย่างดี รู้ศัพท์ทางศาสนาพุทธและฮินดู

คำสำคัญ: จินตามณี, โหราธิบดี, แบบเรียน

Abstract

From studying of the word Cintāmanī comes from Sanskrit means a fabulous gem supposed to yield to its possessor all desires. Cintāmanī is called the Mantra of gods and goddess such as the word of Ram is Cintamani Mantra of the lord Ram, Ganesh is Cintāmanī Mantra of lord Ganesh, Kṛīmī is Cintāmanī mantra of kālī, Harīmī of Sarasvatī. One who use those mantras those will be successful in their life. Due to the word “Cintāmanī” the story may give us the knowledge about emancipation from mundane life.

Cintāmanī is composed by Ramcandra Shukla (1884 -1941) he described the feeling, effort, believe, devotee, compassion, ashamedness and repentance, greediness, delightfulness, anger, jealousy, fear etc. and the poem which bring our mind beyond the selfish world. The word Cintāmanī means in different meaning as literature, jewel of thought and magic mantra giving all desires to us and remove human’s mind from selfishness then obtain the liberation.

In the sameway Phrahoradhibadi gave the name of the lesson Cintāmanī. It may is supposed as magical jewel or Magic mantra. When the students are learning, its possessor, spelling then it grants all desires. The lesson of Cintāmanī contains the words likes mantra and teaching how to compose the poem. My idea the writer of Cintamani may be Brahman from Nakhon Srithammarat south of Thailand or southern India who had good knowledge in Sanskrit, Buddhism, Hinduism.

Keywords: Cintamani, Phr Horadhibodee, Textbook

บทนำ

หนังสือจินตามณีนี้อยู่หลายฉบับ คือ 1 จินตามณีนับความแปลก คือ เป็นฉบับที่มีข้อความไปจากจินตามณีนับฉบับอื่นๆ อยู่อีก 2 ฉบับคือ ฉบับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพประทานฉบับหนึ่งกับฉบับเดิมที่เป็นสมบัติของหอสมุดฯ อีกฉบับหนึ่ง 2. จินตามณีนับความพ้องคือ ฉบับที่มีข้อความพ้องกันเป็นส่วนมาก จะมีแตกต่างกันบ้างก็เพียงเล็กน้อยมีอยู่หลายเล่มสมุดไทย 3. จินตามณีนับพระนิพนธ์กรมหลวงวงศาธิราชสนิท ซึ่งทรงแต่งตามรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยเอาจินตามณีนับของพระโหราธิบดีเป็นหลักในการแต่ง 4. จินตามณีนับหมอบรัดเลย์ เป็นฉบับที่มีการเพิ่มประถม ก.กา ปฐมมาลาและปทานุกรมไว้ด้วย (อัมพร แก้วสุวรรณ, 2527 หน้า 11) หนังสือแบบเรียนจินตามณีนี้อาจจะเหลือเล่มเดียวและเนื้อหาจะน้อยก็ตามที แต่ก็ยังเหลือผลงานที่พระโหราธิบดีแต่งขึ้นให้เราได้ศึกษาวิเคราะห์บ้าง

ความหมายของคำว่า จินตามณี

ในคำนำของจินตามณีนับหมอบรัดเลย์ได้เขียนไว้ว่า จินตามณี หรือ จินตามณี แปลว่า แก้ววิเศษ (หมอบรัดเลย์, 2549, คำนำ) ชื่อหนังสือที่ถูกล่ามโซ่เป็น จินตามณีนี้อย่างเดียวก็เพราะว่า จินตามณีนี้นี้ เป็นชื่อของแก้วสารพัดนึกอย่างหนึ่งซึ่งชื่อกันมาแต่โบราณว่า ถ้าใครมีอยู่แล้ว อาจนึกอะไรได้ผลสำเร็จตามใจนึกของผู้เป็นเจ้าของฉันใด ท่านผู้แต่งตั้งนามของหนังสือนี้ ก็ฉันนั้น คือ น่าจะตั้งใจให้ความหมายว่า ถ้ากฤษบุตรีผู้ใดเรียนได้ตามหนังสือเล่มนี้แล้ว ก็จรรู้แตกฉานในอักษรศาสตร์ของไทยได้เหมือนหนึ่งมีแก้วสารพัดนึกคือ จินตามณี จึงมีโคลงบทหนึ่งท้ายหนังสือเล่มนั้นบอกความไว้ชัดเจนว่า

ลิขิตวิจิตรสร้อย	ศุภอรรด
ดั่งมณีจินดารัตน์	เลอศแล้ว
อันมีศิริสวัสดิ์	โสภาคย์
ใครรู้คือได้แก้ว	ค่าแท้ควรเมื่อฯ (จินตามณีนับ เล่ม 1-2, 2514 หน้า 135)

คำว่า “จินตามณี” ในภาษาสันสกฤตยังเป็นชื่อของคัมภีร์ต่าง เช่น คัมภีร์เกี่ยวกับโหราศาสตร์ที่ท่านทศพลแต่ง (จินตามณีนับ เล่ม 1-2 น. 137) ถ้าวิเคราะห์ศัพท์ของคำว่า “จินตามณี” มาจากคำว่า จินตา (cintā) หมายถึง ความคิด มณี (maṇi) หมายถึง แก้วมณี เมื่อรวมทั้งสองศัพท์เข้าด้วยกันเป็น จินตามณี “ต” บาลีสันสกฤตกลายเป็นเสียงเป็น “ด” ในภาษาไทย เช่น ตารา เป็น ตารา ตาปส เป็น ดาบส ตรุณ เป็น ตรุณ เป็นต้น (พิณพ์ พึ่งผลา, 2525 หน้า 336) ดังนั้น จินตามณี จึงหมายถึง แก้วมณีที่วิเศษที่คิดแล้วจะประทานความปรารถนาทุกประการแก่ผู้ที่ครอบครอง (Vaman Shivram Apte, 1989) ดังนั้น คำว่า จินตามณี มาจากคำว่า จินตา หมายถึงความคิด และ มณี (muni) หมายถึง ฤๅษี, นักบวช จึงไม่มีความหมายเหมือนกับจินตามณี

จินตามณีนอกจากหมายถึงแก้ววิเศษแล้วยังหมายถึง พระพรหม, เทพเจ้าสูงสุด, พระนามของพระพุทธเจ้า, ขนมห้าที่ถักไว้ที่คอ (भाँरी bhaumrī) เป็นมงคล

คำว่า “จินตามณี” พบในวรรณกรรมภาษาทมิฬที่เก่าแก่และมีชื่อเสียงคือยุคสังกัม (sangam) มีบทกวีนิพนธ์ 8 ผลงาน เป็นบทกวีลูกทุ่ง 10 บท งานเกี่ยวกับไวยากรณ์ 2 เล่ม และมหากาพย์ 5 เล่ม คือ Silappadhikaram, Manimekhalai, Valaiyapathi, Kundalakesi, and Jivaka Cintamani (<http://www.tamilspider.com/resources/2552-Civaka-Cintamani-A-Tamil-Epic-Sangam-Age.aspx>) 1 ใน 5 มหากาพย์นั้น มีมหากาพย์เล่มหนึ่งชื่อ “ชีวกะ จินตามณี” จากวรรณกรรมมหากาพย์ทมิฬในศาสนาเซนที่ชื่อว่า “ชีวกะ จินตามณี” แต่งขึ้นในสมัยกษัตริย์โจฬะ โดยนักบวชศาสนาเซนชื่อ ตีรุตักกะเตวรี เป็นภาษาสันสกฤต เป็นฉันทที่ชื่อว่า วิรุตตัม (จินตามณีนับ เล่ม 1-2, 2514 หน้า 137) เนื้อหาเป็นเรื่องของพระราชินีชื่อพระเจ้า สัสฉันตันที่ทรงมีเมวมะอยู่ในกามคุณ ทำให้การยอหย่อนต่อการปกครองประเทศจึงให้อำมาตย์มนตรี ชื่อ กัตติยันกรัน เป็นผู้แทนพระองค์ในการปกครอง แต่

เนื่องจากอำมาตย์คนนี้ไม่เชื่อศรัทธาจึงคิดกบฏแย่งอำนาจ เขาได้สังหารพระเจ้า สัสฉันตันตันเสีย แต่ก่อนที่พระองค์จะถูกปลงพระชนม์ พระองค์ได้สั่งให้พระมเหสีที่ตั้งพระครรภ์ขึ้นนกกยงบินหนีไป ต่อมาพระมเหสีได้ให้ประสูติพระโอรสชื่อ ชิวกะ เป็นตัวเอกของมหากาพย์ พระกุมารได้ถูกเลี้ยงดูโดยพ่อค้าผู้นับถือศาสนาเซน (ไชนะ) เมื่อเจริญเติบโตพระกุมารก็ได้กลายเป็นวีรบุรุษและผู้นำในศาสนาเซน ต่อมาพระองค์ได้เสด็จกลับไปยังปิตุภูมิเพื่อล้างแค้นแทนพระราชบิดาพระเจ้า สัสฉันตันตัน พระราชกุมารชิวกะได้ช่วยชนะและฆ่าอำมาตย์กัตติยการันกอบกู้ราชบัลลังก์มาได้ พระเจ้าชิวกะได้ปกครองด้วยความสงบและเจริญรุ่งเรืองจนถึงวัยชรา ทรงเปื้อนนายต่อโลกก็โยโลก และได้พบกับท่านมหาวิระแล้วสละโลกออกบวชเพื่อความหลุดพ้น (<http://www.tamilspider.com/resources/2552-Civaka-Cintamani-A-Tamil-Epic-Sangam-Age.aspx>)

จินตามณีในความหมายที่เกี่ยวกับมนตร์ ผู้ที่ภักดีหรือนับถือพระรามซึ่งเป็นอวตารหนึ่งของพระวิษณุ เมื่อสวดชื่อของพระราม ก็จะได้สิ่งที่ปรารถนาทั้งปวง รามเป็นมahamantri เพียงแค่รามหนึ่งชื่อเป็นที่รวมชื่อของเทพเจ้าสูงสุด ผู้นำถือพระรามควรจะสวดมนตร์ราม เมื่อสวดเขาก็จะไปถึงพระราม รongrab (pātra) ความเมตตาจากพระองค์ พระนามของพระหริ คือ ราม เป็นจินตามณี เป็นสิ่งที่นึกคิด คือผู้ที่ปรารถนาสิ่งใดสิ่งนั้นก็จะได้สมความปรารถนา ไม่ว่าจะงานใดๆ ท่านคุรุณานักได้สอนว่า โดยการภาวนารลึกถึงพระศรีราม การงานทั้งหมดก็จะสำเร็จ (<https://www.bhaskar.com/punjab/ludhiana/news/PUN-LUD-HMU-MAT-latest-ludhiana-news-023503-305763-NOR.html>)

จินตามณีเป็นพระนามหนึ่งของคณบดี (ชื่อหนึ่งของพระคเณศ) เป็นเทวดาแห่งความรู้ ประธานปัญญาแก่เรา เรียกท่านว่าผู้กำจัดอุปสรรค มีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่งราชกุมารองค์หนึ่งพระนามว่า คณะ มีความโหดร้ายมาก พระองค์ทำความเดือดร้อนให้กับคนยากจนและขัดขวางการบำเพ็ญตบะของนักบวช ครั้งหนึ่งพระองค์ไปล่าสัตว์กับเพื่อนๆ มีกบิลฤๅษีตนหนึ่งอยู่ในอาศรม ฤๅษีได้ทำการต้อนรับพระเจ้าคณะและเชื้อเชิญให้เพื่อนๆ ของพระองค์รับประทานอาหาร พระเจ้าคณะเมื่อเห็นอาศรมของฤๅษีกบิลจึงทรงพระสรวลหัวเราะและตรัสว่า นักบวชยากจนอย่างท่านจะจัดการเลี้ยงอาหารคนมากมายได้อย่างไร? จากการพูดเช่นนี้ ฤๅษีกบิลได้นำเอาจินตามณี(มณีที่ให้สิ่งที่ปรารถนา) จากสร้อยคอของตนและวางไว้บนโต๊ะไม้ขนาดเล็ก ท่านฤๅษีได้ไหว้แก้วมณีและได้ทำการขอพร และเมื่อมองไปที่ปรากฏภูมิโรงครัวห้องหนึ่ง ให้แต่ละคนนั่งบนอาสนะไม้จันทร์ เสริพออาหารที่อร่อยด้วยถาดเงิน พระเจ้าคณะและสหายมีความสุขที่ได้บริโภคอาหารอร่อย พระเจ้าคณะเมื่อทรงเสวยพระกระยาหารแล้วได้ทรงขอแก้ววิเศษกับฤๅษีกบิล แต่ฤๅษีปฏิเสธ เพราะท่านรู้ว่าพระเจ้าคณะมีนิสัยชั่วร้าย ดังนั้นพระเจ้าคณะจึงใช้กำลังแย่งแก้วนั้นไป หลังจากนั้น ฤๅษีกบิลได้อาราธนาพระคณบดี(พระคเณศ) คณบดีพอใจในความภักดีของฤๅษีจึงตัดสินใจที่จะสั่งสอนพระเจ้าคณะ พระเจ้าคณะทรงพระดำริว่า จะทำร้ายฤๅษีกบิลเพื่อนำแก้วมาอีก ดังนั้นพระองค์จึงทำร้ายฤๅษีกบิล ด้วยพระเมตตาของพระคณบดีได้เกิดกองทัพใหญ่ขึ้นในป่าและได้ฆ่าทหารทั้งหมดของพระเจ้าคณะเสีย ตอนนี้พระคณบดีได้ลงรบเอง พระเจ้าคณะได้โจมตีด้วยการยิงกราดด้วยศรที่พระคณบดี แต่พระองค์ได้ทำลายลูกศรเสีย หลังจากนั้นพระคณบดีได้ขว้างอาวุธขวานไปที่พระคณะและฆ่าเสีย พระราชาอภิชาติผู้เป็นพระราชบิดาของพระเจ้าคณะได้เสด็จมายังสนามรบและพระองค์ได้ไหว้พระคณบดี พระองค์ได้มอบจินตามณีแก่ฤๅษีกบิลและได้ขอโทษพระคณบดีแทนพระโอรสของพระองค์ และหลังจากพระเจ้าคณะสวรรคตแล้วจึงได้ขอพรให้พระองค์ได้หลุดพ้น พระคณบดีผู้ที่มีพระเมตตาได้ฟังพรของพระราชาแล้ว ดังนั้นพระคณบดีจึงได้ช่วยเหลือฤๅษีกบิลเพื่อรับจินตามณีคืน ดังนั้น จึงเรียกพระคณบดีว่า จินตามณี (<https://hindi.boldsky.com/inspiration/short-story/how-ganapati-came-be-known-as-chintamani-005622.html>)

คำว่าจินตามณี เป็นคำที่ใช้เรียกชื่อมนตร์ของเทพเจ้าและพระเทวี เช่น มนตร์พระแม่กาลีคือ มนตร์ Krīm เป็นมนตร์อักษรเดียวของพระแม่กาลี มีอิทธิฤทธิ์มาก เรียกว่า “จินตามณีของพระแม่กาลี” มนตร์ทิพย์ของพระแม่สรัสวดี หลังทารกเกิดครึ่งชั่วโมงก่อนทำพิธีเกิด ใช้ดินทองหรือลวดทองเขียนยันต์ที่ลิ้นด้วยเนยบริสุทธิ์ผสมด้วยน้ำผึ้ง

แล้วท่องมนตร์ โอม หรีม โอม om harim om จากมนตร์นี้ หรีมเป็นเมล็ดจินตามณี และควรสวดมนตร์นี้ด้วยเสียงที่ไพเราะข้างๆหูทารก (http://www.pustak.org/index.php/dictionary/word_meaning)

แม้ในหนังสือจินตามณีเล่ม 1-2 ฉบับสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ ได้พูดถึงจินตามณีเป็นมนต์ว่า ยังมีขาดกเรื่องหนึ่ง ซึ่งท่านพระสิริมังคลาจารย์ยกเอามาสาธกในมั่งคั่งถกที่ปณี ตอนแก้วปาปาวีรติกกล่าวถึงนางยักษ์นี้บอกวิชาชื่อจินตามณี ให้แก่ลูกชายที่จะมาอยู่ในหมู่มนุษย์ แต่ที่นางพันรุตบอกให้พระสังข์ในเรื่องสังข์ทองเรียก มหาจินตามนต์ และสำหรับร้ายเรียกเนื้อเรียกปลา

อันรูปเงาะไม้เท้าเกือกแก้ว	แม่ประสิทธิ์ให้แล้วตั้งปรารณา
ยังมนต์บทหนึ่งของมารดา	ชื่อว่ามหาจินตามนต์
ถึงจะเรียกเต่าปลาจฉาชาติ	ฝูงสัตว์จับบาทในไพรสนต์
ครุฑาเทวัญขึ้นบน	อ่านมนต์ขึ้นแล้วก็มาปล้น (จินตามณี เล่ม 1-2, 2514 หน้า 136)

จากการศึกษาที่มาของคำว่า จินตามณีที่ปรากฏอยู่ในที่ต่างๆ หมายถึง แก้ววิเศษ พระนามของเทพเจ้า บุคคลวัตถุที่เป็นมงคล มนตร์ที่ศักดิ์สิทธิ์ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นไปในสิ่งที่ดี เป็นมงคลและมีความศักดิ์สิทธิ์

จินตามณียังเป็นผลงานการประพันธ์ลักษณะเป็นบทความหลายๆ เรื่อง ของนักวิจารณ์,นิพนธ์ นักประวัติศาสตร์ นักแปล นักเล่าและกวี งามจันทร์ ศุกละ (1884 -1941) เช่น เรื่องอารมณ์ ความพยายาม ความเชื่อ ความรักดี ความกรุณา ความละเอียดและความสำนึกผิด ความโลภและความปิติ ความโกรธ ความอิจฉาริษยา ความกลัว ความโกรธ ช่วงท้ายพูดเกี่ยวกับกวีคืออะไร ท่านได้ให้ความหมายของกวีว่า กวีคือคำพูดของมนุษย์เป็นศัพท์ยกใจของมนุษย์ให้หลุดพ้นเหนือดินแดนที่นำละอายที่มีความเห็นแก่ตัว ไปยังโลกที่มีความเสมอภาคกัน มีความคิดที่บริสุทธิ์ จะเห็นว่า ท่านงามจันทร์ ศุกละได้เขียนเรื่อง จินตามณีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางศาสนา รวถึงเรื่องกวี ซึ่งไม่ใช่กวีที่ให้ความหมายของศัพท์ที่มีความไพเราะลึกซึ้งทำให้เกิดความเพลินใจ แต่เป็นกวีที่จะยกจิตใจมนุษย์ให้หลุดพ้นจากโลกแห่งความเห็นแก่ตัว มีจิตใจบริสุทธิ์ (Acharya Ramacandra Shukla, 1992, p. 93)

จากการหาที่มาของคำว่า จินตามณี จากศัพท์เดิมซึ่งเป็นภาษาสันสกฤต จากมนตร์ของเทพเจ้าและพระเทวี ก็มีความหมาย เนื้อหาไปในทิศทางเดียวกันคือ แก้ววิเศษที่ผู้ใดครอบครองคิดสิ่งใดก็ได้สิ่งที่ปรารถนา และจินตามณีที่เป็นมนตร์ก็เช่นเดียวกัน ผู้ที่ใช้มนตร์ด้วยการท่องเสกเป่า ก็จะได้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาเช่นกัน ส่วนวรรณกรรมมหากาพย์ที่มีเรื่อง ชีวกะ จินตามณี เกี่ยวกับพระราชาทรงพระนามว่า ชีวกะ จินตามณีเป็นพระโอรสของพระเจ้าสัสนันต์พระบิดาผู้ฝึกฝนในกามคุณละเลยการปฏิบัติหน้าที่ในการปกครองบ้านเมือง จนอำมาตย์มนตรีได้ทำการกบฏและสังหารพระองค์ ต่อมา ชีวกะ จินตามณีพระโอรสของพระองค์ก็ได้มายึดราชสมบัติคืนและปกครองบ้านเมือง ในวัยชราพระองค์ได้เปื้อนนำทางโลกีย์ พบพระมหาวีระแล้วออกบวชในศาสนาเซนเพื่อความหลุดพ้น จะเห็นว่าแม้ในวรรณกรรมมหากาพย์ ชีวกะ จินตามณี ก็มีเรื่องราวที่เป็นไปในทางหลุดพ้นจากโลกโลกีย์ อาจเป็นเพราะว่ามีคำว่า จินตามณี ก็เป็นได้ ผลงานการประพันธ์บทความของท่าน งามจันทร์ ศุกละที่ชื่อว่า จินตามณี แต่ละเรื่องพรรณนาถึงความหลุดพ้นจากความเห็นแก่ตัวของคนในโลก แม้ในเรื่องบทกวีที่เป็นบทกวีที่นำพาจิตใจมนุษย์ให้อยู่เหนือความเห็นแก่ตัว ที่มีเรื่องความโกรธ ความโลภ ความอิจฉาริษยา ความกลัว แม้ในหนังสือจินตามณี เล่ม 1-2 ปรากฏมีประเพณีการไหว้พระรัตนตรัยและเทพเจ้าว่า

ศรีลิตีวิวิธบรร กรประณต ทคนขประนม บรมไตรโลกยโมลี ศรีบรมไตรรัตน ชคัต

โลกาจารย์ นบนนภาร พระสุรัสวดี คำภีร์ญาณพันลิก อธิกโชติปัญญา ข้อยข้าขอเขียน อาธิ

อักษรปราชแตงไว้ (จินตามณี เล่ม 1-2, 2514 หน้า 1)

จะเห็นว่ารายบพนี้ผู้ประพันธ์ต้องมีความรู้และความเชื่อศรัทธาในศาสนาพุทธและฮินดู ซึ่งมีการประณมมือ

ไหว้พระศรีรัตนตรัย ผู้อาจารย์ของโลก และพระสรัสวดี ผู้เป็นพระเทวีแห่งความรู้ ตามพราหมณ์ขุราณะ อัยยยะ ที่ 43 กล่าวว่า พระสรัสวดีเป็นพระธิดาของพระพรหม พระสรัสวดีจะอยู่ที่ปลายลิ้นของทุกคน และเดินร่ายอยู่บนลิ้นของคนที่มีการศึกษา (Vettam Mani, 1993, p. 695) (หมายถึง การท่องจำตำราต้องใช้ลิ้นในการท่อง) ดังนั้น ผู้ที่จะเริ่มการเรียน ในพิธีเกี่ยวกับการเรียนการสอนต้องสักการบูชาพระสรัสวดีเสมอจะได้ประสบความสำเร็จในการเรียน

และในบทค่านมัสการ

นโมนะมัสการประนอม	อภิวัตวันทา
เมแห่งดูข้าประพฤติปรา	รพภโดยจำนงใจ
อัสถุจมีแก่มนสา	ทรเจนาใน
ตัสสพุทฺธสรวโรไตร	ภพโลกยนาโถ
ธรงนามพระภควโต	พุทธภคยเดโช
พระองค์คืออรหโต	อันหักกามสงสาร
สัมมาสัมพุทธัสสพระสร	เพธโพธิโอฟาร
ตรัสไถยธรรมวราญา-	ณ ประเสริฐเลิศไกร
นบธรรมพระมกุฏไตรย	ปิฎกกุดตมิโน
โลกุตตราวรวีโส	ยวิเศศศุกษุม
ยอกรกาณจนกฤษดาญ	ขวลิตกันภุม
พุทโธรสากิขุมนุข	คณสงฆอรชฎารย
เสรีจถวายศรีโรตมภิวัน	ทียช้านมัสการ
ไตรรัตนทิวรญ	ณ มหามหาศจรย
เดชานูภาพวรไตร	รัตนโชติพรายพรณ
จขุสวสดีชัยสรวร	ยธาธิบดีมากมี (จินตามณี เล่ม 1-2, 2514 หน้า 12)

จากบทนมัสการนี้ แสดงให้เห็นผู้วันทากราบไหว้น้อมใจไปยังพระพุทธเจ้าผู้เป็นพระอรหันต์ผู้หลุดพ้นจากสังสาร เป็นที่พึ่งของสัตว์โลก ผู้ตรัสสั่งสอนธรรมคือพระไตรปิฎกอันเป็นโลกุตตรธรรมและบุตรของพระพุทธเจ้าคือพระสงฆ์ จากการกราบไหว้ขออานาภาพแห่งพระรัตนตรัยจึงประธานความสุขสวัสดี มีชัย แสดงให้เห็นความปรารถนาความสุขสงบ ความสำเร็จนั่นเอง ดังนั้น ชื่อ จินตามณี หนังสือแบบเรียนนี้ ผู้แต่งคือพระโหราธิบดี ต้องเป็นผู้ที่รอบรู้จักความหมายของคำนี้ดี ก็คือต้องมีการศึกษาวรรณกรรมทมิฬหรือมนตร์ของเทพเจ้าและพระเทวีนำความสำเร็จความปรารถนามาให้ เป็นไปได้ว่า ผู้แต่งคงไม่ใช่คนไทย ที่เกิดในเมืองไทยในเวลานั้น อาจจะเป็นพราหมณ์ที่มีความรู้ทางภาษาสันสกฤตและวรรณกรรมภาษาทมิฬและสันสกฤตเป็นอย่างดี และการที่ท่านได้นำคำว่า “จินตามณี” มาตั้งชื่อแบบเรียน ก็เพราะว่าแก้วจินตามณีและมนตร์จินตามณีก็จะให้สิ่งที่ผู้ปรารถนาต้องการ และลักษณะของมนตร์ที่เป็นจินตามณีจะเป็นคำหนึ่งศัพท์หนึ่ง เช่น จินตามณีที่เป็นมนตร์พระรามคือ “ราม” ซึ่งเป็นพระนามของพระราม จินตามณีมนตร์ของพระคเณศคือ “คเณศ” จินตามณีมนตร์ของพระแม่กาลีคือ “กริม” จินตามณีมนตร์ของพระสรัสวดีคือ “หริม” ลักษณะมนตร์จินตามณีที่เป็นศัพท์เหล่านี้ผู้ใช้ต้องภาวนาเสกเป่าค่านั้นๆ เช่นเดียวกับพระโหราธิบดีได้ตั้งชื่อแบบเรียนว่า จินตามณี สันนิษฐานว่า น่าจะตั้งไว้เพื่อให้เป็นเหมือนดั่งแก้วมณีวิเศษหรือมนตร์ เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ครอบครอง ได้อ่าน ได้ท่อง ก็จะได้ประสบความสำเร็จในการเรียน หรือได้สิ่งที่ปรารถนา

ในหนังสือจินตามณี เล่ม 1-2 ได้พูดถึงพระโหราธิบดีว่า (ที่เรียกว่าพระมหाराชครูนั้น สันนิษฐานว่า เห็นจะเป็นคนเดียวกันกับพระโหราผู้แต่งหนังสือจินตามณีนั่นเอง ทำนองจะเรียกกันว่า พระมหाराชครู เพราะสมเด็จพระ

นารายณ์ทรงยกย่องเป็นครูบาอาจารย์ มิใช่เป็นตำแหน่งพระมหाराชาครูลูกขุนหรือพระมหाराชาครูพราหมณ์ พระโหราไมใช่ตำแหน่งพระมหाराชาครูพราหมณ์ ด้วยเหตุนี้จึงปรากฏว่าหนังสือ สมุทโฆษคำฉันท์นั้น (เรื่องเดียวกัน, หน้า 165) ผู้เขียนขอแสดงความคิดเห็นว่า พระมหाराชาครู เป็นตำแหน่งของพราหมณ์ในราชสำนักที่รับสนองพระราชโองการของรัฐกาลที่ 1 เป็นต้นมา พระมหाराชาครูพิธีศรีวิสุทธิคุณ (สวาสต์ รั้งสิพราหมณ์กุล) ได้บันทึกไว้ว่า “ได้พบประวัติพราหมณ์ในสมุดข่อยในพระบรมมหาราชวัง จึงได้คัดลอกไว้ดังนี้

รัชกาลที่ 1 มีพระมหाराชาครูพิธี ชื่อ สมบุญ

รัชกาลที่ 2 มีพระมหाराชาครูพิธี ชื่อ บุญคง

รัชกาลที่ 3 มีพระมหाराชาครูพิธี ชื่อ ทองคำ

รัชกาลที่ 4 มีพระมหाराชาครูพิธี ชื่อ พุ่ม

พราหมณ์เหล่านี้โดยมีพราหมณ์จากนครศรีธรรมราชเป็นหลักได้ร่วมกับพราหมณ์จากกรุงเก่าคือ พราหมณ์สายตระกูลศิริวัฒน์ ที่หลบหนีสงครามมา ซึ่งได้สืบสายเข้ามารับราชการในช่วงสมัยรัชกาลที่ 1-2 เช่นกันมาร่วมกันสร้างเทวสถานโบสถ์พราหมณ์ขึ้น ดังนั้นตำแหน่งของพราหมณ์มหाराชาครู อาจจะเป็นตำแหน่งเดิมที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ส่วน พระโหราธิบดี ก็น่าจะเป็นพราหมณ์ที่ทำหน้าที่นั้นๆ ก็จะเรียกตามหน้าที่ เช่น บทบาทของพราหมณ์ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น พราหมณ์ในราชสำนักกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นแบ่งเป็นสามประเภท คือ

1. พราหมณ์พิธี ทำหน้าที่สืบทอดธำรงรักษาและประกอบพระราชพิธีต่างๆ ในราชสำนัก คือพวกที่มาจากนครศรีธรรมราช

2. พราหมณ์โหราจารย์ คือ พราหมณ์ปุโรหิต ทำหน้าที่เป็นโหราประจำราชสำนักถวายฤกษ์ยามที่ดีในการประกอบพระราชพิธีต่างๆรวมทั้งถวายคำทำนายทางโหราศาสตร์

3. พราหมณ์พฤฒิปาศ คือพราหมณ์มาจากเขมรทำหน้าที่จัดการดูแลช้างและพิธีกรรมเกี่ยวกับการคล้องช้างหน้าที่หลักที่สำคัญของพราหมณ์ราชสำนักในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น อาจแบ่งได้เป็นหัวข้อต่างๆ ดังนี้

- เป็นครูของพระมหากษัตริย์ สอนการใช้ศาสตราวุธและเวทย์มนตร์ต่างๆ
- เป็นที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ถวายคำแนะนำในเรื่องการบริหารบ้านเมือง
- เป็นโหราทำนายดวงชะตา และเหตุการณ์บ้านเมือง
- ประกอบยัญพิธีต่างๆ เพื่อพระมหากษัตริย์
- อำนวยความสะดวกในการรบ
- เป็นผู้พิพากษาคัดสินคดีความต่างๆ
- เป็นราชทูต (กาญจนา สุวรรณวงศ์, 2523, หน้า 65 อ้างใน บำรุง คำเอก, 2547 หน้า 40)

จะเห็นว่าตำแหน่งพราหมณ์กับหน้าที่พราหมณ์แยกกันอย่างชัดเจน พระมหाराชาครูเป็นตำแหน่งพราหมณ์ส่วนพราหมณ์โหราจารย์ คือพราหมณ์ที่ทำหน้าที่ทำนายดวงชะตาและเหตุการณ์บ้านเมือง ก็เป็นไปได้ว่า พระมหाराชาครูมีหน้าที่ทำนายดวงชะตา จึงเรียกว่า พระโหราธิบดี คือหัวหน้าพราหมณ์ที่ทำหน้าที่ทำนายดวงชะตา ในหนังสือแบบเรียนจินตามณี เล่ม 1-2 ก็ได้กล่าวถึงการทำนายของพระโหราธิบดีว่า พระโหราธิบดีผู้นี้ ปรากฏเกียรติคุณว่าเป็นผู้ทูลถวายคำทำนายแม่นยำ สมเด็จพระเจ้าปราสาททองทรงเชื่อถือมาก มีกล่าวไว้ในพระราชพงศาวดารว่า “พระโหราคนนี้แม่นยำนัก ครั้งหนึ่ง (สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปราสาททอง) เสด็จอยู่ในพระที่นั่งจักรวรรดิไพชยนต์มหาปราสาทมุสิกตกลงมา ทรงพระกรุณาเอาขันทองครอบไว้ ให้หาพระโหรามาทาย พระโหราคำนวณแล้วทูลว่า สัตว์สี่เท้า ทรงพระกรุณาตรัสว่า กี่ตัว พระโหราคำนวณแล้วทูลว่า สี่ตัว ทรงพระกรุณาตรัสว่า สัตว์สี่เท้า นั้นถูกอยู่ แต่ที่สี่ตัวนั้นผิดแล้ว ครั้นเปิดขันทองขึ้น เห็นลูกมุสิกกลานอยู่สามตัวกับแม่ตัวหนึ่งเป็นสี่ตัว ก็ทรงพระกรุณาตรัสสรรเสริญพระโหรา

ธิบตีว่า ดูแน่นกว่าตาเห็นอีก ให้พระราชทานเงินตราซ่งหนึ่ง เสื้อผ้าสองสำรับ แต่นั้นมาก็เชื่อถือพระโหราธิบดีนัก” (จินตามณี เล่ม 1-2, 2514, หน้า 166)

เป็นไปได้ว่าพระมหาราชครูเป็นพรหมณ์ที่มาจากอินเดียใต้หรือจากนครศรีธรรมราช มีหลายอย่างที่แสดงให้ ความเป็นพรหมณ์ คือเป็นผู้รู้ภาษาสันสกฤตดีเยี่ยม และใช้ศัพท์ภาษาสันสกฤตที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนาได้ อย่างชำนาญ ดังนั้นข้อความที่เขียนไว้ในหนังสือจินตามณี แบบเรียนภาษาว่า จินตามณีนี้ พระโหราธิบดี เดิมอยู่เมือง สุโขทัย แต่งถวายแต่ครั้งสมเด็จพระนารายณ์เป็นเจ้าลพบุรี (เรื่องเดียวกัน, หน้า 27) และบทกลอนที่ว่า

ขุนปราชหนึ่งเลิศ เป็นโหรประเสริฐ ปัญญาชำนาญ ชาวโอฆบุรี สวัสดิพิศาล

ข้าพระภูบาล เจ้ากรุงพระนคร

กาพย์ตรงนี้ ดูก็ส่งความราวจะบอกว่า พระโหราธิบดี เพราะกล่าวว่า ขุนปราชญ์ผู้หนึ่งเป็นโหรประเสริฐ แต่ แทนที่จะบอกว่าชาวสุโขทัย โพลไปเป็นชาวโอฆบุรี ตามหลักฐานที่นักประวัติศาสตร์ยุคต้นในชั้นหลังนี้ เมืองโอฆบุรี ได้แก่เมืองพิจิตร ซึ่งเรียกเป็นคำไทยๆ ว่า เมืองสระหลวง หรือพระโหราธิบดีผู้นี้ เดิมจะอยู่สุโขทัย แล้วภายหลังย้าย มาอยู่พิจิตร เป็นอันไม่ทราบแน่20 (เรื่องเดียวกัน, 161-162) จากข้อความนี้ เมื่อดูจากความรู้ความสามารถของพระ มหาราชครูหรือพระโหราธิบดี ท่านไม่ใช่คนไทยแน่นอน คงเดินทางมาจากนครศรีธรรมราชหรืออินเดียใต้แน่นอน เพราะคำว่า “โอฆ” ก็คือ สายน้ำ ดังนั้น โอฆบุรี คือเมืองที่มีน้ำ ถ้ามองดูจากเรื่องที่ท่านพระโหราธิบดีประพันธ์เรื่อง สมุทโฆษ คำฉันท์แล้ว บรรยากาศของเนื้อเรื่อง ตอนที่ 1 การขึ้นต้นเรื่องจะพรรณนาการไหว้พระพุทธรูปเจ้า นาค อสูร พระพรหม พระวิษณุ พระสังกรเทพเจ้าในศาสนาฮินดู ทะเลมหาสมุทร ชื่อปลา โดยเฉพาะปลานั้นจะมีปลาทะเล เช่น ปลาวาฬ ปลาจวด ฉลามหนุเมืองต่างๆ สัตว์ป่า นก พรหมบุรี รมยบุรี มัทบุรี พระบุรีหรือโยธยาศรี เมืองต่างๆ จะเป็น ชื่อสันสกฤตและศัพท์ชื่อเมืองจะเหมือนเมืองทางอินเดียใต้ เช่น รมยบุรี คล้ายกับเมืองหนึ่งทางอินเดียคือเมือง รัม ยนคร และมีมัทบุรี ก็เป็นเมืองทางอินเดียใต้คือเมืองมัทราส

จุดประสงค์ของการแต่งจินตามณี

จากวรรณกรรมหากาพย์ทมิฬพระโหราธิบดีได้แต่งหนังสือแบบเรียนและใช้ชื่อว่า “จินตามณี” นั้น มีจุด ประสงค์สิ่งใด น. 162-162) ในหนังสือจินตามณี เล่ม 1-2 ได้เขียนไว้ว่า เหตุใดสมเด็จพระนารายณ์จึงมีรับสั่งให้ให้ พระโหราฯ แต่งหนังสือ 2 เรื่อง คือจินตามณีและพระราชพงศาวดาร ด้วยปรากฏในเรื่องพงศาวดารรัชกาลสมเด็จพระ นารายณ์ว่า เมื่อพวกบาทหลวงฝรั่งเศสแรกเข้ามาตั้งสอนศาสนาคริสต์ในพระนครศรีอยุธยา นั้น มาตั้งโรงเรียนขึ้น สำหรับสอนหนังสือแก่เด็กไทยด้วยอาศัยเหตุนี้ เห็นว่าพระสมเด็จพระนารายณ์ทรงพระราชดำริว่า ถ้าฝ่ายไทยเองไม่ เอาเป็นธุระจัดการบำรุงการเล่าเรียนให้รุ่งเรืองก็จะเสียเปรียบฝรั่งเศส พระโหราฯคงเป็นปราชญ์มีชื่อเสียงว่าเชี่ยวชาญ อักษรสมัยอยู่ในครั้งนั้น สมเด็จพระนารายณ์จึงมีรับสั่งให้เป็นผู้แต่งตำราสอนหนังสือไทยขึ้นใหม่ ส่วนการที่โปรดฯ ให้ แต่งหนังสือพระราชพงศาวดารนั้น จะแต่งเป็นหนังสือเรียนหรือแต่งสำหรับให้เป็นความรู้แก่ทูตต่างประเทศที่เข้ามาใน ครั้งนั้น ก็อาจจะเป็นไปได้ทั้งสองสถาน แต่ควรฟังเป็นยุติได้ว่า การที่กวัดข้นให้ลูกผู้ดีเล่าเรียนหนังสือไทย คงเริ่มขึ้นใน ครั้งรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์ ความที่กล่าวนี้ ยังมีหลักฐานที่สังเกตอีกอย่างหนึ่งด้วยตัวอย่างหนังสือที่มีเอกลักษณ์ เขียนในครั้งนั้น เช่นหนังสือสัญญาที่ทำกับฝรั่งเศสยังปรากฏอยู่ กระบวนอักษรวิธีที่ใช้วิปลาสดลาดเคลื่อนมาก เห็น ได้ว่าความรู้หนังสือไทยคงตกต่ำมาเสียคราวหนึ่ง เพราะฉะนั้น ต่อมาถึงรัชกาลหลังๆ จึงมีผู้รู้หนังสือสันตมากขึ้น โดยลำดับ จนสามารถแต่งบทกลอน เช่นเพลงยาวกันได้ชุกชุมเมื่อในรัชกาลพระเจ้าบรมโกษฐ์ ดังกล่าวมา ข้างต้น (จินตามณี เล่ม 1-2, 2514, หน้า 162-164)

จากข้อความในหนังสือจินตามณี เล่ม 1-2 เห็นว่าจุดประสงค์ของการแต่งหนังสือจินตามณีเพราะบาทหลวง ฝรั่งเศสเข้ามาตั้งศาสนาคริสต์ในพระนครศรีอยุธยาพร้อมกับตั้งโรงเรียนสำหรับสอนหนังสือแก่เด็กไทย การที่ชาว

ต่างชาติเข้ามาตั้งโรงเรียนสอนศาสนาทำให้เกิดการศึกษาในโรงเรียนขึ้นเป็นครั้งแรก โรงเรียนมิชชันนารีที่เรียกว่า “โรงเรียนสามเณร” เป็นรูปแบบใหม่ของการเรียนวิชาหนังสือ และการที่มีระเบียบวิธีศึกษาเล่าเรียนตลอดจนมีตำราใช้เรียน การสอนเช่นนี้ก่อให้เกิดวิตกกังวลขึ้นว่า พ่อแม่จะส่งบุตรหลานไปเข้าเรียนในโรงเรียนมิชชันนารีและในที่สุดก็จะเป็นหนทางชักจูงให้เปลี่ยนศาสนาได้โดยง่าย อีกประการหนึ่งพระสมเด็จพระนารายณ์ทรงพระราชดำริว่า ถ้าฝ่ายไทยไม่สนใจจัดการบำรุงช่วยเหลือการเล่าเรียนแล้ว ก็เสียเปรียบทางฝรั่งเศส ประการต่อมา การทำหนังสือสัญญา กับฝรั่งเศส ยังมีความผิดพลาดทางอักษรมากเป็นความตกต่ำทางการศึกษาของไทย ความต้องการจะให้มีแบบเรียนภาษาไทยที่ได้มาตรฐานแน่นอนเช่นเดียวกับตำราเรียนของชาวต่างประเทศเพื่อเป็นหลักเกณฑ์ให้สมาชิกของสังคมได้เรียนรู้ตามแนวทางเดียวกัน คือ สาเหตุที่ทำให้พระโหราธิบดีผู้เป็นปราชญ์คนสำคัญในเวลานั้นแต่งหนังสือแบบเรียนจินตามณีขึ้นไว้โดยมีความมุ่งหมายให้เป็นหนังสือสำคัญที่ผู้ใดได้เรียนแล้วก็จะรู้แตกฉานในอักษรศาสตร์ เหมือนหนึ่งมีแก้วสารพัดนึก (อัมพร แก้วสุวรรณ, 2527, หน้า 10)

คำว่า จินตามณี นี้หมายถึง มณี มนตร์ที่ศักดิ์สิทธิ์นี้เอง คนไทยได้นำมาใช้เป็นชื่อยาและ, พระผงยาจินตามณี

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- จินตามณี เล่ม 1-2 บันทึกเรื่องจินตามณีและจินตามณี ฉบับสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ. กรุงเทพฯ: บรรณาการพิมพ์.
บำรุง คำเอก. (2547). รายงานการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. ภาควิชาภาษา
ตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
พัฒน์ เพ็งผลา. (2525). บาลีสันสกฤตในภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก, คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
หมอบรัดเล. (2549). จินตามณี ฉบับหมอบรัดเล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไอซีที.
อัมพร แก้วสุวรรณ. (2527). วิเคราะห์แบบเรียนภาษาไทย. นครปฐม: แผนกบริการกลาง สำนักงานอธิการบดี พระราชวัง
สนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาษาอังกฤษ

- Acharya Ramacandra Shukla, (1992) Cintamani. Delhi: Prof. Kamal Prakashan.
Vaman Shivram Apte. (1989) The practical Sanskrit-English Dictionary. Delhi: Motial Banarsidass.
Vettam Mani. (1993). Puranic Encyclopaedia. Delhi: Motilal Banarsidass Publishers.

เว็บไซต์

- <http://www.tamilspider.com/resources/2552-Civaka-Cintamani-A-Tamil-Epic-Sangam-Age.aspx>
<https://www.bhaskar.com/punjab/ludhiana/news/PUN-LUD-HMU-MAT-latest-ludhiana-news-023503-305763-NOR.html>
<https://hindi.boldsky.com/inspiration/short-story/how-ganapati-came-be-known-as-chintamani-005622.html>
http://www.pustak.org/index.php/dictionary/word_meaning

อิทธิพลของบุพเพสันนิวาสที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท The Influence Pubbesannivasa in Theravada Buddhist Texts

มานิตย์ อรรถชาติ¹ วุฒิไกร ไชยมาลี² บัญญัติ อนนท์จารย์³
Manit Akkhachat¹ Mr.Wutikrai Chaimalee² Mr.Banyat Anonjarn³

1 - 3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
manit.a@nrru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) ศึกษาแนวคิดเรื่องความหมายของบุพเพสันนิวาส 2) ศึกษาเหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาส 3) ศึกษาอิทธิพลของบุพเพสันนิวาสที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทบทความนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าเชิงเอกสาร จากการศึกษาพบว่า บุพเพสันนิวาส หมายถึง การเคยอยู่ร่วมกันในอดีตชาติ ในส่วนเหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นแบ่งได้ 3 ส่วน ได้แก่ 1) เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสฝ่ายกุศล 2) เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสฝ่ายอกุศล 3) เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสฝ่ายอัปยาคตะ ด้านอิทธิพลของบุพเพสันนิวาสที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นแบ่งได้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านที่เป็นต้นแบบของสูตรนิบาตอรรถกถา 2) ด้านที่เป็นต้นแบบของธัมมบทอรรถกถา 3) ด้านที่เป็นต้นแบบของสมันตปาสาทิกาอรรถกถา และ 4) ด้านที่เป็นต้นแบบของสัมโมหวิโนทนีอรรถกถา

คำสำคัญ: อิทธิพล, บุพเพสันนิวาส, คัมภีร์พระพุทธศาสนา

Abstract

This documentary study aimed (1) to study the meaning of *Pubbesannivāsa*, (2) to study the causes of *Pubbesannivāsa*, and (3) to study the influence of *Pubbesannivāsa* in Theravada Buddhist texts. It was found that *Pubbesannivāsa* referred to the co-living in the previous life. The causes of *Pubbesannivāsa* in Theravada Buddhist texts were classified into three aspects as follows: 1) good deeds, 2) bad deeds, and 3) Neutral deeds. The influence of *Pubbesannivāsa* in Theravada Buddhist texts was found in the four values as follows: 1) the literature model of Suttanipata Atthakatha, 2) the literature model of Dhammapada Atthakatha, 3) the literature model of Samantapasadika Atthakatha, and 4) the literature of Sammohavinothani Atthakatha.

Keywords: influence, Pubbesannivāsa, Buddhist texts

บทนำ

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท มีหลักคำสอนเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดหรือสังสารวัฏ ซึ่งปุณฺณผู้ยังมีกิเลสจะต้องตายและเกิด กิเลสนั้นถ้ายังไม่กำจัดไม่ได้ บุคคลนั้นๆ ก็ยังต้องตายเกิด เพราะกิเลสนำไปเกิดในภพใหม่ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสตอบผู้ที่ถามถึงสิ่งที่ทำคนให้เกิดว่า “ตัณหายังคนให้เกิด จิตของเขาย่อมวิ่งพล่าน สัตว์เวียนว่ายไปยังสงสารทุกข์เป็นภัยใหญ่ของเขา” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 166-167) บุคคลผู้ยังมีกิเลสย่อมตายเกิดนับชาติไม่ถ้วน ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “โคจรกระดูก ร่างกระดูก กองกระดูก ของบุคคลคนหนึ่ง ผู้วนเวียนท่องเที่ยวไปตลอด 1 กัป ถ้านำกระดูกนั้นมากองรวมกันได้ และกระดูกที่กองรวมกันไว้ไม่สูญหายไป พึงใหญ่เท่าภูเขาเวปุลละ” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 132-133) จากพระพุทธพจน์นี้ หมายความว่าในระยะเวลา 1 กัปนั้น บุคคลคนเดียวผู้ที่ยังมีกิเลสเกิดตายหลายร้อยหลายพันชาติ นับเป็นแสนๆ ชาติการเกิดเป็นมนุษย์นั้นมืองค์ประกอบสำคัญ คือ

ต้องมีบิดามารดาเป็นผู้ให้กำเนิดการที่มนุษย์เกิดเป็นญาติกันในแต่ละชาติ เรียกว่า บุพเพนิวาสปฏิสยุตตา (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 70) ความว่าธรรมมี ถลาประกอบด้วย บุพเพสันนิวาส กล่าวคือชั้นสันดานที่อาศัยอยู่ในชาติก่อนจำแนกออกอย่างนี้ คือ ชาติหนึ่งบ้าง สองชาติบ้างอันเป็นไปแล้ว ในพระพุทธศาสนากล่าวว่า บุพเพสันนิวาส มิใช่หมายถึงว่าเคยเกิดเป็นคู่ครองกันอย่างเดียว แต่หมายถึงเคยเกิดเป็นบิดามารดา บุตรธิดา พี่ชายน้องชาย พี่สว่น้องสาวกัน ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ผู้ภิกษุทั้งหลาย สงสารนี้มีเบื้องต้นและเบื้องปลายรู้ไม่ได้ ฯลฯ สัตว์ผู้ไม่เคยเป็นมารดา สัตว์ผู้ไม่เคยเป็นบิดา สัตว์ผู้ไม่เคยเป็นพี่ชายน้องชาย สัตว์ผู้ไม่เคยเป็นพี่สว่น้องสาว สัตว์ผู้ไม่เคยเป็นบุตร สัตว์ผู้ไม่เคยเป็นธิดาโดยกาลนานนี้ มิใช่หาได้ง่ายเลย” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 137-142) จากพระพุทธพจน์นี้ แสดงให้เห็นว่า ทุกคนที่เกิดมาต้องเคยเกิดเป็นมารดาบิดา ญาติพี่น้องกันมาในชาติปางก่อน ความรักสนิทสนมกันนั้น เพราะการเกิดร่วมกันในชาติปางก่อนเป็นเหตุ ดังพุทธภาษิตว่า “ความรักนั้นเกิดด้วยสาเหตุ 2 ประการ คือ

1. ด้วยการอยู่ร่วมกันในชาติปางก่อน
2. ด้วยการเกื้อกูลกันและกันในปัจจุบัน” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 111)

การที่มนุษย์จะเกิดร่วมกันในแต่ละชาตินั้น ตามหลักทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่มนุษย์พึงประพฤติอย่างสม่ำเสมอ จึงจะส่งผลให้มนุษย์เกิดร่วมชาติเป็นญาติพี่น้องกันได้ ดังเรื่องทีนกุลบิดากับกุลมารดาประสงค์จะเกิดพบกันทุกชาติ พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงหลักธรรมที่จะทำให้มนุษย์เกิดพบกันในทุกชาติ คือ ถ้าภริยาสามีหวังที่จะได้พบกันทั้งในชาตินี้และชาติหน้าไซ้ ทั้งคู่พึงเป็นผู้มีศรัทธาเสมอกันมีศีลเสมอกัน มีจาคะเสมอกัน มีปัญญาเสมอกันเกิด ก็จะได้พบกันทั้งในชาตินี้และชาติหน้า (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 189)

ฉะนั้นอิทธิพลของบุพเพสันนิวาสที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นถ้อยคำภาษาทางพระพุทธศาสนาแต่มีอิทธิพลที่ปรากฏในคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งมาจากพื้นฐานของมนุษย์ผู้ที่ยังมีกิเลสย่อมรักและปรารถนาดีต่อบุคคลที่เป็นวงศ์ญาติและมิตรสหายที่ตนชอบ และจะเบียดเบียนผู้อื่นที่ตนไม่ชอบ ดังนั้นแล้วจึงจำเป็นที่จะต้องรู้ในเรื่องอิทธิพลของบุพเพสันนิวาสเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน จะให้คนที่ศึกษาดีแล้วมีความรู้สึกเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ผู้ร่วมเกิดแก่เจ็บตายทั้งหลาย ไม่เบียดเบียนกัน เหตุการณ์ที่บุคคลไม่พึงปรารถนาหลายอย่างจะลดลง จะเกิดความสงบเรียบร้อย สังคมเกิดสันติสุขต่อไป

ความหมายแห่งบุพเพสันนิวาส

บุพเพสันนิวาส ตามความหมายที่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถาฎีกา ประกอบขึ้นจากคำว่า “บุพเพ” 1 ศัพท์ กับ “สนนิวาส” อีก 1 ศัพท์ ในพระไตรปิฎกไม่มีการอธิบายความหมาย มีแต่เพียงอธิบายในชั้นอรรถกถาและฎีกา

คำว่า “บุพเพ” (วิ) หรือ “บุพเพ” ในภาษาสันสกฤต คือ “ปุรว” पूर्वं หรือ “ปุรว” पूर्वं แปลว่า สุด หลัง เสร็จ อดีต ส่วนอดีต หน้า ข้างหน้า เคย (ได้) ได้ เดิมที (ป. หลงสมบุญ. 2546: 500) เบื้องแรก เบื้องต้น ก่อน เก่า สำเร็จมาจาก บุพพ ธาตุ + อ ปัจจัย มีรูปวิเคราะห์ว่า บุพพติ ปุริตติ บุพพ แปลว่า เบื้องแรก ที่เดิม ชื่อว่า บุพพะ ดังที่ปรากฏในบทวิเคราะห์ว่า บุพพทมน สรितวาน ระลึกถึงกรรมในปางก่อน (พระมหาสมปอง มุทิโต. 2542: 861) หมายถึง ส่วนของกาลที่เป็นอดีตที่ผ่านมา หมายถึง ในกาลก่อน ในอดีตกาล ในอดีตชาติ ในชาติเบื้องต้น ในกาลเบื้องแรก

คำว่า “สนนิวาส” ในภาษาบาลีคือ สนนิวาส ประกอบด้วย ส + นิ บทหน้า วส ธาตุ ใน ความอยู่ + ณ ปัจจัย มีรูปวิเคราะห์ว่า สนนิวสนติ เอตถ สตตาดิ สนนิวาโส แปลว่า สัตว์ทั้งหลาย ย่อมอยู่อาศัยในโลกนั้น เหตุนั้น จึงชื่อว่า สนนิวาส คือ โลกที่สัตว์ทั้งหลายเกิดร่วมกัน หมายถึง การที่ปัจจุชนของหมู่สัตว์อยู่ร่วมกันในชาติก่อน

พระอุตรคณาธิการ และ ศ. พิเศษ ดร.จำลอง สารพัดนึก ได้กล่าวความหมายแห่ง สนนิวาสไว้ในพจนานุกรมบาลี-ไทยว่า คำว่า “สนนิวาส” หรือ “สนนิวาส” แปลว่า ที่อยู่ การอยู่ หมายถึง ที่ที่สัตว์ทั้งหลายอยู่ เช่น โลก เรียกว่า โลก สนนิวาส หรือการอยู่ร่วมกัน ความอยู่ร่วมกัน การอยู่ร่วมกันนานๆ การอยู่อาศัยร่วมกัน (พระอุตรคณาธิการ. 2552: 789)

ดังนั้น รวมความได้ว่า “บุพเพสันนิวาส” หมายถึง การเคยอยู่ร่วมกันมาในชาติปางก่อน หรือ ในอดีตชาติ คัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทในชั้นอรรถกถาและฎีกาต่างๆ ได้ให้ความหมายของคำว่า “บุพเพสันนิวาส” ไว้ได้แก่ พระพุทธโฆสจารย์ได้อธิบาย “บุพเพสันนิวาส” ไว้ในคัมภีร์อรรถกถาว่า บุพเพสันนิวาสนาติ ปุริมชาติสุ จิรสนนิวาสเนน แปลว่า บุพเพสันนิวาส หมายถึง การอยู่ร่วมกัน เป็นเวลายาวนานในชาติก่อนๆ บุพเพนิวาส...ติ “เอกมปิชาติ เทวปิชาติโย” ติ เอว วิภตเตน บุพเพนิวตถกขณธสนตานสงขาเตน บุพเพนิวาสเนน แปลว่า บุพเพสันนิวาส หมายถึง การอยู่ร่วมกันในปางก่อน กล่าวคือ ความสืบต่อแห่งชั้นที่อยู่มาร่วมกันมาในปางก่อน ซึ่งพระพุทธองค์ทรง จำแนกไว้ อย่างนี้ว่า 1 ชาติ 2 ชาติ (มหามกุฏราชวิทยาลัย. 2534: 13)

พระสารีบุตร ชาวศรีลังกาผู้แต่งคัมภีร์สารัตถทีปนี วินัยฎีกา ได้อธิบาย คำว่า “บุพเพสันนิวาส” ไว้ในคัมภีร์วินัยฎีกาว่า บุพเพ ว สนนิวาสนาติ เอตถ ... บุพเพติ อตติชชาติยิ. สนนิวาสนาติ สหวาเสน (มหามกุฏราชวิทยาลัย. 2534: 161) แปลว่า ด้วยการอยู่ร่วมกันในชาติปางก่อน อธิบายว่า คำว่า ในปางก่อน คือ ในอดีตชาติ คำว่า การอยู่ร่วมกันในชาติปางก่อน คือ อยู่ด้วยกัน

พระโฆสิยภัสสะ ชาวอินเดียใต้ได้อธิบาย “บุพเพสันนิวาส” ไว้ในคัมภีร์วินัยฎีกาว่า บุพเพ ว สนนิวาสนาติ บุพเพ วา บุพพชาติยิ วา สหวาเสน (มหามกุฏราชวิทยาลัย. 2534: 37) แปลว่า ด้วยการอยู่ร่วมกันในชาติปางก่อน อธิบายว่า ด้วยการอยู่ด้วยกัน ในปางก่อน คือ ในชาติก่อน

พระธรรมปาละ ชาวอินเดียใต้ได้อธิบาย “บุพเพสันนิวาส” ไว้ว่า บุพเพนิวาส... ติ เอตถ... ขนธา จ สนนานวเสเนว ปวตตณตีติ อาห “บุพเพนิวตถกขณธสนตานสงขาเตน บุพเพนิวาสเนน (มหามกุฏราชวิทยาลัย. 2534: 1) แปลว่า การอยู่ร่วมกันในชาติปางก่อน หมายถึง ชั้นทั้งหลาย เป็นไปด้วยอำนาจการสืบต่อ ดังที่พระอรรถกถาจารย์กล่าวไว้ คือ ความสืบต่อแห่งชั้นที่อยู่มาร่วมกันมาในปางก่อน พระธรรมปาละได้อธิบายสันนิวาสไว้ในคัมภีร์สังยุตตนิกายฎีกาว่า สนวนิสติ เอเตนาติ สนวนิวาโส, จริต. โลกสส สนวนิวาโส, โลกสนนิวาโส (มหามกุฏราชวิทยาลัย. 2534: 74) สันนิวาส หมายถึง เหตุที่สัตว์โลกอยู่ร่วมกัน คือ จริต

พระมหานามเถระ ชาวศรีลังกาได้อธิบาย คำว่า “สันนิวาส” ไว้ในคัมภีร์ปฎิสัมภิตา มรรคอรรถกถาไว้ว่า โลก สนวนิวาโสติ ปญจกขนธา ลุขชนปลุขชนกฐเนน โกโก, ตณหาทิกฐิวเสน สนวนิสติ เอตถ สตตติ สนวนิวาโส, โลโกว สนวนิวาโส โลกสนนิวาโส. ...สตตสมุโหปี โลกสนนิวาโส. โสปี จ สหชนนโกเยว. (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2506: 16) แปลว่า คำว่า โลกสันนิวาส ที่อยู่อาศัยคือโลก ได้แก่ เบญจขันธ์ ชื่อว่า โลก ด้วยอรรถว่า สลายไป ชื่อว่า สันนิวาส เพราะเป็นที่อาศัยของสัตว์ทั้งหลาย ด้วยอำนาจตัณหาและทิวฐิ ที่อาศัยคือ โลกนั่นเอง ชื่อว่า โลกสันนิวาส แม้หมู่สัตว์ก็ชื่อว่า โลก

ดังนั้น คำว่า “บุพเพสันนิวาส” ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง การเคยอยู่ ด้วยกันมาก่อน การได้อยู่อาศัยร่วมกันมาในอดีตชาติ ในฐานะเป็นบิดามารดา บุตรธิดา ครูอาจารย์ศิษย์ สามีภรรยา ญาติมิตร นาย บ่าว และ สมณะคฤหัสถ์

เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาส

เมื่อพิจารณาเหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสตามชนิดและลักษณะอาการของบุพเพสันนิวาสที่เป็นกุศล อกุศล และ อภัยกตตะ ซึ่งบุพเพสันนิวาสทั้ง 3 ชนิดนี้มีเหตุเกิดที่แตกต่างกัน คือ (1) เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสฝ่ายกุศล (2) เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสฝ่ายอกุศล และ (3) เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสฝ่ายอภัยกตตะ ดังนี้

เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสฝ่ายกุศล

จากลักษณะอาการของบุพเพสันนิวาสที่เป็นกุศลที่ผูกพันกันด้วยเมตตาและฉันทะนั้น ซึ่งเหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสที่เป็นฝ่ายกุศลออกเป็น 2 อย่าง คือ

1) เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสที่ประกอบด้วยเมตตา เนื่องจากเหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสที่ประกอบด้วยเมตตามาจากอโทสเจตสิก ในฝ่ายโสภณเจตสิก (เจตสิกฝ่ายดีงาม) ประกอบกับปัจจัยกุกุศล ก่อให้เกิดความปรารถนาฝ่ายกุกุศลที่เรียกว่า ความเมตตา จากนั้นก็ดำเนินไปตามขั้นตอนของพรหมวิหาร 4 หรือ อัปปมัญญา 4 ซึ่งมีหัวข้อธรรมเป็นอันเดียวกัน แต่มีขอบเขตที่แตกต่างกัน คือ พรหมวิหาร แปลว่า ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ บางทีท่านก็แปลว่า ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหม ธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างพรหม ธรรมประจำใจที่ทำให้เป็นพรหมหรือให้เสมอด้วยพรหม (พระพรหมคุณาภรณ์ [ป.อ. ปยุตฺโต]. 2559: 161) และเรียกอีกอย่างว่า อัปปมัญญา เพราะแผ่ทั่วไปในมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายทุกถ้วนหน้า โดยไม่มีประมาณ ไม่มีขอบเขต ไม่มีจำกัด ไม่จำเพาะเจาะจง ดังพระบาลีว่า อปฺปมานุสฺ สุตเต สฺ กวาติ อปฺปมัญญา แปลว่า ธรรมที่เป็นไปในสัตว์ทั้งหลายหาประมาณมิได้ ไม่มีจำกัด ฉะนั้น ชื่อ ว่า อัปปมัญญา (พระสัทธัมมโชติกะ ธัมมจารี. 2539: 178)

2) เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสที่ประกอบด้วยฉันทะ เริ่มต้นที่โยนิโสมนสิการ กล่าวคือ ฉันทะมีโยนิโสมนสิการเป็นมูลฐาน หมายความว่า ฉันทะเกิดมาจากโยนิโสมนสิการ (การคิด แยกคาย การคิดที่ถูกต้อง การรู้จักคิด หรือคิดเป็น) ซึ่งเป็นขั้นตอนฝ่ายปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ [ป.อ. ปยุตฺโต]. 2559: 494) เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสเช่นนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเอง แต่ต้องมีความคิดหรือความรู้ความเข้าใจเข้ามาเกี่ยวข้อง กระแสที่ไหลเรื่อยไปโดยไม่ต้องใช้ความคิด คือ กระแสอวิชชา - ตัณหา ส่วนความผูกพันอันดีหรือสิ่งที่ดี หรือการที่จะกำหนดได้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดี ต้องอาศัยความรู้คุณค่าของสิ่งหรือภาวนานั้นต่อชีวิต หรือรู้ความจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นก่อน มิใช่เพียงกระทบเข้ากับรู้สึกสุขทุกข์ แล้วก็เกิดความพอใจ ชัดใจต่อไปเองทันทีเหมือนอย่างกระแสฝ่ายอวิชชาตันทา ด้วยเหตุนี้เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสที่ประกอบด้วยฉันทะ จึงต้องใช้โยนิโสมนสิการซึ่งเป็นปัจจัยของปัญญาเข้ามาตัดกระแสอวิชชาตันทา เปลี่ยนเป็นขั้นตอนการดับอวิชชาตันทา โยนิโสมนสิการนี้เพียงคอยชักนำกระแสความคิดให้เดินถูกทาง เข้าสู่แนวทางของฉันทะที่เคยปลูกฝังไว้ก่อนแล้วหรืออาจต้องคิด พิจารณาสืบสาวหาเหตุผล เมื่อพิจารณาเห็นคุณค่าของสิ่งนั้นหรือภาวนานั้นแล้ว จิตใจจะลาดเอนมุ่งไปหาสิ่งนั้นเอง เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสที่ประกอบด้วยฉันทะ เดินไปอย่างนี้เป็นธรรมดา ไม่ต้องบังคับหรือหาสิ่งใดมาหลอกล่อชักจูง จากนั้นก็จะเกิดอุตสาหะหรือวายามะหรือวิริยะ ที่จะกระทำสิ่งดีงามหรือภาวนาที่ดีงามนั้นให้เกิดมีเป็นจริงขึ้น

เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสฝ่ายอกุศล

เนื่องจากเหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสที่เป็นฝ่ายอกุศลมาจากลักษณะอาการของ บุพเพสันนิวาสที่ผูกพันด้วย “ตัณหา” ดังนั้น เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสที่ประกอบด้วยตัณหา จึง ดำเนินตามแนววิถีเดียวกันกับหลักปัจจุสมุปบาท คือ ปัจจยการ หมายถึง อาการแห่งธรรมที่อาศัย การเกิดขึ้น คำว่า “ปัจจุสมุปบาท” มาจากภาษาบาลีว่า “ปัจจุสมุปบาท” ส่วนคำว่า “ปัจจยการ” (มหามกุฏราชวิทยาลัย. 2534: 7) แปลว่า อาการแห่งธรรมที่อาศัยกันเกิดขึ้นคือ อาการที่สิ่งทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่กัน เป็น สภาวะธรรมที่อาศัยเหตุปัจจัยเกิดขึ้นจนเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกัน อาการที่สิ่งทั้งหลายเป็นปัจจัย แต่กันระหว่างเหตุผลและสิ่งที่ปรากฏ โดยไม่เกี่ยวเนื่องกันกับเหตุผลนั้นไม่มีเลย เช่น อวิชชา เป็นปัจจัยให้เกิดสังขาร อาการต่างๆ ต้องเกิดตามปัจจัยด้วยปัจจัยนั้น คำว่า “ปัจจัย” หมายความว่า เกื้อหนุนสรรพสิ่งให้เกิดขึ้น ตั้งอยู่และเปลี่ยนแปลง หลักปัจจุสมุปบาทมีจุดมุ่งหมายให้ทราบถึง ความเป็นปัจจัย โดยดำเนินไปตามปัจจุสมุปบาทที่เป็นไปตามปกติ เพียงแต่เริ่มแยกออกแสดง อาการที่เป็นไปในภายนอกต่อจากตันทาเป็นต้นไป ซึ่งปัจจุสมุปบาทสลายเกิดตามแนวปกติ พุทธพจน์ว่า เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารจึงมี เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญาณจึงมี เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย นามรูปจึงมี เพราะนามรูปเป็นปัจจัย สฬายตนะจึงมี เพราะสฬายตนะเป็นปัจจัย ผัสสะจึงมี เพราะผัสสะเป็นปัจจัย เวทนาจึงมี เพราะเวทนาเป็นปัจจัย ตัณหาจึงมี เพราะตัณหาเป็นปัจจัย อุปาทานจึงมี เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย ภพจึงมี เพราะภพเป็นปัจจัยชาติจึงมี เพราะชาติเป็นปัจจัย ชรา (ความแก่)

มรณะ (ความตาย) โสกะ (ความเศร้าโศก) ปรีทเวะ (ความคร่ำครวญ) ทุกซ์ (ความทุกข์กาย) โทมนัส (ความทุกข์ใจ) และอุปายาส (ความคับแค้นใจ) ความเกิดขึ้นแห่งกองทุกข์ทั้งปวงนี้จึงมี (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 2)

เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสฝ่ายอัพยากตะ

เนื่องจากเหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสที่เป็นฝ่ายอัพยากตะมาจากลักษณะอาการของบุพเพสันนิวาสที่ผูกพันด้วย “เปมะ” ดังนั้น เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสที่ประกอบด้วยเปมะ นั้น สามารถแบ่งหัวข้อออกเป็น 2 ประเด็น คือ

1) เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสที่ทำให้พบกันหรือมีความสัมพันธ์กันได้ จากคำถามมากมาย เช่น มีปัจจัยอะไรหนอแลเป็นเหตุให้บุคคล บางคนในโลกนี้พอเห็นกันเข้าเท่านั้นหัวใจก็สงบนิ่งสนิท คือเยือกเย็นตั้งเอาน้ำหอมพ่นหม้อมารด บางคนไม่สงบ บางคนพอเห็นกันเข้าเท่านั้นก็มีจิตผ่องใสอ่อนลมนละไม เยื่อใยต่อกันด้วยอำนาจความรัก บางคนก็ไม่มีเยื่อใยต่อกัน ที่เป็นเช่นนี้เหตุปัจจัยอะไร ดังที่ภิกษุทั้งหลายได้กราบทูลถามพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า เหตุไรหนอ เมื่อบุคคลบางคนในโลกนี้พอเห็นกันเข้าก็เฉย หัวใจก็เฉย บางคนพอเห็นกันเข้าก็เลื่อมใส” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 458) พระพุทธองค์ก็ได้ตรัสตอบว่า “ความรักนั้นย่อมเกิดขึ้นด้วยเหตุ 2 ประการ คือ (1) ด้วยการอยู่ร่วมกันในกาลก่อน (2) ด้วยความเกื้อกูลต่อกันในปัจจุบันเหมือนดอกอุบลและชลชาติ เมื่อเกิดในน้ำย่อมเกิดเพราะอาศัยเหตุ 2 ประการ คือน้ำและเปือกตม ฉะนั้น

2) เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสที่ทำให้อยู่ร่วมกันได้ เมื่อได้พบกันหรือมีความสัมพันธ์กันแล้ว จะอยู่ร่วมกันได้หรือไม่ นั้น ต้องมีคุณธรรมที่สมหรือเสมอกัน เรียกว่า สมชีวิตรรมมี 4 ประการ คือ (1) สมศรัทธา มีศรัทธาเสมอกัน (2) สมศีลา มีศีลคือความประพฤติเสมอกัน (3) สมจาคะ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสมอกัน (4) สมปัญญา มีปัญญาสมหรือเสมอกัน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 44) ดังที่ นกุลบิดาและนกุลมารดา ได้กราบทูลถามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงความปรารถนาที่จะอยู่ด้วยกันได้ตลอดไปทั้งปัจจุบันและในสัมปรายภพว่า

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นับแต่เวลาที่ตระกูลนำคฤหปตานีผู้นกุลมารดาซึ่งยังเป็นสาวมาเพื่อข้าพระองค์ผู้ยังเป็นหนุ่ม ข้าพระองค์มิได้รู้สึกจะประพฤตินอกใจ คฤหปตานีผู้นกุลมารดาแม้ด้วยใจเลย ที่ไหนจะประพฤตินอกใจด้วยกายเล่า ข้าพระองค์ทั้งสองปรารถนาพบกันและกัน ทั้งในปัจจุบันทั้งในสัมปรายภพ

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า ดูกร คฤหบดีและคฤหปตานี ถ้าภรรยาและสามีทั้งสองหวังจะพบกันและกันทั้งใน ปัจจุบัน ทั้งในสัมปรายภพไซ้ทั้งสองเที่ยวพึงเป็นผู้มีศรัทธาเสมอกัน มีศีลเสมอกัน มีจาคะ เสมอกันและ มีปัญญาเสมอกัน ภรรยาและสามีทั้งสองนั้นย่อมได้พบกันและกันทั้งในปัจจุบัน ทั้งในสัมปรายภพ ภรรยาและสามีทั้งสองเป็นผู้มีศรัทธารู้ความประสงค์ของผู้ขอ มีความสำรวม เป็นอยู่โดยธรรม เจริญจาคะที่น่ายรักแก่กันและกัน ย่อมมีความเจริญรุ่งเรืองมาก มี ความผาสุก ทั้งสองฝ่ายมีศีลเสมอกัน รักใคร่กันมาก ไม่มีใจร้ายต่อกันประพฤติธรรมในโลก นี้แล้ว ทั้งสองเป็นผู้มีศีลและวัตรเสมอกัน ย่อมเป็นผู้สวैयाการมรณเพลิตเพลินันทั้งใจอยู่ในเทวโลกา

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์หรือการอยู่ร่วมกันจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าขาดจากเหตุปัจจัยทั้ง อดีตชาติที่เป็นบุพเพสันนิวาสและปัจจุบันชาติที่เป็นความเกื้อกูลประกอบกัน ความรู้สึกที่มีต่อกัน ตอนแรกที่พบได้รู้จักกันจนกระทั่งมีความสัมพันธ์ร่วมกัน เป็นผลของบุพเพสันนิวาสจากการเคยอยู่ ร่วมกันมาก่อนเป็นกรรมเก่าในอดีตชาติ แต่การจะร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกันได้ถือว่าเป็นกรรมใหม่ที่ เกิดจากการกระทำต่อกันในปัจจุบันชาติ ไม่ว่าจะเป็กรรรมเก่าหรือกรรมใหม่ กุศลและอกุศลที่ได้ สร้าง “คู่สร้างคู่สมหรือคู่เวรคู่กรรม” ต้องมีสิ่งทีเสมอกัน 4 ประการคือ

1. ศรัทธาเสมอกัน คือ เคารพนับถือลัทธิศาสนาสิ่งเคารพและหลักการต่างๆ ตลอดจน แนวความสนใจอย่าง

เดียวกัน หนักแน่นเข้าหากัน หรือปรับตัวเข้าหากันได้

2. ศิลเสมอกัน คือ มีความประพฤติ ศีลธรรม จรรยา มารยาท พื้นฐานการอบรม พอเหมาะ สอดคล้องไปกันได้

3. จาคะเสมอกัน คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี ใจกว้าง เสียสละ ความพร้อมที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น พอกลมกลืนกันไม่ขัดแย้งบีบคั้นกันเกินไป

4. ปัญญาเสมอกัน คือ ถ้าเป็นทางโลกก็คุยกันรู้เรื่อง มีเหตุผล หรือถ้าเป็นทางธรรมก็มี ระดับความเห็นตามจริงใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทางเดียวกัน

อิทธิพลของบุพเพสันนิวาสที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

สำหรับอิทธิพลของบุพเพสันนิวาสที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท จากการศึกษาพบว่า มีอิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบนำมาอ้างอิงในวรรณกรรมของพระพุทธโฆสาจารย์ ดังที่ปรากฏในวรรณกรรมต่างๆ ของท่าน เช่น สุตตนิบาตอรรถกถา ธรรมบทอรรถกถา สมันตปาสาทิกาอรรถกถา อภิธรรมอรรถกถา

อรรถกถา คือ คัมภีร์ที่อธิบายความพระบาลี คัมภีร์ไขความพระไตรปิฎก คัมภีร์อรรถกถา คือ คัมภีร์ที่ใช้อธิบายขยายความที่ปรากฏในขันธ์บาลีนั้นให้มีความชัดเจนขึ้นอีกระดับหนึ่ง (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2549: 10) ซึ่งเข้าใจโดยภาพรวมว่าเกิดขึ้นในช่วงเวลาประมาณ พ.ศ. 900 ซึ่งพระพุทธโฆสาจารย์ เป็นผู้แต่ง

สำหรับเรื่องที่เป็นต้นแบบที่กล่าวถึง “บุพเพสันนิวาส” มาจากชาดกชื่อ “สาเกตชาดก” ว่าด้วยทรงปรารถนาพรหมณ์ชื่อสาเกต เมื่อภิกษุทั้งหลายทูลถามพระศาสดาว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเหตุใดหนอ เมื่อบุคคลบางคนในโลกนี้พอบอกกันเข้า จิตใจก็ผินเฉยแต่บางคนพอบอกกันเข้า เท่านั้น จิตก็เลื่อมใส” พระศาสดาทรงแสดงเหตุแห่งความรักแลภิกษุเหล่านั้นว่า

ความรักนั้นเกิดด้วยสาเหตุ 2 ประการคือ (1) ด้วยการอยู่ร่วมกันในชาติปางก่อน (2) ด้วยการเกื้อกูลกันและกันในปัจจุบัน เหมือนดอกกุหลาบเกิดในน้ำ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 11)

เมื่อได้พิจารณาวรรณกรรมของพระพุทธโฆสาจารย์ที่รจนาแล้ว มีหลายเรื่องที่รจนาตามเค้าโครงเรื่องเดิมและที่อ้างอิงที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงเหตุแห่งความรักไว้ในสาเกตชาดก ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้จำแนกอิทธิพลของบุพเพสันนิวาสที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทในด้านที่เป็นต้นแบบของวรรณกรรมของพระพุทธโฆสาจารย์คือ (1) อิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบของสุตตนิบาตอรรถกถา (2) อิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบของธรรมบทอรรถกถา (3) อิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบของสมันตปาสาทิกาอรรถกถา และ (4) อิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบของสัมโมหวิโนทนีอรรถกถา ดังนี้

อิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบของสุตตนิบาตอรรถกถา

อิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบนำมาใช้อ้างอิงในสุตตนิบาตอรรถกถาของพระพุทธโฆสาจารย์ ซึ่งท่านได้อธิบายสุตตันตปิฎก สุตตนิบาต คือ อรรถกถาชาดก มีคำเริ่มต้นว่า อปปี วต ชีวิตี ชีวิตีนี้อย่างนี้ สรุปลงความได้ว่า

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จไปถึงเมืองสาเกต พรหมณ์และพรหมณ์เห็นพระพุทธองค์ แล้วเกิดความรักตั้งว่าเป็นบุตร แล้วเดินเข้าไปกอดและร่ำไห้ กล่าวว่า “ลูกรัก พ่อเห็นลูกมานานแล้ว ลูกได้จากพ่อไปนานแล้ว” เมื่อพระพุทธองค์ทรงแสดงธรรม พรหมณ์ทั้งสองก็ได้บรรลุโสดาบัน พระอานนทก็กราบทูลถามเรื่องนี้ พระพุทธองค์ทรงตอบว่า “นางพรหมณ์และพรหมณ์ได้เคยเป็น มารดาบิดาของเราเป็นลำดับมาตลอด 500 ชาติ เป็นลูกเป็นป้าของเรามา 500 ชาติ เป็นอาเป็นน้า มา 500 ชาติ พรหมณ์และนางพรหมณ์นั้นกล่าว ด้วยความรักในชาติก่อนนั่นเอง” และได้ตรัส คาถานี้ว่าด้วย ความรักเกิดเพราะเคยอยู่ร่วมกันมาก่อนหรือเพราะเกื้อกูลกันในปัจจุบัน เหมือน ดอกบัวเกิดในน้ำ ฉะนั้น (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 742)

จากอนุภาคที่แสดงมานี้ จะเห็นว่าอรรถกถาชาดกนี้เหมือนกับสาเกตชาดก คือ พระพุทธโฆสาจารย์ได้รับ

อิทธิพลมาจากสาเหตุขาดก โดยจรณาตามต้นเรื่องเดิม จัดเป็นบุพเพสันนิวาสฝ่ายอัพยากตะ มีจุดกำเนิดจากอัพยากตะ มีลักษณะอาการและเกิดแห่ง บุพเพสันนิวาสที่ประกอบด้วยเปมะ จัดอยู่ในประเภทของบุพเพสันนิวาสด้านบิดามารดา กับบุตร ธิดาและญาติมิตรคือเป็นลุงป้าและน้าอวดด้วย มีหลักธรรมที่เกี่ยวกับบุพเพสันนิวาส เช่น การเวียนว่ายตายเกิด สมชีวิธรรม จากการที่พราหมณ์และพราหมณีนี้นี้เคยเกิดร่วมชาติกับพระพุทธเจ้าถึง 3,000 ชาติ เมื่อได้พบพระพุทธองค์จึงทำให้เกิดความรักตั้งว่าเป็นบุตร เพราะอาศัยจิตที่จดจ่อ คั่นเคย ผลสุดท้ายเมื่อได้ฟังธรรมจากพระพุทธองค์ ก็มีผลทำให้พราหมณ์และพราหมณีนี้นี้ได้บรรลุโสดาบัน พระพุทธเจ้าทรงอาศัยตระกูลนี้ประทับอยู่ 3 เดือน พราหมณ์และพราหมณีนี้นี้ทำให้แจ้งซึ่งพระอรหันต์ผลแล้วก็ปรินิพพาน

อิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบของธัมมบทอรรถกถา

อิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบใช้อ้างอิงในธัมมบทอรรถกถาของพระพุทธโฆสจารย์ ซึ่งท่านได้อธิบายสุดต้นตอ ปิฎก ธรรมบท คือ อรรถกถาธรรมบท เรื่องของโฆษกะ สรุปความได้ว่า

ในเมืองโกสัมพี หญิงงามเมืองคนหนึ่งคลอดลูกชายจึงเอาไปทิ้ง เศรษฐีแห่งโกสัมพี ทราบจากบุโรหิตว่าเด็กที่เกิดในวันนี้จักได้เป็นเศรษฐีของเมืองนี้ในวันหน้า ด้วยความริษยา เศรษฐีจึงให้หญิงคนใช้นำทารกโฆษกะไปฆ่า เช่น ให้โคเหยียบ ให้เกวียนทับ ให้สัตว์กิน โยนลงเหว แต่โฆษกะก็รอดมาได้ทุกครั้ง จนถึงให้ช่างปั้นหม้อฆ่าแล้วเผา แต่ลูกชายของตนกลับมามีชีวิตแทน จนกระทั่งโฆษกะเจริญวัย เศรษฐีจึงออกอุบายให้เพื่อนเศรษฐีที่ซนบพฆ่า โดยผูกจดหมายสั่งฆ่าไว้ที่ชายผ้าของโฆษกะ เศรษฐีซนบพมีลูกสาวอยู่คนหนึ่ง เมื่อนางได้ยินชื่อ “โฆษกะ” เท่านั้น ความรักก็เหมือนผิวหนังจรดถึงเยื่อในกระดูก เพราะลูกสาวของเศรษฐีในอดีตชาติเคยเป็นภรรยาของนายโฆษกะมาก่อน ความรักในปางก่อนได้ท่วมทับยึดหัวใจลูกสาวเศรษฐีเสียแล้ว เพราะเหตุนี้พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า ความรักเกิดด้วยเหตุ 2 ประการ คือ การอยู่ร่วมกันในกาลก่อนและ การเกื้อกูลกันในกาลปัจจุบัน เหมือนอุบล อาศัยเปลือกตมและน้ำเกิด ฉะนั้น (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 245)

จากอนุภาคที่แสดงมานี้ จะเห็นได้ว่าอรรถกถาธรรมบท เรื่องของโฆษกะที่พระพุทธโฆสจารย์ท่านได้รับอิทธิพลมาจากสาเหตุขาดก โดยอ้างอิงที่พระพุทธองค์ทรงแสดงเหตุแห่งความรักไว้ในสาเหตุขาดก จัดเป็นบุพเพสันนิวาสฝ่ายอัพยากตะมีจุดกำเนิดจากอัพยากตะ มีลักษณะอาการและเหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสที่ประกอบด้วยเปมะ จัดอยู่ในประเภทของบุพเพสันนิวาสด้านสามีภรรยา มีหลักธรรมที่เกี่ยวกับบุพเพสันนิวาส เช่น การเวียนว่ายตายเกิด คืออดีตชาติของโฆษกะเป็นนายโกตุลิกตายแล้วไปเกิดเป็นสุนัข ตายแล้วไปเกิดเป็นโฆสกเทพบุตร แล้วจุติมาเกิดในกรุงโกสัมพี ส่วนภรรยาของเขาก็คือนางกาลิมาเกิดเป็นลูกสาวของเศรษฐี ฎกแห่งกรรมที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” และสมชีวิธรรมคือโฆษกะตอนเป็นสุนัขได้นำทางและคอยหาไม่ให้สัตว์มาทำร้ายพระปัจเจกพุทธเจ้า ผลแห่งกรรมนี้ทำให้ได้มาเกิดเป็นเทพบุตรมีเสียงก้องกังวาลและทำให้รอดชีวิตจากการถูกเศรษฐีลอบฆ่าถึง 7 ครั้งต่อมาก็ได้เป็นเศรษฐีประจำเมืองโกสัมพี ภรรยาของโฆษกะได้ถวายข้าวสุกแก่พระปัจเจกพุทธเจ้า ด้วยอาณิสสงสนี้จึงได้มาเกิดเป็นลูกสาวของเศรษฐี ส่วนเศรษฐีซึ่งอิจฉาให้ทุกข์แก่ท่านทุกชั้นจนถึงตัว ต้องการฆ่าโฆษกะแต่ลูกชายของตนกลับลูกฆ่าแทน ผลสุดท้ายโฆษกะเมื่อได้ฟังเรื่องบุพเพสันนิวาสของตนแล้วเกิดความไม่ประมาท จึงให้ท่านโดยสละทรัพย์วันละพัน ให้ท่านแก่คนเดินทางไกลและคนกำพร้า เป็นต้น

อิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบของสมันตปาสาทิกาอรรถกถา

อิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบใช้อ้างอิงใน สมันตปาสาทิกาอรรถกถาของพระพุทธโฆสจารย์ ซึ่งท่านได้อธิบายวินัยปิฎก คือ สมันตปาสาทิกาอรรถกถา ตอนพระเจ้าอโศกทรงเลื่อมใสในโคธโรสามเณร สรุปความได้ว่า

สามเณรนิโครธเป็นพระโอรสของสมุนราชกุมาร ผู้เป็นพระเชษฐาของอโศกกุมาร โอรส ของพระเจ้าพินทุสาร อโศกกุมารได้สั่งจับสมุนราชกุมาร พระนางสมุนาเทวีทรงพระครรภ์แก่หนีไปได้และประสูติพระโอรสพระนาม

ว่า “นิโครธ” เมื่อพระชนมายุได้ 7 ปีก็บวช ในเวลาปลงผมเสร็จ พระกุมารได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ แล้วเดินไปถึง พระลานหลวง พระเจ้าอโศกได้ทอดพระเนตรเห็นนิโครธสามเณร ผู้ฝึกฝนคัมภีร์คัมครองตน มีอินทรีย์สงบ สมบูรณ์ด้วย อิริยาบถ ไม่มีจิตฟุ้งซ่าน พระพุทธรูปของพระเจ้าอโศกก็เลื่อนไสในสามเณร ความรักก็ได้ตั้งขึ้น สาเหตุเพราะในอดีตชาติ สามเณรนิโครธเป็นพี่ชายใหญ่ของพระเจ้าอโศก สมจริงดังคำที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า ความรักเกิดเพราะเหตุ 2 อย่างคือ การอยู่ร่วมกันในภพก่อนและการเกื้อกูลกันในปัจจุบัน เหมือนอุบลและปทุม ย่อมเกิดได้เพราะอาศัยเหตุ 2 ประการ คือ น้ำและเปือกตม ฉะนั้น (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 83)

จากอนุภาคที่แสดงมาจะเห็นได้ว่าสมันตปาสาทิกอรรถกถา ตอนพระเจ้าอโศกทรงเลื่อนไสนิโครธสามเณร พระพุทธรูปศาสจารย์ท่านได้รับอิทธิพลมาจากสาเหตุขาด โดยอ้างอิงที่พระพุทธรูปทรงแสดงเหตุแห่งความรัก ไว้ในสาเหตุขาด จัดเป็นบุพเพสันนิวาสฝ่ายอัพยาทมะมีจุดกำเนิดจากอัพยาทมะ มีลักษณะอาการและเหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสที่ประกอบด้วยเปมะ จัดอยู่ในประเภทของบุพเพสันนิวาสด้านญาติมิตร มีหลักธรรมที่เกี่ยวกับ บุพเพสันนิวาส เช่น การเวียนว่ายตายเกิด และธาตุสมุทตมและสัทธาปสาทะ คือ อดีตชาติของสามเณรนิโครธเป็น พี่ชายใหญ่ของพระเจ้าอโศก ทำให้พระเจ้าอโศกเมื่อได้ทอดพระเนตรเห็นนิโครธสามเณร พระพุทธรูปขององค์ก็ เลื่อนไสในสามเณรและเกิดความรักขึ้นทันที ผลสุดท้ายเกิดกุศลกรรมแก่พระเจ้าอโศก

อิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบของสัมโมหวิโนทนีอรรถกถา

อิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบใช้อ้างอิงในสัมโมหวิโนทนีอรรถกถาของพระพุทธรูปศาสจารย์ ซึ่งท่านได้อธิบาย อภิธรรมปฏิภ วิกังค คือ สัมโมหวิโนทนีอรรถกถาเมตตอปปมัญญา สรูปความได้ว่า

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสในบทกวีเรื่องกรรมฐานอันประกอบด้วยเมตตาเป็น สบายแก่บุคคลผู้มี โทสจริต จึงชื่อว่าอปปนาในบุคคล เพื่อแสดงถึงบุคคลอันเป็นที่ตั้งแห่งเมตตานั่น พระพุทธรูปทรงอุปมาเปรียบเหมือน บุคคลเห็นบุคคลคนหนึ่ง คำว่า “ปิย” แปลว่า ผู้เป็นที่รักใคร่ ได้แก่เป็นที่ตั้งแห่งความรัก คำว่า “มนาปี” แปลว่า ชอบใจ ได้แก่ ผู้กระทำความเจริญให้ใจ และพระพุทธรูปตรัสว่า “บรรดาค่าเหล่านั้น ชื่อว่า เป็นที่รัก เพราะอำนาจ แห่งการเคยอยู่ร่วมกันในกาลก่อน หรือโดยประโยชน์เกื้อกูลในปัจจุบัน ชื่อว่า เป็นที่ชอบใจ เพราะการประกอบด้วย คุณ มีศีล เป็นต้น (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539: 485)

จากอนุภาคที่แสดงมานี้ จะเห็นได้ว่าสัมโมหวิโนทนีอรรถกถา บทเมตตอปปมัญญา พระพุทธรูปศาสจารย์ท่าน ได้รับอิทธิพลมาจากสาเหตุขาด โดยอ้างอิงตรงที่พระพุทธรูปทรงแสดง เหตุแห่งความรักไว้ในสาเหตุขาด จัดเป็น บุพเพสันนิวาสฝ่ายกุศล มีจุดกำเนิดจากอโลภะ อโทสะ อโมหะ มีลักษณะอาการและเหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสที่ ประกอบด้วยเมตตา จัดอยู่ในทุกประเภท ของบุพเพสันนิวาส มีหลักธรรมที่เกี่ยวกับบุพเพสันนิวาส เช่น พรหมวิหาร 4 (อปปมัญญา) คือความ เมตตาเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจ เพราะการประกอบด้วยมีศีลไม่ต่างพร้อม สมบูรณ์ด้วยทาน มีวาจาไพเราะ ประพฤติประโยชน์ มีหิริโอตตบัพะ ผลสุดท้ายทำให้ให้จิตแผ่ขยายกว้างไกลออกไป

สรุป

อิทธิพลของบุพเพสันนิวาสที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น โดยความหมายของ “บุพเพสันนิวาส” ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง การเคยอยู่ ด้วยกัน ในกาลก่อน การได้อยู่อาศัยร่วมกันมาในอดีตชาติ ในฐานะเป็นบิดามารดา บุตรธิดา ครูอาจารย์ศิษย์ สามีภรรยา ญาติมิตร นายบ่าว และ สมณะคฤหัสถ์ ในส่วนเหตุเกิดแห่ง บุพเพสันนิวาสนั้นสามารถแบ่งได้ 3 ส่วน ได้แก่ 1) เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสฝ่ายกุศล 2) เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาส ฝ่ายอกุศล และ 3) เหตุเกิดแห่งบุพเพสันนิวาสฝ่ายอัพยาทมะ โดยมีหลักธรรมที่สำคัญทำให้บุคคลที่มาพบกันสามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้ คือ สมชีวิธรรมมี 4 ประการ คือ (1) สมศรัทธา มีศรัทธาเสมอกัน (2) สมศีลา มีศีลคือความประพฤติ

เสมอกัน (3) สมจาจะ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสมอกัน (4) สมปัญญา มีปัญญาสมหรือเสมอกัน ด้านอิทธิพลของบุพเพสันนิวาสที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นแบ่งได้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) อิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบของสุดตติยาตอรรคกถา 2) อิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบของธัมมตอรรคกถา 3) อิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบของสมันตปาสาทิกาอรรคกถา และ 4) อิทธิพลในด้านที่เป็นต้นแบบของสัมโมหวิโนทนีอรรคกถา ซึ่งในแต่ละด้านนั้นได้รับอิทธิพลมาจากที่พระพุทธองค์ทรงแสดงเหตุแห่งความรักไว้ในสาเกตชาดกโดยทั้งสิ้น

บรรณานุกรม

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2506). พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2534). พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล. ชุด 91 เล่ม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2549). งานวิจัยทางพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
ป. หลงสมบุญ. (2546). พจนานุกรม มคอ-ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสาร.
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2557). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 39. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
_____. (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต).
พระมหาสมปอง มุทิโต แปลและเรียบเรียง. พระมหาโมคคัลลานะ (ผู้รจนา). (2542). คัมภีร์อิถานวรรณนา. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
พระสัทธัมมโชติกะ ธัมมจารี. (2539). สมถกรรมฐานที่ปณี ปริเฉท 9 เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
พระอุตรคณาธิการ (ชวิน สระคำ). ศ.พิเศษ ดร.จำลอง สารพัฒน์. (2552). พจนานุกรม บาลี-ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสาร.
มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2539). อภิธัมมัตถสังคหบาลี และอภิธัมมัตถภาวินีฎีกา ฉบับแปลเป็นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ภาพสะท้อนทางสังคมในโศกยวสตุแห่งคัมภีร์มูลสารวาสติวาทวินยวสตุ Social Reflection in Bhaiṣajyavastu of The Scripture of Mūlasarvāstivāda

ปัทมา สว่างศรี¹ เสกสรรค์ สว่างศรี²

Pattama Sawangsri¹, Ph.D. Seksan Sawangsri²

1-2 สาขาวิชาบาลี สันสกฤต อินดี ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทคัดย่อ

คัมภีร์มูลสารวาสติวาทวินยวสตุ-โศกยวสตุถือว่าเป็นคัมภีร์ที่รวบรวมเรื่องราวทางพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นหลังพุทธศตวรรษที่ 8 แต่ไม่ได้ระบุชัดเจนว่าเกิดขึ้นเมื่อใด เกิดขึ้นที่ไหน หรือว่าใครเป็นผู้ประพันธ์ ลักษณะการประพันธ์ส่วนใหญ่โดยเฉพาะส่วนที่เป็นร้อยแก้วประพันธ์ด้วยภาษาสันสกฤตมาตรฐาน และส่วนที่เป็นร้อยกรองหรือคาถาเท่านั้นที่ประพันธ์ด้วยภาษาสันสกฤตผสม เนื้อหาสำคัญของคัมภีร์กล่าวถึงเภสัชที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตแก่เหล่าภิกษุ แม้โศกยวสตุจะเป็นคัมภีร์ทางศาสนาแต่เรื่องราวที่ปรากฏในคัมภีร์ประกอบไปด้วยข้อมูลที่สำคัญในช่วงศตวรรษนั้น ซึ่งนับเป็นแหล่งข้อมูลใหญ่สำหรับการสืบสร้างประวัติศาสตร์ของช่วงศตวรรษหนึ่งได้เป็นอย่างดี เรื่องราวที่ปรากฏในโศกยวสตุประกอบไปด้วยข้อมูลที่สำคัญสะท้อนให้เห็นความเป็นอยู่ของชีวิตผู้คนในครั้งพุทธกาลหรือช่วงต้นหลังพุทธกาลอันมีรูปแบบการปกครองประกอบไปด้วยระบบราชาธิปไตยที่หน้าที่การปกครองเป็นของกษัตริย์ทั้งในรูปแบบที่กษัตริย์มีอำนาจโดยเด็ดขาด และกษัตริย์ไม่ใช่ผู้มีอำนาจสูงสุดแต่เป็นผู้ใช้อำนาจในทางที่ถูกที่ควร และปรากฏรูปแบบการปกครองระบบคณาธิปไตย ด้านระบบสังคมยังคงปรากฏระบบวรรณะ ระบบทาส และสถานะของผู้หญิงที่ได้รับโอกาสทางสังคมมากขึ้น

คำสำคัญ: โศกยวสตุ, ภาพสะท้อน, สังคม

Abstract

Mūlasarvāstivādivinayavastu- Bhaiṣajyavastu Scripture is regarded as a scripture that compiles a history of Buddhism which happened after the 8th century of Buddhism. However, the scripture does not indicate obviously where it happened or who the author was. Therefore, most of the prose in the scripture was written in Classical Sanskrit language, while poems and incantations were mostly written in Hybrid Sanskrit language. The important content of the scripture referred to medicine that the monks were allowed to use. Although the Mūlasarvāstivādivinayavastu - Bhaiṣajyavastu Scripture is mostly about the history of Buddhism, there appeared stories in the scripture included important information about that century which was a great source of information to study and retrieve the history of that century. The stories found in the Mūlasarvāstivādivinayavastu - Bhaiṣajyavastu Scripture reflected on the ways of living in the time of the Buddha, or after the time of Buddha, which was governed by following a monarchy system which consisted of Absolute Monarchy and Limited monarchy. What is more is that it appears that an Oligarchy system was used in that century also. Furthermore, the social system has shown that there was a caste system, a slavery system, and women were more acceptable according to their social status.

Keywords: Bhaiṣajyavastu, Reflection, Social

บทนำ

คัมภีร์มูลสารวาสติวาทวินยวสตุ เป็นคัมภีร์ว่าด้วยเรื่องพระวินัยของนิกายมูลสารวาสติวาท ซึ่งแยกออกจากนิกายสารวาสติวาท ในราวพุทธศตวรรษที่ 10-11 ศาสตราจารย์ เอส.เลวี (S. Lévi) (S. Bagchi, 1967, p. xiii)

กล่าวไว้ว่า “คัมภีร์มูลสารวาสติวาทวินยวัสตุน่าจะถูกรจนาขึ้นก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 3 (พุทธศตวรรษที่ 8) แต่ก็ไม่แล้วเสร็จ” ทั้งไม่ปรากฏหลักฐานว่า เกิดขึ้นเมื่อใด เกิดขึ้นที่ไหน หรือว่าใครเป็นผู้ประพันธ์ แต่จากการศึกษาด้านอักษรวิทยาของนักวิชาการสันนิษฐานได้ว่า คัมภีร์พระวินัยที่ถูกค้นพบที่หมู่บ้านกิลกิต (Gilgit) น่าจะถูกเขียนขึ้นในราวคริสต์ศตวรรษที่ 5-6 เช่นเดียวกับข้อสันนิษฐานของนาริมาน (Nariman) ที่ว่า “คัมภีร์ มูลสารวาสติวาทวินยวัสตุน่าจะถูกรจนาขึ้นในตอนเริ่มต้นคริสต์ศตวรรษ หรือราวพุทธศตวรรษที่ 5 และมีหลักฐานว่าคัมภีร์ถูกแปลสู่ภาษาจีนในพุทธศตวรรษที่ 7 และสู่ทิเบตในพุทธศตวรรษที่ 9” (G. K. Nariman, 1992, p. 274-275) ทั้งอักษรที่ใช้บันทึกก็เป็นอักษรที่ใช้อยู่ในสมัยคุปตะ (Gupta) ส่วนลักษณะภาษาที่ใช้ในการประพันธ์คัมภีร์มูลสารวาสติวาทวินยวัสตุนั้นพบว่า ไม่มีความสม่ำเสมอทางการประพันธ์นัก อาจเนื่องมาด้วยคัมภีร์ใช้เวลาในการประพันธ์หรือรวบรวมเป็นระยะเวลาอันยาวนาน รูปแบบการประพันธ์ส่วนใหญ่โดยเฉพาะส่วนที่เป็นร้อยแก้วประพันธ์ด้วยภาษาสันสกฤตมาตรฐาน และส่วนที่เป็นร้อยกรองหรือคาถาเท่านั้นที่ประพันธ์ด้วยภาษาสันสกฤตผสม ไกษยวิสต์จัดอยู่ในชั้นที่ 1 เรื่องที่ 1 ของคัมภีร์มูลสารวาสติวาทวินยวัสตุนั้น เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับภคัสที่พระพุทเจ้าทรงอนุญาตแก่เหล่าภิกษุ แม้ไกษยวิสต์จะเป็นคัมภีร์ทางศาสนาแต่เรื่องราวที่สอดแทรกในไกษยวิสต์นั้นยังสะท้อนให้เห็นถึงชีวิต ความเป็นอยู่ สภาพสังคม และเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง หลักความเชื่อของคนในสมัยพุทธกาล ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะกล่าวถึงรูปแบบการปกครอง ระบบสังคม ระบบทาสและสถานะของผู้หญิงที่สะท้อนผ่านเรื่องราวในคัมภีร์

รูปแบบของการปกครอง

การปกครอง คือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร การวางระเบียบกฎเกณฑ์สำหรับสังคม เพื่อสร้างความเสมอภาค เป็นธรรมแก่สังคม เพื่อให้สังคมมีความสุข หรือเพื่อให้เกิดการบำบัดทุกข์บำรุงสุข รูปแบบของการปกครองถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมมนุษย์ทุกๆ สังคม เนื่องจากมีทั้งกติกาที่กำหนดโครงสร้างทางการปกครองและกฎระเบียบต่างๆ ที่ชัดเจนที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทาง การปกครองเพื่อควบคุมสังคมนั้นๆ ให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เกี่ยวกับรูปแบบของการปกครองนั้นเพลโต (Plato) และ อริสโตเติล (Aristotle) ได้แบ่งรูปแบบการปกครองโดยพิจารณาจากจำนวนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้ 3 รูปแบบดังนี้ (Curtis, Michael, n.d., p. 80-84, สุขุม นวลสกุล และบรรพต วีระสัย, 2521, หน้า 41-42, 60-61)

1. การปกครองโดยคนคนเดียว หมายถึง ระบบการปกครองที่คนคนเดียวมีอำนาจสูงสุดเหนือบุคคลทั้งหลาย โดยเด็ดขาด ซึ่งประชาชนไม่สามารถควบคุมหรือถอดถอนผู้ปกครองได้ ได้แก่รูปแบบการปกครองแบบราชาธิปไตย (Monarchy) คำว่า “ราชาธิปไตย” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้อธิบายไว้ว่า ราชาธิปไตย มาจาก คำว่า ราช+อธิปไตย ในภาษาบาลี ราชาธิปไตย จึงหมายถึง ระบบการปกครองแบบหนึ่งที่มีพระราชาเป็นใหญ่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 951) ส่วนในภาษาอังกฤษ คำว่า ราชาธิปไตย ใช้คำว่า Monarchy ซึ่งมาจากคำว่า Monarchia ในภาษากรีก แปลว่า ปกครองโดยคนเดียว สรุปได้ว่า ราชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่มีพระมหากษัตริย์หรือพระราชาเป็นผู้ทำหน้าที่ทั้งผู้นำและผู้ปกครอง อีกทั้งมีอำนาจสูงสุดในการปกครองแต่เพียงผู้เดียว ราชาธิปไตยแบ่งออกตามขอบเขตพระราชอำนาจของกษัตริย์หรือพระราชาได้เป็น 2 แบบคือ

1.1 สมบูรณ์ญาสิทธิราช (Absolute monarchy) กษัตริย์เป็นประมุขสูงสุดของรัฐและมีอำนาจการบริหารอย่างเด็ดขาด

1.2 ปรimitาญาสิทธิราช (Limited monarchy) กษัตริย์เป็นประมุขที่มีอำนาจจำกัด ซึ่งพระราชอำนาจจะจำกัดอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจ แต่อำนาจอธิปไตยอยู่ที่ประชาชน ซึ่งพระมหากษัตริย์อาจทรงมีอำนาจอยู่บ้าง แต่ก็ถูกจำกัดไว้ด้วยความเห็นชอบของคณะที่ปรึกษา ประชาชนหรือบรรทัดฐานของพระมหากษัตริย์พระองค์ก่อน

2. การปกครองโดยคณะบุคคล หมายถึงระบบการปกครองที่บุคคลคณะหนึ่งสามารถวางหรือกำหนดกฎเกณฑ์การบริหารประเทศได้ตามที่กลุ่มของตนปรารถนา ได้แก่ รูปแบบการปกครองแบบคณาธิปไตย (oligarchy) เป็นรูปแบบโครงสร้างอำนาจซึ่งอำนาจอยู่กับกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่ง บุคคลเหล่านี้อาจมีเชื้อเจ้า มั่งมี มีความสัมพันธ์ทางครอบครัว หมู่คณะหรือควบคุมทางทหาร ซึ่งถือได้ว่าเป็นชนชั้นสูงของสังคมและมีอำนาจในการขับเคลื่อนสังคม เป็นชนกลุ่มน้อย (ชั้นสูง) ที่มีเอกสิทธิ์จึงเรียกอีกแบบหนึ่งว่า อภิชนาธิปไตย (Aristocracy) (สุขุม นวลสกุล และบรรพต วีระสัย, 2521, หน้า 42) รูปแบบ การปกครองลักษณะนี้ต่างจากรูปแบบการปกครองแบบราชาธิปไตยอย่างชัดเจนในเรื่องของการใช้อำนาจทางการเมืองการปกครอง แม้ว่าจะมีการเลือกบุคคลใดบุคคลหนึ่งขึ้นมาทำหน้าที่ประมุขของรัฐ แต่อำนาจในการตัดสินใจทางการเมืองการปกครองขึ้นอยู่กับมติที่ประชุม หากที่ประชุมมีความเห็นชอบอย่างไรก็ต้องยอมรับและดำเนินการให้เป็นไปอย่างนั้น

3. การปกครองโดยคนทั้งหมดหรือเสียงส่วนใหญ่ หมายถึง ระบบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ อธิปไตย ได้แก่ รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย (Democracy) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อประชาชน

เมื่อพิจารณาจากหลักรูปแบบการปกครองข้างต้นจะพบว่าระบบการปกครองที่กล่าวถึงในคัมภีร์โฆษยวัตสตุ นั้นประกอบไปด้วยระบบการปกครอง ดังนี้

1. ราชาธิปไตย ระบบการปกครองแบบหนึ่งที่มีพระราชาเป็นใหญ่ ในโฆษยวัตสตุ นั้นปรากฏระบบการปกครองราชาธิปไตยทั้งแบบปรimitตาญาสิทธิราช (Limited monarchy) และแบบสมบูรณาญาสิทธิราช (Absolute monarchy) ดังนี้

1.1 แบบปรimitตาญาสิทธิราช (Limited monarchy) ในโฆษยวัตสตุ ส่วนใหญ่จะปรากฏระบบการปกครองแบบราชาธิปไตย (Monarchy) ที่มีลักษณะแบบปรimitตาญาสิทธิราช (Limited monarchy) กล่าวคือ แม้กษัตริย์ผู้เป็นประมุขจะมีอำนาจเพียงผู้เดียว แต่เมื่อพระองค์ตัดสินใจทำอะไรบางอย่าง ก็จะมีเหล่าอำมาตย์คอยให้คำปรึกษาเสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กษัตริย์ก็มีอำนาจจำกัด พระองค์ทรงปกครองบ้านเมืองโดยมีคณะมนตรีเป็นที่ปรึกษาด้านต่างๆ ประกอบด้วยมหาอำมาตย์ (mahāmātya/ **महामात्या**) อำมาตย์ (amātya/**अमात्य**) ปุโรหิต (purohita/**पुरोहित**) ซึ่งเหล่าอำมาตย์นี้เอง เมื่อพระราชาสวรรคตก็จะเป็นผู้คัดเลือกพระราชาองค์ต่อไปเพื่อขึ้นครองราชย์ ดังข้อความต่อไปนี้

โตโต'มาตโยะ ปุณรูปิ ตสย ทุตสัปเรชนั กฤตม | กุมาร ปิตา เต กาลคตะ | อาคจณ ราชย์ ปุรตีจเณติ | มานธาดา กุมาระ สลักษยติ | ยทิ มม ปิตา กาลคตะ ก็ ตตร คจณามิติ วิทิตวา ตตโรราวสฤติตะ | อมาตโยะ ปุณรูปิ สัณฺญ อครามาตยะ ปุเรชิตะ | เตน คตวาภิหิตะ | กุมาร อาคจณ ราชย์ ปุรตีจณ อิติ | (S. Bagchi, 1967, Vol.1, p. 45)

ลำดับนั้นเหล่าอำมาตย์ทั้งหลายจึงส่งทูตไปหาพระองค์อีกครั้งที่ว่า “ข้าแต่พระกุมาร พระราชาบิดาของพระองค์ ทรงสวรรคตแล้ว | ขอพระองค์เสด็จกลับมาครองราชสมบัติเถิด” | พระราชกุมารมานธาดะทรงกำหนดว่า “ถ้าพระราชบิดาของเราสวรรคตแล้ว เราจะกลับไปนครนั้นเพื่ออะไร” ครั้นทรงทราบดังนี้แล้วทรงประทับอยู่ในชนบทนั้นนั้นแล | เหล่าอำมาตย์ทั้งหลายได้ส่งอำมาตย์ผู้ใหญ่ไปจำนวนมาก | อำมาตย์นั้นไปแล้วกราบทูลว่า “ข้าแต่พระราชกุมาร ขอพระองค์เสด็จกลับมารับราชสมบัติเถิด” |

อาณาจักรที่ปกครองแบบราชาธิปไตยนั้น เรียกว่า ราชาอาณาจักร (Kingdom) การปกครองแบบราชาธิปไตยที่ปรากฏในโฆษยวัตสตุ นั้น ถ้าพระราชาทรงครองราชย์โดยธรรม ทรงปกครองราชอาณาจักรแบบพ่อปกครองลูก มีพระราชจริยาวัตรเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจประชาชน สำหรับเป็นแนวทางในการวางนโยบายปกครองบ้านเมือง ทรงพระปรีชาในการบำรุงธัญญาหารให้บริบูรณ์ ทรงพระปรีชาในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎร และการตรัสพระวาจาที่อ่อนหวานแก่ชนทุกชั้นโดยควรแก่ฐานะ ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนอย่างนี้แล้ว ประเทศของพระองค์ก็จะ

เจริญมั่งคั่ง สงบสุข ประชาชนก็มีความสุข ซึ่งในคัมภีร์แสดงให้เห็นถึงการยกย่องสรรเสริญพระราชชาติทรงครองราชย์ โดยธรรมหรือเป็นธรรมราชาแล้วบ้านเมืองก็มีความรุ่งเรืองอย่างยิ่ง ดังข้อความต่อไปนี้

กุตปุรวุ ภิกษวะ ปินทวิโค นาม ราชา วภู | ธารมโก ธรรมราโช ธรรมณ ราชย์ การยติ | ตสย ชนปทา กุทธาตจ สมีฎาตจ กชิมาศจ สุกิษาศจจากรณพหุชนมนุษย์าศจ สทา ปุณย-ผลฎกษะ เทวะ กาลวรัช | ศสยวตี วสุมติ ปุรศานตกลิลทิมพทมตสกรโรคาปคตา | มนุษยา นิตย ธรรมปรายณะ | (S. Bagchi, 1967, Vol.1, p. 43)

ภิกษุทั้งหลาย เรื่องเคยมีมาก่อนแล้ว ได้มีพระราชทานนามว่า ปินทวิงคะ | พระองค์ทรงเที่ยงธรรม เป็นพระธรรมราชา ทรงครองราชย์โดยธรรม | ชนบททั้งหลายของพระองค์นั้นมั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์ปลอดภัย หาดอาหารได้ง่าย มีประชาชนมากมายพลุกพล่าน มีต้นไม้ที่ผลิดอกออกผลอยู่ทุกฤดู เทวดาก็โปรยฝนลงมาในปริมาณที่พอสมควรตามเวลาอันเหมาะสม | ไม่มีการแก่งแย่งแข่งขันทะเลาะเบาะแว้งวุ่นวายหรือทำร้ายกัน ปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายและโรคภัยไข้เจ็บ | ประชาชนทั้งหลายต่างก็ประพฤติธรรมอยู่เป็นประจำ |

แต่ถ้าพระราชชาติไม่ได้ทรงตั้งอยู่ในธรรม ปกครองโดยใช้ความรุนแรงลงโทษประชาชนโดยการประหารชีวิตหรือจับกุมขัง ประชาชนก็จะเกิดความหวาดกลัวและอพยพออกจากแคว้นแคว้นภัยพิบัติก็จะตามมาอย่างเช่น ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลและด้วยเหตุนี้เองทुरुภิกษุภิกษุก็จะเกิดขึ้นตั้งความว่า

ทกษิมปจาลสต ราชา อธรมภูยิษศจณโท รกสะ กรกคะ อธรมณ ราชย์ การยติ | นิตย ฑณชนตาพนธาดน ธาธณพนธนทินิกโทโปโรธะ ราชฎรนิวาสินี ตราสยติ | อธรมภูยิษศตยา จาสย เทโว น กาลน กาล สมนยควาริธารามนุปรยจจติ | ตโตเสา ชนกายะ สตรสตะ ส่วคมาปนนะ สวชิวิตาเปกษยา ราชฎรปริตยาค์ กฤตโหวตตรปจาลสย ราชโย วิษย คตวา ปรวิตสตี | (S. Bagchi, 1967, Vol.1, p. 77)

ฝ่ายพระราชผู้ครองเมืองทกษิมปัญจาละ ทรงเป็นอธรรม มีความโหดร้าย เกรี้ยวกราด หยิบฆ่าอย่างมาก ครองราชย์โดยอธรรม | พระองค์ทรงกดขี่ข่มเหงประชาชนด้วยการลงโทษกล่าวคือการเข็มนตี สั่งประหาร กักขัง จองจำด้วยโซ่ตรวนซึ่งทำจากไม้และห่วงโซ่เหล็กเป็นประจำ | ก็เมื่อพระองค์ครองราชย์โดยอธรรม (ทำให้) เทวดาไม่โปรยฝนลงมาในปริมาณที่พอสมควรตามเวลาอันเหมาะสม | ครั้งนั้น ประชาชนนั้นมีความหวาดกลัว ถึงความสังเวช ด้วยมุ่งถึงชีวิตของตนเอง จึงพากันทอดทิ้งเมือง แล้วเดินทางไปยังเมืองของพระราชผู้ครองเมืองอตุตรปัญจาละอาศัยอยู่ |

1.2 แบบสมบูรณาญาสิทธิราช (Absolute monarchy) กษัตริย์เป็นประมุขสูงสุดของรัฐและมีอำนาจการบริหารอย่างเด็ดขาด ในภัชชัยวัสตจะพบว่าบางครั้งพระราชเป็นผู้ทรงอำนาจเด็ดขาดเพียงพระองค์เดียวทรงมีอำนาจเหนือคนทั้งปวงเป็นเจ้าของชีวิต ทรงสามารถชี้ขาดและรับสั่งให้ประหารชีวิตใครก็ได้ หากผู้ที่มีความผิดจะเห็นได้ว่า พระราชาทรงมีทั้งอำนาจด้านการบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการเด็ดขาดพระองค์เดียวตรงกับลักษณะที่เรียกว่า ราชาธิปไตยแบบสมบูรณาญาสิทธิราช ดังในเรื่องที่มหาชนที่เข้าใจผิดคิดว่าพระปรตเยกพุทธเจ้าเป็นคนฆ่านางภัทรา จึงพากันจับพระปรตเยกพุทธเจ้าแล้วนำไปเฝ้าพระราช ซึ่งขณะนั้นพระราชไม่ทรงพิจารณาเลยได้รับสั่งให้ประหารทันที ดังความว่า

ส ศานตวาทยปิ เตน มหาชนกาเยน ปศจาทพหุคาตมพนธนพโธ ราชล อุปนามิตะ | เทวาเนน ปรวุชิตเนน ภาทรยา สารธ ปริจริตม | สา ชิวิตาท วยโปโรปีเตติ | อปริกษกา ทิ ราชานะ | กถยติ | ยทเยว คจจต ฆาตยติ | ปริตยโกโต'ย มยา ปรวุชิต อิติ | (S. Bagchi, 1967, Vol.1, p. 131)

พระปรตเยกพุทธเจ้าผู้นั่งสมาธิอยู่ บัดนี้ได้ถูกห่มมหาชนนั้นจับมัดด้วยเครื่องพันธนาการมากมายหลังจากนั้น จึงนำตัวไปเฝ้าพระราช | ธรรมดาว่าพระราชทั้งหลายเป็นผู้ไม่คอยพิจารณา | พระองค์จึงตรัสว่า “ถ้าเป็นอย่างนั้น เจ้าก็จงนำไปฆ่าเสียสิ | จะให้เราปล่อยบรรพชิตรูปนี้ไปหรือ” |

ทกษิมปจาลสต ราชา อธรมภูยิษศจณโท รกสะ กรกคะ อธรมณ ราชย์ การยติ | นิตย ฑณชนตาพนธาดน ธาธณพนธนทินิกโทโปโรธะ ราชฎรนิวาสินี ตราสยติ | (S. Bagchi, 1967, Vol.1, p. 77)

ฝ่ายพระราชกษัตริย์ผู้ครองเมืองทักขิณปัญจาละ ทรงเป็นอธรรม มีความโหดร้าย เกรี้ยวกราด หยาบช้ำอย่างมาก ครอบงำโดยอธรรม พระองค์ทรงกดขี่ข่มเหงประชาชนด้วยการลงโทษกล่าวคือการเขียนตี สิ่งประหาร กักขัง จองจำ ด้วยโซ่ตรวนซึ่งทำจากไม้และห่วงโซ่เหล็กเป็นประจำ

2. **คณาธิปไตย (oligarchy)** เป็นระบบการปกครองโดยคณะบุคคลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นชนชั้นสูงของ สังคมและมีอำนาจในการขับเคลื่อนสังคม ในโศกขวัสดูไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการปกครองแบบคณาธิปไตย อย่างไรก็ตามรูปแบบการปกครองที่เข้าข่ายการปกครองแบบคณาธิปไตยมากที่สุดคือราชอาณาจักรมัลละ แม้ว่า จะเป็นราชอาณาจักรแต่ก็ไม่ได้ยึดระบบราชาธิปไตยเฉกเช่นราชอาณาจักรอื่นๆ ราชอาณาจักรมัลละนั้นปกครอง แบบสามัคคีธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2553, หน้า 312, 410) ซึ่งในแคว้นที่ปกครองด้วยรูปแบบ สามัคคีธรรมเหล่านี้ อภิชน (aristocrat) คือกลุ่มชนชั้นนำที่เป็นเจ้าซึ่งเรียกว่า “ราชา” มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งใน การเมืองการปกครองมากกว่าประชาชนโดยทั่วไป เพราะฉะนั้นการปกครองรูปแบบสามัคคีธรรมนี้จึงมีลักษณะ ใกล้เคียงกับรูปแบบการปกครองที่อริสโตเติลแบ่งไว้คือ ระบบคณาธิปไตยหรือ อภิชนาธิปไตย ซึ่งเป็นการปกครอง โดยกลุ่มบุคคล โดยราชอาณาจักรมัลละนั้นมีคณะเจ้ามัลละปกครองร่วมกัน เจ้ามัลละที่กล่าวถึงนี้คือเหล่านั้นกรบเชื้อ สายกษัตริย์ เป็นบุคคลชั้นสูงที่มารดาเป็นวรรณะกษัตริย์ แต่มารดาไปสมรสกับคนต่างวรรณะ บุตรที่เกิดมาจึงไม่ใช่ ราชาหรือกษัตริย์ แต่จะอยู่ในคณะเจ้ามัลละนี้ (Sir. Monier Williams, 2007, p. 793) ซึ่งรูปแบบการปกครอง นี้ อริสโตเติลมองว่าเป็นรูปแบบการปกครองที่ดี เนื่องจากส่งเสริมให้ผู้ปกครองใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และ คณาธิปไตย อภิชนาธิปไตย หรือสามัคคีธรรมนี้มุ่งเน้นเรื่องวัฒนธรรมและคุณธรรมของชนชั้นสูงในสังคมเป็นสำคัญ โดยกำหนดว่าชนชั้นปกครองคือผู้ที่มีวัฒนธรรมสูงและมีคุณธรรมเพื่อให้ทำหน้าที่ที่ตรวจสอบในการใช้อำนาจตรวจสอบ ซึ่งกันและกัน ซึ่งรูปแบบการปกครองนี้ปรากฏในโศกขวัสดูตอนๆ เหล่าเจ้ามัลละผู้ครองนครปาปะได้ทูลนิมนต์พระ ผู้มีพระภาคเจ้าเพื่อรับภัตตาหาร ซึ่งพระพุทธเจ้าก็รับนิมนต์ ดังนี้

อด ปาเปยา มลลาคะ สรวะ สัมภุ ยะเน ภควาสเตโนปสักรานตตะ | อุปสักรมย ภควตตะ ปาเททา ศิริสา วนทิตวา เอกานเต นิฆณณะ | เอกานตนิฆณณาน ปเปยาน มลลาน ภควาน- ธรรมยา กถยา สัทรศย ปูรววทฺยวตสัปรหุชย ตฺชณิมิ | อด ปาเปยา มลลา อุตถายาสนาเทกาสมุตตราสัค กถฺวา ยะเน ภควาสเตนาถยลลิต ปรณมย ภควานตมิทมโวจต | อธิวาสยตวสมากั ภควาน ศโว'นตรคฺฤเท ภกเตน สารธั ภิกฺขุสงฺฆเณ | อธิวาสยติ ภควาน ปาเปยานา มลลานา ตฺชณินิ ภาวเณ | (S. Bagchi, 1967, Vol.1, p. 191)

ครั้งนั้นเจ้ามัลละผู้ครองเมืองปาปะทั้งหมดจึงเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าโดยพร้อมเพียงกัน | ครั้นเข้าไปเฝ้า แล้วถวายบังคมแทบพระยุคลบาทของพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยเศียรเกล้าแล้วทรงประทับ ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง | พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงชี้แจงเหล่ากษัตริย์มัลละผู้ครองเมืองปาปะ ผู้นั้น ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง ให้เห็นแจ้ง สมทาน อากาหฺย ร่าเริง เหมือนดังที่กล่าวไว้แล้ว ด้วยธรรมมีถาแล้วทรงนิ่งพระพักตร์ | ครั้งนั้น เจ้ามัลละผู้ครองเมืองปาปะ ทรงลุกขึ้นจากอาสนะครองผ้าเฉวียงบ่าประคองอัญชลีไปทางพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้กราบทูลคำนี้กะพระผู้มีพระภาค เจ้าว่า “ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าพร้อมทั้งภิกษุสงฆ์โปรดรับนิมนต์ด้วยภัตตาหารภายในพระราชวังของพวกข้าพระองค์ ในวันพรุ่งนี้ด้วยเถิด” | พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรับนิมนต์ของเจ้ามัลละผู้ครองเมืองปาปะทั้งหลายโดยพระคุณิภาพ |

จากการศึกษารูปแบบการปกครองที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่ารูปแบบการปกครองที่ปรากฏในคัมภีร์โศกขวัสดูเป็นระบบราชาธิปไตยที่หน้าที่การปกครองเป็นของกษัตริย์ ทั้งในรูปแบบที่กษัตริย์มีอำนาจโดยเด็ดขาดทั้งอำนาจ ด้านการบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการ และกษัตริย์ที่แม้จะทรงมีอำนาจอยู่แต่ก็ทรงปกครองบ้านเมืองโดยมีคณะ มนตรีเป็นที่ปรึกษาด้านต่างๆ แสดงให้เห็นว่ากษัตริย์ไม่ใช่ผู้มีอำนาจสูงสุด แต่เป็นผู้ใช้อำนาจในทางที่ถูกที่ควร และ ปรากฏรูปแบบการปกครองระบบคณาธิปไตยที่ชนชั้นผู้ปกครองที่เป็นราชามีความสามัคคีร่วมกันปกครองแคว้นแคว้น

ระบบสังคมและบทบาทของคนในสังคม

ระบบวรรณะ

การศึกษาระบบความคิดเกี่ยวกับสังคมอินเดียนั้น แหล่งความคิดที่สำคัญและเก่าแก่ที่สุดก็คือ คัมภีร์ทางศาสนา สังคมอินเดียที่ปรากฏเป็นระบบอย่างเช่นทุกวันนี้ก็คือผลผลิตทางความคิดของปราชญ์อินเดียตั้งแต่สมัยโบราณ โครงสร้างของสังคมอินเดียปัจจุบันก็คือผลผลิตของอดีต คัมภีร์ทางศาสนาที่สำคัญซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งบันทึกวิถีชีวิตระบบสังคมของอินเดียและที่สำคัญ เป็นแหล่งความคิดทางสังคมของอินเดียได้แก่ วรรณคดีพระเวท คัมภีร์ปุราณะ สูตรต่างๆ มหาภารต รามายณะ มหาภารตะ รวมถึงคัมภีร์ภควัดคีตา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับระบบอาศรม ระบบวรรณะ ระบบครอบครัวแล้วแต่เกิดจากความคิดที่บรรจุอยู่ในคัมภีร์เหล่านี้ทั้งสิ้น ดังนั้นโครงสร้างของระบบสังคมอินเดียโบราณจึงวางอยู่บนรากฐานของระบบวรรณะ ทำให้สังคมอินเดียแต่โบราณแบ่งฐานะและบทบาทหน้าที่กันชัดเจนตามระบบวรรณะ การได้ทำตามหน้าที่ของระบบวรรณะถือเป็นการพัฒนาตัวเอง นอกจากนั้นชาวอินดียังเชื่อว่า ระบบวรรณะ คืออุดมการณ์ที่มองได้ 2 แง่คือ เพื่อความมั่นคงในสังคม และเป็นการจัดระเบียบความไม่เสมอภาคในสังคมโดยให้แต่ละคนรู้จักหน้าที่ของตน (Ramanohur K. and Ramanohur M., 1982, p. 62) คำสอนของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูประการหนึ่งกล่าวอ้างเอาไว้ว่า การที่มนุษย์จะประสบผลสำเร็จในการประกอบกิจการใดๆ อันรวมไปถึงการบรรลุโมกษะนั้น มนุษย์พึงปฏิบัติให้เป็นไปอย่างเหมาะสมตามวรรณะ ดังนั้นชาวฮินดูจึงเคร่งครัดต่อหน้าที่ตามของวรรณะของตน

อีกประการหนึ่งระบบวรรณะเรียกว่าเป็นการแบ่งงานในสังคมก็ได้ คัมภีร์ของฮินดูทั้งหมดเมื่อจะกล่าวถึงหน้าที่ของคนต่อสังคมจะยึดเอาระบบวรรณะเป็นมูลเสมอ เพราะเชื่อว่าสังคมทั้งหมดจะดำเนินไปได้ ก็ต่อเมื่อแต่ละคนในสังคมมีหน้าที่อันเหมาะสมของตน (วิทยา ศักยากินันท์, 2549, หน้า 70) ศาสนาฮินดูแบ่งคนออกเป็น 4 วรรณะ (Caste-System) ได้แก่ พราหมณ์ (Brāhmaṇa) กษัตริย์ (Kṣatriya) แพศย์ (Vaiśya) และศูทร (Sūdra) แต่ละวรรณะมีหน้าที่หรือธรรมะแน่นอนที่ต้องปฏิบัติ เช่น หน้าที่ของพราหมณ์คือ มีหน้าที่สวดมนต์ ให้คำปรึกษากับกษัตริย์ พวกที่เป็นนักบวชก็ทำหน้าที่สอนไตรเพทและประกอบพิธีทางศาสนา กษัตริย์มีหน้าที่คุ้มครองป้องกันภัยแก่ประชาชน ในยามสงคราม และบริหารบ้านเมืองให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย แพศย์มีหน้าที่ด้านพาณิชย์กรรมและเกษตรกรรม ส่วนศูทรมีหน้าที่รับใช้คนวรรณะอื่น แต่เดิมวรรณะสูงสุดคือ พวกพราหมณ์ รองลงมาคือ กษัตริย์หรือราชา วรรณะต่อมาคือ พวกพ่อค้าและพวกกสิกร และวรรณะชั้นต่ำคือ พวกช่างฝีมือ ศิลปินรวมทั้งพวกจัณฑาล ครั้นถึงช่วงต้นพุทธกาลกษัตริย์ได้รับการยกย่องว่าเป็นวรรณะสูงสุดแทนวรรณะพราหมณ์ ในช่วงนี้วรรณะกษัตริย์และวรรณะพราหมณ์ถือว่าเป็นวรรณะชั้นสูง (Jayanti Chattopadhyay, 1973, p. 285) แต่ตามหลักพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ชัดเจนว่า ชีวิตคนนั้นไม่ใช่สูงส่งเพราะเกิดในวรรณะสูงหรือต่ำ ไม่ใช่สูงส่งเพราะความรวยหรือความยากจน แต่สูงส่งเพราะคุณความดี และต่ำเพราะความชั่วช้าเท่านั้น (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538, เล่มที่ 13, หน้า 612-614) ฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงทรงต่อต้านระบบวรรณะของอินเดียโดยทรงบัญญัติการบรรพชาอุปสมบทให้หมู่ภิกษุเคารพกันตามลำดับพรรษามากน้อยไม่ว่าผู้นั้นเดิมจะมาจากวรรณะใดก็ตาม

คัมภีร์มูลสรวาสติวาทวินยวัสตุ-โภชยวัสตุเป็นอีกหนึ่งคัมภีร์ที่กล่าวให้เห็นถึงการมีอยู่ของวรรณะทั้ง 4 อย่างชัดเจนดังความว่า

สนโต ทานํ ปรศฺสนติ ยทาปตฺสฺ ปรตียเต |
กษตฺริเย พฺราหฺมเณ ไวกฺสเย ศูทฺเร จฉฺฉาลปฺกฺกเส ||
ทานํ ทตฺตวา จ ทฺรฺภิกฺเช ตฺรปยิตฺวา จ สชฺชนาน |
อปายาน วฺรชยิตฺเวท สวฺรคฺโลเก มหียเต ||

อานุกส์สมิมิ์ ขุณาตวา ทานึ เทยึ มนิชิภิชะ |

ทานาตสัปทยเต โมภษศัใจศวรัยึ จั สุราลยะ || (S. Bagchi, 1967, Vol.1, p. 71)

สัตบุรุษึทึ้งหลายึย้อมสรุสรเสริฐทานึที่บุคคลมอบให้ึในคราวึที่ทุกัชัยาก บุคคลึในโลกึนี้เมือให้ทานึในกัษัตรียึ
พราหมณึ แพทย์ ศุทริ จัณฑาลและโยคึทึ้งหลายึ ||

อึกึทึ้งเลียงคุสาธึชุนคนตึทึ้งหลายึให้อึมึหน้าสำราญึในคราวึทุริภิชัภัยึ (เขา) ละเว็นอบายึได้แล้วึย้อมบึนเทึง
ในสรวงสวารรึคึ ||

นักรปราชญึทึ้งหลายึครึ้นได้ทราบอานึสงสึนึแล้วึควรุให้ทานึ เพราะทานึเขาึย้อมจะึได้รับึโมภษะไอศวรัยึ
สมบัตีและสรวงสวารรึคึ ||

จากอึขัความขัางตึนได้แสดงึให้เห็นว่า เมือเกิดคราวึทุกัชัยากบุคคลึไม่วาจะึให้ทานึแกึใครกึตามกึจะึได้รับึผล
เท้าเทียมนึ นึนึแสดงึถึงว่าโภษัชัยึวัสตึไม่ได้ให้ความสำคัฎกึกับัระบับวรัณนะทึ้ง 4 แต่ให้ความสำคัฎกึกับัความเสมอ
ภาคของคนึในสังคมิคือ คนึทุกคนึไม่วาจะึเป็นกัษัตรียึ พราหมณึ พ้อคั ชาวนา ชาวสวน จะยากึดีมีจันอยางึไรลั้ว
มีโอภาสสรึางกรรรมและรับัผลกรรรมเท้าเทียมนึ แต่อยางึไรกึตามัระบับวรัณนะทึ้งหึยักรากึลึกลงึในสังคมิอินเดียแต่
โบริาณึกึยังคังปรากฏึให้เห็นอยึ

ระบบของทาส

ทาสเป็นกลุ่มคนอีกจำพวกหนึ่งที่ปรากฏในโภษัชัยึวัสตึและเป็นชนชั้นที่มีอยู่ในอินเดียโบราณในช่วงเริ่มแรกที
มีการประพันธัรวัณคคึประเภทอวทานึ (Jayanti Chattopadhyay, 1973, p. 290) ทาสเป็นกลุ่มชนที่มีแต่ความ
ยากึลำบากึ ในสังคมิอินเดียทาสเป็นกลุ่มคนชั้นลัางที่แตกต่างจากพวกศุทริ เพราะศุทริยังมีความอิสระในการใช้ชีวิต
แต่ทาสจะต้งใช้ชีวิตอยึกับันายคอยึปรนนิบัตรีบัใช้นายทุกึอยางึ เช่น ทำอาหาร ทำความสะอาดบ้านเรือน ฉะนึนึทาส
จึงเป็นกลุ่มคนชั้นลัางที่เสียความเป็นอิสระในการใช้ชีวิตอยางึลัั้งเชิง (Richard Fick, trans., 1920, p. 312-313)
โภษัชัยึวัสตึจึงสะทอนึให้เห็นว่าคนึที่เกิดมาเป็นทาสนึนึแสดงึว่าได้สรึางอुकุสกรรรมมาในอดีตชาติ ดัังความว่า

โก'ธึเนมึ ศรัณณกึ สปรตวรัษาณึ โภษะเขต |

กุกาถยิตวา ศวมุตเรณึ ตโต ภกัตมปาจยมึ ||

อโภษัชัยึมฤชึ (ตสมาค กฤตวา กาลมนลปกมึ |

สมยึ ทุชะมาปนึนึ) สตาปเน'ถึ ปรัตปาเน ||

นรกาตึ ปรัจยุดศจาหึ ลพฐวา ไว มานุชึ ภวามึ |

คูลานกะ ปรวศยศจึ ทุชะชึฎุตศจรัณมหมึ || (S. Bagchi, 1967, Vol.1, p. 113)

“เวลาเช่นนี้ใครเล้าจะนิมนัตศรัณนะรูปึนี้ให้ฉันตลอด 7 ปีได้” ฉะนึนึนึ เราจึงตัมขัาวบุงออาหารด้วยเยียวสุนัชึ ||
เราได้นิมนัตฤชึให้ฉันแล้วึ จากนึนึมาเรากึได้ทำเช่นนึนึ เป็นเวลาลานาน สมัยต้อมาเราได้ประสบความทุกัชึใน
ชุนนรคึช็อว่า ตาปนะและปรตาปนะ ||

เมือเคลืออนจากนรคึแล้วึ เราได้เกิดเป็นมนุชัยึ เป็นทาสของคณึอื่นเจ็บใช้ได้ป้วยประสบความทุกัชึ เทียเร่วรอนไป ||

สถานะของผู้หญิง

ในสังคมิอินเดียสถานะของผู้หญิงจะถูกึให้ความสำคัฎน็อยกว่าผู้ชาย โดนสันนิษฐานึได้จากคัมภีร์พระเวทวา
ด้วยการประกอบพิธีกรรรมทึ้งหมตชึงกล่าวถึง ผู้ประกอบพิธีกรรรมต้งๆ ทึ้งหมตว่าคือ พราหมณึบุรุษึ จึงนำเชื่อว่าสตรี
ได้ถูกึกิดกัันมิให้เข้าร่วมประกอบพิธีกรรรมทางศาสนา และกึจถูกึกิดกัันเรื่อการศึกษาและการประกอบพิธีกรรรมเช่น
ในปัจจุบัณึ นอกจากนี้ศาสนาพราหมณึในชวงึนึนึไม่มีแนวคิดเรื่อการออกบวช สตรีกึคังไม่มีโอกาสได้บวชด้วย (พระ
ศรัปรัยัตีโมลี (สมชัยึ กุสลจิตโต) และคณะ, 2544, หน้า 76-79) และในคัมภีร์ฤคเวทจะมีการกล่าวถึงความปิตึยึนึตีใน

การได้บุตรชาย โดยแต่ละครอบครัวไม่ปรารถนาที่จะได้บุตรสาว หรือในอาถรรพณ์ที่แสดงถึงวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้ได้รับบุตรชาย แต่แนวคิดทางด้านพุทธศาสนามีได้เป็นเช่นนั้น ตามแนวทางแห่งพุทธศาสนาแล้วประตูแห่งนิพพาน เปิดกว้างสำหรับทุกคน ดังนั้นการมีบุตรชายจึงไม่ใช่สิ่งสำคัญมากนักในขนบธรรมเนียมทางพุทธศาสนา จะเห็นได้จากในโศกข์ยัสต์แสดงถึงเหตุการณ์ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงประทานบรรพชาอุปสมบทให้แก่หญิงชราที่เข้าใจว่าพระองค์คือลูกชายของตนเอง ดังความว่า

ตตะ กัจฉลา อุทกขณฺฐิ ปุริยิตฺวา ตฺวริตตฺวริตา เยน ภควาสฺเตโนปสักรานตา | ทฺรศ กัจฉลา พุทฺธิ ภควนฺตํ
ทฺวาทรีศตา มหาปุรุษลฺกษณเณ สมล็กฺกตฺมสีตยา จานฺวญฺชโนรวริราชิตคาคาตรี วิโยมปรภาล็กฺกตฺ สฺรูยสทฺสราตีเรกปรภํ
ชงคฺมมิว รตนปฺรวตํ สมฺนตโต ภทฺรกมฺ | กัจฉลสทฺรศนาทสฺยาะ ปุตรสเนหฺมตฺปนฺนมฺ | สา อูรฺธวาทุหะ ปุตร ปุตรเรตี
ภควนฺตํ ปรีชวทฺกตฺมารพฺธา | ภิกฺษวสฺตํ วารยฺนตี | ภควานาห | มา ยูยฺ ภิกฺษวะ เอตํ วฤทฺธา วารยต | ตตฺกสย เหติชะ |
ปฺยจ ชนมศตฺานเยชา เม มาตาญฺญนินฺนตฺรม |
สา เจเทชา นิวาริตา มม คาคฺตรสย ศฺลเษณฺมาต ||
อิทานี รุธิริ หุยฺษณฺ กณฺธาเทชา วเมตฺกษณฺมาต |
กฤตฺชยตฺตามนุสมฤตฺย ทฺฤชญฺเวมฺมา ปุตรลาถสาม ||
การุณฺยาทคาคฺตรสฺสศฺลเษํ ปฺรททาเมยฺนุกมฺปยา || อิติ ||

ภควตา ตสฺยาะ กณฺธาศฺลเษ โทตตะ | ปุตรสเนหํ วิโนทย ภควตชะ ปุรฺสฺตฺานนิชณฺณา ธรรมศฺรวณฺยา | (S. Bagchi, 1967, Vol.1, p. 20)

หลังจากนั้น หญิงชราจากจังกลาตักน้ำจนเต็มหม้อ เข้าไปเฝ้ายังสถานที่ประทับของพระผู้มีพระภาคเจ้าอย่างรีบเร่ง | นางจังกลาได้เห็นพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงประทับด้วยมหาบุรุษลักษณะ 32 ประการ มีพระสร้อยแจ่มจรัสด้วยอัญมณี 80 ประการ ประดับด้วยพระรัศมีประมาณ 1 วาส่องแสงสว่างยิ่งกว่าดวงอาทิตย์ 1,000 ดวง ทรงงดงามทุกส่วนประหนึ่งรัตนบรรพตเคลื่อนไป | พร้อมกับการเห็นของนางจังกลา ความสึเนหาในบุตรได้เกิดขึ้นแล้วแก่นางจังกลานั้น | นางร้องเสียงดังว่า “ลูกเอ๋ย ลูกเอ๋ย” ดังนี้แล้วเริ่มน้อมตัวเข้าไปใกล้พระผู้มีพระภาคเจ้า | ภิกษุทั้งหลายยอมห้ามซึ่งนางจังกลานั้น | พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธออย่าได้ห้ามหญิงชราผู้นี้เลย” | ข้อนี้เป็นเพราะเหตุอะไร |

หญิงสูงอายุคนนี้เคยเป็นมารดาของเราตถาคตติดต่อกันตลอดเวลา 500 ชาติ ถ้าหญิงสูงอายุคนนี้ถูกห้ามจากการสวมกอดที่ร่างกายของเราตถาคตละก็ เลือดอุ่นๆ ก็จะไม่ไหลออกมาจากคอของหญิงสูงอายุคนนี้ในบัดนี้ทันทีแน่นอน ||

เราระลึกถึงกฤตชยตาเห็นหญิงสูงอายุคนนี้ผู้รักลูกอย่างเปี่ยมล้น ||

เพราะความกรุณาเราจึงยอมให้นางสวมกอดร่างกายได้ด้วยความเห็นอกเห็นใจ ||

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงประทานการโอบกอดที่พระศอกแก่หญิงชราผู้นั้นแล้ว | หญิงชราผู้นั้นบรรเทาความสึเนหาในเพราะบุตรได้แล้ว จึงนั่งเบื้องพระพักตร์ของพระผู้มีพระภาคเจ้าเพื่อจะฟังธรรม |

บทสรุป

จากการศึกษาเนื้อหา คัมภีร์มูลสรวาสติวาทวินยัสต์-โศกข์ยัสต์นั้นพบว่า ภาพสะท้อนทางสังคมที่นำมาศึกษา ด้านการปกครองเป็นการปกครองด้วยระบบราชาธิปไตย โดยมีกษัตริย์ทำหน้าที่ปกครองบ้านเมือง ทั้งในรูปแบบที่กษัตริย์มีอำนาจโดยเด็ดขาดทั้งอำนาจด้านการบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการ และกษัตริย์ที่แม้จะทรงมีอำนาจอยู่แล้วแต่ก็ทรงปกครองบ้านเมืองโดยมีคณะมนตรีเป็นที่ปรึกษาในด้านต่างๆ แสดงให้เห็นว่ากษัตริย์ไม่ใช่ผู้มีอำนาจสูงสุด แต่เป็นผู้ใช้อำนาจในทางที่ถูกต้อง เป็นธรรมราชา ปกครองแผ่นดินโดยอาศัยทั้งหลักกฎหมายและหลักศีลธรรมควบคู่

กันไป และกล่าวถึงรูปแบบการปกครองระบบคณาธิปไตยที่ชนชั้นผู้ปกครองที่เป็นราชามีความสามัคคีร่วมกันปกครอง
แคว้นแคว้น ทางด้านฐานะและบทบาทของคนในสังคมยังคงแบ่งกันชัดเจนตามระบบวรรณะทั้ง 4 ได้แก่ พราหมณ์
กษัตริย์ แพศย์ และศูทร ยกตัวอย่างเช่น กษัตริย์นอกจากจะมีหน้าที่หลักในการทำศึกสงคราม และปกป้องปกครอง
บ้านเมืองแล้วยังมีหน้าที่อันน่าสนใจอย่างหนึ่งคือ การทำนุบำรุงศาสนา เป็นที่น่ายินดีว่าแม้ในคัมภีร์ไภษัชยเวสตุจะ
ไม่ได้ให้ความสำคัญกับระบบวรรณะทั้ง 4 แต่อย่างไรก็ตามระบบวรรณะซึ่งหยั่งรากลึกลงในสังคมอินเดียแต่โบราณ
ก็ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ เกี่ยวกับระบบทาส จะเห็นว่าทาสเป็นคนชั้นล่างที่เสียความเป็นอิสระในการใช้ชีวิต ผู้ที่เกิด
มาเป็นทาสนั้นเป็นผลมาจากกรรมชั่วที่ทำไว้ในอดีต ส่วนสถานะของผู้หญิงแม้ว่าในสังคมอินเดียสถานะของผู้หญิงจะ
ถูกให้ความสำคัญน้อยกว่าผู้ชาย แต่ในสังคมทางพุทธศาสนาสะท้อนให้เห็นว่ามีกรมมองเห็นความสำคัญของผู้หญิง
เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันผู้หญิงก็เริ่มได้รับโอกาสต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น โอกาสในการพึ่งธรรม และบรรลุนิพพานชั้นต่างๆ

บรรณานุกรม

- พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต) และคณะ. สตรีในพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, 2544.
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติมช่วง ที่ 1). พิมพ์ครั้งที่ 15.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิก, 2553.
มหามกุฏราชวิทยาลัย. 2538. สยามรัฐสส เตปิฎก เล่มที่ 13. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ. มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรม
ราชูปถัมภ์.
ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, 2546.
———. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, 2556.
วิทยา ศักยากินันท์. ศาสนาฮินดู กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549.
สุขุม นวลสกุล และบรรพต วีระชัย. ทฤษฎีการเมืองสมัยโบราณและสมัยกลาง และแนวคิดเชิงทฤษฎีการเมืองในพุทธศาสนา.
พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.
Bagchi, S., ed. *Mūlasarvātivādinayavastu*. Darbhanga: The Mithila Institute, 1967.
Chattopadhyay, Jayanti. *Bodhisattva Avadānakalpalātā: A Critical Study*. Calcutta: Atisha Memorial Publishing
Society, 1973.
Fick, Richard. *The Social Organisation in North-East India in Buddha's Time*, Trans. Shishirkumar Maitra.
Calcutta: University of Calcutta, 1920.
Michael, Curtis. *The Great Political Theories: From Plato and Aristotle to Locke and Montesquieu* New York:
Avon Book Division, 1961.
Nariman, G. K. *Literary History of Sanskrit Buddhism*. 2nd ed. Bombay: Indian
Book Depot, 1923.
Ramanohur, M., and K. Ramanohur. *Hinduism for All*. Delhi: Tandon Publications, 1982.
Williams, Sir. *Monier Sanskrit-English Dictionary*. Reprinted ed. Oxford: Clarendon, 1997.

กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดีย Thai Language Usage in Naming Indian Film

สิทธิกันต์ อุดม¹ วรินทร์ มหาบุญญากร² กชพร เชิงชวโน³

ฉมลวรรณ พันเทศ⁴ วันวิสา เดชมา⁵ โกวิทย์ พิมพวง⁶

Sittigun Udom¹ Warinthorn Mahabunyakorn² Kotchabhorn Chergchawano³
Thamonwan Punted⁴ Wanvisa Detmak⁵ Kowit Pimpuang⁶

1-5 นิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6 อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยเพื่อตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิธีการนำคำในภาษาไทยมาใช้ในการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียและ 2) ศึกษาวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียเป็นภาษาไทย กลุ่มตัวอย่างของประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ รายชื่อภาพยนตร์ประเทศอินเดียที่มีการคัดเลือกแล้วจำนวนทั้งสิ้น 148 เรื่อง จากภาพยนตร์ประเทศอินเดียทั้งหมด 240 เรื่อง โดยใช้เกณฑ์การสุ่มเลือกสมาชิกของกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตั้งแต่ พ.ศ. 2520-2559 ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้ภาษาไทยในการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดีย 9 ลักษณะ คือ การใช้คำที่มีความหมายแฝงและการใช้คำเปรียบเทียบ การเล่นคำ คำทับศัพท์ คำขยาย คำใหม่สำนวนใหม่ คำปน คำอุทาน คำเสริม และคำเลียนเสียงธรรมชาติ ลักษณะที่พบมากที่สุดคือการใช้คำที่มีความหมายแฝงและการใช้คำเปรียบเทียบ ตามด้วยลักษณะการเล่นคำ คำทับศัพท์ คำขยาย คำใหม่สำนวนใหม่ คำปน คำอุทาน คำเสริม และคำเลียนเสียงธรรมชาติ ตามลำดับ สำหรับกลวิธีที่ใช้ในการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียเป็นภาษาไทย พบ 3 วิธี คือ การตั้งชื่อตามเนื้อหาภาพยนตร์ การตั้งชื่อตามตัวแสดงหลักของเรื่อง และการตั้งชื่อตามสิ่งของหรือสถานที่ วิธีที่พบมากที่สุด คือ การตั้งชื่อตามเนื้อหาภาพยนตร์ ตามด้วย การตั้งชื่อตามตัวแสดงหลักของ เรื่อง และการตั้งชื่อตามสิ่งของหรือสถานที่ ตามลำดับ

คำสำคัญ: กลวิธี, การใช้ภาษาไทย, ภาพยนตร์อินเดีย

Abstract

Throughout a study of Thai language usage in naming Indian film, the objectives of this research were to study the use of Thai words in naming Indian film titles and to study the strategies in giving Indian films titles. For this study, 148 film titles were selected and used from a wide selection of 240 films through the purposive sampling from B.E. 2520-2559.

It was found that there were a total of the nine different characteristics of the Thai language used in order to name Indian film titles namely; Connotative and comparative words, wordplay, transliteration, modifier, new word, compound word, interjection, additional word and onomatopoeia. Connotative and comparative words are found to be the most frequently used characteristics, followed by wordplay, transliteration, modifier, new word, compound word, interjection, additional word and onomatopoeia. Regarding the strategies in giving Indian films titles, the following there are different strategies; the content of the films, the main characters of the movies, and the significance of objects and places are found. The content of the films (storyline) are found to be the most frequently used strategies, followed by the main characters of the films, and the significance of objects and places.

Keywords: Strategy, Thai Language Usage, Indian Film

1. บทนำ

การตั้งชื่อเป็นสิ่งสำคัญของมนุษย์ เป็นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอีกลักษณะหนึ่ง มนุษย์จะตั้งชื่อให้กับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เพื่อใช้เรียกแทนและทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งนั้นๆ การตั้งชื่อที่สามารถระบุได้ถึงอัตลักษณ์ของสิ่งนั้น และยังสามารถทำให้ทราบถึงใจความสำคัญของเรื่องราวได้เป็นอย่างดีรวมถึงเป็นการขมวดเรื่องราวได้ตั้งที่อวยพร พานิชและคณะ (2548: 267) กล่าวว่า “การตั้งชื่อถือว่าเป็นการขมวดเรื่องราวให้เป็นถ้อยคำเป็นการรวบรวมมโนทัศน์ตามหลักความคิดที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมความเชื่อและการใช้ภาษา”

การตั้งชื่อภาพยนตร์ก็เป็นสิ่งสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง เพราะสิ่งแรกในการเลือกชื่อกษณภาพยนตร์ก็คือชื่อของภาพยนตร์ ผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์จึงจำเป็นต้องใส่ใจและสรรหาคำในภาษาไทยที่มีความหมายครอบคลุมและดึงดูดใจชวนให้ผู้บริโภคเลือกชมภาพยนตร์ ดังที่ ธีรารัตน์ บุญกองแสน (2543: 2) กล่าวว่า “ชื่อภาพยนตร์เป็นสารชนิดหนึ่งที่อยู่ส่งสารส่งให้ผู้รับสาร ทั้งเพื่อบอกถึงข่าวสารเกี่ยวกับภาพยนตร์ และชักจูงใจผู้ชมพร้อมกัน ชื่อภาพยนตร์มีหน้าที่สื่อสารถึงแนวคิด (Concept) ของภาพยนตร์เรื่องนั้น และเนื่องจากตัวภาพยนตร์ถือว่าเป็นสินค้าของธุรกิจภาพยนตร์ซึ่งมีการแข่งขัน มีการแสวงหากำไร ชื่อของภาพยนตร์จึงถูกใช้เป็นสารโฆษณาเพื่อกระบวนกรทางการธุรกิจ”

วรรณมา แสงอร่ามเรือง (2545: 135) ได้กล่าวการตั้งชื่อภาพยนตร์ไว้ว่า “ชื่อเรื่องทุกชื่อไม่ว่ามาจากชาติใด ภาษาใด เราจะเห็นว่าชื่อเรื่องจะทำหน้าที่บ่งบอกว่ามีเนื้อหาที่อยู่ ดังนั้น ชื่อเรื่องจึงทำหน้าที่บ่งบอกเกี่ยวกับความมีอยู่ของเนื้อหาในภาพยนตร์นั้นๆ”

การศึกษาการตั้งชื่อภาพยนตร์นั้นมีผู้สนใจการศึกษาอยู่บ้าง เช่น ปรีศนา พงศ์รัมย์ (2550) ศึกษาการใช้ภาษาไทยในการตั้งชื่อภาพยนตร์จีนพบว่าการใช้ภาษาไทยในการตั้งชื่อภาพยนตร์จีนคนไทยนิยมตั้งชื่อภาพยนตร์จีนโดยใช้คำนำหน้าชื่อและชื่อคนมากที่สุดแต่ในขณะที่การตั้งชื่อโดยใช้คำที่มีความหมายน้อยที่สุดและในการศึกษาการใช้ภาษาไทยในการตั้งชื่อภาพยนตร์จีนพบการใช้คำที่มีความหมายแฝงมาตั้งชื่อภาพยนตร์เพียง 1 เรื่องเท่านั้น บงกช สาริมาณ (2553) ศึกษาวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย พบการใช้คำที่มีความหมายแฝงมีการนำมาใช้ในการตั้งชื่อภาพยนตร์อังกฤษและการใช้คำทับศัพท์มากที่สุดพบในจำนวนที่เท่ากันคือ 52 ชื่อเรื่องที่พบและที่พบน้อยที่สุดคือการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติพบเพียง 4 เรื่องเท่านั้น

การศึกษาการตั้งชื่อภาพยนตร์ในแต่ละประเด็นที่กล่าวมานั้นเป็นการศึกษาการตั้งชื่อภาพยนตร์จีนและภาพยนตร์อังกฤษเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีผู้ศึกษาการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดีย ผู้วิจัยเห็นว่าภาพยนตร์อินเดียเริ่มเข้ามามีบทบาทในประเทศไทยมากขึ้น ดังนั้น การตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ได้รับความสนใจจากผู้บริโภค จากการสังเกตการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียมักใช้คำหลายลักษณะ เช่น การใช้คำที่มีความหมายแฝงในการตั้งชื่อภาพยนตร์ ยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่าง	ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ	Sumar
	ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย	สาระเน...โรตี

เรื่องย่อ ชาร์กี้ (วิชณ) เป็นผู้ชายคนหนึ่งซึ่งรักและอนุรักษ์ป่า เขาใช้เวลาที่มีพานักท่องเที่ยวเข้าไปในป่าในป่าลึก เขามีคนรักชื่อ รุปา (Sunaina) ชาร์กี้เดินทางไปกรุงเทพฯ เพื่อไปหาหญิงคนรักของเขา ที่สนามบินเขาได้พบกับมายา (ทริซ่า), หญิงลึกลับผู้ช่วยให้เขาอยู่รอดในดินแดนต่างประเทศ แต่จู่ๆเขาถูกตามล่าจากคนที่อ้างว่าเป็นศัตรูของเขา เขาจะทำอย่างไรดี

จากตัวอย่าง คำในภาษาไทยที่พบในชื่อภาพยนตร์นี้คือคำที่มีความหมายแฝง

คำที่มีความหมายแฝงที่พบในภาพยนตร์เรื่องนี้คือคำว่า “โรตี” มีความหมายว่า ชื่ออาหารแขกชนิดหนึ่งทำด้วยแป้งสาลี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1025) ซึ่งเป็นอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศอินเดียและเป็นที่ยูจกอย่างแพร่

หลายผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์จึงนำคำว่า “โรตี” มาใช้เรียกแทนประเทศอินเดีย โดยในภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นภาพยนตร์แนวเรียลลิสต์โชว์ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับภาพยนตร์ของไทยที่มีชื่อเรื่องว่า “สารระแน” มีความหมายว่า เข้าไปยุ่งเรื่องของคนอื่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1223) จากความคล้ายคลึงของตัวภาพยนตร์ผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์จึงนำคำว่า สารระแน มาใช้ตั้งเป็นชื่อภาพยนตร์และใช้คำว่า “โรตี” มาต่อท้ายเพื่อบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นภาพยนตร์อินเดีย

นอกจากการใช้คำที่มีลักษณะแฝงไปด้วยความหมายเพื่อตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้คิดว่าผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์ต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ด้านการใช้คำในภาษาไทยเป็นอย่างดี อันรวมไปถึงกลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์ เพื่อให้น่าสนใจและดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภค ดังนั้น การใช้ภาษาในรูปของการตั้งชื่อภาพยนตร์จากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งถือเป็นศาสตร์ทางภาษาศาสตร์ทางด้านหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่ง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้คำในภาษาไทย และกลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียให้เป็นภาษาไทย เพื่อให้ทราบถึงกลวิธีในการใช้ภาษาไทยเพื่อใช้ในการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการใช้คำในภาษาไทยเพื่อการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียเป็นภาษาไทย
- 2.2 เพื่อศึกษากลวิธีในการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียที่เป็นภาษาไทย

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis Research) โดยจะทำการสุ่มตัวอย่างและเก็บข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณประกอบการพรรณนาวิเคราะห์ มีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

จำนวนภาพยนตร์อินเดียที่มีการตั้งชื่อเป็นภาษาไทย ในช่วงเวลา 4 ทศวรรษ ตั้งแต่ พ.ศ. 2520-2559 เป็นช่วงระยะเวลาที่มีภาพยนตร์อินเดียเข้ามาฉายในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก มีบันทึกอยู่ใน 8 เว็บไซต์ โดยการเก็บข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและคัดเลือกเว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือและมีการรับรองว่าเป็นข้อมูลที่เป็ความจริงจำนวนทั้งสิ้น 240 เรื่อง ดังนี้

1. Page Bollywood Lover
2. <http://www.ethaitv.tv>
3. <http://thailandonfilm.blogspot.com/2013/04/partner-2007.html>
4. <http://www.dvdup2u.com/>
5. <https://lakorns-th.blogspot.com/>
6. <http://www.update-dvd.net/>
7. <https://www.9nung.com/>
8. www.nungmovies.com

จากนั้นใช้เกณฑ์การสุ่มเลือกสมาชิกของกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งลักษณะของสมาชิกของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือเลือกเฉพาะภาพยนตร์อินเดียที่มีชื่อภาษาไทยกำกับเท่านั้น จากการสุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้รายชื่อภาพยนตร์อินเดียที่มีชื่อภาษาไทยกำกับจำนวน 148 เรื่อง

3.2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำรายชื่อภาพยนตร์อินเดียที่คัดได้ตามเกณฑ์จากข้อที่ 1 มาวิเคราะห์ถึงลักษณะการใช้คำในภาษาไทยตามเกณฑ์ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น โดยจะพิจารณาทั้งลักษณะการใช้คำในภาษาไทยและพิจารณาเนื้อหาโดยนำเนื้อเรื่องย่อมาไว้ด้วย ซึ่งการนับจำนวนนั้นจะนับตามเกณฑ์ในแต่ละเกณฑ์ว่ามีจำนวนรายชื่อภาพยนตร์อินเดียที่อยู่ใน

เกณฑ์นั้นจำนวนก็เรื่อง ผู้วิจัยวิเคราะห์รายชื่อภาพยนตร์อินเดียโดยใช้เกณฑ์กลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์ตามเกณฑ์ข้างต้น โดยใช้วิธีการนับจำนวนคิดเป็นร้อยละในแต่ละเกณฑ์และทำตารางสรุปจำนวนในทุกเกณฑ์แล้วจึงนำมาวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์พร้อมเล่าเรื่องย่อประกอบเพื่อทำให้เกิดความชัดเจน

3.3 การนำเสนอผลข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์และจะแสดงข้อมูลเชิงปริมาณ

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำกลุ่มตัวอย่างที่มาของชื่อภาพยนตร์อินเดียที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก จำนวน 148 ชื่อ มาวิเคราะห์ผลการวิจัย โดยพบผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ ดังนี้

4.1 การใช้คำในภาษาไทยเพื่อการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียเป็นภาษาไทย

จากการวิเคราะห์การใช้คำในภาษาไทยเพื่อการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียจำนวนทั้งสิ้น 148 เรื่อง พบวิธีการใช้คำในภาษาไทยเพื่อการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดีย 9 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้คำปน 2) การใช้คำที่มีความหมายแฝงและการใช้คำเปรียบเทียบ 3) การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ 4) การใช้คำอุทาน 5) การใช้คำสแลง 6) การใช้คำเสริม 7) การใช้คำขยาย 8) การใช้คำทับศัพท์ 9) การใช้คำคล้องจอง ตามลำดับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) การใช้คำปน

คำปน คือ คำผสมซึ่งประกอบด้วยคำภาษาไทยส่วนหนึ่งและคำยืมจากภาษาอื่นอีกส่วนหนึ่ง รูปศัพท์ของคำยืมปนจะสามารถสังเกตเห็นได้ว่า คำไทยคำแรกเป็นคำจำแนกประเภทและคำยืมที่ทำหน้าที่ประกอบให้มีความหมายเฉพาะ ดังนั้นคำปนคือการนำคำภาษาอื่นมาปนกับคำไทย เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาอินเดีย (อิติมา นรัตนธรรมา, 2544: 17-19)

ตัวอย่างที่ 1

ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ   journey to promethean

ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย   ศีกอภินิหารแดนศักดิ์สิทธิ์

เรื่องย่อ เรื่องราวของหนุ่มน้อยแม็กนัส ผู้ถูกเลือกให้เป็นผู้นำคนของเขาไปสู่ดินแดนแห่งโพรมีธี โดยมิพระราชาใจโหดต้องการกำจัดเขา ขณะที่เจ้าหญิงออกตามหาแม็กนัส ร่วมมือกับเขา และมอบดาบตราเงินประจำตระกูลอันเป็นอาวุธของสุดยอดนักรบแก่แม็กนัส เพื่อต่อสู้และสร้างสันติให้กับโพรมีธี

จากตัวอย่างที่ 1 คำในภาษาไทยที่พบในชื่อภาพยนตร์นี้คือคำปน

คำปนที่พบในชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้คือคำว่า “แดนศักดิ์สิทธิ์” โดยคำว่า “แดน” เป็นคำไทยมีความหมายว่า เขต, พื้นที่ที่กำหนดไว้โดยตรง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 447) ส่วนคำว่า “ศักดิ์สิทธิ์” เป็นคำบาลีสันสกฤต ซึ่งมีความหมายว่า ว.ที่เชื่อถือว่ามีอำนาจจากบันดาลให้สำเร็จได้ดังประสงค์, ขลัง, เช่น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัตถุมงคลศักดิ์สิทธิ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1138) เมื่อรวมทั้งสองคำเข้าด้วยกันแล้วจะให้ความหมายว่า ดินแดนแห่งความศักดิ์สิทธิ์ แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์เรื่องนี้เกิดขึ้นที่สถานที่ที่มีความศักดิ์สิทธิ์และยิ่งใหญ่

2) การใช้คำที่มีความหมายแฝงและมีการใช้คำเปรียบเทียบ

ความหมายแฝง คือ การใช้ประโยคเปรียบเทียบทำให้ความชัดเจนขึ้นเปรียบเทียบโดยนัย แทนที่จะใช้คำตรงๆ แต่ใช้คำที่มีความหมายเป็นนัยไว้ทำให้คำมีความหมายลึกซึ้งกว่าคำปกติ และสามารถชักนำความคิดให้เชื่อมโยงไปกับสิ่งอื่นได้ (ผะอับ โปะชะกะฤษณะ, 2544: 76-80)

ตัวอย่างที่ 2

ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ   Sumar

ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย   สาระแน...โรตี

เรื่องย่อ ชาร์กี้ (วิชฌ) เป็นผู้ขายคนหนึ่งซึ่งรักและอนุรักษ์ป่า เขาใช้เวลาที่มีพานักท่องเที่ยวเข้าไปในป่าในป่า ลึก เขามีคนรักชื่อ รุปา (Sunaina) ชาร์กี้เดินทางไปกรุงเทพฯ เพื่อไปหาหญิงคนรักของเขา ที่สนามบินเขาได้พบกับ มายา (ทริซ่า), หญิงลึกลับผู้ช่วยให้เขาอยู่รอดในดินแดนต่างประเทศ แต่จู่ๆเขาถูกตามล่าจากคนที่อ้างว่าเป็นศัตรูของเขา เขาจะอย่างไรดี

จากตัวอย่างที่ 2 คำในภาษาไทยที่พบในชื่อภาพยนตร์นี้คือคำที่มีความหมายแฝงและมีการใช้คำเปรียบเทียบ คำที่มีความหมายแฝงที่พบในภาพยนตร์เรื่องนี้คือคำว่า “โรตี” มีความหมายว่า ชื่ออาหารแขกชนิดหนึ่งทำด้วยแป้งสาลี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1025) ซึ่งเป็นอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศอินเดีย(ดั้งเดิมเป็นอาหารแขก กลุ่มประเทศใดก็ได้ที่ไม่ใช่อินเดีย เพราะแขกอินเดียไม่ได้มีโรตี มีแต่จาปาตีซึ่งคล้ายกับโรตีแต่แผ่นหนากว่า) ต่อมาในภายหลังคำว่า แขก คนไทยจะหมายความเฉพาะเจาะจงหมายถึงแขกอินเดียเป็นส่วนใหญ่ จึงนำคำว่าโรตีเป็นตัวหมายถึงประเทศอินเดียและโรตีเป็นอาหารที่รู้จักอย่างแพร่หลายผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์จึงนำคำว่า “โรตี” มาใช้เรียกแทนประเทศอินเดีย โดยในภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นภาพยนตร์แนวเรียลลิสต์ไซ์ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับภาพยนตร์ของไทยที่มีชื่อเรื่องว่า “สารแน” มีความหมายว่า เข้าไปยุ่งเรื่องของคนอื่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1025) จากความคล้ายคลึงของตัวภาพยนตร์ผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์จึงนำคำว่า สารแน มาใช้ตั้งเป็นชื่อภาพยนตร์และใช้คำว่า “โรตี” มาต่อท้ายเพื่อบ่งบอกให้รู้ว่า เป็นภาพยนตร์อินเดีย

ตัวอย่างที่ 3

ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ Delhi
ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย เดลฮี สวรรค์แดนภารตะ

เรื่องย่อ โรซาน ชายหนุ่มชาวอเมริกันเชื้อสายอินเดีย เดินทางมายังอินเดียเป็นครั้งแรกพร้อมกับคุณยายที่ กำลังป่วยและต้องการจะตายในแผ่นดินเกิด โรซานผู้รู้จักแต่วัฒนธรรมตะวันตกนั้นไม่คุ้นเคยกับสิ่งใดๆ ไม่ว่าจะเป็นทัศนียภาพ กลิ่นในอากาศ อาหารการกิน วัฒนธรรมความเชื่อและศาสนา ที่รวมกันอยู่ในบ้านหลอมที่มีชื่อว่าอินเดียแห่งนี้ แต่ไม่นานความอบอุ่นและมิตรภาพก็ช่วยปลอบโยนเขา เขายังได้พบกับบิตู หญิงสาวผู้พยายามไขว่คว้าหาตัวตนและการแสดงความกล้า และพยายามจะแหกกรอบสังคมอันเคร่งครัดของอินเดีย

จากตัวอย่างที่ 3 คำในภาษาไทยที่พบในชื่อภาพยนตร์นี้คือคำปน + การใช้คำที่มีความหมายแฝงและมีการใช้คำเปรียบเทียบ

คำปนที่พบในชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้คือคำว่า “แดนภารตะ” โดยคำว่า “แดน” เป็นคำไทยมีความหมายว่า เขต,พื้นที่ที่กำหนดไว้โดยตรง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 447) ส่วนคำว่า “ภารตะ” เป็นคำสันสกฤต ซึ่งมีความหมายว่า ชาวอินเดีย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 868) เมื่อรวมทั้งสองคำเข้าด้วยกันแล้วจะมีความหมายว่า ดินแดนของชาวอินเดีย ซึ่งในชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้ คำว่าแดนภารตะใช้เพื่อแสดงให้เห็นถึงภาพรวมของประเทศอินเดียซึ่งเป็นสถานที่ที่ดำเนินเรื่องราวของตัวภาพยนตร์ และคำว่า “แดนภารตะ” ยังมีความหมายแฝงซึ่งหมายถึง “ประเทศอินเดีย” อีกด้วย เพราะคำว่า “ภารตะ” หมายถึง ชาวอินเดีย และแสดงเอกลักษณ์ของประเทศอินเดียผ่านชื่อของภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ 4

ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ Vicky Donor
ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย ผู้ชายขายน้ำ... ฮัดซ่า

เรื่องย่อ เรื่องราวของ แซดดำ (อันนู กาปูร์) หมอหนุ่มที่เปิดธนาคารสเปิร์มในกรุงเดลีแต่เขาก็ประสบปัญหาในเรื่องคุณภาพของหัวเชื้อ เขาจึงออกตามหาคนที่จะสามารถให้สเปิร์มที่มีคุณภาพได้ ซึ่งโชคชะตาทำให้เขาได้พบ

กับ วิคกี (อายุขมานันท์ คุร์ราน่า) หนุ่มชาวปัญจาบที่กำลังขัดสนเรื่องเงิน แชดดำเชื่อว่าวิกกีคือตัวเลือกที่สมบูรณ์แบบที่สุดและได้กลายเป็นผู้บริจาครายใหญ่ แต่เมื่อเขาได้พบกับ อชิมา (ยามิ กอทัม) สาวเบงกาลีที่ตกหลุมรักตั้งแต่แรกพบ ซึ่งไม่เพียงแต่วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ยังรวมถึงงานของวิกกีที่กลายเป็นอุปสรรคสำคัญของหนุ่มแรงม้าคนนี้ในการตามหารักแท้!

จากตัวอย่างที่ 4 คำในภาษาไทยที่พบในชื่อภาพยนตร์นี้คือการใช้คำที่มีความหมายแฝงและมีการใช้คำเปรียบเทียบ + คำใหม่ + การเล่นคำ

คำใหม่ที่พบในชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้คือคำว่า “ฮัดซา” มาจากคำภาษาฮินดีว่า อจนา ค.ติ (ไวยากรณ์ฮินดี 1, 2539: 136) แสดงให้เห็นว่าในภาพยนตร์เรื่องนี้ลักษณะนิสัยของตัวละครเอกเป็นคนดี คำที่มีความหมายแฝงที่พบในภาพยนตร์เรื่องนี้คือคำว่า “ผู้ชายขายน้ำ” น้ำในที่นี้มาจาก “น้ำกาม” หมายถึง น.น้ำเชื้อที่เกิดจากความกำหนัดแล้วเคลื่อนออกมาจากอวัยวะสืบพันธุ์ของเพศชาย, น้ำอสุจิ (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 625) แสดงให้เห็นถึงเนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนี้ว่าผู้ชายคนนี้ขายน้ำอสุจิของตนเองไม่ใช่หน้าที่ใช้ดื่มกินทั่วไป และการเล่นคำในชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้คือคำว่า “ชาย” และคำว่า “ชาย” เป็นการเล่นเสียงสัมผัสตัวสะกดเสียง “ย” และ เสียงสระอา ทำให้ชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้ไพเราะและเป็นที่ยึดจำมากขึ้น

3) การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ

คำเลียนเสียงธรรมชาติ หมายถึง คำที่สร้างขึ้นโดยการเลียนเสียงธรรมชาติหรือคำที่มนุษย์แปลงเสียงแสดงอารมณ์ ทำให้เนื้อความเกิดภาพและความรู้สึกชัดเจนและทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกและเห็นภาพได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น (กิติมา อินทร์มรรย, 2549: 56)

เกี่ยวกับลักษณะการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาตินี้ไม่พบว่าใช้แบบโดดๆ แต่พบว่ามีการใช้ปนกับลักษณะอื่นๆ ด้วย เช่น การใช้ปนกับลักษณะการทับศัพท์

ตัวอย่างที่ 5

ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ	The new adventure of Aladin
ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย	อะลาตินดั่งต้อง

เรื่องย่อ หนังสือถึงคืนวันคริสต์มาสอีฟ แคม (Kev Adams) และเพื่อนรัก คาลิด (William Lebhil) ปลอมตัวเป็นซานตาคลอส เพื่อที่จะขโมยของในห้างแต่แล้วเขาต้องเจออุปสรรคใหญ่ นั่นคือเด็ก ๆ ที่มารุมให้เล่านิทานให้ฟัง เขาเล่านิทานเรื่อง อะลาติน ในแบบฉบับของเขา และที่ฮากก็คือ ตัวแถมเองกลายเป็นตัวเอกของนิทานก็คือ อะลาติน หนุ่มลัคเซอร์ เป็นที่หมายปองของสาว ๆ ด้วยทรงผมสุดเท่และสายตาอันทรงเสน่ห์ เขาต้องร่วมมือกับ ยักษ์ (Eric Judor) ยักษ์คู่หูคู่ฮา ผู้พิทักษ์ อะลาติน เพื่อปกป้องเมืองจากเสนาบดีผู้ชั่วร้าย พร้อมทั้งพิชิตใจ เจ้าหญิงดาวิกา ฮาแน (Vanessa Guide) เจ้าหญิงแสนสวยแห่งเมืองแบกแดดไปด้วยในเวลาเดียวกัน เรื่องราวจะจบลงอย่างไร จะแปลกแหวกนียบายแค่ไหน ต้องติดตาม

จากตัวอย่างที่ 5 คำในภาษาไทยที่พบในชื่อภาพยนตร์นี้คือการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ + การใช้คำทับศัพท์ คำเลียนเสียงธรรมชาติที่พบในชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้คือคำว่า “ดั่งต้อง” เป็นคำทับศัพท์เลียนเสียงธรรมชาติโดยมีความหมายว่า N.เสียงระฆัง, เสียงที่เป็นจังหวะติดต่อกัน, (คำสแลง) คนโง่ Vi. สั่นกระดิ่ง Adj. ที่กระฉับกระเฉง, ที่เคลื่อนไหวตลอดเวลา (พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ฉบับทันสมัยและสมบูรณ์, 2552: 246) ซึ่ง “ดั่งต้อง” ในชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้หมายถึง เสียงของระฆังที่ตั้งเป็นจังหวะติดต่อกันในวันคริสต์มาสเนื่องจากเนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนี้เกิดขึ้นในช่วงเทศกาลคริสต์มาส และคำทับศัพท์อีกหนึ่งคำที่พบในชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้คือคำว่า “อะลาติน” เป็นคำทับศัพท์มาจากภาษาอังกฤษมาจากคำว่า “Aladdin” หมายถึง ตัวละครในนวนิยายอาหรับราตรีผู้เป็นเจ้าของตะเกียง

แก้ววิเศษที่สามารถเนรมิตทุกสิ่งทุกอย่างได้ (พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ฉบับทันสมัยและสมบูรณ์, 2552: 19) และเป็นตัวละครเอกของภาพยนตร์เรื่องนี้ ผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้ต้องการผู้บริโภครู้จักเข้าใจถึงเนื้อเรื่องของภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจนผ่านชื่อของตัวละครเอก

4) การใช้คำอุทาน

คำอุทาน คือ คำที่เกิดจากการเปล่งเสียงแสดงอารมณ์ ความรู้สึกและแสดงจุดประสงค์บางอย่างที่สื่อออกมาและแสดงภาพให้เห็นชัดเจน (นววรรณ พันธุเมธา, 2551: 6-116)

ตัวอย่างที่ 6

ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ   Govinda Govinda
ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย   โอ้!...คุณพระช่วย

เรื่องย่อ นาวีน่า ช่างภาพสาวสวยบินจากกรุงเทพฯเมืองไทยไปอินเดียว่าจ้าง สรีนุ ขับรถไปส่งที่โรงแรมและพาเธอเที่ยว ที่พักเธอมีพนักงานหน้าตาากแล้ว สถานที่ที่นาวีน่าไปเคารพสักการะคือที่โควินทา ซึ่งพวกมิชชันนารีก็คิดแผนร้ายอยู่เหมือนกัน หลังจากนั้นนาวีน่ากลับกรุงเทพฯ พวกมิชชันนารีก็บุกไปฆ่าคนในสถานโควินทาทายหมดแล้วขโมยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไป สรีนุอาสาไปตามหาที่กรุงเทพฯโดยมีเด็กน้อยตัวแทนของสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ผู้เป็นพยานไปด้วยที่นั่นนาวีน่าต้องออกโรงมาช่วยเขา

จากตัวอย่างที่ 6 คำในภาษาไทยที่พบในชื่อภาพยนตร์นี้คือคำอุทาน

คำอุทานที่พบในชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้คือคำว่า “โอ้!” เป็นคำอุทานบอกอาการเปล่งออกมาเพื่อให้รู้อาการต่างๆของผู้พูดซึ่งหลังคำอุทานพวกนี้มักมีเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับเสมอ จากชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้บอกถึงอาการตกใจในภาพยนตร์เรื่องนี้มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับช่างภาพสาวที่ไปเจอกับเรื่องที่น่ากลัวและการต่อสู้กับพวกหัวขโมยเพื่อนำสิ่งของที่ถูกลักขโมยกลับมา

5) การใช้คำใหม่ สำนวนใหม่

คำใหม่ คือ คำที่ใช้ถ้อยคำหรือสำนวนที่ใช้เข้าใจกันเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นหรือชั่วระยะเวลาหนึ่ง ไม่ใช่ภาษาที่ยอมรับกันว่าถูกต้อง (ผะอบ โปษะกฤษณะ, 2544: 90-94)

ตัวอย่างที่ 7

ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ   Dil Toh Baccha Hai Ji
ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย   สามหนุ่มรักจริงไม่ตึงนัง

เรื่องย่อ ชายสามคน นาราน (Ajay Devgn) เป็นผู้จัดการธนาคารและกำลังมองหาทางหย่าจากภรรยาของเขา ซูริ (Emraan Hashmi) เป็นครูฝึกออกกำลังกายนั้สยเพลย์บอย และ มิลินด์ (Omi Vaidya) ทำงานใน บริษัทเกี่ยวกับการแต่งงาน ทั้งสามมาอยู่รวมกันและค้นหาความรักที่แท้จริง ซึ่งนารานเริ่มชอบจูน (Shazahn Padamsee) เด็กฝึกงานในธนาคารของเขา มิลินด์เริ่มรัก ชาร์การ์ (Shraddha Das) ดีเจวิทยุ ส่วนซูริ ตกหลุมรัก นารัง (Tisca Chopra) อดีตนางสาวอินเดีย ความรักเริ่มไปด้วยดีแต่แล้ว แต่จูนนารังก็หอบนิกก็ลูกสาวของเธอออกไปจากชีวิตซูริ ส่วนชาร์การ์ได้ส่งจดหมายไปหา มิลินด์เพื่อบอกเลิกเพราะเธอจะไปแสดงภาพยนตร์ที่เซ่นไน และจูนบอกนารานว่าเธอต้องแต่งงานกับคริสแฟนหนุ่มสามหนุ่มอกหักดั่งเป้า...จากนั้นก็พากันไปเที่ยวคลายเจ็บปวดที่เกาหลี

6) การใช้คำเสริม

คำเสริม คือ คำที่เสริมเข้าไปในประโยคช่วยแสดงเจตนาและท่าทีของผู้พูดและแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังทำให้เข้าใจถึงสิ่งต่างๆ ที่สื่อสารกันง่ายขึ้น

ตัวอย่างที่ 8

ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ

Will You Marry Me

ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย

คุณครับ จะแต่งงานกับผมไหมครับ?

เรื่องย่อ สามหนุ่มโสด อาหรับ (Shreyas Talpade) นิคิล (Muzamil Ibrahim) และ ราเจีย (Rajeev Khandelwal) ที่ลงนามในสัญญาซึ่งมีสองข้อ หนึ่งใน สองข้อคือต้องอยู่เป็นโสดจนเรียนจบ แล้วเพื่อนๆต่างก็หายไป มีครอบครัวเหลือสามหนุ่มสามมัมเป็นโสดอยู่ นิคิลรักอยู่กับเพื่อนในวัยเด็กชื่ออัญชลี (Tripta Prashar) แต่อีกสองหนุ่มสนใจ เสน่ห์สาวงามในงานแต่งงาน ถ้าอาหรับทำให้ราเจียแต่งงานกับเสน่ห์ได้ เขาจะเป็นผู้รับหมั้นทั้งหมดที่ร่วมลงขันกันไว้ เขาจะทำอะไร ราเจียจะรู้ทันหรือไม่...

จากตัวอย่างที่ 8 คำในภาษาไทยที่พบในชื่อภาพยนตร์นี้คือคำเสริม

คำเสริมที่พบคือคำว่า “ครับ” ซึ่งเป็นคำบอกสถานภาพ แสดงเพศวัยของผู้พูด ฐานะของผู้ฟัง และท่าทีของผู้พูดต่อผู้ฟัง (นววรรณ พันธุมธา, 2551: 6-116) โดยสถานภาพของตัวละครในภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นหนุ่มโสดที่มีลักษณะนิสัยเรียบร้อยและต้องการแต่งงานกับหญิงสาวที่ตนเองตกหลุมรักและได้ขอหญิงสาวผู้นั้นแต่งงาน แสดงให้เห็นถึงนิสัยของตัวละครเอกในเรื่องว่ามีนิสัยสุภาพและเรียบร้อย ทำให้ผู้บริโภครู้สึกสามารถเข้าใจได้ถึงลักษณะนิสัยและสถานภาพของตัวละครเอกจากชื่อของภาพยนตร์

7) การใช้คำขยาย

คำขยาย คือ คำที่นำมาขยายความให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นคำวิเศษณ์ขยายคำนาม ขยายคำกริยา หรือขยายคำวิเศษณ์ ในการตั้งชื่อภาพยนตร์มีการใช้คำขยายเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ (สิริวรรณ นันทจันทุล, 2558: 28)

ตัวอย่างที่ 9

ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ

Acid Factory

ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย

หนุ่มระห่ำดุเด็ดสุดขั้ว

เรื่องย่อ ชาย 5 คนและหญิง 1 คนถูกขังอยู่ในโรงงานแห่งหนึ่ง พวกเขาทำอะไรไม่ได้เลยแต่มีเบาะแสเพียงว่าพวกเขา 4 คนเป็นโจรลักพาตัว และอีก 2 คนเป็นคนถูกลักพาตัวมา และ 2 คนที่ถูกลักพาตัวมาจะต้องถูกฆ่าตาย พวกเขาต้องรู้ให้ได้ว่าพวกเขาเป็นใคร และใครที่จะถูกฆ่าก่อนที่นายใหญ่ของแก๊งจะมาจัดการด้วยตัวเอง

จากตัวอย่างที่ 9 คำในภาษาไทยที่พบในชื่อภาพยนตร์นี้คือการใช้คำขยาย

คำขยายที่พบคือคำว่า “ระห่ำ” ขยายคำว่า “หนุ่ม” โดย “ระห่ำ” หมายถึง “บ้ำระห่ำ” แปลว่า ว. มุทะลุ ทะลึ่งตั้งตั้ง (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 666) ซึ่งเป็นคำที่มาขยายคำว่า “หนุ่ม” เมื่อรวมความหมายแล้วจะหมายถึง ชายหนุ่มที่มีลักษณะนิสัยมุทะลุ เลือดร้อน ผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์ต้องการแสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของตัวละครเอกผ่านชื่อภาพยนตร์และผู้บริโภครู้สึกสามารถเข้าใจถึงเนื้อเรื่องของภาพยนตร์ได้ว่ามีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการต่อสู้จากชื่อของภาพยนตร์

8) การใช้คำทับศัพท์

คำทับศัพท์ คือคำที่ถ่ายเสียงมาจากรูปคำในภาษาอื่น และนำมาเขียนในรูปแบบของภาษาเรา เพื่อให้คนที่ใช้ภาษาสามารถออกเสียงได้ถูกต้อง หรืออย่างน้อยใกล้เคียงกับภาษาเดิม เป็นการยืมคำศัพท์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับศัพท์เดิมในภาษาของผู้ให้และอาจมีเสียงแตกต่างกันไปจากระบบเสียงของภาษาผู้รับไม่มากนักแต่ยังคงความหมายเดิมไว้ (จิตติมา นรัตนรักษา, 2544: 17-19)

ตัวอย่างที่ 10

ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ

Casanova

ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย

คาสโนว่า เกิดมาอึด

เรื่องย่อ คาสโนวา นักธุรกิจระหว่างประเทศและเพลย์บอยตัวพ่อ พยายามที่จะแก้แค้นให้กับการตายของแฟนสาวของเขาที่ถูกฆ่าตายโดยแก๊งของพวกโจรหนุ่มทั้งสามคน โดยการตามจับพวกโจรแข่งกับตำรวจ และนำพวกโจรมาสอบสวน สอบปากคำออกทางรายการโทรทัศน์ในรายการ “เรื่องจริงผ่านจอ” ให้คนทั้งประเทศได้ดูสดๆ ภาพยนตร์เรื่องนี้เขาเรียกตัวเองว่ามายาลามมูฟวี่ ออกแนวแอ็คชั่น โลกโตน โจนทะยาน มีดราม่าหน่อยๆ ซึ่งว่าไปแล้วมันไม่เข้ากับบุคลิกของพระเอก mohanlal เอาเสียเลย ทั้งบทเพลย์บอยผู้หญิงตรึม บทแอ็คชั่นที่ต้องการเคลื่อนไหว รวดเร็ว แคล่วคล่อง แต่ลองดูรูปร่างหน้าตาของพระเอกเรื่องนี้สิ ทั้งตัวม้วนๆ อ้วน หล่อก็ไม่น่าจะระดับขั้นเทพ ไม่น่าจะใช้ดาราที่ดูน่ารักแล้วเล่นบทแอ็คชั่นได้มันหยด ยอมรับได้อยู่คนเดียว หงจินเป่า ดาราคนอื่นๆ นอกนั้นก็รู้อีกซัดสายตา แต่ก็ไม่ใช่ว่า mohanlal จะทำไม่ได้ มีสตันแมนเก่งๆมากมายคอยเล่นแทนอยู่แล้ว

จากตัวอย่างที่ 10 คำในภาษาไทยที่พบในชื่อภาพยนตร์นี้คือคำทับศัพท์

คำทับศัพท์ที่พบคือคำว่า “คาสโนวา” เป็นคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษมาจากคำว่า “Casanova” แปลว่า นักรัก, นักเขียนชาวอิตาลี, นักล่าผู้หญิง, ยอดนักรัก, ดอนจวน (พจนานุกรมอังกฤษ – ไทย, 2539: 154) แสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของตัวละครเอกว่ามีลักษณะนิสัยเจ้าชู้และมีผู้หญิงมาชอบมากมาย ผู้บริโภคสามารถคาดเดาเนื้อเรื่องได้จากชื่อภาพยนตร์ว่าตัวละครเอกมีนิสัยเจ้าชู้และเป็นนักล่าผู้หญิง โดยในเนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนี้เกี่ยวกับผู้ชายที่ไม่หล่อแต่มีเสน่ห์ทำให้มีผู้หญิงเข้าหาเขาตลอดเวลา

9) การเล่นคำ

การเล่นคำ คือ การเลือกใช้คำที่มีหลายความหมายในตำแหน่งที่ใกล้เคียงกัน แต่มีความหมายแตกต่างกันไปตามบริบท ทั้งนี้รวมทั้งคำที่ออกเสียงเหมือนกันแต่สะกดต่างกันด้วย (สมเกียรติ รัชมณี, 2551: 39-41)

ตัวอย่างที่ 11

ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ	Deewanapan
ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย	ฟ้าลิขิต ชีวิต ต้องสู้

เรื่องย่อ สุราง อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ห่างไกลของอินเดียพร้อมกับพ่อ แม่ และน้องสาว วันหนึ่งเขาได้พบกับศิราน ซึ่งเดินทางมาในวันหยุดกับกลุ่มสาว ๆ เขาเสนอที่จะพาเธอไปเที่ยวและได้ตกหลุมรักกันสุราง ไม่สามารถที่จะกลับบ้านโดยรถไฟเพราะพ่อของเขามีอาการเจ็บหน้าอกอย่างรุนแรงและต้องรีบไปที่โรงพยาบาล แต่สุรางไม่สามารถล้มรายกันได้ หลังจากที่พี่สาวของเขาได้แต่งงานครอบครัวตัดสินใจที่จะย้ายไปอยู่ที่เมืองบอมเบย์ซึ่ง สุรางได้เรียนต่อในมหาวิทยาลัยและมีเพื่อนใหม่หลายคนและได้เป็นนักฟุตบอลของมหาวิทยาลัย ในที่สุดเขาก็พบกับศิรานและทั้งคู่ได้ตกหลุมรักกันอีกครั้ง แต่ครอบครัวของศิรานไม่เห็นด้วยเพราะเห็นว่าสุรางเป็นคนจน

จากตัวอย่างที่ 11 คำในภาษาไทยที่พบในชื่อภาพยนตร์นี้คือการเล่นคำ

การเล่นคำที่พบคือคำว่า “ขิต” และคำว่า “วิต” โดยมีการเล่นเสียงเล่นจังหวะและเล่นสัมผัสพยัญชนะคือพยัญชนะ “ด” สัมผัสสระคือสระ “อิ” ทำให้ชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้มีความไพเราะและน่าฟังมากยิ่งขึ้นทำให้สามารถจดจำชื่อของภาพยนตร์เรื่องนี้ได้ดียิ่งขึ้น และการตั้งชื่อภาพยนตร์โดยใช้คำคล้องจองยังสร้างจุดเด่นให้กับตัวภาพยนตร์ เพราะมีแปลกใหม่แตกต่างจากชื่อภาพยนตร์เรื่องอื่น

4.2 กลวิธีในการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียที่เป็นภาษาไทย

จากการศึกษาวิธีที่ใช้ในการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียเป็นภาษาไทย พบ 3 วิธี คือ การตั้งชื่อตามเนื้อหาภาพยนตร์ การตั้งชื่อตามตัวแสดงหลักของเรื่อง และการตั้งชื่อตามสิ่งของหรือสถานที่ วิธีที่พบมากที่สุด คือ การตั้งชื่อตามเนื้อหาภาพยนตร์ ตามด้วย การตั้งชื่อตามตัวแสดงหลักของ เรื่อง และการตั้งชื่อตามสิ่งของหรือสถานที่ ตามลำดับ ดังตัวอย่าง ดังนี้

1) ตั้งชื่อตามเนื้อหาของภาพยนตร์

การตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียตามเนื้อหาของภาพยนตร์นั้นยังพบกลวิธีย่อยๆ ตามเนื้อหาของภาพยนตร์ต่างๆ ได้แก่ 1) เนื้อหาที่ตื่นเต้น เร้าใจ ผจญภัยและการต่อสู้ 2) เนื้อหาความรัก 3) เนื้อหาเขย่าขวัญ สยดสยอง ลึกลับเหนือธรรมชาติ 4) เนื้อหาสนุกสนาน ตลก และ 5) เนื้อหาสะท้อนชีวิต ยกตัวอย่างเช่น การตั้งชื่อภาพยนตร์ตามเนื้อหา ลักษณะกลวิธีย่อย คือ เนื้อหาเขย่าขวัญ สยดสยอง ลึกลับเหนือธรรมชาติ และภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาสะท้อนชีวิต

ตัวอย่างที่ 12

ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ Bloody Isshq

ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย อ่ามฮิตพิศวาส

เรื่องย่อ สาวชื่อ นาดาตาที่ร่ำรวย เธอเป็นหญิงที่ใช้ของแบรนด์เนมราคาแพง นอกจากนี้เธอยังคบผู้ชายมากหน้า วันหนึ่งในขณะที่เธอจะไปงานเลี้ยง เธอประสบอุบัติเหตุ แต่เธอก็รอดชีวิตมาได้เพราะการช่วยเหลือของ นิรวาน เธอรู้สึกสนใจและชอบเขา และเธอก็เริ่มที่จะพยายามหลอกล่อให้เขาหัวหมุน แต่ในไม่ช้าเธอก็ค้นพบว่า นิรวานนั้น แต่งงานแล้วกับ เรดิกา เธอผิดหวังและเคืองแค้นอย่างแรง แน่นอนในไม่ช้านี้ เกมนองเลือดอาจเกิดขึ้น

จากตัวอย่างที่ 12 พบกลวิธีในการตั้งชื่อคือ การตั้งชื่อที่มีเนื้อหาเขย่าขวัญ สยดสยอง ลึกลับเหนือธรรมชาติ

จากชื่อภาพยนตร์ “อ่ามฮิตพิศวาส” ผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์ใช้คำที่มีเนื้อหาสื่อถึงความน่ากลัว สยดสยอง เขย่าขวัญผู้บริโภคและทำให้เข้าใจถึงเนื้อหาของภาพยนตร์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าภาพยนตร์มีเนื้อหาเกี่ยวกับการผิดหวังจากความรักของตัวละครทำให้ความรุนแรงขึ้นภายในภาพยนตร์เรื่องนี้ ผู้ตั้งชื่อต้องการสื่อถึงความอาฆาตแค้นของตัวละครผ่านประโยคที่ว่า “อ่ามฮิต” แสดงให้เห็นถึงความโกรธแค้นของตัวละครที่มีอยู่อย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ 13

ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ Pata Nahi Rabb Kehdeyan Rangan Ch Raazi

ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย ชีวิตลิขิตเอง

เรื่องย่อ ชายชื่อฮาร์มาน (Tarun Khanna) ต่อสู้เพื่อความฝันของเขา ความฝันของเขาคือการเห็นพ่อแม่ของเขาที่ป่วยมีความสุขและมีสุขภาพดีขึ้น เขาปรารถนาที่จะได้แต่งงานกับ คิมรา (Neeru Bajwa) สาวสวยที่มาจากครอบครัวที่ร่ำรวยมาก เขามากกรุงเทพฯด้วยความช่วยเหลือของ โอลทีเยร์, เกอร์วินดำ และพรีตลูกสาวสวยของเขา พรีตแอบมีใจให้ฮาร์มาน แต่เขาไม่ได้ตระหนักถึงความรู้สึกของเธอเลย ฮาร์มานกลับไปยังประเทศอินเดียอย่างคนรวย เขาเข้าเรียนมหาวิทยาลัยที่เดียวกับคิมรา ทั้งคู่เริ่มมีความรักความผูกพันต่อกัน เขาจะทำทุกอย่างที่จะทำให้คิมรามีความสุขได้ วันวาเลนไทน์ที่จะถึง...คือวันที่เขาจะสารภาพรักกับเธอ

จากตัวอย่างที่ 13 พบกลวิธีในการตั้งชื่อคือ การตั้งชื่อที่มีเนื้อหาสะท้อนชีวิต

จากชื่อภาพยนตร์ “ชีวิตลิขิตเอง” ผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์ใช้คำที่มีเนื้อหาสื่อถึงการดำเนินชีวิตของตัวละครหลักในเรื่องที่ต้องก้าวผ่านอุปสรรคต่างๆที่ต้องเผชิญและถูกบีบคั้นทำให้เขาต้องกำหนดทางเดินชีวิตด้วยตนเองและไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากที่เกิดขึ้นจากเนื้อเรื่องแสดงให้เห็นว่าตัวละครหลักต้องต่อสู้เพื่อความฝันของเขาเพื่อทำความฝันของเขาให้เป็นจริง ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจถึงเนื้อเรื่องได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

2) การตั้งชื่อโดยใช้ชื่อตัวละครเอกของเรื่อง

การตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียโดยใช้ชื่อตัวละครเอกของเรื่องนั้นยังพบกลวิธีย่อยๆ อีก คือ 1) การใช้ชื่อตัวแสดงเอก 2) การใช้ลักษณะเด่นของตัวละครเอกและ 3) บทบาทและอาชีพของตัวละครเอก เช่น การตั้งชื่อภาพยนตร์โดยใช้ชื่อตัวละครเอกของเรื่อง ลักษณะกลวิธีย่อย คือ บทบาทและอาชีพของตัวละครเอก ดังนี้

ตัวอย่างที่ 14

ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ Family - Ties of Blood

ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย สิงห์เฒ่า

เรื่องย่อ สหาย (Amitabh Bachchan) เป็นผู้ทรงอิทธิพลไปทั่วประเทศอินเดีย อาบี (Sushant Singh) ลูกชายของเขาจึงเลวนิสัยเสียเพราะเชื่อว่าเขาสามารถทำอะไรได้เนื่องจากอำนาจของบิดาของเขา เมื่อข่าน (Kader Khan) ศัตรูของสหายเล่นงานอาบี สหายจึงต้องไปแก้แค้นฆ่าเชคก้าตายไป ร้อนถึงบาเทีย (Akshay Kumar) น้องชายเชคก้ากับเพื่อนหกคนร่วมกันจับคนในครอบครัวของสหายไปเป็นตัวประกันให้สหายยอมจำนนต่อพวกเขา แล้วยอมมอบตัวกับตำรวจ แต่เจ้าพ่ออย่าง วิเรนดรา สหายมีหรือจะโดนลู่คมง่ายๆ

จากตัวอย่างที่ 14 พบกลวิธีในการตั้งชื่อคือ การตั้งชื่อโดยใช้บทบาทและอาชีพของตัวละครเอก

จากชื่อภาพยนตร์ “สิงห์เฒ่า” ผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์ใช้บทบาทของตัวละครเอกของเรื่องในการตั้งชื่อภาพยนตร์ เรื่องนี้จากเรื่อง “สิงห์เฒ่า” บทบาทของตัวละครก็คือ “สิงห์” เป็นการเปรียบคนมีลักษณะนิสัยเหมือนกับสิงโตที่ดุร้าย และเป็นผู้นำของผู้อื่นถึงแม้ว่าตัวละครหลักจะมีอายุมากแต่ก็ยังมีความน่าเกรงขามอยู่และได้รับความเคารพจากผู้อื่น และยกย่องให้เป็นสิงห์

ตัวอย่างที่ 15

ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ Jai Veeru: Friends Forever

ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย ตำรวจกับโจรเพื่อนกันนิรันดร

เรื่องย่อ เรวู โจรขโมยรถ ไปรู้ความลับของท่านเจ้าพ่อทัชปาลเข้า จึงถูกตามล่า ซึ่ง โจ นายตำรวจนอกเครื่องแบบที่พยายามจะหาหลักฐานจับทัชปาลก็เข้ามาช่วยไว้แล้วคบหาเรวูเป็นเพื่อนรักกัน ทั้งคู่ดื่มกิน จับหญิงไปด้วยกันอย่างสนุกสนานเฮฮา จนกระทั่งถึงวันที่ต้องเปิดเผยตัวเข้าถล่มแก๊งของทัชปาลให้ราบคาบ และเขาต้องจับเรวูเพื่อนรักอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากตัวอย่างที่ 15 พบกลวิธีในการตั้งชื่อคือ การตั้งชื่อโดยใช้บทบาทและอาชีพของตัวละคร

จากชื่อภาพยนตร์ “ตำรวจกับโจรเพื่อนกันนิรันดร” ผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์ใช้อาชีพหลักของตัวละครเอกในการตั้งชื่อภาพยนตร์ จากภาพยนตร์เรื่องนี้มีตัวเอกในการดำเนินเรื่องอยู่ 2 ตัวละครคือ โจรและตำรวจซึ่งเป็นอาชีพ ผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์ได้นำอาชีพของ 2 ตัวละครหลักนี้มาตั้งชื่อภาพยนตร์เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจถึงอาชีพของตัวละครเอกได้ดียิ่งขึ้น ว่าทั้งสองคนมีอาชีพที่แตกต่างกันและไม่สามารถเข้ากันได้แต่กลับกันผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์ทำให้ทั้งสองอาชีพนี้สามารถเป็นเพื่อนกันได้และทำให้ผู้บริโภคเข้าใจถึงตัวภาพยนตร์ได้ชัดเจนมากขึ้น

3) การตั้งชื่อโดยใช้สิ่งของหรือสถานที่ในเรื่อง

การตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียตามการตั้งชื่อโดยใช้สิ่งของหรือสถานที่ในเรื่องนั้นยังพบกลวิธีย่อยๆ โดยการตั้งชื่อตามสิ่งของ เช่น โรตี หรือตามสถานที่สำคัญๆ ในเรื่อง ยกตัวอย่างการตั้งชื่อตามสถานที่ เช่น

ตัวอย่างที่ 16

ชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับ Bye Bye Bangkok

ชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย พัทยาลาก่อน

เรื่องย่อ คู่รัก อัญชานา-ซิลลาจิต, โสณาริ-การาจ, คานจัน-กาญจนา, นิล-ชัตเตอร์จี พวกเขาทั้งหมดไปเที่ยวกันที่พัทยา ทุกคู่รักเหล่านี้เหมือนได้รับการล่อลวงให้กินผลไม้ต้องห้ามซึ่งจะนำไปสู่งานสมรสในสถานการณ์ที่พวกเขาเฮฮา สนุกสนาน

จากตัวอย่างที่ 16 พบกลวิธีในการตั้งชื่อคือ การตั้งชื่อโดยใช้สถานที่ในเรื่อง

จากชื่อภาพยนตร์ “พัทธาลาก่อน” ผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์ใช้สถานที่ในภาพยนตร์ในการตั้งชื่อเรื่องจากภาพยนตร์เรื่องนี้สถานการณ์ภายในเนื้อเรื่องเกิดขึ้นที่พัทธยา ผู้ตั้งชื่อเรื่องจึงได้นำชื่อสถานที่นี้มาตั้งเป็นชื่อเรื่องเพื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจตรงกันว่าเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นนั้น เกิดขึ้นที่พัทธยาและมีการดำเนินเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเศร้า เสียใจจากคำว่า “ลาก่อน” ทำให้ผู้บริโภคเห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

จากผลการศึกษาการใช้คำในภาษาไทยเพื่อการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียพบลักษณะการใช้คำเพื่อตั้งชื่อภาพยนตร์ทั้งหมด 9 ลักษณะ คือ การใช้คำที่มีความหมายแฝงและการใช้คำเปรียบเทียบ การเล่นคำ คำทับศัพท์ คำขยาย คำใหม่สำนวนใหม่ คำปน คำอุทาน คำเสริม และคำเลียนเสียงธรรมชาติ การใช้คำที่มีความหมายแฝงและการใช้คำเปรียบเทียบเป็นที่นิยมนำมาใช้ตั้งชื่อภาพยนตร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.57 เนื่องจากการใช้คำที่มีความหมายแฝงนั้นช่วยให้เกิดความน่าสนใจในชื่อของภาพยนตร์และทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสงสัยต้องการทราบเนื้อเรื่องว่ามีเนื้อเรื่องอย่างไรและการใช้คำที่มีความหมายแฝงยังช่วยให้ชื่อของภาพยนตร์นั้นๆแสดงเอกลักษณ์ออกมาได้ดีอีกด้วย การใช้คำในภาษาไทยรองลงมาคือ การใช้คำคล้องจอง คิดเป็นร้อยละ 23.59 เนื่องจากการใช้คำคล้องจองในการตั้งชื่อภาพยนตร์นั้นทำให้เกิดความไพเราะของตัวภาษาและทำให้ชื่อเรื่องน่าฟังมากยิ่งขึ้นทำให้ง่ายต่อการจดจำ เมื่อได้อ่านแล้วจะทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับชื่อภาพยนตร์เรื่องนี้มากยิ่งขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น เกี่ยวกับกลวิธีที่ใช้ในการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียเป็นภาษาไทย พบ 3 กลวิธีสำคัญ คือ การตั้งชื่อตามเนื้อหาภาพยนตร์ การตั้งชื่อตามตัวแสดงหลักของเรื่อง และการตั้งชื่อตามสิ่งของหรือสถานที่ ซึ่งกลวิธีที่พบมากที่สุดในการใช้ตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียคือ การตั้งชื่อตามเนื้อหาภาพยนตร์ กลวิธีที่ใช้รองลงมาคือการตั้งชื่อตามตัวแสดงหลักของเรื่องและตามด้วยการตั้งชื่อตามสิ่งของหรือสถานที่ซึ่งพบแต่การตั้งชื่อตามสถานที่เท่านั้น

5.2 อภิปรายผล

1) การใช้คำในภาษาไทยเพื่อการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียเป็นภาษาไทย

จากผลการศึกษาการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียทำให้เห็นถึงแนวคิดของการใช้ภาษาในการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียต้องตั้งชื่อให้เห็นใจความสำคัญของเรื่อง แนวเรื่อง และสามารถขมวดเรื่องราวได้เพราะชื่อภาพยนตร์นั้นเป็นสารชนิดหนึ่งและผู้ส่งสารส่งให้กับผู้รับสารสิ่งแรกในการเลือกชมภาพยนตร์ก็คือชื่อของภาพยนตร์และจากผลการศึกษาจึงได้พบการใช้คำที่มีความหมายแฝงและคำที่คล้องจองกันมาตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียเป็นจำนวนมากที่สุด สอดคล้องกันอยู่บ้างกับผลการศึกษาทางวิจัยของปริศนา พงศ์ศรีณีย์ เรื่องการใช้คำในภาษาไทยเพื่อการตั้งชื่อภาพยนตร์จีน ผลการวิจัยพบการใช้คำคล้องจองนิยมนำมาใช้ตั้งชื่อภาพยนตร์จีนมากที่สุดถึง 43 เรื่องจากทั้งหมด รองลงมาคือ การใช้คำขยายในการตั้งชื่อภาพยนตร์ จำนวน 39 เรื่องจากทั้งหมด และการใช้คำในภาษาไทยเพื่อการตั้งชื่อภาพยนตร์ที่พบน้อยที่สุดคือ การใช้คำแสดงพบเพียง 3 เรื่องจากทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์ใช้คำในภาษาไทยที่เป็นคำคล้องจองมาตั้งชื่อภาพยนตร์มากที่สุดเพื่อให้ชื่อของภาพยนตร์นั้นมีความไพเราะและสวยงามน่าจดจำ และรองลงมาคือการใช้คำขยายเพื่อให้ชื่อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนั้นมีความหมายที่ลึกซึ้งและชัดเจนมากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจในชื่อของภาพยนตร์และอยากรับชมภาพยนตร์เรื่องนั้น นับว่าสอดคล้องกับงานวิจัยเล่มนี้เพราะการตั้งชื่อภาพยนตร์โดยใช้การเล่นคำ โดยส่วนใหญ่เป็นคำที่มีสัมผัสคล้องจองกันเพื่อให้ชื่อของภาพยนตร์มีความไพเราะและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และพบข้อแตกต่างของงานวิจัยเล่มนี้เพราะการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียมีการใช้คำที่มีความหมายแฝงและการใช้คำเปรียบเทียบมากที่สุด แต่ในการตั้งชื่อภาพยนตร์จีนพบจำนวนน้อย แสดงให้เห็นว่าผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียนั้น

ต้องการที่จะใช้คำที่มีความหมายแฝงมาตั้งชื่อภาพยนตร์เพื่อแสดงให้เห็นถึงเนื้อหาของภาพยนตร์ที่น่าค้นหาและใช้คำที่มีความหมายแฝงมาตั้งชื่อภาพยนตร์เพื่อให้ผู้บริโภครู้สึกเกิดความสนใจและอยากค้นหาเนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ

นอกจากนี้ จากผลการศึกษางานวิจัยของ บงกช สาริมาณ เรื่องการศึกษาพฤติกรรมการตั้งชื่อภาพยนตร์อังกฤษเป็นภาษาไทย พบผลการวิจัยในหัวข้อการใช้คำในภาษาไทยในการตั้งชื่อภาพยนตร์อังกฤษ หัวข้อการใช้คำเปรียบเทียบและคำทับศัพท์ พบเท่ากันอยู่ที่ 52 เรื่องจากทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเล่มนี้ที่พบการใช้คำที่มีความหมายแฝงและคำเปรียบเทียบมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงแนวคิดและวิธีในการตั้งชื่อภาพยนตร์ของผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์ที่ต้องการให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจในตัวภาพยนตร์มากขึ้น แสดงให้เห็นว่าการตั้งชื่อภาพยนตร์อังกฤษและภาพยนตร์อินเดียมีแนวคิดในการตั้งชื่อภาพยนตร์ที่คล้ายคลึงกันเพราะกลุ่มผู้บริโภคมีรสนิยมในการเลือกชมภาพยนตร์ไปในทิศทางเดียวกัน

2) กลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียที่เป็นภาษาไทย

ลักษณะการใช้กลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียที่เป็นภาษาไทยที่พบโดยส่วนมากคือหัวข้อการตั้งชื่อโดยใช้เนื้อหาของเรื่อง คือ การใช้เนื้อหาต้นตื้น ไร้ใจ การใช้เนื้อหาความรัก การใช้เนื้อหาเขย่าขวัญ สยดสยอง การใช้เนื้อหาสนุกสนาน ตลก การใช้เนื้อหาสะท้อนชีวิต โดยพบทั้งหมดถึง 126 เรื่องหรือคิดเป็นร้อยละ 61.46 จากทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าการใช้เนื้อหาของภาพยนตร์มาใช้ในการตั้งชื่อนั้นมีความนิยมเป็นอย่างมากในการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดีย เพราะจะแสดงให้เห็นถึงตัวเนื้อหาของภาพยนตร์เรื่องนั้นได้เป็นอย่างดีและเป็นการปูทางให้กับผู้บริโภคในการเลือกชมภาพยนตร์ให้สามารถตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ ได้รวดเร็วยิ่งขึ้นและมั่นใจในความสุขที่จะได้รับมากยิ่งขึ้น และจากการวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียที่เป็นภาษาไทยนั้นยังพบคำศัพท์ที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของประเทศอินเดียเช่นศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับอาหารหรือว่าความเชื่อต่างๆของคนอินเดียเช่นภาพยนตร์เรื่อง “จอมยุทธ์โรตีปั้นแค้นมังกร” และ “คิวง...เคียดสิวง” แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของประเทศอินเดียได้อย่างชัดเจนโดยจากคำว่า “โรตี” นั้นเป็นการใช้กลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์โดยการใช้สิ่งของในเรื่องมาตั้งชื่อภาพยนตร์ “โรตี” ถือว่าเป็นอาหารที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นประเทศอินเดีย ส่วนจากภาพยนตร์ “คิวง...เคียดสิวง” นั้นเป็นการใช้กลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์โดยการใช้ชื่อตัวละครเอกของเรื่องมาตั้งชื่อภาพยนตร์ แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์และความเชื่อทางศาสนาของประเทศอินเดียที่ว่า “พระคิวง” คือเทพเจ้าที่ชาวอินเดียนับถือ

จากการศึกษางานวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการตั้งชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของ บงกช สาริมาณ พบการใช้กลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์โดยใช้เนื้อหาของภาพยนตร์มาตั้งชื่อภาพยนตร์มากที่สุด ในหัวข้อ เนื้อหาเขย่าขวัญ สยดสยอง ลึกลับเหนือธรรมชาติ จำนวน 59 เรื่องจากทั้งหมด รองลงมาคือ การตั้งชื่อตามตัวแสดงหลักของเรื่อง จำนวน 42 เรื่องจากทั้งหมด และพบการตั้งชื่อตามอาชีพของตัวละครพบน้อยที่สุด จำนวน 4 เรื่อง จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการตั้งชื่อภาพยนตร์อังกฤษนั้นนิยมใช้การตั้งชื่อตามเนื้อหาของภาพยนตร์เป็นจำนวนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียเนื่องจากการใช้เนื้อหาของเรื่องมาตั้งชื่อเรื่องเหมือนกันแต่แตกต่างกันที่ภาพยนตร์อังกฤษจะนิยมใช้เนื้อหาเขย่าขวัญ สยดสยอง ลึกลับ เหนือธรรมชาติ แต่ภาพยนตร์อินเดียนิยมใช้เนื้อหาต้นตื้น ไร้ใจ การต่อสู้และผจญภัยมาตั้งชื่อภาพยนตร์มากที่สุด จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมการชมภาพยนตร์ของทั้ง 2 ประเทศมีความแตกต่างกันในเรื่องของรสนิยมการเลือกชมภาพยนตร์ที่ชาวตะวันตกจะนิยมชมภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเขย่าขวัญ สยดสยอง ลึกลับ เหนือธรรมชาติ ส่วนชาวตะวันออกจะนิยมชมภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาต้นตื้น ไร้ใจ การต่อสู้และผจญภัยมากกว่า ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการเลือกชมภาพยนตร์ของผู้บริโภค

จากการศึกษางานวิจัยของ ปรีศนา พงศ์ธัญญ์ เรื่องการใช้คำในภาษาไทยเพื่อการตั้งชื่อภาพยนตร์จีน พบการใช้เนื้อหาของภาพยนตร์นำมาตั้งชื่อภาพยนตร์มากที่สุดจำนวน 112 เรื่องจากทั้งหมด และพบการใช้สถานที่ของเรื่องนำมาตั้งเป็นชื่อภาพยนตร์น้อยสุดเพียง 8 เรื่องจากทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าสอดคล้องกับงานวิจัยเล่มนี้ที่หัวข้อ

การนำเนื้อหาของภาพยนตร์มาตั้งชื่อภาพยนตร์มากที่สุดเช่นกัน เพราะผู้บริโภคนใจชื่อภาพยนตร์ที่แสดงถึงเนื้อหาของภาพยนตร์และทำให้เข้าใจถึงลักษณะของภาพยนตร์ว่าจะมีการดำเนินเรื่องไปในทิศทางใด

ผลการศึกษางานวิจัยของ บงกช สาริมาณ และ ปรีศนา พงศ์ศรีณีย์ แสดงให้เห็นว่า การตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียเป็นภาษาไทยและการตั้งชื่อภาพยนตร์อังกฤษเป็นภาษาไทยมีลักษณะที่สอดคล้องกันแสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของผู้บริโภคในการเลือกรับชมภาพยนตร์ว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันเพราะผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์มีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการตั้งชื่อภาพยนตร์เพื่อดึงดูดใจผู้บริโภคที่เป็นชาวไทยที่มีรสนิยมเกี่ยวกับการเลือกรับชมภาพยนตร์ที่เหมือนกันทำให้การตั้งชื่อภาพยนตร์อังกฤษและภาพยนตร์อินเดียใช้กลวิธีในการตั้งชื่อภาพยนตร์ลักษณะเดียวกันและใช้มากที่สุดเหมือนกัน ส่วนงานวิจัยของ ปรีศนา พงศ์ศรีณีย์ ที่ศึกษาการตั้งชื่อภาพยนตร์จีนเป็นภาษาไทยพบกลวิธีในการตั้งชื่อภาพยนตร์ที่แตกต่างไปจากภาพยนตร์อินเดียและภาพยนตร์อังกฤษเพราะภาพยนตร์จีนนั้นมีเอกลักษณ์ในการตั้งชื่อภาพยนตร์เป็นของตนเองและสามารถดึงดูดใจผู้บริโภคชาวไทยได้เป็นอย่างดี ผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์จีนต้องการแสดงเอกลักษณ์ของภาพยนตร์จีนให้เด่นชัดและภาพยนตร์จีนได้รับความนิยมในประเทศไทยมานานทำให้ผู้ตั้งชื่อภาพยนตร์จีนสามารถตั้งชื่อภาพยนตร์ที่น่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์ของตนเองออกมาได้อย่างดี ซึ่งแตกต่างกับภาพยนตร์อินเดียที่พึ่งได้รับความนิยมในช่วงหลังจึงทำให้ลักษณะในการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดียนั้นคล้ายคลึงกับภาพยนตร์อังกฤษเพราะยังไม่รู้แนวทางในการตั้งชื่อภาพยนตร์เพื่อดึงดูดใจผู้บริโภคได้มากนัก

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการได้ศึกษาวิจัย เรื่อง กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อการตั้งชื่อภาพยนตร์อินเดีย นี้ ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งน่าสนใจศึกษาวิจัยต่อไป เช่น ควรศึกษาการใช้ภาษาในการตั้งชื่อภาพยนตร์ต่างประเทศอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ประเทศเกาหลี ประเทศอังกฤษ เพื่อให้เห็นถึงการใช้ภาษาที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศและความหลากหลายในการใช้ภาษาที่มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ขุนวิจิตรมาตรา. 2541. สำนวนไทย. กรุงเทพฯ: ส. เอเซียเพรส จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ปรีศนา พงศ์ศรีณีย์. 2550. การใช้ภาษาไทยในการตั้งชื่อภาพยนตร์จีน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ผะอบ โปษะกฤษณะ. 2544. พิมพ์ครั้งที่ 4. ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- วรรณภา แสงอร่ามเรือง. 2545. ทฤษฎีและหลักการแปล= Theories of Translations. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชาเยอรมัน ภาควิชาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อวยพร พาณิชและคณะ. 2543. ภาษาไทยและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทอาเศียรวาท: ศึกษาบทบาทหน้าที่ทางสังคม กรณีศึกษาจากหนังสือ
“89 พรรษาแห่งภูมิพลังแผ่นดิน”
A-Sian-Ra Wat: Social Roles’ Study; a Case Study of the Book
“89 Years of King Bhumibol”

สัจภูมิ ละออ
Sajjabhoum La-or

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาจารึกศึกษา
ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

บทอาเศียรวาท วรรณกรรมยอพระเกียรติพระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์และชนชั้นสูงไทยรับอิทธิพลมาจากอินเดีย ปรากฏมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย และมีต่อเนื่องมาตราบจนปัจจุบัน บทบาทหน้าที่ของบทอาเศียรวาทมีอะไรบ้าง กรณีศึกษาจากหนังสือ “89 พรรษาแห่งภูมิพลังแผ่นดิน” มีบทประพันธ์ทั้งหมด 89 สำนวน พบว่ามี 7 ประการ คือ 1. บทบาทหน้าที่สร้างสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณ ในฐานะทรงเป็นร่มฉัตรของปวงชนชาวไทย 2. บทบาทหน้าที่สร้างสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณด้านพระราชกรณียกิจ 3. บทบาทหน้าที่สร้างสำนึกให้มองพระมหากษัตริย์เสมือนสมมุติเทพ 4. บทบาทหน้าที่สร้างสำนึกให้ตระหนักในปรัชญา และพระบรมราโชวาทของพระมหากษัตริย์ 5. บทบาทหน้าที่สร้างสำนึกให้ปวงประชาทำความดีถวายในหลวง 6. บทบาทหน้าที่สร้างสำนึกทดแทนพระมหากษัตริย์คุณพระมหากษัตริย์ 7. บทบาทหน้าที่สร้างสำนึกให้ร่วมกันอนุรักษ์มรดกไทย

คำสำคัญ: บทอาเศียรวาท, รัชกาลที่ 9, บทบาทหน้าที่วรรณกรรม, วรรณกรรมยอพระเกียรติ

Abstract

Eulogy (A-Sian-Ra Wat) is the literature praised honor of kings, royal family and aristocrats. Thailand was influenced by India. It has been consistently appeared from the Sukhothai period to present time. What is the role of A-Sian Wat? A case study from a book, ‘89 Years of King Bhumibol’, and from all 89 verses was found seven roles; 1) The role to raise awareness in the royal grace as the king is the spiritual anchor of Thai people, 2) The role to raise awareness in royal duties, 3) The role to raise awareness in admiring him as the divine king, 4) The role to raise awareness in the philosophy and king’s speech, 5) The role to instill conscience to Thai people in doing good deeds for the king, 6) The role to instill conscience to Thai people in repaying kindness of the king, 7) The role to instill conscience to Thai people in preserving the heritage of Thailand.

Keywords: Eulogy (A-Sian-Ra Wat), The King Rama IX, the role of literature, the literature praised honor of kings.

บทนำ

บทอาเศียรวาทอยู่คู่สังคมไทยมายาวนาน นับตั้งแต่ไทยมีศิลาจารึกหลักที่ 1 หรือศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช วรรณคดีเรื่องแรกที่มีอักษรใช้อย่างเป็นทางการนี้ เนื้อหาเต็มไปด้วยคำยกย่องพระเกียรติคุณบูรพกษัตริย์ จัดเป็น “วรรณคดียอพระเกียรติ” หรือเรียกได้ว่า “อาเศียรวาท” เรื่องแรกของวรรณคดีไทย

ความหมายของบทอาเศียรวาท

ความหมาย “บทอาเศียรวาท” สำนักงานบัณฑิตยสภา อธิบายว่า เป็นคำที่ประกอบขึ้นจากศัพท์ 2 คำ คือ 1. อาศิร (อ่านว่า อา-สิ-ระ) แปลว่า คำสรรเสริญ และ 2. วาทะ (อ่านว่า วา-ทะ) แปลว่า ถ้อยคำ รวมความแล้วแปลว่า คำสรรเสริญ คำอำนวยพร (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2 มกราคม 2561)

และยังอธิบายว่า “ในภาษาไทยใช้คำว่า อาศิรวาท (อ่านว่า อา-สิ-ระ-วาท) เรียกถ้อยคำที่ประพันธ์ขึ้น เพื่อถวายพระพรชัยมงคลแด่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี”

อาศิรวาท แผลงเป็น อาเศียรวาท ดังนั้น แม้จะใช้คำไหนก็มีความหมายอย่างเดียวกัน คือ คำที่ใช้เรียกบทสรรเสริญ ยอพระเกียรติ สดุดี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชินี ตลอดจน พระบรมวงศานุวงศ์ และเจ้านาย ตัวอย่างบทอาเศียรวาทที่เก่าแก่ที่สุด ตั้งแต่ไทยมีอักษรใช้อย่างเป็นของชาติตนเองคือ ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เพราะมีเนื้อหายอพระเกียรติพระมหากษัตริย์ราชวงศ์พระร่วง ทั้งพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช พญาลิไท และยังฉายภาพความร่มเย็นเป็นสุขของไพร่ฟ้าประชากรได้รับพระบารมี

ต้นธารของ “บทอาเศียรวาท” ดร.อุเทน วงศ์สถิตย์ อาจารย์หัวหน้าภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร อธิบายว่า อินเดียนเรียก “บทอาเศียรวาท” ว่า “สดุดี” ไทยเรานำมาใช้ว่า “สดุดี” และใช้อยู่ตราบนานปัจจุบัน

การประพันธ์ สดุดี มีจุดมุ่งหมายเพื่อบูชาเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์

ศาสนาพราหมณ์มีมหาเทพอยู่ 3 องค์คือ 1.พระศิวะ 2.พระวิษณุ และ 3.พระพรหม กวีไทยนำมาใช้ให้พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ให้อำนาจแก่ครูบาอาจารย์ และที่กวีนำมาใช้อย่างแพร่หลายคือ นำมาสรรเสริญพระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์ (อุเทน วงศ์สถิตย์, ดร. สัมภาษณ์ 5 มีนาคม 2560)

บทอาเศียรวาทในสมัยต่างๆ

ในเมื่อ “บทอาเศียรวาท” ไทยเรารับ “ขนบ” การประพันธ์มาจากอินเดีย และต้นธารของอาเศียรวาทมาจากบทสรรเสริญเทพเจ้า ทำให้บทประพันธ์ประเภทนี้เต็มไปด้วยคำ “บาลีสันสกฤต” ด้วยกวีตระหนักว่าเป็นคำสูง เหมาะสำหรับใช้สรรเสริญพระเกียรติคุณ และพระบารมี แม้กวีไทยจะพยายามใช้คำในภาษาไทย เพื่อให้คนไทยอ่านเข้าใจได้อย่างกว้างขวาง แต่ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงการใช้คำจากสันสกฤตและบาลีได้ ดังตัวอย่างบทอาเศียรวาทผลงานของกวีไทยในสมัยต่างๆ ต่อไปนี้

บทอาเศียรวาทในสมัยสุโขทัย ในศิลาจารึกหลักที่ 1 จารึกเมื่อปี พ.ศ.1835 จารึกหลักนี้มีข้อความยืนยันว่า พ่อขุนรามคำแหงมหาราชประดิษฐ์อักษรไทยเมื่อปี พ.ศ.1826 เนื้อที่ส่วนใหญ่ยอพระเกียรติพระมหากษัตริย์ราชวงศ์พระร่วง ตัวอย่างเช่น...

“เมื่อกูขึ้นใหญ่ได้ลิบเกล้าเข้า ขุนสามชนเจ้าเมืองฉอด มาท่าเมืองตาก พ่อกูไปรบขุนสามชนหัวซ้าย ขุนสามชนขับมาหัวขวา ขุนสามชนเคลื่อนเข้า ไพร่ฟ้าหน้าใส พ่อกูหนีญญาย พายจแจ้น กูบหนี กูชี้ข้างเบกพล กูขับเข้าก่อนพ่อกู กูต่อข้างด้วยขุนสามชน...” (ด้าน1 บรรทัดที่ 3-8)

สมัยสุโขทัย แม้พระมหากษัตริย์จะปกครองไพร่ฟ้าประชากรแบบ “พ่อปกครองลูก” ยังไม่ได้รับ “ลัทธิเทวราชา” เข้ามา เมื่อเขียนคำยอพระเกียรติพระมหากษัตริย์ ยังอดเจือด้วยคำบาลีสันสกฤตไม่ได้ อย่างคำว่า “พล” เป็นต้น

บทอาเศียรวาทในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีความหลากหลายขึ้น วรรณคดีสมัยกรุงศรีอยุธยาเพื่อพู่ และเกิดวรรณกรรมเทิดพระเกียรติมากมาย อาทิ ลิลิตยวนพ่าย ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง เป็นวรรณกรรมยอพระ

เกียรติ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ, โคลงเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนารายณ์ พระศรีมหาสมุทรเป็นผู้แต่ง และ โคลงชะลอพระพุทไธยาสน์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พระราชานิพนธ์ เป็นต้น

วรรณกรรมยอพระเกียรติในสมัยกรุงศรีอยุธยา เต็มไปด้วยคำที่มาจาก “บาลีสันสกฤต” เนื่องจากได้รับเอา พระพุทธศาสนามานับถือ การเรียนรู้ยังอยู่กับวัด และยังรับเอาวัฒนธรรมขอมโบราณ ซึ่งใช้คำบูชาเทพด้วยถ้อยคำ สันสกฤตเป็นส่วนใหญ่อีกด้วย การประพันธ์ในกรุงศรีอยุธยาแม้จะเป็นตำราเรียนอย่าง จินตามณี ฉบับพระเจ้าอยู่หัว บรมโกศ เริ่มต้นก็สรรเสริญพระเกียรติบุรพกษัตริย์สมัยสุโขทัย เพียงคำแรกก็มีคำบาลีสันสกฤตแล้ว ดังนี้

“ศักราช 645 ปีมะแมศก พญาร่วงเจ้าได้เมืองศรีสัตนาไล จึงแต่งหนังสือไทยแลแม่อักษรทั้งหลายตามพากย ทั้งปวง อันเจรจาซึ่งกันและกัน...” (จินตามณี, 2558, หน้า 37)

เพียงคำเริ่มต้นว่า “ศักราช” ก็ใช้คำสันบาลีสันสกฤตแล้ว และยังมีคำว่า ศรีสัตนาลัย, อักษร และ พากย ตาม มาอีกด้วย

สมัยกรุงธนบุรี แม้จะเป็นช่วงสั้นๆ ก็ยังมีโคลงยอพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี แต่งโดย นายสวน มหาตเล็ก เนื้อหากล่าวถึง สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเสด็จกรีธาทัพจากจันทบุรีมาธนบุรี ทรงสถาปนาธนบุรีเป็น เมืองหลวง ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และทรงปราบหัวเมืองต่างๆ นายสวน มหาตเล็ก แต่งในปี พ.ศ. 2314 ตัวอย่าง ที่กล่าวถึงพระบารมีพระเจ้ากรุงธนบุรี เช่น

บุญเดียวพระลากเลี้ยง	ประชากร
เป็นปิตุมารดร	ทั่วหล้า
เป็นเจ้าและครูสอน	สั่งโลก
เป็นศักดิ์เป็นศุภเจ้า	โอบให้เป็นคุณ

เพียงแต่โคลง 1 บทที่ยกมา จะเห็นว่าเต็มไปด้วยคำบาลีสันสกฤต อาทิ บุญ, พระ, ปิตุ, มารดร, ครู, ศักดิ์ และศุภ เป็นต้น

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ กวีรับอิทธิพลการแต่งคำประพันธ์ และการใช้คำมาจากสมัยกรุงศรีอยุธยา การศึกษามี ความเจริญมากขึ้น ประกอบกับความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อพระมหากษัตริย์อย่างแรงกล้า ทำให้เกิดวรรณคดี ยอพระเกียรติขึ้นอย่างกว้างขวาง ทั้งที่เป็นเรื่องยาวอย่าง โคลงสรรเสริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า จุฬาโลก ของ พระขำนิโวหาร โคลงยอพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระราชานิพนธ์ในรัชกาล ที่3 และกลอนเพลงยาวสรรเสริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ของนายมี มหาตเล็ก เป็นต้น

นอกจากประพันธ์ยอพระเกียรติทั้งเรื่องดังกล่าวแล้ว ยังมียอพระเกียรติช่วงเริ่มเรื่องอีกด้วย ตัวอย่างเช่น โคลง นิราศนรินทร์ ของ นรินทรธิเบศร์ (อิน) ซึ่งแต่งในสมัยรัชกาลที่ 2 คราวไปศึกษาที่มาตีเมืองกลางและเมืองชุมพร ใน พ.ศ. 2352 เริ่มต้นว่า...

“ศรีสิทธิ์พิศาลภพ เลอหล้าลบล่มสวรรค์ จรรโลงโลกกว่ากว้าง แผ่นแผ่นผ้างเมืองเมรุ ศรีอยุธยาเอนทร์แย้มฟ้า...”
(นายนรินทรธิเบศร์ (อิน), 2525 หน้า 1)

คำที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต มีทั้ง ศรี สิทธิ์ พิศาล ภพ สวรรค์ เมรุ อยุธยาเอนทร์ จะเห็นว่าคำประพันธ์ ของนายนรินทร แต่เริ่มต้นก็เต็มไปด้วยภาษาบาลีและสันสกฤต ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมาจากเป็นบท สรรเสริญพระเกียรติ พระมหากษัตริย์กรุงรัตนโกสินทร์ จึงนำเอาคำบาลีและสันสกฤตซึ่งถือกันว่าเป็นคำ “สูง” มาใช้ในบทประพันธ์ เพื่อให้สมพระเกียรติพระมหากษัตริย์

เราจะเห็นได้ว่า ทั้งกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ กวีนำเอาบาลีและสันสกฤตมาใช้ในการ ประพันธ์ประเภท บทอาเศียรวาท อย่างยากที่จะหลีกเลี่ยงได้

บทบาทหน้าที่ของบทอาเศียรวาท

บทอาเศียรวาท กวีไทยประพันธ์มาอย่างต่อเนื่อง นับแต่กรุงสุโขทัยจนถึงปัจจุบันมีบทบาทหน้าที่ทางสังคมอย่างไรบ้าง และทำไมจึงปรากฏในพื้นที่สื่อสารมวลชนแต่ละประเภทมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน เรื่องนี้น่าหาคำตอบจาก “ตัวบท” เป็นอย่างยิ่ง

การศึกษา “ตัวบท” ตามแนวทางคติชนวิทยา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล่า นิทาน ตำนาน และวรรณกรรม วิลเลียม บาสคอม (William Bascom) นักวิชาการคนสำคัญของทฤษฎีบทบทหน้าที่ให้แนวทางไว้ว่า “ตัวบท” มีบทบาทหน้าที่อย่างน้อย 4 ประการคือ

1. เป็นทางออกสำหรับความขัดแย้งและกฎเกณฑ์ทางสังคม
2. ให้การศึกษาและอบรมระเบียบสังคม
3. การถ่ายทอดความเชื่อและพิธีกรรม
4. สร้างเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ขณะที่ภานุพงศ์ อุดมศิลป์ เสนอบทบาทหน้าที่ของวรรณกรรมประเภทนิทานของชาวไทพวนไว้ 5 หัวข้อ คือ 1. ให้ความบันเทิงแก่กลุ่มชนไทพวน 2. ช่วยให้วัฒนธรรมสมบูรณ์และเข้มแข็งขึ้น 3. เป็นเครื่องมือให้การศึกษาแก่กลุ่มชนไทพวน 4. เป็นเครื่องมือควบคุมและรักษาแบบแผนของสังคม และ 5. สร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวของชุมชน (ศิริพร ณ ถลาง, 2557, หน้า 362)

สำหรับ บทอาเศียรวาท แม้จะเป็นบทประพันธ์ที่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย แต่ยังไม่พบว่ามีผู้ศึกษาบทบาทหน้าที่ทางสังคมไว้ จึงสนใจศึกษาว่ามีบทบาทหน้าที่ทางสังคมอย่างไรบ้าง ผู้ศึกษาได้นำ “ตัวบท” จากหนังสือ “89 พรรษา แห่งภูมิพลังแผ่นดิน” หนังสือร้อยกรองสำนักพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ฉบับกรมศิลปากรจัดพิมพ์เผยแพร่ ปี พ.ศ.2560

เหตุผลที่เลือกหนังสือ “89 พรรษาแห่งภูมิพลังแผ่นดิน” มี 4 ประการดังต่อไปนี้

1. เป็นบทอาเศียรวาทร่วมสมัย ผ่านการกลั่นกรองและจัดพิมพ์โดยหน่วยงานสำคัญทางราชการ
2. เป็นผลงานของกวี 89 นามที่ยังสร้างสรรค์ผลงานอยู่อย่างต่อเนื่อง
3. บทอาเศียรวาทในหนังสือ “มีเนื้อหาหลากหลายและหลากหลายมุมมองตามโลกทัศน์ของกวีผู้สร้างสรรค์
4. เนื้อหาของหนังสือเผยแพร่ในเว็บไซต์ <http://www.finearts.go.th/หนังสืออิเล็กทรอนิกส์/book/> ผู้

สนใจสามารถเข้าถึงตัวบทได้อย่างง่ายดาย โดยไม่ต้องหาซื้อหนังสือแต่อย่างใด

ข้อมูลเบื้องต้นหนังสือ “89 พรรษาแห่งภูมิพลังแผ่นดิน” มีขนาดกว้าง 21 ซม. กว้าง 29 ซม. จำนวน 256 หน้า บทอาเศียรวาทจำนวน 89 สำนวน ผู้ประพันธ์ 89 นาม ตัวเลขเท่ากับพระชนมายุในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 แต่ละสำนวนมีความยาวประมาณ 1 หน้า หน้าซ้ายมือคนอ่านเป็นภาพประกอบสีสี่ ส่วนด้านขวาเป็นบทประพันธ์สลับกันไปจนครบทุกสำนวน (89 พรรษาแห่งภูมิพลังแผ่นดิน, 2560)

การเรียงบทประพันธ์ เรียงตามอักษรนามของผู้ประพันธ์เริ่มต้นด้วยอักษร ก. ได้แก่ กรองแก้ว เจริญสุข ในหน้า 63 และจบด้วยอักษร อ. ได้แก่ อำไพพรรณ น้อยหนูจตุรัส หน้า 237 บทประพันธ์ที่ซ้ำมีทั้ง ร่าย กลอน โคลง กาพย์ ฉันท์ หลายประเภทรวมกันใน 1 สำนวน (กวีวิจนะ) และเพลงพื้นบ้าน

บางสำนวนใช้คำประพันธ์ชนิดเดียว อย่างสำนวนชื่อ บรรทัดไทย ผลงานของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ (น.125) บางสำนวนใช้บทกวีหลากหลายลักษณะ อย่างสำนวนชื่อ ภูมิพลมหารณณินทรปิ่นจักรี ผลงานของเตือนใจ บัวคลี่ คำประพันธ์ที่ใช้มีทั้งโคลงสี่ ส่วนตติลฉันท์ 14 ร่ายสุภาพ กาพย์สุรางคนางค์ 28 และกลอนสุภาพ (น.99)

บทอาเศียรวาททั้ง 89 ส่วนนั้นมีบทบาทหน้าที่ทางสังคมอย่างไรบ้าง ดูคำว่า“บทบาทหน้าที่” ก่อน คำว่า บทบาทในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 อธิบายว่า “บทบาท น. การทำทำตามบท, การทำตามบท, โดยปริยายหมายความว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู”

ส่วนคำว่า หน้าที่ ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายว่า “หน้าที่ น. กิจที่ควรทำ, กิจที่จะต้องทำ, วงแห่งกิจการ” รวมความแล้ว “บทบาทหน้าที่” หมายถึง ภารกิจที่ทำ ในบทความนี้ คำว่า บทบาท หน้าที่ทางสังคมก็คือ ภารกิจของบทอาเศียรวาทที่มีต่อสังคมนั่นเอง

ผลการศึกษา สามารถแยกประเภทบทบาทหน้าที่ตามเนื้อหาที่ปรากฏ ดังต่อไปนี้

1. บทบาทหน้าที่ที่สำคัญในพระมหากษัตริย์ ในฐานะทรงเป็นร่มฉัตรของปวงชนชาวไทย

บทบาทหน้าที่ด้านนี้ได้แก่บทประพันธ์ชื่อ 1.อัครศิลปิน ผลงานของคุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ 2.ภูมิพลอดุลยเดช มหาราช ผลงานของก้องภพ รื่นศิริ เนื้อหาเด่นชัดในโคลงบทที่ 2 ความว่า

“ร่ม ชีวาทุกเชื้อ	ชาติชน
เกล้า กราบแทบยุคล	บาทไท้
มอง พสกมอภมล	สนองพระ ดำรินา
นิกรสยาม นั้นได้	สุขด้วยพระบารมี”(น.65)

3.พระยังอยู่คู่ฟ้าไทย ผลงานของกานติ ณ ศรีธธา (น.67) 4.องค์ภูมิพล...จะสถิตในดวงใจประชา...นิจนิรันดร ผลงานของกิตติกร สุขทวี (น.69) 5.เล่าเรื่องจากรูป ผลงานของแกมกาญจน์ พิทักษ์วงศ์ (น.71) 6.น้ำตาฟ้าห่มฟ้า ผลงานของขรรค์ชัย บุนปาน (น.73) 7.ทิพย์ธารา ผลงานของจิระนันท์ พิตรปรีชา (น.77) 8.รำลึกพระมหาสัตรี ผลงานของชิน พงษ์ผจญ (น.85) 9.สทวารานุสรณ์ ผลงานของ ชัชพล ไชยพร (น.87) 10.ความคิดถึงซึ่งสลักประจักษ์ แล้ว ผลงานของโชคชัย บัณฑิต (น.91) 11.วิศวกรผดุงชาติทวยราษฎร์พ้นยากจน ผลงานของคูสิต คร่ำสุข (น.97) 12.ภูมิพลมหาธรณินทร์ปิ่นจักรี ผลงานของเตือนใจ บัวคลี่ (น.99) 13.89 พรรษาแห่งภูมิพลแผ่นดิน ผลงานของ ทวีสิทธิ์ ประคองศิลป์ (น.101) 14.ทูลราษฎร์รักราชเป็น หนึ่งใน้อม ผลงานของทศพล ศรีพุ่ม (น.103) 15.จากนี้ตราบ นิรันดร ผลงานของ ทองย้อย แสงสินชัย (น.105) 16.น้อมรถฤทธิราชเจ้าสยามินทร์ ผลงานของ ธาณิรัตน์ จัตตะศรี (น. 107) 17.89 พรรษา มหาภูมิพล ผลงานของนพดล จันทรพิชญ์ (น.115) 18.วันภูมิพล ผลงานของนภลัย สุวรรณธาดา (น.117) 19.กวีวิจารณ์โศกาลัยรำลึกในพระมหากษัตริย์ ผลงานของนันทา ขุนภักดี (น.119) 20.กราบอุยข้าว พอเพียง ที่พ่อทำ ผลงานของนิภา บางยี่ขัน (น.123) 21.บรมธรรมทศพิศพิสัย ผลงานของประพจน์ อัครวิรุฬหการ (น.135) 22.พระเดชพระคุณแผ่นดิน เทพให้อวดตาร ผลงานของประพนธ์ เรืองณรงค์ (น.137) 23.สำนึกพระกรุณาด้วยอาลัย พงษ์ศิลป์ บุญยะนิวาศ (น.143) 24.ทุกชาติขออุบัติได้ บาทเบื้องยุคลเสมอ ผลงานของพรเทพ โตชยางกูร (น.145) 25.วิปโยคแห่งโลกหล้า ผลงานของ พระเทพปฏิภาณวาที (น.149) 26.ถวายความอาลัย ผลงานของพระธรรมกิตติเมธี (เกษม สฤณโต) (น.151) 27.วันสิ้นฟ้า ผลงานของพิทักษ์ บุญยะโอภาส (น.155) 28.เกิดถิ่นแผ่นดินพระองค์ ผลงานของไพโรรินทร์ ขาวงาม (น.159) 29.บันทึกภักดี ผลงานของรพีพรรณ เพชรอนันต์กุล (น.163) 30.เทิดเหนือเกล้า ๘ สถิตในหทัยราษฎร์ วรุดมิ ภักดีบุรุษ (น.167) 31.จารจากหยาดน้ำตา ต่างถ้อย ผลงานของวันเนา ยูเด็น (น.171) 32.แต่คำถวายฯ ผลงานของวิลักษณ์ ศรีป่าซาง (น.173) 33.เอกุนนวุติวัสสาศิวาท ภูมิพลมหาราชสดุดี ผลงานของศรีณภูมิ ผู้พึง (น.179) 34.น้อมเกล้าผจงแก้วบุปผาบูชานิรันดร ผลงานของศิวกานท์ ปทุมสูติ (น.183) 35.องค์ภูมิพลเสด็จสู่สวรรคาลัย อาศิวาทร้อยใจน้อมภักดี ผลงานของศุภชาติ เสถียรธนสาร (น.187) 36.ตามเส้นทางรอยพระบาททรงยาตรา ผลงานของสถาพร ศรีสังข์ (น.189) 37.เล่าเรื่องพ่อ ผลงานของ สมจินตนา เทียมวิไล (น.191) 38.มหาราชเอกราชชั้นขวัญสยาม ผลงานของสมชาย ขจรศักดิ์ชัย (น.193) 39.ใต้ร่มพระบารมี ผลงานของสมศักดิ์ ศรีเยี่ยมกุล (น.197) 40.กราบรูปข้างฝา ผลงานของสังภูมิ ละออ (น.203) 41. ปณิธาน...เพื่อพ่อ ผลงานของสันติ

2.นิราศพระมิ่งขวัญสุฟ้า ผลงานของรัตนพล ชื่นคำ มองพระมหากษัตริย์เสมือนสมมุติเทพ ดังความว่า

“ไขพิมานเทเวศร์ทั้ง สุธาสุวรรณค์
นิราศพระมิ่งขวัญ สุฟ้า
ทิพยสมบัติพื้นพรรณ ไพจิตร
ควรแหล่งดิลกหล้า เลิศล้วนควรชม” (น.165)

3.ประชาพิลาป ผลงานของสายป่าน ปุริวรรณชนะ (น.207) 4.บุญราชภรณ์รัฐฉัตรแก้ว ผลงานของสิชล สะอิมิ (น.211) 5.ธรรมราชภูมิพล ผลงานของสุพจน์ ชีรานนท์ (น.215) 6.อาศิรวาท ผลงานของเสาวณิต วิงวอน (น. 219) 7.ภาคสวรรค์-ภาคพื้นดิน ผลงานของอดุล จันทรศักดิ์ (น.221) 8.ไวยทธราชานุกูล พระอัจฉริยภาพและพระ มหากฎณาธิคุณ ด้านการแพทย์และการสาธารณสุข ผลงานของอภิสิทธิ์ เกษมผลกุล (น.227)

บทประพันธ์ 89 สำนวน เนื้อหามุ่งสร้างสำนึกให้มองพระมหากษัตริย์เป็นเสมือนเทพ 8 สำนวน

4. บทบาทหน้าที่ที่สร้างสำนึกให้ตระหนักในปรัชญาพระมหากษัตริย์

บทประพันธ์ชื่อ 1. คำพ่อ ผลงานของเจริญ มาลาโรจน์ หรือ มาลา คำจันทร์ นักเรียนรางวัลซีไรต์เรื่อง เจ้า จันทน์ผมหอม ดังความว่า

“อยู่อย่างพอเพียง เลี้ยงตัวสืบไส้ จักอยู่เย็นไป ชั่วฟ้า
อยู่กินพอตัว บ่ม้วนบั้นว่า กลายเป็นผีบ้า เมาเงิน” (น.79)

2.บทประพันธ์ชื่อ น้ำตาไทย ผลงานของ ชมพร เพชรอนันต์กุล ดังความว่า

“ทุกยามตื่นลูกไทยร้องไห้ซ้่า สำนึกพร้อมน้อมนำคำพ่อสอน
ประคองภาพกราบไต่ใจอาวรณ์ ฟ้าอมรอยู่ไกลไทยเหลือเกิน” (น.83)

3.น้อมสำนึกในพระมหากฎณาธิคุณล้นเกล้าฯ ผลงานของโซซิดา มณีใส (น.93) 4.เศรษฐกิจพอเพียง เลี้ยง พลโลก ผลงานของบุญครอง คันธฐากูร (น.129) 5.น้อมสำนึกพระมหากฎณาธิคุณ ผลงานของวิวัฒน์ บัตรเจริญ (น. 175) 6.เศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าผู้ทรงเป็นครูแห่งแผ่นดินไทย ผลงานของวิษณุ พุ่มสว่าง (น.177) 7.ได้รับพระบารมี วิถีทอง ผลงานของอำไพพรรณ น้อยหนูจตุรัส (น.237)

บทประพันธ์ 89 สำนวน เนื้อหามุ่ง สร้างสำนึกให้ตระหนักในปรัชญาพระมหากษัตริย์ อาทิปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง และพระบรมราชาบาท ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จำนวน 7 สำนวน

5. บทบาทหน้าที่ที่สร้างสำนึกให้ปวงประชาทำความดี ถวายในหลวงรัชกาลที่ 9

1. บทประพันธ์ชื่อ องค์อมรภูมิพลดลสวรรค์ ผลงานของชูชาติ ชุ่มสนิท ดังความว่า

“ให้ไทยรักสามัคคีเห็นกรรมชั่ว ให้เกลียดกลัวแล้วเลิกละอกุศล
ให้อยู่ดีมีสุขทุกคน ให้มีพลังตั้งตนเป็นคนดี” (น.89)

2. บทประพันธ์ แก้วจักรี ผลงาน ญาดาอรุณเวช อาร์มภีร์ ดังความว่า

“ควรไทยทุกถิ่นที่ ครองความดีมีศรัทธา
ตามรอยกษัตรา เพื่อส่วนรวมร่วมใจกัน” (น.95)

3.ทำความดีน้อมถวายให้ทรงธรรม ผลงานของนงา กล้ายไม้ ความว่า

“ทะเลน้ำตาหาได้ช่วยพันม้วยมอด ไทยต้องถอดใจตั้งมั่นเหตุผล
รวมความคิดความดีที่ทุกคน เป็นกุศลน้อมถวายให้ทรงธรรม” (น.111)

4.แผ่นดินอาลัย บทประพันธ์ของบันลือ จินดาศรีความว่า

“โอ้พระผู้สถิตในดวงใจราษฎร์ มิ่งขวัญชาติจากไปให้ใจหาย
ขอตั้งจิตอธิษฐานชีบบั้นปลาย ทำความดีอุทิศถวายเป็นราชพลี” (น.127)

สาเหตุที่กวีเป็นจำนวนมากเขียน “บทอาเศียรวาท” ในบทบาทหน้าที่ปลูกให้ประชาชนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ แม้จะเป็นไปตามขนบ แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นๆ มากกว่านั้น อาทิ ประการแรก กวีได้รับการปลูกสำนึกด้านนี้มาจากวีรบุรุษก่อนๆ เมื่อถึงคราวที่ตัวเองเขียนออกมาบ้างก็อาศัยพื้นประสบการณ์ความคิดดั้งเดิมมาใช้ ประการที่สอง ต้องการถวายพระพรพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ออกมาทั้งรูปธรรมและนามธรรม เพื่อให้ผู้อ่านได้ซาบซึ้งเหมือนที่ตัวเองเคยได้รับมา และประการที่สาม พระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “มากพันรำพัน” กวีสามารถหยิบจับแง่มุมใดมาเขียนให้ซาบซึ้งก็ได้

บทบาทหน้าที่ของ “บทอาเศียรวาท” ในการปลูกให้ประชาชนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณพระมหากษัตริย์ แท้จริงมิได้เพิ่งเกิดในสมัยรัตนโกสินทร์ หากแต่มีหลักฐานว่าใช้กันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยอย่างจารึกหลักที่ 1 กรุงศรีอยุธยา อย่างลิลิตยวนพ่าย กรุงธนบุรี อย่างโคลงยอพระเกียรติสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี และในปัจจุบัน

2. บทบาทหน้าที่สร้างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณด้านพระราชกรณียกิจ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 จำนวน 17 ส่วน แม้บทบาทหน้าที่นี้จะอยู่ในอันดับที่ 2 ในเล่ม แต่ก็แสดงให้เห็นว่า พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 นั้น แฝงฝากอยู่ในสำนึกของกวี ในฐานะ “ตัวแทน” ของไพร่ฟ้าประชาราษฎร์เป็นอย่างมาก

พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 นั้น “จะจารจดบทกวีก็หมิ่นถ้อย จะเรียงร้อยกลอนกานท์ก็ล้าบพ จะบันทึกพระกรณียกิจแสนพจน์ จึงรวมหมดทุกโครงการที่ผ่านมา” (น.121) กวียังฉายภาพสำนึกอันละเอียดอ่อน เผยภาพในใจของพสกนิกรออกมาอีกว่า “บรรลุเจ็ดสิบปีที่ครองฉัตร เปล่งพระราชจริยวัตรนิรันดร์ดี พระเสโทท่วมทั้งองค์พระทรงชัย โลกซึ่งในมองพระราชกรณีย” (น.139)

3. บทบาทหน้าที่สร้างสำนึกให้มองพระมหากษัตริย์เป็นเสมือนเทพ มีทั้งหมด 8 ส่วน อาทิ

“ตรีเนตรมลายไศกหล้า	เหลือสุข
จตุรพักตร์สีมาผาย	แผ่นแผ้ว
นาเอกอุปัทพ์ทำนุก	หริรักษ ไสร้แฮ
ฤาเดชเทียมฟ้าแก้ว	กอปรสยาม” (น.153)

และ

“ไขพิมานเทเวศร์ทั้ง	สุธาสวรรค์
นิราศพระมิ่งขวัญ	สู่ฟ้า
ทิพยสมบัติพื้นพรรณ	ไพจิตร
ควรแหล่งดิลกหล้า	เลิศล้วนควรชม (น.165)

4. บทบาทหน้าที่สร้างสำนึกให้ตระหนักในปรัชญาพระมหากษัตริย์ อาทิ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 กวีประพันธ์ไว้จำนวน 7 ส่วน ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่พระราชทานโครงการราชดำริต่างๆ กว่า 4,000 โครงการ

กวีนำเอาพระมหากรุณาธิคุณด้านนี้มา “ปลูก” สำนึกของประชาชน ด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ กินใจ และโวหารชวนให้เห็นภาพพระราชกรณียกิจจากพจน์ที่ร้อยเพียง อาทิ “อยู่อย่างพอเพียง เลี้ยงตัวสืบไส้ จักอยู่ยืนไป ข้าวฟ้า อยู่กินพอตัว บ่มวุ่นบัว กลายเป็นผีบ้า เมาเงิน” (น.79)

5. บทบาทหน้าที่สร้างสำนึกให้ปวงประชาทำความดี ถวายในหลวงรัชกาลที่ 9 มีจำนวน 4 ส่วน เนื่องในพระบารมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 แม้ไพศาลปกเกล้าปกกระหม่อมพสกนิกรไทยมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานใกล้ 100 ปี นอกจากชาวไทยจะสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแล้ว ยังตั้งปณิธานทำความดีถวายแด่มหาราช

แห่งชาติไทยอีกด้วย

“ให้ไทยรักสามัคคีหนักกรรมชั่ว ให้เกลียดกลัวแล้วเลิกละอกุศล
ให้อยู่ดีมีสุขทุกทุกคน ให้มีพลังตั้งตนเป็นคนดี” (น.89)

และ

“ควรไทยทุกถิ่นที่ ครองความดีมีศรัทธา
ตามรอยกษัตรา เพื่อส่วนรวมร่วมใจกัน” (น.95)

6. บทบาทหน้าที่ที่สร้างสำนึกทดแทนพระมหากษัตริย์คุณพระมหากษัตริย์ มีจำนวน 3 ส่วน บทบาทหน้าที่นี้ เปรียบเหมือนดอกผลของพระมหากษัตริย์คุณ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เมื่อพสกนิกรได้รับสิ่งดีงาม อยู่เย็นเป็นสุขได้ร่มพระบารมี จึงเกิดสำนึก “ทำความดีถวายในหลวง” กวีในฐานะตัวแทนของคนทั่วไป จึงประพันธ์ บทร้อยกรองเพื่อปลูกและสร้างสำนึกออกมา “ควรไทยทุกถิ่นที่ ครองความดีมีศรัทธา ตามรอยกษัตรา เพื่อส่วนรวมร่วมใจกัน” (น.95)

7. บทบาทหน้าที่ที่สร้างสำนึกอนุรักษ์มรดกไทย มีจำนวน 2 ส่วน แม้กวีจะร้อยเรียงออกมาน้อยในหนังสือ 89 พรรษาแห่งภูมิพลังแผ่นดิน แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ก็ทรงมีพระราชกรณียกิจด้านนี้โดดเด่น ทั้ง “พระบาทบพิตรพร้อม ผดุงศิลป์” (น.131) และรักษา

“ป่า-ดิน” เป็นสินทรัพย์ “น้ำ” รองรับนำทรัพย์สิน
มีน้ำฉ่ำอาณินชาติชีวินมีสิ้นชัย
รินรักพิทักษ์ราษฎร์ รินชีวาत्मชูชาติใส
รินธรรม ๘ นำไทย หลอมชนไว้ในหลักธรรม” (น.201)

บทบาทหน้าที่ที่ 7 ประการในหนังสือ “89 พรรษาแห่งภูมิพลังแผ่นดิน” เป็นตัวอย่างบางประการของ “หน้าที่” คำประพันธ์ประเภท “บทอาเศียรวาท” ที่เปรียบเสมือน “เสียงจากใจ” กวีซึ่งเป็นตัวแทนในการสะท้อน ภาพในใจประชากรราษฎร์ออกมา

เหนือสิ่งอื่นใดคือ พระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เป็นทั้ง “ต้นธาร” ของ แรงบันดาลใจใจกวี และ “ธรรมาธิราชเจ้า จอมไผ่ท” (น.171) ทำให้ประเทศไทย “เย็นศิระ เพราะพระบารมี” (น.203)

บรรณานุกรม

- 89 พรรษาแห่งภูมิพลังแผ่นดิน. (2560). กรุงเทพฯ: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, กรมศิลปากร.
บทอาเศียรวาท. สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. <http://www.royin.go.th> เข้าถึงเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2561.
อุเทน วงศ์สถิตย์. (2560). หัวหน้าภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร. สัมภาษณ์ 5 มีนาคม.
จินตมณี ฉบับพระเจ้าบรมโกศ ฉบับจุลศักราช 1144. (2558). กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
นายรินทร์ธิเบศร์ (อิน) (2525). โคลงนิราศนรินทร์. พิมพ์ครั้งที่ 31. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
ศิริพร ณ ถลาง (2557). ทฤษฎีคติชนวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
89 พรรษาแห่งภูมิพลังแผ่นดิน. (2560). <http://www.finearts.go.th/หนังสืออิเล็กทรอนิกส์/book/> เข้าถึงข้อมูล 5 พฤษภาคม.

การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (หลักสูตรปรับปรุง
พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
The Curriculum Evaluation of Bachelor of Arts Degree in English
(Revised 2016), the Faculty of Humanities, Mahamakut Buddhist
University, Lanna Campus

ธีรศักดิ์ แสนวังทอง¹ พระมหาสมชาย ปภาภโร² พระมหาจุลชีพ เขมซีโว³

พระมหาวิโรเดช อธิปญโญ, ดร.⁴ ประดิษฐ์ คำมุงคุณ⁵

1-5 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษา อาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง และประเมินตามรูปแบบ CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับดีมากที่สุดโดยด้านผลผลิตของหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดและได้เสนอแนะไว้ว่าไม่ควรจัดรายวิชา GE3004 การแปลอังกฤษ และรายวิชา HU2005 การแปลภาษาอังกฤษ ให้นักศึกษาเรียนซ้ำซ้อนกัน ควรพิจารณาซื้ออุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและตำราเอกสารประกอบการเรียนการสอนและเอกสารอ้างอิงเพิ่มมากขึ้นให้เพียงพอ ควรจัดโครงการเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มทักษะด้านการสอนให้กับอาจารย์ผู้สอนและควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และจัดโครงการต่างๆ ในการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักศึกษาในหลักสูตร

คำสำคัญ: หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ, การประเมินหลักสูตร, มหาวิทยาลัย-มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Abstract

The purpose of this research article was to evaluate the curriculum of the Bachelor of Arts in English, Mahamakut Buddhist University:Lanna Campus. The samples were students, curriculum lecturers and instructors, using the purposive sampling. This evaluative research was based on the CIPP Model of Daniel L. Stufflebeam using both quantitative method and qualitative method. The tools used to collect the data were questionnaires and interview schedules. The research results were found that all 4 aspects were at the highest level. In each aspect, the product was in the highest level and the input was at the lowest level.

The suggestions were as follow: each subject in the curriculum shouldn't be the same content such as GE3004 English Translation and HU2005 English Translation, modern educational equipment and text book should be increased in order to be sufficient with the amount of the students, the Campus committee should set the program to train the instructors to use the study equipment and the technology used in teaching, supporting the curriculum advertisement, setting the activities to train the students

to be the good people for all companies in order to encourage the students to have confidence in the program.

Keywords: The Bachelor of Arts Degree in English, Curriculum evaluation, Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus

1. บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลซึ่งทำให้ผู้ที่มีความรู้ในสาขาวิชานี้สามารถเข้าสู่ข้อมูล ด้านความบันเทิง ด้านความรู้หรือด้านเศรษฐกิจได้ทั่วโลก (McKay, 2002, p. 4) วัฒนธรรมต่างๆ มีการเชื่อมโยงหรือแบ่งปันในรูปแบบที่เรียกว่าหมู่บ้านโลก (Global village) ซึ่งเป็นผลมาจากเทคโนโลยี การขนส่งและการแผ่ขยายของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Ericson, 1995, p. 25 อ้างถึงใน วรากรณ์สามโกเศศ, 2550, หน้า 12) ส่งผลให้เกิดการแพร่กระจายของผู้คน สินค้า ความคิดในหลายแง่มุม (Connelly, 2008, p. 350) ในการเชื่อมโยงโลกเข้าด้วยกัน ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ถูกนำเสนอด้วยภาษาอังกฤษ เนื่องจากมีจำนวนผู้ใช้กว่าหนึ่งพันล้านคน (McKay, 2002, p. 10) การเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายได้นั้น จำเป็นต้องมีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 กำหนดว่า การจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญจะให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาในทุกด้าน เนื่องจากหลักสูตรเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีมาตรฐาน โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2548, หน้า 4) ดังนั้น การประเมินและพัฒนาหลักสูตรจึงมีส่วนในการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่บัณฑิตพึงมีให้แก่นักศึกษาสำหรับใช้ในอาชีพการงานในอนาคต (อรจริย์ ณ ตะกั่วทุ่ง, 2546, หน้า 44)

การประเมินหลักสูตรมีความสำคัญและจำเป็นต่อคุณภาพของหลักสูตรที่ใช้สอนเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้รู้คุณค่าและผลที่ได้จากการใช้หลักสูตรว่าเป็นอย่างไร สามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นและเป็นประโยชน์กับการผลิตบุคลากรให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 ข้อ 16 กำหนดว่า การพัฒนาหลักสูตรโดยให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย โดยมีการประเมินและรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรทุกปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงหลักสูตรเป็นระยะๆ อย่างน้อยตามรอบระยะเวลาของหลักสูตรหรือทุกรอบ 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้ที่เป็นสากลและก้าวทันโลกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่อไป (ประกาศคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2559, ออนไลน์)

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) ได้จัดการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปีการศึกษาที่ 1/2559 ซึ่งรวมเป็นเวลา 1 ปี คณาจารย์ของสาขาวิชาภาษาอังกฤษซึ่งมีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารหลักสูตรต้องการทราบถึงคุณภาพของหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่ว่ามีคุณภาพตรงตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด มีจุดอ่อนและจุดแข็งอย่างไรบ้าง มีปัญหาอะไรในการนำไปใช้ (วิชัยวงษ์ใหญ่, 2537, หน้า 217) ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการประเมินหลักสูตรเพื่อทราบข้อเท็จจริงและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย มีคุณภาพและได้มาตรฐานต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินการใช้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

3. คำถามวิจัย

หลังการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) หลักสูตรควรได้รับการปรับปรุงด้านใดบ้าง

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยใช้รูปแบบประเมินแบบซิปป (CIPP Model) ของ Daniel L. Stufflebeam ซึ่งเป็นการประเมินหลักสูตรใน 4 ด้านได้แก่ด้านบริบทของหลักสูตร (Context) ด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร (Input) ด้านกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร (Process) และด้านผลผลิตของหลักสูตร (Product) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร

5. ขอบเขตประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยอาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน จำนวน 7 ท่านและนักศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตร จำนวน 29 คนโดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยตัวแปรที่ศึกษามีดังนี้

1. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการประเมินหลักสูตร ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต
2. ตัวแปรต้น ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตร

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบลักษณะของหลักสูตร ทั้งจุดเด่น จุดด้อย ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

7. วิธีดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้เลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research Methods) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) ในการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของหลักสูตรและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ในการศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนโดยใช้รูปแบบประเมินแบบซิปป (CIPP Model) ของ Daniel L. Stufflebeam โดยได้สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์พร้อมนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือวิจัยแล้วนำไปแจกให้กับนักศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษจำนวน 29 คนและให้นักศึกษารอกแบบสอบถามแล้วส่งคืนให้กับคณะผู้วิจัยซึ่งได้แบบสอบถามกลับมาครบ 29 ชุด เมื่อได้ข้อมูลเชิงปริมาณมาแล้วจึงนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเชิงพรรณนาโดยใช้ความถี่และร้อยละในการวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลของนักศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตรและใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาในการประเมินหลักสูตรสำหรับแบบสัมภาษณ์ได้นำไปสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตร 4 ท่านและอาจารย์ผู้สอนจำนวน 3 ท่าน และใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา แล้วนำผลวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาเขียนบรรยายและอธิบายตามความเป็นจริงเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

8. ผลการวิจัย

8.1 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ในด้านบริบทของหลักสูตรโดย

รวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .250 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่หลักสูตรกำหนดให้เรียนมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .310 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ รายวิชาหมวดศึกษาทั่วไปที่หลักสูตรกำหนดให้เรียนมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .574 และผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความคิดเห็นตรงกันว่าหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 30 หน่วยกิตหมวดกลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 8 หน่วยกิตหมวดวิชาเอกภาษาอังกฤษ 66 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต มีความเหมาะสมดีแล้ว แต่สำหรับหมวดวิชาพระพุทธศาสนา 30 หน่วยกิตนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ 2 ท่านเห็นว่า ไม่เหมาะสม ควรปรับลดจำนวนหน่วยกิตให้น้อยลง ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์อีก 5 ท่านเห็นว่าเหมาะสม

8.2 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .277 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิและความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .412 และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มี 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่มีการนำอุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ประกอบการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .484 และประเด็นที่ตำราเอกสารประกอบการเรียนการสอนและเอกสารอ้างอิงที่ใช้มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .553 และผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความคิดเห็นว่าการจัดลำดับการเรียนรายวิชาในแต่ละภาคการศึกษามีความเหมาะสม แต่ยังมีรายวิชา GE3004 การแปลอังกฤษ ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่ซ้ำซ้อนกับรายวิชา HU2005 การแปลภาษาอังกฤษ ในหมวดวิชาเอกภาษาอังกฤษ ซึ่งควรได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมในโอกาสต่อไป อาจารย์ผู้สอนมีคุณสมบัติและความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาของหลักสูตรมาก อาจารย์ที่สอนสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มีจำนวนเพียงพอแต่ก็เว้นอาจารย์ที่สอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปบางรายวิชาที่ยังมีอาจารย์ผู้สอนไม่เพียงพอ เช่น วิชาสถิติเพื่อการวิจัย และ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าสำหรับเรื่องอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีที่ใช้ในการสอนมีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมดีแล้วเนื่องจากห้องเรียนทุกห้องมีเครื่องโปรเจ็คเตอร์ไว้ให้อาจารย์ในแต่ละรายวิชาได้ใช้ในการสอนนักศึกษา แต่ยังมีขาดห้องปฏิบัติการทางภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการฝึกฟังภาษาอังกฤษ

8.3 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .313 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเรียนการสอนช่วยให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานประกอบการได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .471 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้สอนเลือกใช้อุปกรณ์การสอนและสื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .568 และผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความคิดเห็นว่าการจัดตารางเวลาของการเรียนมีความเหมาะสมดี กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาของแต่ละรายวิชา การวัดและการประเมินผลรายวิชามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาของรายวิชาดี อาคารและห้องเรียนมีความสะอาดและเหมาะสมดี และการให้บริการของคณะในภาพรวมมีความเหมาะสมดี

8.4 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อผลผลิตของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .397 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การศึกษาในหลักสูตรนี้ทำให้นักศึกษามีความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งสามารถปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .471 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความพึงพอใจในการศึกษาในหลักสูตรนี้โดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .602 และผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความคิดเห็นว่าการจัดลำดับการเรียนรายวิชาในหลักสูตรตรงกับความต้องการของผู้เรียน

มาก การสอนในหลักสูตรนี้ทำให้นักศึกษามีความรู้และสามารถปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อได้อย่างถูกต้องและนักศึกษามีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

9. สรุปผลการวิจัย

9.1 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อด้านบริบทของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่หลักสูตรกำหนดให้เรียนมีความเหมาะสมและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือรายวิชาหมวดศึกษาทั่วไปที่หลักสูตรกำหนดให้เรียนมีความเหมาะสมและผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านเห็นว่า หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดกลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพหมวดวิชาเอกภาษาอังกฤษและหมวดวิชาเลือกเสรี มีความเหมาะสมดี แต่สำหรับหมวดวิชาพระพุทธศาสนานั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า เหมาะสม

9.2 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ อาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิและความรู้ความสามารถในเนื้อหารายวิชาของหลักสูตรและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ มีการนำอุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ประกอบการเรียนการสอนตำราและเอกสารประกอบการเรียนการสอนและเอกสารอ้างอิงที่ใช้มีความเหมาะสมและผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านเห็นว่า การจัดลำดับการเรียนรายวิชาในแต่ละภาคการศึกษามีความเหมาะสมดีแล้ว ยกเว้นรายวิชา GE3004 การแปลอังกฤษ ที่ซ้ำซ้อนกับรายวิชา HU2005 การแปลภาษาอังกฤษ อาจารย์ผู้สอนมีคุณสมบัติและความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาของหลักสูตรมาก อาจารย์ที่สอนสาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษมีจำนวนเพียงพอแต่ยกเว้นอาจารย์ที่สอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปบางรายวิชาที่ยังไม่เพียงพอ เช่น วิชาสถิติเพื่อการวิจัย และ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าและเรื่องอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีที่ใช้ในการสอนมีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมดีแล้ว แต่ยังคงขาดห้องปฏิบัติการทางภาษาอังกฤษ

9.3 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเรียนการสอนช่วยให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานประกอบการได้และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือผู้สอนเลือกใช้อุปกรณ์การสอนและสื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านเห็นว่า การจัดตารางเวลาของการเรียนมีความเหมาะสมดี กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาของแต่ละรายวิชา การวัดและการประเมินผลรายวิชามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาของรายวิชาดี อาคารและห้องเรียนมีความสะอาดและเหมาะสมดี และการให้บริการของคณะในภาพรวมมีความเหมาะสมดี

9.4 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อผลผลิตของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การศึกษาในหลักสูตรนี้ทำให้นักศึกษามีความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งสามารถปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อได้อย่างถูกต้องและแม่นยำและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือความพึงพอใจในการศึกษาในหลักสูตรและผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านเห็นว่า เนื้อหารายวิชาในหลักสูตรตรงกับความต้องการของผู้เรียนมาก การสอนในหลักสูตรนี้ทำให้นักศึกษา มีความรู้และสามารถปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อได้อย่างถูกต้อง และนักศึกษามีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

10. อภิปรายผล

10.1 ด้านบริบทของหลักสูตร พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ วิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพรายวิชาเอกภาษาอังกฤษที่หลักสูตรกำหนดให้เรียนมีความเหมาะสมและหลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังให้นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมซึ่งเป็นการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรมสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันและตลาดแรงงานซึ่งถือว่าเป็นจุดเด่นที่หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและมีรายวิชาเอกภาษาอังกฤษตรงตามความ

ต้องการของผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อซึ่งสอดคล้องกับรุ่งทิวา จักรกร (2527, หน้า 6-7) ที่กล่าวว่า ลักษณะของหลักสูตรที่ดีต้องสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการปกครองของ จากการวิจัยพบว่า วิชาปฏิบัติและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่หลักสูตรกำหนดให้เรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นจุดเด่นของหลักสูตรที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้นักศึกษาได้ฝึกใช้ภาษาอังกฤษในสถานประกอบการจริงได้ และยังมีประเด็นเกี่ยวกับรายวิชาเอกภาษาอังกฤษที่หลักสูตรกำหนดให้เรียนมีความเหมาะสมซึ่งโครงสร้างของหลักสูตรมีรายวิชาครบตามเกณฑ์ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 และหลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาทางพระพุทธศาสนาจำนวน 30 หน่วยกิตเพื่อปลูกฝังให้นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ รายวิชาหมวดศึกษาทั่วไปที่มีรายวิชา GE3004 การแปลอังกฤษ ข้าช้อนกับรายวิชา HU2005 การแปลภาษาอังกฤษในหมวดวิชาเอกภาษาอังกฤษซึ่งอาจารย์ประจำหลักสูตรต้องวางแผนปรับปรุงให้เหมาะสมในอนาคตต่อไป

10.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมในภาพรวมในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ อาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิและความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาของหลักสูตรอาจารย์ผู้สอนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และอธิบายได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่ายสำหรับจำนวนอาจารย์มีเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนแต่ยังมี 2 ประเด็นคือมีการนำอุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ประกอบการเรียนการสอนและตำราเอกสารประกอบการเรียนการสอนและเอกสารอ้างอิงที่ใช้มีความเหมาะสมซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นจึงควรพิจารณาเพิ่มจำนวนอุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและตำราเอกสารประกอบการเรียนการสอนและเอกสารอ้างอิงมาใช้ประกอบการเรียนการสอนของหลักสูตรให้มีปริมาณที่เพียงพอและเหมาะสมต่อไป

10.3 ด้านประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการหลักสูตรพบว่าเป็นข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การเรียนการสอนช่วยให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานประกอบการจริงได้เนื่องจากหลักสูตรมีรายวิชาครบตามเกณฑ์ประกาศกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีวิชาครบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่นักศึกษาทุกคนต้องฝึกใช้ภาษาอังกฤษในระหว่างเรียนและออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางภาษาอังกฤษในสถานประกอบการเป็นจำนวนเวลา 1 ภาคการศึกษาซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ดี สอดคล้องกับสังต์ อุทรานันท์ (2532, หน้า 212) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีต้องมุ่งเน้นและส่งเสริมให้คิดเป็น มีความสนใจ มีความกระตือรือร้น และควรให้ผู้เรียนได้รับผลประโยชน์ กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่เรียนไว้เพื่อผลดีและประเมินผลรายวิชาที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาของวิชาที่เรียนสำหรับประเด็นนักศึกษาสามารถติดต่ออาจารย์ผู้สอนได้อย่างสะดวกและ ช่วงเวลาในการเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา (Office Hours) มีความสะดวกและเหมาะสมส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือผู้สอนเลือกใช้อุปกรณ์การสอนและสื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการพัฒนาด้านอาคาร สถานที่และอุปกรณ์การเรียนการสอนในห้องเรียนรวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการสืบค้นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นทั้งในห้องเรียนและบริเวณมหาวิทยาลัยยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ดังนั้น ควรเพิ่มอุปกรณ์การเรียนการสอนตลอดจนการสร้างห้องปฏิบัติการทางภาษาอังกฤษไว้เป็นสื่อในการเรียนให้กับนักศึกษาและส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนเลือกใช้อุปกรณ์การสอนและสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับรายวิชาที่สอน

10.4 ด้านผลผลิตของหลักสูตร พบว่า ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การศึกษาในหลักสูตรนี้ทำให้นักศึกษามีความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งสามารถปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ ที่เป็นเช่นนี้ นอกจากหลักสูตร คณาจารย์ และกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพแล้ว มหาวิทยาลัยยังตั้งอยู่ในย่านแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเหมาะกับการพัฒนาด้านภาษาอังกฤษมากและนักศึกษาได้สนทนากับชาวต่างชาติทุกวันทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษซึ่งแสดง

ให้เห็นว่านักศึกษาในหลักสูตรได้รับประโยชน์จากการมาเรียนในหลักสูตรมากซึ่งเป็นจุดแข็งที่สำคัญของหลักสูตร สอดคล้องกับรุ่งทิภา จักรกร (2527, หน้า 6-7) ที่กล่าวว่า ลักษณะของหลักสูตรที่ดีจะต้องให้ประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถออกไปเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมได้โดยพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความคิด มีทักษะในการทำงาน สามารถแก้ปัญหาได้และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น นอกจากนี้การศึกษาในหลักสูตรนี้ ทำให้นักศึกษาสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในสถานประกอบการได้จริง ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความพึงพอใจในการศึกษาในหลักสูตร ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากนักศึกษาในหลักสูตรรุ่นแรกกำลังเรียนอยู่ชั้นปีที่ 2 ซึ่งยังไม่ได้เรียนครบทุกรายวิชาตามหลักสูตรและยังไม่ได้ร่วมกิจกรรมครบทุกกิจกรรมกับทางหลักสูตรจึงส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรซึ่งเมื่อนักศึกษาได้ศึกษาและร่วมกิจกรรมกับมหาวิทยาลัยมากขึ้นจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจและความภาคภูมิใจให้กับนักศึกษาได้ นอกจากนี้เนื่องจากหลักสูตรเพิ่งเปิดการเรียนการสอนได้แค่ 1 ปี จึงยังไม่เป็นที่รู้จักของคนส่วนใหญ่และขาดการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ดังนั้น จึงควรประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นและจัดโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักศึกษาในหลักสูตร

11. ข้อเสนอแนะ

11.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการประเมินหลักสูตรไปใช้

11.1.1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบทรายวิชา GE3004 การแปลอังกฤษ ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เข้าซ้อนกับรายวิชา HU2005 การแปลภาษาอังกฤษ ในหมวดรายวิชาเอกภาษาอังกฤษ ดังนั้น อาจารย์ประจำหลักสูตรควรวางแผนปรับปรุงให้เหมาะสมในโอกาสต่อไป

11.1.2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตรอุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนมีน้อยและตำราเอกสารประกอบการเรียนการสอนและเอกสารอ้างอิงที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนมีน้อยและไม่เพียงพอ ดังนั้น จึงควรพิจารณาซื้ออุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและตำราเอกสารประกอบการเรียนการสอนและเอกสารอ้างอิงเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้มีปริมาณที่เพียงพอและเหมาะสมต่อไป

11.1.3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนบางรายวิชาเลือกใช้อุปกรณ์การสอนและสื่อการเรียนรู้ไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ดังนั้น คณะกรรมการบริหารวิทยาเขตล้านนา ตลอดจนถึงอาจารย์ประจำหลักสูตร คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ควรจัดโครงการเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มทักษะด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนให้กับอาจารย์ผู้สอน

11.1.4 ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลผลิตของหลักสูตรซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด แต่พบว่าประเด็นที่เกี่ยวกับความพึงพอใจในการศึกษาในหลักสูตรนี้โดยรวมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากหลักสูตรเพิ่งเปิดการเรียนการสอนมาได้แค่ 1 ปี จึงยังไม่เป็นที่รู้จักของคนส่วนใหญ่และขาดการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ดังนั้น จึงควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นและจัดโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักศึกษาในหลักสูตร

11.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

11.2.1 ควรทำการศึกษาต่อยอดจากผู้จบการศึกษา และศึกษาความพึงพอใจของสถานประกอบการหรือนายจ้างที่มีต่อผู้จบการศึกษาในหลักสูตรนี้

11.2.2 ควรทำวิจัยเรื่อง ทักษะคติของคณาจารย์สาขาวิชาภาษาอังกฤษที่มีต่อหลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559)

เอกสารอ้างอิง

1. ภาษาไทย

- คณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2559). นโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2560, จาก https://www.google.com/search?ei=r8nZWpHkBszoVgTx_4X4Bw&q
- พัชรินทร์ ศรีสวัสดิ์. (2548). การประเมินหลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รุ่งทิวา จักรกร. (2527). วิธีสอนทั่วไป. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วารสารธรรม สามโกเศศ. (2550). ภาวะผู้นำทางการอุดมศึกษาในกระแสโลกาภิวัตน์: บทเรียนและโอกาส. วารสารสอ. ประเทศไทย, 10(2) (พ.ย.), 11–28.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2548). โรงเรียนการบริหารสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.
- สัจด์ อุทรานันท์. (2532). เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสหาย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2547).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2546). คู่มือปฏิบัติการเรียนการสอนยุคใหม่. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

2. ภาษาอังกฤษ

- Connelly, F. M. (Ed.). (2008). Handbook of curriculum and instruction. CA: Sage Publications.
- McKay, S. L. (2002). Teaching English as an international language: Rethinking goals and approaches. Oxford: Oxford University Press.

ความสำคัญของการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในหลักสูตรภาษาอังกฤษ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย: การบูรณาการเชิงวิชาการภาษาโลกตะวันออกใน
ภาษาโลกตะวันตก

The Importance of Applications of Buddhist Dharma Principles into
English Curriculums in Mahamakut Buddhist University: An Academic
Integration of Eastern Languages and Western Languages

พระมหาสมัคร มหาวิโร

อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาภาษาอังกฤษ

ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอความสำคัญของการประยุกต์หลักธรรมะในหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยซึ่งเป็นบทบาทที่จำเป็นอย่างยิ่งตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการพระพุทธศาสนา โดยจะเน้นหลักการและความสำคัญทางการประยุกต์และสอดแทรกหลักธรรมะในพระพุทธศาสนาในสาระการเรียนการสอนทางภาษาอังกฤษซึ่งเป็นการแตกต่างของบริบทการเรียนการสอนภาษาจากสถาบันการศึกษาอื่นๆในประเทศไทย และเป็นข้อได้เปรียบในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ไม่เพียงแต่พัฒนาวิชาการตามแนวตะวันตกเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในตัวผู้เรียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมประเทศชาติในมิติแห่งคุณธรรมที่เป็นที่จำเป็นอย่างยิ่งในสังคมไทยปัจจุบัน

คำสำคัญ: หลักธรรมะ, การประยุกต์ใช้, หลักสูตรภาษาอังกฤษ, การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

Abstract

This article presents the importance of the applications of Dharma principles in Buddhism into English curriculums at Mahamakut Buddhist University which is regarded as the vital role according the educational philosophy of the university in the fact that “Academic excellence is based on Buddhism”. It highlights some significance of the applications of Dharma principles in Buddhism into the essence of English teaching and learning which are different from other institutions in Thailand. It also highlights the advantages of potential developments in students in the Buddhist university which do not only follow the academic view and educational philosophy from the western world but the development of morality and ethics in the students from the eastern world which will help develop the country in terms of spiritual dimension which is needed for Thai current society.

Keywords: Dharma rinciple, applications, English curriculum, English teaching-learning

1. บทนำ

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นภารกิจสำคัญอย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในการที่จะพัฒนานักศึกษาให้มีศักยภาพด้านภาษาอังกฤษในทุกทักษะ โดยมหาวิทยาลัยจัดให้มีการเรียนการสอนทั้งในรายวิชาพื้นฐานภาษาอังกฤษพื้นฐานให้กับนักศึกษาทุกคณะและนอกจากนั้นยังมีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) และหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (การสอนภาษาอังกฤษ) และหลักสูตรอื่นๆ ด้วย ในหลักสูตรต่างๆ ด้านภาษานั้น จะพบได้ว่า มีการประยุกต์และสอดแทรก

หลักธรรมเป็นภาษาอังกฤษเข้าไปในทุกรายวิชาทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษานำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งถือว่าเป็นสาระสำคัญประการหนึ่งนอกเหนือจากการเรียนรู้องค์ความรู้ด้านภาษาอังกฤษตามสาระรายวิชา เป็นกา
รบูรณาการหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นสนองตอบต่อนโยบายและปรัชญา
การศึกษาและพันธกิจของมหาวิทยาลัย

2. ความสำคัญการประยุกต์หลักธรรมในหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย

การบูรณาการหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนนับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ
ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการสอนในสาระเนื้อหารายวิชาของอาจารย์ผู้สอน เนื่องด้วยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยนั้น
ถือว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่ผลิตบัณฑิตเฉพาะทางด้านพระพุทธศาสนา ดังนั้น การเน้นหรือนำหลักของธรรมะเข้าไป
ในเนื้อหาการเรียนการสอนนั้น เป็นตอบสนองต่อปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่กล่าวไว้ว่า เน้นความเป็นเลิศทางด้าน
พระพุทธศาสนา (Academic Excellence based on Buddhism) ความสำคัญและประโยชน์ของการประยุกต์หลัก
ธรรมะเข้าไปหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประการใหญ่ๆ ดังนี้

21. การส่งเสริมการเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นภาษาต่างประเทศ (Propagation Buddhist
Teachings into Foreign Language) กล่าวคือ นักศึกษาสามารถเผยแพร่วรรณธรรมที่สำคัญเป็นภาษาต่างประเทศในรูปแบบ
การฟัง การพูด การอ่านและการเขียนไปสู่บริบทต่างๆ เช่น การเผยแพร่วรรณธรรมไปสู่ชาวต่างประเทศที่สนใจ
ศึกษาคำสอนและปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในเรื่องนี้คือ การแปลคำสอนหรือหลักธรรมใน
พุทธศาสนาเป็นภาษาอังกฤษเพื่อเผยแพร่ออกไปสื่อสังคมมีเดียต่างๆ ซึ่งนับว่าเป็นการส่งเสริมพระพุทธศาสนาได้อย่าง
ดีทางหนึ่ง จะเห็นได้ว่าในหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาภาษาอังกฤษนั้น จะมีวิชาธรรมะพาทย์ภาษาอังกฤษ
(Dharma in English) ซึ่งเป็นรายวิชาที่นักศึกษาต้องเรียนรู้หลักธรรมเป็นภาษาอังกฤษ โดยจะมีการศึกษาธรรมะ
เป็นภาษาอังกฤษผ่านโครงสร้างภาษาอังกฤษในบทเรียนต่างๆ โดยเฉพาะหลักธรรมที่สำคัญๆ เช่น อริยสัจ 4 (The
Four Noble Truth) อริยมรรคมีองค์ 8 (The Eightfold Path)

2.2 การพัฒนาศักยภาพด้านการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษา (Critical thinking development of students)
กล่าวคือ เป็นการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของนักศึกษาในด้านการคิดวิเคราะห์ หาเหตุผลในสิ่งต่างๆ โดยใช้
ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ในการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์โดยผ่านธรรมะที่เป็นภาษาอังกฤษ นักศึกษา
จะได้ค้นคว้า คิด วิเคราะห์อย่างลึกซึ้งในสิ่งที่กำลังเรียนรู้หรือสาระสำคัญด้านหลักธรรมในพุทธศาสนา ซึ่งทักษะการ
คิดวิเคราะห์นี้ถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะทำให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงานหรือ
การประกอบอาชีพในอนาคต ดังนั้น การประยุกต์หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอน
นั้น จึงนับได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อความก้าวหน้าและความสำเร็จในชีวิตของนักศึกษาในอนาคต ดังนั้น การส่งเสริม
การประยุกต์หลักธรรมเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง จะช่วยทำให้นักศึกษา
สามารถพัฒนาตนเองด้านการคิดวิเคราะห์ได้เป็นอย่างดีทั้งในขณะที่เรียนหรือหลังจบการศึกษาและสามารถนำไปใช้
ในชีวิตได้ตลอดไป

หลักสำคัญในการพัฒนาศักยภาพด้านการคิดวิเคราะห์นั้น ผู้สอนและผู้เรียนต้องร่วมกันคิดหาเหตุผล (causes
and effects) ในเรื่องนั้นๆ อย่างลึกซึ้งโดยการวิเคราะห์หาเหตุและผลและความสัมพันธ์ของสิ่งที่จะศึกษา งานวิจัย
มากมายได้ศึกษาความสำคัญของเรื่องนี้ ดังเช่นในงานวิจัยจตุรรัตน์ พันธ (2556) ที่ศึกษา การพัฒนาการคิดวิเคราะห์
โดยกระบวนการคิดวิเคราะห์ 5WIH สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง

ในรายวิชาโลจิสติกส์ ผลการวิจัย พบว่า การวิเคราะห์แบบประเมินผลงานการคิดวิเคราะห์ SW1H พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ที่ดีขึ้น รู้หลักการคิดวิเคราะห์และสามารถปฏิบัติงานและความถูกต้องของงานอยู่ในระดับดีและกล้าที่จะคิดอย่างเต็มที่ซึ่งผู้เรียนได้ให้เหตุผลประกอบในทุกหัวข้อได้อย่างชัดเจนอยู่ในระดับที่ดี หัวข้อการประเมินกลุ่มเป้าหมาย (Who) พบว่าผู้เรียนไม่มีปัญหาในการเลือกกลุ่มเป้าหมาย สามารถให้เหตุผลประกอบได้อย่างชัดเจน หัวข้อการประเมินประเภทสินค้า (What) ผู้เรียนมีการเลือกประเภทสินค้าได้ เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ในการเลือกสินค้า หัวข้อการประเมินเวลา (When) ผู้เรียนมีการเลือกช่วงเวลาในการจัดจำหน่ายได้เหมาะสม และมีความตรงต่อยุคสมัย หัวข้อการประเมิน สถานที่ (Where) ผู้เรียนเลือกสถานที่ในการจัดจำหน่ายได้เหมาะสม และตรงกับกลุ่มเป้าหมาย หัวข้อการ ประเมินเพราะเหตุใด (Why) ผู้เรียนสามารถบอกเหตุผลประกอบการเลือกและออกแบบได้อย่างถ้วนชัดเจน หัวข้อการประเมินอย่างไร (How) ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบสามารถบอกเหตุผลการ ออกแบบได้ชัดเจนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงซึ่งสรุปได้ว่าวิธีการพัฒนานาการคิดวิเคราะห์โดย กระบวนการคิดวิเคราะห์ SW1H เป็นทักษะที่ใช้ได้ผลดีในระดับที่น่าพอใจ สามารถช่วยพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้ดีขึ้นตามจุดประสงค์ที่กำหนด ไว้และผลแบบสะท้อนการเรียนรู้ พบว่าผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการออกแบบที่ใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ SW1H ซึ่งทำให้ ผู้เรียนเกิดการ คิดที่เป็นกระบวนการ มีขั้นตอนในการคิดที่เป็นระบบ มีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอน มีแนวทางในกระบวนการ ความคิดที่เป็นระบบ มีเหตุผลในการตัดสินใจ ออกแบบผลงานได้ถูกต้องตรงตามจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ผู้เรียนมีความสุข สนุกที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าวิธีการพัฒนา การคิดวิเคราะห์โดย กระบวนการคิดวิเคราะห์ SW1H เป็นทักษะที่ใช้ได้ผลดีในระดับที่น่าพอใจ สามารถช่วยพัฒนา กระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้ดีตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จากงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง และในหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยก็ได้เน้นกระบวนการดังกล่าวอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม จะเป็นดีมากยิ่งขึ้นถ้าหากอาจารย์ผู้สอนได้ทำการศึกษาวิจัยการประยุกต์ใช้หลักธรรมะในพุทธศาสนา เช่น หลักโยนิสมนสิการเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบโดยเน้นการกระบวนการวิจัย ซึ่งก็จะทำให้นักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยสามารถพัฒนาศักยภาพการคิดวิเคราะห์ของตนเองได้อย่างเป็นระบบ

2.3 การส่งเสริมด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา (Promotion of morality and ethics of students) กล่าวคือ การประยุกต์หลักธรรมะในพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นโลกฝ่ายตะวันออกเข้าไปสาระเนื้อหาทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นโลกตะวันตกนั้นเป็นการส่งเสริมด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในตัวนักศึกษาซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะ (Domain) ที่สำคัญมากประการหนึ่งในกระบวนการประกันคุณภาพด้านการศึกษาที่รัฐบาลและหน่วยงานทางการศึกษาของชาติกำลังมุ่งมั่นพัฒนา ดังนั้น การที่ครูอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยประยุกต์หลักธรรมะในพระพุทธศาสนาเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในทุกหลักสูตรทุกระดับชั้น จึงนับได้ว่า เป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดในตัวนักศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งเป็นการตอบสนองต่อนโยบายการศึกษาของชาติอย่างแท้จริง ดังจากเห็นจากวัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยระดับหลักสูตรในหมวดการพัฒนาบัณฑิต องค์กรประกอบที่ 2 บัณฑิตที่ระบุไว้ “พันธกิจที่สำคัญที่สุดของสถาบันอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิต หรือการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาการและวิชาชีพ มีคุณลักษณะตามหลักสูตรที่ กำหนด บัณฑิตระดับอุดมศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความรู้มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถ ในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่าง มีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมืองและพลโลก

มีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษา” (คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557 หน้า 58)

การประยุกต์หลักธรรมะในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในนักเรียนนั้น ยังเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาจิตใจของนักศึกษา เป็นความต้องการที่ควรจะมีอย่างยั่งยืนในการสถานศึกษา ดังเช่น งานวิจัยของสุณี พณาสุกการและคณะ (2549) ที่ศึกษาทัศนคติต่อหลักธรรมและการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ และผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า 1) นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 มีระดับทัศนคติต่อการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับปานกลาง 2) ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อหลักพุทธธรรมและนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเป็นไปในทางในทางบวก

นอกจากนี้ ในการวิจัยของนคร จันทราชและคณะ (2560) ที่ศึกษาการศึกษาเชิงประยุกต์หลักพุทธธรรมกับการแก้ปัญหาบริโภคนิยมของวัยรุ่นจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า วัยรุ่นในสังคมไทยมีค่านิยมเสพวัตถุนิยม มีความฟุ้งเฟ้อและฟุ่มเฟือย การใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินวัย ทำให้เกิดปัญหาที่เกิดจากบริโภคของวัยรุ่นในสังคมไทยมี 3 อย่างคือ 1) วิกฤติด้านกายภาพ 2) วิกฤติด้าน จิตภาพ และ 3) วิกฤติทางสังคม การบริโภคตามหลักพุทธธรรมและในรายงานวิจัยดังกล่าวสรุปว่า ในพุทธศาสนามีหลักพุทธธรรมว่าด้วยเรื่องของการบริโภคตามหลัก พุทธศาสนามี 2 อย่าง คือหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการบริโภคตามหลักพุทธศาสนามี 9 หลัก คือ 1) หลัก โยนิโสมนสิการ 2) หลักอินทรีย์สังวร 3) หลักสติสัมปชัญญะ 4) หลักโภชนะ มัตตัญญูตา 5) หลักมัชฌิมา ปฏิปทา 6) หลักสันโดษ 7) หลัก คิหิสุข 8) หลัก วัณณมุข 9) หลักทิวฐิธัมมิกถัตประโยชน์ และ 2) หลักพุทธ- ธรรมที่ขัดแย้งการบริโภคตามหลักพุทธศาสนามี 3 หลักคือ 1) ตัณหา 2) อกุศลมูล และ 3) อบายมุข ส่วนการประประยุกต์หลักพุทธธรรมกับแก้ปัญหาบริโภคนิยมของวัยรุ่นจังหวัดอุบลราชธานีมี 2 กลุ่ม พบว่า วัยรุ่นสามารถประยุกต์หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการบริโภคตามหลักพุทธศาสนา ทำให้มี ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นมีความขยันและอดทน รู้จักความประหยัด รู้จักใช้จ่ายทรัพย์ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ในดำเนินชีวิตด้วยความพอดีและความพอเพียง

เสรีศักดิ์ แสงสุข และ บุญร่วม คำเมืองแสน (2560) ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักพุทธธรรมของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ หมู่บ้านจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยนำเสนอแนวทางการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “รูปแบบการพัฒนา คุณภาพชีวิตด้วยหลักพุทธธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัด ราชบุรี” การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิง พรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบกรณีศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อปัจจัยสนับสนุนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ใน ระดับมาก และมีคุณภาพชีวิตด้วยหลักพุทธธรรม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ปัจจัยสนับสนุนเพื่อ การพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักพุทธธรรม อยู่ในระดับสูง ($r = 0.72$) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรอยู่ในท้องถิ่นที่มีความพร้อมทุกๆ ด้าน มีการเลือกคบคนดีมีศีลธรรม ควร ยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิตและการเรียน และการทำความดีเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการดำรงตนในสังคม สรุปแนวทางและองค์ความรู้ใหม่ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักพุทธธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ที่จะทำให้นักศึกษาประสบความสำเร็จ มีความสุข สุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ และสุขภาพจิตที่ดี ก็คือ “MIGA” model, M (Motivation) หมายถึง แรงจูงใจเพื่อกระตุ้นตนเอง I (Inspiration) หมายถึงการได้รับแรงบันดาลใจสู่ความสำเร็จ G (Goal) หมายถึง เป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และ A (Activity) หมายถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การประยุกต์หลักธรรมะเข้าไปในหลักสูตรการศึกษาและชีวิตประจำวัน เป็นที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในเกิดในตัวผู้เรียน และจะนำไปสู่ความสุขในการดำเนินชีวิต การประกอบหน้าที่การงาน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศชาติในที่สุด

2.4 การส่งเสริมและพัฒนาความงอกงามทางด้านจิตปัญญาในนักศึกษา (Promotion and development of spiritual growth in students) กล่าวคือ การประยุกต์หลักธรรมะในพุทธศาสนาเข้าไปในการเรียนการสอน เป็นการส่งเสริมและพัฒนาความงอกงามทางด้านจิตปัญญาของนักศึกษาในขณะที่เรียนรู้สาระทางวิชาการด้านภาษา หากกล่าวไปแล้ว การทำอย่างนี้คือการพัฒนาและยกระดับจิตใจของตัวเองให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์พึงกระทำขณะที่กำลังดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่เต็มไปด้วยการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น หรือที่เต็มไปด้วยอภุชกรรม ดังนั้น การพัฒนาจิตปัญญาจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ที่หลักสูตร/ครูอาจารย์ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง เป็นสร้างความเจริญทางด้านจิตใจ (Spiritual and mind growth) ดังเช่น พระพรหมคุณภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2551) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาจิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา จัดเป็นหลักจิตตานุปัสสนาสติปัญญาฐาน ในมหาสติปัญญาฐานสูตร คือการตั้งสติกำหนดพิจารณาให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงจิต ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตน เราเขา คือมีสติอยู่พร้อมด้วยความรู้ชัดจิตของตนที่มี ราคะ ไม่มีราคะ มีโทสะ ไม่มีโทสะ มีโมหะ ไม่มีโมหะ เศร้าหมองหรือม่องแผ้ว ฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิ เป็นต้น

ในด้านการสะท้อนคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจิตปัญญาในนักศึกษานั้น นฤมล จันทระเกษม (2560) ได้ทำศึกษาการวิเคราะห์การพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี พระพุทธบาท สระบุรี และพบว่า จิตตปัญญาศึกษา เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สำคัญในการที่จะพัฒนานักศึกษาให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงภายในตนเองอย่างลึกซึ้ง ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ลักษณะ คือ การฟังอย่างลึกซึ้ง การน้อม สู่ใจอย่างใคร่ครวญ และการเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง นำไปสู่การเป็นนักศึกษาที่มีความรัก ความเมตตาต่อ ตนเองและผู้อื่น เสียสละต่อวิชาชีพ เห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และให้การพยาบาล ผู้รับ บริการอย่างเป็นองค์รวม ผู้วิจัยได้ ได้เสนอประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ผ่านกระบวนการของค่ายจิตตปัญญาศึกษา มีวัตถุประสงค์ให้นักศึกษาสามารถนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไป ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ นักศึกษาได้สะท้อนคุณลักษณะ บัณฑิตในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้และทักษะทางปัญญา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ การสื่อสาร และการปฏิบัติทางวิชาชีพ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวจะหล่อหลอมให้นักศึกษาเป็นพยาบาล วิชาชีพที่มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา อันนำไปสู่การดูแลผู้รับบริการด้วยหัวใจ ความเป็นมนุษย์และมีความสุขในเส้นทางวิชาชีพต่อไป

จากแนวคิดและความสำคัญของการพัฒนาจิตปัญญาต่างๆ ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมและพัฒนาความงอกงามทางด้านจิตปัญญาในนักศึกษาเป็นสิ่งหนึ่งที่มีบทบาทต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ในนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยซึ่งเป็นพันธกิจของมหาวิทยาลัยที่ต้องได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักศึกษาของมหาวิทยาลัยจบการศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพเพียบพร้อมด้วยมิติแห่งการพัฒนาจิตใจ ไม่เพียงแต่การพัฒนาด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว

3. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากความสำคัญของการประยุกต์หลักธรรมะในพระพุทธศาสนาในหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่ได้นำเสนอไปดังกล่าว สามารถสรุปความสำคัญได้เป็น 4 ด้านคือ 1) การส่งเสริมการเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นภาษาต่างประเทศ (Propagation Buddhist Teachings into Foreign Language) 2) การพัฒนาศักยภาพด้านการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษา (Critical thinking development of

students) 3) การส่งเสริมด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา (Promotion of morality and ethics of students) 4) การส่งเสริมและพัฒนาความองกามทางด้านจิตปัญญาในนักศึกษา (Promotion and development of spiritual growth in students) ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ความสำคัญเหล่านี้ควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับมหาวิทยาลัย ระดับคณะ ระดับภาควิชา และระดับหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพและความสามารถของนักศึกษาทั้งในด้านวิชาการและการพัฒนาจิตใจให้ควบคู่กันไปตามอัตลักษณ์ ปรัชญาและพันธกิจของมหาวิทยาลัยที่เน้นความเป็นเลิศทางด้านวิชาการพระพุทธศาสนา และความสำคัญเหล่านี้จะส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ในระดับประเทศชาติในที่สุดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา คณะอนุกรรมการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์ นคร จันทราชและคณะ (2560) การศึกษาเชิงประยุกต์หลักพุทธธรรมกับการแก้ปัญหาบริโภคนิยมของวัยรุ่นในจังหวัด อุบลราชธานี: A Study of Buddhadhamma Applying for in Solving the Problems of Consumerism of Youth in Ubonrachathani Province วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 5 ฉบับพิเศษ (พฤษภาคม 2560)
- จุฑารัตน์ พันธ (2556) การพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยกระบวนการคิดวิเคราะห์ 5W1H สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง ในรายวิชาโลจิสติกส์ รายงานวิจัย รายวิชา 01162423การปฏิบัติการสอนและการวิจัยในชั้นเรียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 17 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551)
- นฤมล จันทระเกษมและคณะ (2560) การวิเคราะห์การพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามแนวคิดจิตตปัญญา: Development of the Desirable Characteristics Via Contemplative Education วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2560)
- สุณี พณาสุกุลการและคณะ (2549) ทศนคติต่อหลักพุทธธรรมและการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาศึกษาบาลชั้นปีที่ 1 วารสารเกื้อการุณย์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 1
- เสริบศักดิ์ แสงสุข และ บุญร่วม คำเมืองแสน (2560) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักพุทธธรรมของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ หมู่บ้านจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี: Development of Life Quality with Buddhadhamma to Students in Muban Chombueng Rajabhat University, Chombueng District, Ratchaburi Province วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2560)

การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย
ไปสู่การสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลก
A Call for Paradigm Shift of English Language Teaching in Thailand
to Teaching Global Englishes

พระอุดมธีรคุณ (ภาวัต วิสุทเธสโก (แสวงดี)¹ จตุพล ภู่งอก²

1 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาโคราช
bhawatkorat@hotmail.com

2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
iamjaph@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดและการเปลี่ยนแปลงของกระแสการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย พร้อมทั้งปัญหาที่คิดว่าประเทศไทยน่าจะกำลังเผชิญและการเสนอแนะแนวทางการแก้ไขซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการวางนโยบายและเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนวิชาภาษาอังกฤษในประเทศไทยต่อไป

คำสำคัญ: การสอนภาษาอังกฤษ, ปัญหา, นโยบาย, การประยุกต์ใช้

Abstract

This article aims at providing the view and changes of the trend in English Language Teaching (ELT) in Thailand including challenges that Thailand is supposed to face and possible solution which is beneficial for providing some thought in policy setting and practical application of ELT in Thailand.

Keywords: English teaching, Problem, Policy, Application

บทนำ

ยุคสมัยหนึ่งเราอาจยึดมั่นหรือได้ยอมรับว่า การสื่อสารภาษาอังกฤษหรือการเรียนภาษาอังกฤษนั้นจะต้องยึดสำเนียงอังกฤษ หรืออเมริกันเท่านั้น หรือเน้นการเรียนการใช้ไวยากรณ์ที่เข้มงวด จึงมักจะมีคำถามตามมาอยู่เรื่อยๆว่า ภาษาอังกฤษที่คุณพูดอยู่นั้นเป็นสำเนียงของอังกฤษหรืออเมริกัน หรือใช้ภาษาอังกฤษถูกต้องตามหลักไวยากรณ์หรือไม่ และใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ดังที่จะเห็นได้โดยทั่วไปในยุคก่อนหน้านี้ ซึ่งไม่น่าจะถือว่าเป็นเรื่องแปลกแต่อย่างใด เนื่องจากว่าบริบทที่เราใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในขณะนั้นเรามักจะใช้ภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษาหรือประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารเป็นหลัก แต่เนื่องจากบริบทของการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้เปลี่ยนไปโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่ไม่ได้มีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือเป็นภาษาราชการ ประชากรโลกจะมีการติดต่อสื่อสารกันมากขึ้นกับประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ ตัวอย่างเช่นประเทศไทยซึ่งไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร ประเทศไทยไม่ได้แค่ติดต่อสื่อสารกับกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารเป็นหลักหรือเจ้าของภาษาเท่านั้น แต่ยังต้องใช้ภาษาอังกฤษติดต่อสื่อสารกับกลุ่มประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรกหรือภาษาราชการอีกด้วย เช่น เราใช้ภาษาอังกฤษติดต่อกับคนกัมพูชา คนญี่ปุ่น คนเกาหลี คนมาเลเซีย เป็นต้น มีการคาดการณ์ว่ามีแนวโน้มที่จะขยายหรือเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อติดต่อสื่อสารกับกลุ่มประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่เราปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นด้วยบริบทของสังคมและภาษาที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป เราจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงและ

จำเป็นต้องรับมือกับความเปลี่ยนแปลงนี้ให้ได้ เพื่อให้ก้าวทันกับสถานการณ์บริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของภาษา ฉะนั้นแนวคิดของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลกจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงผู้คนที่ต่างวันตกกับตะวันออกหรือแม้แต่คนที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันเองก็ตามอย่างที่เราพยายามจะปฏิเสธเอาไว้ แต่ก็ไม่ได้สามารถที่จะปฏิเสธได้

ในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นที่ซึ่งสิ่งต่างๆ ได้มีการพัฒนาการจนสามารถเชื่อมถึงกันได้หมดทุกที่ไม่ว่าเราจะอยู่ในสถานที่ใดก็ตาม ไม่มีข้อยกเว้นแม้แต่สิ่งที่มนุษย์ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันอย่างเช่นภาษา มนุษย์ติดต่อสื่อสารกันโดยใช้ภาษา ด้วยการขยายตัวเพิ่มจำนวนของคนใช้ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสารกัน ภาษาอังกฤษถือว่าเป็นภาษาที่สำคัญที่สุดภาษาหนึ่ง การขยายตัวของภาษาอังกฤษนั้นได้ส่งผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมไปถึงประเทศไทยด้วย สำหรับประเทศไทยแล้ว ความสำคัญของภาษาอังกฤษสามารถเห็นได้จากตัวขับเคลื่อนหลายๆ ประการ ได้แก่ การปฏิรูปการศึกษาและการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางสำหรับใช้ในการติดต่อ ทั้งนี้ประเทศไทยได้พยายามอย่างหนักมาโดยตลอดในการที่จะพัฒนาประชากรของประเทศให้มีขีดความสามารถหรือศักยภาพในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อให้พลเมืองไทยได้มีขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการติดต่อสื่อสาร

การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์การสอนภาษาอังกฤษ

เนื่องจากภาษาอังกฤษได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในบริบทที่หลากหลายซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับบริบท ดังนั้นจึงได้มีนักวิจัยในสายการสอนภาษาได้พยายามนำเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของการสอนภาษาอังกฤษจากการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศหรือการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ให้มาเป็นการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลก ทั้งนี้เนื่องด้วยว่ามีจำนวนของคนผู้ใช้ภาษาอังกฤษสำหรับการติดต่อสื่อสารทั่วโลกที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (Bolton, 2013; Galloway, 2014) ในการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาโลกนั้นไม่ได้เน้นถึงการให้เจ้าของภาษาเป็นแบบหรือโมเดลหลัก (Wang, 2013) แต่จะเน้นถึงความเข้าใจในภาษาที่ได้สื่อสารออกไป (intelligibility of language) ซึ่งจะทำให้เป็นการเพิ่มโอกาสให้กับประชากรโลกได้ติดต่อสื่อสารกันด้วยความหลากหลายของภาษาอังกฤษ (varieties of English)

ผลจากการขยายตัวของการสอนภาษาอังกฤษในฐานะเป็นภาษาโลกในทั่วโลกนั้น เราไม่สามารถที่จะปฏิเสธได้เลยว่าประเทศไทยเราจะต้องพบเจอกับความท้าทายที่สำคัญในหลายๆ ประการด้วยกัน ตามที่ Kachru ได้แบ่งประเทศต่างตามรูปแบบของการใช้ภาษา ประเทศไทยนั้นได้ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่ม Expanding Circle ซึ่งจะมีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศและผู้ใช้ภาษาส่วนใหญ่นั้นจะเป็นกลุ่มคนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา

ปัญหาในการเปลี่ยนกระบวนทัศน์การสอนภาษาอังกฤษที่ประเทศไทยกำลังเผชิญ

การนำเอาแนวความคิดการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลกส่งผลกระทบต่อประเทศไทย เนื่องมาจากสาเหตุสำคัญดังต่อไปนี้

ประการแรก ประเทศไทยยังไม่มีหลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลก ซึ่งดูเหมือนจะเป็นปัญหาที่หนักมากสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลกด้วย ในส่วนของหลักสูตรนั้นจะทำหน้าที่เหมือนแนวทางและระเบียบที่ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งที่จะสอนหรือสิ่งที่จะต้องเรียนและวิธีการที่จะวัดผล มาตรฐานรายวิชา วิธีการสอนและการวัดผล ประเทศไทยเองมีหลักสูตรระดับชาติซึ่งมุ่งที่จะปฏิรูปการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในการศึกษาระดับพื้นฐานซึ่งจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าแนวความคิดการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลกนั้นยังไม่ได้รับการบรรจุเข้าไปในหลักสูตร ซึ่งหากปราศจากการบรรจุเข้าไปในหลักสูตรเสียแล้วก็จะยิ่งก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติอย่างมากมาย

สำหรับแนวทางการแก้ไขที่เป็นไปได้สำหรับปัญหานี้ควรที่จะเริ่มจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรตั้งให้มีคณะกรรมการในการทำวิจัยเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลกซึ่งให้สอดคล้องกับบริบท มีการระดมสมองจากหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อจะได้กำหนดหรือสร้างหลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลก ซึ่งประเด็นนี้ดูเหมือนจะเป็นเรื่องยากอันเนื่องมาจากจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับหลายๆเรื่องหรือหลายๆหน่วยงาน เช่น เกี่ยวกับงบประมาณและเวลาเป็นต้น แต่อย่างไรก็ดี การสร้างหรือการกำหนดให้มีหลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลกนั้นก็เป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนที่ควรทำเป็นอันดับแรกๆ

ปัญหาประการที่สองที่ประเทศไทยกำลังเผชิญคือการขาดแคลนครูสอนวิชาภาษาอังกฤษที่มีคุณสมบัติพร้อม ซึ่งตัวครูเองถือว่าเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในกระบวนการเรียนของนักเรียน (Geringer, 2003) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาของการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยทำให้ทราบว่าประเทศไทยเองได้ขาดแคลนครูสอนภาษาอังกฤษที่มีคุณสมบัติพร้อมแทบจะทุกระดับชั้นของระบบการศึกษาเลยทีเดียว (Noom-ura, 2013) แต่อย่างไรก็ดี ประเทศไทยเองยังไม่ได้มีการเตรียมครูสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อสอนในบริบทที่เป็นระดับโลกอย่างเห็นได้ชัดเจน

ในการจัดการกับปัญหาประเด็นที่สองนั้นจะขอเสนอวิธีการหรือแนวทางในการแก้ไขไว้สองประเด็นได้แก่ การจัดทำมีการฝึกอบรมครูปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง และการกำหนดมาตรฐานการผลิตครูสอนภาษาอังกฤษที่มีความสอดคล้องกับบริบท ในประเด็นที่เกี่ยวกับครูปฏิบัติการสอนอยู่แล้วซึ่งส่วนมากเป็นครูที่ไม่มีคุณสมบัติทั้งในเรื่องของความรู้ในตัวของภาษาอังกฤษเองและวิธีการสอนที่เพียงพอ แนวทางการแก้ไขที่เป็นไปได้ดูเหมือนจะเป็นการจัดให้มีการฝึกอบรมที่เอื้อยกระดับมาตรฐานให้ถึงระดับที่เป็นที่ยอมรับได้ ซึ่งควรจะมีการจัดการอบรมให้ทั้งในเรื่องของเนื้อหาวิชาที่จะสอนและเทคนิควิธีการสอนที่ทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความรู้ในเนื้อหาของภาษาอังกฤษ ควรจะมีการทำให้มั่นใจว่าครูปฏิบัติการสอนวิชาภาษาอังกฤษทุกคนนั้นมีศักยภาพหรือมีความรู้มากพอในเรื่องของเนื้อหาภาษาอังกฤษและทักษะที่สำคัญของภาษาอังกฤษด้วย อีกอย่างหนึ่งสำหรับการผลิตครูที่จะมาเป็นครูสอนวิชาภาษาอังกฤษนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรที่จะกำหนดมาตรฐานการผลิตครูสอนเฉพาะด้านให้เหมาะสม ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษที่จะระดับปริญญาตรีควรที่จะต้องสอบผ่านมาตรฐานหรือมีการกำหนดการทดสอบที่เป็นมาตรฐานที่ค่อนข้างสูงให้กับผู้ที่ต้องการจะเป็นครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ

ประการที่สาม อีกปัญหาที่สำคัญที่ประเทศไทยต้องเผชิญก็คือการตัดสินใจว่าจะยึดสำเนียงภาษาอังกฤษแบบใดถึงจะเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย มีคำถามหนึ่งที่สำคัญเกิดขึ้นมาว่า สรุปลแล้วประเทศไทยเองควรจะใช้หรือยึดสำเนียงของเจ้าของภาษาหรือว่าของผู้ที่ไม่ได้เป็นเจ้าของภาษา เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ของภาษาอังกฤษทั่วโลก ประเทศไทยเองถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการขยายตัวหรือการใช้ภาษาอังกฤษที่เพิ่มมากขึ้น (expanding circle) ซึ่งภาษาอังกฤษถูกใช้เป็นภาษาต่างประเทศ โดยจำนวนของประชากรหรือคนที่ใช้ภาษาอังกฤษในกลุ่มประเทศนี้มีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปรากฏการณ์นี้เป็นการสร้างหรือเพิ่มโอกาสให้มีการสื่อสารกันเป็นภาษาอังกฤษมากขึ้นในกลุ่มประชากรที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรกหรือเป็นภาษาที่สอง ประชากรของประเทศต่างๆเหล่านี้ก็จะมีโอกาสที่จะได้สนทนาหรือพูดคุยกันต่อหน้ามากขึ้นโดยใช้ภาษาอังกฤษที่หลากหลาย (varieties of English) ซึ่ง Baker (2012) ได้เสนอคำแนะนำว่าการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยนั้นในเบื้องต้นแล้วไม่ควรที่จะยึดสำเนียงของเจ้าของภาษาเป็นหลักเนื่องจากว่าประชากรหรือผู้ใช้ภาษาอังกฤษในประเทศไทยนั้นไม่ได้มีโอกาสมากนักที่จะใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อกับกลุ่มประเทศที่อยู่ในกลุ่ม Inner circle ที่จะมีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ดังนั้นแล้วการเตรียมพร้อมให้กับนักเรียนหรือผู้ใช้ภาษาอังกฤษให้มีความพร้อมในการรับมือกับความหลากหลายของสำเนียงภาษาอังกฤษ (varieties of Englishes) จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนั้นแล้ว เราควรจะมีมุมมอง

ความสนใจไปที่การนำเสนอหรือจัดให้นักเรียนหรือผู้ใช้ภาษาอังกฤษเองได้คุ้นชินกับสำเนียงของภาษาอังกฤษที่หลากหลาย (a variety of English accents) และส่งเสริมให้ผู้เรียนให้มีความสามารถในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในห้องเรียนภาษาอังกฤษอีกด้วยเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (วิไลวัลย์ ก้องเกิด, 2013) ดังนั้นแนวทางการแก้ไขหรือต้องเตรียมการสำหรับประเด็นนี้ก็คือควรพยายามให้ผู้เรียนได้คุ้นเคยกับสำเนียงของภาษาอังกฤษที่หลากหลายให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจเกี่ยวข้องกับการใช้สื่อในการเรียนการสอน เช่น หนังสือเรียน การใช้หนังสือเรียน หรือการเลือกสื่อการเรียนการสอนในประเทศไทยนั้นส่วนมากแล้วจะถูกเลือกโดยโรงเรียนเป็นผู้กำหนด ซึ่งหนังสือส่วนใหญ่ที่ถูกเลือกมาใช้จะมาจากบริษัทในเชิงการค้าและจะถูกเขียนหรือแต่งโดยเจ้าของภาษา ต้องยอมรับว่าหนังสือส่วนใหญ่ไม่ได้ถูกออกแบบมาหรือแต่งมาเพื่อให้เหมาะสมหรือใช้ในบริบทของเจ้าของภาษา ถึงแม้ว่ารูปแบบหรือลักษณะทางภาษาที่ใช้ในหนังสือเรียนนั้นจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องและสำหรับในด้านเนื้อหาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาแล้วค่อนข้างมีความแตกต่างกันกับบริบทของผู้ใช้ภาษาที่ไม่ได้เป็นเจ้าของภาษา (non-native speaker of English) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ดังนั้นเพื่อให้ได้หนังสือเรียนหรือสื่อการเรียนการสอนที่ตอบโจทย์ความต้องการได้ตรงประเด็น ประเทศไทยควรจะมีการแก้ปัญหานี้ด้วยการหาผู้เชี่ยวชาญหรือนักการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถตรงสาขาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่เป็นนานาชาติ (global context) เพื่อมาทำการออกแบบหรือแต่งตำราเรียนนี้ ซึ่งควรจะต้องมีกระบวนการในการทำวิจัย ผ่านการระดมสมองจากผู้ที่เกี่ยวข้องและทำการออกแบบหนังสือเรียนเพื่อใช้ในกระบวนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

สรุป

เมื่อก้าวโดยสรุปความแล้ว เราจะเห็นประเด็นปัญหาที่สำคัญและแนวทางที่เป็นไปได้ในการที่จะทำให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยประสบความสำเร็จหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการสอนวิชาภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลก ซึ่งกระบวนการในการแก้ไขหรือจัดการกับปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและบุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้อง

บรรณานุกรม

- Baker, W. (2012). English as a lingua franca in Thailand: Characterisations and implications. *Englishes in Practice*, 1, 18-27.
- Bolton, K. (2013). World Englishes, Globalisation, and Language Worlds. In: *Of Butterflies and Birds, of Dialects and Genres: Essays in Honour of Philip Shaw/ [ed] Nils-Lennart Johannesson, Gunnel Melchers, Beyza Bjorkman*, Stockholm: Acta University Stockholmiensis, 2013, p.227-251.
- Galloway, N. & Rose, H. (2014). Using listening journals to raise awareness of Global Englishes in ELT. *ELT Journal.*, 1-11. doi:10.1093/elt/ccu021
- Geringer, J. (2003). Reflections of professional development: toward high-quality teaching and learning. *Phi Delta Kappan*, 84(5), 373.
- Kachru (1985). Standards, codification and sociolinguistic realism: the English language in the Outer Circle. In R. Quirk and H.G. Widdowson (eds). *English in the World*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Noom-ura, S. (2013). English-Teaching Problems in Thailand and Thai Teachers' Professional Development Needs. *English Language Teaching*, 6(11).139-147.
- Wang, H.S. (2013). Global English as a Trend in English Teaching. *Intercultural Communication Studies XXII: 1*, p.26-32.
- Kongker, W. (2013). Teaching English in the era of English used as a lingua franca in Thailand. *Executive Journal*, 4, p.3-12.

การเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยอาศัยสถานการณ์: อิทธิพลจากมุมมอง
ทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่ในโลกตะวันตกสู่การบูรณาการในการสร้าง
ทฤษฎีใหม่การเรียนรู้ภาษาในโลกตะวันออก
Proposition of Situational Based English Language Learning Theory
(SBELLT): Influence from the Perspective of Systemic Functional
Linguistics in the Western World to an Integration on Building a New
Language Learning Theory in the Eastern World

อุดมกฤษฎี ศรีนนท์

Udomkrit Srinon, Ph.D.

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยอาศัยสถานการณ์ ซึ่งเป็นแนวคิดและความเชื่อว่ามนุษย์สามารถเรียนรู้ภาษาได้ดีจากสถานการณ์และปัจจัยสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีนี้สร้างและพัฒนาจากมุมมองทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่ที่เสนอหลักการว่า ภาษาและการเรียนรู้ภาษาเกิดปรากฏในสองบริบทคือ บริบทแห่งวัฒนธรรม และบริบทแห่งสถานการณ์ ในบทความนี้ ผู้เขียนจะได้นำเสนอทฤษฎีใหม่แห่งการเรียนรู้ภาษาโดยอาศัยบริบทแห่งสถานการณ์ เพื่อเป็นข้อท้าทายแก่นักภาษาศาสตร์ในประเด็นที่ว่า มนุษย์เราสามารถเรียนรู้ภาษาได้ดีจากสถานการณ์ต่างๆที่พบและในบริบททางสังคมต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ผู้เขียนอภิปรายเพิ่มเติมว่า บนพื้นฐานของทฤษฎีนี้ หากมีการจัดสถานการณ์ในการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน ผู้เรียนก็จะสามารถเรียนรู้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านสถานการณ์และวัฒนธรรมหลากหลายที่ปรากฏในบริบททั้งในแง่ภาษาพูดและภาษาเขียน ผู้เขียนคาดหวังว่า บทความนี้จะช่วยเติมเต็มช่องว่างและสร้างความเข้าใจที่ดีด้านการพัฒนาและการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่ง ภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศแก่นักภาษาศาสตร์ นักการศึกษาที่เกี่ยวข้องและนำไปสู่การประยุกต์ทฤษฎีในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ: ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยอาศัยสถานการณ์, ทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่, บริบทแห่งวัฒนธรรม, บริบทแห่งสถานการณ์

Abstract

This article proposes Situational Based English Language Learning Theory (SBELLT) which is a principle and an assumption in that human being can learn a language well from situations and environmental factors. This theory is constructed and developed from the perspective of Systemic Functional Linguistics which proposes a principle in that language and learning occur in two contexts; context of culture and context of situation. Therefore, in this article the author proposes a new language learning theory based on situations to challenge linguists in that human being can learn a language well from situations they encounter and in social contexts which are around them. It is further discussed that based on this theory if appropriate situations are provided for language learning for learners, they can learn a language effectively through different situations and cultures which are embedded in various contexts, both in spoken and written modes. The author anticipates that this article will help fulfill a gap in the literature and offer better understanding on first, second and foreign language acquisition and development for linguists and educators involved and will lead to some applications of the theory in the future.

Keywords: Situational Based English Language Learning Theory, Systemic Functional Linguistics, Context of Culture, Context of Situation

บทนำ

เป็นที่ยอมรับกันว่า การเรียนรู้ภาษาหรือภาษาศาสตร์เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในหลายๆ ด้านในชีวิต ในโลกแห่งการเรียนรู้ภาษาอังกฤษหรือการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้น มีทฤษฎีหรือศาสตร์มากมายในฝั่งทางตะวันตกที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อค้นหาและตอบโจทยว่า มนุษย์เรียนรู้ภาษาอย่างไร มีกระบวนการและการพัฒนาการอย่างไรในการเรียนรู้ตั้งแต่วัยเริ่มต้นจนถึงวัยผู้ใหญ่ เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สอง (Foreign and Second Language Acquisition) ทฤษฎีการเชื่อมต่อช่องว่างการเรียนรู้ทางภาษา (Zone of Proximal Development) ทฤษฎีไวยากรณ์เพิ่มพูน (Generative Grammar) ทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงสังคม (Sociolinguistics) ทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา (Psycholinguistics) ทฤษฎีไวยากรณ์ดั้งเดิม (Traditional Grammar) ทฤษฎีไวยากรณ์ปวีรรต (Transformational Grammar) ทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่ (Systemic Functional Linguistics) เป็นต้น ดังเช่นที่ วิโรจน์ อรุณมานะกุล (2559 หน้า ii) ที่กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีภาษาศาสตร์นั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับศาสตร์ต่างๆ จนเกิดเป็นแขนงวิชาต่าง เช่น ภาษาศาสตร์สังคม ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ ภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์ ภาษาศาสตร์จิตวิทยา ภาษาศาสตร์ประยุกต์ เป็นต้น กล่าวคือ วิโรจน์ อรุณมานะกุล (2559 หน้า 10-11) กล่าวว่า ภาษาศาสตร์ยังเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์อื่นๆ อีกมากมายเช่น การศึกษาทางภาษาศาสตร์สังคม (Sociolinguistics) ที่ศึกษาความแตกต่างของภาษาที่พบในกลุ่มคนในสังคมที่ต่างกันว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลทำให้มีลักษณะการใช้ภาษาที่ต่างกันในกลุ่มต่างๆ การศึกษาทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnolinguistics) ที่ศึกษากระบวนการคิดความเชื่อของคนในสังคมวัฒนธรรมหนึ่งผ่านมิติทางภาษา การศึกษาภาษาศาสตร์จิตวิทยา (Psycholinguistics) ที่ศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาและระบบประสาทที่มีผลต่อการรับรู้และเข้าใจภาษา การใช้ภาษา ตลอดจนจนถึงการรับภาษา การศึกษาภาษาศาสตร์ประยุกต์ (Applied linguistics) ที่เน้นนำความรู้ความเข้าใจทางภาษาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษา การศึกษาภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์ (Computational linguistics) ที่สนใจวิธีการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ให้สามารถประมวลผลภาษาและดูเสมือนมีความสามารถทางภาษาเช่นเดียวกับมนุษย์ การศึกษาทางภาษาศาสตร์วิพากษ์ (Critical linguistics) ที่ว่าด้วยการวิพากษ์สังคมที่เรียกว่าทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical discourse analysis) โดยอาศัยหลักฐานทางภาษาที่พบในสื่อต่างๆ หรือจากการวิเคราะห์ทฤษฎีต่างๆ เพื่อเปิดเผยให้เห็นถึงอุดมการณ์ที่ซ่อนเร้น ต่อสู้และดำเนินอยู่ในสังคม

เมื่อก้าวถึงบริบทการเรียนรู้และการศึกษาภาษาศาสตร์ ภาษาอังกฤษและการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยนั้น มีประวัติและวิวัฒนาการที่ยาวนานนับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาที่เริ่มมีการติดต่อกับชาวต่างชาติทั้งในด้านการค้า การทูต การศาสนาเรื่อยมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์และสมัยปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศในประเทศไทยมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานนับร้อยๆ ปี และสถานศึกษาต่างๆ ในประเทศไทยก็มีการรับเอาทฤษฎี ศาสตร์และวิธีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษต่างๆ มาใช้อย่างต่อเนื่องตามช่วงเวลาและยุคสมัยต่างๆ

ในแง่การศึกษาภาษาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และการเรียนการสอนทางภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศนั้น เป็นที่ทราบกันว่ามีทฤษฎีและวิธีการมากมายที่ถูกเสนอขึ้นจากภาษาศาสตร์และนักการศึกษาทางด้านภาษาในฝั่งประเทศตะวันตก เกิดการคิดค้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังที่ศาสตราจารย์ Jack C. Richard และ Theodore S. Rodgers (1986) ที่รวบรวมและอธิบายวิธีการสอนและเรียนรู้ภาษาด้วยวิธีการต่างๆ ที่ถูกพัฒนาและนำเสนอขึ้นในยุคต่างๆ ในโลกฝั่งตะวันตก เช่น วิธีการสอนแบบฟังพูด (The Audiolingual Method) การสอนภาษาแบบสื่อสาร (Communicative Language Teaching) การเรียนการสอนภาษาแบบ

ตอบสนองทางกาย (Total Physical Response) การเรียนรู้ภาษาในบริบทของชุมชน (Community Language Learning) วิธีสอนไวยากรณ์แบบแปล (Grammar Translation method) การสอนแบบเงียบ (The Silent way) การสอนแบบตรง (Direct method) การสอนภาษาโดยอาศัยสถานการณ์และการพูด (The Oral and Situational Lange Teaching) การสอนภาษาแบบธรรมชาติ (The Natural Approach) การเรียนรู้ภาษาในแบบสบาย (Suggestopedia) เป็นต้น และนอกจากนี้ยังมีทฤษฎีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศที่ได้รับ การพัฒนาขึ้นมาอย่างมากมายในปัจจุบัน เช่น การเรียนการสอนภาษาแบบบูรณาการ (Integrations of Language Learning) การเรียนการสอนภาษาที่เน้นภาระงาน (Task-based approach) การเรียนการสอนภาษาที่เน้นปัญหา เป็นตัวตั้ง (problem-based approach) การเรียนการสอนภาษาที่เน้นอรรถลักษณะ (Genre based approach) การ เรียนการสอนภาษาที่เน้นโครงงาน (Project based approach) การเรียนแบบก้าวหน้า (Active learning) เป็นต้น

แนวคิดและหลักการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยสถานการณ์ Situational Based English Language Learning Theory (SELLT)

ในบทความนี้ ผู้เขียนมุ่งที่จะนำเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยอาศัยสถานการณ์ Situational Based English Language Learning Theory (SELLT) ซึ่งได้รับอิทธิพลและพัฒนาจากมุมมองภาษาศาสตร์เชิงระบบ และหน้าที่ (Systemic Functional Linguistics) โดยมีหลักการ แนวคิดและสมมติฐานดังนี้ คือ

1. การเรียนภาษาอังกฤษหรือภาษาเพื่อให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลายในเรียนรู้ซึ่งสถานการณ์ที่นำมาเรียนเรียนรู้หรือนำมาสอนนั้นเกี่ยวข้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตหรือการใช้ชีวิตที่เป็นปกติวิสัยของมนุษย์
2. สถานการณ์การเรียนรู้ควรมีการตอบโต้สื่อสารที่เป็นการสื่อสารสองทาง (Two-way communication) เพื่อให้เกิดการขยายการพูดคุยหรือการเรียนรู้โดยมีตัวภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารซึ่งนำไปสู่การขยายความของการพูดคุย (dialogic expansion) ของบทสนทนาหรือการเรียนรู้มากขึ้น
3. สถานการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและน่าสนใจจะนำไปสู่การเรียนรู้ทางภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะภาษาที่เกิดจากการเรียนรู้ เกิดจากตัวสถานการณ์เป็นตัวกำหนดโดยมีโครงสร้างทางภาษาที่เกิดจากการเรียนรู้จากสถานการณ์จะเป็นโครงสร้างที่เน้นหน้าที่ทางภาษา (Functions) มีวัตถุประสงค์ของหน้าที่ทางภาษาที่ชัดเจนเพื่อการสื่อสาร เป็นหน้าที่ทางภาษาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันหรือกิจกรรมทางสังคม (Social activities)
4. ความยาวหรือปริมาณของตัวภาษาที่มากพอที่เกิดจากสถานการณ์มีผลต่อการเรียนรู้ในแง่ของการขยายความหมายของตัวภาษาที่ปรากฏในสถานการณ์ซึ่งช่วยส่งเสริมกระบวนการคิด การวิเคราะห์และวิจารณ์กับตัวผู้เรียน
5. การฝึกภาษาจากสถานการณ์บ่อยๆ มีผลต่อความสำเร็จและความคงทนในการจดจำและการเรียนรู้ การฝึกและความคุ้นเคยจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ทางภาษาได้ดีกว่า การไม่ฝึกหรือความไม่คุ้นเคยกับสถานการณ์ที่เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนมีผลต่อการเรียนรู้ทางภาษา
6. สถานการณ์ที่ใกล้ชิดหรือเกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมีผลต่อการเรียนรู้ดีกว่าสถานการณ์ที่ไกลตัวและที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคย กล่าวคือประสบการณ์และความรู้เดิม (Poirier knowledge/experience) มีผลและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนได้ดีกว่าสถานการณ์ที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคย

หลักการ แนวคิดและสมมติฐานทั้ง 6 ประการนี้ ผู้เขียนได้เสนอและพัฒนาขึ้นมาจากมุมมองของทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่ (Systemic Functional Linguistics) ที่ค้นคิดและพัฒนาขึ้นโดยศาสตราจารย์ J.R. Firth ศาสตราจารย์ M.A.K Halliday ศาสตราจารย์ JR Martin และนักภาษาศาสตร์ในกลุ่มนี้ที่ระบุว่า การเรียนภาษาเกิดขึ้นในสองบริบทใหญ่ๆ คือ บริบทแห่งวัฒนธรรม (Context of culture) และบริบทแห่งสถานการณ์

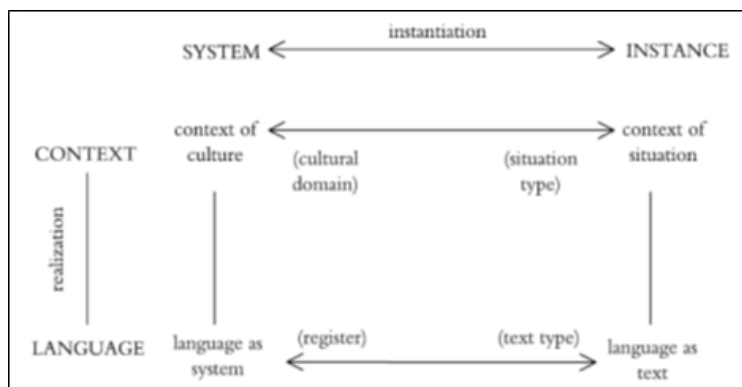
(Context of situation) กล่าวคือ ผู้เรียนจะเรียนรู้ภาษาได้ดีในบริบทแห่งวัฒนธรรมและบริบทแห่งสถานการณ์ บริบททั้งสองอย่างนี้เป็นบ่อเกิดแห่งตัวภาษาและการพัฒนาภาษาในสังคมมนุษย์และนำไปสู่กรอบแห่งสถานการณ์ 3 ประการคือ Field, Mode, Tenor ซึ่งในดิกชันนารี Oxford reference (2018 online) ได้อธิบายถึงบริบทแห่งสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนักภาษาศาสตร์สามท่านที่มีชื่อเสียงของโลกดังนี้คือ

1. Malinowski เป็นคนแรกได้คิดคำนี้ขึ้น (Context of situation) ในปี ค.ศ.1923 เพื่อที่จะหมายถึง บริบทแห่งการใช้ทางวัฒนธรรมซึ่งการเป็นแสดงออกทางภาษาในวิถีทั้งหมดในชีวิตมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นในจิตใจในการตีความหมายของการพูดหรือการแสดงออก

2. Firth ได้ให้ความหมายว่า สิ่งแวดล้อมทั้งหมดที่ภาษาพูดเกิดขึ้นซึ่งเกี่ยวข้องในการทำให้เกิดความเข้าใจ โดยได้เน้นย้ำว่า ความหมายคือสิ่งที่ต้องอาศัยบริบท (Meaning is context – dependent.)

3. Halliday ได้ให้ความหมายว่า บริบทหมายถึง บริบทการใช้ภาษาศาสตร์ที่พิเศษที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการพูดหรือแสดงออกทางภาษาศาสตร์ ไม่ใช่เพียงแค่บริบทแห่งรูปธรรมและทางสังคมเท่านั้น แต่หมายถึงองค์ประกอบต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์เชิงสังคม ธรรมชาติของช่องทางการสื่อสาร ภาระงานและหัวข้อ เขาได้เสนอแนวคิดว่า มีความสัมพันธ์เชิงระบบระหว่างสถานการณ์ที่เป็นแบบแผน (Typical situations) และประเภทของภาษาที่ปรากฏในสถานการณ์เหล่านั้น

เพื่อให้เห็นวิวัฒนาการที่มาแห่งแนวคิดนี้ วิโรจน์ อรุณมานะกุล (2559 หน้า 7) ได้สรุปที่มาแห่งทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่ไว้ว่า ในขณะที่ทางอังกฤษ นำโดย J.R. Firth (ค.ศ.1890-ค.ศ.1960) ได้ให้ความสำคัญกับบริบทสถานการณ์ ด้วย ซึ่งนำไปสู่แนวคิดที่มองภาษาเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การใช้ แตกต่างจากนักภาษาศาสตร์โครงสร้างอื่นๆ ตรงที่ไม่ได้มองว่าระบบของภาษาว่าประกอบด้วยระบบย่อยๆ ที่เป็นอิสระจากกัน เช่น สัทวิทยา วลีวิทยา วากยสัมพันธ์เหมือนพวก Bloomfield แต่มองว่าเป็นพหุระบบ (polysystemic) ซึ่งมีการทับซ้อนและการข้ามระดับ (level) กันได้ ต่อมา M.A.K Halliday (ค.ศ. 1925-ปัจจุบัน) จึงได้พัฒนาทฤษฎีไวยากรณ์ระบบหน้าที่ (Systemic Functional Grammar) ต่อจากงานของ Firth โดยให้เป็นทฤษฎีที่เน้นหน้าที่และความหมายมากกว่ารูปแบบหรือโครงสร้าง ระบบในทฤษฎีนี้มีลักษณะเป็นเซตของตัวเลือกต่างๆ และเงื่อนไขของแต่ละตัวเลือก ตามเงื่อนไขหน้าที่การใช้ ไม่ใช่ระบบที่เน้นโครงสร้างองค์ประกอบ และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวมากขึ้น Halliday M.A.K. (1999 p.8 in Text and Context in Functional Linguistics edited by Mohsen Ghaddesy) ได้อธิบายคำว่า Context of situation ว่าคือ บริบททั้งหมดในข้อความ กล่าวคือ ข้อความเฉพาะที่เจาะจงลงไปและองค์ประกอบทางภาษาเกี่ยวข้องกับบริบทแห่งสถานการณ์ ซึ่งแสดงในแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ภาษาและบริบท ระบบและส่วนของภาษา (Langauge and context, system and instance)

นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ Halliday, M.A.K. (1978 p.1) ยังได้กล่าวถึงคำว่าบริบทไว้ว่า

“If the context is theorized in linguistic terms as another stratum in the organization of language itself, this enables us to model its variation and complexity, taking account of the differing situational contexts for different levels and kinds of teaching/learning activities, as well as the processes and the institutions of education and the different cultures within which this are located.”

จากข้อความดังกล่าว สามารถอธิบายความได้ว่า ถ้าบริบทถูกทำไปเป็นทฤษฎีทางคำศัพท์ภาษาศาสตร์ในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของระบบภาษาด้วยตัวมันเองแล้ว สิ่งนี้จะทำให้เราเกิดรูปแบบที่หลากหลายและความซับซ้อนโดยมุ่งสนใจไปที่บริบททางสถานการณ์ที่หลากหลายในแต่ละระดับและประเภทกิจกรรมของการเรียนการสอนและกระบวนการและระดับสถาบันศึกษาและวัฒนธรรมที่หลากหลายภายในซึ่งบริบทเหล่านี้อาศัยอยู่

เพื่อความเข้าใจชัดในเรื่องความสำคัญของบริบทแห่งสถานการณ์ (Context of situation) ศาสตราจารย์ Halliday, M.A.K. (2004 pp.33-34) ได้อธิบายว่าสถานการณ์สามารถแบ่งลักษณะได้ในแง่ของบริบท (Field) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Tenor) และช่องทางการสื่อสาร (Mode) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

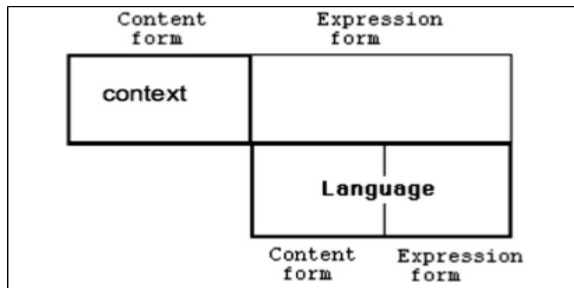
1. Field (บริบท) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ โดยเป็น (1) ธรรมชาติของกิจกรรมทางสังคมและสัญลักษณ์ทางความหมาย และ (2) ลักษณะของประสบการณ์ที่ตัวกิจกรรมเกี่ยวข้องซึ่งก็คือเรื่องราว (subject matter) หรือ หัวข้อ (Topic)

2. Tenor (ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล) หมายถึง คนที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์ ซึ่งแบ่งย่อยได้เป็น (1) บทบาทที่คนเหล่านั้นแสดงในกิจกรรมทางสังคมและสัญลักษณ์การสื่อความหมายซึ่งแบ่งย่อยได้เป็น (1.1) บทบาทเชิงสถาบัน (institutional roles) (1.2) บทบาททางสถานะ (status roles) เช่น อำนาจที่เท่าเทียมกันหรือไม่เท่าเทียมกัน (1.3) บทบาทเชิงการติดต่อสื่อสาร (contact roles) เช่น ความสนิทสนมคุ้นเคยโดยเริ่มจากคนแปลกหน้าจนกระทั่งไปถึงคนที่สนิทสนม และ (1.4) บทบาทเชิงมิติแห่งสัญลักษณ์ (sociometric roles) เช่น ความรู้สึก อาจจะเป็นกลางหรือกล่าวหา ความรู้สึกเชิงบวกหรือลบ และ

3. Mode (ช่องทางการสื่อสาร) หมายถึง บทบาทที่ถูกกำหนดโดยภาษาและระบบสัญลักษณ์อื่นๆ ในสถานการณ์ กล่าวคือ (1) ระดับของภาระงานระหว่างกิจกรรมทางสัญลักษณ์ (semiotic activities) และกิจกรรมทางสังคมที่จัดระดับมาจากกิจกรรมทางสัญลักษณ์ในฐานะเป็นสร้างแห่งสถานการณ์สำหรับกิจกรรมทางสังคมที่ตัวเอื้ออำนวย (2) ระดับของภาระงานระหว่างกิจกรรมทางภาษาศาสตร์และกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ (3) ช่องทางการสื่อสารด้านวัจนะ หมายถึง การเกริ่นนำในข้อความในบริบทเช่น การให้ข้อมูล การสั่งการ การอธิบายความ การยกตัวอย่าง หรือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การโน้มน้าว การส่งเสริมหรือกระตุ้น การหนุนนำ การโต้เถียงหรือการโต้แย้ง (4) การเปลี่ยนบทบาทในการสื่อสาร ได้แก่ การขยายความการพูด (dialogic) การพูดโดยผู้เดียว (monologic) (4) ช่องทางการสื่อสาร หมายถึง ภาษาเขียนหรือภาษาพูด (5) ช่องทางในการแสดงออก หมายถึง เสียงหรือรูปภาพ

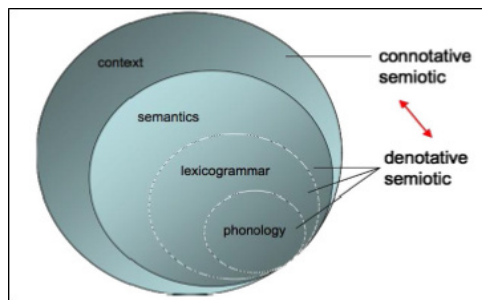
ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่า บริบทนั้นมีความสำคัญมากโดยเฉพาะในแง่สถานการณ์ ถ้ามีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมโดยอาศัยบริบทต่างๆ ก็เป็นที่เชื่อได้แน่นอนว่า การเรียนการสอนภาษาก็จะประสบความสำเร็จในทุกๆระดับ

ศาสตราจารย์ JR Martin แห่งมหาวิทยาลัยซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย (2014) ได้เน้นย้ำความสำคัญของภาษากับบริบทว่า เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันโดยธรรมชาติ โดยบริบทจะเป็นตัวกำหนดภาษา และอยู่เหนือความหมายในตัวภาษา เป็นชั้นความหมายที่อยู่ในระดับที่สูงกว่าภาษา ดังจะเห็นจากรูปภาพข้างล่างต่อไปนี้

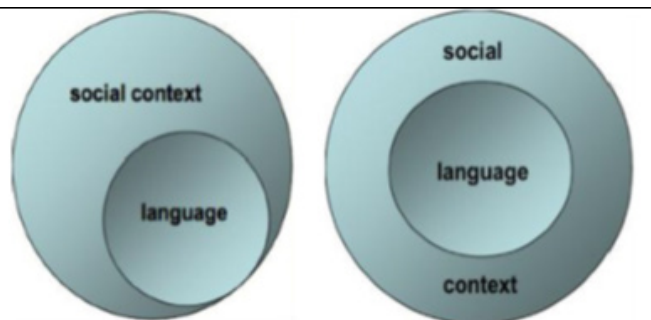

ภาพที่ 2 บริบทและภาษาที่ถูกตีความเป็นสัญลักษณ์ทางความหมาย (Context and language as interpreted connotative and denotative semiotics)

ในประเด็นดังกล่าว ศาสตราจารย์ JR Martin ได้กล่าวว่า สิ่งนี้จะเป็นประโยชน์ในการแยกแยะแนวคิดสองประการเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและบริบททางสังคม ซึ่งเราสามารถหมายถึงสิ่งที่อยู่เหนือกว่า (Supervenient) และสิ่งที่เป็นปัจจัยแวดล้อม (Curcumvinient) นั้นหมายความว่าแนวคิดเรื่องสิ่งที่อยู่เหนือกว่า เป็นสิ่งที่ถูกแนะนำเข้ามาในขณะที่บริบทถูกจัดให้เป็นชั้นแห่งความหมายที่สูงขึ้น (a higher stratum of meaning) และปัจจัยแวดล้อมจะมองภาษาในฐานะเป็นสิ่งที่ซ่อนอยู่ในบริบททางสังคมซึ่งได้รับการตีความเป็นภาษาศาสตร์พิเศษ (Extra-linguistics) แนวคิดนี้สามารถเห็นได้ในรูปภาพที่ 3 และ 4 ดังต่อไปนี้

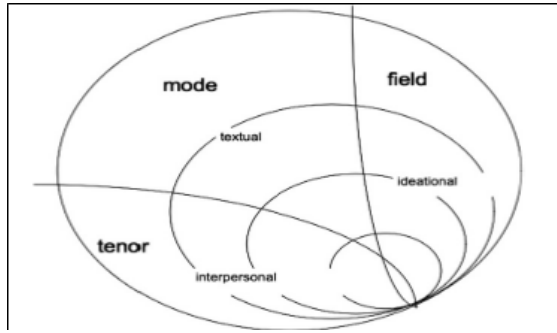

ภาพที่ 3 บริบทในฐานะที่เป็นชั้นแห่งความหมายที่สูงขึ้น (Context as a higher stratum of meaning (an SFL perspective))

ภาพที่ 4 แนวคิดเรื่องสิ่งที่อยู่เหนือกว่า(Supervenient) ซ้ำและสิ่งที่เป็นปัจจัยแวดล้อม (Curcumvenient) ขวา ในเรื่องภาษาและบริบท (Supervenient and Curcumvenient perspectives on language and context)

นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ Martin (2014, pp.12-16) ยังได้อภิปรายเพิ่มเติมว่า การสร้างภาษาและบริบท เกิดภายใต้ metafunction สามประการคือ Field (Ideational) บริบทที่เกิดขึ้น Mode (Textual) ช่องทางแห่งการสื่อสาร และ Tenor (Interpersonal) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งแสดงในรูปภาพที่ 5 ดังนี้

ภาพที่ 5 หน้าที่พิเศษหรือการสร้างภาษาและบริบท

(The metafunction or organization of language and context)

จากแผนภูมิดังกล่าว ศาสตราจารย์ JR Martin ได้อธิบายว่า ภาษาและบริบทมีความสัมพันธ์กันในทุกมิติ และสามารถจัดเป็นลำดับชั้นได้ดังแผนภูมิภาพต่อไปนี้

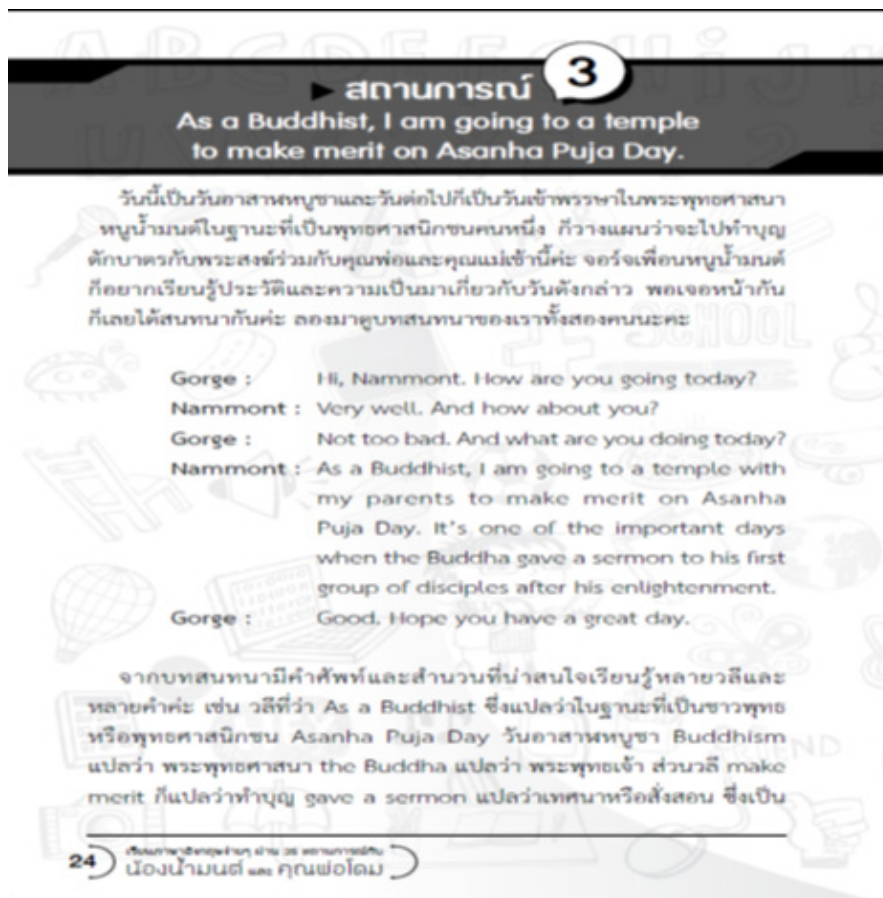
ภาพที่ 6 การปรากฏของโมเดลของบริบทที่แบ่งเป็นชั้น (The emergence of a stratified model of context)

	system	subsystem/instance type	instance
STRATIFICATION			
context	culture	institution situation type	situations
semantics	semantic system	register text type	[text as] meaning
Lexicogrammar	grammatical system	register text type	[text as] wordings

ภาพที่ 7 กรอบแห่งบริบท ความหมายและไวยากรณ์ระดับประโยคและคำซึ่งเสนอโดยศาสตราจารย์ Halliday (Halliday's 2002 instantiation/stratification matrix) อ้างถึงใน Martin (2014)

จากรูปภาพดังกล่าว ศาสตราจารย์ JR Martin ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ภาษาเกิดในบริบทของวัฒนธรรมและสถานการณ์โดยแบ่งเป็นชั้นได้สามระดับคือ บริบท (Context) ความหมาย (Semantics) และไวยากรณ์ (Lexicogrammar)

จากแนวคิดและกรอบหลักการดังกล่าว ผู้เขียนเชื่อว่าภาษานั้นเกิดในบริบทแห่งวัฒนธรรมและสถานการณ์ที่หลากหลาย กล่าวคือ วัฒนธรรมและสถานการณ์เป็นตัวกำหนดภาษาและการเกิดภาษา ภาษาในทุกระดับเกิดจากปัจจัยสองประการนี้ โดยเฉพาะอย่างบริบทแห่งสถานการณ์จะเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การสร้างภาษาขึ้นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังนั้น การให้ความสนใจในเรื่องบริบทแห่งวัฒนธรรมและสถานการณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อก้าวถึงบริบทแห่งสถานการณ์และด้วยความเชื่อดังกล่าวที่พัฒนานักภาษาศาสตร์ฝั่งตะวันตก ผู้เขียนได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษขึ้นมาเล่มหนึ่งชื่อว่า เรียนภาษาอังกฤษง่ายๆ ผ่าน 35 สถานการณ์กับน้องน้ำมนต์และคุณพ่อโดม Learn Easy English through 35 Situations with Nammont and Her Daddy (Dome) โดยใช้หลักบริบทแห่งสถานการณ์ (Context of situation) เป็นตัวกำหนดภาษาที่อิงเหตุการณ์/สถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเพื่อเป็นการยืนยันว่า ภาษาเกิดในบริบทแห่งสถานการณ์และการศึกษาหรือเรียนรู้ภาษาจากสถานการณ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์มาเพื่อประกอบและชี้ให้เห็นว่า สถานการณ์เป็นตัวกำหนดและสร้างภาษาได้อย่างไร

ภาพที่ 8 ตัวอย่างสถานการณ์ในการเรียนภาษาอังกฤษ จากหนังสือเรียนภาษาอังกฤษง่ายๆ ผ่าน 35 สถานการณ์กับน้องน้ำมนต์และคุณพ่อโดม Learn Easy English through 35 Situations with Nammont and Her Daddy (Dome) โดย ดร.อุตมกฤษฎี ศรีรินทร์ (2561)

ภาพที่ 9 ตัวอย่างสถานการณ์ในการเรียนภาษาอังกฤษ จากหนังสือเรียนภาษาอังกฤษง่าย ๆ ผ่าน 35 สถานการณ์ กับน้องน้ำมนต์และคุณพ่อ Learn Easy English through 35 Situations with Nammont and Her Daddy (Dome) โดย ดร.อุตมกฤษฎี ศรีรินทร์ (2561)

จากภาพดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนหนังสือสร้างภาษาสำหรับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษจากสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน โดยเป็นเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการทำบุญในพระพุทธศาสนา โดยเป็นสถานการณ์ที่พูดคุยกันระหว่าง Nammont และ Gorge ซึ่งเป็นตัวเดินเรื่องและสถานการณ์ในบทสนทนา จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าว จะพบว่า ภาษาสำหรับการทักทาย และการแสดงการกระทำที่จะทำในอนาคตถูกนำเสนอผ่านประโยคและคำพูดของผู้พูดทั้งสองคน และมีการอธิบายคำศัพท์และโครงสร้างเพิ่มเติมโดยผู้เขียน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า บริบทแห่งวัฒนธรรมและสถานการณ์จะเป็นตัวกำหนดและสร้างภาษาในบทสนทนาและนำไปสู่การเรียนรู้ภาษาในทั้งในระดับบริบท (context) ระดับความหมาย (Semantics) และระดับไวยากรณ์ (Lexicogrammar) และถ้าภาษาที่เกิดจากสถานการณ์มีปริมาณมากพอ ก็ยิ่งจะทำให้การเรียนรู้ภาษาในรูปแบบขยายความ (Dialogic expansion) มากขึ้นและนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จทางภาษาได้มากขึ้น ซึ่งหลักคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ได้เสนอในหลักการของการเรียนรู้ภาษาจากสถานการณ์ดังที่ได้เสนอแล้วในตอนต้นของบทความนี้ และในหลักการที่ศาสตราจารย์ Halliday, M.A.K. (1978 p.1) ที่ได้กล่าวว่า “If the context is theorized in linguistic terms as another stratum in the organization of language itself, this enables us to model its variation and complexity, taking account of the differing situational contexts for different levels and kinds of teaching/learning activities, as well as the processes and the institutions of education and the different cultures within which this are located.” (ถ้าบริบทถูกทำไปเป็นทฤษฎีทางคำศัพท์ภาษาศาสตร์ในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของระบบภาษาด้วยตัวมันเองแล้ว สิ่งนี้จะทำให้เราเกิดรูปแบบที่หลากหลายและความซับซ้อน โดยมุ่งสนใจไปที่บริบททางสถานการณ์ที่หลากหลายในแต่ละระดับและประเภทกิจกรรมของการเรียนการสอนและกระบวนการและระดับสถาบันศึกษาและวัฒนธรรมที่หลากหลายภายในซึ่งบริบทเหล่านี้่ออาศัยอยู่) ซึ่งอธิบายความได้ว่า ถ้าหากมีสถานการณ์ที่หลากหลาย ก็จะทำให้เราเห็นและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านภาษาให้กับผู้เรียนได้อย่างประสิทธิโดยมีตัววัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดภาษาอีกที

สรุป

จากการนำเสนอและอภิปรายเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยอาศัยสถานการณ์ (Situational Based English Language Learning Theory - SBELLT): อิทธิพลจากมุมมองทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่ในโลกตะวันตกสู่การบูรณาการในการสร้างทฤษฎีใหม่การเรียนรู้ทางภาษาในโลกฝั่งตะวันออก เราจะเห็นได้ว่าอิทธิพลและมุมมองของทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่ (Systemic Functional Linguistics) ในโลกฝั่งตะวันตกส่งผลต่อการบูรณาการการสร้างทฤษฎีการเรียนรู้ทางภาษาอังกฤษโดยอาศัยสถานการณ์ซึ่งผู้เขียนขอตั้งชื่อว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยอาศัยสถานการณ์ (Situational Based English Language Learning Theory - SBELLT) โดยมีหลักการ แนวคิดและสมมติฐาน 6 ประการคือ 1) การเรียนภาษาอังกฤษหรือภาษาเพื่อให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลายในเรียนรู้ซึ่งสถานการณ์ที่นำมาเรียนเรียนรู้หรือนำมาสอนนั้นเกี่ยวข้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตหรือการใช้ชีวิตที่เป็นปกติวิสัยของมนุษย์) 2) สถานการณ์การเรียนรู้ควรมีการตอบโต้สื่อสารที่เป็นการสื่อสารสองทาง (Two – way communication) เพื่อให้เกิดการขยายการพูดคุยหรือการเรียนรู้โดยมีตัวภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารซึ่งนำไปสู่การขยายความของการพูดคุย (dialogic expansion) ของบทสนทนาหรือการเรียนรู้มากขึ้น 3) สถานการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและน่าสนใจจะนำไปสู่การเรียนรู้ทางภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะภาษาที่เกิดจากการเรียนรู้ เกิดจากตัวสถานการณ์เป็นตัวกำหนดโดยมีโครงสร้างทางภาษาที่เกิดจากการเรียนรู้จากสถานการณ์จะเป็นโครงสร้างที่เน้นหน้าที่ทางภาษา (Functions) มีวัตถุประสงค์ของหน้าที่ทางภาษาที่ชัดเจนเพื่อการสื่อสาร เป็นหน้าที่ทางภาษาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันหรือกิจกรรมทางสังคม (Social activities) 4) ความยาวหรือปริมาณของตัวภาษาที่มากพอที่เกิดจากสถานการณ์มีผลต่อการเรียนรู้ในแง่ของการขยายความหมายของตัวภาษาที่ปรากฏในสถานการณ์ซึ่งช่วยส่งเสริมกระบวนการคิด การวิเคราะห์และวิจารณ์กับตัวผู้เรียน 5) การฝึกภาษาจากสถานการณ์บ่อยๆ มีผลต่อความสำเร็จและความคงทนในการจดจำและการเรียนรู้ การฝึกและความคุ้นเคยจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ทางภาษาได้ดีกว่า การไม่ฝึกหรือความไม่คุ้นเคยกับสถานการณ์ที่เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนมีผลต่อการเรียนรู้ทางภาษา 6) สถานการณ์ที่ใกล้ตัวหรือเกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมีผลต่อการเรียนรู้ดีกว่าสถานการณ์ที่ไกลตัวและที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคย กล่าวคือประสบการณ์หรือความรู้เดิม (Poirier knowledge and experience) มีผลและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนได้ดีกว่าสถานการณ์ที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคย

จากหลักการและแนวคิดในทฤษฎีใหม่ดังกล่าว ผู้เขียนเชื่อว่า การเรียนรู้ภาษาอังกฤษหรือภาษาให้ได้ดีและมีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ต่างๆ ทางสังคม ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ไม่จำเป็นต้องเป็นวัฒนธรรมจากฝั่งประเทศตะวันตกเพียงอย่างเดียว กล่าวคือ การเรียนรู้ภาษาอังกฤษหรือภาษาสามารถเกิดขึ้นได้ในวัฒนธรรมจากฝั่งประเทศในตะวันออกด้วย ดังนั้น การผสมผสานหรือการบูรณาการ (Integration) การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์และวัฒนธรรมต่างๆ ทั้งจากฝั่งตะวันตกและตะวันออกจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ นักภาษาศาสตร์ครูอาจารย์ด้านภาษาควรคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้เมื่อต้องสอนหรือส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษหรือภาษาให้กับผู้เรียนทั้งในแง่การสร้างสื่อการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ภาษา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักว่า ความหลากหลายของบริบทแห่งสถานการณ์และวัฒนธรรมมีผลต่อการเรียนรู้และความสำเร็จของผู้เรียนในทุกระดับ ดังเช่นที่ศาสตราจารย์ M.A.K, Halliday (1978, p.17) กล่าวไว้ว่า

“When we talk of the cultural context for language education, we have to go beyond the popular notion of culture as something defined solely by one’s ethnic origins. All of us participate in many simultaneous cultures; and language education is the principal means by which we learn to do so”. จากข้อความดังกล่าว สามารถอธิบายความและสรุปได้ว่า เมื่อเราพูดถึงบริบททางวัฒนธรรมในเรื่องการ

ศึกษาทางภาษา เราต้องไปให้ไกลกว่า คำว่าลักษณะของวัฒนธรรมที่เป็นที่นิยมที่คือบางสิ่งที่ถูกนิยามทั้งหมดโดยเพียงแค่วัฒนธรรมของชาติเพียงกลุ่มเดียว แต่เราทั้งหมดคาดหวังที่จะเห็นวัฒนธรรมที่หลากหลายต่อเนื่องและการศึกษาทางภาษาคือวิธีการที่สำคัญที่เราเรียนรู้ที่จะทำเช่นนั้น ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงการเรียนรู้ภาษาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การให้ความสนใจกับบริบทแห่งสถานการณ์วัฒนธรรม (Context of culture) และบริบทแห่งสถานการณ์ (Context of situation) จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ภาษาและจะทำให้เราเข้าใจบริบทต่างๆแห่งการใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- วิโรจน์ อรุณมานะกุล ทฤษฎีภาษาศาสตร์ (2559) ทฤษฎีภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุดมกฤษฎี ศรีนนท์ (2561) เรียนภาษาอังกฤษง่ายๆ ผ่าน 35 สถานการณ์กับน้องน้ำมนต์และคุณพ่อโตม Learn Easy English through 35 Situations with Nammont and Her Daddy (Dome) บริษัท เพชรเกษมการพิมพ์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด
- Halliday, M.A.K. (1978) *Language as a Social Semiotic*. London: Edward Arnold.
- Halliday, M.A.K. (1999) in *Text and Context in Functional Linguistics* edited by Mohsen Ghaddesy, John Benjamins Publishing Company.
- Halliday, M.A.K. (2014). *Halliday's Introduction to Functional Grammar. The Fourth Edition* revised by Christian M.I.M. Matthiessen, Routledge.
- Richards, J. ; Rodgers, T. (1986) *Approaches and Methods in Language Teaching: A description and analysis*. Cambridge University Press.
- Oxford reference (2018) retrieved from <http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803095634862>
- Martin, JR (2014) *Evolving Systemic Functional Linguistics beyond the clause*. *Functional Linguistics*, 20104, 1:3

การสร้างความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ The Development of Confidence in English Speaking Using Role Playing Method

คัมภีรภาพ คงสำรวาย¹ ไพโรจน์ บัวสุข² ธนกร ชูสุขเสริม³
Kampheeraphap Kongsamruay¹ Pairote Buasook² Thanakorn Choosukhserm³

1 อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

2 รองศาสตราจารย์, ประธานหลักสูตร สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

3 อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติ Role Playing Method ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จำนวน 13 คน โดยใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียวก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบประเมินความมั่นใจจากผู้เรียนจำนวน 13 คน และผู้สอนจำนวน 3 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้เรียนมีคะแนนความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียน มากกว่า ก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 2.53 และหลังเรียนเท่ากับ 4.42 มีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน โดยอาจารย์ผู้สอน 3 ท่าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 2.62 และหลังเรียนเท่ากับ 4.44 สำหรับนักเรียนหลังจากที่ใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ พบว่า ข้อที่ 5 “ข้าพเจ้าไม่กลัวว่าข้าพเจ้าจะพูดผิด” เป็นข้อที่ได้คะแนนมากที่สุดเท่ากับ 4.69 รองลงมาคือข้อที่ 7 และ 10 “ข้าพเจ้ามีความมั่นใจเมื่อต้องใช้ภาษาอังกฤษ” และ “ข้าพเจ้าจะใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารทุกครั้งหากมีโอกาส” เท่ากับ 4.53 ในส่วนการประเมินจากอาจารย์พบว่า ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ ข้อที่ 9 “ผู้เรียนไม่หลีกเลี่ยงในการตอบคำถามเป็นภาษาอังกฤษ” เท่ากับ 4.65 จากการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้เรียนมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2. ผู้เรียนมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับ ดีมาก

คำสำคัญ: บทบาทสมมติ, การพูดภาษาอังกฤษ

Abstract

The objectives of this research were to study and compare the confidence of English speaking by using the Role-Playing method before and after of the first year students in Bachelor of Arts (English).

The population were 13 students in Bachelor of Arts (English) at Mahamakut Buddhist University Isan Campus and the researcher applied experimental research in a group pretest-posttest to find the confidence of English speaking. The researchers used the questionnaires to collect the data from 13 students and 3 teachers and analyzed by mean, standard deviation and t-test dependent statistics.

The results were as follows:

1. The students' posttest was higher than pretest. The mean scores on English speaking in pretest were 2.53 and posttest were 4.42 and the mean scores on English speaking from three teachers in pretest were 2.62 and posttest were 4.44. After using Role-Playing method, it was found that the highest score was 4.69 in the number 5 "I don't worry about what my mistake to speak". The second was 4.53 in the number 7 and 10 "I'm confident to use the English language." and "I would like to use the English language to communicate if I have a chance." In the part of teacher analysis, it was found that the highest was 4.65 in the number 9 "The students don't avoid to answer the question in the English language." In comparison between pretest and posttest, it was found that the students had the confidence to speak the English language by applying Role-Playing method with the statistical significance at the 0.05 level.

2. The student's confidence in English speaking by using Role-Playing method was in the highest level.

Keywords: Role-Playing method, English speaking

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นภาษากลางที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศต่างๆอย่างกว้างขวาง ประกอบกับประเทศไทยเองเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียน จากระดับการใช้ภาษาอังกฤษของประเทศไทยเอง จากผลสำรวจความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ประจำปี 2560 โดย Education First (EF) สถาบันภาษาระดับโลก พบว่า การใช้ภาษาอังกฤษทั้งการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ของคนไทยอยู่ในระดับที่ 53 จากทั้งหมด 80 ประเทศ และอยู่ในอันดับที่ 15 ในเอเชีย จากทั้งหมด 20 ประเทศ โดยคะแนนเฉลี่ยของคนไทยอยู่ที่ 49.78 จาก 100 คะแนน ผลสำรวจล่าสุดระบุ 10 ประเทศที่มีศักยภาพด้านการใช้ภาษาอังกฤษต่ำที่สุดของโลกในเวลานี้ ประกอบด้วย ลาว อิรัก ลิเบีย กัมพูชา แอลจีเรีย แคเมอรูน คูเวต อังโกลา ซาอุดีอาระเบีย และมองโกเลีย ขณะที่ 10 ประเทศที่มีได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ แต่มีอันดับคะแนนความสามารถด้านภาษาอังกฤษสูงสุด คือ เนเธอร์แลนด์ ตามมาด้วยสวีเดน เดนมาร์ก นอร์เวย์ สิงคโปร์ ฟินแลนด์ ลักเซมเบิร์ก แอฟริกาใต้ เยอรมนี และออสเตรีย ปัญหาดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับทัศนะของ บุญเลิศ วงศ์พรหม (2559) อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยศรีปทุม ที่ได้แสดงทัศนะไว้ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจว่า "ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญที่มาพร้อมกับความคาดหวังว่า การแข่งขันจะเป็นไปอย่างเสรีในประชาคมอาเซียน ในเบื้องต้นก่อนที่จะค่อยๆ เชื่อมโยงไปสู่ประชาคมโลก เป็นลำดับถัดไปแต่พอหันมาพิจารณาศักยภาพการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยแล้ว ก็ต้องใจหาย ประสิทธิภาพที่ควรมาพร้อมกับค่าแรงหรือเงินเดือนที่สูงขึ้น กลับไม่มีภาษาอังกฤษของคนไทยที่เกิดอาการอักเสบในวันนี้ แม้ว่าเด็กไทยจะมีโอกาสเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น ทั้งจากครูผู้สอนและสื่อหลากหลาย แต่เครื่องหมายคำถามที่ว่าทำไมยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ว่า ทั้งที่เด็กไทยปัจจุบันมีตัวช่วยมากมาย มีโอกาสได้สัมผัสและพัฒนาภาษาอังกฤษมากกว่าเก่าก่อน แต่ไหนผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการประเมินโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ) กลับยังคงอยู่ในกลุ่มวิชาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (23.98) ด้วยประสิทธิภาพที่ตกต่ำ ทำให้ผู้กำหนดชะตาการศึกษาไทย โดย พลเอกดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีนโยบายเพิ่มจำนวนชั่วโมงในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาจาก 40 ชั่วโมงเป็น 200 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา ซึ่งกำหนดให้มีการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษทุกวันเพื่อความต่อเนื่องในการเรียนรู้ ระยะเวลาผนวกกับความถี่ในการฝึกฝน คาดว่าจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจดจำได้ดี อย่างไรก็ตาม ปัจจัยสำคัญที่สุดคือครูต้องเก่ง ปริมาณครูต้องเพียงพอ ที่ผ่านมามีจำนวนครูภาษาอังกฤษในแต่ละโรงเรียนกลับไม่สอดคล้องกับปริมาณนักเรียน บางแห่งนำครูที่ไม่ได้จบภาษาอังกฤษโดยตรงมาสอนย่อมเกิดปัญหา ครูก็ขาดความมั่นใจในการสอนนักเรียนก็ไม่ได้รับประโยชน์เต็มที่ ดังนั้นการนำครูมาอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูและแกนนำด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ถือเป็นกิจกรรมที่น่าสนับสนุน เพราะครูจะได้แนวคิดในการสอนจากวิทยากรที่เก่งๆ เข้าใจในวิธีการสอนและสามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจเด็กได้ตลอดคาบเรียน"

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนภาษาอังกฤษ ให้กับนักศึกษามหาวิทยาลัย ด้วยวิธีการสอนหลายรูปแบบ ในปัจจุบัน มีเทคนิควิธีการสอนใหม่ๆเกิดขึ้นอย่างมากมายทั้งจากต่างประเทศและในประเทศ เช่น

Audio-Visual Material of Instruction Method: วิธีสอนแบบใช้สื่อทัศนวัสดุ เป็นวิธีการสอนที่นำอุปกรณ์สื่อทัศนมาประยุกต์บูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เครื่องช่วยทางสังคม อีเลิร์นนิ่ง รูปภาพ วีดีโอ เป็นต้น

Committee Work Method: วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน เป็นวิธีการสอนโดยผู้สอนเป็นผู้มอบหมาย ให้ผู้เรียนเกิดการ ทำงานแบบร่วมมือกัน ซึ่งอาจสามารถแบ่งกลุ่มและกระจายความถนัดที่เป็นลักษณะเฉพาะแต่ละคน อยู่ในกลุ่มต่างๆ เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน การทำงานเป็นทีม การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นๆ หรือเรียกอีกชื่อ ว่า Corroborative Learning วิธีสอนแบบร่วมมือร่วมใจ

Content-Based Instruction: การสอนภาษาโดยใช้เนื้อหาเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ เป็นการสอนที่มีการชูเนื้อหาที่เป็นประเด็นซึ่งอาจจะเป็นเนื้อหาในปัจจุบันหรือเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสนใจและมีประสบการณ์มาก่อน เพื่อชักจูงและบูรณาการเข้ากับเนื้อหา ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนแม้ว่าผู้เรียนจะไม่ได้อยู่ในสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมนั้นๆ

Dalton Laboratory Plan: วิธีสอนแบบดัลตัน เป็นการสอนที่เน้นการใช้ห้องทดลอง Laboratory ผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อที่สนใจตามความสนใจของตน ขึ้นมาเรียนรู้ก่อนได้ ไม่มีการจัดลำดับก่อนหลังและเป็นการให้สิทธิเสรี ตามความชอบของผู้เรียน มีการติดตามความคืบหน้าการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะ ทำให้ผู้เรียนรู้จักแบ่งเวลา มีความรับผิดชอบ และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

Discussion Method: วิธีสอนแบบอภิปราย เป็นการสอนที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างการสื่อสารระหว่างผู้เรียนและระหว่างผู้สอน เคารพความคิดเห็นของผู้อื่นๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ โดยมีผู้สอนเป็นผู้ควบคุมให้เป็นไปตามกรอบและเป้าหมาย ซึ่งจะ เป็นการกระตุ้นความสนใจในการเรียน ประกอบด้วย ผู้ดำเนินการอภิปราย ผู้เสนอปัญหาหรือเนื้อหา ผู้ซักถาม ผู้สรุปประเด็น เป็นต้น ซึ่งในบางครั้งผู้สอนหรือผู้เรียนก็สามารถเป็นได้หลายบทบาทได้ ขึ้นอยู่กับการประยุกต์ใช้ตามบริบทในการเรียนรู้ครั้งนั้นๆ

Demonstration Teaching Method: วิธีสอนแบบสาธิต เป็นการสอนที่ผู้สอนเป็นผู้สาธิต เพื่อสอนหรืออธิบายในสิ่งที่เป็นนามธรรมเป็นสิ่งที่ เป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดประสบการณ์ตรง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นผู้สอน จะต้องเป็นผู้สาธิตเพียงอย่างเดียว ผู้สอนสามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้สาธิตได้ ซึ่งวิธีการนี้ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพและเกิดการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว

Experiential Learning: การสอนที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นการสอนที่เน้นหนักในแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้จะต้องเกิดขึ้นจากการลงมือทำ เพื่อให้เกิดความพยายาม การคิดวิเคราะห์ ทักษะความสามารถ ซึ่งผู้เรียนจะเกิดประสบการณ์ตรงและสามารถจดจำได้ดีกว่า สอดคล้องกับคำพูดของ John Dewey ที่กล่าวไว้ว่า Learning by Doing

Four Noble Truth Teaching Method: วิธีสอนแบบอริยสัจ 4 เป็นวิธีการสอนตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดกระบวนการแสวงหาความรู้ ความจริง ตามหลักอริยสัจ 4 ประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค โดยเปรียบเทียบกับขั้นตอนในการสอนได้ดังนี้ 1.อะไรคือปัญหา (สิ่งที่ต้องการรู้): ทุกข์ 2. สาเหตุของปัญหา (การตั้ง สมมติฐาน): สมุทัย 3. การลงมือแสวงหาความรู้ (การปฏิบัติการทดลอง): นิโรธ 4. การวิเคราะห์และสรุปเป็นแนวทาง: มรรค

Herbart Method: วิธีสอนแบบแฮร์บาร์ต เป็นวิธีการสอนโดยสร้างการเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เดิม และประสบการณ์ใหม่ โดยมีการจัดลำดับการสอนจากง่ายไปยาก โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่ง โดยเมื่อผู้เรียนได้เกิดการตกผลึกประสบการณ์ ความรู้จะได้รับการขยายขอบเขตออกไป โดยการผสมความรู้เดิมและความรู้ใหม่ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้กับสถานการณ์ใหม่ๆได้ โดยกลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและเสนอไว้คล้ายๆ กัน ได้แก่ แฮร์บาร์ต, จอห์น ล็อค และวิลเฮล์ม วุ้นท์

Inductive Method: วิธีสอนแบบอุปนัย หรือ (Button Up) เป็นการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นฐาน คิดวิเคราะห์ เกิดเป็นความรู้ใหม่ โดยเริ่มจากสังเกต (Observations Measures) การสร้างรูปแบบ (Identifying Pattern) การตั้งสมมติฐาน (Hypothesis) ทฤษฎี/ความรู้ (Theory/Knowledge)

Inquiry Process: การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เป็นสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นวิธีการหนึ่ง ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ คิดและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง อย่างมีระบบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยมีผู้สอนเป็นผู้จัดบรรยากาศ การสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และเน้นให้ผู้เรียนแก้ปัญหาโดยใช้การทดลอง

Integration Instruction: การสอนแบบบูรณาการ การเชื่อมโยงความรู้หนึ่งกับอีกความรู้หนึ่ง ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย เกิดเป็นความรู้ใหม่ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน จำแนกได้เป็น 2 ประการ คือ การบูรณาการในความรู้ที่คล้ายกัน และ การบูรณาการระหว่างความรู้ที่แตกต่างกัน

Laboratory Method: วิธีสอนแบบปฏิบัติการหรือการทดลอง เป็นการสอนแบบเสริมสร้างความเข้าใจ นำเอาทฤษฎีที่ได้เรียนรู้นำมาทดลองให้เห็นจริง สร้างประสบการณ์และองค์ความรู้ใหม่แก่ผู้เรียนและส่งเสริมการแก้ปัญหา

Learner-Centered Approach: การสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ มีการตื่นตัวและแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง จากเรื่องที่ตนเองสนใจมีความใกล้เคียงกับเนื้อหาและเป้าหมายของผู้สอน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ

Lecture Method: วิธีสอนแบบบรรยาย เป็นวิธีที่ผู้สอนใช้ในสอนให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ครั้งละหลายๆ ใช้เวลาไม่มากนักจึงจัดเป็นวิธีสอนที่ประหยัดเวลาในการเรียนการสอนได้ มีซักถาม อภิปราย และประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน การบรรยายเป็นวิธีถ่ายทอดความรู้ที่ใช้ตั้งแต่สมัยโบราณ แต่สิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง คือ ความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดของผู้บรรยาย

Micro-Teaching Method: วิธีสอนแบบจุลภาค เป็นวิธีสอนที่ยึดหลักการย่อส่วน ทั้งขนาดของชั้นเรียน ระยะเวลาที่สอน และชนิดของทักษะ ใช้เวลาไม่นาน ในการฝึกทักษะแต่ละชนิด การสอนแบบจุลภาคจึงเป็นการฝึกทักษะการสอนในสถานการณ์ย่อส่วนจากสถานการณ์จริงๆ และมีการบันทึกข้อมูลการสอนและข้อมูลผู้เรียนด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง

Natural Method: วิธีธรรมชาติ เป็นการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้จากวิถีธรรมชาติ โดยมากจะใช้กับการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาที่สองหรือภาษาเป้าหมายเกิดขึ้นเหมือนการเรียนรู้ภาษาแม่ ใช้ทักษะการพูดเป็นวิธีการสอน ไม่จำเป็นต้องมีการแปล เป็นการสอนวิธีนี้เน้นที่การฟังและพูด โดยเน้นการใช้สื่อของจริง เจ้าของภาษาจริง โดยเลียนแบบการสอนและการเรียนรู้ของทารกและเด็กเล็ก ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดการจดจำในระยะยาว

Pattern Seeking: การค้นหารูปแบบ เป็นวิธีการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนการสังเกต สังเกต วิเคราะห์ บันทึก และตกผลึกเป็นรูปแบบจากข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นความรู้ใหม่ประสบการณ์ใหม่ จากประสบการณ์เดิมความรู้เดิมที่คล้ายๆกัน

Project-Based Learning: การสอนที่เน้นการเรียนรู้จากการทำโครงการ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือดำเนินการกิจกรรมนั้น เป็นกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนเกิดการวางแผน เรียนรู้ และแก้ไขปัญหา ทั้งโครงการเดี่ยวและโครงการกลุ่ม ที่จะนำมาสู่การสรุปความรู้ใหม่

Role Playing Method: วิธีสอนแบบแสดงบทบาท เป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ประสบกับสถานการณ์จริงในสถานการณ์ของการ สมมติ โดยจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้

ทดลองและเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนอย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะต่างๆ สร้างสถานการณ์ขึ้นมาให้คล้ายกับสภาพความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนได้เตรียมการล่วงหน้า หรือ ไม่มีการเตรียมการล่วงหน้า

Scientific Method: วิธีสอนแบบวิทยาศาสตร์ เป็นวิธีสอนที่ให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ประกอบด้วยวิธีการแก้ปัญหาที่มีขั้นตอน มีเหตุมีผล มีการรวบรวมข้อมูลมีการทดลอง วิเคราะห์และสังเคราะห์ และสรุปผล และสืบหาความจริงและองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง

Self-Study Method: วิธีสอนแบบศึกษาด้วยตนเอง เป็นวิธีสอนแบบศึกษาด้วยตนเอง เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิชาด้วยตนเอง ได้แก่ การศึกษาจากหนังสือ การลงมือปฏิบัติ การศึกษานอกสถานที่ หรือกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ประสบการณ์เป็นต้น การสอนวิธีนี้บางครั้งเรียกว่าวิธี หรือที่เรียกว่า **Discovery Method** ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาและเพิ่มเติมความรู้ของตนเองได้ตลอดชีวิต

Supervised Plan: วิธีสอนแบบนิเทศ เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ซึ่งสามารถจัดเป็นกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม โดยผู้สอนเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและแนะนำและติดตามในการเรียนรู้ของผู้เรียน

Task base Learning: การเรียนรู้ตามภาระงาน เป็นวิธีการเรียนสอน แบบภาระงาน คือ กิจกรรม ภาระงาน หรือ เกมส์ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนบรรลุผลที่แท้จริง ได้แก้ปัญหา แบ่งปันและเปรียบเทียบประสบการณ์ โดยผ่านกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยงาน มีผู้สอนเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของผลของการจัดกิจกรรม

Team Teaching Method: วิธีสอนแบบทีม เป็นการสอนที่มีครูอย่างน้อย 2 คน ซึ่งอาจแบ่งเป็น ครูอาวุโส (Senior Teacher) ครูประจำ (Master Teacher) และครูช่วยสอน (Co-operative Teacher) ร่วมมือกันเตรียมการสอนอย่างใกล้ชิดและสอนนักเรียนร่วมกันในห้องเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกัน การสอนแบบนี้ได้ผลดีถ้าครูหัวหน้าทีมและครูร่วมทีมมีร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานอย่างดี โดยในทางปฏิบัติยังสามารถยืดหยุ่นได้โดยให้สาขาวิชาซึ่งหมายถึง อาจารย์ที่เลี้ยงสามารถเลือกวิธีปฏิบัติในรายละเอียดต่างๆ ได้ตามความเหมาะสม ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการสอนแบบ **Tutorial Method** วิธีการสอนโดยใช้ครูที่เลี้ยง

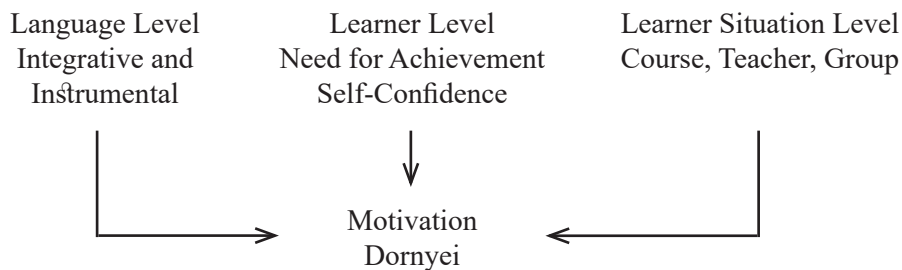
Unit Teaching Method: วิธีสอนแบบหน่วย เป็นวิธีสอนแบบหน่วย โดยนำเนื้อหาวิชาหลายวิชามาสัมพันธ์กันมาบูรณาการเป็นหน่วยการเรียนรู้ใหม่ มียืดหยุ่น โดยไม่คำนึงถึงรายวิชา ซึ่งนักเรียนอาจเรียนหลายๆวิชาพร้อมๆกันภายใน 1 หน่วย

Winnetka Plan: วิธีสอนแบบวินเนทกา เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เรื่องวิธีการสอนแบบวินเนทกา เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสามารถของตัวเอง ถ้านักเรียนใดพร้อมก็สามารถเรียนบทต่อไปไม่ต้องรอเพื่อน ส่วนนักเรียนที่ยังไม่พร้อมก็เรียนซ้ำในบทเรียนเดิม โดยมากจะพบการประยุกต์ใช้ในบทเรียนออนไลน์ โดยจะมีการทดสอบเบื้องต้นว่าผู้เรียนอยู่ในระดับใด และจะกระโดดไปอยู่ที่เนื้อหาที่มีความเหมาะสมของผู้เรียน โดยไม่จำเป็นต้องรอเรียนในเรื่องเดียวกันกับผู้เรียนคนอื่น

Whole Language Approach: การสอนที่คำนึงถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับภาษา เป็นการสอนให้ผู้เรียน เรียนรู้ภาษาแบบให้ไปไปตามธรรมชาติ ที่ไม่ได้เน้นเรื่องการสะกดคำหรือท่องจำตัวอักษร และให้ครอบคลุม การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ตามลำดับ ด้วยวิธีการผสมผสาน เป็นการเรียนรู้ภาษาผ่านเรื่องราว ประสบการณ์ หรือที่เรียกว่า การศึกษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ฝึกถ่ายทอดเรื่องราวด้วยการพูดและการเขียน ซึ่งคล้ายคลึงกับ **Natural Method: วิธีธรรมชาติ**

การสร้างเชื่อมั่นในการใช้ภาษาอังกฤษ โดยวิธีการหลายรูปแบบ ซึ่งมีข้อดีข้อด้อยแตกต่างกัน โดยหลักสำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ เรื่อง อธิติบาท 4 เมื่อใครรักในสิ่งใดก็ย่อมจะทำสิ่งนั้นได้ดี ภาษาบาลีเรียกว่า ฉนท ในความเป็นครูผู้สอน จึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ในการทำให้ผู้เรียนรักในสิ่งที่เรียน

นั่นคือ การสร้างแรงจูงใจ ซึ่งมีหลายทฤษฎีทั้งต่างประเทศและในประเทศ รวมถึงงานวิจัยอีกหลายๆ ชิ้น เช่น กลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจในการเรียนภาษาต่างประเทศ Dornyei (1994,2001b) กล่าวไว้ว่า รูปแบบของแรงจูงใจในการเรียนภาษาต่างประเทศมี 3 ระดับ คือ ระดับภาษา ระดับผู้เรียนและระดับสถานการณ์ในการเรียน โดยในระดับที่ 3 ประกอบไปด้วย องค์ประกอบแรงจูงใจในด้านตัวเนื้อหารายวิชา องค์ประกอบด้านครูผู้สอน และองค์ประกอบด้านกลุ่มผู้เรียน

ภาพที่ 1 รูปแบบการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของ Dornyei

เช่นเดียวกับ การ์ตเนอร์และแลมเบิร์ต(1972) ที่เสนอไว้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ดังนี้

1. เจตคติ (Attitude) เช่น เจตคติต่อเนื้อหาวิชาที่เรียน ซึ่งเจตคติเหล่านี้ได้รับจากการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางบ้าน (home environment) ได้แก่ การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน ภายในครอบครัว การได้เปรียบด้านฐานะทางเศรษฐกิจ (economic advantage) การสนับสนุนทางด้านบรรยากาศภายในครอบครัว การได้รับการส่งเสริมจากกลุ่มเพื่อน ตัวครูและวิธีการสอนของครูจะมีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดเจตคติต่างๆในตัวนักเรียน ถ้าครูมีทักษะการสอนภาษาที่เก่งและสามารถกระตุ้นเด็กให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกอยากเรียนตลอดจนมีวิธีการสอนที่น่าสนใจ จะช่วยให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาได้

2. ความถนัดทางภาษา (Language aptitude) ความถนัดทางภาษาเป็นสิ่งที่มิมาแต่กำเนิดการฝึกฝนทางภาษา (Language training) นั้นไม่มีอิทธิพลต่อความถนัดทางภาษา

3. การได้รับการส่งเสริมจากบิดามารดา (Parents' support) การส่งเสริมของบิดามารดาจะก่อให้เกิดความชื่นชอบของบุตรหลาน ถึงแม้ว่าการส่งเสริมของบิดามารดาของผู้เรียนไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียนแต่ถือว่ามีผลสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือทางสังคม ตัวหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

4. ฐานะทางเศรษฐกิจ (Economic level) คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง เด็กที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำมักเป็นเด็กที่มีผลการเรียนต่ำรวมถึงการมีผลการเรียนภาษาต่างประเทศต่ำด้วย

5. ระดับสติปัญญา (Intellectual level) โดยทั่วไปสติปัญญาจะมีผลในการเรียนภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สองที่เน้นการฟังและการสื่อสาร

6. นิสัยการเรียน (Habit of studying) นิสัยในการเรียนดีเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำงานร่วมกับแรงจูงใจเชิงบูรณาการในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศ

7. เพศ (Sex) การทำวิจัยกับนักเรียนในรัฐหลุยส์เซียนา มลรัฐเมนและรัฐคอนเนคติกัต ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เรียนภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาที่สอง พบว่าเด็กผู้หญิงมีความแตกต่างจากเด็กผู้ชายในเรื่องเจตคติและพัฒนาการของทักษะการเรียนรู้ภาษาที่สอง โดยเด็กผู้หญิงจะมีพัฒนาการในเรื่องดังกล่าวดีกว่าเด็กผู้ชาย

8. ความรู้เดิม (Knowledge background) เป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปัจจุบัน เห็นได้จากผลการวิจัยถึงผลความรู้เดิมของนักเรียนเมื่อมีนิตาประเทศฟิลิปปินส์ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษา

ที่สอง พบว่า ระดับผลการเรียนเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมาเข้าไปอยู่ในปัจจัยตัวที่ 1 (factor 1) เช่นเดียวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปัจจุบัน

9. คุณภาพการสอน (Quality of teaching) การสอนที่ ดีจะก่อให้เกิดเจตคติที่ดีตลอดจนช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียนอีกด้วย

10. โอกาสในการเรียนรู้ (Opportunity of learning) โอกาสในการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนภาษาต่างประเทศ โอกาสดังกล่าวคือการได้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง เช่น การเดินทางไปต่างประเทศซึ่งต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร การได้พูดคุยสนทนากับชาวต่างชาติเป็นภาษาอังกฤษ การได้มีโอกาสในการเรียนภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน เช่น การได้ดูรายการโทรทัศน์ภาคภาษาอังกฤษตลอดจนการเข้าร่วมในกิจกรรมทางภาษาหรือการเข้าค่ายอบรมภาษาอังกฤษ เป็นต้น โอกาสเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สองประสบความสำเร็จในการเรียนมากขึ้น ฦภัทร วุฒิวงศา (2557) อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ได้สรุปไว้ในวารสารนักรับบริหาร Executive Journal ไว้ว่า ภาษาอังกฤษนับวันจะทวีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตมากขึ้น แต่ทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงอยู่เสมอเมื่อเทียบกับศักยภาพของนักศึกษาชาติอื่นๆ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมให้แก่นักศึกษาเพื่อที่จะสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้สอนภาษาอังกฤษจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ ควรให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจในภายในและภายนอกให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน โดยการให้คำแนะนำถึงประโยชน์ของการนำทักษะภาษาอังกฤษไปใช้ในการทำงาน เพื่อกระตุ้นให้มีแรงจูงใจเชิงบูรณาการและแรงจูงใจในเชิงเครื่องมือ ผู้เรียนจะได้มีความสนใจตั้งใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ส่งผลให้พัฒนาตนเองจนมีความชำนาญในการใช้ภาษาอังกฤษตามที่ตนคาดหวัง บทบาทสำคัญที่ต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนจึงขึ้นอยู่กับทั้งผู้สอนและตัวผู้เรียน โดยผู้สอนใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างแรงจูงใจ 3 ระดับ คือ ระดับภาษา ระดับผู้เรียน และระดับสถานการณ์ในการเรียน เช่น ให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา การสร้างบรรยากาศสนุกสนานในการเรียน การใช้วิธีการสอนที่น่าสนใจและทันสมัย การมอบหมายงานที่ท้าทายและการกล่าวชมเชยยกย่องมากกว่าติเตียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษและเล็งเห็นประโยชน์จากการเรียนที่จะเกิดแก่ตนในอนาคต นอกจากนี้ ผู้สอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง ทั้งแบบทางตรงและทางอ้อมด้วย หากผู้สอนได้นำกลยุทธ์ทั้งการสอนและกลยุทธ์การเรียนรู้มาใช้ น่าจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนมากขึ้นจนสามารถพัฒนาให้มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ตลอดจนเป็นการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในอนาคตด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อพัฒนาความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาโดยใช้บทบาทสมมติ Role Playing Method

วิธีดำเนินการวิจัย

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 13 คน อาจารย์จำนวน 3 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบแน่นอน (Finite Population) เป็น นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 13 คน อาจารย์จำนวน 3 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.2.1 บทสนทนา 7 อาชีพ ได้แก่ Receptionist, Doctor, Air Hostess, Teacher, Guide, Taxi Driver และ Preacher โดยนักศึกษา 1 คน จะตัวแสดงเป็นตัวหลัก 2 อาชีพ และเป็นตัวประกอบอีก 2 อาชีพ

นักศึกษา	ตัวแสดงหลัก 1	ตัวแสดงหลัก 2	ตัวประกอบ 1	ตัวประกอบ 2
1	Air Hostess	Guide	Doctor	Teacher
2	Receptionist	Teacher	Taxi Driver	Air Hostess
3	Guide	Preacher	Receptionist	Doctor
4	Preacher	Air Hostess	Receptionist	Guide
5	Doctor	Receptionist	Preacher	Taxi Driver
6	Taxi Driver	Doctor	Guide	Air Hostess
7	Teacher	Taxi Driver	Air Hostess	Doctor
8	Taxi Driver	Receptionist	Preacher	Guide
9	Preacher	Air Hostess	Doctor	Receptionist
10	Teacher	Doctor	Air Hostess	Guide
11	Air Hostess	Teacher	Guide	Preacher
12	Receptionist	Preacher	Taxi Driver	Air Hostess
13	Doctor	Teacher	Receptionist	Taxi Driver

ตารางที่ 1 แสดงการเลือกบทบาทสมมติตามเงื่อนไข

1.2.2 แบบวัดความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้ Rating Scale 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

1.3 วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองเพื่อศึกษาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยดำเนินการทดสอบและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560

1.3.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.3.1.1 เลือกกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จำนวน 13 คน โดยใช้วิธีกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบแน่นอน (Finite Population)

1.3.1.2 ดำเนินและทดลองในรายวิชาที่สอน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์

1.3.1.3 ชี้แจงข้อตกลงเกี่ยวกับกิจกรรมและการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

1.3.2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3.2.1 ทดสอบก่อนและหลังเรียนโดยใช้แบบวัดความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียน (Pretest) สำหรับนักศึกษา

1.3.2.2 ทดสอบก่อนและหลังเรียนโดยใช้แบบวัดความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียน (Pretest) สำหรับผู้สอน

1.3.2.3 ดำเนินการทดลองตามแผนงานที่วางไว้ โดยใช้ บทสนทนา 7 อาชีพ ได้แก่ Receptionist, Doctor, Air Hostess, Teacher, Guide, Taxi Driver และ Preacher โดยนักศึกษาเลือกตามความสนใจ

1.3.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนความมั่นใจที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาและแบบสังเกตความมั่นใจของผู้เรียนจากผู้สอนก่อนและหลังเรียน ดังนี้

1.3.3.1 การหาค่าพิสัย ผู้วิจัยได้กำหนดเฉลี่ยแต่ละช่วงห่าง ที่ 0.8 คะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

ระดับ	ความหมาย
4.21 - 5.00	มากที่สุด
3.41 - 4.20	มาก
2.61 - 3.40	ปานกลาง
1.81 - 2.60	น้อย
1.00 - 1.80	น้อยที่สุด

ใช้ช่วงห่างหรือพิสัยของคะแนนทุกระดับเท่ากัน ซึ่งเมื่อกำหนดน้ำหนักคะแนนระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด เป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ พิสัยเป็น $5-1 = 4$ เฉลี่ยแต่ละช่วงห่างกัน $4/5 = 0.8$

1.3.3.2 เปรียบการวิเคราะห์ความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนจากผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ (ผู้เรียน) ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังนี้

	n	$\bar{x}$	S.D.	t	df	sig
ก่อนเรียน	13	2.53	0.11	-46.8	12	0.00
หลังเรียน	13	4.42	0.11			

ตารางที่ 2 แสดงเปรียบเทียบการวิเคราะห์ความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนจากผู้เรียน

จากตารางที่ 2 พบว่า ความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จำนวน 13 คน มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 2.53 และมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 4.42 สรุปได้ว่า ผู้เรียนมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นหลังจากใช้กิจกรรมบทบาทสมมติหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

1.3.3.3 เปรียบการวิเคราะห์ความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนจากผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ (ผู้สอน) ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังนี้

	n	$\bar{x}$	S.D.	t	df	sig
ก่อนเรียน	3	2.62	0.07	-34.82	9	0.00
หลังเรียน	3	4.44	0.13			

ตารางที่ 3 แสดงเปรียบเทียบการวิเคราะห์ความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนจากผู้สอน

จากตารางที่ 3 พบว่า ความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จำนวน 13 คน โดยประเมินจากการสังเกตจากอาจารย์ทั้ง 3 คน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 2.62 และมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 4.44 สรุปได้ว่า ผู้เรียนมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นหลังจากใช้กิจกรรมบทบาทสมมติหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ จากการเปรียบเทียบความมั่นใจการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติ Role Playing Method ของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จำนวน 13 คน และเปรียบเทียบความมั่นใจการพูดภาษาอังกฤษโดยอาจารย์ผู้สอน 3 ท่าน สรุปได้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีคะแนนความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียน มากกว่า ก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 2.53 และหลังเรียนเท่ากับ 4.42 มีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน โดยอาจารย์ผู้สอน 3 ท่าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 2.62 และหลังเรียนเท่ากับ 4.44 สำหรับนักเรียนหลังจากที่ใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ พบว่า ข้อที่ 5 “ข้าพเจ้าไม่กลัวว่าข้าพเจ้าจะพูดผิด” เป็นข้อที่ได้คะแนนมากที่สุดเท่ากับ 4.69 รองลงมาคือข้อที่ 7 และ 10 “ข้าพเจ้ามีความมั่นใจเมื่อต้องใช้ภาษาอังกฤษ” และ “ข้าพเจ้าจะใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารทุกครั้งหากมีโอกาส” เท่ากับ 4.53 ในส่วนการประเมินจากอาจารย์พบว่า ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ ข้อที่ 9 “ผู้เรียนไม่หลีกเลี่ยงในการตอบคำถามเป็นภาษาอังกฤษ” เท่ากับ 4.65

2. ผู้เรียนมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาท สมมติในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับ ดีมาก

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติ Role Playing Method ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 และเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติ Role Playing Method ก่อนเรียนและหลังเรียนจากผู้สอนอีก 3 ท่าน

โดยสรุปประเด็นเป็นลำดับดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบคะแนนความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษ ผู้เรียนมีคะแนนความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียน มากกว่า ก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 2.53 และหลังเรียนเท่ากับ 4.42 มีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน โดยอาจารย์ผู้สอน 3 ท่าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 2.62 และหลังเรียนเท่ากับ 4.44 สำหรับนักเรียนหลังจากที่ใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ พบว่า ข้อที่ 5 “ข้าพเจ้าไม่กลัวว่าข้าพเจ้าจะพูดผิด” เป็นข้อที่ได้คะแนนมากที่สุดเท่ากับ 4.69 รองลงมาคือข้อที่ 7 และ 10 “ข้าพเจ้ามีความมั่นใจเมื่อต้องใช้ภาษาอังกฤษ” และ “ข้าพเจ้าจะใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารทุกครั้งหากมีโอกาส” เท่ากับ 4.53 ในส่วนการประเมินจากอาจารย์พบว่า ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ ข้อที่ 9 “ผู้เรียนไม่หลีกเลี่ยงในการตอบคำถามเป็นภาษาอังกฤษ” เท่ากับ 4.65 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2. ผู้เรียนมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาท สมมติในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับ ดีมาก

การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ Role Playing Method สามารถช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้สอนจึงควรจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกใช้ภาษาอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดการพัฒนา

ทักษะการฟังและทักษะการพูดและเพิ่มความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ มิฉะนั้นผู้เรียนหรือแม้กระทั่งเด็กไทย ก็ยังต้องประสบกับปัญหาเดิมๆ ที่ทำให้ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ เช่น ไม่มีความมั่นใจ เชนอายุ ฟังแล้วไม่สามารถจับใจความได้ สอดคล้องกับ ไพโรจน์ บัวสุข และคณะ (2559) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า การสอนภาษาอังกฤษแก่นักเรียน นักศึกษาที่ไม่ใช่เจ้าของภาษานั้นว่าเป็นงานหนักมากเพราะมีปัญหาและอุปสรรคมากมายไม่ว่าจะเป็นระบบการศึกษา ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา หรือคนอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา ทั้งนี้ยังรวมถึงทัศนคติหรือแนวคิดเกี่ยวกับการเรียน การสอนภาษาอังกฤษ นักเรียน นักศึกษาเรียนภาษาอังกฤษมาหลายปี แต่ความรู้ด้านภาษาอังกฤษกลับต้อกว่าวิชาอื่นๆ ต้องแสวงหาทางออกในการแก้ปัญหา หนึ่งในวิธีการแก้ปัญหาคือการประยุกต์ใช้วิธีการสอนภาษาอังกฤษ วิธีการสอนภาษาอังกฤษแต่ละวิธีมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าต้องการที่จะเน้นทักษะในทางด้านไหน การประยุกต์ใช้วิธีการสอนเหล่านี้ต้องคำนึงถึงนักเรียน นักศึกษาเป็นหลัก เน้นทักษะการฟังก่อนทักษะอื่นๆ เมื่อคนฟังรู้เรื่องก็สามารถจะพูดได้ เมื่อพูดได้ก็สามารถเขียน และอ่านได้ เมื่อนำวิธีการสอนมาประยุกต์ใช้แล้ว สิ่งหนึ่งที่จะต้องคำนึงคือพยายามอย่าทำให้ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ ต้องทำให้นักเรียนนักศึกษาอยากที่จะศึกษาเรียนรู้ภาษาอังกฤษอยู่ตลอดเวลา

การเสริมสร้างความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษ นอกจากผู้เรียนแล้ว ผู้สอนเองก็มีความสำคัญเป็นอย่างมากเช่นกัน ผู้สอนสามารถประยุกต์วิธีการสอนหลายแบบทั้งจากตำราและประสบการณ์จริงในการสอน ให้ผู้เรียนมีความตั้งใจ มีทัศนคติเชิงบวกกับภาษาอังกฤษ หรือมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ากับกระบวนการเรียนการสอน เช่นเดียวกับ คัมภีรภาพ คงสารวย และคณะ (2559) ที่ได้สรุปถึงแนวทางการพัฒนาการใช้วิธีการสอนที่น่าใจและทันสมัย โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการสอนภาษาอังกฤษ ว่า การพัฒนาโปรแกรมเสริมความรู้ศาสตร์ภาษาอังกฤษ ต้องตอบสนองวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน การใช้สื่อโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นการสร้างสภาวะแวดล้อมที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย ข้อความ ภาพ เสียง เป็นต้น ช่วยส่งเสริมจินตนาการและสร้างการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังเป็นการลดจุดด้อยของผู้สอนซึ่งไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ในการออกเสียงสะกดคำต่างๆ เมื่อผู้เรียนคุ้นเคยและสามารถออกเสียงได้อย่างถูกต้อง จะสามารถเข้าใจและจับประเด็นประโยคภาษาอังกฤษในการสนทนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรามักพบปัญหาของเด็กไทย เมื่อชาวต่างประเทศพูดภาษาอังกฤษแล้ว ไม่สามารถจับประเด็นหรือตีความหมายได้ในประโยค แต่หากนำประโยคนั้นมาเขียนแล้วให้เด็กไทยอ่าน จะสามารถเข้าใจและตีความหมายได้ นั่นเป็นเพราะ เด็กไทยไม่คุ้นเคยกับระบบเสียงและการออกเสียงตามอักขระของภาษาอังกฤษนั่นเอง นี่จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่เด็กไทยอ่อนด้านการฟังและการพูด โปรแกรมเสริมความรู้ศาสตร์ภาษาอังกฤษหรือแม้กระทั่งสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอื่นๆ จึงเข้ามาช่วยในการลดจุดอ่อนและเสริมความมั่นใจให้กับผู้เรียน แต่กระนั้นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การพัฒนาโปรแกรมอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน พร้อมทั้งประยุกต์ทฤษฎีทางการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ ตลอดจนทฤษฎีอื่นๆ ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง สื่อนั้นจะสร้างความเปลี่ยนแปลงและเป็นเครื่องมือที่ทรงประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ สุริยะ ประทุมรัตน์ (2557) ที่ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า นักศึกษาได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องจากประสบการณ์ตรง มีโอกาสปฏิบัติจริง ทำให้นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง มีความรู้สึกรู้ว่าตนเองประสบความสำเร็จ เกิดความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น มีความกระตือรือร้นและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

ฉะนั้นการเปิดโอกาสได้ใช้ความสามารถของตนเองจากการปฏิบัติจริง ย่อมสร้างความมั่นใจ ในทุกๆ ด้าน รวมถึงการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้วย การที่ผู้เรียนได้เลือกกิจกรรมบทบาทสมมติจาก 7 อาชีพ ด้วยตนเอง โดยไม่ปิดกั้น ทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกถูกบังคับ อีกทั้งยังสร้างการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และ

ผู้เรียนกับครูผู้สอน ซึ่งเมื่อผู้เรียนเป็นตัวแสดงหลักในอาชีพใดอาชีพหนึ่งแล้ว และเป็นตัวแสดงรองให้เพื่อน เพื่อนซึ่งเป็นผู้เรียนร่วมชั้นก็จะมาเป็นตัวแสดงรองของเรื่องตนเช่นเดียวกัน ซึ่งทำให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมๆกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติ Role Playing Method ในทักษะอื่นๆ เช่น การอ่าน และการเขียน
2. ในการเรียนการสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพูด จำนวนนักศึกษาไม่ควรมากจนเกินไป ซึ่งจะทำให้การฝึกพูดภาษาอังกฤษเป็นไปได้ยาก ควรจัดให้มีความเหมาะสม
3. ควรจัดให้มีการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติ Role Playing Method ในสาขาวิชาอื่นๆ ที่มีรายวิชาภาษาอังกฤษ เช่น สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง สาขาวิชาการปกครอง และสาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ หรือสาขาอื่นๆ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญใจ เตชเสนสกุล (2555). ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ทักษะที่แรงงานไทยยังต้องพัฒนา. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2560, สืบค้นจาก https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1345010669.
- คัมภีร์ภาพ คงสำรวย และ เส่งี่ยม ศิริสวัสดิ์ (2559). การพัฒนาโปรแกรมเสริมความรู้สัทศาสตร์ภาษาอังกฤษ. วารสารวิชาการแสงอีสาน, 13(29), 1-11.
- ณภัทร วุฒิวงศา (2557). กลยุทธ์แรงจูงใจ: การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ. วารสารนักบริหาร, 34(1), 89-97.
- ณัฐธนรี ฤทธิรัตน์ และ ธัญภา ชิระมณี (2557). ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทย. ประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15 28 มีนาคม 2557 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญเลิศ วงศ์พรม (2559). ภาษาอังกฤษเด็กไทยไม่ก้าวหน้า ปัญหาอยู่ที่ใคร?. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2560, สืบค้นจาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/637424>.
- ไพโรจน์ บัวสุข และคณะ (2559). ภาษาอังกฤษสำหรับ Non Native Speakers. วารสารวิชาการแสงอีสาน, 13(29), 16-25.
- สุริยะ ประทุมรัตน์ (2557). การพัฒนาความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้รางวัลในการเสริมแรงบวก. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 6(12), กรกฎาคม-ธันวาคม 2557, 71-80.
- Education First (2560). ภาษาอังกฤษของคนไทย อยู่อันดับ 53 จาก 80 ประเทศทั่วโลก. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2561, สืบค้นจาก http://www.amarintv.com/?p=109832?utm_source=linetoday&utm_medium=amarintv&utm_campaign=linepgm.
- Dornyei, Z. (2001). Teaching and researching motivation. Harlow: Longman.
- Gardner, R.C., & Lambert, W. E. (1972). Attitude and Motivation in Second Language Learning. Rowley, Mass: Newbury House.

การพัฒนาทักษะทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวในเขตจังหวัดขอนแก่น: กรณีศึกษานำร่องชุมชนบ้านโคกสง่า และวัดป่าข้างกระ
The Development of English Communication Skills for Staff Working
in Tourist Industry in Khon Kaen Province: A Pioneering-Case Study at
Khok Sa Nga Village and Chang Kra Temple

ณภัคอร ศรีตระการ

Napak-on Seetrakarn, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้เป็นการศึกษาต่อยอดจากการศึกษาที่ผ่านมาโดยนำผลจากการศึกษาของ Piriyasilpa Y. (2014) นำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาการจัดอบรมภาษาอังกฤษสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ อุตสาหกรรม ท่องเที่ยวมาประกอบการพิจารณาจัดเตรียมเนื้อหาจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาทักษะทางการสื่อสารภาษาอังกฤษให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวในเขตจังหวัดขอนแก่น โดยได้กำหนดพื้นที่ นำร่องในการศึกษาคือ ชุมชนบ้านโคกสง่า อำเภอน้ำพอง และวัดป่าข้างกระ อำเภอเมืองจัตุมิตร จังหวัดขอนแก่น มีกลุ่มบุคลากรเข้าร่วมโครงการในครั้งนี้อยู่ 30 คน รวมทั้งหมด 60 คน ผลจากการจัดอบรมพบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมมีความพึงพอใจต่อรูปแบบของโครงการอยู่ในระดับสูง และต้องการให้มีการจัดอบรม ในลักษณะนี้อีก นอกจากนี้ยังมีผลคะแนนทดสอบหลังการจัดอบรมสูงขึ้นทุกคน ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมอบรม ได้ให้ข้อเสนอแนะด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการเดินทาง โดยข้อมูลที่ได้รับ จะนำไปปรับปรุงเพื่อขยายผล การจัดอบรมในลำดับต่อไป ผลจากการดำเนินงานสรุปได้ว่า การจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้น เพื่อพัฒนาทักษะ ทางด้านการสื่อสารในครั้งนี้ มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และช่วยพัฒนาทักษะทางด้านภาษาอังกฤษแก่บุคลากร ในท้องถิ่น ซึ่งรูปแบบการจัดอบรมสามารถนำไปเป็นแนวทาง ประกอบการพิจารณาเพื่อจัดเตรียมการอบรม หลักสูตรภาษาอังกฤษระยะสั้นลักษณะเดียวกันในชุมชนอื่นๆ อีกต่อไป

คำสำคัญ: อุตสาหกรรมท่องเที่ยว การท่องเที่ยวชุมชน การสื่อสารภาษาอังกฤษ

Abstract

This research project has been conducted as an extension of a previous study by Piriyasilpa Y. (2014). It proposed the contents for the short-training course of English for staff members whose work is related to the tourist industry. In this study, the training contents were prepared with the aim to improve the participants' English communication skills. The pioneering areas included Khok Sa Nga village, Nampong district and Chang Kra temple, Muncha Kiri district. In total, there were sixty participants, thirty from each of the two districts involved. The results showed that all of the participants had a high satisfaction toward the training, and that all of them have improved their post-test marks. Moreover, some of the participants have made comments regarding the facilities and travels. These comments will be useful and taken into account when extending the project to wider community areas. Based on the findings, it could be concluded that this short-training course for English communication skills is useful and beneficial to the participants, and that the pattern of training as well as contents can be useful for the construction of other short-training courses in different communities.

Keywords: Tourist Industry, Community-Based Tourism, English Communication

บทนำ

ในยุคแห่งการสื่อสารแบบไร้พรมแดนในปัจจุบันนี้ภาษาอังกฤษเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความสำคัญ ประกอบกับประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งประเทศกลุ่มสมาชิก ได้ตกลงใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารระหว่างประเทศสมาชิกจึงส่งผลให้ภาษาอังกฤษยิ่งทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้วประเทศไทยยังมีชื่อเสียงมาช้านานทางด้านการท่องเที่ยว ซึ่งธุรกิจ ที่เกี่ยวข้องทางด้านนี้มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและนำรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นเวลานาน

การท่องเที่ยวในประเทศไทยมีรูปแบบที่หลากหลาย ในปัจจุบันรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับ ความนิยมเพิ่มขึ้นคือการท่องเที่ยวแบบทางเลือก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) Pleerak N. (2014: 4) กล่าวว่า การท่องเที่ยวชุมชนมีความเป็นเอกลักษณ์และโดดเด่น และมีความน่าสนใจ สามารถทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ได้รับการ อนุรักษ์และจัดสรรอย่างเป็นธรรมและถูกหลักการ ตัวอย่างของการศึกษาที่ผ่านมาที่ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนทั้งจากหน่วยงาน

ภาครัฐและเอกชน นักวิจัย และคนในชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ในชุมชน ได้แก่ Pleerak N. (2014) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการจัดเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนเชิงประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรมในพื้นที่ชายฝั่งทะเล ภาคตะวันออก และ Pookhao N. (2003) ซึ่งศึกษาเรื่องการท่องเที่ยว เชิงนิเวศและชุมชน

เพื่อตอบรับการเติบโตอย่างรวดเร็วของธุรกิจการท่องเที่ยวที่ขยายตัวเข้าสู่ชุมชน การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในท้องถิ่นทางด้านทักษะภาษาอังกฤษมีความจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นภาษาหลักในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาเยี่ยมเยือนประเทศไทย บุคลากร ในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวจึงควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางด้าน การสื่อสารภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพของธุรกิจการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น สร้างความประทับใจ และส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวของประเทศชาติโดยรวม

โครงการวิจัยนี้มุ่งศึกษาและพัฒนาทักษะทางด้านภาษาอังกฤษของชุมชนที่ให้บริการการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น โดยเป็นการศึกษาต่อยอดจากงานวิจัยของ Piriyasilpa Y. (2014) ซึ่งได้สำรวจความต้องการ ทางด้านภาษาอังกฤษของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น และได้เสนอแนะเนื้อหา ในการจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้น อ้างอิงจากการศึกษาของ Piriyasilpa Y. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำรวจ กลุ่มตัวอย่างเฉพาะเขตชุมชนบ้านโคกสง่า อำเภอโนนสูง และวัดป่าช้างกระ อำเภอเมืองจตุรพักตรพิมาน และจัดเตรียม เนื้อหาเพื่อจัดอบรมให้แก่ บุคลากรในทั้งสองเขตชุมชน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามการวิจัย 2 ข้อคือ

- ผู้เข้าอบรมมีทัศนคติอย่างไรต่อการจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาทักษะทางด้าน การสื่อสารภาษาอังกฤษในครั้งนี้
- เนื้อหาที่จัดเตรียมในการอบรมช่วยให้กลุ่มตัวอย่างพัฒนาทักษะทางด้าน การสื่อสารภาษาอังกฤษหรือไม่อย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินโครงการอบรมพัฒนาทักษะทางด้าน การสื่อสารภาษาอังกฤษระยะสั้นนี้ ได้มีการจัดแผนการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

• วางแผนการดำเนินการ

ในขั้นวางแผนการดำเนินการ ผู้รับผิดชอบโครงการได้ ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งในบริบทประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจังหวัดใกล้เคียง กับจังหวัด ขอนแก่น หลังจากนั้นได้นำข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามาวางแผนการดำเนินงาน โดยจากข้อมูลที่ค้นคว้าเกี่ยวกับ สถานที่ท่องเที่ยวในเขตจังหวัดขอนแก่น

กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งความต้องการทางด้านการอบรมภาษาอังกฤษ พบว่าสถานที่ท่องเที่ยวในเขตจังหวัดขอนแก่นที่กำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว ในปัจจุบัน ทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ เนื่องจากตั้งอยู่ในเขตอำเภอที่ไม่ไกลจากตัวเมืองมากนัก คือ หมู่บ้าน โคนสง่า อำเภอน้ำพอง และ อุทยานกล้วยไม้ป่าข้างกระที่วัดป่ามัญจาคีรี อำเภอ มัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น โดย สถานที่ท่องเที่ยว ทั้งสองแห่งมีเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นบุคลากรท้องถิ่นคอยให้ข้อมูล และ คำแนะนำ แก่นักท่องเที่ยวอยู่แล้ว แต่บุคลากรเหล่านี้ยังขาดทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ จึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่ ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เท่าที่ควร

การศึกษาของ Piriyasilpa Y. (2014) ที่ศึกษาความต้องการ ทางด้านภาษาอังกฤษของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยวในเขตภูมิภาคอีสานตอนบน พบว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ ธุรกิจ ท่องเที่ยวมีความต้องการในการ อบรมภาษาอังกฤษ การศึกษาของ Piriyasilpa Y. ได้พบว่ากลุ่มตัวอย่าง จำนวนมากมีความเห็นตรงกันว่าบุคลากร ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวควรมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานเพื่อสนทนา พูดคุย และทักทายกับนักท่องเที่ยว โดยกลุ่มตัวอย่างที่แสดง ความคิดเห็นในด้านนี้ถึง ร้อยละ 65 เมื่อพิจารณาถึง วัตถุประสงค์ในการใช้ภาษาอังกฤษพบว่า วัตถุประสงค์ หลัก คือเพื่อ การทักทายและสนทนากับนักท่องเที่ยวเพื่อ สื่อสารทั่วไป (ร้อยละ 38.33) และเพื่อให้คำแนะนำ และข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 32.33) เมื่อ สอบถาม ถึงความต้องการ และสนใจของกลุ่ม ตัวอย่างในการฝึกอบรมภาษาอังกฤษพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมาก เห็นว่าเนื้อหาที่จำเป็นได้แก่ การให้ข้อมูล ทางด้านสถานที่ท่องเที่ยว (ร้อยละ 79.53) การเดินทาง (ร้อยละ 70.95) ที่พัก (ร้อยละ 67.65) ประเพณีและ วัฒนธรรม (ร้อยละ 59.07) และการซื้อของที่ระลึก (ร้อยละ 58.08)

ข้อมูลจากผลสำรวจของ Piriyasilpa Y. (2014) เป็นประโยชน์ต่อการจัดเตรียมเนื้อหาในการ จัดอบรม โครงการนี้ แต่ถึงแม้การศึกษาในครั้งนี้จะแสดงเนื้อหาที่จำเป็นสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ท่องเที่ยวอย่าง ชัดเจน ข้อมูลดังกล่าวได้ถูกอ้างอิงจากผลสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างหลายสาขาอาชีพ ได้แก่ เจ้าหน้าที่บริการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ พนักงานเสิร์ฟ พนักงานขายสินค้า ผู้จัดการ ผู้บริหาร หรืออื่นๆ ซึ่งตำแหน่งและ หน้าที่รับผิดชอบที่แตกต่างกันเหล่านี้ อาจนำมาซึ่ง ความต้องการทางด้าน ภาษาอังกฤษที่แตกต่างจากกลุ่มเป้าหมาย ในการจัดอบรมครั้งนี้ ซึ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการเป็นกลุ่ม ยุวมัคคุเทศน์ของชุมชนที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลและนำเที่ยวเป็น หลัก ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่ง ของกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาที่ผ่านมาเท่านั้น ดังนั้นในขั้นตอนการวางแผนงานสำหรับ โครงการนี้ ผู้ดำเนินงานได้อ้างอิงข้อมูล ของหัวข้อการอบรมจากผลการศึกษาของ Piriyasilpa Y. (2014) และได้ เตรียม แบบสอบถาม ซึ่งประกอบ ไปด้วยหัวข้อที่เสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเรียงลำดับความ ต้องการทางด้านเนื้อหาในการอบรม

• การดำเนินการจัดโครงการ

โครงการนี้ได้กำหนดแผนการเก็บข้อมูลสองรอบ กล่าวคือรอบที่หนึ่งเป็นการเก็บข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการ โดยการแจกแบบสอบถาม สํารวจ และสัมภาษณ์ หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้รับ จากสถานที่ ท่องเที่ยวทั้งสองแห่งมา ปรับปรุงเตรียมเนื้อหาในการจัดอบรม เมื่อจัดเตรียมเนื้อหาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ดำเนินงานได้เชิญผู้เชี่ยวชาญมาตรวจ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหา และนำคำแนะนำ มาปรับปรุงอีก หนึ่งครั้งก่อนนำเนื้อหาเหล่านั้นออกไปทดลองใช้ และทำการปรับปรุงเนื้อหาให้เหมาะสม อีกครั้ง ก่อนดำเนิน การจัดการอบรม โดยการอบรมครั้งนี้ได้ดำเนินการใน ระหว่างวันที่ 19-21 กุมภาพันธ์ 2559 โดย บุคลากรจาก ทั้งสองบริษัทได้รับการอบรมแบบแยกกลุ่ม

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเขต อำเภอน้ำพองและอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น เนื่องจากทั้งสองเขตอำเภอ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมี ชื่อ

เสียง หลายแห่ง อาทิเช่น หมู่บ้านเต่า (อำเภอแม่จางคีรี) อุทยานกล้วยไม้ป่าข้างกระ วัดป่าแม่จางคีรี (อำเภอแม่จางคีรี) เขื่อนอุบลรัตน์ (อำเภอน้ำพอง) หมู่บ้านจุงจางบ้านโคกสง่า (อำเภอน้ำพอง) เป็นต้น

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่าในสถานที่ท่องเที่ยวทั้งสองเขตอำเภอได้มีกลุ่มมัคคุเทศก์อาสาสมัครของท้องถิ่นนำชมสถานที่ท่องเที่ยวอยู่แล้วแต่ยังขาดทักษะทางการสื่อสารภาษาอังกฤษ โครงการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ ของบุคลากร ท้องถิ่นที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวนี้จึงมุ่งเน้นส่งเสริมทักษะทางการสื่อสาร ให้กับบุคลากร ในเขตพื้นที่ดังกล่าวเพื่อเป็นกรณีศึกษาและนำผลที่ได้รับมาปรับปรุงเพื่อขยายผลในการพัฒนาศักยภาพทางด้านภาษาอังกฤษของบุคลากรในเขตท้องถิ่นอื่นของจังหวัดขอนแก่นต่อไป โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ บุคลากร ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเขตอำเภอน้ำพองและแม่จางคีรี แห่งละ 30 คน รวม 60 คน

เครื่องมือ

การศึกษาครั้งนี้ใช้เครื่องมือวิจัยสองประเภทคือ คือ 1. แบบประเมินโครงการ 2. แบบทดสอบวัดความรู้ก่อน และหลังการเข้าอบรมโดยข้อสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ โดยการวัดค่าความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา ครอนบาค Srisatitnarakoon, B. (2007: 233) กล่าวว่า การประเมินค่าความเที่ยงของเครื่องมือวัดจะประเมินจากค่า 0 ถึง +1 ค่าความเที่ยงที่เข้าใกล้ 0 แสดงว่าเครื่องมือมีความเที่ยงต่ำ ค่าความเที่ยงที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่า เครื่องมือมีความเที่ยงสูง ซึ่งเครื่องมือวัดโดยทั่วไปควรมีค่าความเที่ยง 0.80 ขึ้นไป

ผู้รับผิดชอบโครงการได้นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มผู้อบรม จำนวน 12 คน และนำผลกลับมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง โดยวิธีสัมประสิทธิ์ แอลฟา ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient- Srisatitnarakoon, B., 2007) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ช่วยในการวิเคราะห์ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม พบว่ามีค่าแอลฟาเท่ากับ 0.952 ซึ่งหมายความว่าแบบสอบถามมีคุณภาพ หลังจากประเมินค่าความเที่ยงของแบบสอบถามแล้วผู้วิจัย ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามอีกครั้งตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปแจกเพื่อนำไปใช้จริง การศึกษาครั้งนี้คาดหวังว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในกระบวนการ จัดโครงการ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 และมีผลคะแนนสอบหลังการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินโครงการได้ถูกนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ การพิจารณาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับสูง ระดับกลาง และ ระดับต่ำ โดยแบ่งช่วงระดับด้วยวิธีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้นดังนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

จากหลักการดังกล่าวจึงได้กำหนดระดับความพึงพอใจในการประเมินผลโครงการพัฒนาทักษะทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนบ้านโคกสง่าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนและเตรียมพร้อมสู่อาเซียนดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 = คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงมาก

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 = คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 = คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 = คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 = คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำมาก

- คะแนนจากการทดสอบหลังเรียนของผู้เข้าอบรมได้ถูกนำมาเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์การพัฒนาทักษะทางด้านภาษาอังกฤษของผู้เข้าร่วมอบรม
- ผู้วิจัยและคณะสังเกตการณ์และทำการประเมินความสามารถในการฝึกปฏิบัติเพื่อใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวและตอบคำถามของผู้เข้าอบรมในวันสุดท้ายในภาพรวมและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์

สรุปผลการวิจัย

การจัดอบรมโครงการพัฒนาทักษะทางด้านการศึกษาภาษาอังกฤษของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ท่องเที่ยวในชุมชนบ้านโคกสง่าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนและเตรียมพร้อมสู่อาเซียน ได้ดำเนินโครงการจำนวน 3 วันคือ วันที่ 19-21 กุมภาพันธ์ 2559 โดยแบ่งผู้เข้าอบรมออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่ม อำเภอน้ำพอง และอำเภอมัญจาคีรี โดยในวันที่ 19-20 กุมภาพันธ์ 2559 ผู้เข้าอบรมทั้งสองกลุ่ม ได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษและฝึกปฏิบัติทักษะการสื่อสาร และในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2559 ผู้เข้าอบรม ทั้งสองกลุ่มได้ออกฝึกปฏิบัติการใช้ภาษาอังกฤษนำเที่ยวในสถานที่จริง คือ วัดป่าข้างกระ อ.มัญจาคีรี และ หมู่บ้านโคกสง่า อ.น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ผลการดำเนินโครงการสามารถสรุปได้ตามคำถามการวิจัย ที่ตั้งไว้ ดังต่อไปนี้

- ผู้เข้าอบรมมีทัศนคติอย่างไรต่อการจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาทักษะทางด้านการศึกษาภาษาอังกฤษในครั้งนี้

โครงการนี้มีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 60 คน ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบประเมินผลโครงการ จำนวน 60 ชุด ได้รับกลับคืนจำนวน 60 ชุด หลัง รวบรวมข้อมูล และทำการวิเคราะห์ผลทางสถิติ โดยสามารถสรุปผลการดำเนินโครงการได้ตามตารางที่ 1 ข้างล่างนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการประเมินความพึงพอใจโครงการพัฒนาทักษะทางด้านการศึกษาภาษาอังกฤษของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวในเขตอำเภอน้ำพอง

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	อ.น้ำพอง	อ.มัญจาคีรี	ภาพรวม
1. ด้านการเดินทางและการบริการ			
ยานพาหนะมีความปลอดภัย	4.76	4.62	4.70
อาหารมีรสชาติดี มีบริการที่ดี สะอาด และราคาเหมาะสม	4.66	4.24	4.48
2. ด้านเวลา			
เวลาในการออกเดินทางและกลับถึงที่หมายมีความเหมาะสม	4.28	3.90	4.12
3. ความรู้ที่ได้รับ			
ผู้เข้าอบรมสามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้	4.31	3.95	4.16
ผู้เข้าอบรมได้ฝึกใช้ภาษาในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวภายใต้การแนะนำของอาจารย์และมัคคุเทศก์	4.41	4.29	4.36
ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าจากสถานการณ์จริง	4.48	4.29	4.40
4. ด้านการจัดกิจกรรม			
การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวมีความเหมาะสม	4.66	4.14	4.44

สถานที่ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม	4.66	4.48	4.58
ผู้เข้าชมรมได้ฝึกบทบาทเป็นนักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่ดีและเหมาะสม	4.79	4.48	4.66

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้กรอกแบบสอบถามส่วนมากมีความพึงพอใจต่อโครงการ

พัฒนาทักษะทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนบ้านโคกสง่าและวัดป่ามัญจาคีรี เฉลี่ยโดยรวมในทุกด้านอยู่ในระดับสูง เมื่อจำแนกความพึงพอใจรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจด้านการการเดินทางและการบริการมากที่สุด โดยมีระดับความพึงพอใจ อยู่ที่ 4.70 รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรม โดยผู้เข้าชมรมมีความพึงพอใจต่อหัวข้อ “การฝึกบทบาท เป็นนัก ท่องเที่ยวได้รับการบริการที่ดีและเหมาะสม” ซึ่งมีระดับความพึงพอใจอยู่ที่ 4.66

จากข้อมูลในภาพรวมทั้งหมดพบว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในทุกด้านอยู่ในระดับสูง ถึงแม้ว่าหากพิจารณารายกลุ่มจะพบว่าความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมจากอำเภอ มัญจาคีรีด้านเวลาการออกเดินทาง และการวางแผนการท่องเที่ยวอยู่ในระดับ 3.90 และ 3.95 จากการสอบถามผู้เข้าร่วมโครงการพบว่าเนื่องจากเขตอำเภอ มัญจาคีรีมีระยะทางห่างจากอำเภอเมืองขอนแก่น จึงทำให้ต้องออกเดินทางแต่เช้าและกลับถึงที่พัก ล่าช้าทุกวัน แต่อย่างไรก็ตามผลการประเมิน ความพึงพอใจในด้านนี้ก็ยังอยู่ในระดับสูง และหากพิจารณาในภาพรวมความพึงพอใจ ในทั้งสองด้าน อยู่ในระดับ 4.12 และ 4.16 ซึ่งเป็นระดับที่สูงมาก

ผลการประเมินโครงการสรุปโดยรวมได้ว่า โครงการพัฒนาทักษะทางการสื่อสาร ภาษาอังกฤษของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนบ้านโคกสง่าและวัดป่าข้างกระ ประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์โครงการที่ตั้งไว้ และมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก จากการแสดงความคิดเห็นอื่นๆ สรุปได้ว่า ผู้เข้าร่วมอบรมต้องการให้จัดกิจกรรมนี้อีกในปีต่อไป เนื่องจาก เป็นโอกาสอันดีสำหรับบุคลากรในท้องถิ่นในการฝึก ภาษาอังกฤษและผู้เข้าร่วมการอบรมมีข้อเสนอแนะคือ จำนวนห้องน้ำยังมีจำนวนไม่เพียงพอและการเดินทาง (กลุ่ม อำเภอ มัญจาคีรี) เนื่องจากมีที่พักอาศัย อยู่ห่างจากจังหวัดขอนแก่น

• **เนื้อหาที่จัดเตรียมในการอบรมช่วยให้กลุ่มตัวอย่างพัฒนาทักษะทางการสื่อสารภาษาอังกฤษหรือไม่ อย่างไร**

เพื่อตอบคำถามการวิจัยในข้อนี้ ผู้ดำเนินโครงการได้จัดสอบวัดความรู้ของผู้เรียน ก่อนและหลังการ ดำเนินโครงการผู้เข้าชมรมจำนวน 60 คนในโครงการนี้ได้ทำแบบทดสอบ วัดความรู้ ก่อนและ หลังเรียน โดยมีผลการทดสอบ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการอบรม (คะแนนเต็ม 28 คะแนน)

น้ำพอง			มัญจาคีรี		
ชื่อ	Pre-test	Post-test	ชื่อ	Pre-test	Post-test
A1	16	26	B1	6	24
A2	15	27	B2	8	25
A3	21	28	B3	21	28
A4	13	25	B4	8	26
A5	5	24	B5	20	27
A6	13	25	B6	18	25

A7	12	26	B7	11	26
A8	26	28	B8	20	27
A9	18	27	B9	12	25
A10	19	28	10	12	26
A11	19	28	B11	21	27
A12	15	26	B12	14	25
A13	26	28	B13	7	24
A14	27	28	B14	10	25
A15	23	28	B15	6	21
A16	23	28	B16	20	27
A17	16	28	B17	7	26
A18	12	24	B18	8	25
A19	19	28	B19	6	24
A20	14	25	B20	18	27
A21	26	28	B21	17	25
A22	21	28	B22	15	26
A23	20	28	B23	15	27
A24	8	24	B24	11	27
A25	12	26	B25	6	25
A26	27	28	B26	10	26
A27	16	25	B27	11	24
A28	16	26	B28	7	25
A29	16	27	B29	9	27
A30	15	25	B30	13	26

จากตาราง 2 ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนมีผลคะแนนการสอบวัดความรู้หลังเรียนเพิ่มขึ้น คิดเป็น ร้อยละ 100 แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีการพัฒนาความรู้ความสามารถ ทางด้าน ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผลการประเมินโครงการสรุปโดยรวมได้ว่าโครงการพัฒนาทักษะทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนบ้านโคกสง่าและวัดป่าข้างกระ ประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์โครงการที่ตั้งไว้ โดยมีระดับความพึงพอใจจากผู้เข้าร่วมอบรมอยู่ในระดับดีมาก ผู้เข้าร่วมอบรมได้เสนอแนะให้จัด

กิจกรรมนี้อีกในปีต่อไปเนื่องจากเป็นโอกาสอันดีสำหรับบุคลากรในท้องถิ่นในการฝึกภาษาอังกฤษเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในชุมชน นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมการอบรมได้ให้ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น จำนวนห้องน้ำยังมีจำนวนไม่เพียงพอและด้านการเดินทาง ซึ่งข้อเสนอแนะนี้พบในกลุ่มอำเภอภูผาศรีเท่านั้น เนื่องจากมีที่พักอาศัยอยู่ห่างจากจังหวัดขอนแก่น การจัดอบรมในลักษณะเดียวกันนี้ในครั้งต่อไปอาจจะพิจารณาเลือกสถานที่ที่ใกล้เคียงกับภูมิลำเนา ของผู้เข้าร่วมอบรม

รายการเอกสารอ้างอิง

- District information centre. (2013). Nampong District, Khon Kaen Province. <http://www.amphoe.com/menu.php?mid=3&am=52&pv=5>. Accessed on 19 January, 2016.
- Nokair (2015). Meditation route: Travel the Sacred City on the Merit-Filled Route of “Saket Nakhon”. Nokair Magazine, Bangkok.
- Piriyasilpa, Yupaporn. (2014). English Language Needs of Tourism Industries in Khon Kaen Province. Journal of Thai Hospitality & Tourism. 9(2).
- Pleerak, Narong. (2014). Community-Based Historical and Cultural Tourism in East Coastal Area. Journal of Thai Hospitality & Tourism. 9(2).
- Pookhao, Nantira. (2003). Community-Based Ecotourism Operation: Help or Hindrance of the External Forces. Journal of Thai Hospitality & Tourism, Vol. 9 No. 2.
- Srisatitnarakoon, Boonjai. (2007). Research Methods: Guidelines to Success. Bangkok: U&I Inter-media.

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร The Communicative Approach in Teaching English

อรรชนีดา หวานคง

Anchanida Wankong

อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

anchanida_wa12@hotmail.com

บทคัดย่อ

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเป็นการสอนที่ได้รับความนิยมมาก โดยเฉพาะการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องออกแบบวิธีการสอนที่น่าสนใจและเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้ก้าวหน้า ในประเทศที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองจะพบอุปสรรคในการเรียนภาษาคือ ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน เนื่องจากโอกาสในการฝึกปฏิบัติการใช้ภาษานั้นมีน้อย รวมทั้งกิจกรรมที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นไม่น่าสนใจ ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความสนใจศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษาและเรียนรู้ตามศักยภาพของตน โดยผู้เรียนต้องดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้การสนับสนุนให้ผู้เรียนนำภาษาไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองอีกด้วย

คำสำคัญ: การสอนภาษาอังกฤษ , การสื่อสาร

Abstract

Now, communicative approach has become a popular method of studies especially for a study of English as a second language. Teacher needs to design teaching way approach which can be developed students' communicative competence. Mainly the language classroom of English as a second language encounters with uninteresting students in learning English because they rarely practice English in classroom. Moreover, uninteresting activities were brought into the classroom without any inspiration. Therefore the writer was interested in communicative approach in teaching English. Using language activities can be used for developing the students in language's practice and self-learning. The outcome of language competence is not only the ability of using English in communication in daily life but also the positive attitude is the results of studying English as a second language.

Keywords: Teaching English, Communicative approach

บทนำ

ในปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันของมนุษยชาติ Viriyachitra, et al. (2012, p.10) กล่าวว่าภาษาอังกฤษในฐานะเป็นภาษากลางของโลกได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตของคนไทยและคนทั่วโลก ทั้งนี้ภาษาอังกฤษยังเป็นภาษาหลักที่มนุษย์บนโลกใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกัน จะเห็นได้ว่าภาษาอังกฤษมีอิทธิพลต่อการเมือง การค้า การศึกษา และการพัฒนาของเทคโนโลยี ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาคมอาเซียนใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการด้วยเช่นกัน ดังนั้นภาษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสื่อสาร การเรียนรู้ภาษาเป็นกุญแจสำคัญในการติดต่อสื่อสารทั้งในด้านของบุคคลและสังคม การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ และการสร้างความเข้าใจต่อระบบสังคมและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ หลายประเทศทั่วโลกจึงสนับสนุนให้คนในชาติมีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นซึ่งทำให้คนมีความรู้และโลกทัศน์ที่กว้างขวางขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่ใช้เรียนตลอดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาอังกฤษมาเป็นระยะเวลายาวนาน แต่คนไทยก็ยังไม่กล้าสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ เนื่องจากขาดทักษะทางการพูดและแรงจูงใจในการใช้ภาษาอังกฤษ เพราะความคิดที่ว่าภาษาอังกฤษนั้นยากและไม่มีความจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษ จึงทำให้ความสามารถในการที่จะเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนั้นน้อยลง จากข้อความดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าคนไทยประสบปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร เนื่องจากการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระบบการเรียนการสอนของประเทศไทยนั้นยังมีจุดอ่อน โดยยังคงเน้นเรื่องกฎเกณฑ์และการท่องจำไวยากรณ์ จึงส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความกังวลอยู่กับทฤษฎีและหลักการของภาษานั้นๆ ส่งผลให้การใช้นิยามนั้นมีข้อจำกัด ดังนั้นกระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นและสามารถทำให้การเรียนรู้ภาษานั้นประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ในบทความนี้ ผู้เขียนจึงขอเสนอเรื่องการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วยเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 6 ด้าน ได้แก่ 1. ลักษณะการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2. แนวคิดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 3. บทบาทของผู้สอนในการจัดกิจกรรมการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 4. บทบาทของสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 5. กิจกรรมที่ใช้ในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 6. กระบวนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ลักษณะการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป้าหมายในการเรียนภาษาต่างประเทศ คือ การให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Communicative competence) การจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเกิดจากแนวคิดของครูผู้สอนที่ให้ความสำคัญในแง่ของการใช้ภาษา และเน้นการเรียนการสอนโดยพิจารณาถึงความสำคัญของผู้เรียนเป็นหลัก Widdowson (1978) กล่าวว่า ความรู้เกี่ยวกับภาษา คือ ความรู้เรื่องระบบของภาษา ได้แก่ หน่วยเสียง คำศัพท์ และกฎเกณฑ์ทางภาษา ส่วนความสามารถในการใช้ภาษา คือ ความสามารถที่จะพูดหรือใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการใช้ภาษาด้วย ดังนั้นความสามารถในการสื่อสารจำเป็นต้องมีความรู้ทั้งสองประเภท การที่ผู้เรียนมีความรู้ด้านกฎเกณฑ์ทางภาษาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้เกิดการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าผู้เรียนสามารถนำกฎเกณฑ์นั้นมาใช้ได้อย่างเป็นที่เข้าใจ แสดงว่าผู้เรียนนั้นมีความรู้เรื่องของระบบภาษาเช่นกัน Watzlawick, Beavin และ Jackson (1967) เสนอว่าการสื่อสารคือ การเข้าใจภาษาอย่างเป็นระบบซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิดและความสนใจของผู้เรียนเน้นการสอนภาษาที่จะช่วยให้ผู้เรียนนำภาษาไปปฏิบัติได้ในสถานการณ์จริง การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเน้นการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นธรรมชาติ โดยเนื้อหาทางภาษาไม่จำเป็นต้องเป็นตัวอักษรเสมอไป อาจจะนำเสนอในรูปแบบของรูปภาพหรือกริยาท่าทางของผู้สอน โดยแนวความคิดนี้สอดคล้องกับแนวความคิดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หรือ (Communicative Language Teaching) จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นยังคงให้ความสำคัญกับหลักการใช้โครงสร้างทางไวยากรณ์ ในขณะเดียวกันการสอนโครงสร้างทางไวยากรณ์ก็ยังคงเน้นการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย ดังนั้นการสื่อสารที่มีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (fluency) และความถูกต้องในการใช้ภาษา (accuracy) จึงมีระดับความสำคัญเท่ากัน

แนวคิดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเกิดขึ้นเมื่อช่วงทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา โดยประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่นิยมใช้การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้ เนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อ

การสื่อสาร มุ่งเน้นความสำคัญแก่ผู้เรียน มีการจัดกระบวนการเรียนอย่างเป็นระบบโดยใช้ความคิดของผู้เรียน การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเน้นรูปแบบการลงมือปฏิบัติและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างที่ติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมกับผู้เรียนด้วยกันและกับผู้สอนด้วย Littlewood (1984) ให้ความสำคัญเห็นว่า แนวความคิดของการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้นยังคงให้ความสำคัญในเรื่องโครงสร้างไวยากรณ์รวมกับการที่ผู้เรียนนำทฤษฎีไปใช้ในการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง ดังนั้นการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจึงมีเป้าหมายให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางภาษาที่มีไปใช้ในชีวิตประจำวันและสถานการณ์ที่ต้องสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามบริบท

Morrow (1981:59-63) ได้ให้แนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารควรมีลักษณะ ดังนี้คือ

1. การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารควรจัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของผู้เรียนในการเรียนภาษานั้นๆ เพราะเมื่อรู้เป้าหมายจะทำให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม

2. เน้นความเข้าใจในเรื่องหน้าที่ของภาษามากกว่ารูปแบบทางภาษา โดยผู้เรียนจะต้องเลือกรูปแบบของภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ต้องการจะสื่อ

3. การจัดการเรียนการสอนผู้เรียนต้องมีความรู้ในเรื่องของโครงสร้างทางไวยากรณ์ สามารถตีความได้ และความเข้าใจในเรื่องหน้าที่ของภาษาที่ใช้ โดยจะต้องเลือกรูปแบบของภาษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่จะใช้ในการสื่อสาร การที่ผู้เรียนจะสื่อสารได้นั้นต้องมีองค์ประกอบหลักๆ 3 ประการ คือ 1) ช่องว่างระหว่างข้อมูล (Information gap) คือ ความต้องการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน โดยเกิดขึ้นเมื่อผู้สื่อสารต้องการข้อมูลจากอีกฝ่าย เนื่องจากตนเองไม่มีข้อมูลหรือข้อมูลไม่เพียงพอ หรือลักษณะที่คู่สนทนาไม่ทราบข้อมูลที่อีกฝ่ายมี ดังนั้นเมื่อต่างฝ่ายต้องการที่จะทราบหรือให้ข้อมูลแก่อีกฝ่ายหนึ่ง การสื่อสารจึงเริ่มเกิดขึ้นเมื่อมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน 2) การเลือก (Choice) คือ ผู้สื่อสารหรือผู้เรียนมีโอกาสเลือกที่จะพูดหรือเขียนในสิ่งที่ตนเองต้องการ และเลือกใช้รูปแบบของภาษาในการสื่อความหมาย ซึ่งการที่ผู้เรียนเลือกใช้รูปแบบของภาษาที่เหมาะสมกับบทบาทของตนเองและบทบาทของผู้อื่นจะทำให้เกิดการสื่อสารที่ประสิทธิภาพ 3) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ผู้เรียนสามารถที่จะทราบผลของการสื่อสารว่าการสื่อสารของตนเองนั้นประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว โดยสังเกตจากปฏิกิริยาของผู้ร่วมสนทนา หากคู่สนทนาแสดงท่าทางที่ไม่เข้าใจ ผู้สื่อสารจำเป็นต้องหากวิธีเพื่อช่วยสื่อความหมาย เช่น การพูดซ้ำหรืออธิบายเพิ่มเติมโดยใช้ท่าทางประกอบ เป็นต้น

4. ในการจัดการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ใช้ภาษา คือ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษามากที่สุด เน้นการให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนสนทนาข้อมูลซึ่งกันและกันโดยเลือกใช้ภาษาตามที่ตนเองต้องการและให้ประเมินการสื่อสารด้วยตนเองเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริง

5. การแก้ไขข้อผิดพลาดในการสื่อสารจำเป็นต้องทำแก้ไขเฉพาะที่ผิดที่สำคัญเท่านั้นเพื่อไม่ให้สร้างความสับสนในการสื่อสาร มิฉะนั้นผู้เรียนอาจเกิดความไม่มั่นใจที่จะใช้ภาษาในการสื่อสาร

การสร้างความสามารถในการสื่อสาร (Communicative competence) Savignon (1983) ได้แยกองค์ประกอบของความสามารถในการสื่อสารไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความสามารถทางด้านไวยากรณ์ (Grammatical competence) หมายถึง ผู้เรียนต้องมีความรู้ทางด้านภาษา ได้แก่ ความรู้เรื่องการออกเสียง คำศัพท์ โครงสร้างของคำหรือประโยคเพื่อนำไปใช้ในการสื่อสาร

2. ความสามารถทางด้านสังคม (Sociolinguistic competence) หมายถึง ผู้เรียนมีการใช้ภาษาสอดคล้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรม เช่น การขอโทษ การขอบคุณ ตลอดจนคำนึงถึงบทบาทของสังคมของตนเองและคู่สนทนา

3. ความสามารถด้านความเข้าใจในระดับข้อความ (Discourse competency) หมายถึง ผู้เรียนสามารถตีความ หรือการเชื่อมโยงความหมายในการพูดและเขียนตามรูปแบบในสถานการณ์ที่ต่างกัน

4. ความสามารถในการใช้กลวิธีสื่อความหมาย (Strategic competence) หมายถึง การใช้กลวิธีเพื่อให้การติดต่อสื่อสารนั้นประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการพูด เช่น การพูดซ้ำ การใช้น้ำเสียง หรือภาษาท่าทางเพื่อให้การสื่อสารนั้นมีความราบรื่น

บทบาทของผู้สอนในการจัดกิจกรรมการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้น นอกจากผู้เรียนจะมีบทบาทสำคัญในการทำกิจกรรมแล้ว บทบาทของครูผู้สอนก็มีความสำคัญ ซึ่งจะช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสารของผู้เรียน Krashen (1982) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารควรเป็นการเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติ โดยผู้สอนต้องจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการใช้ภาษาให้มากที่สุด โดยภาษาที่ใช้ต้องอยู่ระดับที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน โดยสิ่งที่สอนต้องตรงกับความต้องการของผู้เรียน Celce-Murcia (1998) ได้เสนอแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบ “principled communicative approach” ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้ โดยผู้สอนมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องทั้งรูปแบบและความหมาย

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารครูผู้สอนมีบทบาทหน้าที่หลัก คือ ครูผู้สอนต้องคอยให้ความช่วยเหลือจัดกลุ่มของผู้เรียนและการคอยดูแลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มให้มากที่สุด รวมทั้งช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนประสบปัญหาเกี่ยวกับบทเรียน นอกจากนี้ การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในระหว่างดำเนินกิจกรรมจะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถปรับการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้

Littlewood (1983: 18-19) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนในการจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารดังนี้

1. ก่อนเริ่มทำกิจกรรมการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ครูผู้สอนต้องมีหน้าที่เตรียมและดำเนินกิจกรรม โดยบอกให้ผู้เรียนทราบถึงลักษณะของกิจกรรม วิธีทำกิจกรรม และจุดมุ่งหมายของการทำกิจกรรมการใช้ภาษา เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงประโยชน์ของการเรียนภาษานั้นๆ โดยครูจะเป็นผู้แนะนำขั้นตอนของการทำกิจกรรม ซึ่งบางครั้งผู้สอนอาจมีความจำเป็นต้องสาธิตการทำกิจกรรมนั้นๆ ให้ผู้เรียนได้ดูเป็นตัวอย่าง จากนั้นจึงให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเอง
  2. ขณะทำกิจกรรม ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนเกิดความไม่เข้าใจขณะทำกิจกรรมนั้นๆ และสนับสนุนให้ผู้เรียนฝึกการใช้ภาษามากๆ
  3. หลังการทำกิจกรรม ผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินและให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน เช่น การบอกให้ผู้เรียนทราบถึงความถูกต้องของการใช้ภาษานั้นเหมาะสมหรือไม่หรือผู้เรียนประสบความสำเร็จในการใช้ภาษามากน้อยเพียงใด
- การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเน้นการให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนยังคงมีบทบาทที่สำคัญเมื่ออยู่ในห้องเรียนในขณะที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อการสื่อสารทางภาษา ดังนั้นครูผู้สอนจำเป็นต้องเลือกและศึกษาถึงกิจกรรมการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้เหมาะสมต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการสื่อสารนั้นมากที่สุด

บทบาทของสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เป็นบุคคล วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนเทคนิควิธีการ มีความสำคัญซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนผู้สอนต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีใหม่ๆ การทดลองเลือกใช้สื่อและพัฒนาสื่อการสอนให้เหมาะสมกับบทเรียนในแต่ละเนื้อหาสาระวิชาย่อมส่งผลดีต่อผู้เรียนได้ทางหนึ่ง

การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มีความจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย เนื่องจากสื่อ

การเรียนการสอนเป็นตัวกลางสำคัญในการฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยสื่อที่สำคัญต่อการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมี 3 อย่าง ได้แก่ เนื้อหา (text-based) กิจกรรม (task based) และ สื่อที่เป็นของจริง (realia)

เนื้อหา (text-based) ตำราเรียนภาษาอังกฤษที่ใช้สำหรับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยส่วนใหญ่จะไม่มีแบบฝึกหัดหรือโครงสร้างประโยคมากนัก แต่จะประกอบไปด้วยข้อมูลภาษาในรูปแบบต่างๆ เช่น ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่างๆในสถานการณ์นั้น การแสดงออกเหล่านี้ใช้เพื่อจุดประสงค์ในการฝึกการใช้ภาษาและการสร้างจินตนาการ โดยกิจกรรมบทบาทสมมติพื้นฐานมาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งสำนวนภาษาที่ใช้ในการสื่อสารก่อให้เกิดการเรียนรู้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ นอกจากนี้การทำกิจกรรมคู่เพื่อเป็นการลดความกังวลของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานสร้างแรงจูงใจในการสื่อสาร เป็นต้น

กิจกรรม (task based) เกมต่าง หรือกิจกรรม Jigsaw ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์เหมือนจริง มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และยังช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงออก เช่นการเล่นเกมต่อภาพสู่การบรรยายภาพ โดยการพูดจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจอยากที่จะเรียนรู้

สื่อที่เป็นของจริง (realia) เน้นการใช้สื่อที่เป็นของจริง เช่นป้ายโฆษณา หนังสือพิมพ์ รูปภาพ ข่าววิทยุ ตารางเวลา การพยากรณ์อากาศ ด้วยการอภิปราย เป็นต้น

กิจกรรมที่ใช้ในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจำเป็นต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารของผู้เรียนให้ก้าวหน้า ดังนั้นการสร้างกิจกรรมสำหรับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารควรเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม และการเลือกใช้กิจกรรมต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ และเนื้อหาของบทเรียนเป็นสำคัญ

Littlewood. (1983: 20-21) กิจกรรมที่เน้นการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมีหลายรูปแบบ โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อวัตถุประสงค์ (Functional communication activities) และกิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Social interaction activities)

1. กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อวัตถุประสงค์ (Functional communication activities) เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการฝึกใช้ภาษาให้มากที่สุด โดยผู้เรียนไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักโครงสร้างทางภาษา หรือเหมาะสมกับสถานการณ์เสมอไป การที่ผู้เรียนใช้ภาษาในการสื่อสารโดยบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ถือได้ว่าการทำกิจกรรมการใช้ภาษาในการสื่อสารนั้นประสบความสำเร็จ กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารตามวัตถุประสงค์นั้นสามารถจัดกิจกรรมได้ในหลายรูปแบบ โดยผู้สอนต้องกำหนดสถานการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาเพื่อหาข้อมูลที่ตนเองนั้นยังขาดอยู่หรือเพื่อแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ คือ

1.1 กิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลในวงจำกัด (Sharing information with restricted cooperation) กิจกรรมประเภทนี้แบ่งผู้เรียนออกเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม โดยผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มจะมีข้อมูลข่าวสารเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น หลังจากนั้นผู้เรียนจะต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันด้วยวิธีการถาม-ตอบ โดยผู้ตอบจะตอบคำถามเมื่อผู้ถามใช้วิธีการที่กำหนดเท่านั้น

1.2 กิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลในวงกว้าง (Sharing information with unrestricted cooperation) กิจกรรมประเภทนี้สามารถแบ่งผู้เรียนเป็นคู่หรือกลุ่มเช่นเดียวกับกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลในวงจำกัด แต่ในการจัดกิจกรรมแบบนี้ผู้เรียนจะมีอิสระในการใช้ภาษาเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารมากกว่า โดยผู้เรียนสามารถพูดบรรยายให้คำแนะนำหรืออธิบายเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาที่กว้างขึ้น

1.3 กิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลและหาข้อสรุปจากข้อมูล (Sharing and processing information) กิจกรรมประเภทนี้มีรูปแบบคล้ายการเล่นเกมต่อภาพ (Jigsaw) โดยผู้เรียนแต่ละคู่หรือแต่ละกลุ่มจะได้รับข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้เรียนจะต้องนำเสนอแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันก่อน เช่น การพูดอธิบาย แสดงความคิดเห็น จนกระทั่งได้ข้อสรุปของภาพรวมทั้งหมด จากนั้นจึงนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ปัญหา

1.4 กิจกรรมการหาข้อสรุปจากข้อมูล (Processing information) กิจกรรมลักษณะนี้สามารถแบ่งผู้เรียนออกเป็นคู่หรือกลุ่มก็ได้ โดยผู้เรียนจะได้รับข้อมูลครบถ้วนเหมือนกันทุกคน และจะต้องร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับหรือพิจารณาข้อมูลเหล่านั้นเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Social interaction activities) เป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารโดยบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการจัดกิจกรรมประเภทนี้ผู้เรียนจะถูกกำหนดสถานการณ์และบทบาทของตนเอง ดังนั้นในการทำกิจกรรมผู้เรียนจะต้องฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นที่เข้าใจให้มากที่สุด ตลอดจนผู้เรียนต้องเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบทบาทของตนเองอีกด้วย ในการจัดกิจกรรมประเภทนี้ ขั้นตอนแรกผู้สอนอาจสร้างสถานการณ์โดยใช้ห้องเรียนเป็นบริบททางสังคมก่อนเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกภาษาในสถานการณ์ที่ตนเองคุ้นเคย หลังจากนั้นจึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ภาษาในบริบทอื่นที่เป็นสถานการณ์นอกชั้นเรียนในอนาคต

โดยการใช้ห้องเรียนเป็นบริบททางสังคมสำหรับการสร้างสถานการณ์เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นมีการจัดกิจกรรม 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

2.1 การแสดงบทบาทสมมติ (Role play) เป็นกิจกรรมการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติด้วยกำหนดสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยให้ผู้เรียนแสดงบทบาทไปตามความรู้สึกและอารมณ์ โดยปัจจัยที่สำคัญสำหรับการแสดงบทบาทสมมติ คือ สถานการณ์ด้วยการกำหนดหัวเรื่องสนทนา เช่น การรับโทรศัพท์ การเจรจาทางธุรกิจ การซื้อขายสินค้า เป็นต้น

2.2 สถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นกิจกรรมการสอนที่จำลองสถานการณ์ขึ้นมาให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยผู้เรียนเข้าเป็นส่วนหนึ่งในสถานการณ์นั้นๆ และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆที่อยู่ในสถานการณ์นั้น และใช้ข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกับข้อมูลในความเป็นจริงในสถานการณ์นั้น เพื่อช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ สถานการณ์จำลองเป็นกิจกรรมที่มีความซับซ้อนกว่าการแสดงบทบาทสมมติ เหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีความสนใจที่มีทักษะในวิชาชีพเดียวกันซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการฝึกใช้ภาษา

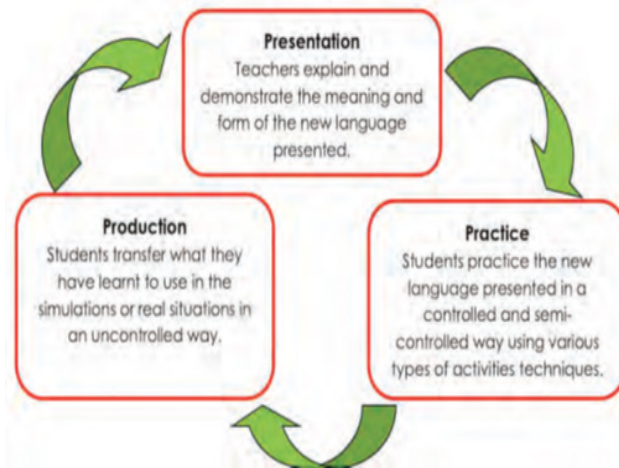
2.3 การแสดงละคร (Acting) เป็นกิจกรรมที่ผู้แสดงจะต้องสวมบทบาทตามที่กำหนดไว้ โดยผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากบทละคร เพื่อฝึกฝนทักษะการอ่าน การฟัง คำศัพท์และรูปแบบประโยค ตลอดจนการพัฒนาทักษะการพูดอย่างคล่องแคล่วซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจในตนเอง

2.4 การแสดงสด (Improvisation) เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยผู้เรียนไม่มีโอกาสได้เตรียมตัวล่วงหน้าในการฝึกใช้ภาษา หลังจากการแสดงสดจบลงผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ภาษาของตนเองเพื่อการปรับปรุงที่ดีขึ้นต่อไป

กระบวนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามรูปแบบของ (Presentation-Practice- Production หรือ PPP) เป็นลักษณะการสอนภาษาเพื่อสื่อสารตามธรรมชาติ และมีการบูรณาการวิธีการเรียนรู้ 3 ขั้นตอนได้แก่ ชี้นำเสนอ (Presentation) ขั้นฝึก (Practice) และขั้นนำไปใช้ (Production) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจะ

ใช้สื่อตามสภาพจริงควบคู่กับสื่อที่สร้างขึ้นมา เช่น ของจริง ภาพที่ได้จากหนังสือพิมพ์ ตำรา เกม เป็นต้น
 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร 4 ภาพที่ 1 วิธีการสอนแบบ 3Ps
 หรือ P-P-P ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ภาพ วิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 3Ps หรือ P-P-P

(<http://www.e4thai.com>)

สมิตรา อังวัฒนกุล (2540) ได้สรุปขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารไว้ 3 ขั้นตอน โดยขั้นตอนนี้มีความเกี่ยวข้องกับด้านสถานการณ์การสอน กลวิธีการสอน สื่อการเรียนการสอน ดังนั้นผู้สอนจึงต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจน เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิธีการดำเนินแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหา (Presentation) ผู้สอนจะเสนอข้อมูลหรือกำหนดสถานการณ์ทางภาษาแก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นกระบวนการสอนที่สำคัญขั้นหนึ่ง ด้วยวิธีการนำเสนอคำศัพท์ใหม่ๆ หรือเนื้อหาใหม่และสาธิตวิธีการที่ถูกต้องให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายรูปแบบภาษา เช่น การออกเสียง คำศัพท์ และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษา โดยตรวจสอบพื้นฐานความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนด้วยการถาม-ตอบ

2. ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติ (Practice) เป็นขั้นตอนให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาที่เรียนมาแล้วได้อย่างชำนาญ โดยอาจจะฝึกทั้งชั้นเรียน เป็นกลุ่ม เป็นคู่ หรือรายบุคคล โดยมีครูผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะและควบคุมให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยดีการฝึกโดยใช้กิจกรรม เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และมีโอกาสได้ใช้ภาษาอย่างอิสระเพื่อการสื่อสารจริงๆ หลังจากที่ได้ฝึกเสร็จผู้สอนต้องให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบว่าตนใช้ภาษาได้ถูกต้องหรือไม่

3. ขั้นตอนการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production) เป็นการให้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยนำความรู้ที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์ภายในห้องเรียนไปสู่การนำภาษาไปใช้จริงนอกห้องเรียน โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนดแนวทางและช่วยเหลือเท่านั้น ในขณะที่ผู้เรียนมีหน้าที่ในการใช้ภาษาได้อย่างอิสระภายใต้สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

สรุป

จากการที่ได้นำเสนอทั้งหมดข้างต้นนั้น ผู้เขียนเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้น เป้าหมายหลักคือการใช้ภาษาที่สามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องสอดคล้องตามสถานการณ์ นอกจากนี้กิจกรรม

การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง ผู้เรียนสามารถสื่อความหมายได้อย่างอิสระ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง และยังเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ที่ทำให้ผู้เรียนมีความเพลิดเพลิน มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน

เอกสารอ้างอิง

- สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2540). กิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Celcia - Murcia, M. 1998. "On Directness in Communicative Language Teaching." *TESOL Quarterly*, Vol. 32, No. 1 (Spring 1998).
- Krashem, S.D. (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford: Pergamon Press.
- Littlewood, William T. 1984. "Integrating the New and the Old in a Communicative Approach." In Das. Bikram K (Ed.), *Communicative Language Teaching*. Singapore: SEAMEO Regional Language Centre.
- Morrow, Keith. 1981. "Principles of communicative methodology." In K. Johnson and K. Morrow (Eds.), *Communication in the Classroom: Applications and methods for a communicative approach*. London: Longman.
- Savignon, Sandra J. (1983) *Communicative Competence: Theory and Classroom Practice*. London: Addison Wesley Publishing Company, Ltd.
- Viriyachitra, et al. (2012). *Looking back and moving: Forward of English learning*. Bangkok: Window on the world publishing. (in Thai)
- Watzlawich, P., Beavin, J.H. & Jackson, D.D. (1967)/ *Pragmatics of Human Communication. A Study of International Patterns, Pathologies and Paradoxes*. New York: W.W. Norton & Company, Inc..
- Widdowson, H. G. (1978). *Teaching Language as Communication*. London: Oxford University Press.

การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษในศตวรรษ ที่ 21 Developing English Learning Skills in the 21st Century

ศักดิ์พงษ์ โสภารจ

Sakdipong Sopajorn

อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาอังกฤษ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

บทคัดย่อ

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ จากระบบการเรียนรู้โดยเรียนรู้ตามหลักสูตร จัดการเรียนการสอนตามตารางเรียนตายตัว และเรียนในห้องเรียน เป็นเรียนรู้จากการทำโครงการ จัดการเรียนการสอนตามความต้องการ และห้องเรียนสู่ชุมชนโลก ทุกๆ กระบวนการเรียนรู้ได้เปลี่ยนไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง เป็นต้นว่า ผู้สอนจะต้องเปลี่ยนตัวเองให้เป็นโค้ช (Coach) อำนวยความสะดวก (Facilitator) สำหรับการเรียนรู้ในชั้นเรียน การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน กระบวนการคิดการวิเคราะห์ห้จึงมีความจำเป็นมากกว่าการท่องจำซึ่งเน้นวิธีการแสดงความคิดเห็น การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านทักษะชีวิตขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนต้องมีคือทักษะการอ่านออก (Reading) เขียนได้ (Writing) และคิดเลขเป็น (Arithmetic) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สภาพแวดล้อมทางด้านภาษา จะต้องเหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งควรจะมีการกระตุ้น การสร้างสรรค์การเรียนรู้ และชี้แนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยเหตุนี้ ผู้สอนต้องรู้จักบูรณาการเทคนิคการสร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้เรียน แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษ ผู้สอนที่สอนอยู่ตามสถานที่ศึกษาจึงควรประยุกต์เทคนิคการสอนที่เน้นการฟัง-พูด เปลี่ยนจากการท่องจำไวยากรณ์ และคำศัพท์ ผู้สอนควรที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การอ่าน การพูดอย่างเป็นธรรมชาติ เหมาะสมสำหรับยุคแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะการเรียนรู้, การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Abstract

Learning skills in 21st Century is changing learning system from Curriculum, Time-slotted and Classroom into Projects, On-demand and Global Community system. Every learning process must be changed at all, such as teachers have to change themselves to be a coach and facilitator to their students for development learning skills. Thinking and analysis process is more necessary than recitation that focus on showing the opinion and seeking knowledge by themselves through basic life skills. In 21st Century the learners must have these skills; reading, writing and arithmetic, especially language environment must be suitable for learning skills that should be stimulated, created and recommended to successful goal. Thus teachers will know how to integrate and technique understanding among all students and look for the way to develop language skills that focuses on English language. All of teachers who teaches in school have to change and apply their teaching technique and emphasize listening and speaking skills more than repetition on grammar and vocabulary. They should also provide opportunities to the learners for practicing critical thinking, reading and speaking skills that is suitable with the learner by the time.

Keywords: Developing Learning Skills, Learning Skills in 21st Century

บทนำ

โลกของเราในทุกวันนี้ถูกพัฒนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้าน Technology และนวัตกรรม (Innovation) ต่างๆที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งขณะนี้เราทุกคนได้ก้าวเข้ามาสู่ศตวรรษที่

21 อย่างเต็มตัว ถือเป็นยุคที่ Digital Technology เข้ามามีบทบาทอย่างมากกับชีวิตของเราทุกคนไม่เว้นแม้แต่ตัวเด็กนักเรียน นักศึกษา เยาวชน ก็ตาม สิ่งเหล่านี้มีผลต่อเขาในทุกแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเรื่องพัฒนาการเรียนรู้อะไรต่างๆรอบตัว การเพิ่มศักยภาพในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ หรือแม้แต่เพิ่มทักษะในห้องเรียนและจากชีวิตประจำวัน เราจะพบว่า Technology มักจะเกี่ยวข้องกับเราทุกคนอยู่ตลอดเวลา และแน่นอนว่าระบบ Technology มีความสำคัญครอบคลุมไปทั้งระบบของชีวิตประจำวัน ทักษะภาษาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการตอบสนองของโลกของระบบต่างๆ ในชีวิต อาทิ ระบบการสื่อสาร ระบบการทำงาน หรือระบบการศึกษา ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต ต่อเนื่องโดยไม่หยุดหยั่ง หากกล่าวถึงระบบของการศึกษาสถาบันทางการศึกษาถือเป็นสถาบันทางสังคมในระดับพื้นฐานที่เป็นหน่วยฝึกและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ความสามารถพร้อมก้าวสู่โลกภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคแห่งโลกโลกาภิวัตน์

ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทุกประเทศจะต้องมีการเตรียมผู้เรียนให้พร้อม ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญของกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้น และจะส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะผู้สอนจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 ทักษะที่สำคัญที่สุดในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) และทักษะการทำงาน (Working Skill) ที่จะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นี้ ให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะที่จำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) วิจารณ์ พานิช (2555: 16-21) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ สารวิชาที่มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สารวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของผู้เรียน โดยผู้สอนช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

ดังนั้น การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน จึงควรเป็นระบบการสอนที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์มากกว่าการท่องจำ เน้นวิธีการแสดงความคิดเห็น การแสวงความรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น และผู้เรียนควรมีทักษะพื้นฐานชีวิต คือ การอ่านออก (Reading) เขียนได้ (Writing) และคิดเลขเป็น (Arithmetic) เพื่อที่จะสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านอื่นๆ ได้ เช่น ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information, and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) (http://www.noppawan.sskru.ac.th/data/learn_c21.pdf)

วิวัฒนาการของทฤษฎีการพัฒนาทักษะ การเรียนรู้

หากมองย้อนไปในประวัติศาสตร์ เราจะเห็นว่า แหล่งที่มาของความรู้ที่มนุษย์ได้รับนั้นมีอยู่หลายแหล่งด้วยกัน เพลโต (Plato) นักปรัชญาที่มีชื่อเสียง ซึ่งมีชีวิตก่อนปีคริสตศักราช (327-417 B.C) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้คือ กระบวนการพัฒนาความคิดใฝ่ดีที่มีอยู่ในมนุษย์มาตั้งแต่เกิดตามแนวคิดของเพลโต ความคิดจะได้รับการพัฒนาผ่านการเรียนรู้วิชาที่เชื่อว่ามีรูปความคิด บริสุทธิ์ เช่น คณิตศาสตร์

นอกจากนี้ อริสโตเติล (Aristotle) นิยามของการเรียนรู้ คือ ความรู้เกิดจากการสร้างภาพ (image) จากประสบการณ์และการเชื่อมโยงของภาพเหล่านั้น ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1930-1950 ซึ่งเป็นช่วงต้นศตวรรษที่ 20 นักจิตวิทยาที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ได้ใช้การทดลองในห้องปฏิบัติการเพื่อที่จะสร้างทฤษฎีที่จะอธิบายการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ ทำให้ค้นพบความสัมพันธ์ของสิ่งเร้าและการตอบสนองที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรม ข้อความรู้นักจิตวิทยาเป็นประโยชน์ต่อนักการศึกษา แพทย์ นักธุรกิจและบุคคลอื่นๆ ในการนำไปใช้ปรับพฤติกรรมของมนุษย์ ช่วงนี้จึงเป็นช่วงที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม แต่ช่วงที่มีการประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้มาสู่การออกแบบการเรียนการสอนที่สำคัญ คือช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแบ่งได้ 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ช่วงระหว่าง ค.ศ. 1950-1975 จากห้องปฏิบัติการสู่ห้องเรียน เป็นช่วงของการนำทฤษฎีการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้นในห้องทดลองมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกระบวนการฝึกอบรมบุคคลใหม่ทักษะการปฏิบัติ ระยะที่ 2 ช่วงระหว่าง ค.ศ. 1975-1980 ช่วงก่อกำเนิดของทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยมที่สนใจกระบวนการคิด การแก้ปัญหามากกว่าการทำเป็น ทำได้ดังเช่นในช่วงแรก ระยะที่ 3 ช่วงระหว่าง ค.ศ. 1980-1990 เป็นช่วงที่ปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรมและปัจจัยด้านบุคคลได้รับความสนใจว่ามีผลกระทบต่อการเรียนรู้ และระยะที่ 4 ช่วงระหว่าง ค.ศ. 1990 - ปัจจุบัน เป็นช่วงการก่อกำเนิดของทฤษฎีการสร้างความรู้ที่เชื่อว่า ความรู้เป็นสิ่งที่บุคคลแต่ละคนสร้างความหมาย ความเข้าใจของตนขึ้นจากประสบการณ์และความรู้เดิมที่มีอยู่ พัฒนาการของทฤษฎีการเรียนรู้ในแต่ละช่วงเวลาดังกล่าวจะช่วยให้เราเข้าใจแนวคิดและแนวโน้มของการออกแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ที่ยึดถือเป็นพื้นฐาน (Gredler, 1997, pp. 51-60)

สรุปได้ว่า การเรียนรู้มีวิวัฒนาการเริ่มมาตั้งแต่ก่อนปีคริสต์ศักราช 327 พัฒนามาจากกระบวนการคิดใฝ่ดีในตัวมนุษย์ นำไปสู่การจินตนาการสร้างภาพ และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจากประสบการณ์ที่ผ่านมา ทั้งนี้สิ่งเร้าภายนอกก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของมนุษย์ด้วย

กลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้ (Theory of Learning)

ทฤษฎี หมายถึงความคิดหรือชุดของความคิดที่ต้องการอธิบายบรรยายหรือทำนายปรากฏการณ์หรือหลักการอย่างใดอย่างหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555, หน้า 544) ทฤษฎีเป็นกรอบแนวคิดที่แยกลักษณะสำคัญออกจากสารสนเทศทั่วไปของปรากฏการณ์ และต้องผ่านการทดสอบจนเป็นที่ยอมรับ (Gredler, 1997, p. 8) ดังนั้น ความหมายของทฤษฎีการเรียนรู้ ที่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นที่กล่าวมานี้จึง ตรงกับที่ ทิศนา ขัมมณี (2555, หน้า 475) ให้ความหมายของทฤษฎีการเรียนรู้คือ ข้อความรู้อธิบาย ทำนายปรากฏการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนรู้ ซึ่งได้รับการพิสูจน์ทดสอบตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้ที่เหมาะสมกับศาสตร์แต่ละสาขาซึ่งได้รับการยอมรับว่าเชื่อถือได้ และสามารถนำไปนิรนัยเป็นหลักหรือกฎการเรียนรู้ย่อยๆ หรือนำไปใช้เป็นหลักในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญแบ่งออกได้ 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่ 1 ทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ต่อเนื่อง (Associative Theories) ทฤษฎีนี้เห็นว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) และการตอบสนอง (Response) ปัจจุบันเรียกนักทฤษฎีกลุ่มนี้ว่า “พฤติกรรมนิยม” (Behaviorism) ซึ่งเน้นเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมที่มองเห็น และสังเกตได้มากกว่ากระบวนการคิด และปฏิบัติการภายในของผู้เรียน ประกอบด้วยทฤษฎีย่อยๆ อาทิเช่น ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning Theories) ประกอบด้วย 1) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning Theories) 2) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning Theory) ทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยง (Connectionism Theories) และทฤษฎีสัมพันธ์ต่อเนื่อง (S-R Contiguity Theory) กลุ่มที่ 2 คือ ทฤษฎีกลุ่มความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Theories) สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, (2545) อธิบายว่า ทฤษฎีกลุ่มนี้บางครั้งเรียกว่า กลุ่มปัญญานิยม มีความเชื่อว่าผู้เรียน

จะเกิดการเรียนรู้ได้ต้องใช้ประสาทสัมผัส (Sense) และใช้สติปัญญาเป็นตัววิเคราะห์ข้อมูล และเก็บสะสมประสบการณ์ เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาใหม่ สำหรับกลุ่มแนวคิดทฤษฎีที่สอดคล้องกับ การเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้แก่ กลุ่มแนวคิดทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เชื่อว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนที่เน้นวิธีการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเอง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดไตร่ตรองได้อย่างสร้างสรรค์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถพึ่งพาตนเองได้ รู้จักร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ช่วยพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อม และนำความรู้ที่ได้รับไปบูรณาการในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ตามหลักการของทฤษฎีนี้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่าง สิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีมาก่อนนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ และปรากฏการณ์ที่พบเห็นมาสร้างเป็นโครงสร้างใหม่ทางปัญญา (Kemil.1991) และกลุ่มแนวคิดทฤษฎีการสร้างสรรคด้วยปัญญา (Constructionism) ที่เชื่อว่าผู้เรียน เป็นฝ่ายสร้างความรู้ขึ้นด้วยตนเอง มิใช่ได้มาจากผู้สอนและในการสร้างความรู้ขึ้น ผู้เรียนจะต้องลงมือสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมา เช่น การสร้างสิ่งจำลอง การสร้างสิ่งที่จับต้องสัมผัสได้ พร้อมกับคิดและพูดอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่ได้กระทำไปแล้วให้คนอื่น ๆ รับรู้และนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในการสร้างความคิด จะมีผลทำให้ผู้เรียนต้องใช้ความคิด มีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง การเรียนรู้ตามทฤษฎีสร้างสรรคด้วยปัญญาเริ่มใช้ในประเทศไทยอย่างจริงจังนั้นเริ่มแต่ปี พ.ศ. 2539 โดยมูลนิธิศึกษาพัฒนาได้พัฒนาโครงการนำร่องคือ Lighthouse Project เพื่อแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาที่เป็นทางเลือกใหม่สำหรับพัฒนาคนไทยให้เป็นนักคิด นักสำรวจทดลอง และใช้เทคโนโลยีเพื่อแสดงความคิดและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว (https://www.baanjomjut.com/library_2/constructionism/)

สรุปได้ว่า การเรียนรู้มีการศึกษาค้นคว้าและจำแนกลักษณะการเรียนรู้ไว้หลากหลายแบบ เพื่อช่วยในการอธิบายรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งโดยภาพรวมทั้งแนวความคิด และทฤษฎีที่หลากหลายนั้นล้วนแต่อธิบายไปในทางที่สอดคล้องกันว่า การเรียนรู้นั้นย่อมเกิดจากการศึกษา ค้นคว้า วิจัย บันทึก หรือกระบวนการวิทยาศาสตร์ และจนกระทั่งประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาอีกด้วย โดยมีสิ่งเร้าภายในและภายนอกกระตุ้นให้บุคคลมีความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ต่อไปอีกอย่างเป็นพลวัต ทั้งนี้ การเรียนรู้ที่ดีและคงทน จะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากผู้เรียนศึกษาและทำความเข้าใจด้วยตนเองผ่านกระบวนการ วิธีการ ที่ตนเองเป็นผู้คิดค้นหรือปฏิบัติตามมากกว่าให้บุคคลอื่นมาเป็นผู้สอนหรืออธิบายเพื่อความเข้าใจเท่านั้น

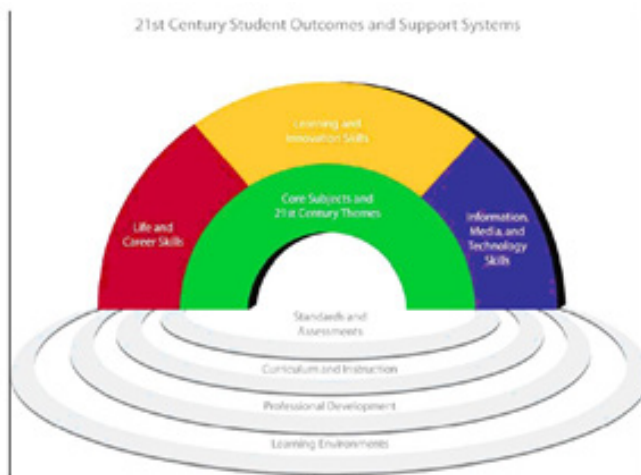
ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้สอนอย่างเต็มที่ไม่ได้ แต่ต้องให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะออกแบบการเรียนรู้ ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (Problem-Based Learning) ของผู้เรียน (http://www.noppawan.sskru.ac.th/data/learn_c21.pdf)

ดังนั้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ 21 ให้กับผู้เรียน ดังที่ได้อธิบายไว้ในเบื้องต้นว่า การสอนที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์มากกว่าการท่องจำ เน้นวิธีการแสดงความคิดเห็น การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ควรมีทักษะพื้นฐาน อ่านออก (Reading) เขียนได้ (Writing) และ คิดเลขเป็น (Arithmetic) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของชาติ (พ.ศ.2557) ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งองค์การยูเนสโกได้แนะนำว่า ผู้เรียนควรมีทักษะที่ครอบคลุม 3 กลุ่ม ได้แก่ ทักษะพื้นฐาน คือ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น ทักษะเพื่อทำงาน คือ ทักษะพื้นฐานในการทำงานของทุกอาชีพ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร ที่เน้นการปฏิบัติที่เป็นทักษะด้านอาชีพ ดังนั้น เมื่อจบการศึกษา

แล้วผู้เรียนจะมีทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถปรับตนเองเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเท่าทัน และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคสมัยใหม่ (Trilling & Fadel, 2009 อ้างถึงใน รุ่งนภา จันทรา และคณะ, 2560)

การที่จะปรับตนเองเข้ากับสถานการณ์ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้นั้น ผู้เรียนก็ต้องเรียนรู้ และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านอื่นๆ ให้ได้ เช่น ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information, and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) ดังแผนภาพที่อธิบายกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ภาพ กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 21st Century Learning Framework (สืบค้นจาก <http://www.qlf.or.th/>)

กรอบแนวคิดเชิงมนทัศน์สำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นที่ยอมรับในการสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Model of 21st Century Outcomes and Support Systems) ซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นกรอบแนวคิดที่เน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน (Student Outcomes) ทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core Subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จะช่วยผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมในหลากหลายด้าน รวมทั้งระบบสนับสนุนการเรียนรู้ได้แก่มาตรฐานและการประเมิน หลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาผู้สอน สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนในศตวรรษที่ 21 ในขณะที่ ชาตรี ฝ่ายคำตา, 2559 อธิบายว่าทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรมีคือ ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy) ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy) กล่าวได้ว่า การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ที่ให้โลกของผู้เรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการ

แก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทักษะคิดเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจูงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อมและเหนืออื่นใด คือ ความสามารถใช้ความรู้สร้างสรรค์ ถือเป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นสำหรับการเป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายในการที่จะพัฒนาการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะ ทักษะคิด ค่านิยม และบุคลิกภาพส่วนบุคคลเพื่อความรู้อันยั่งยืนในอนาคต และเพื่อเผชิญกับอนาคตด้วยภาพลักษณ์ทางบวกที่มีทั้งความสำเร็จและมีความสุข

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

สภาพแวดล้อมทางการเรียน (Learning Environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกายใดๆก็ตามที่มีผลต่อสภาวะการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งที่เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก อาทิเช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุอุปกรณ์ หรือสื่อต่างๆ รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่อยู่ตาม ธรรมชาติ อันได้แก่ ต้นไม้ พืช ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ

ในสภาพแวดล้อมแบบใหม่การเรียนรู้โดยระบบสารสนเทศผ่านนวัตกรรมเทคโนโลยี การสื่อสารบนโลกอินเทอร์เน็ต มีบทบาทในการขยายขอบเขตของการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มากขึ้นโดยไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ ซึ่ง Margaret Riel ได้เสนอรูปแบบแนวคิดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ 4 องค์ประกอบด้วยกัน

1. การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered Approach) หมายถึง การให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง และมีความสามารถที่จะสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ โดยที่ผู้สอนจะเน้นบทบาทในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน และออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่สำคัญผู้เรียนก็จะมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และสามารถแก้ไขปัญหาเมื่อพบเจอได้

2. ความรู้เป็นศูนย์กลาง (Knowledge-centered approach) บทบาทที่สำคัญของผู้สอนจะต้องจัดรายวิชาการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และสร้างสภาพการเรียนรู้ที่สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย มิได้จำกัดตำราเพียงเล่มเดียว เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของอิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต สังคมมีเดีย ในรูปแบบต่างๆ จะทำให้เราได้ศึกษาค้นคว้าหรือกระทั่งการเข้าถึงซึ่งนวัตกรรมทางเทคโนโลยีได้

3. ชุมชนเป็นศูนย์กลาง (Community-centered approach) คือแหล่งรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ ด้วยเหตุผลนี้ ชุมชนของผู้เรียนเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญในทางสังคมสารสนเทศ ที่สามารถนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนเข้ามาเรียนรู้ ค้นคว้าหาความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการพบปะ สังสรรค์ เพื่อสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือในการพัฒนาตนเองและชุมชน

4. การประเมินผลเป็นศูนย์กลาง (Assessment-centered approach) การประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งของการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมใหม่ เพราะจะได้รู้ว่าผู้เรียนกำลังเรียนอะไรอยู่ และอะไรคือสิ่งที่เขากำลังเรียนรู้ และนำไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้น ซึ่งเครื่องมือของการประเมินจึงออกมาในหลากหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบจะต้องชัดเจน (<https://sites.google.com/site/winaik103/263-601/new-learning-environment>)

ทั้งนี้ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่พึงควรมีคือ 1) สร้างการเรียนรู้วิถีปฏิบัติที่สนับสนุนความต้องการของมนุษย์และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่จะสนับสนุนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ 2) เรียนรู้การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีและทรัพยากรอย่างมีคุณภาพ รู้จักการทำงานสำหรับการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ทีม และรายบุคคล 3) ผู้สอนมีแนวทางการสอน มีความรู้ความสามารถในการบูรณาการเครื่องมือ และกลยุทธ์การเรียนการสอนไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน 4) เน้นความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งมากกว่าความรู้แบบผิวเผิน (ชาตรี ฝ่ายคำตา, 2559) การให้การ

ศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 จะมีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ทำทาย และซับซ้อน เป็นการศึกษาที่จะทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่างเต็มไปดด้วยสิ่งทำทาย และปัญหา รวมทั้งโอกาสและสิ่งที่เป็นไปได้ใหม่ๆ ที่น่าตื่นเต้น โรงเรียนในศตวรรษที่ 21 จะเป็นโรงเรียนที่มีหลักสูตรแบบยึดโครงการเป็นฐาน (project-based curriculum) เป็นหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนเกี่ยวข้องกับปัญหาในโลกที่เป็นจริง เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์ และคำถามเกี่ยวกับอนาคตเชิงวัฒนธรรม สังคม และสากล ภาพของโรงเรียนจะเปลี่ยนจากการเป็นสิ่งก่อสร้างเป็นภาพของการเป็น ศูนย์รวมประสาท (nerve centers) ที่ไม่จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียน แต่จะเชื่อมโยงผู้สอน ผู้เรียน และชุมชน เข้าสู่ชุมชนแห่งความรู้ทั่วโลก ผู้สอนเองจะเปลี่ยนจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนสารสนเทศเป็นความรู้ และนำความรู้เป็นเครื่องมือสู่การปฏิบัติและให้เป็นประโยชน์ เป็นการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ และต้องมีการสร้างวัฒนธรรมการสืบค้น (create a culture of inquiry)

กล่าวได้ว่า ห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 จะเน้นไปที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และผู้สอนก็เป็นศูนย์กลางเช่นเดียวกัน แต่ผู้สอนจะไม่ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้บรรยายอีกต่อไป แต่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยที่ผู้เรียนจะต้องลงมือทำด้วยตัวเอง และผู้สอนทำหน้าที่เหมือนผู้ฝึกสอนช่วยผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือทำเอง ผู้เรียนจะเรียนรู้ถึงกระบวนการวิธีการสอบถาม (inquiry method) และเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น นี่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของโลกแห่งความเป็นจริงที่พวกเขาจะได้เรียนรู้ก่อนที่พวกเขาจะออกไปจากห้องเรียน

แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

กระบวนการจัดการเรียนรู้แนวใหม่สไตล์ศตวรรษที่ 21 นั้นโรงเรียนขนาดใหญ่ หลายโรงเรียนได้เพิ่มรายวิชาที่สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะได้ โดยใช้ชื่อวิชาว่า การค้นคว้าอิสระ หรือ Independent Study หรือเป็นที่รู้จักกันว่าวิชา IS ซึ่งเป็นหลักสูตรรายวิชาที่มีสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาสร้างขึ้นให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนวิชาตามความถนัด ตามความสนใจ ตามความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื้อหาที่ต้องจัดการเรียนรู้มี 3 ส่วนด้วยกัน คือ 1) IS1 การศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ในวิชานี้ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ ในการเลือกประเด็นปัญหา ตั้งสมมติฐาน ค้นคว้า การแสวงหาความรู้ จากแหล่งข้อมูลต่างๆ และฝึกทักษะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ให้กับตนเองได้ 2) IS2 การสื่อสารและการนำเสนอ เป็นการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องจากวิชาแรกโดยผู้เรียนนำสิ่งที่ได้ศึกษา ค้นคว้าจาก IS1 มาเขียนรายงาน หรือเอกสารทางวิชาการ และนำเสนอเพื่อสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ที่ตนไปศึกษามา ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ 3) IS3 การนำความรู้ไปใช้บริการสังคม เป็นการนำความรู้เพื่อนำไปให้บริการทางสังคม นำสิ่งที่ได้เรียนรู้มา จากรายวิชา IS1 และ IS2 มาประยุกต์ใช้และทำประโยชน์ให้แก่สังคม

การจัดการเรียนรู้แนวใหม่นี้ มิได้ละทิ้งทฤษฎีการเรียนรู้แบบเดิมๆ เลย ไม่ว่าจะ เป็นทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่ม พฤติกรรมนิยม ที่เกิดจากการตอบสนองจากสิ่งเร้า การเรียนรู้ที่เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า ทฤษฎีของ ธอร์น ไคค์ ที่เชื่อว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนมีความพร้อม หากผู้เรียนไม่มีความพร้อม การเรียนรู้แนวใหม่ก็จะไม่เกิด หากผู้เรียนไม่มีแรงจูงใจ หรือ แรงขับ หรือเลือกที่จะเรียนในแบบที่ตนเองอยากเรียน ด้วยตนเองแล้วนั้น การเรียนรู้ก็เกิดขึ้นไม่ได้เช่นเดียวกัน

ภาพของห้องเรียนจะขยายกลายเป็นชุมชนที่ใหญ่ขึ้นมีคุณลักษณะเป็นผู้ซึ่งนำตนเองได้ มีการทำงานทั้งอย่างเป็นอิสระและอย่างร่วมมือกันคนอื่น หลักสูตรและการสอนจะมีลักษณะทำทายสำหรับผู้เรียนทุกคน และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล หลักสูตรจะไม่เน้นการยึดตำราเป็นตัวขับเคลื่อน หรือแบบแยกส่วน เช่นในอดีต แต่จะเป็นหลักสูตรแบบยึดโครงการและการบูรณาการ การสอนทักษะและเนื้อหาจะไม่เป็นจุดหมายปลายทางเช่นที่เคยเป็นมา แต่ผู้เรียนจะต้องมีการเรียนรู้ผ่านการวิจัยและการปฏิบัติในโครงการ การเรียนรู้จากตำราจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น

ความรู้จะไม่หมายถึงการจดจำข้อเท็จจริงหรือตัวเลขแต่จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการวิจัยและการปฏิบัติโดยเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เก่าที่มีอยู่ ทักษะและเนื้อหาที่ได้รับจะเกี่ยวข้องและมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติในโครงการงานจะไม่จบลงตรงที่การได้รับทักษะและเนื้อหาแล้วเท่านั้น การประเมินผลจะเปลี่ยนจากการประเมินความจำและความไม่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจต่อการนำไปปฏิบัติได้จริง แต่เป็นการประเมินที่ผู้ถูกประเมินมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองด้วย ทักษะที่คาดหวังสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่เรียนรู้ผ่านหลักสูตรที่เป็นสหวิทยาการ บูรณาการ ยึดโครงการเป็นฐานและอื่นๆ ดังกล่าวจะเน้นเรื่อง 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (learning and innovation skills) 2) ทักษะชีวิตและอาชีพ (life and career skills) ทักษะสื่อสารสนเทศ และเทคโนโลยี (information, media and technology skills) ที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นได้จากความร่วมมือ ในการทำงานเป็นทีม การคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) ในปัญหาที่ซับซ้อน (https://webs.rmutl.ac.th/assets/upload/files/2016/09/20160908101755_51855.pdf)

แนวทางการสอนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21

จากการอธิบายข้อมูลเชิงวิชาการในเบื้องต้น จึงสามารถอนุมานได้ว่า การพัฒนาการเรียนรู้ทางด้านภาษาอังกฤษโดยผ่านกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 จึงควรปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตาม 4 ขั้นตอนดังนี้ คือ แนวการสอนภาษาอังกฤษ ที่เน้นกฎเกณฑ์ของภาษา แนวการสอนภาษาอังกฤษ ที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ แนวการสอนภาษาอังกฤษ ที่เน้นความเหมาะสมในการใช้ภาษา และแนวการสอนภาษาอังกฤษ ที่แบบ บูรณาการเนื้อหาและภาษา

แนวทางการสอนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 จะมีแนวการสอนซึ่งสามารถแยกประเภทได้และสามารถแยกประเภทรูปแบบได้ดังนี้ ประเภทแรกคือแนวทางการสอน ซึ่งสามารถแบ่งย่อยได้ 3 ประเภท คือ วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล วิธีการสอนแบบตรง และวิธีการสอนแบบฟัง-พูด ประเภทที่ 2 คือ แนวการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งสามารถแบ่งย่อยได้ 7 ประเภทคือ วิธีการสอนแบบเจียบ วิธีการสอนแบบธรรมชาติ วิธีการสอนแบบชักชวน วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบภาระงาน และการเรียนรู้จากโครงการ ประเภทที่ 3 คือ แนวการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นความเหมาะสมในการใช้ภาษา สามารถแบ่งย่อยได้ 2 ประเภท คือ แนวการสอนเพื่อการสื่อสาร และแนวการสอนภาษาแบบกำหนดสถานการณ์ ประเภทที่ 4 คือ แนวการสอนภาษาอังกฤษที่แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา ซึ่งสามารถแบ่งย่อยได้ 2 ประเภท การสอนที่เน้นสาระการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

วิธีการสอนแบบไวยากรณ์และแปล (The Grammar-Translation Method) จะเป็นการไม่เน้นการฟังและการพูด แต่เน้นการเรียนไวยากรณ์และการแปลเพื่อให้ผู้เรียนสามารถอ่านตำราและวรรณคดีภาษากรีก และภาษาละตินได้ และมีวิธีการสอนแบบนี้ในการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอ่านได้เข้าใจและเห็นคุณค่าของคำประพันธ์ภาษาต่างประเทศ เน้นการท่องจำ และความถูกต้องในการใช้ภาษา

วิธีการสอนแบบตรง (The direct method) วิธีสอนแบบตรงมีแนวคิดทางภาษา คือ ภาษาพูด ซึ่งการเรียนภาษาที่ผู้เรียนได้สื่อสารด้วยภาษาที่เรียนนั้น เพื่อให้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการที่จะคิดเป็นภาษาที่เรียนด้วย ดังนั้นการเรียนการสอนภาษาจึงควรใช้ภาษาต่างประเทศที่เรียนนั้นตลอดเวลา และสื่อสารราวกับอยู่ในสถานการณ์จริง มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ เริ่มการสอนแบบระบบเสียงให้ผู้เรียนฝึกเลียนแบบเสียงและแยกเสียงให้ถูกต้อง แล้วจึงให้ผู้เรียนฝึกฟังความหมายในประโยค เช่น ประโยคคำถาม – คำตอบ บทสนทนาสั้นๆ

วิธีการสอนแบบฟัง-พูด (The audio-lingual method) เริ่มจากการฟัง-พูด ซึ่งเป็นพื้นฐานไปสู่การเรียนและการเขียน ดังนั้นภาษาที่นำมาให้ผู้เรียนเรียนควรเป็นภาษาที่เจ้าของภาษาใช้พูดกันในชีวิตประจำวัน จึงมีการเรียนรู้

เกี่ยวกับวัฒนธรรมเจ้าของภาษาด้วย เริ่มต้นด้วยภาษาพูด โดยยังไม่ให้ผู้เรียนเห็นรูปแบบของภาษา ผู้เรียนจะต้องเลียนแบบเสียงของผู้สอน จนสามารถฟังเข้าใจ เน้นการท่องจำบทสนทนา แล้วจึงเริ่มจากฝึกอ่านและเขียน

วิธีการสอนแบบเงียบ (The Silent way)

วิธีการสอนนี้มีหลักการที่เน้นความรู้ความเข้าใจเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนคิดเอง ผู้สอนจะพูดน้อยที่สุด และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูด ได้แก้ไขปัญหาคือเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดความเข้าใจที่ค้นพบกฎเกณฑ์ทางภาษาด้วยตนเอง และจากเพื่อนๆ

การเรียนรู้แบบภาระงาน (Task-Based Learning) การเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน เป็นการเรียนการสอนที่ใช้ภาระงาน (tasks) เป็นหลัก โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยภาระงานที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนต้องเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในการปฏิบัติภาระงานนั้นให้สำเร็จ ต้องวิเคราะห์ จัดประเภท จัดลำดับ และพิจารณาความยากง่าย เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นภาระงานที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย และตรงกับความต้องการของผู้เรียน

การเรียนรู้แบบภาระงาน (Project-Based Learning) โครงการ คืองานศึกษาค้นคว้าที่ผู้เรียนทำร่วมกันเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่ผู้เรียนต้องการศึกษาแล้วดำเนินการศึกษาค้นคว้าภายในเวลาที่ตกลงกันไว้จนได้ผลตามจุดประสงค์ที่กำหนด โครงการเป็นวิธีการสอนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การทำโครงการต้องเริ่มต้นจากผู้เรียน เป็นผู้คิด ลงมือปฏิบัติ ทหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยมีผู้สอนคอยแนะนำช่วยเหลือ กระตุ้น เช่น การจัดนิทรรศการ

แนวการสอนภาษาแบบกำหนดสถานการณ์ แนวการสอนภาษาแบบกำหนดสถานการณ์จะมีลักษณะคล้ายๆ กับ Role Play จะเน้นที่ตัวผู้เรียน ผู้สอนหรือผู้เรียนเลือกสถานการณ์ที่คิดว่าผู้เรียนจะต้องประสบในการใช้ภาษา แล้วจึงเอาภาษาที่ใช้ในสถานการณ์นั้นมาจัดการสอน ตามวัตถุประสงค์ของผู้เรียนและของบทเรียน เช่น ผู้เรียนที่เรียนภาษาเพื่อจุดประสงค์ของการท่องเที่ยวก็จะเรียนภาษาในสถานการณ์ที่จะพบเห็นในการท่องเที่ยว

แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (The communicative approach) เป็นการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งมุ่งเน้นความสำคัญของผู้เรียน จัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตามกระบวนการใช้ความคิดของผู้เรียน โดยเริ่มจากการฟังไปสู่การพูด การอ่านจับใจความสำคัญ ทำความเข้าใจ จดจำ แล้วนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปมากกว่าการจดจำ

วิธีการสอนตามแนวธรรมชาติ (The Natural approach) โดยมีการพัฒนาการสอนตามแนวธรรมชาติ เป็นการเรียนรู้ การรับรู้ภาษาที่หนึ่งของเด็กเล็ก ซึ่งเป็นการรับรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติโดยที่ไม่มีใครสอน พัฒนาทักษะทางภาษาเพื่อการสื่อสารกับเจ้าของภาษาโดยที่ยังคงให้ความสำคัญของความถูกต้องในการใช้ไวยากรณ์โดยวิธีการตรวจแก้ไขไปเรื่อยๆ และระยะเวลาของผู้เรียนจะสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้ตามหลักไวยากรณ์ โดยเชื่อว่าความเข้าใจข้อความมาก่อนการพูดการสนทนา และไม่จำเป็นต้องแสดงออกด้านทักษะการพูด

วิธีการสอนแบบชักชวนเป็นวิธีการสอนที่นักจิตวิทยาการศึกษาชาวบัลการเรีย ชื่อ จอร์จ โสซานาว (George Lozanow) วิธีการสอนแบบชักชวนอิงแนวคิดที่ว่าสมองของมนุษย์เต็มไปด้วยพลัง แต่ถูกนำมาใช้เพียงเล็กน้อย ผู้สอนจึงควรโน้มน้าวให้ผู้เรียนได้ใช้พลังสมองของตนเองอย่างเต็มที่โดยขจัดความกลัว ความวิตกกังวล และข้อห้ามต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนภาษา ควรให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยความสนุกสนานผ่อนคลายทางจิต กิจกรรมทางภาษาที่เน้นการสื่อสาร เน้นสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงในการใช้ภาษา เช่น การแสดงละคร การฟังบทสนทนามีดนตรีเบาๆ ประกอบ

วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง วิธีการนี้ได้แนวคิดจากงานวิจัยด้านจิตวิทยาพัฒนาการและทฤษฎีการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีของการจำในเชิงจิตวิทยา มีความเชื่อว่าถ้าบุคคลใดได้รับการฝึกฝนบ่อยๆ อย่างต่อเนื่องก็จะเกิดการเก็บสะสมประสบการณ์ต่างๆ และสามารถระลึกและถ่ายทอดออกมาได้ การจำเกิดจากการฝึกท่องจำหรือ

แสดงท่าทาง มุ่งพัฒนาความเข้าใจในการฟัง ในช่วงต้นของการเรียนรู้โดยการแสดงท่าทางใช้คำสั่งเป็นหลักในการสอน การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การจัดการเรียนการสอนที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะประชาธิปไตย เช่น การคัด การพูดคุย กิจกรรมโตะกลม จับคู่ตรวจสอบ การสอนภาษาว่าควรนำเสนอภาษาใหม่ในรูปแบบที่พบในสถานการณ์จริง เพื่อนำไปสู่การสอนคำศัพท์ ไวยากรณ์ การออกเสียงมีการฝึกฝนจนเกิดความเข้าใจเนื้อหาไวยากรณ์ สามารถใช้ได้อย่างถูกต้อง แล้วจึงนำความรู้ที่ได้ไปฝึกในสถานการณ์จริง

การสอนที่เน้นสาระการเรียนรู้ การภาษาที่นำเนื้อหาวิชาต่างๆ มาบูรณาการกับจุดหมายของการสอนภาษากล่าวคือผู้เรียนใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และในขณะที่เรียนก็พัฒนาการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารไปด้วย ดังนั้นการคัดเลือกเนื้อหาที่นำมาให้ผู้เรียนได้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเนื้อหาที่คัดเลือกมาจะต้องเอื้อต่อการบูรณาการการสอนภาษาทั้ง 4 ภาษาทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ สามารถตีความ ประมวลผลข้อมูลของเรื่อง และพัฒนาการเขียนเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาในลักษณะองค์รวม

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกลวิธีการเรียนรู้ซึ่งเปิดโอกาสให้ใช้วิธีการตั้งคำถาม และกระบวนการแก้ปัญหา เป็นตัวนำกระบวนการแสวงหาความรู้และทักษะโดยไม่ยึดติดโครงสร้างของสาขาวิชาต่างๆ ทางด้านวิชาการ เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงความคิดรวบยอดจากวิชาและประสบการณ์ต่างๆ เข้ามาผสมผสานเป็นการส่งเสริมให้มีการขยายโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ให้กว้างขึ้น นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริงและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายมากขึ้น (<http://sirinapa040.blogspot.com/2015/11/learning-log-15.html>)

สรุป

ทักษะการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ควรมีการพัฒนาการเรียนรู้จากวิถีเดิมที่เคยปฏิบัติการตามกันมาเมื่อครั้งหลายศตวรรษก่อน เพราะวิถีชีวิตการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เปลี่ยนไป ด้วยสิ่งเร้าภายนอกเป็นปัจจัยกระตุ้นให้ผู้เรียนก้าวล้ำไปมากในยุคศตวรรษแห่งการเรียนรู้ ผู้สอนจึงควรเปลี่ยนตัวเองให้เป็นที่ปรึกษาที่ดีในการแนะนำแนวทาง สร้างแรงจูงใจ เทคนิคการเรียนรู้ ชวนให้คิดวิเคราะห์ สร้างบรรยากาศที่ดีสำหรับการเรียนรู้ มากกว่าการสอนในบทเรียนตามหน้ากระดาษ การสอนภาษาอังกฤษที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษในยุคนี้ จึงควรพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่สนุกสนาน เน้นการฟัง-พูด สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน รวมไปถึงบุคคลรอบข้าง เรียนรู้จากสถานการณ์จริง สร้างความเป็นธรรมชาติ ผู้สอนควรให้พูดน้อยลง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนพูดให้มากขึ้น และเปิดโอกาสให้กล้าแสดงออกให้มากที่สุดเพื่อความรู้อันคงทนของการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

ชาติรี ฝ่ายคำตา. (2559). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

ทิศนา ขัมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 16.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์ สืบค้นจาก <http://www.aulibrary.au.edu/elib/cgi>

รุ่งนภา จันทรา และคณะ. (2560). ทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี. วารสารเครือข่ายพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้. ปีที่: 4 ฉบับที่: 1.

วิจารณ์ พานิช. วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ใน ศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์. 2555. สืบค้นจาก http://noppawan.sskru.ac.th/data/learn_c21.pdf

สถิตย์ จอมใส, การจัดการทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/websitessthd/kar-cadkar-thaksa-kar-reiyn-ru-ni-stwrrs-thi-21>.

สุมาลี ศรีสวัสดิ์. (2558). วิธีการสอนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21. สืบค้นจาก <http://sirinapa040.blogspot.com/2015/11/learning-log-15.html>

Gredler, M.E. (1997). Learning and instruction: Theory into Practice (3rd ed). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall <http://www.qlf.or.th>

http://www.noppawan.sskru.ac.th/data/learn_c21.pdf

https://www.baanjommyut.com/library_2/constriuctionism/

<http://sirinapa040.blogspot.com/2015/11/learning-log-15.html> (<https://sites.google.com/site/winaik103/263-601/new-learning-environment>)

https://webs.rmutl.ac.th/assets/upload/files/2016/09/20160908101755_51855.pdf

การพัฒนาสมรรถนะภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ด้วยกิจกรรมเสริมนอกหลักสูตร
Development of Mahamakut Buddhist University's Students' English
Language Competency through Extra-Curricular Activities

พระกิตติสารสุธี (เชิดชัย สีลสัมปนโน)
Phrakittisarasuthee (Cherdchai Silasampanno)

อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยด้วยกิจกรรมเสริมภาษา นอกหลักสูตรซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษาทั้งตั้งแต่ระดับชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสามารถแบ่งออกได้เป็นสองมิติคือ การพัฒนาทักษะด้านภาษา (Language Skill Development) และ การพัฒนาทักษะความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างบุคคลผ่านกิจกรรมต่างๆ ทางด้านภาษา (Interpersonal and Communicative Development through different language activities) ซึ่งการพัฒนาทั้งสองด้านนี้ สามารถนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษาในที่สุด

คำสำคัญ: สมรรถนะทางภาษา, กิจกรรมเสริมนอกหลักสูตร, การพัฒนาสมรรถนะทางภาษา

Abstract

The purpose of this article is to offer some directions and guideline on how to develop Mahamakut Buddhist University's language competency through extra-curricular activities. This issue is essential for the development of students' language ability from the first year to the fourth year of their study in the curriculum. The developments concerned can be divided into two dimensions; 1) Language skill development and 2) Interpersonal and Communicative Development through different language activities. These dimensions can be integrated into the year plan of curriculums of the university with supports and cooperation from people who are involved and will finally bring to language achievements of the students.

Keywords: Language competency, extra-curricular activities, interpersonal and communicative development

บทนำ

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นวิชาเอกให้แก่นักศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) และหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (การสอนภาษาอังกฤษ) และผลิตบัณฑิตทั้งสองสาขานี้ ออกมารับใช้สังคมอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ก่อตั้งมหาวิทยาลัยจนถึงปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีพันธกิจด้านการผลิตบัณฑิต งานวิจัย งานบริการวิชาการแก่ชุมชน และงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พุทธศักราช 2436 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตั้งวิทยาลัยขึ้นในบริเวณวัดบวรนิเวศวิหาร พระราชทานนามว่า “มหามกุฏราชวิทยาลัย” โดยมีพระราชประสงค์เพื่อเป็นที่ศึกษาเล่าเรียนของพระภิกษุสามเณร

ทรงอุทิศพระราชทรัพย์บำรุงประจำปีและก่อสร้างสถานศึกษาวิทยาลัยแห่งนี้ขึ้น ครั้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พุทธศักราช 2439 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จมาเปิดมหามกุฏราชวิทยาลัย พระองค์ทรงรับมหามกุฏราชวิทยาลัยอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์และพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์บำรุงประจำปี อาศัยพระราชประสงค์ดังกล่าว สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส จึงทรงตั้งวัตถุประสงค์ เพื่อดำเนินกิจการของมหามกุฏราชวิทยาลัยขึ้น 3 ประการ คือ

1. เพื่อเป็นสถานศึกษาของพระภิกษุสามเณร
2. เพื่อเป็นสถานศึกษาวิทยาการอันเป็นของชาติภูมิและของต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นสถานที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา

เมื่อกิจการของมหามกุฏราชวิทยาลัยได้เปิดดำเนินการแล้ว ปรากฏว่าพระวัตถุประสงค์เหล่านั้นได้รับผลเป็นที่น่าพอใจตลอดมา เพื่อให้พระวัตถุประสงค์เหล่านั้นได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้น ในวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2488 สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์พร้อมด้วยพระเถระนุเถระ จึงได้ทรงประกาศตั้งสถาบันการศึกษาชั้นสูงในรูปมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาขึ้น โดยอาศัยนามว่า สภากาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ทั้งนี้ ภายใต้การบริหารของคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า กรรมการสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย สถาบันการศึกษาแห่งนี้ ได้เริ่มเปิดให้การอบรมศึกษาแก่ภิกษุสามเณร ตั้งแต่วันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2489 จนถึงปัจจุบัน (ประวัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 2561 ออนไลน์)

อย่างไรก็ตาม ด้วยสภาวะโลกที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในแง่ระบบการศึกษา สังคม เทคโนโลยีและเศรษฐกิจ การพัฒนานักศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกจึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง การเรียนการสอนเพียงแคในหลักสูตรอย่างเดียว อาจจะไม่เพียงพอต่อการสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังนั้น การเสริมความสามารถของนักศึกษา ด้วยการกิจกรรมเสริมนอกหลักสูตรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นพันธกิจที่มหาวิทยาลัย คณะ และภาควิชาที่รับผิดชอบควรตระหนักว่า ทำอย่างไรจึงจะเสริมและพัฒนาความสามารถของนักศึกษาให้ขีดความสามารถที่จะสามารถแข่งขันในเวทีระดับประเทศและระดับโลกได้ บทความนี้จะได้นำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษา ดังนี้

แนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาความสามารถด้านภาษาของนักศึกษา

ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาความสามารถด้านภาษาของนักศึกษานั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การพัฒนาทักษะด้านภาษา (Language Skill Development) ให้กับผู้เรียนโดยตรง การพัฒนาทักษะทางด้านภาษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังเช่น มยรี สุขวิวัฒน์ (2554) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่มีหน้าที่จัดระบบการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศจะต้องคำนึงถึงทักษะต่างๆ ด้านภาษาคือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ในการตั้งเป้าหมายของหลักสูตร ความมุ่งหมายในหลักสูตรภาษาต่างประเทศ ควรจะมีเป้าหมายที่แน่นอนว่าหลักสูตรใดสอนเพื่อต้องการให้นักศึกษาพูดได้อย่างเดียว หลักสูตรใดสอนเพื่อต้องการให้นักศึกษาอ่านได้อย่างเดียว หลักสูตรใดต้องการเน้นทั้งความสามารถในการพูด อ่าน และเขียนภาษาต่างประเทศนั้น นักศึกษาในมหาวิทยาลัยไทยทุกคนจะต้องรู้ภาษาต่างประเทศให้ดีทั้ง 4 ด้านหรือไม่ มยรี สุขวิวัฒน์ ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การเน้นทักษะใดทักษะหนึ่งนั้นมีความสำคัญต่อการเรียนภาษาต่างประเทศมาก บางคนเรียนภาษาต่างประเทศเพื่อจะไว้พูดอย่างเดียว ไม่ต้องการอ่านและเขียนก็อาจจะพูดได้ดีถ้าเรียนถูกวิธีและได้ฝึกฝนทักษะด้านนั้นอยู่เสมอ บางคนเรียนเพื่อต้องการอ่านได้เท่านั้น ก็ไม่ควรใช้เวลาไปในการฝึกพูดแต่ควรฝึกฝนการอ่านให้มากที่สุดเพื่ออ่านได้คล่องและรวดเร็ว ส่วนการเรียนเขียนนั้นเป็นเรื่องที่ฝึกได้ยากมากในภาษาต่างประเทศ ผู้ที่สามารถเขียนได้จะต้องอ่านให้ได้ก่อนและต้องเป็นผู้อ่านมาก

ได้เห็นคำศัพท์มาก ได้เห็นตัวอย่างประโยคมาก ได้ฝึกฝนเขียนอยู่เสมอ และข้อที่สำคัญที่สุดจะต้องมีเรื่องที่จะเขียนได้ด้วย ฉะนั้น การสอนทักษะภาษาแต่ละด้านจึงต้องการเวลาฝึกฝนต่างกัน ต้องการแบบฝึกหัดต่างกัน ต้องมีเทคนิคและกลวิธีสอนที่ไม่เหมือนกัน ถ้าผู้จัดหลักสูตรตั้งเป้าหมายไว้สูงเสียแล้ว ผู้เรียนก็จะไม่สามารถขึ้นถึงเป้าหมายนั้นได้ การเขียนหลักสูตรจึงควรคำนึงถึงข้อเท็จจริงในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สภาพการเรียนรู้ตามความเป็นจริง ความรู้พื้นฐานและความต้องการของผู้เรียนด้วย

นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียนสามารถยังเป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถทางภาษาโดยตรงเช่น การฝึกการอบรมเพื่อการเตรียมตัวสอบข้อสอบมาตรฐาน เช่น TOEIC TOEFL IELTS หรือข้อสอบมาตรฐานที่ทางมหาวิทยาลัยสร้างขึ้นเอง หรือข้อสอบที่มหาวิทยาลัยทั่วไปจัดทำ เช่น TU-GET CU-TEP KU-TOP เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว ยังเป็นกิจกรรมที่พัฒนาทักษะต่างๆ เช่น ฟัง พูด อ่าน เขียน โดยศึกษาและสำรวจเบื้องต้นว่า นักศึกษายังขาดทักษะด้านใด ทักษะด้านใดยังอ่อนหรือต่ำอยู่ เป็นการเสริมกิจกรรมเข้าไปในตัวผู้เรียนนอกเหนือจากที่เรียนในเวลาปกติในหลักสูตร แนวคิดนี้ เกิดจากหลักการที่ว่า เมื่อนักศึกษาได้รับการฝึกฝนในห้องเรียนยังไม่พอเพียงหรือยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาหรือหลักสูตร ผู้ที่เกี่ยวข้องอาจจะต้องวางแผนและบรรจุเรื่องนี้เข้าไปในแผนรายปีของหลักสูตรหรือรายวิชา เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่า นักศึกษาจะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้านภาษาและจบออกกันไปเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพเพื่อรับใช้สังคมและประเทศชาติต่อไป

ในปัจจุบัน คณะมนุษยศาสตร์ ได้ดำเนินการกิจกรรมนี้และจะได้เพิ่มความเข้มข้นขึ้นเป็นลำดับต่อไป อย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้อาจจะจัดโดยหน่วยงานของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์ภาษา (Language Center) ศูนย์การเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง (Self-Access Language Learning Center) เพื่อเป็นการแบ่งเบาและกระจายภาระงานและความรับผิดชอบยังส่วนงานต่างๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานแบบบูรณาการ ดังจะเห็นได้จากในมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่มีศูนย์ภาษา หรือศูนย์การเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองเพื่อดำเนินกิจกรรมเหล่านี้เพื่อจะนำไปสู่การเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง ดังเช่นงานวิจัยของ ปัทมา สัปพันท์ (2553) ที่สำรวจความคิดเห็นและความต้องการของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่อการใช้ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น หากแต่ยังขาดความเข้าใจในแนวคิดเรื่องการเรียนภาษาอังกฤษด้วยตนเอง กล่าวคือ นักศึกษามีความต้องการพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษ ฟัง พูด ฟัง อ่าน เขียน ความรู้ด้านไวยากรณ์และคำศัพท์สูงในทุกๆ ด้าน นอกจากนี้ นักศึกษาต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองมีการจัดตั้งคลินิกการให้คำแนะนําจากผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักศึกษาขาดความรู้และแนวทางในการเรียนรู้ด้วยตนเองและต้องการความช่วยเหลือในรูปแบบของการให้คำแนะนําและเป็นที่ปรึกษา รูปแบบและวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวได้มีการเสนอแนะในงานวิจัย

ในเรื่องความสำคัญของการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนในประเทศไทยนั้น พบว่ามีการวิจัยมากมายที่ศึกษาและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทักษะด้านภาษาของผู้เรียน เช่น งานวิจัยของนันทิยา ดวงกุ่มเมศ และนันทิดา จันทรางศุ (2559) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษของคนไทย: บทสังเคราะห์งานวิจัยมุ่งเป้าหมายด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ได้นำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยดังกล่าว ประกอบด้วย การออกแบบงานวิจัย และการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้คนไทย ตลอดจนแนวทางการ พัฒนาศักยภาพการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน ซึ่งควรมุ่งสร้างสรรค์วัฒนธรรมการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษบนฐานคิดของการเรียนรู้แบบอัตตาณัติออกแบบการสอนตามแนวคิดการจัดการ เรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (TBL) สร้างสื่อการสอนที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและกรอบ ความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล ส่วนกลุ่มครูผู้สอน ควรเสริมศักยภาพในการจัดการ เรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เทคนิคการสอนแบบ TBL และการประยุกต์ สาระท้องถิ่นเพื่อให้การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความเชื่อมโยงกับชีวิตของผู้เรียน สำหรับกลุ่มผู้ ประกอบอาชีพต่างๆ ควรพัฒนาสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีเนื้อหาเฉพาะอาชีพที่สามารถใช้ พัฒนาทักษะการ

สื่อสารภาษาอังกฤษและการท างานจริงได้ ผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ข้อมูลความคิดเห็นของ ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย และผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิจัยที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มในเวทีสังเคราะห์งานวิจัย ได้นำไปสู่การจัดทำ ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพการสื่อสารภาษาอังกฤษของคนไทย ทั้งใน มิติของการการนำผลการวิจัยไป ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และแนวทาง การปฏิบัติด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของ หน่วยงานระดับนโยบาย และงานวิจัยได้เสนอการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยสามารถสรุปได้เป็นข้อมูลสำคัญดังนี้

1. ข้อมูลและองค์ความรู้ด้านสภาวะการณ์การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในมิติ ต่างๆ สามารถนำไปใช้ในการ จัดการสภาพแวดล้อม การสร้างแรงจูงใจ เพื่อการส่งเสริมการ เรียนรู้ภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียน ผู้ สอนและปัญหาเฉพาะในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ ในการจัดสภาพแวดล้อมและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษควร ทำความคู่กับการ พัฒนาระบบและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหารการศึกษา และภาค ส่วน ต่างๆ ที่อยู่นอกระบบการศึกษา เช่น ครอบครัว ชุมชน ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ

2. การสร้างสรรควัฒนธรรมการเรียนรู้ควรตั้งอยู่บนฐานคิดของการส่งเสริมการ เรียนรู้แบบอัตตาคัดที่ทั้งผู้เรียน และผู้สอน และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้บริหารการศึกษา ครอบครัวและชุมชน โดยต้องดำเนินการควบคู่ไปกับ การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ เพื่อให้ ผู้เรียนเกิดความรู้สึกและทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ

3. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนหรือทักษะทางภาษาอังกฤษให้นักเรียน แต่ละช่วงชั้นควรพิจารณา เป้าหมายด้านความสามารถทางภาษาอังกฤษในแต่ละระดับชั้น และ ปัจจัยเกื้อหนุนของโรงเรียนในการสร้างกิจกรรม ที่เปิดโอกาสในการฝึกใช้ภาษาอังกฤษใน สถานการณ์จริง โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน (TBL) เพราะสามารถ สร้าง learners' engagement ได้ดีและทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษใน สถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง

4. การสร้างสื่อการสอนภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน (contextualized materials) เป็น วิธีการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถทาง ภาษาอังกฤษของผู้เรียน เพราะทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยง สิ่งที่เรารู้กับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิต จริงได้ และยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับมิติทางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นของตนด้วย ทำให้การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นไปอย่างมีความหมาย ไม่ใช่เพียงแค่เรียน “ภาษา” เท่านั้น

5. การพัฒนาสื่อเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ เช่น ครูผู้ประกอบอาชีพ ต่างๆ ควรมีลักษณะเฉพาะกลุ่มอาชีพ (tailor-made) ที่มี ศักยภาพในการตอบสนองความต้องการใช้ภาษาอังกฤษ ของแต่ละกลุ่มอาชีพได้อย่างตรง ประเด็น และสามารถนำไปใช้ในการสื่อสารในสถานการณ์การ ท างานจริงได้โดย ควรบูรณาการ เทคโนโลยีด้านสื่อ (ภาพ เสียง เทคโนโลยีสารสนเทศ) เพื่อให้สื่อการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีความ น่าสนใจ เข้าใจง่าย และเข้าถึงได้อย่างสะดวกในทุกเวลาที่ผู้ใช้สื่อต้องการ รวมถึงสามารถ กระตุ้นและดึงดูดใจให้เกิดการเรียนรู้ จากสื่ออย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ต้องสร้างกลไกในการ ติดตามและประเมินผลการเรียนรู้จากสื่อที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละกลุ่มอีกด้วย

งานวิจัยดังกล่าวยังได้เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของหน่วยงานระดับนโยบาย ดังนี้

1. จัดการศึกษาและสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ความ สามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนรู้ การศึกษาและการทำงานใน อนาคต โดยมุ่งดำเนินการในมิติต่อไปนี้

- พัฒนาผู้เรียนให้เป็น autonomous learner โดยการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ แบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ไปกับผู้สอน ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และตนเองเป็นเพื่อนช่วย สอน (peer tutor/tutee) โดยฝึกทักษะการชี้แนะตาม กรอบสังคัมวัฒนธรรม (sociocultural model of coaching)

- พัฒนาผู้สอน โดยเสริมสร้างศักยภาพของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และตนเองเป็นผู้เอื้ออำนวย (facilitator) หรือผู้ชี้แนะ (coach) เน้นไปที่การพัฒนาผลการปฏิบัติงาน (individual performance) และพัฒนา ศักยภาพ (potential) ของผู้เรียน

- สร้างการมีส่วนร่วมของผู้บริหารการศึกษา ครอบครัวยุ และชุมชน ในการจัด สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ผ่านการใช้ภาษาใน สถานการณ์จริงหรือใกล้เคียงความเป็นจริง

2. พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและการประยุกต์เพื่อการพัฒนาสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

- กลุ่มนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน บทเรียนและสื่อการสอนที่มีภา รบูรณาการรอบความสามารถทางภาษาอังกฤษ ที่เป็นสากลกับระดับท้องถิ่นหรือวิถีไทย (Thainess) เพื่อมุ่งยกระดับ ความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นหลัก โดยเริ่มจากทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ตามลำดับ

- กลุ่มครูผู้สอนภาษาอังกฤษ: พัฒนาทักษะทางการสื่อสารภาษาอังกฤษ เทคนิค การจัดการเรียนการสอน ภายใต้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็น ฐาน (TBL) และการประยุกต์สาระท้องถิ่นหรือเรื่องราวใกล้ตัว ของนักเรียน เพื่อให้การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนมีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตของ ตนโดยใช้กระบวนการ มีส่วนร่วม (ผู้เรียน ผู้สอน ชุมชน)

- กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพต่างๆ: พัฒนาสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้วยตนเอง (communicative language teaching and self-learning) ในลักษณะที่มีเนื้อหาเฉพาะกลุ่มอาชีพ (tailor-made content) ที่ผู้เรียน รู้สามารถใช้ได้ทั้งการ พัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและในการทำงานจริง

- กลุ่มวัยทำงาน: พัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มุ่งยกระดับความสามารถในการสื่อสาร ภาษาอังกฤษเพื่อการทำงาน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เข้าถึงได้ง่ายผนวกกับการ สร้างกลไกสนับสนุนทั้งด้านกายภาพและจิตวิทยา (physical and moral support) การติดตามและประเมินระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง

3. มุ่งใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และฝึกทักษะการ สื่อสารภาษาอังกฤษด้วย ตนเอง โดยต้องเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่สอดคล้องกับ ความสามารถในการเข้าถึง (accessibility) และ พฤติกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม (learning behavior)

4. การจัดการความเปลี่ยนแปลงเพื่อการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

- การลงทุนปัจจัยเกื้อหนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อ สร้างบรรยากาศที่เหมาะสมต่อ การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาความสามารถ ทางภาษาอังกฤษของผู้สอนและผู้เรียน (อาทิ สื่อทาง อินเทอร์เน็ต รายการโทรทัศน์) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยง เรื่องของ ท้องถิ่นไปสู่วิถีโลก และได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษจากเจ้าของภาษาโดยตรง นอกจากนี้ ในกรณีที่ชุมชนของผู้ เรียนเป็นแหล่งท่องเที่ยว ก็ควรส่งเสริมให้ มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้าไปท่องเที่ยวในพื้นที่มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ นักเรียนและผู้คนในชุมชนได้มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันมาก ยิ่งขึ้น

- สถาบันการศึกษา ร่วมกับภาคเอกชนในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษที่หลากหลายทางเลือก สำหรับคนทุกช่วงวัย ในลักษณะ หลักสูตร กิจกรรมต่างๆ โดยมีสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษ เป็นผู้นำในการจัดการ

- กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับภาคเอกชนในการพัฒนาระบบคัดเลือก เสาะหา คัดกรอง ดูแลเด็กที่มีความ สามารถทางด้านภาษาอังกฤษเพื่อ พัฒนาศักยภาพระดับสูงต่อไป

- การขยายโครงการพิเศษด้านการเรียนการสอนในหลักสูตร English Program หรือ EP, Mini EP, International Program สำหรับเด็กที่มีทักษะภาษาอังกฤษสูง

- การลงทุนเพื่อสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านภาษาอังกฤษในทุกระดับ ตั้งแต่ การพัฒนาระบบคัดเลือกครูคุณภาพ การสร้างระบบค้นหาหรือแมวมอง (scout) และระบบการรับและคัดเลือกคนคุณภาพ (recruit) เพื่อเข้าสู่การศึกษาวิชาชีพครูภาษาอังกฤษ ตลอดจนสร้างระบบพัฒนาและเพิ่มศักยภาพวิชาชีพครูภาษาอังกฤษที่หลากหลายครอบคลุมทุกระดับ และ ระบบสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

- การพัฒนาศักยภาพในการสอนภาษาอังกฤษของครูอย่างต่อเนื่องและเป็น ระบบ โดยเริ่มจากการสร้างความมั่นใจในความรู้ภาษาอังกฤษให้กับครูสร้างแรงจูงใจในการสอนแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และเพิ่มศักยภาพในการออกแบบและประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างเชื่อมโยงกันระหว่างความรู้ท้องถิ่นกับความเป็นไปในสังคมโลก ตลอดจนสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น รายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์ต่างประเทศ เว็บไซต์ ยูทูบ เป็นต้น

จากงานวิจัยที่นำเสนอดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นการพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียนในภาพรวมของประเทศ ในส่วนของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเองก็ต้องพัฒนาและมองการพัฒนาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมพัฒนาทักษะด้านภาษาของนักศึกษาในทุกรูปแบบ เช่น เมื่อมหาวิทยาลัยหรือคณะไม่มีศูนย์ภาษาหรือศูนย์การเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองที่จะช่วยดำเนินงานส่วนนี้ ภาระงานส่วนนี้อาจจะต้องอยู่ในความรับผิดชอบในระดับภาควิชาหรือคณะไปก่อน และจัดกิจกรรมเสริมส่วนนี้ให้นักศึกษาตามความเหมาะสมและเวลาที่เอื้ออำนวย ทั้งในส่วนของอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาเอง ทั้งนี้เพื่อเป็นกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจมากกว่าการบังคับเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อตัวนักศึกษาให้มากที่สุด

2. การพัฒนาทักษะความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างบุคคลผ่านกิจกรรมต่างๆทางด้านภาษา (Interpersonal and Communicative Development through different language activities) เป็นการจัดกิจกรรมเสริมภาษาที่เน้นการพัฒนาทักษะความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น กิจกรรมกลุ่ม (Group work activities) กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ (English camp) กิจกรรมภาษาและการท่องเที่ยวในต่างประเทศ (Work and travel abroad) กิจกรรมแลกเปลี่ยนนักเรียน (Student exchange program) กิจกรรมอาสาสมัครทางภาษา (Language voluntary work/activity) เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ จะช่วยสร้างเสริมสมรรถนะการสื่อสารทางภาษาและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี ดังนั้น มหาวิทยาลัยหรือคณะ/ภาควิชาจำเป็นต้องส่งเสริมทักษะด้านนี้เพื่อให้นักศึกษาสามารถสื่อสารและทำงานกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะในบริบทของการใช้ภาษาต่างประเทศ

มีนักวิจัยทางภาษาอังกฤษที่ได้เสนอความสำคัญของการพัฒนาทักษะความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างบุคคลผ่านกิจกรรมต่างๆ ทางด้านภาษาอังกฤษ

Haratyan (2011) ได้วิเคราะห์หน้าที่ทางภาษาเชิงระบบและหน้าที่ (Systemic Functional Linguistics) ซึ่งเป็นทฤษฎีทางภาษาที่สำคัญอย่างหนึ่งของโลกซึ่งเสนอโดยศาสตราจารย์ Halliday M.A.K. และพบว่าหน้าที่ของภาษาที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่แสดงถึงบทบาทหรือสถานะทางสังคม ดังนั้นการพัฒนาภาษาหรือทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งในระดับที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคย ภาษาที่ใช้ของมนุษย์จะบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระดับต่างๆ

นอกจากนี้ Bahman (2008) ได้ทำการศึกษาภาษาแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและลักษณะแห่งบุคคล (Interpersonal Function and Personality Type) โดยมุ่งศึกษาที่กลวิธีที่ปรากฏในการใช้ภาษาในข้อความ พบว่าหน้าที่ทางภาษาระหว่างบุคคลถูกแสดงออกในองค์ประกอบย่อยๆ ที่หลากหลายทางภาษาศาสตร์โดยมีการใช้ริยาที่

แสดงถึงสถานะหรือระดับของความหมาย (Verbs in prethat-verb position, Verbs in verb + verb position)

จากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาทักษะความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นที่สิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะทำให้การสื่อสารระหว่างบุคคลเกิดประสิทธิภาพและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น การส่งเสริมและพัฒนาทักษะเหล่านี้ให้เกิดในตัวนักศึกษาเป็นสิ่งที่มีมหาวิทยาลัย คณะ ภาควิชา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนอย่างต่อเนื่องผ่านกิจกรรมการทางภาษาต่างๆ ดังกล่าวแล้ว

บทสรุป

การพัฒนาสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยด้วยด้วยกิจกรรมเสริม นอกหลักสูตรเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย แนวทางการพัฒนาดังกล่าวสามารถแบ่งออกได้เป็นด้านคือ 1) การพัฒนาทักษะด้านภาษา (Language Skill Development) ให้กับผู้เรียนโดยตรง 2) การพัฒนาทักษะความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างบุคคลผ่านกิจกรรมต่างๆทางด้านภาษา (Interpersonal and Communicative Development through different language activities) การพัฒนาทั้งสองด้านนี้ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมโดยตรงจากผู้ที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบ กระบวนการเหล่านี้สามารถดำเนินการได้ภายใต้การวางแผนและการทำงานร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยควรได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านบุคลากรและงบประมาณการดำเนินงานรายปีซึ่งจะช่วยให้ นักศึกษามีสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศที่สามารถแข่งขันได้ในระดับประเทศและระดับโลก และเป็นการตอบสนองต่อพันธกิจของมหาวิทยาลัยและนโยบายการศึกษาแห่งชาติ

เอกสารอ้างอิง

- ประวิติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อ้างอิงจากเว็บไซต์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย <http://www.mbu.ac.th/index.php/2012-11-14-02-09-47/2012-11-14-02-25-50#.WrwfXS5uaM8>
- ปัทมา สัปพันธ์ (2553) การสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่อการใช้ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง วารสารภาษาปริทัศน์ ฉบับที่ 25 ปีพุทธศักราช 2553
- มยุรี สุขวิวัฒน์ (2554) แนวคิดการในการปฏิรูประบบการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในมหาวิทยาลัย วารสารภาษาปริทัศน์ ฉบับที่ 26 ปีพุทธศักราช 2554
- นันทิยา ดวงภูมเมศ และนันทิดาจันทร์ทรงสุ (2559) แนวทางการพัฒนาศักยภาพการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษของคนไทย: บทสังเคราะห์งานวิจัยมุ่งเป้าหมายด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (Approaches to enhance English communicative competence of Thai people: A synthetic account of targeted research series in English learning promotion) วารสารภาษาและวัฒนธรรมปีที่ 35 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2559)
- Haratyan, Farzaneh (2011). Halliday's SFL and Social Meaning 2011 2nd International Conference on Humanities, Historical and Social Sciences IPEDR vol.17 (2011) © (2011) IACSIT Press, Singapore
- Bahman, Zhila (2008) Interpersonal Function and Personality Type Nina Nørgaard (ed.) 2008. Systemic Functional Linguistics in Use. Odense Working Papers in Language and Communication vol. 29

การวิเคราะห์หัวข้อข่าวต่างประเทศในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ตามหลักภาษาศาสตร์ A Linguistics Analysis of the Foreign news headlines in Bangkok Post

พระมหาวิโรจน์ ภาณวิโร

PhramahaWiroj Nāṇavīro, Ph.D.

อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ กล่าวถึงความหมายของภาษาศาสตร์ (Linguistics) และสาขาย่อยต่างๆที่สำคัญของภาษาศาสตร์ เช่น สัทศาสตร์ (Phonetics) ระบบเสียง (Phonology) ระบบคำ (Morphology) ระบบประโยค (Syntax) ระบบความหมาย (Semantics) เป็นต้น กลุ่มประชากรจะคัดเลือกหัวข้อข่าวต่างประเทศที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์เท่านั้น จำนวน 7 หัวข้อ ที่มีโครงสร้างทางไวยากรณ์เป็นปัจจุบันกาล (Present Simple Tense) การวิเคราะห์หัวข้อข่าวต่างประเทศในบทความวิชาการนี้ จะใช้การวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์ 2 วิธีคือ 1 Tree Diagram 2. Phrase Structure Rules (PS Rules) ผลที่คาดว่าจะได้รับ ผู้อ่านจะได้รับความรู้เกี่ยวกับภาษาศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลทางภาษาศาสตร์ที่จะเป็นประโยชน์แก่การเรียนภาษาอังกฤษจากหนังสือพิมพ์

คำสำคัญ: หัวข้อข่าวต่างประเทศ, หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์, ภาษาศาสตร์

Abstract

This academic journal deals with the meaning of Linguistics and its branches such as phonetics phonology morphology syntax semantic and so on. Examples are 7 foreign news headlines from Bangkok Post. A linguistic analysis bases on 1.Tree Diagram 2. Phrase Structure Rules (PS Rules) listeners will get knowledge of linguistics and its analysis. It will useful for learning English from Newspaper

Keywords: Foreign news headlines, Bangkok Post, Linguistics

1. บทนำ

ภาษาศาสตร์ (Linguistics) คือการศึกษาภาษาที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันด้วยวิธีวิทยาศาสตร์ เป็นการค้นหาคำอธิบาย คำตอบเกี่ยวกับภาษามนุษย์ในมิติของภาษาพูด ภาษาเขียน และภาษามือ โดยศึกษาว่า ภาษามีองค์ประกอบพื้นฐานอะไรบ้าง และองค์ประกอบเหล่านี้ประกอบกันเป็นหน่วยที่ใหญ่กว่าได้อย่างไร และสร้างสมมติฐานเกี่ยวกับโครงสร้างภาษาและสามารถพิสูจน์สมมติฐานนั้นได้ ในปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ภาษาศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์ เนื่องจากเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น เสียงสระ เสียงพยัญชนะ เสียงวรรณยุกต์ คำ ประโยค ความหมาย ข้อความ ครอบคลุมถึงการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่น

ภาษาศาสตร์เป็นสหวิทยาการ (interdiscipline) มีสาขาย่อยที่สำคัญ ดังนี้

1.1 สัทศาสตร์ (Phonetics) เป็นการศึกษาเสียงในภาษาพูด คุณสมบัติของเสียง กระบวนการออกเสียง การจัดหมวดหมู่ของเสียง และการรับรู้เสียงในภาษา

1.2 ระบบเสียง (Phonology) เป็นการศึกษาเสียงพูดในภาษาเพื่อวิเคราะห์ว่า เสียงมนุษย์ที่เปล่งออกมา นั้นและนำมาใช้เพื่อการสื่อสาร มนุษย์ได้มีการจัดระบบเพื่อสื่อความหมายได้อย่างไร และระบบเสียงในภาษาหนึ่งๆ มีความแตกต่างจากภาษาอื่นอย่างไร

- 1.3 ระบบคำ (Morphology) เป็นการศึกษาหน่วย โครงสร้างภายในของคำ พื้นฐานของภาษาที่ใช้ในการสื่อสารความหมาย การสร้างคำ กระบวนการสร้างคำ คำอุปสรรค (Prefix) คำปัจจัย (suffix) หน้าที่ของคำในประโยค
- 1.4 ระบบประโยค (Syntax) เป็นการศึกษาการนำคำต่างๆมาสร้างเป็นวลีและประโยคต่างๆ โครงสร้างประโยคต่างๆ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยคำต่างๆในประโยค
- 1.5 ระบบความหมาย (Semantics) เป็นการศึกษาความหมายในภาษาความสัมพันธ์ระหว่าง คำ วลี ประโยค

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

หัวข้อข่าวต่างประเทศ (Foreign news headline) ในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ มีโครงสร้างหลายแบบ แต่ในบทความวิชาการนี้ จะเลือกโครงสร้างแบบ Present Simple Tense เป็นกรณีตัวอย่าง เช่น

- Arizona teachers go on strike.
- New US report slams NCPO
- Hypnotising supermoon glows near Mount Agung
- Man kills snake on Jakarta train.
- Saudi princess leads fashion drive.
- Chinese investors keens on Thai airport investment.
- Southwest airlines orders 40 Boeing 737 MAX jets.

3. บทวิเคราะห์ตามหลักภาษาศาสตร์

การวิเคราะห์โครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษ ตามแนวภาษาศาสตร์ มี 3 วิธี คือ

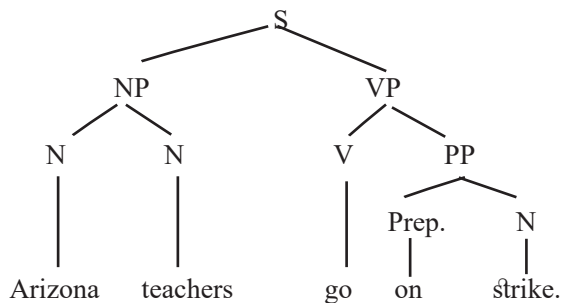
- 1. Tree Diagram
- 2. Phrase Structure Rules หรือ PS Rules
- 3. Labelled Bracketing

ในบทความวิชาการนี้ จะใช้การวิเคราะห์แบบ Tree Diagram และ Phrase Structure Rules หรือ PS Rules เท่านั้น

4. การประยุกต์ใช้เพื่อการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สอง

4.1 ประโยคตัวอย่างที่ 1

Tree Diagram

Phrase Structure Rules (PS Rules)

- S → NP + VP
- NP → N + N
- VP → V + PP

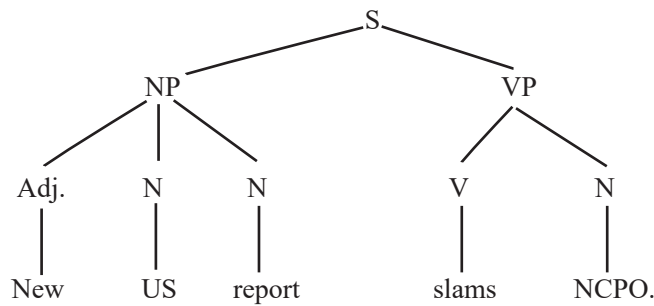
PP → Prep.+N
 N → Arizona, teachers, strike
 V → go
 PP → on strike
 Prep. → on

Arizona teachers go on strike.
 N N V Prep. N

ในประโยคนี้ Arizona teachers go on strike. เป็นประโยคปัจจุบันกาล (Present Simple Tense) คำว่า Arizona เป็นคำนามระบุสัญชาติ แต่ทำหน้าที่ขยายของคำว่า Teachers คำว่า Teachers เป็นคำนามที่เกิดจากกริยา (verb) “teach” + คำปัจจัย (suffix) “-re” ต่อท้าย และเป็นประธานในประโยคนี้ ทั้ง 2 คำนี้เป็นนามวลี (Noun Phrase) คำว่า go กริยาหลัก (main verb) ของประโยคนี้ คำว่า on เป็นบุพบท (preposition) และคำว่า strike เป็นคำนาม ทั้ง 2 คำนี้เป็นบุพบทวลี (Preposition Phrase)

สรุปว่า ประโยคนี้มีคำนาม 3 คำ มีคำกริยา 1 คำ มีคำบุพบท 1 คำ มีนามวลี 1 คำ และมีบุพบทวลี 1 คำ
 4.2 ประโยคตัวอย่างที่ 2

Tree Diagram

Phrase Structure Rules (PS Rules)

S → NP+VP
 NP → Adj.+N+N
 VP → V+N
 Adj. → New
 N → US, report, NCPO
 V → slams

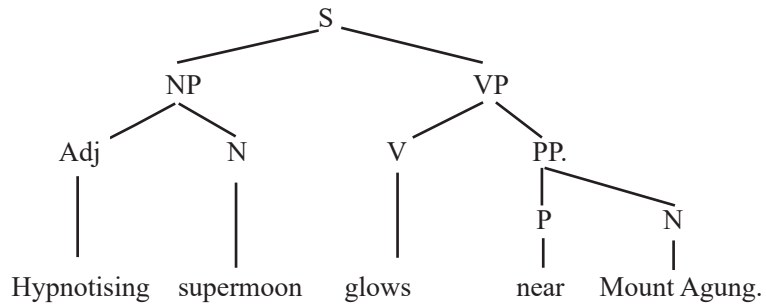
New US report slams NCPO.
 N N N V N

ในประโยคนี้ New US report slams NCPO. เป็นประโยคปัจจุบันกาล (Present Simple Tense) คำว่า New เป็นคำคุณศัพท์ ทำหน้าที่ขยาย คำว่า report คำว่า US เป็นคำคุณศัพท์ระบุสัญชาติ ทำหน้าที่ขยายคำว่า report คำว่า report เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคนี้ ทั้ง 3 คำนี้เป็นนามวลี (Noun Phrase) คำว่า slams เป็นคำกริยาหลัก (main verb) ของประโยคนี้ คำว่า NCPO เป็นคำย่อของคำว่า National Council for Peace and Order เป็นกรรม ทำหน้าที่ขยายกริยา slams

สรุปว่า ประโยคนี้มีคำนาม 3 คำ มีคำกริยา 1 คำ มีคำคุณศัพท์ 1 คำ

4.3 ประโยคตัวอย่างที่ 3

Tree Diagram

Phrase Structure Rules (PS Rules)

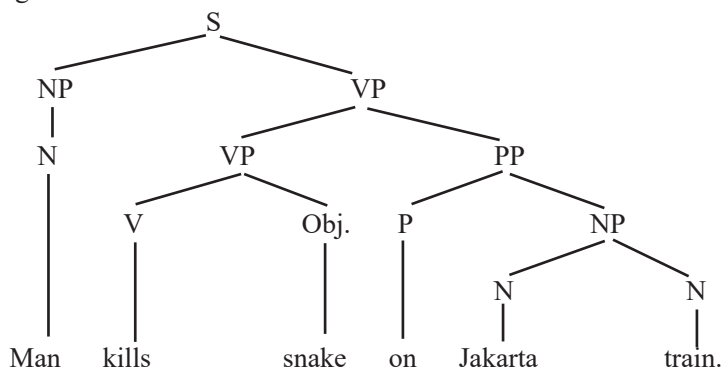
- S → NP+VP
- NP → Adj.+N
- VP → V+PP
- Adj. → Hypnotising
- NP → supermoon
- V → glows
- PP → near Mount Agung.
- P → near
- N → supermoon, Mount Agung

Hypnotising   supermoon   glows   near   Mount Agung.
 N   N   V   Prep.   N   N

ในประโยคนี้ Hypnotising supermoon glows near Mount Agung เป็นประโยคปัจจุบันกาล (Present Simple Tense) คำว่า Hypnotising เป็นคำ gerund มาจากคำกริยา “hypnot” เติม -ing ท้ายคำ กลายเป็นคำนาม ทำหน้าที่คุณศัพท์ขยาย คำว่า supermoon คำว่า supermoon เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคนี้ ทั้ง 2 คำนี้ เป็นนามวลี (Noun Phrase) คำว่า glows เป็นคำกริยาหลักของประโยค คำว่า near mount Agung เป็นบุรพบท

4.4 ประโยคตัวอย่างที่ 4

Tree Diagram

Phrase Structure Rules (PS Rules)

- S → NP + VP

NP → N
 VP → V + Obj.
 VP → V + PP
 NP → N + N
 N → Man
 V → kills
 Obj. → snake
 P → on
 N → Jakarta, train

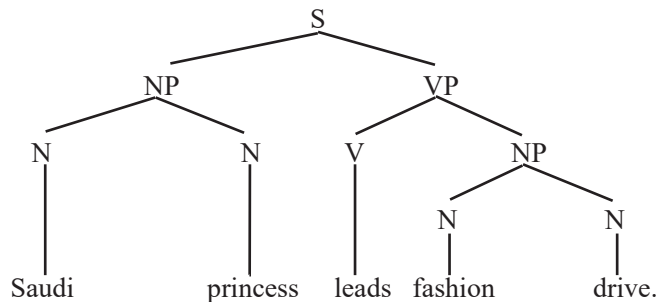
Man kills snake on Jakarta train.
 N V N Prep. N N

ในประโยคนี้ Man kills snake on Jakarta train. เป็นประโยค Present simple sentence. คำว่า Man เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นประธานในประโยค คำว่า Kills เป็นคำกริยา ทำหน้าที่เป็นกริยาหลักในประโยค คำว่า Snake เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นกรรม คำว่า on เป็นคำบุรพบท คำว่า Jakarta เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นคำคุณศัพท์ระบุสัญชาติ คำว่า train เป็นคำนาม

สรุปว่า ประโยคนี้ มีคำนาม 4 คำ มีคำกริยา 1 คำ มีคำบุรพบท 1 คำ มีบุรพบทวลี 1 คำ

4.5 ประโยคตัวอย่างที่ 5

Tree Diagram

Phrase Structure Rules (PS Rules)

S → NP + VP
 NP → N
 VP → V + NP
 V → leads
 N → Saudi, princess, fashion, drive.

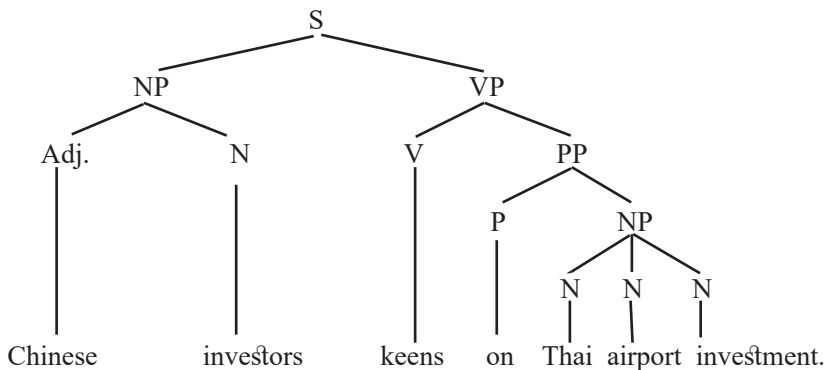
Saudi princess leads fashion drive.
 N N V N N

ในประโยคนี้ Man Saudi princess leads fashion drive. เป็นประโยค Present simple sentence. คำว่า Saudi เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นคำคุณศัพท์ระบุสัญชาติ คำว่า princess เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นประธานในประโยค คำว่า leads เป็นคำกริยา ทำหน้าที่เป็นกริยาหลักในประโยค คำว่า fashion เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นกรรม ขยายกริยา คำว่า drive เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นกรรมขยายกริยา

สรุปว่า ประโยคนี้ มีคำนาม 4 คำ มีคำกริยา 1 คำ มีคำนามวลี 1 คำ

4.6 ประโยคตัวอย่างที่ 6

Tree Diagram

Chinese investors keens on Thai airport investment.

Adj. N V P N N N

Phrase Structure Rules (PS Rules)

S → NP + VP

NP → Adj. + N

VP → V + PP

PP → P + NP

V → keens

P → on

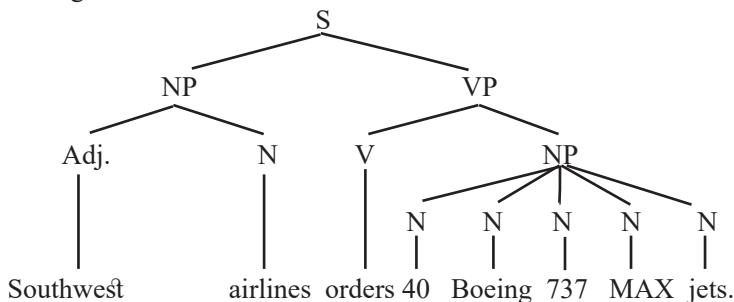
N → Chinese, investors, Thai, airport, investment.

ในประโยค Chinese investors keens on Thai airport investment. เป็นประโยค Present simple sentence. คำว่า Chinese เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นคำคุณศัพท์ระบุสัญชาติ คำว่า investors เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นประธานในประโยค คำว่า keens เป็นคำกริยา ทำหน้าที่เป็นกริยาหลักในประโยค คำว่า on เป็นคำบุรพบท ทั้ง 2 คำนี้ keens on เป็น ส่วนวน คำว่า Thai เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นคำคุณศัพท์ระบุสัญชาติ คำว่า airport เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นกรรม คำว่า investment เป็นคำนามทำหน้าที่ขยายกริยา

สรุปว่า ประโยคนี้ มีคำนาม 5 คำ มีคำกริยา 1 คำ มีคำบุรพบท 1 คำ มีบุรพบทวลี 1 คำ

4.7 ประโยคตัวอย่างที่ 7

Tree Diagram

Southwest airlines orders 40 Boeing 737 MAX jets.

Adj. N V N N N N N

Phrase Structure Rules (PS Rules)

S → NP + VP

NP → Adj. N

VP → V + NP

NP → N

N → Southwest, airline, 40, Boeing, 737, MAX ,investment, jets

ในประโยค Southwest airlines orders 40 Boeing 737 MAX jets. เป็นประโยค Present simple sentence คำว่า Southwest เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นคำคุณศัพท์ระบุสัญชาติ คำว่า airlines เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นประธานในประโยค คำว่า orders เป็นคำกริยา ทำหน้าที่เป็นกริยาหลักในประโยค คำว่า 40 เป็นตัวเลขเป็นคำระบุจำนวน คำว่า Boeing 737 MAX เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นคำคุณศัพท์ระบุสัญชาติและบริษัท คำว่า jets เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นกรรม ขยายกริยา

สรุปว่า ประโยคนี้มีคำนาม 7 คำ มีคำกริยา 1 คำ มีคำนามวลี 1 คำ

5. บทสรุป

ประโยคตัวอย่างทั้ง 7 นี้ เป็นประโยค Present Simple Tense มีโครงสร้างประโยคว่า S + V1 + Obj. or Prepositional Phrase เมื่อผู้อ่านรู้โครงสร้างประโยคอย่างนี้แล้ว จะทำให้ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประธาน (subject) กริยา (verb) และ กรรม (object) หรือ บุรพทวลี (Prepositional Phrase) การเรียนภาษาอังกฤษก็จะง่ายขึ้นและได้รู้ข่าวหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ด้วย

บรรณานุกรม

จินดา เสงสมบุรณ์. (2542). ภาษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

தியு சரீனராவீதர்நீனீக்கண. (2559) ภาษาและภาษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พินทิตย หวยเจริญ. (2532) ภาษาศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมโภชน์ ภนาवास. (2557). วากยสัมพันธ์อังกฤษ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

อุดม วีโรตม์สีกขิตต์. (2522). ภาษาศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหงพิมพ์ครั้งที่ 7.

อนันต์ ทรงวิทยา และ เนาวรัตน์ ทรงวิทยา. (2523) ภาษาศาสตร์เบื้องต้นสำหรับครูไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ครูดีในบริบทของการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลกมีลักษณะอย่างไร

What makes a good English teacher in the context of teaching English as a global language?

จตุพล ภู่งอก
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
iamjaph@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอลักษณะอันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของครูที่เก่ง ซึ่งประกอบไปด้วยการถึงพร้อมด้วยลักษณะทางบุคลิกภาพที่สำคัญ การมีความเชื่อที่เป็นไปในทางบวกเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษและการมีความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งลักษณะที่สำคัญทางสามประการเหล่านี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการเตรียมความพร้อมให้กับครูที่ต้องสอนวิชาภาษาอังกฤษในบริบทที่เป็นการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลก

คำสำคัญ: การสอนภาษาอังกฤษ ลักษณะ ความเชื่อ ความมั่นใจ

Abstract

This article aims at providing the important qualities of a good English teacher including personal characteristics, positive beliefs about English language teaching and self-efficacy. These qualities will be useful for preparing a good English teacher to teach in the context of teaching English as a Global Language.

Keywords: English teaching, Characteristics, Beliefs, Self-efficacy

บทนำ

จากการขยายตัวและการเติบโตขึ้นของการสอนภาษาอังกฤษทั่วโลกนั้นได้ก่อให้เกิดกระแสการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการสอนภาษาอังกฤษจากบริบทที่เป็นการสอนในฐานะภาษาต่างประเทศไปสู่การสอนภาษาอังกฤษในฐานะที่เป็นภาษานานาชาติ (Rose, 2018) ซึ่งเป็นบริบทที่ไม่ได้เน้นรูปแบบหรือยึดสำเนียงของเจ้าของภาษาเป็นหลัก แต่เป็นการเน้นที่ความเข้าใจของตัวภาษา (intelligibility of the language) กระแสของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารในฐานะที่เป็นภาษาโลกนั้นได้เกิดขึ้นมาเนื่องจากจำนวนของผู้ใช้ภาษาอังกฤษทั่วโลกนั้นได้เพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อยๆ (Fang, 2016) ซึ่งเป็นการบอกนัยๆว่าผู้ที่เป็นเจ้าของของภาษาอังกฤษนั้นไม่ได้เป็นผู้ที่เป็นผู้พูดที่เป็นเจ้าของภาษาเท่านั้น หากแต่เป็นพลเมืองประชากรโลกต่างหาก (Galloway & Rose, 2014)

ในกระบวนทัศน์ของการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลกนั้น เป็นการผนวกหรือรวมกันเข้าของสองแนวคิดของการสอนภาษาอังกฤษด้วย ได้แก่ World Englishes (WE) ซึ่งเป็นการกำหนดหรือแบ่งลักษณะของภาษาอังกฤษตามความหลากหลายของภาษาอังกฤษ และแนวคิด English as a lingua franca ซึ่งเป็นการศึกษาการใช้ภาษาอังกฤษของผู้พูดภาษาอังกฤษที่มีพื้นฐานภาษาแรกที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นประเด็นที่เกี่ยวกับการใช้ภาษาหรือการสอนภาษาอังกฤษที่มีความหลากหลายเพื่อการสื่อสารในกลุ่มประชากรพลเมืองโลกที่มีพื้นฐานทางภาษาแรกที่แตกต่างกันจึงกลายเป็นเรื่องที่มีความน่าสนใจในการศึกษาและทำการวิจัย

เพื่อให้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงของกระบวนทัศน์การสอนภาษาอังกฤษซึ่งมีวัตถุประสงค์เฉพาะที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับบริบทของการใช้ภาษานั้น กระบวนการในการสอนภาษาอังกฤษนั้นจึงควรมีลักษณะเฉพาะที่จำเป็นต้องเน้นหรือเป็นแนวทางที่จะมุ่งพัฒนาไป Jenkins (2012) ได้เสนอแนวความคิดของการสอนภาษาอังกฤษ

ในฐานะภาษาโลกว่าอย่างน่าสนใจว่า แนวคิดของการสอนภาษาอังกฤษในยุคนี้ควรจะประกอบไปด้วยประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้ การเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้พบเจอกับความหลากหลายของภาษาอังกฤษให้มากขึ้น การเน้นหรือให้ความสำคัญไปที่การเรียนรู้พหุภาษาของผู้เรียน การเพิ่มโอกาสให้มีการสื่อสารหรือการพัฒนาทวิวิธีในการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนได้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

แต่เนื่องจากบริบทที่กำลังเกิดขึ้นนี้เป็นประเด็นที่เพิ่งเกิดขึ้นมาได้ไม่นาน จึงทำให้มีงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่ค่อนข้างน้อย จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า มีนักวิจัยที่สนใจทำวิจัยเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลก เช่น Galloway และ Rose (2014) ได้วิเคราะห์วารสารที่เกี่ยวกับการสอนการฟัง Jenkins (2012) ได้ศึกษารูปแบบและการใช้งานของภาษาอังกฤษ หรือ Sung (2015) ได้ศึกษาสถานการณ์ของการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลก

เพื่อเป็นการเริ่มต้นการศึกษาการใช้ความหลากหลายของภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้พูดที่มีพื้นฐานทางภาษาแรกที่แตกต่างกันออกไป เราจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องศึกษาประสบการณ์ในการสอนของครูที่มีการใช้แนวความคิดการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลก การศึกษาลักษณะของครูที่มีความเก่งในการสอนภาษาอังกฤษในบริบทที่เป็นนานาชาตินั้นจะเป็นการช่วยเติมเต็มองค์ความรู้ให้กับสาขาที่เกี่ยวกับการพัฒนาครูสำหรับสอนภาษา

องค์ประกอบที่ทำให้ครูเป็นครูที่เก่ง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับครูสอนภาษาอังกฤษที่เก่งทำให้พบว่า ได้มีความกระจ่างกระจายของความสนใจในการทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับครู ประเด็นสำคัญที่สรุปได้จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมีดังนี้ มีนักวิจัยบางกลุ่มที่สนใจศึกษาบุคลิกลักษณะจำเพาะคนของครู เช่น การเป็นคนใจดี มีความอดทน ควบคุมอารมณ์ได้ดี มีอารมณ์ขัน มีความเป็นมิตร เป็นต้น ในขณะที่บางกลุ่มก็มุ่งความสนใจไปที่ศึกษาที่ความเชื่อของครูที่มีต่อการสอนภาษาอังกฤษ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีบางกลุ่มที่สนใจศึกษาที่ความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเองของครู เป็นต้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการศึกษาประสบการณ์การสอนโดยองค์รวมที่ครอบคลุมสำหรับครูที่สอนเก่งๆ นั้นเป็นสิ่งที่พบได้ค่อนข้างน้อยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เป็นงานวิจัย ดังนั้นบทความนี้จึงต้องการนำเสนอถึงองค์ประกอบหรือสิ่งที่ทำให้ครูสอนภาษาอังกฤษนั้นเป็นครูที่เก่ง

ลักษณะส่วนตัวของครูที่ดี

ครูถือว่าเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่สำคัญที่สุดองค์ประกอบหนึ่ง เมื่อไม่นานมานี้มีนักวิจัยและนักการศึกษาได้ศึกษาวิจัยและค้นคว้า โดยผลการศึกษานั้นสามารถสรุปลักษณะส่วนตัวที่สำคัญของครูได้ดังต่อไปนี้ สิ่งที่เป็นตัวตนของครู (identity) ความรู้ในเนื้อหาและวิธีการสอน ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในห้องเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นต้น ตัวอย่างเช่น Chen และ Lin (2009) ได้ใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจถึงความคิดเห็นของนักเรียนจำนวน 198 คน ที่มีต่อลักษณะของครูที่สอนวิชาภาษาอังกฤษที่เก่งในประเทศไต้หวัน โดยผลการศึกษาพบว่าบุคลิกส่วนตัวและความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูมีความสำคัญกว่าความสามารถในการสอนในห้องเรียน และยังมีกลุ่มนักวิจัยที่สนใจศึกษาในประเด็นนี้ ผลการศึกษาเหล่านั้นได้เปิดเผยว่าครูที่สอนเก่งนั้นควรมีลักษณะดังนี้ คือ มีความกระตือรือร้นในการสอน มีความอดทน มีความยุติธรรม ผ่อนคลาย ควบคุมอารมณ์ได้ดี เป็นคนคอยกระตุ้นนักเรียนอยู่เสมอ มีความรักและความใจดี มีอารมณ์ขัน มีความเป็นมิตร มีความรับผิดชอบ กว้างต่อลูกศิษย์ เป็นต้น นอกเหนือจากลักษณะทางบุคลิกภาพส่วนตัวของครูแล้ว ยังมีกลุ่มนักวิจัยที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อของครูที่มีต่อการสอนภาษาอีกด้วย

ความเชื่อของครูที่มีต่อการสอนภาษาอังกฤษ

ความเชื่อหมายถึงสิ่งที่เป็นตัวแทนของข้อมูลที่คนยึดถือเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือความเข้าใจในตัวเองหรือความสำเร็จของตนเอง (Fishein & Ajzen, 1975:12) ความเชื่อเกี่ยวข้องกับหลายองค์ประกอบ หนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญก็คือ ความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ นักวิจัยในอดีตได้กล่าวถึงความเชื่อไว้ว่า ความเชื่อที่ผู้คนยึดติดไว้นั้นเป็นสิ่งบ่งชี้ได้ดีที่สุดเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้คนได้ตัดสินใจทำกิจกรรมต่างๆในแต่ละวัน (Bandura, 1986) ความเชื่อนั้นไม่ได้มีอิทธิพลต่อสิ่งที่ครูได้ทำกิจกรรมในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ครูปฏิบัติอยู่ด้วย (Jakubowski & Tobin, 1991) ความเชื่อในการสอนภาษาอังกฤษของครูนั้นได้รับความสนใจในการศึกษาจากนักวิจัยต่าง มีนักวิจัยกลุ่มหนึ่งสนใจศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อในลักษณะของครูสอนภาษาอังกฤษที่เก่งว่ามีลักษณะอย่างไร โดยได้ศึกษาความเชื่อและความคิดเห็นของผู้ที่จะจบออกมาเป็นครูในประเด็นเกี่ยวกับความเชื่อในลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ผลการศึกษาได้พบว่าครูที่ประสบความสำเร็จนั้นมีความเชื่อในลักษณะหลักๆเจ็ดประการดังนี้ ลักษณะการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการพฤติกรรมในห้องเรียน ผู้สอนที่มีความเก่ง จริยธรรม ความกระตือรือร้นการสอน ความรู้เกี่ยวกับรายวิชา และความเป็นมืออาชีพ (Minor, Onwuegbuzie, Witcher & James, 2002)

นอกจากประเด็นในเรื่องลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัวและความเชื่อแล้ว ยังมีอีกหนึ่งองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับผู้ที่เป็นครูสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งก็คือความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้ครูนั้นกลายเป็นครูสอนวิชาภาษาอังกฤษที่ดีและประสบความสำเร็จในการอาชีพการสอนได้

ความมั่นใจในความรู้ความสามารถของครู

ความมั่นใจในความรู้ความสามารถของครู (Teacher's self-efficacy) หมายถึงความเชื่อมั่นในศักยภาพและความรู้ของตนเองในการที่จะจัดการกับเนื้อหาสาระที่สอนเพื่อให้บรรลุตามผลที่ต้องการ (Bandura, 1994) ซึ่งความเชื่อมั่นในความสามารถของครูนี้จะส่งผลถึงพฤติกรรมหรือผลการปฏิบัติของนักเรียนด้วย โดยแหล่งที่มาของความเชื่อมั่นในตนเองของครูนั้นมาจากสิ่งสำคัญดังต่อไปนี้ มาจากประสบการณ์ที่ดีๆ การกระตุ้นทางคำพูด ประสบการณ์ที่ฟังมาจากผู้อื่นและการกระตุ้นเร้าทางอารมณ์ ในบริบทที่เกี่ยวกับการศึกษา Ayoobiyan และ Soleimani (2015) ได้สนใจศึกษาความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเองของครูและการประยุกต์ในการสอน ทั้งนี้เนื่องจากความมั่นใจในความรู้ความสามารถของครูนั้นจะส่งผลโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน Eslami และ Fatahi (2008) ได้ศึกษาและพบว่ายิ่งครูมีความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเองมากเท่าไรครูจะยิ่งมีความมั่นใจในการที่จะใช้กลวิธีในการสื่อสารมากขึ้นด้วยเช่นกัน

สรุป

ลักษณะของสิ่งที่จะทำให้ครูนั้นเก่ง ดีและประสบความสำเร็จในอาชีพการสอนได้นั้นประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญในเบื้องต้น อย่างน้อยสามประการ ได้แก่การมีลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัวที่ดี การมีความเชื่อหรือทัศนคติในทางบวกเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษและการมีความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเองในการที่จะจัดการหรือจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

บรรณานุกรม

- Ayoobiyan, H. & Soleimani, T. (2015). The relationship between self-efficacy and language proficiency: a case of Iranian medical students. *Journal of Applied Linguistics and Language Research*, 2(4),158-167.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. *Encyclopedia of human behavior*, 4. pp.71-81.
- Chen, Y.J. & Lin, S.C. (2009). Exploring characteristics for effective efl teachers from the perceptions of junior high school students in Tainan. *STUT Journal of Humanities and Social Sciences*, 2,219-249.
- Eslami, Z.R., & Fatahi, A. (2008). Teacher's sense of self-efficacy, english proficiency, and instructional strategies: a study of nonnative EFL teachers in Iran. *TESL-EJ*, 11(4), 1-19.
- Fang, F. (2016). Investigating attitudes towards english accents from an elf framework. *The Asian Journal of Applied Linguistics*, 3(1), 68-80.
- Fishbein, M. & Ajzen, I. (1975). *Belief, Attitude, Intention, and Behavior: An Introduction to Theory and Research*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Galloway, N. & Rose, H. (2014). Using listening journals to raise awareness of global englishes in elt. *ELT Journal.*, 1-11. doi:10.1093/elt/ccu021
- Jakubowski, E. & Tobin, K. (1991). Building favorable learning environments through the empowerment of teachers and students. In B.J. Fraser, & H.J. Walberg (eds). *Educational Environments: Evaluation Antecedents and Consequences*. London: Pergamon Press Jeminez.
- Jenkins, J. (2012). English as a lingua franca from the classroom to the classroom. *ELT Journal*, 66(4), 486-494.
- Minor, L.C., Onwuegbuzie, A.J., Witcher, A.E., & James, T.L. (2002). Preservice teachers' educational beliefs and their perceptions of characteristics of effective teachers. *The Journal of Educational Research*, 96(2), pp.116-127.
- Rose, H. & Montakantiwong, A. (2018). A tale of two teachers: a duoethnography of the realistic and idealistic successes and failures of teaching english as an international language. *RELC Journal*,00(0). 1-14.
- Sung, C. C. M. (2015). Implementing a global englishes component in a university english course in hong kong. *English Today* 124(31), 42-49.

Concept of *Bhakti-yoga* in Indian Tradition: A Critique

Prof. Dr. N.C. Panda
ICCR Chair Visiting Professor of Sanskrit,
Sanskrit Studies Centre, Faculty of Archaeology,
Silpakorn University, Bangkok, Thailand.
ncpanda@gmail.com

Abstract

Bhakti yoga, is commonly known as the Path of Devotion, which teaches that the *mokṣa* or liberation is achieved by means of selfless and true devotion, love, and trust towards a particular deity.

The Sanskrit word *bhakti* is derived from the root *bhaj*, which means “divide, share, partake, participate, to belong to”. The word also means “attachment, devotion to, fondness for, homage, faith or love, worship, piety to something as a spiritual, religious principle or means of salvation”. The term *yoga* literally means “union, yoke”, and in this context connotes a path or practice for “salvation, liberation”. The *yoga* referred to here is the “joining together, union” of one’s *Ātman* (true self) with the concept of *Brahman* (true Reality).

In Indian tradition, *Bhakti yoga* is: “divine love mysticism, a spiritual path “synonymous for an intimate understanding of oneness and harmony of the eternal individual with the Divine (the universal Being) and all creatures, a constant delight”. Besides, *Bhakti yoga*, also called *Bhakti mārga* (literally the path of *Bhakti*), is a spiritual path or spiritual practice within Hinduism focused on loving devotion towards a personal God. It is one of the great paths in the spiritual practices of Hindus; others are being *Jñāna yoga* and *Karma yoga*.

The benefits of *Bhakti yoga* are immense, as *bhakti* softens the heart and removes jealousy, hatred, lust, anger, egoism, pride and arrogance. It infuses joy, divine ecstasy, bliss, peace and knowledge. All cares, worries and anxieties, fears, mental torments and tribulations entirely vanish through this great path. Besides, the devotee is freed from the *Sāmsaric* wheel of births and deaths and he attains the immortal abode of everlasting peace, bliss and knowledge. The ultimate goal in the practice of *Bhakti yoga* is to reach the state of *rasa* (essence), a feeling of pure bliss achieved in the devotional surrender to the Divine or Supreme Lord.

A number of Sanskrit texts have described *Bhakti yoga* in a positive way for the benefit of the devotee for obtaining liberation, which is the Highest Bliss of life. This paper aims at highlighting the nature and characteristics of *Bhakti yoga* as rightly focussed in Indian tradition.

Keywords: *Bhakti yoga*, Indian Tradition, Concept of *Bhakti yoga* and Path of Devotion

Introduction

India is widely known as its old tradition and culture, since time immemorial. According to Indian tradition there are four main goals of human life, viz. *dharma*, *artha*, *kāma* and *mokṣa*. *Mokṣa* or liberation is the chief goal of every individual. There is nothing beyond liberation, as liberation is the ultimate goal for any practitioner of the Hindu tradition; it is obvious that concerns over the correct way to achieve this end are approached in a wide variety of ways. *Bhakti Yoga* is one such path to achieving enlightenment within orthodox Hindu teachings. *Bhakti Yoga*, also commonly known as the Path of Devotion, teaches that *mokṣa* or salvation or liberation is achieved by means of selfless and true devotion, love, and trust towards a particular deity.

The Sanskrit word *bhakti* is derived from the root *bhaj*, which means “divide, share, partake, participate, to belong to”. The word also means “attachment, devotion to, fondness for, homage, faith or love, worship, piety to something as a spiritual, religious principle or means

of salvation”. The term *yoga* literally means “union, yoke”, and in this context connotes a path or practice for “salvation, liberation”. The *yoga* referred to here is the “joining together, union” of one’s *Ātman* (true self) with the concept of *Brahman* (true Reality).

In Indian tradition, Bhakti yoga is: “divine love mysticism, a spiritual path “synonymous for an intimate understanding of oneness and harmony of the eternal individual with the Divine (the universal Being) and all creatures, a constant delight”. Besides, *Bhakti yoga*, also called *Bhakti mārga* (literally the path of *Bhakti*), is a spiritual path or spiritual practice within Hinduism focused on loving devotion towards a personal god. It is one of the great paths in the spiritual practices of Hindus; others are being *Jñāna yoga* and *Karma yoga*.

The tradition has ancient roots. *Bhakti* is mentioned in the Śvetāśvatara Upaniṣad where it simply means participation, devotion and love for any endeavour. It declares that the import of the sacred teachings reveals itself only to him who has sincere devotion towards his preceptor. As text of Śvetāśvatara Upaniṣad rightly elaborates it as:

*yasya deve parā bhaktiḥ yathā deve tathā gurau/
tasaiṣe kathitā hyarthāḥ prakāśante mahātmanah/* (Śvetāśvatara Upaniṣad, VI.23.)

It means, he who has Supreme devotion to the deity, and as much of it to the guru as to the deity, to him, indeed, to the great Souled one of those subject-matters that have been spoken become revealed.

Bhakti Yoga is one of the four main yogic paths to enlightenment. The word bhakti means “devotion” or “love” and this path contains various practices to unite the *bhakta* (*Bhakti yoga* practitioner) with the Divine. The *Bhakti Yoga* is considered the easiest *yogic* path to master and the most direct method to experience the unity of mind, body and spirit. While Hatha Yoga requires a strong and flexible body, *Rāja Yoga* requires a disciplined and concentrated mind, and *Jñāna Yoga* requires a keen intellect, the only requirement for *Bhakti Yoga* is an open, loving heart. But *Bhakti Yoga* complements other paths of yoga well, and it is said that *Jñāna* (knowledge or wisdom) will dawn by itself when you engage in the devotional practices of *Bhakti Yoga*.

According to Medini Kosha (*bhaktir vibhāge sevāyām* (Medini Kosha, XVI.39b) the word bhakti means division and to render service, especially out of love or devotion.

Nine Limbs of (Bhakti) Devotion:

According to the Bhāgavata Purāṇa, bhakti is explained as:

Jñānayogaśca manniṣtho nairguṇyo bhakti-lakṣaṇah/ (Bhāgavata Purāṇa, III.32. 32ab)

It means, philosophical research culminates in understanding the Supreme personality of Godhead. After achieving this understanding, when one becomes free from the material modes of nature, he attains the stage of devotional service.

The Bhāgavata Purāṇa explained nine kinds of bhakti as:

*Śravanakīrtanaṁviṣṇoḥ smaraṇampādasevanam /
Arcanaṁ vandanaṁ dāsyam sakhyamātmanivedanam//
Iti puṁsārpitā viṣṇau bhaktiścennava-lakṣaṇā /* (Ibid., VII.5.23-241ab)

The great devotee (*Bhakta*) Prahalāda said: Hearing and chanting about the transcendental holy name, from qualities paraphernalia and pastimes of Lord Viṣṇu, remembering them, serving the lotus feet of the Lord, offering the Lord respectful worship with sixteen types paraphernalia offering prayer to the Lord, becoming His servant considering the Lord one’s best friend, and surrendering to Him totally. In other words, it is wise to serve Him with body, mind and words in this process of *bhakti*. These nine processes are accepted as pure devotional service towards God or Lord Viṣṇu as described in the Bhāgavata Purāṇa. Further it can be clarified as under:

1. *Śravaṇa* - “listening” to the ancient scriptures, especially potent if told by a saint or genuine *bhakta*. 2. *Kīrtana* - “singing” devotional songs usually practiced in a call-and-response group format. 3. *Smarāṇa* - “remembering” the Divine by constantly meditating upon its name and form. 4. *Pādasevana* - “service at the feet” of the Divine, which incorporates the practice of *karma yoga* (selfless service) with *bhakti* (devotion). 5. *Archana* - the “ritual worship” of the Divine through practices such as *pūjā* (deity worship), and *havana* or *homa* (fire offering). 6. *Vandana* - the “prostration” before the image of one’s chosen image or representation of the Divine. 7. *Dāsyā* - the “unquestioning” devotion of the Divine involving the cultivation of serving the will of God instead of one’s own ego. 8. *Sakhya* - the “friendship” and relationship established between the Divine and the devotee. 9. *Ātmanivedana* - the “self-offering” and complete surrender of the self to the Divine.

The most popular limb of *Bhakti Yoga* in the West is *Kīrtana* (usually called *Kīrtan*), with national and local *Kīrtana* group performing weekly in small to large cities. *Bhakti Yoga* can be practiced by itself or be integrated into other types of *yoga* or spiritual practices.

The benefits of *Bhakti Yoga* are immense, as *Bhakti* softens the heart and removes jealousy, hatred, lust, anger, egoism, pride and arrogance. It infuses joy, divine ecstasy, bliss, peace and knowledge. All cares, worries and anxieties, fears, mental torments and tribulations entirely vanish. The devotee is freed from the *Sāmsaric* wheel of births and deaths. He attains the immortal abode of everlasting peace, bliss and knowledge. The ultimate goal in the practice of *Bhakti yoga* is to reach the state of *rasa* (essence), a feeling of pure bliss achieved in the devotional surrender to the Divine.

Characteristics of *Bhakti Yoga*:

According to the Nārada Bhakti Sūtra, *bhakti* is intense love for God. It is a deep yearning to experience love in its purest and highest form, to unite with that which is eternal and unchanging. We get a glimpse of this through our worldly relationships, especially with those who have touched our hearts the most. The Nārada Bhakti Sūtra also explains *bhakti* as:

athāto bhaktim vyākhyāsyāma/

sātvasmīn paramaprema-rūpā, amṛta svarūpā ca// (Nārada Bhakti Sūtra, I.1.1-3)

The meaning of the above verse: Now, therefore, the doctrine of devotion we shall expound. In fact, that devotion is indeed, of the nature of Supreme Love in (directed towards) God. The Supreme Love for the Lord, called Devotion Divine, is of the nature of Immortality also.

However, devotion is defined by various teachers in various ways by different teachers, but to sage Nārada, it is indeed “the Supreme Love for the god”. It depends upon nothing else. A mind totally turned towards God in love, demanding nothing, not even liberation, is mind filled with devotion. Thoughts constantly flowing in love towards the Supreme, is known as is devotion. Nobody else, nothings else, no one else, but Nārāyaṇa -- this attitude of the heart is love. This state is called inclusive love (*Ananya prema*), and this total love for the Lord is devotion. Having described the devotion as ‘Divine Love for the Lord’ the teacher here adds that “it is also of the nature of Immortality”.

Besides, it is further clarified as:

guṇarahitaṁ kāmanārahitamprtikṣana

vardhamānaṁ avicchīnaṁ sūkṣmataraṁ anubhavarūpam // (Ibid., V.1.54)

So the pure *bhakti* or devotion is defined by sage Nārada as: it is without attributes, without the poison of desires, every moment increasing, unbroken, and subtlest, of the nature of sheer immediate experience.

For more clarification sage Nārada has given this characteristic of *bhakti* as:

*Sā tu karma Jñānayogebhyo 'pyadhikatarā/ phala rūpatvāt//
īśvarasyāpyabhimāna-dveṣitvāt dainya-priyatvātecca // (Ibid., II.1.25-29)*

It (the Supreme Devotion *bhakti*) is indeed as a technique even superior to the path of action (*karma*), the path of knowledge (*Jñāna*) and the path of disciplined contemplation (*yoga*), because, it is of the nature of the fruits of all Yogas. Also because of God's dislike for egoism and because of His Love for meekness (Devotion alone is superior).

The Nārada Bhakti Sūtra further adds:

Nāradaśhu tadārpitākhillācāratā tadvismarane paramavyākulateti / (Nārada Bhakti Sūtra, I.3.19)

It means, according to sage Nārada "total dedication of all actions at the Altar of Lord, and all moments of forgetfulness of Lord, excruciating pangs" is Supreme Love- Divine (*Bhakti*). To surrender all activities, secular and sacred, unto the feed of the Lord as an act of Love, and to remember Him with love at all times and to feel extremely desperate when one detects that even a few moments had passed in forgetfulness of the Lord-this is Supreme Devotion says sage Nārada.

The path of *bhakti* yoga allows us to use all of our senses, all of our emotions, and all of our actions to express love in our daily interactions and offer them to whatever form of God suits our individual personalities and cultural upbringing, whether it be Krishna, Christ, Allah, Yahweh, Hanuman, the Divine Mother, or some other aspect. In *Bhakti yoga*, no form of God is superior to another. Each is equally respected as a valid manifestation of the one underlying principle of pure consciousness. The path of *Bhakti yoga* allows us to use all of our senses, all of our emotions, and all of our actions to express love in our daily interactions and offer them to God. The personal god varies with the devotee. It may include a god or goddess such as Gaṇeśa, Kṛṣṇa, Rādhā, Rāma, Sītā, Viṣṇu, Lakṣmī, Sarasvatī, Śiva, Pārvatī, Durgā among others.

The Bhakti Sūtras explain that *bhakti* yoga is both the means and the end: *aparā-bhakti*, or lower *bhakti*, is the way to cultivate and deepen devotion, and *parā-bhakti*, or higher *bhakti*, is union with the Divine - the ultimate goal. The intrinsic nature of *parā-bhakti* is immortal bliss. On attaining it, one becomes free from suffering and completely satisfied, having no more desires. Lower *bhakti*, or *aparā-bhakti*, is the way we can prepare to receive the grace of higher *bhakti*. It is a way to channel and transform our powerful emotions into positive, creative expressions of love and devotion to God. Even if feelings of devotion don't sweep you off your feet, keep making effort. Everything you do -- prayer, chanting, reading scriptures, meditation are taking you a step closer to being aware of the Divinity residing in your inner heart.

Bhakti yoga as described in the Purāṇas:

In the Purāṇic literature, a number of *yogas* in different context are recorded, viz. *Kriyā-yoga, Samādhi-yoga, Mantra-yoga, Haṭha-yoga, Laya-yoga, Rāja-yoga, Vāk-yoga, Kuṇḍalinī-yoga, Śabda-yoga, Asparaśa-yoga, Śūnya-yoga, Śraddhā-yoga, Prema-yoga, Prayanti-yoga, Nişkāma-Karma-yoga, Karma-yoga, Rājādhirāja-yoga, Mahā-yoga, Pūrṇa-yoga, Abhāva-yoga, Sparśa-yoga, Pāśupata-yoga, etc.*

The Śiva Purāṇa has explained three kinds of *yoga*, viz. *Jñāna-yoga, Kriyā-yoga* and *Bhakti-yoga*. The Sanat Kumāra said to sage Vyāsa as:

*Jñānayogaḥ kriyāyogo bhaktiyoga śtathaiva ca /
trayo mārgā samākyātāḥ śrīmātur-bhukti-muktidāḥ //
Jñāna-yogaśhu saṁyogaścitta- saivātmanā tu yaḥ /*

*yaśtu bāhyārtha samyogaḥ kriyā-yogaḥ sa ucyate //
bhakti-yogo mato devyā ātmana ścaikya-bhāvanam /
trayaṇāmapi yogānām kriyā-yogaḥ sa ucyate // (Śiva Purāṇa, V.51.7-9)*

Three paths of glorious mother have been narrated, which yield both worldly pleasures and even beyond that which is known as salvation. They are paths of knowledge, holy rites and devotion. The *Jñāna-yoga* is the union of the mind with *Ātman*. The union with the external objects is called *Kriyā-yoga*. The *Bhakti-yoga* is the concept of unity of *Ātman* with the God or goddess. So, through this *yoga* the connection between self with God or goddess (*Paramātmān*) is possible as rightly described in the Śiva Purāṇa.

The Bhāgavata Purāṇa is a popular and influential text in the Vaishnavism traditions, and it discusses *īśvara praṇidhāna* (devotion to a personal God). The presentation in the Bhāgavata Purāṇa is not in abstract terms, but through “charming and delightful tales that capture the heart and mind”, the goal of *Bhakti yoga*.

According to the Bhāgavata Purāṇa, there are three kinds of *yoga*, viz. *Bhakti-yoga*, *Jñāna-yoga* and *Aṣṭāṅga-yoga*. The purpose of all type of *yoga* is to detach one’s sense activities from this material world and to connect with the God or *Paramātmān* for final emancipation or liberation.

The text elaborates this as under:

*etāvāneva yogena samagreṇeha yoginaḥ /
yujyate bhīmato hyartha yadaśaṅgaśtu kṛtsnaśaḥ // (Bhāgavata Purāṇa, III.32.27)*

It means, the greatest common understanding for all aspirants is complete detachment from matter, which can be achieved by different kinds of *yoga*.

The *Bhakti yoga* as one of three spiritual paths for salvation is discussed in depth by the Bhagavad Gītā. *Bhakti yoga* is a devotee’s loving devotion to a personal god as the path for spirituality. The other two paths are *Jñāna yoga*, the path of wisdom where the Hindu pursues knowledge and introspective self understanding as spiritual practice, while *karma yoga* is path of virtuous action (*karma*) neither expecting a reward nor consequences for doing the right thing, or *niṣkāma karma*. Later, new movements within Hinduism added *rāja yoga* as the fourth spiritual path, but this is not universally accepted as distinct to other three.

However, the *Bhakti yoga* is one of six systems of *yoga* revered throughout history as paths that can lead you to full awareness of your true nature. Other paths to self-realization are *haṭha yoga* (transformation of the individual consciousness through a practice that begins in the body); *Jñāna yoga* (inner knowledge and insight); *karma yoga* (skill in action); *kriyā yoga* (ritual action); and *rāja yoga* (the eight-limbed path also known as the classical *yoga* of Patañjali). These paths aren’t mutually exclusive, although, for many, one path will resonate more deeply.

The concept of *Yoga* that was introduced in the Bhagavad Gītā specifically refers to the primary ways in which practitioners of Hinduism may achieve unification between themselves and God. There are three main paths that are described within the Bhagavad Gītā as ways to achieve enlightenment. The first is *Karma Yoga*, also known as the Path of Action. This *Yoga* consists of proper and selfless action, the control or suppression of selfish desires, and providing selfless services to those who require it. The successful completions of these deeds are thought to be transformed into worship. The second path is *Jñāna Yoga*, otherwise known as the Path of Knowledge. This path is based on the attainment of philosophical knowledge and discrimination between what is real and unreal. To attain this knowledge, a combination of listening to scripture, thinking or reflecting upon that scripture, and then deep, meaningful meditation is often the course of action of followers belonging to this path. The ultimate goal

of this path is to determine the differences between the real and the unreal, giving one an understanding of their true identity within true reality. *Bhakti Yoga* is the third path that is seen as a means to liberation, by committing yourself entirely to the love and devotion of a specific deity, i.e. Lord Krishna according to Bhagavad Gītā. The *Bhakti Yoga* is brought to light in the Bhagavad Gītā, when Lord Krishna explains to Arjuna that those who manage to remain concentrated on Him, worship Him with unfaltering faith, are rescued from the cycle of life and death. This escape from the struggle of life and death that Lord Krishna refers to is commonly known as mokṣa or liberation.

Regarding the importance of devotion, Bhagavad Gītā has given a number of verses in the sense of spiritual advice to Arjuna. So, according to the Bhagavad Gītā Lord Krishna clearly says that those who fixing their mind on Me, worship Me, ever steadfast, and endowed with supreme faith, them I regard to be the best devotees. This advice of Lord Krishna not meant for Arjuna but for all the devotees of the Lord for obtaining salvation. The text rightly says:

*Mayyāveśyamano ye mām nitya yuktā upāsate /
Śraddayā para yopetās te me tukta-tamā matāḥ*// (Bhagavad Gītā, XII.2)

Again the text elaborates the significance of devotion. The general spiritual devotees of the God should accept the theory of devotion from Lord Krishna for spiritual upliftment of life. The text further adds as under:

*Mahātmānas tu mām pārtha daivīm prakṛtiṁ āśritāḥ /
Bhajanty ananya manaso jñātvā bhūādīm avyayam* // (Bhagavad Gītā, IX.13)

“The high-souled persons, O Arjuna, possessed of holy temperament, knowing Me to be the origin of Beings and immutable, worship Me with undivided attention”. Here the phrase ‘*ananya manasaḥ*’ refers to *bhakti*, nothing else.

Further Lord Krishna declares regarding the positive nature of devotion as:

*Bhaktiyā mām abhijānāti yāvān yaś cāsmi tattvataḥ /
Tato mām tattvato jñātvā viśate tadanantaram* // (Ibid., XVIII.55)

It means, Lord Krishna says, by devotion one knows Me in reality, what and who I am; then having comprehended My true nature, one forthwith enters in to Me.

The Pañcatantra has also describes the importance of devotion (*bhakti*) as:

*Svām्यarthe yaśtyajetprāṇānbhṛtyo bhakti-samanvitaḥ /
Sa param padamāpnoti jarāmaraṇa-varjitam*// (Pañcatantra, I.296)

It means, the person who sacrifices his life through devotion (and not through compulsion) for the sake of his master he attains highest position (*param padam*) beyond the reach of senility and death (*jarāmaraṇa-varjitam*). So, by devotion one devotee will get the highest position as said in this text.

The benefits of devotion as said by Lord Krishna as under:

*patraṁ puṣpaṁ phalaṁ toyam yo me bhaktiyā prayacchati /
tadaham bhaktyupahṛtam yaśnāni-prayatātmanḥ* //

It means, whosoever offers to Me with devotion a leaf, a flower, a fruit, or water, that offering of love, of the pure heart I accept.

Hence, this way, the Bhagavad Gītā has described *bhakti* in a right way, through which the devotee will be able to get the blessings of God. However, it is the duty of the devotee to find out the peace and Bliss from the devotion as truly described in the Bhagavad Gītā.

There are many ways in which the *Bhakti Yoga* path may be followed, with a near infinite number of ways to devote oneself to, unconditionally love, and otherwise worship a deity. Some may choose frequent temple worship as a primary means of connecting with God, while others

may feel that the utterance of sacred mantra is the ideal way to worship. In Bhakti yoga process, prayer is a simple but very effective way to connect with the Divine. It is said that there are two kinds of prayer: 1. Ego-centred prayer, and 2. genuine prayer. In ego-centred prayer we approach God to petition for favours. Genuine prayer, on the other hand, comes from within. In this inner sacred prayer, it is further clarified that, we do not pray to an external divine principle, but to the highest principle within ourselves - not for any external favours or gifts but rather only for the strength to face and resolve with serenity all of the many problems that fill our lives. Such prayers, which are completely selfless and pure, are always answered. Give thanks for a new day, for all you have - even the simplest things, like clean water, sunlight, laughter. Genuine prayer includes gratitude.

Chanting is a powerful way to channel the emotions. Singing the praise and glory of the many names of the Divine lifts and purifies our spirits, whether we do it alone or with others. Gospel singers and *kīrtana* artists electrify packed concert halls with sacred sound, opening minds and hearts to a higher reality. Contemplation is an important companion practice to devotion. Knowledge helps us discriminate between that which is eternal and unchanging and that which is fleeting and impermanent. Without a solid philosophical foundation (*Jñāna yoga*), a devotee can get lost in mere emotionalism, with no clear direction and goal.

Start by studying an inspiring scripture, such as the Bhagavad Gītā, the Bhāgavata Purāṇa, the Bhakti Sūtras, the Bible, or the Koran. You can reflect on just the verses alone, or choose a commentary and read a chapter a day. Contemplate how these teachings create a philosophical framework for viewing your life in a larger spiritual context, and how you can put the teachings into practice. You can also form a discussion group for deeper study.

Japa, or recitation of a *mantra*, creates a deep positive impression or groove in our unconscious mind. By strengthening the habit of saying our *mantra* daily, both in seated meditation and throughout our daily activities, our negative thought patterns start to weaken. The *mantra* gives our minds a one-pointed focus in our meditation, allowing us to deepen our connection to the Divine. To cultivate *bhakti* while you are doing your *japa*, you can rest your awareness at your heart centre (unless your teacher has instructed you otherwise).

Āyurvedic physician, scholar, and author Robert Svoboda illuminates one way these systems overlap: He says that a *āsana* practice (as part of *haṭha yoga*) provides the opportunity to gather and direct the *prāṇa* (life force) necessary to follow the rigorous path of a true *bhakti yogi*. “Only when you have removed the obvious obstructions to the circulation of *prāṇa* out of your *kośa* [bodily sheaths] will the *prāṇa* [be able to circulate],” he says. “Then you can collect and refine it and get it down deep into your marrow.” But while getting your *prāṇa* circulating is a worthy goal, Svoboda thinks it’s not important - and potentially detrimental to the path of *bhakti* - to get caught up in complicated *āsana* practice, which could deter you from the true goal of knowing your authentic Self. Some Western yogis dabble in *Bhakti yoga* through an occasional prayer. But if you’re a serious practitioner looking to find union with the Divine, a more rigorous practice is in order.

In the conclusion, it can be said that through *Bhakti yoga*, one can get the liberation or the Highest Bliss. It is a positive and real method to get the blessings of the Almighty. In India, a number of devotees had obtained the association of the God, like Hanumān, Sudāmā, Uddhava, Caitanya, Rādhā, Mīrā and others. Therefore, for a devotee, it is advised that he or she must try spiritually to get the shelter of the Highest God for the betterment of life and even beyond after life, he may get the liberation, the Highest goal of Life, i.e., *parama puruṣārtha*.

Selected Bibliography

- Agni Purāṇa: translated into Hindi by Tarinisha Jha & G. Tripathi (1998). Allahabad, India: Hindi Sahitya Sammelan.
- Agni Purāṇa, translated into English by J.L. Shastri (1998). Delhi: Motilal Banarsidass, 4 Volumes. Reprint edition.
- Bhāgavata Purāṇa: with English translation (1995). Gorakhpur: Gita Press edition, 3 Volumes, 4th edition.
- Garuḍa Purāṇa: edited by Khemaraja Sri Krishna Dass(1983). Delhi, India: Nag Publishers,
- Kūrma Purāṇa: edited by Naga Saran Singh (1983), Delhi: Nag Publishers.
- Kūrma Purāṇa, translated into English by G.V. Tagare(1997-98). Delhi: Motilal Banarsidass, 2 Vols, Reprint Editions.
- Manusmṛiti: edited with the comm. of Kulluka Bhatta, by J.L. Shastri(1990). Delhi: Motilal Banarsidass, Reprint Edition.
- Rigveda Samhitā: edited by S. Damodar Satavalekara(1985). Pardi, Maharashtra, India: Svadhyaya Mndala, 4 Volumes.
- Shiva Purāṇa: edited by Ramtej Pandey(1986). Varanasi: ChowkhambaVidyabhavana,.
- Vāmana Purāṇa: Edited with English translated by Ananda Swarup Gupta (1968). Varanasi: All India, Kashiraj Trust.
- Varāha Purāṇa: ed. by A.S. Gupta, translated into English by A. Bhattacharya (1981). Ramnagar, Varanasi: All India Kashiraj Trust.
- Viṣṇu Purāṇa: with Hindi translation (1961). Gorakhpur, U.P., India: Gita Press edition.
- Yoga Sūtra: with the commentary of Vyāsa, sub-commented by Hariharananda Aranya, edited by Ram Shankar Bhattacharya (1991). Delhi: Motilal Banarsidass, Reprint Edition.
- Yoga Sūtra with Vyasa Bhāṣya: translated into English by Bangali Baba (1982). Delhi: Motilal Banarsidass, Reprint Edition.

Jñāna Yoga (Yoga of Wisdom) in Hinduism: With Special Reference to the Bhagavad Gītā

Prajñā Panda

P.G. Diploma in Yogic Science & Ayurveda

Mahidol University, Bangkok, Thailand.

Abstract

The *Jñāna Yoga* literally means “the path of union through knowledge. The Bhagavad Gītā is one of the most influential treatises in Indian philosophy. It is the eternal message of spiritual wisdom from ancient India. It identifies *Jñāna yoga* as one of the three main paths to liberation, the path of knowledge, the path of action and the path of devotion. There are other paths, but these three are important and effective. While the path of devotion is described as superior to the other two, *Jñāna yoga* is suitable for people who are deeply intellectual. On the path of liberation it is important to possess right knowledge, which comes through the study of the scripture and helps us understand the significance of other yogas such as *karma yoga*, *sanyāsa yoga*, *buddhi yoga*, *ātma samyama yoga*, and *bhakti yoga*.

Regarding the importance of *Jñāna* it is well said in the Bhagavad Gītā (IV.38) It means, there is nothing on earth equal in purity to wisdom. He who becomes perfected by yoga finds this of himself in his self in course of time. Hence, perfect and real knowledge is the best thing in this world. One should try to acquire true knowledge from sacred texts as well as from the great teacher for accruing peace and prosperity in life.

However, *Jñāna* (wisdom or knowledge) is considered the most difficult of the four main paths of Yoga, requiring great strength of will and intellect. In *Jñāna yoga*, the mind is used to inquire into its own nature and to transcend the mind’s identification with its thoughts and ego. Hence, the *Jñāna Yoga* is one of the methods for attaining liberation and union with God prescribed by the incarnate Lord Krishna to his friend and disciple Arjuna in the Bhagavad Gītā . This paper will highlight all the features of *Jñāna* yogas as described in Bhagavad Gītā

Keywords: yoga, *Jñāna yoga*, Bhagavad Gita

Introduction

Generally speaking, the word '*Jñāna*' means knowledge. In Hinduism the word has many connotations. Knowledge is viewed by the Hindu scriptures as both liberating and binding. Knowledge is viewed as the means to achieve certain ends. It can be used to fulfil our desires or liberate ourselves from the cycle of births and deaths..

The knowledge that helps us realize our selfish desires and perpetuate our limited identities is considered lower knowledge. It is also termed as *avidyā* or ignorance. The knowledge that helps us overcome our egoistic attitude and desires and realize who we are is considered higher knowledge or the real knowledge.

Jñāna yoga is one of the main paths of yoga that a practitioner can follow on the path to self-realization. It is considered to be the most direct, but also the most difficult path to find absolute truth. The name comes from the Sanskrit term meaning “knowledge.” It is, therefore, the path of pursuing knowledge and truth. This must be a practical, experiential knowledge, however, and not purely a theoretical one.

The word '*Jñāna*' is defined more clearly in a dictionary compiled by the great Sanskritist M. Monier Williams. The definition reads: “knowing, becoming acquainted with, knowledge, (especially) the higher knowledge (derived from meditation on the one Universal Spirit).” In other words, in a yogic context *Jñāna* is the wisdom derived from direct acquaintance with the Self.

The *Jñāna* yoga is also sometimes described as the yoga of the mind or intellect. The concept of *Jñāna* yoga is described in the sacred Hindu text, the Bhagavad Gītā. It may involve progressive study of the scriptures, training and meditation. It is also part of the non-dualistic tradition of Vedānta philosophy.

Advaita Vedānta, one of the major schools of Hindu philosophy, advocates the practise of *Jñāna* Yoga in order to achieve mokṣa. Advaita Vedānta outlines four general qualifications to be fulfilled by one seeking liberation, as well as three stages they must pass through: first, the aspirant must be able to discern what is real from what is only apparently real. Second, he requires a complete disregard and indifference toward sensual pleasure and petty desires, willingly giving up all that which distracts him and prevents his attainment of self-knowledge. Third, he must cultivate self-control (*dama*), endurance (*titikṣā*), dispassion (*uparati*), mental tranquility (*śama*), intentness of mind (*samādhāna*), and faith (*śraddhā*). Fourth, he requires complete dedication to his quest for true understanding, focusing all his desire upon it alone.

The first general stage for the *Advaita jñāni* is known as *sravaṇa* (“hearing”), which involves the study of Advaitic texts, listening to sages, studying the *mahāvākyas* (great sayings) of the Vedas and thinking on their true meaning. This stage provides a framework which can be used for interpretation of the aspiring *jñāni*'s own experiences. The next stage is known as *manana* (“thinking”), which involves prolonged self reflection, incorporating the Advaita philosophical principals into himself. Facilitated by a guru, the *jñāni* aspirant learns about the nature of *Brahman*, and how to discriminate between the different levels of reality. He must analyze the ways in which his knowledge of the world and of himself is constituted, realizing how he has falsely identified himself with mere partial expressions of his self. The final stage is *nididhyāsana* (constant meditation). In this stage the *jñāni* actively pursues self-realization, maintaining intense concentration upon his own self as Brahman. Detached from all egoism and distractions, he cuts away all lower level experiences and false identifications standing between him and the true Self. Upon the true realization that he is Brahman and Brahman is everything, the *jñāni* achieves mokṣa, becoming a *jīvanmukta*, one who is liberated while living.

The intention when practicing *Jñāna* yoga is to use the mind to understand and uncover the truth behind the mind. This path requires a mind which is both open and rational. In Hindu scriptures, there is some criticism of the *Jñāna* yogis who only try to seek knowledge in a purely theoretical manner. Since it is meant to be an experiential path, simply accepting dogmatic teaching is not enough. The practitioner instead needs to seek an experience of the knowledge of God, or universal Consciousness or absolute Truth. They must seek to know God on a level deeper than the intellect.

The path of *Jñāna* yoga was first encouraged and fully outlined by Adi Jagadguru Shankaracharya. He stated that a practitioner of *Jñāna* yoga, or a *jñāni*, needed both complete renunciation and a deep desire to be free from *māyā*, or illusions.

It is said that once the student is ready, achieving the goal of *Jñāna* yoga may take as little as a few days. The ideal three-step path of *Jñāna* yoga is as follows:

1. The student is taught about Vedāntic philosophy by a guru, or spiritual teacher, and they listen carefully.
2. The student reflects on these teachings and seeks to understand their subtleties.
3. The student meditates on Brahman as described in the Vedāntic texts and, through this combination of knowledge and meditation; he/she experiences absolute Truth.

Experiencing true knowledge through *Jñāna* yoga allows the practitioner to know God and be liberated. To achieve this, *Jñāna* yogis will also draw on elements of Bhakti yoga, as part of the experience of knowing God is practicing devotion.

Jñāna (wisdom or knowledge) is considered the most difficult of the four main paths of Yoga, requiring great strength of will and intellect. In *Jñāna* yoga, the mind is used to inquire into its own nature and to transcend the mind's identification with its thoughts and ego. The fundamental goal of *Jñāna* yoga is to become liberated from the illusory world of *māyā* (thoughts and perceptions) and to achieve union of the inner Self (*Atman*) with the oneness of all life (*Brahman*). This is achieved by steadfastly practicing the mental techniques of self-questioning, reflection and conscious illumination that are defined in the Four Pillars of Knowledge.

It can be difficult to grasp or comprehend the intellectual approach of *Jñāna* yoga, and since one can easily overemphasize intellectual attainment it is important to cultivate humility and compassion on this path. It is easy to become entangled in the constructs and thoughts of the mind and lose sight of the goal of *Jñāna*: to realize the divine oneness inherent in all beings. Obviously, this approach would be contraindicated for anyone with a history of mental disease or emotional instability. It is also highly advised to find a competent teacher before divulging deeply into the path of *Jñāna* yoga.

The Bhagavad Gītā is one of the most influential treatises in Indian philosophy. It is the eternal message of spiritual wisdom from ancient India. The word Gītā means song and the word Bhagavad means God, often the Bhagavad Gītā is called the Song of God. The Bhagavad Gītā identifies *Jñāna* yoga as one of the three main paths to liberation, the path of knowledge, the path of action and the path of devotion. There are other paths, but these three are important and effective. While the path of devotion is described as superior to the other two, *Jñāna* yoga is suitable for people who are deeply intellectual. On the path of liberation it is important to possess right knowledge, which comes through the study of the scripture and helps us understand the significance of other yogas such as *karma yoga*, *sanyāsa yoga*, *buddhi yoga*, *ātma samyama yoga*, and *bhakti yoga*.

Regarding the importance of *Jñāna* it is well said in the Bhagavad Gītā as:

na hi jñānena sadṛśaṁ pavitram iha vidyate /

tat svayam yoga samsiddhaḥ kālenātmani vindati // (Bhagavad Gītā, IV.38.)

It means, there is nothing on earth equal in purity to wisdom. He who becomes perfected by yoga finds this of himself in his self in course of time. Hence, perfect and real knowledge is the best thing in this world. One should try to acquire true knowledge from sacred texts as well as from the great teacher for accruing peace and prosperity in life.

After this it is said that who can acquire perfect wisdom, in reply the Bhagavad Gītā says:

śraddāvān labhate Jñānaṁ tat paraḥ saṁjātendriyaḥ /

jñānaṁ labdhvā parāṁ śāntim acireṇādhigacchati // (Ibid., IV.39.)

It means, he who has faith, who is absorbed in it (*i.e.* wisdom) and who has subdued his senses gains wisdom and having gained wisdom he attains quickly the Supreme Peace. Here, faith is necessary for gaining wisdom. Faith is not blind belief. It is the aspiration of the soul to gain wisdom. It is the reflection in the empirical self of the wisdom that dwells in the deepest level of our being. If faith is constant, it takes us to the realization of wisdom. *Jñāna* as wisdom is free from doubts, which intellectual knowledge where we depend on sense data and logical inference, doubt and scepticism have their place. Wisdom is not acquired by these means. We have to live it inwardly and grow into its reality. This way to it is through faith and self-control.

Writers on *Jñāna* yoga often liken ignorance of the Self to a factory manager who fails to communicate with the owner of the factory. The manager begins to behave as if he, himself, was the owner, and in the process the relationship between the manager and owner is undermined.

Out of ignorance, the manager becomes arrogant, selfish, and blind to the real purpose of the factory's work. In the human personality, the ego serves as the manager. It is the ego which must ultimately coordinate the functions of the mind and body, and in the process it must expand its own vision of reality. When, the ego is blinded by attachment and unable to disengage itself from its own sense of self-importance, our perceptions of a higher reality dim.

But the path of *Jñāna* yoga leads toward realization of the Self. It restores balance and harmony to the ego and nourishes the individual consciousness in a manner in which the world cannot. Meditation and contemplation both foster realization of the Self. In meditation we create a strong inner centre from which we are able to witness the distinctions between consciousness and the field of consciousness. In contemplation we reflect on the temporary nature of life and clarify for ourselves the nature of consciousness. Each method reduces the painful enmeshment of Self and non-self, and leads to a direct experience of reality.

The *Jñāna* Yoga is one of the methods for attaining liberation and union with God, prescribed by the incarnate Lord Krishna to his friend and disciple Arjuna in the Bhagavad Gītā. *Jñāna* Yoga literally means “the path of union through knowledge.

During the course of the discussion, *Jñāna* Yoga is described as a method for attaining spiritual liberation, along with Karma Yoga (the path of action), Bhakti Yoga (the path of devotion or love), as well as Rāja Yoga (the path of meditation). *Jñāna* Yoga emphasizes focused contemplation, the object of which is the Divine. The *Jñāna* Yoga practitioner (*jñāni*) must become adept at discriminating between the real and unreal. Our experiences and perceptions are impermanent and fleeting, having both beginning and end. The only abiding reality is that of Brahman (Absolute Reality), which is equated with the Atman, the Supreme Self. Lord Krishna discusses what he terms “the Field” and “the Knower of the Field”. The “Field” includes the body, senses, and mind/ego. The knower of the field is the true Self, the *ātman*. The *jñāni* learns the true self through relentlessly analyzing, separating and distinguishing the elements that make up reality. *Jñāna* Yoga is fundamentally the practise of proclaiming *neti, neti* (not this, not this), a concept seen in the Upaniṣads: the *jñāni* comes to realize the true Self by defining what it is not, specifically the body, mind, senses, and any object or experience (“the Field”).

As the *jñāni* strips away these false notions of self, through self discipline he should restrain his senses and withdraw from the sensual world, likened to a tortoise withdrawing its limbs into its shell. Having so withdrawn, the desire for sensual pleasures will remain; however, once the *jñāni* attains a vision of the Supreme, this desire will disappear. The *jñāni* should become detached and indifferent to the world. Krishna describes the ideal sage as such:

prajahāti yadā kāmān sarvān pārtha manogatān/

ātmanyevā' tmanā tuṣṭaḥ śhīta-prajñā-śtadoccyate // (Bhagavad Gītā , II.55)

The Blessed Lord said: O Partha, when a man gives up all varieties of sense desire which arise from mental concoction, and when his mind finds satisfaction in the self alone, then he is said to be in pure transcendental consciousness.

duḥkheṣu anudvignamanāḥ sukheṣu vigatasprhaḥ /

vītarāga-bhaya-krodhaḥ śhītadhīr-munir-ucyate // (Bhagavad Gītā, II.56.)

It means, he whose mind is untroubled in the midst of sorrows and is free from eager desire amid pleasures, he from whom passion, fear, and rage have passed away, he is called a sage of settled intelligence. Besides, who is without affection on any side, who does not rejoice or loathe as he obtains good or evil, his intelligence is firmly set in wisdom. (Bhagavad Gītā, II.57) In addition to these, he who draws away the senses from the objects of sense of every side as a tortoise draws in his limbs in to the shell, his intelligence is firmly set (in wisdom).

(Ibid., II.58.) So, having brought all the senses under control, he should remain firm in yoga intent on Me (Lord Krishna); for he, whose senses are under control, his intelligence is firmly set. (Ibid., II. 61)

However, one not agitated despite all kinds of distress, whose aspiration for happiness is gone, and who is devoid of pass, fear and anger...He who is not attracted to anything, and having attained this or that, good or bad, does not rejoice but is not averse either – his wisdom is firmly established as clearly described in the Bhagavad Gītā.

Hence, the real knowledge liberates us from the three impurities of human existence, namely egoism, desire ridden actions and the illusion that we are different from the rest of the world and that the objective reality which we experience through our senses is real and permanent. So according to the Bhagavad Gītā, the *Jñāna* yoga is therefore, the pursuit of true knowledge by learning how to control our minds and senses and centre ourselves in our spiritual selves so that we can become free from our bondage to the cycle of the births and deaths and achieve liberation.

Selected Bibliography

- Bhagavad Gītā, translated into English by S. Radhakrishnan (1996). New Delhi, An imprint of Harper Collins Publishers India Pvt. Ltd. Eighth impression.
- Bhāgavata Purāṇa: with English translation (1995). Gorakhpur: Gita Press edition, 3 Volumes, 4th edition.
- Manusmṛiti: edited with the comm. of Kulluka Bhatta, by J.L. Shastri(1990). Delhi: Motilal Banarsidass, Reprint Edition.
- Rigveda Samhitā: edited by S. Damodar Satavalekara(1985). Pardi, Maharashtra, India: Svadhyaya Mndala, 4 Volumes.
- Vedānta-sāra of Sadananda, translated by Swami Nikhilananda(1931). Advaita Ashram, Mayavati, Almora, UP.
- Yoga Sūtra with Vyasa Bhāṣya: translated into English by Bangali Baba (1982). Delhi: Motilal Banarsidass, Reprint Edition.

English Clause Complex Analysis on Thai Lottery Rituals from the Perspective of SFL: Integration of Western Language Theory into Eastern World

การวิเคราะห์ประโยคซับซ้อนภาษาอังกฤษเรื่องความเชื่อด้านลอตเตอรี่ไทย จากแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่ โดยบูรณาการแนวคิดตะวันตกเพื่อประยุกต์ใช้ในโลกระหว่างตะวันออก

Parinyaporn Preecha¹ Udomkrit Srinon, PhD²

ร.อ.หญิง ปริญาพร ปรีชา¹ อุดมกฤษฏี ศรีนนท์²

1 Armed Forces Academies Preparatory School
(currently a PhD at the Faculty of Liberal Arts Thammasat University)

Email: loveparinyaporn@hotmail.com

2 Department of English, Faculty of Liberal Arts and Science, Kasetsart University

Email: usrinon@yahoo.com

Abstract

Western bloggers from Thaisabai.org found that the Thai people are crazy about lottery rituals which may seem strange to outsiders. According to their critics on Thai lottery rituals, the farangs (Westerners) may approach the subjects of Thai studies, but are unable to gain insight and intimacy. Therefore, this study attempts to apply SFL (Systemic Functional Linguistics) for better understanding on Thai identity in a Thai context.

To study SFL linguistic resources from this data, this paper discusses the meanings of clauses by a series of process that are combined in the logical process of the clauses. Theoretically, complex clauses can be combined through one of two logical semantic relationships: expansion or projection. Therefore, this study aims to analyse the English text on Thai lottery rituals from Thaisabai.org. Based on the perspective of Systemic Functional Linguistics (Halliday 1985a, 1985b, 1994), the analysis revealed that there are two types of logical semantic relations: expansion and projection are embedded and realized in the text through a system of mutual dependence or taxis that can be divided into paratactic and hypotactic relations.

Keywords: Systemic Functional Linguistics, Clause Complex Analysis, Expansion and Projection, Paratactic and Hypotactic Relations

บทคัดย่อ

ผู้เขียนบล็อกชาวตะวันตกจากเว็บไซต์ Thaisabai.org ค้นพบว่า คนไทยลุ่มหลงด้านความเชื่อลอตเตอรี่ (สลากกินแบ่งรัฐบาล) ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่แปลกประหลาดสำหรับชาวต่างชาติ หากวิพากษ์วิจารณ์ความเชื่อดังกล่าว ฝรั่งเศสชาวตะวันตกอาจจะโต้แย้งการศึกษาวิจัยของไทย เพราะชาวตะวันตกไม่สามารถเข้าใจเรื่องนี้ได้อย่างลึกซึ้งถ่องแท้ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงพยายามศึกษาในประเด็นดังกล่าวโดยประยุกต์ทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่เพื่อสร้างความเข้าใจลักษณะเฉพาะตามบริบทของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น

เพื่อศึกษาข้อมูลดังกล่าว โดยใช้แนวความคิดภาษาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่ บทความวิจัยนี้จะอภิปรายความหมายของประโยคต่างๆ โดยใช้กระบวนการหลากหลาย ซึ่งเป็นส่วนประกอบของกระบวนการเชิงเหตุผลของประโยคต่างๆ โดยพื้นฐานทางทฤษฎีแล้ว ประโยคซับซ้อนสามารถแบ่งความ

สัมพันธ์เชิงความหมายได้สองประการคือ การขยายความ หรือการแสดงตัวตนในประโยคหลัก ดังนั้น การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อความภาษาอังกฤษ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเชื่อลอตเตอรี่ไทยจากเว็บไซต์ Thaisabai.org โดยใช้แนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่ (Halliday 1985a, 1985b, 1994) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงความหมายซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ปรากฏในข้อความต่างๆ นั่นคือ การขยายความ หรือการแสดงตัวตนในประโยคหลักซึ่งซ่อนอยู่ในระบบข้อความที่อาศัยซึ่งกันและกัน โดยสามารถแบ่งความสัมพันธ์ได้เป็นสองประการคือ ความสัมพันธ์เชิงเดี่ยวที่ไม่อิงอาศัยหรือกล่าวอ้างความคิดเห็นของผู้อื่น และความสัมพันธ์เชิงพหุที่อิงอาศัยหรือกล่าวอ้างความคิดเห็นของผู้อื่น

คำสำคัญ: ภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่, การวิเคราะห์ประโยคซับซ้อน, การขยายความและการแสดงตัวตนในประโยคหลัก, ความสัมพันธ์เชิงเดี่ยวที่ไม่อิงอาศัยหรือกล่าวอ้างความคิดเห็นของผู้อื่นและความสัมพันธ์เชิงพหุที่อิงอาศัยหรือกล่าวอ้างความคิดเห็นของผู้อื่น

1.Introduction

To conduct a discourse analysis, linguistic researchers have drawn on a variety of different linguistic theories but without doubt the one which has been most extensively used is Systemic Functional Linguistics (SFL). Systemic Functional Linguistics (SFL) is focused on the study of language and meaning. According to Halliday (1985), systemic theory is the theory of meaning as an option. Through meaning as choice, language or other semiotic systems are interpreted as selected networks mutually bound to each other (1985,p.xiv). SFL views language as composed of a set of networks of paradigmatic systems and choices. SFL emphasizes the idea that language is a system of options in the midst of a particular culture and context. In assessing the potential of meaning, SFL analysis starts from the most common features and continues to the more specific features. Referring to Brata (2012), Halliday stated that when we examine the meaning potential of language itself, we find that the vast numbers of options embodied in it combined into a very few relatively independent 'networks' and these networks of options correspond to certain basic functions of language" (p. 44). Therefore, SFL theory is designed not only to scrutinize how language is used but to examine how language is formed (Halliday,1985p. xiv).

The same concept is suggested by Martin (1992) in that, according to the basic concept of SFL, language is conceptualized as a source of meaning which involves a network of relationships and explanations. The relationship between the association and language usage are revealed by the discourse analysis. Another important concept of SFL lies in its focus on the text, instead of the sentence.

Text is perceived as a fundamental unit that can be utilized in determining potential meaning. Halliday emphasized that text is not an expansion of the scale of grammatical level but as a semantic unit which is realized through the sentences (Halliday, 1976, p.2). Thus, the text is not defined by its length. In SFL, a text can be short, consisting of one sentence only (e.g, text regarding commercial advertisements). To understand a text, we need to consider the surrounding environment.

Halliday (1985a,p.5) denotes it as "context", i.e "text that is with". Context in this sense refers to the context of the situation and cultural context. Context of the situation is the direct environment where the text functions (Halliday & Hasan, 1985b,p. 46). This means that the context of the situation is related to the situation in which the text is spoken.

Furthermore, the cultural context, as stated by Malinowsky (in Halliday and Hasan &: ibid) is "a broader background of text interpretation." The cultural context is a cultural background

where the text exists. Therefore, both contexts should be considered since both of them are an embodiment of the text's institutional function in society.

In conclusion, Systemic Functional Linguistics is a useful and powerful tool for the analysis of clause complex in a particular text. SFL views language as a resource for making meaning. Apart from the relevance to the explanation and interpretation of texts and awareness of the role of lexicogrammar (the integrated system of grammar and lexis), the context of the wider language education curriculum, systemic theory, description and methodology is particularly suited to socially oriented linguistic investigation.

2. Background of the study

Due to multiculturalism, nowadays the number of sections on websites for westerners in Thailand have increased continuously. Website users can post comments in response to content on the sites they visit. They sign up online to meet new friends, ask questions, join events, and share ideas about Thailand. According to the existence of these various online English speaking communities in Thailand, there are a growing number of tourists and expats finding themselves helpless and uncomfortable when trying to understand Thai culture and identity. Thus, they may consider leaving the country. (Thaivisa.com, 2017)

According to www.bangkokbits.com, one Thai cultural belief that may seem strange to the outside world (especially the westerners) is Thai ghost that possesses the ability to predict the next winning lottery numbers. In the same way, according to www.phuket.com, Thai people usually buy a lottery ticket. A visit to the temple or a shrine to pray for the right numbers is commonplace, and some monks have a reputation for being able to divine, but the most bizarre source of all is weird animals or plants that bring good luck for lucky numbers. Therefore, the number of expat guides increases widely to manage foreigners' curiosity and adaptation in Thailand.

Responding to the public criticism of the Thai lottery rituals, the commonly used strategies for lucky numbers in western and Thai lottery rituals are compared and contrasted to understand why westerners make it a habit to comment on this strange behavior of Thais.

In western countries, lottery participants can rely on fate, superstition and magic to escape from the rationality of the culture. Everybody seems to have an equal chance of success, independently of their skill, class, education or family background. Lotto players form a basis for communication and constitute a group identity. Although lotteries are the most popular games of chance or gambling, the studies in Germany find that culture plays a much lesser role in explaining why people play lotto. (Bekert&Lutter,2013)

Winning the lottery is absolutely based on luck, but with luck comes superstition. There are many practices westerners carry out in regards to choosing lotto numbers. According to www.onlinelotto.com.au/superstitions, these are some of the most popular ways players pick their lottery numbers: birth dates, anniversary dates, license plates or license numbers, dreams, random numbers, winning outlets. Quirky rituals while buying lottery tickets include: rubbing the lottery ticket over a black cat, asking the agent to hand the lottery ticket to them with their left or right hand only, wearing their birth stone when purchasing the ticket and rubbing it for luck, entering the lottery outlet on a certain foot, wearing/carrying a lucky charm, putting a coin in their shoes when purchasing the ticket at the outlet or online, rubbing a bald man's head prior to purchasing the ticket, buying extra tickets on a full moon, etc. However, according to Yang &Chen (2003), the most popular lottery strategy for westerners is statistical analysis.

Thais enjoy being superstitious or carrying out rituals before purchasing lottery tickets,

too. According to this, Proebst (2017) said ghosts play an integral part in Thai culture and belief, so much so that they are even believed to predict your future in the form of the next winning lottery numbers. This can happen in a number of ways and even occurs in haunted trees “hinting” lottery numbers. (rubbing trees for lucky numbers) Susie (2017) states that other strategies are: dreaming, if you dream of a man, it can mean 2 because he has two legs, a rat can mean 4 since it has four legs. Secondly, Thais ask a monk or spirit doctor, Thirdly, Thais ask revered figures and fourth is implying from unexplained phenomena or any peculiar events such as oddity of humans, animals and things. For instance, two-headed newborn pig, albino snake, abnormal trees, last but not least is the very classic and easiest clue. It is to intuit from any numbers of objects surrounding people in daily life. They might be digits from various vehicle license numbers or celebrities’, address numbers, telephone numbers, birthdays, death’s day, ages, numbers of pet’s babies, etc. Particularly, in Thailand, many lottery gamblers won the lottery by using the Prime Minister’s vehicle license numbers (Audiger, 2017).

It is often said in Thai culture that tragedy precedes good fortune. Perhaps this explains why some Thais can be found perusing the license plate numbers of recently crashed vehicles, or the highway numbers where accidents have occurred. There is no event too morbid for hunting a number that is about to come good. For example, another unlikely source of cosmic guidance is the shrine of Mae Nak, one of Thailand’s most famous ghosts, a young woman who died in childbirth. Her shrine is on Sukhumvit Soi 77. There people will find a small crowd asking Mae Nak for her divine intervention: for guidance in a difficult decision, for help in an exam, for winning lottery numbers (Ord, 2017)

An American expat (Americanexpatblog,2017) in Chiang Mai said Thai superstitions are part of everyday life in Thailand, and to him it is another thing that makes Thailand endearing. In the same way, superstitions play account for winning the lottery. Cornwell Smith(2005) stated searching for lucky numbers is a day- to -day thing that makes Thailand unique.

According to the cultural differences, westerners may face a difficult time while staying or living in Thailand. Many forums and blogs are perceived as helpful communities for westerners to ask questions and give suggestions on how to form their opinion of Thai people. These websites have been connecting expats in Thailand for many years. Therefore, criticism from these social networks is worth studying because it highlights the need for revision in the SFL concept of context of culture and the value of reading literacy in the context of lottery rituals that enhance the importance of argument comprehension.

3. Metafunction and Contexts

SFL regards languages as constituting ‘social semiotic’ systems or ‘meaning potentials’ that have evolved to enable human beings to exchange three fundamental types of meaning and clause is perceived as a source to reveal the metafunctional meaning, namely ideational meaning, interpersonal meaning and textual meaning.

According to Halliday (1985a), ideational meaning is the representation and identification of people, things and events. Ideational meaning is the meaning in the terms of "content" in a text. Ideational function of a clause is to symbolize the process: actions, events, awareness processes and relations. Interpersonal meaning is the expression social roles and attitudes. Speakers or writers do something to the listener or the reader through language. Interpersonal function of a clause is to exchange roles in rhetorical interaction: statement, questions, offer, and command, followed by modality. On the other hand, the textual meaning associated with the coordination of texts both internally and with respect to their contexts of production and reception.

The three aspects of meaning are related to the situational context. Situational context is the direct environment where the text is functioned and can be determined by viewing the type of situation as the complexes of values variable in the semiotic structure (Halliday in Martin, 1992,p.498). Halliday called the complexes of values variables as field, tenor and mode (ibid,pp.500- 502). Then each of these three variables is a realization of the ideational meaning, interpersonal meaning and textual meaning.

According to Munday (2001,p.91), field refers to the subject matter or matter that is being written. The field of a text is associated with the ideational meaning through transitivity patterns (verb types, active/passive, participants in the process). Tenor refers to the relationship between participants (e.g, who communicates with whom).Tenor is associated with interpersonal meaning, which is realized through a modality pattern (by using modal verbs and verb, such as should, possibly, etc.). Mode (medium) refers to forms of communication, such as verbal or written. The mode of a text is associated with the textual meaning, which is realized through the structure and thematic information (mainly through the sequence and structure of the elements of a clause), and cohesion (the way the text is lexically combined, including the use of pronouns, ellipsis, collocation, repetition, etc.).

4. Register Analysis: Field, Mode, Tenor

This paper attempts to analyze the Thai lottery rituals from a website (www.Thaisabai.org) by covering three main functions of the perspective of Systemic Functional Linguistics as identified in the following table.

Table 1 Metafunction of SFL

Field	The story is concerned with the lottery rituals: trying to find lottery numbers from a toad.
Mode	The story is addressed to audiences and uses informal every day vocabulary. The information is provided in a relatively subjective manner and cultivates personal feeling and opinions toward the subject matters.
Tenor	The author wrote about lottery rituals based on her experience during staying at home in Thailand. This written text uses mostly declaratives to provide information and encourages response from readers. Consequently, some readers also interact with the author in the comments section.

5. Clause Complex

Clause complex is an issue that has received attention from linguists and educators. Halliday (1985a) said that clause is a grammatical unit in which several different semantic constructs were built and assimilated as a single unit (p. 66). That is to say, clause is made up of the word formations which then form a larger structure. The complexity of the clause is determined by the amount of activity within it. Therefore, the clause includes at least one activity specified by the verbal group. Systemic Functional Linguistics divides clause into two types, i.e minor clause and major clause. Based on the complexity, major clause consists of two types: simplex clause and complex clause. Based on the interpretation, the simplex clause is defined as a single clause containing a single activity shown by the verbal group whereas the complex clause consists of two clauses connected logically. That is to say, the complex clause is a series of processes that are logically combined.

There are some studies involving SFL analysis, especially clause complex analysis, which use written data. However, there are no previous studies about online text about a certain country's identity in Southeast Asia like Thailand. In this paper, an attempt is made to explore the notion of clause complex in systemic functional linguistics. Clauses which are the main focus in this study are combined with one of two logical-semantic relations: expansion or the projection. Expansion connects multiple processes by providing additional information. The expansion involves three types of relationship, they are: elaboration, extension, and enhancement. The three types of relationship are discussed below.

5.1.1 Elaboration

Elaboration involves four relationships: 1) describe in more detail, 2) restate, 3) provide samples, and 4) leave a comment. The type of logical relationships covered in the elaboration are: that is/those are, and for example. Elaboration is demonstrated through “=” sign. Observe these following examples:

Example 1:

North Korea,
= The country in Asia, experiencing a conflict.

Example 2:

He graduated from a famous university
= He, for example, is a man with a solid reputation

Example 3:

The corruption is very obvious
= Many people in the society have different opinions regarding the contents

5.1.2 Extension

Extension expands the meaning of a clause by adding something new. Extension is characterized by the use of conjunctions: and, but, or, and indicated by + sign. Observe these following examples:

Example 1:

1 He is a famous actor
+2 and has a lot of fans

Example 2:

1 He did not study
+2 but he passed the exam.

Example 3:

1 He is not only a lecturer
+2 but also a successful businessman
***Number 1 and 2 indicate that the relationship of both clauses are paratactic (parallel).

5.1.3 Enhancement

Enhancement involves circumstantial relationships where circumstantial information is encoded as a new clause. It can be temporary, conditional, causal, concessive, spatial or manner. Enhancement is indicated by “x” sign.

Observe these following examples:

Example 1:

I go to bed
x after I have dinner (temporal)

Example 2:

I will come to the ceremony
x if I were invited (conditional)

Example 3:

I did not come to the ceremony
x because I was not invited (causal)

Example 4:

I came to the ceremony
x even though I was not invited (concessive)

Example 5:

I went into the church
x where the ceremony was being held (spatial)

Example 6:

I came to the ceremony
x by riding a bike (manner)

5.1.4 Projection

Projection connects clause one to another by projecting one process by citing/quoting or reporting. The projected can be meanings (ideas) and words (locution) (Halliday, 1994, p. 219). The projected words are marked with " and the projected idea is marked with ' . Information (proposition) of goods and services (proposal) can also be projected. Projection occurs through verbal and mental processes. Observe these following examples:

1. Verbal Process

Example 1:

The doctor joked, "Your disease is difficult to cure"

Example 2:

The doctor said, "That I had to take a lot of pills."

Example 3:

The doctor asked "How do you feel"

2. Mental Process

Example 1:

He could understand "Why he has to see the doctor".

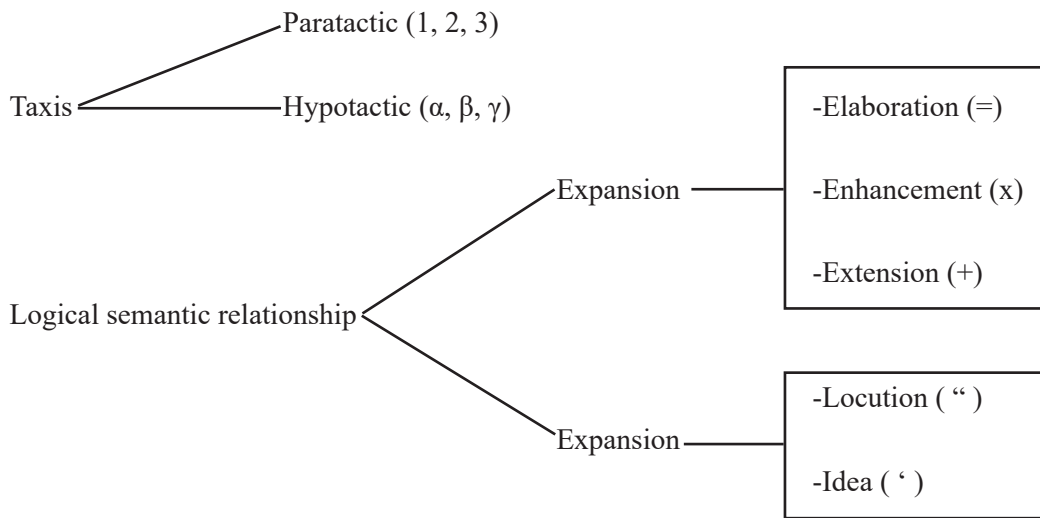
Example 2:

He believed that he was right.

It is discussed above that clause can be combined with one of the logical-semantic relationships: expansion or projection. The integration is realized through a system of mutual dependence (interdependence or taxis). Taxis itself refers to the dependency status of a clause in the complex clause. If a clause is dependent on another clause, then the relationship is called hypotactic relationship. In traditional grammar, the clause is called subordinate clause. If the clauses in complex clauses are able to stand alone, the relationship between these clauses are paratactic. In traditional grammar, the clauses are coordinate clauses.

If the relationship between the clauses in a complex clause is hypotactic, then one of the clauses depends on other clauses or more dominant clauses. The status of hypotactic clauses are marked in Greek letters α , β , γ , and so on, while the status of paratactic clauses are marked by Arabic numerals 1, 2, 3 and so on, as shown in the chart below.

Figure1: The logical-semantic relationship

Based on the network system, we can make the following paradigm.

Taxis

Paratactic(1, 2, 3)
Hypotactic (α, β, γ)

Expansion

Idea (‘ ’)
Locution (‘ ’)
Extension(+)
Enhancement (x)
Elaboration (=)

Projection

Paratactic

Locution   1 I *said*
                  “ 2 I did not join the party
Idea   1 I *think*
                  ‘ 2 I do not love him

Hypotactic

Locution α I *said*
“ β that I could not join the party
Idea: proposition   α I *think*
                                  α I *decided*
                                  ‘ β that I hate him
                                  ‘ β not to join the party

Idea: proposition α I did not *want*
                                  ‘ β to join the party

Expansion
Paratactic

Elaboration

1 I send money to my brother
= 2 He really needs it

Extension

1 I have arranged a party
+ 2 and I have finished preparing things + β where the meeting will be held

Hypotactic

Elaboration

α I have met the teacher
= β who protested the policies.

Extension

α I have prepared the room

Enhancement

1 I have studied hard
x 2 so that I passed the test

Enhancement

α The room have to be cleaned
x β because the room will be used for the meeting
or x β because the room will be used for the meeting
 α The room have to be cleaned

6. Research Questions

The text regarding lottery rituals requires critical thinking skills on reading comprehension of Thai readers to analyse words, ideas and meaning that are attached to particular language use or expression. Therefore, to study the phenomenon concerned, the research questions are set up as follows:

1. Through the analysis of clause complex, what kind of the logico-semantic relations are implemented by the writer? What does the system of logico-semantic relations involve according to the text on lottery rituals downloaded from www.Thaisabai.org ?
2. How and to what extent do Thai readers apply SFL to be implemented as an effective tool for uncovering the meanings that lie behind the lines of texts?

In this regard, the researcher believes that the linguistic elements used in this text is necessary for gaining English information properly so that Thai readers will comprehend the content, be careful to think and interpret the data correctly. If the complexity of the structure reveals together with the intention and meaning, the result will be useful for critical readers who will decide the fate of the country regarding sensitive cultural issues.

7. Method

The unit of data analysis of this research is concerned with the clause complex in the online text: Thai Lucky Lottery Numbers – New Year’s Day Evening downloaded from the official website named www.Thaisabai.org . The researchers searched and downloaded the data from website www.Thaisabai.org for the analysis, then analysed the clause complex in the text as shown in the following section.

7.1.1 Complex Clause Analysis:

Table 2 The analysis of the text from the article “Thai Lucky Lottery Numbers – New Year’s Day Evening” as quoted in Thaisabai.org

$\alpha = \beta$	Anyone who has spent even a small amount of time in Thailand will know its people are crazy about their country’s National Lottery
1 +2	Twice a month Thailand gets lottery fever in anticipation of the next lottery draw and Thais have crazy methods for getting their hot lottery picks,
1 +2	some rub lucky trees, others translate their dreams into two or three digit numbers and are convinced they are going to win.
+3	There’s also this.....
α x β	I was sat at the table in the living room at our village house eating a meal when I heard a slight commotion behind me
$\alpha = \beta$	One of our dogs was ‘squaring’ up to a toad that had unwittingly hopped into the room.
1 +2	As quick as a flash, Wonderful Wi jumped off the sofa and grabbed the toad.

1 +2	Now this where the story gets very bizarre. I'll go further than that and throw in comical, grotesque and utterly offbeat.
$\alpha = \beta$ 1+2	Wi called out to mama who appeared from her bedroom holding a bottle of talcum powder and dabbed some of it on to the toad's chest...
1 +2	does a toad have a chest? It was comical, but I had an idea of what was happening.
1 =2+3	Wi and mama were after the winning lottery numbers for the next draw. Then bizarre put on its best shoes and really started to dance.
1 +2	Wilai doesn't smoke, but while still holding the toad, she asked me to light a cigarette and give it to her.
$\alpha \times \beta$	I did so and was amazed when she placed it against the toad's mouth
$\alpha \times \beta$ $\times \beta$	I was now unsure if this extraordinary ritual taking place before my eyes had anything to do with lucky lottery numbers at all.
1 =2 3	A smoking toad!.... grotesque, would it want a JD and coke next? Bizarre then started to spin and pirouette.
1 =2=3	Wi took the toad outside, stubbed the cigarette out, then handed the toad to mama.
1 +2 +3	Now don't forget, this was New Year Day, and I was now beginning to think I was seeing a Thai New Year tradition and not an offbeat lucky lottery numbers ritual.
1	More like, out with the old, in with the toad.
1 +2+3	Mama held the toad at arm's length and Wilai grasped mama's wrist and stared intensely at the toad's white-powdered chest.
1 +2	She concentrated for a good half-minute and then the mystery unravelled loud and clear when Wi croaked two words.
1	The winning two number combination for the next Thai lottery draw. "Khao... ha."
$\alpha \times \beta$ $\times \beta$	If you had smacked me around the face with frog spawn and spoon fed me buffalo dung I couldn't have been more shocked, because for the life of me,
1	I could not see the numbers 9 and 5 on the toad's chest.
1 =2	It was clearly 6 and 3. Does Wilai need glasses?
$\alpha \times \beta$ +2	So there you have it, take your pick, the winning two numbers on the next Thai lottery draw are 9 and 5.... or 6 and 3.
1' 2 +2	I asked Wi this question and she said some old Thai ladies say that for the toad to give you the winning numbers you must give it something first.
1+2	Thais have some weird and wonderful ways of getting their lottery numbers but the smoking toad is the strangest I have come across.
1=2	How about you, have you got a strange Thai lottery tale?
1+2 =3	Best of luck on the next Thai lottery draw, and if 95 or 63 dance fortuitously, don't forget it was me who 'toad' you so.

Table 3 clause complexity analysis for the text on lottery ritual: Part 2 (comments section) 9 thoughts on “Thai Lottery Lucky Numbers – The Smoking Toad”

1 +2	Amazing story, I have heard about the trick with talcum powder, but this one beats them all. “Only in Thailand”. BlogDaz recently posted..Thai Squat Toilet – A Crap Dilemma
1 ‘ 2	BlogDaz – I’m sure Thailand has some even more wackier lottery rituals.
1 =2	Toads, luck numbers, wow this is new to me.
1 +2 +3	The only thing I have seen for myself and tried was rubbing huge tree bark till those around me could see numbers and I all I could see was scratch marks.
$\alpha + \beta$ = β	That was in some obscure temple where the tree was supposedly possessed by some lady spirit who drowned in the river.
1 =2	Jewie – I’ve tried rubbing a tree myself at Kamchanod Temple, lots of Thais try it there.
=3	That temple is all to do with the fireball breathing Naga dragon
1 +2	I didn’t win that time but hopefully these numbers will come up trumps.
1 ‘2	I’m sure you’re right Martyn, probably beyond the wildest stretch of anyone’s imagination. BlogDaz recently posted..A Dog Named Sorrow
1 ‘2 $\alpha \times \beta$	Daz – Beyond the wildest stretch and further, though not too sure if I’d want to see it if it involved reptiles or animals.
$\alpha \times \beta$	Might be worth a google search to if there any extreme examples involving animals, hopefully there is not.
1 =2	My wife gets phone calls from the family in Buriram, telling her such and such relative dreamed such a number.
1, =2 1 ‘2 $\alpha \times \beta$	One of the most obvious ones is car registration plate, may be to obvious !. I wonder if anyone has had a big win using numbers revealed by a toad ? BlogDaz recently posted..Thailand Expat T.V Streams
$\alpha = \beta$	Daz – I wrote s post back in 2009 about a frog called Nong Oui who had an amazing ability to predict Thai National Lottery winning numbers.

From the table above, it is observed that there are two types of clause: simplex and complex. Furthermore, the complex clause is higher than simplex. In terms of logico-semantic relations, extension is the highest number and elaboration is the second highest number of the logical-semantic found in this data. It happens because one clause elaborates the meaning of another clause. This text is concerned with extension and enhancement in their lexico-semantic relations. Besides, extension and enhancement are used to refer to the sequential and causal relations in the occurrence of story.

(1)Wi and mama were after the winning lottery numbers for the next draw. (2)Then bizarre put on its best shoes and really started to dance.

In a specific way, the continuing clause (2) tried to elaborate the story of Thai lottery ritual in initiating clause (1) to make it clear towards the readers. It happens mostly because the genre is written narrative text ;so, the complex clause can help the readers really understand about the content properly. This is in agreement with Gerot and Wignell (1995) who said the

interpersonal dimension deals with the negotiation of meaning and how people interact and show their feelings, opinions or attitudes, and the textual dimension refers to devices used to keep the information flow of the controlled. Eggins (2004,p.283) also said that in this relation, one clause enhances the meaning of another by qualifying it in one of a number of possible ways: by reference to time, space, manner, cause or condition (including consequence). In fact enhancement can be thought of as a 'next step' in developing circumstantial meaning: it may be taken out of a single clause and expanded into an enhancing clause complex.

According to the comments section (Part 2), this part conveys a message about writers who are western. With reference to projecting clauses ,the bloggers use “ I” (“I guess she likes to be tickled and give numbers as a reward.”) to project idea or locution to put forward a personal viewpoint after the story telling from Part 1. Moreover, some audiences (English speaking people) are outsiders or expats who sometimes do not really know about Thai lottery rituals which seem to be strange to them. So the writer has to tell the story step by step because writers are often curious and try to 'expand' on their opinions according to their word choices such as weird, strange, amazing, bizarre, comical etc. As a result, it will be beneficial for online readers to learn about the Thai way of life and express opinions toward what they read to interact online with the writers. So they can exchange information or share their attitude on Thai lottery rituals interactively.

8. Conclusion

This paper highlights the analysis on how logical relations are established throughout the online communication on Thai lottery rituals. Based on the combination of the two logic-semantic relationships between clauses, it is found that (1) expansion: (a) elaboration, (b) extension, and (c) enhancement. (2) projection: (a) verbal processes, and (2) mental processes are embedded in the text. It is also found that integrating through one of the logical-semantic relations: expansion or projection is realized through a system of mutual dependence or taxis which can be divided into: (1) paratactic and hypotactic relations which conforms the theoretical framework as identified in the literature.

9. Recommendation and Implications

Apart from learning linguistic elements, the classroom standards in Thailand should address the need for students to become critically and culturally aware of that in which they are socially engaged. For EFL teachers/audiences and students to build this awareness, educators need a linguistic perspective like SFL to inform their literacy instruction for all readers and learners. That is, raising readers' awareness of how to read effectively needs to be implemented for successful engagement with texts.

The future challenge for integrating cultural literacy in any courses or in studies should depend on a necessity to build common ground for intercultural communication and develop students' cross-cultural awareness in English education in Thailand because English is regarded as a multicultural and multinational language which is involved with making meanings in different social contexts.

Reference

- American expat blog (2017). Thailand's Lucky Number Retrieved March 18,2018 from <https://www.americanexpat Chiangmai.wordpress.com/2012/02/13/thailands-lucky-number>.
- Audiger,S.(2017). Thai Lotter Madness. Retrieved March 18,2018 from [https:// www. Phuket.com](https://www.Phuket.com)
- Bangkokbit (2016) Thai Superstitions! Strange Thai beliefs You didn't know of. Retrieved March 18,2018 from <http://www.bangkokbits.com/tips/thai-beliefs-and-superstitions/>
- Beckert, J, & Mark L.(2013). Why the Poor Play the Lottery: Sociological. Approaches to Explaining Class-based Lottery Play. *Sociology* 47:1152-1170. DOI: 10.1177/0038038512457854.
- Brata, F.M. (2012). Complex clause of Bahasa Indonesia from the point of view of systemic Functional Grammar. *Leksika*, Udayana University. Indonesia. 6, 2 August 2012, 44-52 .
- Cornwel, S (2005). *Very Thai: everyday popular culture*. Bangkok: River Books
- Chen , T & Yang H.(2010) *A Statistical Analysis of Popular Lottery "Winning". Strategies*. Pines High School, USA. San Diego State University, USA .
- Eggins,Z (2004) *An Introduction to Systemic-Functional*. - 2nd. ed. New York ; London: Continuum.
- Gerot, H & Wignell, P. (1995). *Making Sense of Functional Grammar: An Introductory Workbook*. Cammeray, NSW: Gerd Stabler.
- Halliday, M.A.K.& Hasan, R. (1985). *Language, Text and Context: Aspect of Language in a Social Semiotic Semantic Perspective*. Victoria: Deakin University Press.
- Halliday, M.A.K (1985a). *An Introduction to Functional Grammar*. Victoria: Deakin University Press.
- Halliday, M.A.K (1985b.) *Spoken and Written Language*. Victoria: Deakin University Press.
- Halliday, M.A.K. (1994). *Functional Grammar: 2nd Edition*. New York: Routledge.
- Martin, JR. (1992). *English Text: System and Structure*. John Benyamin Publishing Company.
- Martin, J.R, Matthiessen, C, and Painter, C. (1997). *Working with Fuctional Grammar*. New York: St. Martin's Press.
- Munday, J. (2001). *Introducing Translation Studies*. London; New York: Routledge
- Ord, I (2017). Do you believe in ghost stories ? Retrieved March 18,2018 from <https://www.wheresidewalksend.com/ghost-story-of-mae-nak/>.
- Proebst, I (2017) 10 Curious Superstitions You'll Find in Thailand Retrieved March 18,2018 from [https:// theculturetrip.com/asia/thailand/articles/10-curious-superstitions-youll-find-in-thailand/](https://theculturetrip.com/asia/thailand/articles/10-curious-superstitions-youll-find-in-thailand/).
- Staff writers (2017) .Thai Lottery: How It Works, Lucky Numbers And Prizes. Retrieved March 18,2018 from <https://whatsonsukhumvit.com/thai-lottery-how-it-works-lucky-numbers-and-prizes/>
- Susie, K (2017). Thai Lottery. Retrieved March 18,2018 from <https://www.learnthaistyle.com/thai-life/Thai+Lottery>.
- Thaivisa.comTeam(2017).Survey: Half of expats have considered leaving Thailand in the last year. Retrieved March 18,2018 from <https://www.thaivisa.com/forum/profile/247607-rooster59>.

The Overview of Using English Magazines in Upper Secondary EFL Writing Classroom from the Perspective of Sydney School Genre-Based Approach

การอธิบายภาพโดยรวมการใช้นิตยสารภาษาอังกฤษสอนการเขียนภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศโดยใช้วิธีการสอนภาษาเชิงอรรถลักษณะแนวชีวิตนี่ยส์สกุล (แนวการวิเคราะห์หน้าที่ทางภาษาเชิงระบบ)

Pajonsak Mingsakoon¹ Udomkrit Srinon², PhD.

ผจญศักดิ์ มิ่งสกุล¹ อุดมกฤษณ์ ศรีนนท์²

1. PhD candidate in English as an International Language,
Hunkhapittayakom Secondary School, Hunkha District, Chainat
bmingsakoon@yahoo.com

2. Faculty of Liberal Arts and Sciences,
Kasetsart University, Kumpeangsean Campus, Nakorn Patom
usrinon@hotmail.com

Abstract

According to the literature review, the current of using English as an international language is spread out all over the world. Sydney School genre-based approach (Systemic Functional Linguistics) is one of the most attractive choices applied to the classroom contexts where English is implemented through various stages and socio-cultural purposes. The classroom would be supported to analyze the meaning of the language in contexts, language use in everyday life, rather than language structure. SFL approach intends to study the language in every part of its system. Thus, the idea is brought to the classroom circumstance where nature of writing is designed based on scaffolding of text in a particular purpose. When regarding to the social purposes of texts types, it could be challenged that how an authentic magazine, namely Bangkok Post Student Week, could deserve particular school genre and macro-genre and provide appropriate scaffolds to facilitate for the secondary school students' reading and writing for communication. This overview is anticipated that researchers would realize to what extent the language from scaffolding macro-genre and SFL approach could develop the learners' communicative skills through authentic contexts of various social purposes.

Keywords: genre; text types; scaffolding; modeling text; school and curriculum genre

บทคัดย่อ

จากการศึกษาด้วยวรรณคดีปริทัศน์พบว่ากระแสการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลแพร่หลายไปทั่วโลก วิธีการสอนภาษาเชิงอรรถลักษณะแนวชีวิตนี่ยส์สกุล (แนวการวิเคราะห์หน้าที่ทางภาษาเชิงระบบ) เป็นหนึ่งในแนวทางการสอนภาษามากมาย โดยมีนักวิจัยพิจารณาว่าเป็นวิธีการสอนที่น่าสนใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียน ซึ่งจะเห็นได้ว่าภาษาอังกฤษถูกใช้เพื่อสื่อสารแบบมีขั้นตอนและสนองต่อจุดประสงค์การสอนภาษาในเชิงสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนควรที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ทั้งความหมายของภาษาในบริบทต่างๆ ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันแทนที่การสอนตามโครงสร้างไวยากรณ์ วิธีการสอนภาษาเชิงอรรถลักษณะแนวชีวิตนี่ยส์สกุล (แนวการวิเคราะห์หน้าที่ทางภาษาเชิงระบบ) มุ่งเน้นที่จะสอนภาษาทุกส่วนประกอบตามระบบของการเสนอความหมาย ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับดังกล่าวถูกนำมาใช้ในบริบทของโรงเรียนซึ่งงานเขียนของนักเรียนได้รับพื้นฐานความหมายมาจากงานเขียนตัวอย่างตามจุดประสงค์ของงานเขียนนั้น เมื่อพิจารณาจุดประสงค์ทางสังคมของงานเขียน นิตยสารภาษาอังกฤษบางกอกโพสต์ฉบับนักเรียนนักศึกษาสามารถนำมาประยุกต์ใช้

สอนในชั้นเรียนโดยสนองต่อความต้องการของหลักสูตรและความสามารถทางภาษาของนักเรียนไทยในด้านการอ่านและการเขียนเชิงสื่อสาร การอธิบายภาพโดยรวมครั้งนี้หวังว่าจะช่วยให้นักวิจัยได้ตระหนักระดับของภาษาที่ใช้เป็นต้นแบบในหลักสูตรและกระบวนการสอนการเขียนภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศโดยใช้วิธีการสอนภาษาเชิงอรรถลักษณะแนวคิดนี้ย่อกฎสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้เรียนจากการเรียนกับปรับทงจริงตามจุดประสงค์อันหลากหลายของเนื้อความที่เขียน

คำสำคัญ: อรรถลักษณะ, ชนิดของเนื้อความ, การสอนโครงเรื่อง, เนื้อความตัวอย่าง, เนื้อความตามหลักสูตร และตามแนวทางของโรงเรียน

Introduction

The Ministry of Education of Thailand has provided a core curriculum for the foreign languages department in each school as a constitution predominant on teaching and learning organization. The curriculum consists of certain ad hoc concepts of the four-main language substances, viz Communication, Connection, Culture and Community. The goal of the curriculum needs all students to expose with language situations insofar they are able to communicate in the world community as the world citizens (e.g. Lillis & Scott, 2008; Thesen & Pletzen, 2006). Essentially, every school has to develop their own curriculum based on the needs of their social environments and changing world situations serving for the 4-main substances described in the core curriculum.

As can be seen, all schools have to conduct their classrooms with using English for communicative purposes and better understanding with people around the world (Chaisiri, 2010) because students are engaged with authentic texts perfectly (Kroll, 2001). Subsequently, various situations were regarded as a goal for communicative writing, nature of writing with social circumstances. This idea focuses on modeling or scaffolding of text written for a particular purpose. This pedagogy, on the other hand, came in the Sydney School genre-based approach (Halliday & Hasan, 1985; Paltridge, 2001; Millar, 2002; Hyland, 2003; Kim, 2006).

For this reason, Hyland (2003) proposes that genre-based pedagogies offer students explicit and systemic explanations through various functions of the language used in social contexts. This is possibly to address that they provide more fruitful and developed responses than process orthodoxies. For example, Kim and Kim (2005) contribute that genre-based approach could develop low achieved university students' writing skill through the stages of de-contextualization such as choosing appropriate vocabulary, organizing the structure properly depending on the topic or the purpose of writing, following the correct grammar rules and integrating ideas. The students are anticipated to be able to resolve the problems in writing tasks because of adequate examples of text analysis, even text and linguistic features before writing the authentic one (e.g. Lee, 2010; Woodward-Kron, 2009; Hood, 2006).

Overview of trends on genre-based approach

Systemic Functional Linguistics of Sydney School defines genre as 'staged, goal-oriented, purposeful social process (Martin, Christie and Rothery, 1987). They also elaborate that genres are staged because they use typical schematic and organizational structure; they are goal-oriented because they are used to get things done, and they are social because members of the culture interact through them. Hyland (2007) also supports this idea in terms of grouping texts together, representing how writers typically use language to respond the recurring situations. Members of a community usually have little difficulty in recognizing similarities in the texts they frequently

use are able to draw on their repeated experiences with such texts to read, understand and perhaps relatively write them easily. In addition, John (2008, p.239) agrees with Martin (1999) on the concepts of genres in the purposeful social processes that they are as socio-cognitive schemas; when looking at a common process or situation, people would have a schema of the steps and language involved in the process.

Therefore, this article has been decided to focus on ideology of Sydney School genre-based approach because it seems to be more beneficial to apply the knowledge into the context of EFL secondary-leveled classroom activities, i.e. curriculum genres; recount, narrative, descriptive and report (Christie & Maton, 2011; Flowerdew, 2005). Fortunately, Bangkok Post Student Weekly is so popular and convenient that teachers can reach such an authentic material providing several kinds of curriculum genre for the EFL classroom contributed by a valuable trend of Sydney School genre-based approach.

Periodicals in an EFL Classroom

It is believed that newspapers and magazines publishers, both local and national, could develop educational programs, constructions and conductions for school circumstance for decades (Cornish, 2004). In Thailand many schools in junior and high levels are encouraged to implement newspapers and magazines written in English in order that the students would be encouraged to have opportunity to expose with the real language used in the diverse society and culture.

Hood (2010) describe that employing periodicals in classroom is the most effective way to provide up-to-date information for the learners who are not native speakers. Hare (1998) also supported the idea that the use of periodical as an authentic material in the foreign language classrooms would allow non-native learners access to genuine information and expose with the real purposes of several types of texts in the real society and cultural circumstance of the native speakers. For example, Sanderson (1999) has shown teachers how to exploit the features and sections of English language newspapers. However, he does not address the components of the language use under the materials such text features, linguistic characteristics, context and even purposes of the texts when teaching students in the classroom. Long and Harlow (1988) include some guidelines for preparing periodical materials to use in the classroom, but particular elements of language such lexico-grammar and how to understand several types of text are not supported.

For this study, Bangkok Post Student Weekly, an English magazine provided for EFL Thai students in secondary schools across the country, is decided as a main material for developing students' language literacy and communicative competence through genre-based approach. The language and topics used in the magazine are graded as well as the students' language ability and interests. For example, the text types in this magazine particularly appeal students with the adolescence's idols in social situations of day-to-day life such Super Star Singers from a TV program and their album debuts, a popular sport player who gives interesting interviews or even features about science and history.

SFL genre-based approach and implementing English magazines in the EFL writing classroom

The purpose of this article intends to explain how to apply ideologies of Sydney School genre-based approach derived from the suggestion of Halliday (2007), Martin (2011) and Rose (2007) and also other proponents such Derewianka (2003), Gibbons (2002), Feez (2002) and

Christies (2005; 2002), who conduct their classes with the several types of texts. To apply the recommendation of these scholars to the context of the EFL classroom situation at the school genre, a popular English magazine, viz Bangkok Post Student Weekly, is planned as a selected classroom material when conducting reading and writing for the EFL upper-secondary students. Focusing on meaning and context of the language by Systemic Functional Linguistics approach, the concepts of genre analysis have been applied to the non-professional settings such as primary and secondary classroom situation rather than universities or professional fields (Paltridge, 2004; Christie, 2005; Gardner, 2012). They also brought those text types occurred in various purposes of the society, and frequently had the language classroom discussion about those texts in spoken activities as curriculum genre.

According to the background of the genre-based approach elaborated above, thus, this article is schemed to: 1) describe an application of the theory of Systemic Functional Linguistics (Sydney School), 2) explain how to use Bangkok Post Student Weekly as a classroom text for developing EFL students' writing skills at the school by adopting the ideas of Sydney School genre-based approach. It is anticipated that this would be a research gap challenges the researcher to search for more mysterious teaching technology when needing to develop EFL classes' writing achievement through an authentic text derived from a genuine material, providing diverse contexts from several purposive situations in the society.

Background and application of SFL genre-based approach

Systemic Functional Linguistics (SFL) is defined as a framework for describing and modeling texts in functions rather than formal terms. The ideologies come in terms of 'Functional Criteria' because the language is regarded as a resource for meaning making through extensive analyses of written and spoken texts (Halliday, 1978; 1994), which are highlighted the relationship between language, text, context and society's purposes. The first concept is specified to the context of culture, or 'genre,' in which the language used by people from different cultures and particular purposes. The second one is focused on situational context, related to three features of language use: the topic talked or written about (field), the relationship the speaker and listener, the writer and reader or even the author and audience (tenor) and the channel of communication-spoken or written (mode) (Gibbons, 2007; Paltridge, 2007; Hammond & Gibbons, 2001; Christies, 2005; Burn, 2001; Hyon, 1996). Also, Martin (2009) has recommended an outstanding figure to unify ideas involving the relationship between genre theory and the application of SFL from Sydney school ideology for having better view when teaching writing.

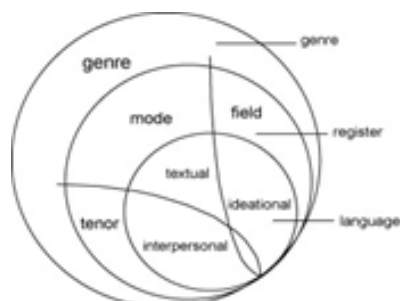

Figure 1: Meta-function in relation to language, register and genre Hyland (2003, p.26)

Implementing Sydney School genre-based approach in upper secondary EFL writing classroom through printed media modeling text: Bangkok Post Student

Based on the investigation through BPSW comparing with text types, Paltridge (2004) suggests that classroom genre and language awareness activities specify to the purposes of communication through the ways of different lexico-grammatical structures and patterns. They engage with six contexts of language teaching. The first is to consider and to construe the meaning of an authentic text. The second is to focus and to highlight the numbers of particular part of speech. The third is to discuss the language use. The fourth is to analyze a particular group of audiences to suit their needs and backgrounds. The fifth is to discuss forms of tenses to be used, and the sixth isto regard tense using in the same genre and nominalizations. The example below would be an interesting device based on Sydney School genre-based approach addressing the paradox of ‘cycles of teaching and learning’ around the use of whole texts in context. The cycle takes students through a wide range of activities which addresses both accuracy and fluency. This method of tuition is often referred to ‘genre based tuition’ and ‘text modeling’ presented by Martin (1999).

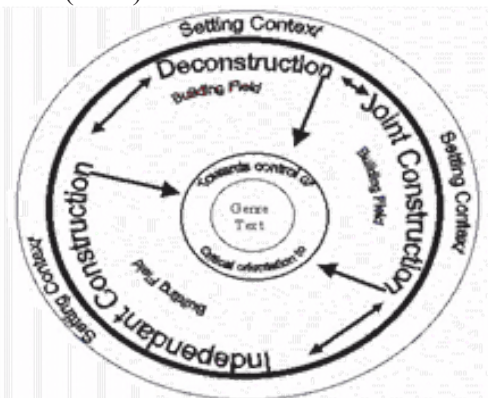

Figure II: A genre-based teaching and learning cycle (Martin, 1999:131)

For example, if the text type of ‘local news’ from BPSW is chosen as the model text for the class, the circle of tuition will revolve into 5 teaching cycling stages. The first, Building Text is to have the class talk about the news form, purposes of news, writers, audiences, vocabulary concerned, and read for comprehension then discuss about the things which are read. The second, Text Exploration or De-contextualization is to have the class discuss about the language feature used in the news, e.g. what tense is used, what form is presented in the news (active or passive voices), what other world could be used instead of the ones presented in the news. The third, Guided practice or Joint construction is to have the class answer questions about the local news, build sentences together and alone then edit with the whole class and make for the best ones. The fourth, Independent construction isto have the class attempt to build sentences or news alone on which the teacher or peers will give feedback and compare with the model text. The fifth, Linking related construction is to have the class write the news that has the same plot as things they have written in the fourth step (independent construction).

Generic feature of text type in Bangkok Post Student Weekly

According to Sydney School gene-based approach, Halliday (1994) recommends that genre be analyzed in order to understand its outstanding feature before implementing with the students in the classroom. The scheme of recognizing on the purposes and stages of the text could serve the meaning of the language used in a particular context or goal (Martin, 2011; Rose, 2007). It is, thus, apparent that teachers should go beyond the text by selecting a par-

ticular genre described in the curriculum from the selected material and investigating what generic structure and purpose the genre has. This is actually held as a scaffold by teachers and students when duplicating the structure of the stereotype text on 'Joint Construction' stage and developing their writing ability in the 'Independent Construction' so far.

As an above shadowed chart about text types from BPSW and curriculum macro-genre, the following text is an excerpt derived from BPSW published on July 8, 2013, volume 44, on issue number 27 (p. 6), presented on the column of 'Connect-Editor... Note Chat-room.' It seems popular among the secondary-schooled students at the school because they are encouraged to present their ideas via a popular adolescence's English magazine with hope that many teenagers would read and encourage the writer to be well-known in the future. For this volume, the column comes in the topic of 'Letter of the week-SPACE CADET' which provides the genre of 'discussion letter.' The excerpt is presented as follows together with both the analysis of its generic feature and linguistic feature:

Letter of the week: SPACE CADET

I have been studying about space and the universe lately. I find this really interesting because it is something that human cannot see with direct eye from Earth. We have also learned about the **BIG BANG** billions of years ago, when humans were not around.

Studying this topic really drives me crazy, using my imagination to think backwards about how living creatures came to be. Since it is proved that life came from the sea, water is the magic found on Earth in the solar system.

I think we are lucky because Earth is the only planet in the solar system that has life, so we should be more responsible and concerned for our environment!

Teera Siribunsuk, Bangkok

You have been studying one of my favorite topics, Teera. I've been fascinated by **cosmology** since I was a kid. The more I have learned about the **intricacies** of physics and **astronomy** and **evolution**, the more fascinated I've become. Science gives us a glimpse into the mysteries of the **cosmos** and what our place in the universe is. I highly recommended that you stay **inquisitive** and continue your scientific studies. You don't have to become a scientist – I'm certainly not one – but understanding as you can about science will give you an appreciation of the universe that will never, ever prove **detrimental** to you. If you can track down the documentary series *Cosmos* by astronomer Carl Sagan, I think you will find it really interesting and educational. Have fun. - Editor

As can be seen, a discussion letter, always released as one of the principal popular events, is an outstanding text generally provided in Bangkok Post Student Weekly magazine which presents a problematic and idea-suggestive discourse. The circumstance will be discussed from different viewpoints of audiences or members of the magazine around Thailand. Especially, they are secondary-schooled students who would like to practice and develop their English language skills so that they send their opinion about certain circumstances to the editor of the magazine and exchange idea with other readers. The purpose of the discussion text is to consider a problem or issue from many points of view to assist in gaining a more complete understanding of it, so that decision can be made or a solution devised including explanations and descriptions. According the stereotype of discussion letter from BPSW, the basic generic structure is manifested in the following table:

Table I: The basic generic structure of discussion letter from BPSW

Generic Structure of the Discussion Letter Text	Linguistic Feature and Register of the Discussion Letter Text	Example of the Content from the Authentic Text
1) Title: Opening the discussion with the topic related to adolescence's attraction and	-Using Present Perfect Continuous Tense and Present Perfect Tense to show a period of long interest on the topic being discussed -Using words giving reason, e.g. ... find...because..., in some complex sentences -Showing good relationship between the editor and the author (student) by mentioning student's name.	Student's letter: I have been studying about space and the universe lately. I find this really interesting because it is something that human cannot see with direct eye from Earth Editor's letter: You have been studying one of my favorite topics, Teera.
2) Introduction: Introducing with the writer's interesting point of attractive topic mentioned above	Eliciting noun-coin in the field of the topic, e.g. imagination, living creature, solar system, cosmology	- Student's letter: Studying this topic really drives me crazy, using my imagination to think backwards about how living creatures came to be. Editor's letter: I've been fascinated by cosmology since I was a kid
3) Arguments: Presenting variety of views, supporting points, comparing and contrasting points, or even arguing points	-Using adjectives, adverbs and verbs in Present Simple Tense to insist attraction through the complex sentence in passive voice showing argument, e.g. ...really drives me crazy..., Since it is proved that.....	Student's letter: ...really drives me crazy, ...imagination ...how living creatures ... Since it is proved that.....the magic found on Earth.....in the solar system. Editor's letter: The more I have learned... intricacies.... and astronomy and evolution, the more fascinated I've become.
4) Conclusion: Summing up with decision, suggestion, recommendation and/or exclamation accompanied by closing with the name or position of the author	-Using verb showing idea and opinion on the topic such as ... think...because... -Eliciting relating words, e.g. planet, environment -Making decision and giving recommendation with modalities in the compound sentence, e.g. will, can, should,.....so..... our environment!	Student's letter: I think we are lucky because Earth is the only planet in the solar system that has life, so we should be more responsible.....our environment! Editor's letter:...but understanding as you can about science will give you an appreciation of the universe that will never, ever prove detrimental to you. If you can track down the documentary series Cosmos by astronomer Carl Sagan, I think you will find it really interesting and educational.

Using systemic functional linguistics to analyze text

When analyzing texts on the level of clauses and sentences, furthermore, the particular area of interest in SFL for application in text mining is the Lexico-Grammar (LG), as LG categories provide the basis for the 'generic' semantic information that is required for portable and adaptable text mining and classification. SFL has three sets of LG categories, each of

which represent the three kinds of 'generic' semantic information expressed by the lexical and grammatical structures of the clause. These three categories are referred to as meta-functions. In any given clause, one of the strands of meaning present conveys the kind of communicative act that is taking place between the speaker and the addressee, such as a statement, demand, exclamation, question, request and so on (Whitelaw & Argamon, 2004; Whitelaw & Garg, et al., 2005). This is called the interpersonal meta-function. Another strand of meaning in the clause is to do with the construal of states of affairs in the world– the experiential meta-function. Lastly, another strand of meaning in the clause signals how the information in the clause is organized with respect to other clauses in a text– the textual meta-function. In SFL, each meta-function in the LG is considered as an aspect of the total lexis and grammar of the clause, with its own set of categories. In this way, each clause is said to have three strands of meaning operating simultaneously, and each of these strands can be described through a set of grammatical categories (Whitelaw & Herke-Couchman, et al., 2004). Consequently, it may be regarded that the machine of language is related to text and context when people use the language to communicate in order to achieve their purposes of each social activities. When comparing the analysis of linguistic features on both levels (LG and Syntax levels) via SFL theory, text and context in the social purposes could provide a latent relationship stratum between context and meta-function as below manifesting:

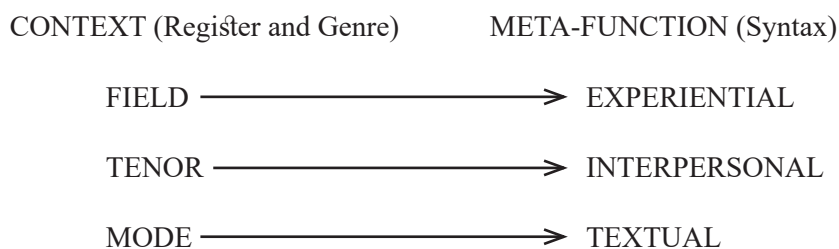

Figure III: The relations of context of the language and its functions as a source of meaning (adapted from Halliday, 1994)

Based on the recommendation of SFL, the selected text (a discussion letter–deriving both from audience and editor) from Bangkok Post Student Weekly could be analyzed for teachers to understand the mechanism of the language on the level of context and meta-function.

Table II: The overview analysis of the relation between the generic structure and the language meta-functions of the Student's Discussion Letter in BPSW

Generic Construction of the Student's Discussion Letter	Authentic Text	Register (Word Choice in Context) & Meta-Function (Discourse & Syntax)	Position / View of the Author
Introduction	<p>I have been studying about space and the universe lately. I find this really interesting because it is something that human cannot see with direct eye from Earth. We have also learned about the BIG BANG billions of years ago, when humans were not around.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • The context of this letter describes background of the topic and the circumstance(field) where the author has been exposed (Present Perfect Continuous Tense). He leads into his topic with what he has done (...lately... ago...), then denotes how his topic is important(...interesting...) and gives the reasons why he is involved in that situation with the formal language (... because.....from Earth... Big Bang). • Experiential Meta-function could be found in the introduction of this type of letter (text type) because the author would denote his affair in the world of astronomy and space and also the evidence of the earth origin. • Interpersonal Meta-function is latent that the author (student) directly recounts to the audience (editor) what he has done on a particular topic relevant to the letter. Also, he insists his interest to the editor and begins more details in the next paragraph. • Textual Meta-function is addressed in terms of statement connection, meaningful signal words and theme/ rheme dimensions. The text begins with Present Perfect Continuous Tense in order to show the connection of the situation appeared in the past and continued to the present with a circumstance of time (....lately...) then the author connects his ideas with the Present Simple Tense to insist how much his topic is so intensive (...interesting... because...). Finally, the author connects his reason by beginning the Theme with 'We' and following by Rheme with '... have also learned about the BIG BANG billions of years ago,...' with Present Perfect Tense in order to show that the situation is still in people's interest. Then, the dependent clause was brought to support and conclude his idea about his existing knowledge involving with the history of the earth coming under Past Simple Tense, e.g. ...when humans (Theme)...+ were not around (Rheme). 	<ul style="list-style-type: none"> • The author shadows his view in terms of intending to present his interest on the topic and puts an emphasis on his experience about doing a particular activity.

<p>Body</p>	<p>Studying this topic really drives me crazy, using my imagination to think backwards about how living creatures came to be. Since it is proved that life came from the sea, water is the magic found on Earth in the solar system.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • As can be seen, some words are particularly used to show the connection from the introduction part to the body text and to relate the whole story with 'gerundial phrase' comprising with adverb and adjective, e.g. Studying.... really....crazy. • The author also manifests his profound background knowledge on the topic he is discussing as Experiential Meta-function (...using my imagination...to think backwards about how living creatures came to be...). • Particularly, the author may confirm the addressee that he has search for more details about the topic he is discussing by shadowing the knowledge of earth and creatures origin (Interpersonal Meta-function). • In Textual Meta-function, the sentences used in this part are more complicated by using some nominal phrases such non-finite verbal group, e.g. Gerundial Phrase, Studying this topic...., as the Theme, and ...living creatures as the Rheme to show the goal of the sentence. Whilst, the Rheme has been presented at the beginning of the sentence by showing the cause of the circumstance with the dependent clause in passive voice form and following with the result, the Theme, viz independent clause, e.g. Since it is proved that....., water is the magic found...solar system. 	<p>In the body of this letter, the author generally describes and insists his reason why he likes to study about space, and show the machine of language by giving the connection of his scientific knowledge and reason organization on the text.</p>
<p>Conclusion</p>	<p>I think we are lucky because Earth is the only planet in the solar system that has life, so we should be more responsible and concerned for our environment!</p> <p>Teera Siribunsuk, Bangkok</p>	<ul style="list-style-type: none"> • The signal words such ...think...because ... could show that the author tries to conclude his idea and convince the addressee to believe on what he says. Compound Sentence with conjunction (...so...) could provide the connection between the topic and the opinion of the writer in the particular situation (Experiential Meta-function). Also, he gives his opinion to the addressee that environment is so important to lives on earth and convinces everyone to concern about it as well (Interpersonal Meta-function). However, suggesting sentence with the Modality (should) can show his target point (particular purpose) of his text where he pinpoints his ideas in the conclusion accompanied by his concern on environment on the earth (Textual Meta-function). Finally, the closing method in this letter seems easy by presenting his name and the place where he lives. 	<ul style="list-style-type: none"> • The author convinces the addressee to be concern with the environment on the earth. This is the main purpose of the discussion where the author would like to persuade not only the editor but also the readers to think much more about the importance of the earth, the main planet of the solar system.

<p>Absolute Corresponding Paragraph</p>	<p>You have been studying one of my favorite topics, Teera. I've been fascinated by cosmology since I was a kid. The more I have learned about the intricacies of physics and astronomy and evolution, the more fascinated I've become. Science gives us a glimpse into the mysteries of the cosmos and what our place in the universe is. I highly recommended that you stay inquisitive and continue your scientific studies. You don't have to become a scientist – I'm certainly not one – but understanding as you can about science will give you an appreciation of the universe that will never, ever prove detrimental to you. If you can track down the documentary series Cosmos by astronomer Carl Sagan, I think you will find it really interesting and educational. Have fun. - Editor</p>	<ul style="list-style-type: none"> • The purpose of this letter is to correspond the ideas of the student's letter. The context is tied up with the similar topics, astronomy and cosmology, where the editor was also interested when she/he was a kid (field). The editor denotes the name of the student (Teera) in order to show more acquaintance (tenor). Nominal subject is used when the writer refers to the topic discussed (The more I have learned about the intricacies physics and astronomy and cosmology and evolution, ...Science gives us...); whilst, some personal pronouns are even used (I, We) in several sentences. This may reflect to the closer relationship between the addresser and addressee. However, many jargons/technical terms on academic area are occurred in this text type, e.g. intricacies, cosmology, astronomy, inquisitive, scientific studies, certainly, appreciation, detrimental, documentary and so on. This may be because the writer is aware of the text pattern as a written language (mode), so the language use in this register should be more formal. Even though it is just a correspond letter, the writer had better show the power of her/his professional maturity. • When regarding to Experiential Meta-function, it is found that the author could present that she also have more ideas about scientific knowledge in terms of cosmology, astronomy • When regarding to Experiential Meta-function, it is found that the author could present that she also have more ideas about scientific knowledge in terms of cosmology, astronomy and evolution. • For the issue of Interpersonal Meta-function, it is apparent that the author feels so friendly with the audience and encourages him to continue to do more his interest. The author also believes that this idea is exactly fruitful to students' knowledge development. • Regarding to Textual Meta-function, the author always use more 'adverb' to modify the verbs in some sentences in order to show how strongly she/he agrees with students' ideas about the topic they are discussing. Modality such 'can' is used in the view of recommendation together with the 'conditional sentence-if clause' shadowing the cause and effect of deciding to do something, e.g. If you can track down the documentary Cosmos by astronomer 	<ul style="list-style-type: none"> • The author wants to show how much she/he is concerned about the addressee's interest. She/he realizes that scientific knowledge is so integral to audience's life. Encouragement and recommendation are outstanding techniques of the organization of this text. Also, the text was intervened the author's background knowledge and interest about the topic they are discussing though.
---	---	--	---

		<p>Carl Sagan, I (Theme) think (Rheme-finite verb) you (participant-objective pronoun) will (modal)find (finite verb) it (objective pronoun)really interesting and educational (complement- adverb and adjective). Particularly, some signal words such 'I think... / certainly / I inquisitive / detrimental / highly' are presented on this text to show the author's argumentation on the topic as well. Finally, the imperative sentence with latent encouragement was presented at the end of this text (Have fun.) and followed with the social position reference (Editor) to show how much sincere the author wants to present to the addressee of this letter.</p>	
--	--	---	--

Discussions

In educational context, printed media are employed as a means of informative communication and literacy engagement. It is also believed that media, especially printed media: viz English magazine, become more important for day-to-days socialization and organization of learners. Particularly, these magazines are constituent parts of all text types, e.g. narratives, recounts, reports, interviews, discussions and expositions (Martin and Rose, 2003; Whitelaw, Herke-Couchman, et al., 2004).

Accordingly, educational printed media, such an English magazine used in communicative classroom activities, are abundant with text types which may elicit student's personal disposition and regard to his/her linguistic abilities. It includes not only the cognitive but also the affective field. It should help the student to rethink his/her own role expectations and recognize his/her own communication needs and deficits (Srinon, 2017). For example, the English magazine, viz Bangkok Post Student Weekly, incorporates various linguistic features for communicative practices and language activities, e.g. reading for gist, discussing, arguing and debating, suggested by the Ministry of Education's curriculum. When considering to the SFL issues (Halliday, 2007) which recommend language meta-function serving for social dimensions and purposes, Bangkok Post Student Weekly could provide complete items of the meta-functions. For example, a letter to the editor could denote the audience's experience in the world or social situation and reflect his/her thought through the written language shadowing the knowledge of lexico-grammar and linguistic ideology. Simultaneously, the letter could also show the strength of relation between the writer and the editor as well as the context of writing task serving with the social manners and social purposes (Kim, 2006).

Print media in EFL schools, therefore, aim at indirectly affecting not only students' language knowledge development but also communicative competence in the classroom before encountering with the real situations on the world stage. For instance, magazines trends to inform adolescence how to spend life and participate in the society as well, and also how to resolve life from problematic circumstance, i.e. BPSW provides certain day-to-day text types such as entertainment, food, science fictions, education, discussion and local news which the language is graded for EFL secondary school students' language level and perception. Furthermore, some text types engage students' imagination and are designed for diversity of particular groups of students. The media, in conclusion, for school should be able to arouse student's potential for social and intellectual development, affected by which types of texts (Lynn, Patricia & Jerry, 2007).

Conclusions

This article is intended to shadow the issues focused on an application of certain ideologies involving a writing pedagogy based on Sydney School Genre-Based Approach in upper-secondary EFL classroom, in Thailand, where the contexts of school genres are encouraged to occur in English magazines, such Bangkok Post Student Weekly, are analyzed for EFL learners' writing skill development. According to a literature review, several studies mainly focused on the benefits of a genre-based (SFL) pedagogy on students' writing ability in an EFL context (Tracy, 2010; Srinon, 2009; Thesen & Pletzen, 2006; Krisanachinda, 2005; Tafani, 2004; Kongpetch, 2003). However, there is no study focused on how to applied SFL genre-based approach with text types provided in BPSW, a secondary school printed media, though BPSW is convenient for the teacher to grasp it from the library of the school to the class (Renee, 2004). This study, therefore, highlights on the text types, on the analysis scheme of SFL approach, provided in BPSW, as a research gap, for students' communicative competence, especially reading and writing development, where the other research is none focused on the linguistic topics analyzed in the classroom magazine mentioned above. Possibly, it is anticipated that this issue may provide a lens through the perspective of Sydney School Genre-Based Approach. This teaching method would be applicable with various types of texts in social environment, especially in the contexts of EFL secondary school in Thailand. To challenge secondary school English teachers across the country, some possible ideas to implement methods described in the cycle of Sydney School Genre-Based Approach with printed material such an English newspaper grading for the EFL high school level (Martin, 2011; Rose, 2007) may be implemented to expose students' language experiences in different contexts. In addition, this article particularly discusses how the product approach, Systemic Functional Linguistics (SFL) or Sydney School Genre-Based Approach, can cooperate with the language achievement goals established educational circumstance, the school's curriculum and social purposes.

Recommendations

In regard with the phenomena of communicative text types, Bangkok Post Student Weekly, as a means of media education, is regarded as a guide for students to participate with media activities that are both conscious and participatory to the extent possible within the relevant life situation (Richardson, 2007). Media activities require that people are active in any communication situation involving media. This means that they negotiate their own importance in a given interaction during their media use. It should facilitate the student to rethink his/her own role expectations and recognize his/her own communication needs and deficits. Students should also realize and experience that the mass media intentionally arouse the need for consumer-oriented behavior. They should realize that new types of individual and mass communication extend their options for active participation in economic, political and cultural life. Moreover, they should realize and experience that the electronic media have a substantial contributive impact on the personal leisure time organization and behavior. In this respect, reference should be made to the close links between the leisure-time and entertainment industry and the mass media with a view to the development of typical behavioral patterns (Johnstone, 2008).

References

- Burn, A. (2001). Genre-based approaches to writing and beginning adult ESL learners. In C. N. Candlin & N. Mercer (Eds.), *English language teaching in its social context* (pp.200-207). New York, NY: Routledge.
- Chaisiri, T. (2010). Implementing a Genre Pedagogy to the Teaching of Writing in a University Context in Thailand. *Language Education in Asia*, 1(1), 181-199.

- Christie, F. (2002). *Classroom Discourse Analysis: Functional Perspective*. London: Continuum.
- Christie, F. (2005). *Language Education in the Primary years*. Sydney: University of New South Wales Press.
- Journal, 24 (2005), 321–332.
- Christie, F. & Maton, K. (Eds.). (2011). *Disciplinarity: Functional linguistics and sociological perspectives*, London: Continuum.
- Cornish, J. (2004). *Newspapers in the Classroom*. Retrieved October 20, 2006. From URL: <http://www.classroom.com>.
- Derewianka, B. (2003). Trends and issues in genre-based approaches. *RELC Journal*.34(2), 133-154.
- Feez, S. (2002). Heritage and innovation in second language education. In A.M. Johns (Ed.), *Genre in the classroom* (pp.47-68) Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Gardner, S. (2012). Genres and registers of student report writing: an SFL perspective on texts and practices. *Journal of English for Academic Purposes*, 11(1), 52-63.
- Gibbons, P. (2002). *Scaffolding language and scaffolding learning: teaching second language learners in the mainstream classroom*, Portsmouth, NH: Heinemann.
- Gibbons, P. (2007). *Scaffolding language and scaffolding learning. Teaching ESL students in mainstream classroom: Language in learning across the curriculum: Readings 2nd ed.*, pp. 25-37). South Australia: The State of South Australia, Department of Education and Children's Services.
- Halliday, M. A. K. (1978). *Language as a Social Semiotic: The Social Interpretation of Language and Meaning*. London: Arnold.
- Halliday, M. A. K., & Hasan, R. (1985). *Language, context, and text: Aspects of language in a social-semiotic perspective* (2nd edition.). Oxford: Oxford University Press.
- Halliday, M.A.K. (1994). *An introduction to function grammar*. 2nd edition. London: Edward Arnold.
- Halliday, M. A. K. (2007). Applied linguistics as an evolving theme. In J. Webster (ed.), *Language and education* (pp. 1-19). London: Continuum.
- Hammond, J., & Gibbons, P. (2001). What is scaffolding? In J. Hammond (Ed.), *Scaffolding: Teaching and learning in language and literacy education* (pp. 1-14). Newtown, New South Wales: Primary English Teaching Association 2001.
- Hare, G. (1998). Using the World Wide Web as a resource in modern language studies. *Language Learning Journal* 18, December: 42-46.
- Hood, S. (2006). The persuasive power of prosodies: radiating value in academic writing. *Journal of English for Academic Purposes*, 5(1), 37-49.
- Hood, S. (2010). *Appraising research: Evaluation in academic writing*. London: Palgrave Macmillan.
- Hyland, K. (2003). Genre-based pedagogies: A social response to process. *Journal of Second Language Writing*, 12 (1), 17-29. [http://dx.doi.org/10.1016/s1060-3743\(02\)00124-8](http://dx.doi.org/10.1016/s1060-3743(02)00124-8)
- Hyland, K. (2007). Genre pedagogy, Language, Literacy and L2 writing instruction. *Journal of Second Language Writing*, 16(3), 148-164.
- Hyon, S. (1996). Genre in three traditions: Implications for ESL. *TESOL Quarterly*, 30(4), 693–722.
- John, A. M. (2008). Genre awareness for the novice academic student: An ongoing quest. *Language Teaching* 41 (2): 237–252.
- Johnstone, B., (2008). *Discourse Analysis*, 2nd edition, Oxford: Blackwell.
- Kim, M. (2006). Genre-based approach to teaching writing. *HPU TESL Working Paper Series*, 4(2), 33-39.
- Kim, Y. and Kim, J. (2005). Teaching Korean university writing class: Balancing the process and the genre approach. *Asian EFL Journal Quarterly*, 7(2), 69-90.
- Kongpetch, S. (2003). *The implication of the genre-based approach in the teaching English writing at the Department of Foreign language, Khon Kaen University in north-eastern Thailand*. Doctoral dissertation, University of Technology, Sydney.
- Krisanachinda, S. (2005). *A case study of a genre-based approach to teaching writing in a tertiary context in Thailand*. Doctoral dissertation. University of Melbourne.
- Kroll, B. (Ed.) (2001). *Second language writing: Research inside for the classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lee, S. H. (2010). Command strategies for balancing respect and authority in undergraduate expository essay. *Journal of English for Academic Purposes*, 9, 61-75.
- Lillis, T. & Scott, M. (2008). Defining academic literacies research: issues of epistemology, ideology and strategy. *Journal of Applied Linguistics*, 4(1), 5-32.

- Long, D. R., & Harlow, L.L. (1998). The newspaper and the five skills. In T. B. Fryer & W. M, Jr. Frank (Eds.), *New Challenges and Opportunities*. Dimension: Languages 87. Report on of the Southern Conference on Language Teaching: 99-108.
- Lynn K., Patricia K. & Jerry A. (2007). *Integrating Environmental Print Across the Curriculum, PreK-3: Making Literacy Instruction Meaningful*. Sage Publications Inc, United States.
- Martin, J. R. (1999). Mentoring semogenesis: 'genre-based' literacy pedagogy. In F Christie (Ed.), *Pedagogy and the Shaping of Consciousness: Linguistic and social processes*. London: Cassell (Open Linguistics Series). 123-155.
- Martin, J.R. (2009). Instructed foreign language acquisition as meaning-making: A systemic-functional approach. *Linguistics and Education* 20(1), 10-21.
- Martin, J. R. (2011). Bridging trouble waters: interdisciplinarity and what makes it stock. In F. Christie, & K. Marton (Eds.), *Disciplinarity: Functional linguistics and sociological perspectives* (pp. 35-61). London: Continuum.
- Martin, J. R. and D. Rose (2003). *Working with discourse: meaning beyond the clause*. London, Continuum.
- Martin, J., F. Christie, & J. Rothery. (1987). Social processes in education: A reply to Sawyer and Watson (and others). In *The place of genre in learning: Current debates*, ed. I. Reid, 46–57. Geelong.
- Millar, D. (2002). *Making choices: Teaching writing in the workplace (Instructional activities manual)*. Edmonton, Canada: Grass Roots Press.
- Paltridge, B. (2001). *Genre and the language learning classroom*. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.
- Paltridge, B. (2004). *Approaches to Teaching Second Language Writing*, 17th Educational Conference Adelaide English Australia The University of Sydney
- Paltridge, B. (2007). Approaches to genre in ELT. In J. Cummins and C. Davison (Eds.), *International handbook of English language teaching* (Vol. 2, pp. 931-943). New York, NY: Springer.
- Renee, H. (2004). A Review of School-Based Initiatives in Media Literacy Education. *American Behavioral Scientist*, vol 48, 42-59.
- Richardson, J., (2007). *Analysing Newspapers: An approach from critical discourse analysis*, Hampshire: Palgrave Macmillan
- Rose, D. (2007). Interacting with text: the role of dialogue in learning to read and write (with J. R. Martin). *Foreign languages in China*, 4(5), 66-80.
- Sanderson, P. (1999). *Using Newspaper in the Classroom*. Cambridge University Press, Cambridge, UK.
- Srinon, U. (2017). A study of generic structure developments on students' expository essays based on Sydney genre based school, Paper presented at 2017 CULI Conference.
- Srinon, U. (2009). An investigation of generic structure development on the introduction of a genre based approach into a Thai University's academic writing context, 2009 ASFLA Conference: *Practicing Theory: Expanding understanding of Language and Literacy*. Retrieved November 21, 2009, from URL: http://www.asfla.org.au/asfla09proceedings/ASFLA2009_Srinon.pdf
- Tafari, V. (2004). *Teaching through Media*, Onufri, Tirana
- Thesen, L. & Pletzen, E., V. (2006). *Academic Literacy and the languages of change*. London: Continuum.
- Tracy, K. (2010). Analyzing context: Framing the discussion. *Research on Language and Social Interaction*, 31, 1-28.
- Whitelaw, C., M. Herke-Couchman, et al. (2004). Identifying interpersonal distance using systemic features. *Proceedings of AAAI Fall Workshop on Exploring Attitude and Affect in Text: Theories and Applications*, AAAI Press.
- Whitelaw, C., N. Garg, et al. (2005). Using appraisal groups for sentiment analysis. 14th ACM International Conference on Information and Knowledge Management, Bremen, Germany.
- Whitelaw, C. & S. Argamon (2004). Systemic functional features in stylistic text classification. AAAI Fall Symposium on Style and Meaning in Language, Art, Music and Design.
- Woodward-Kron, R. (2009). This means that': a linguistic perspective of writing and learning in a discipline. *Journal of English for Academic Purposes*, 8(3), 165-179.

The Construal of Attitudinal Resources in the Discourse of the Song
Titled “Returning Happiness to the People” By Gen. Prayuth Chan-ocha:
An Appraisal Analysis

การวิเคราะห์ภาษาเชิงเจตคติของวาทกรรมเพลง คืนความสุขให้ประเทศไทย (เนื้อร้อง
โดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา)

Cheewala Badklang, PhD.Candidate1 and Udomkrit Srinon, PhD.2

ชีวลา บาดกลาง¹ อุดมกฤษณ์ ศรีนนท์²

1 Yala Rajabhat University, มหาวิทยาลัยราชภัฏยล
cheewala.b@yru.ac.th

2 Kasetsart University, Khamphaeng Saen Campus, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
srinon@hotmail.com

Abstract

The objective of the paper is to identify and analyze the attitudinal resources of the song titled “Returning Happiness to the People” by the leader of National Council for Peace and Order (NCPO) who wrote the lyric while the military coup has happened since 2014. The main theoretical framework I draw upon in this paper is Appraisal theory (Martin, 1997, 2000; Martin & Rose, 2003; Martin & White, 2005) that developed from Systemic Functional Linguistics (Halliday, 1994; Halliday & Matthiessen, 2004). The important of this paper is to unfold the discourse analysis of a sample of the popular song from Thai military who want to convey the message to Thai people. This work can contribute to a better understanding of how this song Gen.Prayuth Chan-ocha negotiates interpersonal meanings with Thai people.

Keywords: Appraisal, National Council for Peace and Order, Systemic Functional Linguistics

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ตัวภาษาเชิงเจตคติของ บทเพลงคืนความสุขให้ประเทศไทย เนื้อร้องโดยหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งบทเพลงนี้ได้รับความนิยมในช่วงที่ คสช. เข้ามามีบทบาทในการปกครองบ้านเมือง โดยผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการประเมินภาษาของ Martin, 1997, 2000; Martin & Rose, 2003; Martin & White, 2005 โดยพัฒนามาจากทฤษฎีแนวทฤษฎีการวิเคราะห์หน้าที่ทางภาษาเชิงระบบของ Halliday, 1994; Halliday & Matthiessen, 2004 เพื่อประเมินภาษาที่ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ถ่ายทอดออกมาเป็นบทเพลงชิ้นนี้ สิ่งสำคัญสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เพื่อการวิเคราะห์วาทกรรมของตัวอย่างเพลงที่คนไทยทุกคนรู้จักเป็นอย่างดีในมุมมองของการประเมินภาษาด้านเจตคติของผู้แต่งเพลงที่ต้องการถ่ายทอดให้แก่ผู้ฟัง ซึ่งการศึกษางานชิ้นนี้สามารถช่วยให้คนไทยเข้าใจเจตนาารมณ์ความต้องการ ความรู้สึกของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่มีต่อชาติ พระมหากษัตริย์และคนไทยทั้งประเทศ มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ ทฤษฎีการประเมินภาษา คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทฤษฎีแนวทฤษฎีการวิเคราะห์หน้าที่ทางภาษาเชิงระบบ

1. Introduction

The song, titled “Returning Happiness to the People,” was released to promote the military’s ongoing campaign to restore “happiness” to the Thai public following six months of political protests that ended in a military coup on 22nd May 2014. The song was very popular after releasing on YouTube and has already attracted more than 110,000 views within two days. According to a commander of the army marching band Col. Kritsada Sarika, coup-leader Gen. Prayuth Chan-ocha spent “one hour” writing the song before submitting the lyrics to a team of musicians who composed a melody. “He wants to convey a message from his heart,” Col. Kritsada explained (Khaosod English online news, June 8, 2014).

With reference to the lyrics, the message that Gen. Prayuth Chan-ocha delivered to Thai people as a representative of the armed forces is interesting in criticism and interpretation. Thus, the paper will uncover the attitudinal meanings to the public in order to help a better understanding related to the meaning of the song.

The main linguistics theoretical framework using in this work is Appraisal theory (Martin, 1997, 2000; Martin & Rose, 2003; Martin & White, 2005). This framework is developed from the Systemic Functional Linguistics-SFL (Halliday, 1994; Halliday & Matthiessen, 2004) that is relevant to the interpersonal metafunction- one of three metafunctions under the SFL. The specific objective is to identify and analyze the attitudinal resources of the song titled “Returning happiness to the people”. Next, this paper will provide simultaneous description of the appraisal framework and the data analysis.

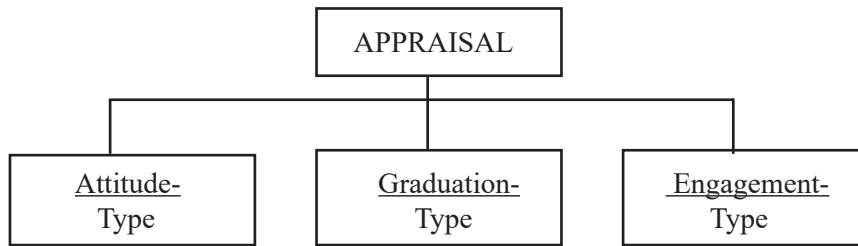
2. Theoretical framework

Appraisal framework is a system of interpersonal meanings developed from Systemic Functional Linguistics theory. This framework concerns the evaluative language of attitude or emotion expressed (Martin and Rose, 2003; Martin and White, 2005). The resources of appraisal are employed for negotiating social relationships and construing solidarity shared values. The author selects appraisal theory as a functional model of evaluative language at the discourse semantics level. There are three main regions of meaning are identified as Attitude, Graduation, and Engagement, however this paper focuses only on Attitude domain. The two other domains which are Graduation and Engagement were not employed in the study. This is due to the present study’s main focus of exposing the attitudinal language choices of the lyrics.

Attitude is related to feelings, including emotional reactions (affect), judgements of behavior (judgement) and evaluation of thing (appreciation). Attitudinal meaning can be expressed directly as so-called ‘inscribed’ and indirectly as known ‘invoke’ attitude. The inscribe attitude or explicit feelings are feelings that are overtly sufficient to be understood lacking the interpretation. It can be evaluated through some kind of adjectives. The implicit or invoke attitude, on the other hand, are the feeling that need to be interpretation, they often realize through lexical metaphors, the selection of ideational meanings, and non-core vocabulary items (Martin & Rose, 2003; Martin & White, 2005). The system of attitude composes three semantic domains are ‘affect, judgement, and appreciation.

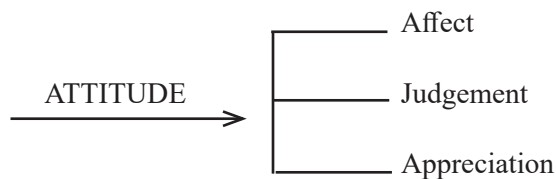
Engagement refers to the resources characterizing the speaker’s or writer’s voice as it ‘positions itself with respect to, and hence to ‘engage’ with, the other voices and alternative positions construed as being in play in the current communicative event’ (Martin & White, 2005, p. 94). Graduation deals with the resources of grading the feeling of someone or something (Martin and Rose, 2007), there are two types of resources for amplification. Firstly, it is called ‘force’. It concerns the turning of the volume up or down, and the second type is called ‘focus’

which deals with sharpening or softening kinds of people and things. The basic system of Appraisal theory is shown at the figure below.

Figure 1 The basic system of Appraisal (Martin and White, 2005)

As the paper focuses only on Attitude domain that consists of affect, judgement and appreciate systems. Three systems of attitude domain outline in figure 2.

Figure 2 The system of attitude domain

Affect is the emotional region which refers to expressing feelings, opinions, and emotions. Affect can be grouped into four categories: dis/inclination, un/happiness, in/security and dis/satisfaction. The ‘dis/inclination is related to how the speaker is inclined or disinclined towards something; the un/happiness is concerned with the emotions of happy or sad; the in/security involves the feelings of peace and anxiety; and finally the dis/satisfaction refers to feelings of achievement and frustration in terms of the activities in which people are engaged. In order to express attitude, it could be both positive and negative attitudes. The examples below demonstrate the analysis of the affect system with its categories as showed in italic letters within square brackets.

¹The day the nation, the King, and the mass of people live *without danger* [aff + in/security]

²We offer to *guard and protect* [aff + in/security; process: behavior] you with our hearts [aff + un/happiness]

⁴Today the nation is facing *menacing danger* [aff – in/security]

⁷To bring back *love* [aff + un/happiness], how long will it take?

⁸Please, will you wait? We will move *beyond disputes*[aff – dis/satisfaction]

⁹We will do what we *promised* [aff + in/security; process: behavior]. We are asking for a little more time.

¹⁴Let us return *happiness* [aff + un/happiness] to you, the people

¹⁵Today, we will be *tired* [aff – dis/satisfaction] because of our mission, we know

According to the examples of the analysis of affect system, the majority of positive affect attitudes were found in the lyrics and its categories were only in/security and un/happiness and some dis/satisfaction. As the results, it can imply that Gen.Prayuth Chan-ocha who wrote the lyrics conveys the message as the feeling of peace and of delight to the nation.

The next system is called ‘Judgement’, involving the evaluation of the people’s behaviors/ characters. Judgement can be divided into two categories: social esteem and social sanction. Social esteem has to be made following ‘Normality’ (how special someone is?), ‘Capacity’ (how capable they are?) and ‘Tenacity’ (how dependable they are?). Mostly, its sharing values happen in the formation of social network for instance, family, friends, colleagues, and etc. (Martin & White, 2005: 52). Social sanction has to be made according to ‘Veracity’ (how honest they are?) and ‘Propriety’ (how ethical they are?) (Martin & White, 2005, pp. 52-53). According to An introduction tour through the appraisal theory website, the system of judgement or the way people judge ability, normality, morality, honesty, etc. is frequently based on their culture. Here is the table of categories of Judgement with the lexical instantiations.

SOCIAL ESTEEM	Positive (admire)	Negative (criticize)
Normality (how special?)	lucky, natural, fashionable...	unlucky, odd, eccentric...
Capacity (how capable?)	robust, mature, clever, successful...	weak, childish, slow, unsuccessful...
Tenacity (how dependable?)	resolute, brave, dependable...	cowardly, despondent, undependable...
SOCIAL SANCTION	Positive (praise)	Negative (condemn)
Veracity (how honest?)	truthful, honest, credible...	dishonest, lying, deceitful ...
Propriety (how far beyond reproach?)	good, moral, respectful, ethical...	bad, immoral, unfair, selfish...

Table 1: The categories of Judgement with the lexical instantiations (Martin & White, 2005, p. 53)

Regarding the analysis of judgement system and its categories, there found several resources as illustrated below.

³This is *our promise* [*jud + veracity*]

¹¹We will do with *sincerity* [*jud + veracity*]

¹²All we ask of you is *to trust and have faith* [*jud + veracity*] *in us*

¹⁵Today, we will be tired because of *our mission* [*jud + tenacity*], we know

¹⁷Lives of soldiers will *not surrender* [*jud + tenacity*]

¹⁸This is *our promise* [*jud + veracity*]

As the examples of the analysis of judgement system with its categories, it showed that the category of veracity in which under the social sanction displayed frequently and followed by the category of tenacity belonging to social esteem that assess someone’s determination to accomplish a particular piece of work (Souza, 2006: 542). According to the results of the analysis of judgement system, it could be said that the song composer often communicates in terms of a moral domain of sincerity. It can infer that he wants the people believe and trust in him (the military) that will bring the happiness back to the nation.

The last system is called ‘Appreciation’. It refers to interpersonal resources for expressing positive and negative things, texts, natural phenomena and processes (Martin & White, 2005, p. 56). Appreciation can be divided into three categories which are Reaction, Composition and Valuation. Within three categories, subcategories are provided. Reaction involves the evaluation

of people's impact about something and its quality. Composition is concerned the assessment of the balance and complexity of something, and Valuation refers to the value of something.

Type of Appreciation	Positive	Negative
Reaction Impact (did it grab me?)	arresting, exciting, fascinating ...	dull, boring, tedious, dry...
Quality (did I like it?)	okay, fine, good, splendid, lovely...	bad, nasty, ugly, plain, repulsive...
Composition Balance (did it hang together?)	balance, harmonious, unified, symmetrical...	unbalance, discordant, irregular...
Complexity (was it hard to follow?)	simple, pure, elegant, clear...	ornate, extravagant, unclear...
Valuation (was it worthwhile?)	profound, innovative, creative...	shallow, reductive, insignificant...

Table 2: The category of Appreciation with the lexical instantiations (Martin & White, 2005, p. 56)

According to the lyrics, appreciation can be found a few positive resources in order to evaluate the nation as the beautiful land, however there were some negative attitudes expression as well. The examples demonstrated the appreciation resources as follow.

⁵The flames [*app – rea: impact*] are rising

⁶Let us be the ones who step in, before it is too late [*app – com: complexity*]

¹⁰And the beautiful land [*app + rea: quality*] will return

¹³The land will be good [*app + rea: quality*] soon

As the results, the category of reaction was mostly used. Martin (2000) explains that values of reaction have to do with the degree to which entity, process or phenomenon capture our attention and emotional impact it has on us. According to the lyrics, Gen. Prayuth Chan-ocha depicted the beauty of the nation that means he evaluated things with his feeling. Furthermore, he expressed some negative attitudes as the sentence number 5 'the flame are rising'; he used lexical metaphor 'the flame' instead of 'danger'.

3. Resources for expressing attitude

Evaluation of attitudinal meaning can be realized either explicitly or implicitly. Explicit or inscribed realizations are those attitudinal resources that are apparently indicated through evaluative lexis, particularly adjectives. In the SFL, at the level of discourse semantics, attitudinal meanings can be realized across a range of grammatical structures. Those inscribed attitudes unfold the meanings by themselves. There are some examples related to inscribing attitude with the common grammatical structures used below.

[Process infused with attitudinal meanings]

²We offer to *guard and protect* you with our hearts

⁹We will do what we *promised*. We are asking for a little more time.

[Attribute in a relational clause]

³This is our *promise*

⁴Today the nation is *facing menacing danger*

¹²All we ask of you is to *trust* and have *faith* in us

[Epithet in a nominal group]

¹⁰And the *beautiful* land will return

[Adjectival and verbal nominalization]

⁷To bring back *love*, how long will it take?

¹¹We will do with *sincerity*

¹⁴Let us return *happiness* to you, the people

As the data showed, most of expressions displayed inscribing attitudes, it could be imply that direct expressions makes a better understanding the way the composer wants to convey. It does not involve with any complexity in terms of interpretation.

On the other hand, implicit or invoked instances are comprehended via the ideational meanings (Afford), lexical metaphors (Provoke) and non-core vocabulary (Flag) (Martin & White, 2005, pp. 61-67). For example, the use of lexical metaphors was found in the lyrics. ‘The land’ was metaphorically represented as the nation. Another resource was ‘the flame’; the composer implied to ‘the danger’.

(t)⁵The *flames* are rising

¹⁰And the beautiful (t) *land* will return

(t)¹³The *land* will be good soon

4. Discussion and conclusion

The analysis of the popular song titled “Returning happiness to the people” that was written by Gen.Prayuth Chan-ocha presented in the paper. The sample of this work exposed at a few key findings:

4.1 The explicit attitude resources are the song composer’s preferred strategy for expressing his evaluative stance. They were largely employed in the song in order to directly share the composer’s feelings to the audience. According to Martin (1997, p. 155), inscribed evaluations are “harder to resist or ignore” than indirect ones since they are more prescriptive about the feelings, values, and normative behavior their author wants his/her readers to share. Likewise, the analysis of the nation anthems the authors employed frequently inscribing attitude expression (Souza, 2006). This is due to the fact that the direct delivery message is easier to get better understanding what the writer wants to convey to the reader.

4.2 The analysis also showed that the evaluations of affect system play a significant role in the texts of the song titled “Returning happiness to the people”. The large frequency of values of affect and judgement are used by the song composer to try and align readers concerning shared feelings of love, peace, moral values for the nation. The assessments of appreciation attitude were used the least and some evoked attitudes are used.

In this work, it contributes the readers to perceive how the song composer presented his emotions when communicating related to restore the happiness to the nation. The attitudinal evaluations are of interest not only they reveal the speaker’s/writer’s feelings and values but also because their expression can be related to the speaker’s/writer’s status or authority as construed in the text (Sartin, 2006). As the present work, Gen.Prayuth Chan-ocha is the coup-leader of National Council for Peace and Order as his status/ authority and the lyrics are conveyed his feeling towards the nation.

References

- Halliday, M.A.K. (1994). An introduction to functional grammar. London: Edward Arnold Publishers.
- Halliday, M.A.K. & Matthiessen, C. M. (2004). An introduction to functional grammar. London: Hodder Arnold.
- Martin, J. R. (1997). Analysing genre: functional parameters. In: F. Christie & J. R. Martin. Eds. Genre and Institutions: social processes in the workplace and school. London: Cassell.
- Martin, J. R. (2000). Beyond exchange: appraisal systems in English. In: S. Hunston & G. Thompson. Eds. Evaluation in Text: authorial stance and the construction of discourse. Oxford: Oxford University Press.
- Martin, J. R. & ROSE, D. (2003). Working with Discourse: meaning beyond the clause. London: Continuum.
- Martin, J. R. & WHITE, P. (2005). The Language of Evaluation: appraisal in English. London: Palgrave.
- Sartin, D. (2006). Teacher Discourse in the University: An Appraisal Analysis. Proceedings 33rd International Systemic Functional Congress 2006
- Souza, A. (2006). The Construal of Interpersonal Meanings in the Discourse of Nation Anthems: An Appraisal Analysis. Proceedings 33rd International Systemic Functional Congress 2006
- [Online:] <http://www.khaosodenglish.com/politics/2014/06/08/1402215513/> Retrieved 23 March 2018

Appendix I

Returning Happiness to the People” [Khaosod English’s Translation] Lyrics by Gen. Prayuth Chan-ocha Melody by Wichian Tantipimolpan

Encoding scheme: *Aff* = affect; *Jud* = judgement and *App* = appreciation

¹*The day the nation, the King, and the mass of people live without danger^{Aff}*

²*We offer to guard and protect^{Aff} you with our hearts^{Aff}*

³*This is our promise^{Jud}*

⁴*Today the nation is facing menacing danger^{Aff}*

(t)⁵*The flames^{App} are rising*

⁶*Let us be the ones who step in, before it is too late^{App}*

⁷*To bring back love^{Aff}, how long will it take?*

⁸*Please, will you wait? We will move beyond disputes^{Aff}*

⁹*We will do what we promised^{Aff}. We are asking for^{Aff} a little more time.*

¹⁰*And the beautiful land^{App} will return*

¹¹*We will do with sincerity^{Jud}*

¹²*All we ask of you is to trust and have faith^{Jud} in us*

(t)¹³*The land^{App} will be good^{App} soon*

¹⁴*Let us return happiness^{Aff} to you, the people*

¹⁵*Today, we will be tired^{Aff} [because of our mission^{Jud}], we know*

¹⁶*We offer to fight the danger^{Aff}*

¹⁷*Lives of soldiers will not surrender^{Jud}*

¹⁸*This is our promise^{Jud}*

¹⁹*Today the nation is facing menacing danger^{Aff}.*

(t)²⁰*The flames^{App} are rising*

²¹*Let us be the ones who step in, before it is too late^{App}*

(t)²²*The land^{App} will be good^{App} soon*

Bargaining positions in business e-negotiation

อำนาจต่อรองในการเจรจาธุรกิจผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

Montri Tangpijaikul

มนตรี ตั้งพิชัยกุล

Department of Foreign Languages, Kasetsart University

ภาควิชาภาษาต่างประเทศ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Abstract

The study explores the context in which interactional metadiscourse markers in English are used in business email negotiation. Occurrences of these linguistic devices are shown in comparative frequencies supplemented with data from written observations and interviews with a company manager to observe the dynamics of business interaction and buyer-seller relationships which vary across time and stages throughout the course of e-negotiations. Findings reveal that the interpersonal linguistic features that realize personal engagement and attitude are common and frequently found in the middle of the negotiation when the business relationship is at stake while self-mentioning is commonly found with the purpose of solving logistics problems in the final shipping stage. This paper argues that interactional devices should not be viewed in time dimension alone but contexts in which they are used.

Keywords: business e-negotiation, business English, discourse analysis, metadiscourse

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาการใช้อภิวาทกรรมในบริบทต่างๆ ระหว่างการเจรจาธุรกิจผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยนำเสนอความถี่เชิงเปรียบเทียบของข้อความที่แสดงอภิวาทกรรมพร้อมข้อมูลเสริมจากการบันทึกข้อสังเกตและบทสัมภาษณ์ผู้จัดการบริษัทเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อซึ่งเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและขั้นตอนต่างๆของการเจรจาผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิจัยพบว่ามีการใช้ข้อความแสดงอภิวาทกรรมประเภทการแสดงความผูกพันระหว่างบุคคลและทัศนคติเพิ่มสูงขึ้นในช่วงกลางของการเจรจาซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ความสัมพันธ์ระหว่างคู่เจรจามีความสำคัญสูงสุดเนื่องจากมีผลประโยชน์ของคู่เจรจาเป็นเดิมพัน ในช่วงท้ายของการเจรจาซึ่งเกิดปัญหาในการส่งมอบสินค้าพบว่ามีการใช้สรรพนามแสดงการกล่าวอ้างถึงตนเองเป็นจำนวนมาก งานวิจัยนี้บ่งชี้ว่าการใช้อภิวาทกรรมแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นไม่ควรมองในมิติของเวลาและขั้นตอนเพียงอย่างเดียวแต่ควรมองที่บริบทของเหตุการณ์ระหว่างการสื่อสารด้วย

คำสำคัญ: การเจรจาธุรกิจผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์, อังกฤษธุรกิจ, การวิเคราะห์สัมพันธ์สาร, อภิวาทกรรม

Introduction

Ninety percent of business communication is done by emailing (Jensen, 2009: p. 6) for it is fast, convenient, let alone its evidential value. However, international traders do not always share the rhetorical conventions regarding issues of politeness and formality (Björge, 2007: p. 76). It is suggested that the skills in business emailing be incorporated into educational syllabuses (Cho & Yoon, 2013). The question is how this can be done when very few cases of business communication have been studied due to difficulty of gaining access to archive of business negotiations (Bargiela-Chiappini et al., 2007: pp. 141-142).

Studies of interpersonal linguistic features in business communication that rely on language corpora include Koeſter's (2006) analysis of office talk, Jensen's (2009) study of communication strategies in business emails, Fu's (2012) study of interactional metadiscourse markers in job postings, Cho and Yoon's (2013) analysis of company final reports and Koeſter's (2014) analysis of business negotiations. However, data compiled in the corpus are from different sources, so social-cultural backgrounds of the communicators are left unmentioned. Such absence can be supplemented by data collected in naturalistic or ethnographic observation in the form of case studies to triangulate the data as suggested by Dressen-Hammouda (2012).

Literature review

The notion of interactional metadiscourse (Hyland, 2005) was given attention in the study of business discourse as the framework covers hedges, boosters, affective attitude markers, self-mentions and engagement markers, all of which are commonly found under several speech functions required in business communication: making inquiries, requests, offers, giving advice and assurances (Emmerson, 2013). Traders do negotiate prices to play down their wants versus what they can afford. This involves lots of techniques in positioning oneself appropriately and strategically (Pinet, 2011). Hedges help sellers to mitigate their imposition on the customer (Koeſter 2006: pp. 96-97), while boosters help them to exaggerate needs of their products. Buyers at the same time may play down that needs to keep the price low. Attitude and engagement markers as well as first person pronouns are common in business negotiations, as they allow the speaker's statements to be conveyed in a personal rather than institutionalized manner (Santos, 2002: p. 181).

Traders from different cultures have different approaches towards formality and politeness (Dignen & McMaster, 2013: p. 127). English native speakers tend to introduce the main request early on while Thais prefer to provide more contexts before making a request in the middle part of the communication (Chakorn, 2006). However, research has also shown that perceptions on business formality of individuals from the same culture regarding the high-context and the low context cultures is rather transient (Bargiela-Chiappini et al., 2007: p. 134). Drawing upon Charles' (1996) progression of the business discourse from new to old relationship negotiations, Jensen (2009) further categorizes business email negotiation into stages in order to observe the progression of buyer-seller relationship. These stages are (1) the contact phase, (2) the negotiation phase, and (3) the in-business phase.

Data collection, methodology and analytical framework

In the third quarter of the year 2015, a Thai importer was looking for a new manufacturer of a series of products to be distributed in Asia, so he contacted an American exporter. All the 88 emails were written by a Thai buyer together with his logistics team and an American seller with her shipping agents. Neither side knew each other before their initial contact. They collaborated to ship the consignment from the United States to Thailand. All names and industry-specific terms in the email messages were encoded, and the encoded data were approved before a consent form was given. Interviews were conducted with the Thai manager and notes are taken in the daily log.

All the emails were sorted in time and stages adapted from Jensen (2009). The contact phase covers just the first 15 emails written in 2,172 words where the buyer introduced himself and his company to create business credentials and made small talk. The in-business negotiation phase covers 18 emails and 1,794 words starting from the discussions of special business deals

and promotions to make a bargain and to settle cash payment in advance. Communication after that such as tracing the goods, acknowledging payment, making complaints and claiming compensation is regarded as part of the shipping phase. This takes up as many as 55 emails (4,166 words) in this final stage.

This study applies Hyland's (2005) interactional metadiscourse framework to analyze the frequency of the linguistic interpersonal features that realize interaction in communication. The framework has been used in studies of business communication (e.g. Jensen, 2009 and Fu, 2012). As the total number of words in the three phases are different, the frequency of occurrences of interactional metadiscourse markers (henceforth IMMs) are normalized for the benefit of comparison. All IMMs are annotated with the abbreviated tagsets of IMM types shown in Table 1.

Table 1 Tagsets of interactional metadiscourse markers (IMMs).

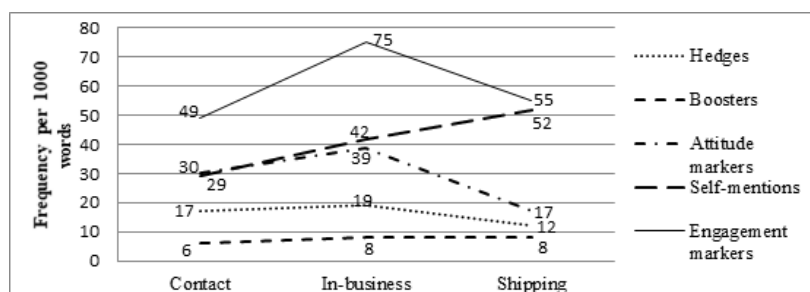
IMMs	Tagsets	Function/form	Examples of metadiscourse markers (IMMs)
Hedges:	<H:GR>	Modal auxiliaries	<i>can, could, may, might, should, would</i>
	<H:LX>	Lexical hedges	<i>a bit, maybe, possible, probably, rather, seem</i>
Boosters:	<B:GR>	Emphatic 'do'	<i>(I) do (understand)</i>
	<B:LX>	Lexical boosters	<i>absolutely, always, certain, much, really, very</i>
Attitude markers:	<A:NN>	Evaluative nouns	<i>apologies, best, enthusiasm, interest, thanks</i>
	<A:VV>	Evaluative verbs	<i>apologize, appreciate, like, hope, thank, want</i>
	<A:AJ>	Evaluative adjectives	<i>best, disappointed, nice, perfect, sorry</i>
	<A:AV>	Evaluative adverbs	<i>hopefully, ideally, preferably, unfortunately</i>
	<A:XC>	Exclamation marks	<i>Oh!, Oops!</i>
Self-mentions:	<S:PN>	1st person pronouns	<i>I, me, mine, my, (exclusive) we, our(s), us</i>
Engagement marker:	<E:PN>	2nd person pronouns	<i>you, your(s), (inclusive) we, our(s), us</i>
	<E:QS>	Direct questions	<i>?</i>
	<E:DR>	Directive speech acts	<i>Could you ...?, Feel free to ..., Let me know...</i>
	<E:OM>	Obligation modals	<i>be supposed to, have to, must, ought to, should</i>

Annotation was done manually to avoid possible errors from automatic tagging. For example, *can/could* used in requests is tagged as an engagement marker (<E:DR>), not a hedge (<H:GR>). The annotated tagsets of IMMs are then searched and retrieved from the corpus by a computer software AntConc Version 4.3.2. This study is an exploratory and naturalistic by nature, so the following research questions are open-ended.

1. In which phase of this email negotiation are IMMs used most frequently?
2. What role do IMMs play in this email negotiation at different phases?

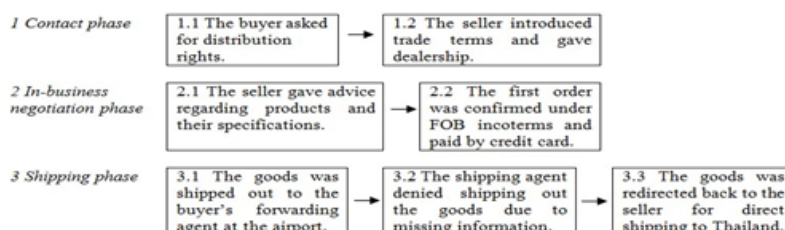
Findings and discussion

The normed frequency of IMMs is shown in Figure 1, and their progression in Table 2.

Figure 1. Density of each type of IMMs in relative frequency.

Figure 1 shows that all types of IMMs increased in frequency from initial contact to in-business negotiation. This seems to suggest the inclination from institutional to interpersonal business relationship during the first half of the business communication. At the shipping phase where problems occurred however, engagement markers, attitude markers and hedges dropped. Only self-mentions increased at this stage. Some important events that take place in each phase are selected from the daily log and shown in Figure 2 below.

Figure 2. Key events selected from the daily log.

Table 2 below shows the frequencies of IMMs found at different stages of this business case study.

Table 2 Frequency of use of interactional metadiscourse markers (IMMs).

	Contact				In-business negotiation				Shipping						
	Total words = 2,172								Total words = 4,166						
	Buyer		Seller		Buyer		Seller		Buyer		Seller				
	1,236	1000	936	1000	648	1000	1,146	1000	2,525	1000	1,641	1000			
H:GR	8	6.5	15	16	10	15.4	11	9.6	17	6.7	16	9.8			
H:LX	6	4.9	8	8.5	4	6.2	9	7.9	9	3.6	6	3.7			
	14	11.3	23	24.6	14	21.6	20	17.5	26	10.3	22	13.4			
B:GR	2	1.6	0	0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	5	3.0			
B:LX	2	1.6	10	10.7	7	10.8	8	7.0	15	5.9	13	7.9			
	4	3.2	10	10.7	7	10.8	8	7.0	15	5.9	18	11.0			
A:NN	5	4.0	5	5.3	5	7.7	6	5.2	20	7.9	5	3.0			
A:VV	6	4.9	8	8.5	8	12.3	15	13.1	20	7.9	8	4.9			

A:AJ	10	8.1	22	23.5	4	6.2	22	19.2	7	2.8	8	4.9
A:AV	1	0.8	2	2.1	0	0.0	1	0.9	0	0.0	0	0.0
A:XC	2	1.6	3	3.2	1	1.5	8	7.0	0	0.0	3	1.8
	24	19.4	40	42.7	18	27.8	52	45.4	47	18.6	24	14.6
S:PN	48	62.5	14	58.3	28	43.2	47	41.0	110	43.6	108	65.8
E:PN	43	34.8	52	55.6	24	37.0	75	65.4	109	43.2	49	29.9
E:QS	0	0.0	0	0.0	4	6.2	8	7.0	20	7.9	6	3.7
E:DR	6	4.9	4	4.3	10	15.4	10	8.7	28	11.1	6	3.7
E:OM	0	0.0	1	1.1	1	1.5	2	1.7	4	1.6	5	3.0
	49	39.6	57	60.9	39	60.2	95	82.9	161	63.8	66	40.2

The difference between the buyer and the seller's use of IMMs does not concern frequencies alone, but speech functions in which they appear. Typical examples of the use of IMMs are shown in contexts and presented in the following three sections.

1 The contact phase

1.1 Seller's negative politeness and positive evaluation

Clearly, the seller used more hedges than the buyer in first encounter (Koeßer, 2006: p. 96) and hedging is the sign of negative politeness (Brown & Levinson, 1987). Given that the seller is the one who proposed in offering services, her proposal was written formally with care to be polite, not offending the buyer as suggested by Pinet (2011: p. 31).

- I<S:PN> was wondering<H:LX> if you<E:PN> might<H:GR> have some time this week or next that we<E:PN> may<H:GR> meet online ... we<E:PN> may<H:GR> be able to talk on webcam, if you<E:PN> like. [Seller]

- They [our logistics team] are wonderful<A:AJ> and very<B:LX> responsible. [Seller]

The buyer also used boosters much less frequently than the seller (3.2 vs. 10.7/1000 words) who used them to express her eagerness and to make the buyer confident in her service. The seller's appreciation of the buyer's offer can be observed not only in her use of boosters, but also positive attitude markers (e.g. good, best, great, fine, wonderful), which are used together with her boosters as in very nice, very much. This is not surprising given the role of boosters to intensify evaluative comments in service encounters (Koeßer, 2006: p. 98).

1.2 Buyer's polite requests for professional advice

Though the frequency of occurrences of first-person pronouns was only slightly different between the buyer and the seller, the use of second-person pronoun 'you' by the seller was clearly more (55.6 vs. 34.8/1000 words) making it the addressee-oriented text as mentioned by Fu (2012: p. 409). This is because most occurrences of 'you/your' are semantically associated with commitments, suggestions and recommendations, all of which are related to seller behavior. No direct question was found at this initial phase. Instead, questions came in the guise of polite requests for instructions. It is the seller's task then to give all the directives required as to what buyer needs to do to open trade accounts. The act of requesting is naturally performed by the buyer, while giving directions is more likely the language of the seller.

- Could you<E:PN> please let us<S:PN> see your<E:PN> catalogues, details of trade terms and how we<S:PN> can place order with you<E:PN>?<E:DR> [Buyer]
- If you<E:PN> care to meet her [seller's representative], you<E:PN> could<H:GR> see all the products before you<E:PN> order.

Negotiations tend to be smooth when both parties start with positive experience (Pinet, 2011: p. 170). During the interviews, the buyer accepted that smooth and successful communication would be the first step for him to open trade account with the seller and this would allow him to enter the new market and gain advantage over other local competitors in his area as a result of his greater varieties of product types.

2 The in-business negotiation phase

2.1 Seller's hedged statements in fulfilling negotiation purposes

Negotiating sales volume is essential because the seller does not want the buyer to feel that she is asking the buyer too much in placing large orders. Her upper role as the one who provides product knowledge put her in the upper position, and power is relative to contexts (Brown & Levinson, 1987: p. 78). It is this strategy that facilitates the seller to win over the bargaining (Vuorela, 2005; Koester, 2006: p. 97).

- It's a good<A:AJ> size, versatile and very<B:LX> complete. Maybe<H:LX> five for your<E:PN> shows?<E:QS> ... The Birdy Bag is used to ... so to have one on it's own is probably<H:LX> not needed. [Seller]
- Personally<H:LX>, I<S:PN> suggest<H:LX> you<E:PN> order more ... our<S:PN> most popular item ... [Seller]

2.2 Seller's showing solidarity and buyer's expressing thanks and commitments

The seller intentionally opted for informal positive attitude markers in order to make the relationship closer by emphasizing that both of them share some wants, so belong to the same social group, a strategy in conveying positive politeness (Brown & Levinson, 1987: pp. 103-106). This includes her use of colloquial positive attitude markers such as great, cool, okay many times. She also makes judgment and gives compliments on the buyer's plan for future marketing strategies as in her expressive act 'That really makes me happy!'. The buyer seems to accept his lower position as his main use of attitude markers (8 of the 18 occurrences) concern thanking function in collocation with boosters such as 'very', 'so' and 'much' used repetitively as in 'thank you very much'.

- How wonderful<A:AJ> that you<E:PN> are wanting<A:VV> to promote Magic Boxes at your<E:PN> booth at the Education Fair next month. That really<B:LX> makes me<S:PN> happy<A:AJ>!<A:XC> [Seller]
- Thank<A:VV> you<E:PN> very<B:LX> much<B:LX> for the information. [Buyer]

While the buyer simply used the singular first person pronoun I, the seller used both the singular I and the plural inclusive we to include both parties, with the intention to create good rapport with her new customer. About half of all the first person pronouns used in the buyer's emails at this phase appeared with modal verbs especially the root ones. This suggests that the

buyer is prepared to commit himself in his duty as an appointed dealer. On the other hand, the seller's self-mentions collocate with lexical main verbs such as believe, know, hope, suggest, and want to give support, encouragement and build confidence for her new dealer.

- I<S:PN> will do my best<A:NN> to launch open your<E:PN> Magic Boxes. [Buyer]
- I<S:PN> may<H:GR> have to<E:OM> have them shipped by airfreight this order [Buyer]
- I<S:PN> want<A:VV> to make sure you<E:PN> are okay<A:AJ> with your<E:PN> order. ... I<S:PN> hope<A:VV> this is helpful to you. [Seller]

Instead of negotiating extensively over prices, quantities and other terms like most cases (Vuorela, 2005; Jensen, 2009), the buyer in this study does not make much attempt in doing so. The buyer himself admitted during the interview that his company is an SME; simply displaying the seller's new products in his booth at a national trade fair is already a success as this will give him the upper position in the local competition among dealers of the same product types, especially when a contract for sole distribution rights is signed.

3 The shipping phase

3.1 Buyer's stressing and seller's showing awareness in urgent shipping

At this final shipping phase focused more on having the merchandise delivered than expressing feeling and judgments as they did earlier. This can be seen in the seller's reduction of attitude markers. Twenty nine out of all the 47 attitude markers used by the buyer concerned thanking. Under FOB pre-paid terms, the responsibility on carriage from the U.S. port is on the buyer. That was why the buyer was the one who initiated turns and elicited others to take actions for fear of damage, delay or loss of goods in transit. This is done through asking for help and thanking people in logistics operation. Lexical boosters too play a role to highlight urgency of this delayed shipment.

- This shipment is very<B:LX> important and urgent, the reason why I<S:PN> changed from my normal seafreight to airfreight ... we<E:PN> really<B:LX> have no time. [Buyer]
- I<S:PN> do<B:GR> understand and am trying to help!<A:XC> [Seller]

The problem was that the buyer's freight forwarder refused to deliver the goods to Thailand saying that the goods had not had enough shipping data to go through customs formalities. The buyer then asked his forwarder to ship the merchandise back to the seller so that she could arrange for a direct dispatch to Thailand. The seller's first-person pronouns were used with auxiliaries including be (in present continuous tense), have (in present perfect tense) and be going to (in conveying intention). The combination of these tenses and aspects allows the seller to report on what has been done, what is being done, and what will be done to sort out the shipping problem (Grussendorf, 2009: p. 62).

- We<S:PN> are trying our<S:PN> best<A:NN> to make this work for you. [Seller]
- I<S:PN> have spoken to Domenic at AHA ... we<S:PN> have reached an impasse [Seller]
- I<S:PN> am going to ship your<E:PN> order FedEx International Priority ... [Seller]

3.2 Buyer's directives and seller's obligatory roles

Another kind of engagement markers used much more by the buyer is direct questions with the comparative frequency of 7.9 vs. 3.7 per 1000 words. Requests and imperatives are also important at this phase, so they too were used much more by the buyer (11.1 vs. 3.7/1000 words). Of all the 28 directives, as many as 11 occurrences appeared in the collocational patterns 'let me know' and 'keep me updated', 'could you', 'can you', suggesting that the buyer was very much worried about the delay of this delivery. Obligation markers were used more by the seller and in greater variety (e.g. have to, need to, must, be required to). This reflects the seller's obligation in the delivery of this shipment.

- Please keep<E:DR> me<S:PN> updated and let<E:DR> me<S:PN> know when it is shipped out. [Buyer]

- Could you<E:PN> please talk with Ian, my freight forwarder so that this shipment could<H:GR> be shipped out immediately?<E:DR> [Buyer]

- So your<E:PN> packages did<B:GR> arrive back to us<S:PN> today but they will need to<E:OM> be repackaged so they will not shipped out this morning. [Seller]

Conclusion and recommendation

The increasing trend of IMMs from the contact to in-business negotiation phase seems to suggest the change from the relationship at corporal level towards one at personalized level. This is in line with Jensen's (2009) findings showing a drop of institutionalized we and an increase in the first person pronoun 'I' during e-negotiations and supports Charles (1996) patterns of progression in business negotiations. This study also finds that exclusive we in the second phase (e.g. our products) was changed into that of inclusive one in the third phase (e.g. our problem). While Jensen's (2009) findings ended at the in-business phase, this study explores further the communication at the final shipping phase. At this phase we observe drops in three of the five types of IMMs due to logistics problems. This shows that the use of IMMs cannot be viewed in the light of stages and time alone, but contexts in which they are used. The study of IMMs in business communication should therefore be conducted naturally in case studies and many more of them are needed.

It is hoped that this preliminary analysis of interactional metadiscourse markers in business email negotiations will raise awareness for Business English teachers and teaching material designers of how important these interpersonal linguistic features are for the pedagogy of business English. Findings from this study may give ideas on contexts to prompt learners to use IMMs more effectively. Learners need not only know how they are used but also be given a chance to exercise them in order to enhance their pragmatic competence. For the IMMs to be practiced, teachers need to know when, how and why certain IMMs are used before they can design the kind of activities where these pragmatic devices can be exercised.

Funding statement

This study was funded by Department of Foreign Languages, Kasetsart University, Bangkok.

References

- Bargiela-Chiappini, F., Chakorn, O., Lay, G. C. C., Jung, Y., Kong, K. C. C., & Tanaka, S. N. H. (2007). Eastern voices: Enriching on communication in business: A forum. *Discourse & Communication* 1(2), 131–152.
- Bjorge, A. K. (2007). Power distance in English lingua franca email communication. *International journal of Applied Linguistics* 17(1), 60–80.
- Brown, P. & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Chakorn, O. (2006). Persuasive and politeness strategies in cross-cultural letters of request in the Thai business context. *Journal of Asian Pacific Communication*, 16(1), 103–46.
- Charles, M. (1996). Business negotiations: Interdependence between discourse and the business relationship. *English for Specific Purposes*, 15(1), 19–36.
- Cho, H. & Yoon, H. (2013). A corpus-assisted comparative genre analysis of corporate earnings calls between Korean and native-English speakers. *English for specific purposes*, 32, 170–185.
- Dignen, B. & McMaster, I. (2013). *Effective International Business Communication*. London, UK: Collins.
- Dressen-Hammouda, D. (2012). Ethnographic approaches in ESP. In B. Paltridge & S. Starfield (Eds.), *The handbook of English for specific purposes* (pp. 501–518). Oxford, UK: Wiley-Blackwell.
- Emmerson, P. (2013). Email English. London, UK: Macmillan.
- Fu, X. (2012). The use of interactional meta-discourse in job postings. *Discourse Studies*, 14(4), 399–417.
- Grussendorf, M. (2009). *English for Logistics*. New York, NY: Oxford University Press.
- Hyland, K. (2005). *Metadiscourse: Exploring interaction in writing*. New York, NY: Continuum.
- Jensen, A. (2009). Discourse strategies in professional e-mail negotiation: a case study. *English for Specific Purposes* 28, 4–18.
- Koester, A. (2006). *Investigating workplace discourse*. London, UK: Routledge.
- Koester, A. (2014). “We’d be prepared to do something, like if you say ...” hypothetical reported speech in business negotiations. *English for Specific Purposes* 36, 35–46.
- Pinet, A. (2011). *The Negotiation Phrase Book*. Avon, MA: Adamsmedia.
- Santos, V. B. M. P. dos (2002). Genre analysis of business letters of negotiation. *English for Specific Purposes* 21, 167–199.
- Vuorela, T. (2005). How does a sales team reach goals in intercultural business negotiations? A case study. *English for Specific Purposes* 24, 65–92.

คณะกรรมการจัดการประชุมวิชาการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา, คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.ปรมัตถ์ คำเอก, คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
๓. รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส, คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
๔. รองศาสตราจารย์ ดร.โสภณา ศรีจำปา, สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
๕. อาจารย์ ดร.เสนห์ เดชะวงค์, คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ กลิ่นน้อย, คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิตย์ ไชยปัญญา, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
๘. รองศาสตราจารย์ ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
๙. อาจารย์ ดร.อุดมกฤษฏ์ ศรีนนท์, คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๑๐. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวิท พิมพวง, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๑๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตตภา สารพัตติก ไชยปัญญา, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวี จันทร์ส่อง, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรรมการภายในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. พระมหาสมัคร มหาวีโร	ประธานกรรมการ
๒. พระกิตติสารสุธี	รองประธานกรรมการ
๓. พระมหาทองเชิด กตปุญโญ, ผศ.ดร.	กรรมการ
๔. พระมหาวิโรจน์ ภาณวีโร, ดร.	กรรมการ
๕. พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย, ผศ.ดร.	กรรมการ
๖. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ ภาณุจारी	กรรมการ
๗. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บัวสุข	กรรมการ
๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ศรีคำมูล	กรรมการ
๙. อาจารย์सानิตย์ สีนาค	กรรมการและเลขานุการ
๑๐. อาจารย์อรรชนิดา หวานคง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๑. นางสาวสุภัสวี รักนาวิ	ผู้ช่วยเลขานุการ
๑๒. นางสาวกิตติมา มางเขียว	ผู้ช่วยเลขานุการ

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้เขียน วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและผล
งานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์ กำหนดพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ อาจารย์และนักวิจัยทุกท่านสามารถส่งเรื่องมาลงพิมพ์ได้โดยไม่
จำเป็นต้องเป็นสมาชิกหรือสังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลงานที่ได้รับการพิจารณาลงพิมพ์ในวารสารจะ
ต้องมีสาระน่าสนใจ เป็นงานที่ทบทวนความรู้เดิม หรือองค์ความรู้ใหม่ที่ทันสมัย รวมทั้งข้อคิดเห็นทางวิชาการที่เป็น
ประโยชน์ต่อผู้อ่าน และจะต้องเป็นงานที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณา
ลงพิมพ์ในวารสารใดๆ บทความอาจถูกตัดแปลงแก้ไขเนื้อหาารูปแบบ และสำนวน ตามที่กองบรรณาธิการเห็นสมควร
ทั้งนี้ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากลและนำไปอ้างอิงได้

ขอบเขตการรับตีพิมพ์บทความ

วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยรับตีพิมพ์เผยแพร่บทความในสาขาวิชา ภาษาไทย
ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาอังกฤษ ภาษาศาสตร์ และบทความที่สัมพันธ์กับด้านมนุษยศาสตร์

วาระการตีพิมพ์

วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีวาระการพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับ
ที่ 1 (เดือนมกราคม-มิถุนายน) และ ฉบับที่ 2 (เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม)

การเตรียมต้นฉบับ

1. ภาษา เขียนบทความเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ แต่เรื่องจะต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษา
อังกฤษ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน
อย่างไรก็ตามให้หลีกเลี่ยงการเขียนภาษาอังกฤษปนภาษาไทยในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น เช่น ศัพท์ทางวิชาการที่
ไม่มีคำแปล หรือคำที่ใช้แล้วทำให้เข้าใจง่ายขึ้น คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เขียนปนภาษาไทยให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้น
ชื่อเฉพาะ สำหรับต้นฉบับภาษาอังกฤษ ควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้าน
ภาษาอังกฤษก่อน

2. ขนาดของต้นฉบับ ใช้กระดาษขนาด A4 (8.5 x 11 นิ้ว) และพิมพ์โดยเว้นระยะห่าง จากขอบกระดาษ
ด้านละ 1 นิ้ว จัดเป็นสองคอลัมน์ระยะห่างระหว่างบรรทัด ในภาษาไทยใช้ double space ภาษาอังกฤษเว้นให้ใช้
single space

3. ชนิดและขนาดตัวอักษร ภาษาไทยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK และภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษร Times
New Roman ชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา ชื่อผู้เขียนใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติ หัวข้อหลักใช้ตัว
อักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา หัวข้อย่อยใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติบทคัดย่อและเนื้อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt.
ตัวปกติชื่อ-นามสกุลผู้เขียนใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ ต้นสังกัดหรือที่อยู่ของผู้เขียนใช้อักษรขนาด 12 pt. ตัว
ปกติ เฉพาะชื่อหัวข้อภาษาอังกฤษ ใช้อักษร Times New Roman ขนาด 14 pt. ตัวหนา บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ใช้
อักษร Times New Roman ขนาด 12 pt. ตัวปกติ เนื้อเรื่องภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษรขนาด 12 pt. ตัวปกติ

4. การพิมพ์ต้นฉบับ ผู้เสนอผลงานจะต้องพิมพ์และส่งต้นฉบับในรูปแบบของแฟ้มข้อมูลเป็น “.doc” หรือ
“.docx” (MS Word) และ “.pdf” มาพร้อมกันทั้ง 2 รูปแบบ

5. จำนวนหน้า ความยาวของบทความไม่ควรเกิน 15 หน้า รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง
6. รูปภาพ ในกรณีที่ผู้เขียนบทความ มีภาพประกอบบทความ ควรบันทึกไฟล์รูปภาพ เป็นนามสกุล “.jpeg” โดยเขียนบรรยายใต้ภาพ ตัวอักษรขนาด 14 pt

รูปแบบการเขียนต้นฉบับ แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือ

1. บทความวิจัย ให้เรียงลำดับดังนี้

- 1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของงานวิจัย ไม่ใช่คำย่อความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องให้มีทั้งภาษาไทยและอังกฤษ โดยให้ชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

- 1.2 ชื่อผู้เขียน Author(s) และที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่และ E-mail address ของผู้เขียนเพื่อกองบรรณาธิการใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

- 1.3 บทคัดย่อ (Abstract) เป็นการย่อเนื้อความงานวิจัยทั้งเรื่องให้สั้นและมีเนื้อหาครบถ้วนตามเรื่องเต็ม ความยาวไม่เกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัดไม่ควรใช้คำย่อที่ไม่เป็นสากลและให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

- 1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้ระบุไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา ไม่เกิน 5 คำ

- 1.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนเริ่มต้นของเนื้อหา ที่บอกความเป็นมา เหตุผลและวัตถุประสงค์ ที่นำไปสู่การทำงานวิจัยนี้รวมถึงทฤษฎีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้พอสังเขป

- 1.6 วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา (Materials and Methods) ให้ระบุรายละเอียดวัสดุอุปกรณ์สิ่งื่อนำมาศึกษาจำนวน ลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษาอธิบายวิธีการศึกษา แผนการทดลองทางสถิติวิธีการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์และการแปลข้อมูล

- 1.7 ผลการศึกษา (Results) รายงานผลการศึกษาที่ค้นพบ ตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัย อย่างชัดเจน ได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อน ไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลข หรือตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิแทน ในบทความไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง หรือแผนภูมิ

- 1.8 การอภิปรายและสรุปผล (Discussion and Conclusion) แสดงให้เห็นว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ควรมีประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

- 1.9 ตาราง รูปภาพ แผนภูมิ (Table, figure, and diagram) ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น แยกออกจากเนื้อเรื่อง โดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่องและต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วน กรณีที่เป็นตาราง คำอธิบายอยู่ด้านบน ส่วนรูปภาพ แผนภูมิคำอธิบายอยู่ด้านล่าง

- 1.10 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) ระบุสั้นๆ ว่างานนี้ได้รับทุนสนับสนุน และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือบุคคลใดบ้าง

- 1.11 เอกสารอ้างอิง ระบุรายการเอกสารอ้างอิงให้ครบถ้วนท้ายเรื่อง เอกสารที่นำมาอ้างอิงต้องเป็นเอกสารที่ได้รับการตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ

2. บทความทางวิชาการ หรือ Review article ต้องมีส่วนประกอบหลัก ได้แก่ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน บทคัดย่อ คำสำคัญ บทนำ เนื้อหา บทสรุป และเอกสารอ้างอิง

3. บทวิจารณ์หนังสือ ต้องมีส่วนประกอบหลักได้แก่ ข้อมูลทางบรรณานุกรม ชื่อผู้วิจารณ์ บทวิจารณ์

การส่งต้นฉบับและการพิจารณา

ผู้เขียนบทความความสามารถส่งบทความผ่านเว็บไซต์วารสารออนไลน์ โดยการลงทะเบียนในฐานะผู้เขียนบทความ (Author) และส่งไฟล์บทความต้นฉบับเข้าระบบ โดยประสานกองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กองบรรณาธิการจะดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. เมื่อกองบรรณาธิการได้รับต้นฉบับแล้ว จะทำการตรวจสอบรูปแบบความถูกต้อง ถ้าไม่ถูกต้องจะส่งกลับให้ผู้เขียนแก้ไข เมื่อผู้เขียนแก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ส่งกลับมายังกองบรรณาธิการเพื่อดำเนินการต่อไป
2. กองบรรณาธิการจะประชุมพิจารณาต้นฉบับที่ได้รับการแก้ไขถูกต้องแล้ว ว่าสมควรตีพิมพ์หรือไม่และพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิผู้พิจารณา
3. กองบรรณาธิการจัดส่งต้นฉบับตามข้อ 2 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ
4. เมื่อกองบรรณาธิการได้รับต้นฉบับกลับคืนมาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว จะส่งให้ผู้เขียนแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้เขียนจะต้องส่งต้นฉบับกลับคืนมายังกองบรรณาธิการ ภายในเวลาที่กำหนด ถ้าผู้เขียนไม่แก้ไข กองบรรณาธิการจะไม่ตีพิมพ์
5. กองบรรณาธิการจะตรวจสอบ ทบทวนรายละเอียดต้นฉบับอีกครั้ง เพื่อความถูกต้องก่อนส่งโรงพิมพ์

การอ้างอิงเอกสาร

1. การอ้างอิงในเนื้อหา ใช้ระบบ APA (American Psychological Association Style)
คือ ระบุเพียงนามผู้เขียน ปีพิมพ์และเลขหน้า ดังนี้
- 1.1 การอ้างอิงหน้าข้อความ ชื่อผู้แต่ง/(ปีพิมพ์/./เลขหน้า).....
ประเวศ วะสี (2554: 55) ได้เน้นความสำคัญของสารสนเทศในสังคม
ยุคโลกาภิวัตน์เทียบเท่ากับอำนาจ ใครมีสารสนเทศมากกว่าย่อมมีอำนาจมากกว่าผู้อื่น....
- 1.2 การอ้างอิงหลังข้อความ .....(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์/./เลขหน้า)
นักวิจัยต้องมีความซื่อสัตย์ทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัยตั้งแต่การเลือกเรื่องที่จะทำวิจัยการ
เลือกผู้เข้าร่วมวิจัยการดำเนินการวิจัยตลอดจนนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ (นงนุช ธาณี 2552: 13)

การเขียนอ้างอิงเอกสารส่วนท้ายเรื่อง

ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association Style)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ

ชื่อผู้เขียน//ชื่อหนังสือ//ครั้งที่พิมพ์//เมืองที่พิมพ์//สำนักพิมพ์//ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง

อภิชาติ พันธเสน. พุทธเศรษฐศาสตร์: วิวัฒนาการ ทฤษฎีและการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่าง ๆ.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อมรินทร์, 2544.

Collins, Randall. Conflict Sociology. 7th ed. New York : Academic Press, 1974.

2. บทความจากวารสาร

ผู้เขียน//ชื่อบทความ//ชื่อวารสาร//ปีที่./ฉบับที่/(เดือน/ปี)/./เลขหน้า.

ตัวอย่าง

วรารุส ผลานันต์, ร.อ. และคนอื่น ๆ. “การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการทอผ้าไหมกาบบัว,” สาร
มนุษยศาสตร์. 4, 1 (มกราคม – มิถุนายน 2551) : 1-13.

Gatten, Jeffrey N. "Measuring Consortium Impact on User Perception: OhioLINK and LibQUAL," *The Journal of Academic Librarianship*. 30, 3 (May 2004) : 115-135.

3. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน./ชื่องานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์./วิทยานิพนธ์...(ระดับปริญญา) มหาวิทยาลัย...(ระบุมหาวิทยาลัย), ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง

พิฆาต เพชรอินทร์. การศึกษาเปรียบเทียบทัศนะเรื่องความตายในหลักคำสอนของพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา ที่มีผลต่อพฤติกรรมของพุทธศาสนิกชนทั้งสองในจังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบมหาวิทยาลัยมหิดล, 2544.

Buppha Devahuti. *Use of Computer in Series Control in Thai Libraries*. Master of Art's Thesis Chulalongkorn University, 1975.

4. เว็บไซต์

ผู้แต่ง./ชื่อเรื่อง/(ออนไลน์)/ปีพิมพ์/(อ้างเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี)/จาก:/URL

ตัวอย่าง

เครือข่ายกาญจนาภิเษก. โครงการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานในพื้นที่ยุทธศาสตร์ชายแดน จังหวัดบุรีรัมย์(ออนไลน์) 2541 (อ้างเมื่อ 18 สิงหาคม 2542). จาก http://www.rdpb.go.th/king/king_news16.html

5. การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์./หัวข้อที่สัมภาษณ์/(สัมภาษณ์)/ตำแหน่ง/หน่วยงานที่สังกัดหรือที่อยู่./วันที่/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.

ตัวอย่าง

ชนิษฐา ลาพรมมา. ภายหลังและลายผ้าไหมกาบบัว (สัมภาษณ์). ช่างทอผ้า ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านบอน บ้านเลขที่ 88 หมู่ 2 บ้านบอน ตำบลบอน อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี. 25 พฤษภาคม 2551, 30 มิถุนายน 2551, 15 ตุลาคม 2551.

Korn Tapparangsi. *AIDS Situation in Thailand (Interview)*. The Minister, Ministry of Public Health, 17 July 1999.

6. รายงานการประชุมและสัมมนาทางวิชาการ

ผู้เขียน./"ชื่อบทความ/เอกสาร./ใน:/ชื่อบรรณาธิการ./บรรณาธิการ./ชื่อเรื่องหรือหัวข้อการประชุม/ชื่อการประชุม;/วันที่/เดือน/ปีที่จัดประชุม;/สถานที่จัดประชุม./สถานที่พิมพ์./ผู้จัดพิมพ์./ปีที่พิมพ์./หน้า.

ตัวอย่าง

บุญส่ง พัจนสุนทร. "ภาวะช็อก: การวินิจฉัยและการวินิจฉัยแยกโรค," ใน พลากร สุรกุลประภา, บรรณาธิการ. *Medicine in the Evidence-based Era*. การประชุมวิชาการประจำปี 2544 คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ครั้งที่ 17 ; 16 - 19 ตุลาคม 2544 ; ขอนแก่น. ขอนแก่น: คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544. หน้า 195-208.

Bengson, S. and B. G. Golheim. "Enforcement of Data Protection, Privacy and Security in Medical Informatics," In K.C. Lun, P. Degoulet and T.E. Piemme, editors. *MEDINFO 92. Proceedings of the 7th World Congress on Medical Informatics ; 6-10 September 1992 ; Geneva, Switzerland*. Amsterdam: North-Holland, 1992. pp. 1561-1565.

